

[178.] 22. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, förslagsanslag.** Ur anslaget, vilket för närvarande är uppfört med 33 000 kronor, utgår, förutom bidrag till inackordering eller hållande av skolhushåll för lots- och fyrpersonalens barn, jämväl ersättning till lärare för bristande bostads- och bränsleförmåner.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 33 000.

[179.] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, under framhållande av att anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 torde bli i stort sett oförändrat, hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 400 000.

[180.] 24. **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, förslagsanslag.** Ur detta anslag gäldas understöd åt ifrågavarande lärarinnor i enlighet med riktlinjer, som godkänts av 1934 års riksdag (skrivelse nr 293). Antalet understödsberättigade har successivt minskat. Anslaget har under budgetåren 1943/45 varit uppfört med 16 800 kronor och utgår för innevarande budgetår med 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har, med hänsyn till att vissa lärarinnor, som åtnjuta understöd, komma att uppnå pensionsåldern under budgetåret 1945/46 och att en av ifrågavarande lärarinnor avlidit, ansett anslaget kunna minskas till 11 300 kronor.

Jag har intet att erinra mot överstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 11 300.

[181.] 25. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 175 000 kronor. Anslagsbelastningen uppgick för budgetåret 1942/43 till i runt tal 1 915 000 kronor, för budgetåret 1943/44 till omkring 2 173 000 kronor och för budgetåret 1944/45 till cirka 2 067 600 kronor.

Skolöverstyrelsen har — med hänsyn till att anslagsbelastningen under budgetåret 1944/45 enligt av riksräkenskapsverkets budgetbyrå lämnad *p r e l i m i n ä r* uppgift uppgått till i runt tal 2 059 600 kronor, vilket innebär en utgiftsminskning med omkring 113 000 kronor — ansett anslaget kunna för nästa budgetår sänkas till 2 050 000 kronor.

Departementschefen.

Ifrågavarande anslag torde för nästa budgetår kunna minskas med 125 000 kronor till 2 050 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 2 050 000.

[182.] 26. **Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning, reservationsanslag.** Anslag till skolhemsbyggnader och deras inredning anvisades första gången av 1919 års lagtima riksdag. Efter ett uppehåll under budgetåren 1932/36, varunder byggnadsverksamheten dock fortgick med bidrag av medel, som anvisats för kommunala beredskapsarbeten, voro för budgetåren 1936/40 anslag uppförda för ändamålet under åttonde huvudtiteln med 100 000 kronor under budgetåren 1936/38, 150 000 kronor under budgetåret 1938/39 och 250 000 kronor under budgetåret 1939/40. Av statsfinansiella skäl äskades icke anslag för budgetåret 1940/41 av 1940 års riksdag. 1941 års riksdag anvisade emellertid på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom reservationsanslag (*B*) 300 000 kronor för ändamålet och 1942 års riksdag medgav, att sistnämnda reservationsanslag (*B*) finge från och med budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna. Tillika anvisade riksdagen till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 100 000 kronor. För budgetåren 1943/44 och 1944/45 har riksdagen anvisat reservationsanslag med 250 000 respektive 500 000 kronor.

Av de för budgetåren 1936/41 och 1942/46 anvisade anslagen, tillhoppa 2 250 000 kronor, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut beviljat statsbidrag med sammanlagt omkring 1 533 985 kronor, varför nu återstår ett odisponerat belopp av cirka 716 015 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget från och med nästa budgetår skulle erhålla förslagsanslags karaktär samt för nästa budgetår uppföras med

750 000 kronor eller 250 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat:

Hos överstyrelsen föreligga ansökningar om statsbidrag till skolhemsbyggnader från Tärna, Vilhelmina och Älvsby skoldistrikt. Ehuru dessa ansökningar ännu icke slutbehandlats inom överstyrelsen, kan dock överstyrelsen redan nu vitsorda behovet av samtliga ifrågavarande skolhem. Ansökningen från Tärna skoldistrikt har varit vilande hos överstyrelsen i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut rörande förläggning av Skytteanska skolans nya skolbyggnad, enär skolhemmet bör förläggas i närheten av folkskolan. Då dylikt beslut nu föreligger, kommer överstyrelsen inom den närmaste tiden att upptaga såväl denna ansökning som ansökningarna från Vilhelmina och Älvsby skoldistrikt till slutlig behandling. Såvitt nu kan bedömas, torde, därest statsbidrag och byggnadstillstånd beviljas, dessa byggnadsföretag kunna igångsättas under budgetåret 1945/46.

Ehuru byggnadsförslagen ännu icke detaljgranskats, anser sig överstyrelsen dock kunna approximativt beräkna kostnaderna till sammanlagt omkring 700 000 kronor, inberäknat kostnaderna för inventarier. Med ett till 80 procent av kostnaderna beräknat statsbidrag skulle bidragen till ifrågavarande byggnadsföretag uppgå till omkring 560 000 kronor.

Överstyrelsen har i utlåtande den 5 februari 1944 tillstyrkt en ansökan från Stockholms läns landsting om statsbidrag med 83 000 kronor till kostnaderna för inrättande av ett skolhem å Lilla Kammarholmen för barn från Stockholms skärgård. Sedermera har emellertid frågan om ändrad förläggning av skolhemmet varit föremål för överväganden. Förslag föreligger nu om skolhemmets förläggande till Vaxholm. På därom av skolhemmets styrelse gjord framställning har överstyrelsen förklarat sig icke ha något att erinra mot att skolhemmet förläggas till Vaxholms stad å tomt, som folkskolinspektören godkänner. Överstyrelsen har jämväl verkställt förhandsgranskning av skissritningar till den planerade skolhemsanläggningen. Innan byggnadsförslaget närmare utformats samt arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar föreligga, är det icke möjligt att angiva kostnaderna för den nu ifrågasatta skolhemsbyggnaden. Av de uppgifter, som härom lämnats, har dock framgått, att de kostnader, varå statsbidrag kan beräknas utgå, bliva icke obetydligt högre än den kostnads-summa, på grundval av vilken nyssnämnda, av överstyrelsen tidigare tillstyrkta statsbidragsbelopp, 83 000 kronor, beräknats. Överstyrelsen anser sig emellertid böra räkna med att jämväl statsbidraget till nu ifrågavarande skolhemsanläggning kan täckas av anslagsmedel, som stå till förfogande under innevarande budgetår.

För beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 har överstyrelsen från vissa folkskolinspektörer införskaffat uppgifter, huruvida beslut av skoldistrikt om upprättande av skolhem föreligger samt om det kan förutsättas, att, därest statsbidrag och byggnadstillstånd erhållas, planerade byggnadsföretag kunna igångsättas under nämnda budgetår.

Av folkskolinspektörernas uppgifter framgår, att förutsättningar för inrättande av skolhem äro för handen i ett flertal skoldistrikt. Beträffande sex skoldistrikt ha enligt lämnade uppgifter planerna på uppförande av nya skolhemsbyggnader tagit så fast form, att de kommunala myndigheternas beslut därom föreligga. Det är dock icke uteslutet, att liknande beslut fattats av flera skoldistrikt, ehuru uppgift härom ej lämnats. Av de skoldistrikt, varom här är fråga, ha visserligen endast två fått behovet av skolhem prövat av överstyrelsen, men med den kännedom överstyrelsen äger om förhållandena inom respekt-

tive skoldistrikt, kan överstyrelsen vitsorda, att behov av skolhem gör sig starkt gällande inom samtliga de skoldistrikt, vilka beslutat inrätta skolhem. Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om att 1945 års riksdag framhållit önskvärdheten av att skolhem må kunna inrättas i större utsträckning än för närvarande äger rum.

Enligt av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter kunna ansökningar om statsbidrag till skolhemsbyggnader beräknas inkomma från minst sju skoldistrikt vid sådan tidpunkt, att, därest statsbidrag och byggnadstillstånd beviljas, byggnadsföretagen kunna igångsättas senast under budgetåret 1946/47.

Även om, såsom tidigare visat sig vara fallet, en eller annan ansökan icke skulle ingivas inom beräknad tid, är det dock tydligt, att ett betydande anslagsbehov för ifrågavarande ändamål kommer att förefinnas för budgetåret 1946/47. Innan överstyrelsen ingår närmare på denna fråga, vill överstyrelsen beröra ett annat härmed sammanhängande spörsmål.

Därest statsbidrag beviljas för utförande av förutnämnda fyra skolhemsbyggnadsföretag, torde härtill åtgå hela det under budgetåret 1945/46 disponibla anslagsbeloppet. På grund av att anslaget är av reservationsanslags natur finnas därefter ytterligare medel ej tillgängliga för berörda ändamål under nämnda budgetår. Även inom den närmaste tiden inkommande ansökningar kunna upptagas till prövning och avgörande tidigast efter ingången av budgetåret 1946/47, vilket kan medföra, att ett än så angeläget byggnadsföretag måste uppskjutas minst ett år. Detta förhållande inträder även i det fall, att av anslaget finnes ett odisponerat belopp, men att detta, exempelvis med 1 000 kronor, understiger det statsbidragsbelopp, som borde utgå. Nu berörda och liknande olägenheter, vilka föranledas av att anslaget är upptaget som reservationsanslag, skulle helt bortfalla genom att detsamma förändrades till förslagsanslag.

Överstyrelsen får därför föreslå, att en dylik förändring beträffande anslagets karaktär genomföres, och överstyrelsen vill som ytterligare motivering här för framhålla, att skolhemsverksamheten inom vidsträckta delar av landet numera ingår som ett betydelsefullt led i skolväsendets organisation.

Som redan nämnts kan det förväntas, att under innevarande och nästkommande budgetår ansökningar om statsbidrag till skolhemsbyggnader komma att ingivas från flera skoldistrikt. Med stöd av senast uppgjorda kostnadsberäkningar synas kostnaderna för varje skolhem, avsett för 40 barn, böra beräknas till omkring 225 000 kronor. Med ett till 80 procent av kostnaderna beräknat statsbidrag skulle alltså bidraget till varje byggnadsföretag komma att uppgå till omkring 180 000 kronor. Det är icke möjligt att angiva det antal skolhemsbyggnader, som skulle kunna komma till utförande under budgetåret 1946/47, därest statsbidrag till desamma utginge. Av här förut lämnade uppgifter synes visserligen framgå, att antalet kan beräknas uppgå till sex eller sju. Det är dock sannolikt, att antalet blir lägre. Med hänsyn härtill och då överstyrelsen förutsätter, att nu ifrågavarande anslag förändras till förslagsanslag, beräknar överstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 till 750 000 kronor, vilket belopp ungefärligen motsvarar de beräknade statsbidragen till fyra skolhemsbyggnader.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om förändring av anslagets karaktär till förslagsanslag, i vilket avseende statskontoret anfört bland annat följande.

Då — såsom här är fallet — statsbidraget skall utbetalas vid vissa i författning bestämda skeden av ett byggnadsföretag, är det ur beräknings- och belastningssynpunkter icke lämpligt med förslagsanslag. En tillämpning av

principen med reservationsanslag i dylika fall torde hittills icke ha medfört sådana svårigheter, att ett avsteg från denna princip kan anses motiverat. Visserligen kunna, såsom överstyrelsen framhållit, fall inträffa, då bristande tillgång av medel å anslaget föranleder försening av ett byggnadsföretag. Korrektivet häremot bör emellertid vara, att anslaget beräknas med tillfredsställande marginal.

Det må uppmärksammas, att enligt gällande statsbidragskungörelse ansökan om bidrag skall vara vederbörande folkskolinspektör tillhanda före den 1 september. Någon dispensmöjlighet från angivna tidsbestämmelse har icke angivits i kungörelsen. Vid dennas tillkomst har således förutsatts, att skoldistriktet skola iakttaga berörda bestämmelse.

Beträffande avvägningen av anslagets storlek för nästa budgetår har statskontoret anfört:

I fråga om anslagets storlek torde måhända med hänsyn till vad överstyrelsen framhållit det föreslagna beloppet vara lämpligt avvägt. Detta innebär en anslagsökning i förhållande till löpande budgetår av 250 000 kronor. Erinras må emellertid, att riksdagen förutsatt, att Kungl. Maj:t hade uppmärksamheten riktad på önskvärdheten av att skolhem måtte kunna inrättas i större utsträckning.

Såsom av 1944 års åttonde huvudtitel framgår, förelåg enligt en av skolöverstyrelsen i januari 1943 företagen utredning då behov av ytterligare ett 40-tal skolhem. Vid behandlingen i föl av motsvarande anslagsfråga framhöll riksdagen angelägenheten av att tillräckliga anslagsmedel ställdes till förfogande för ifrågavarande ändamål och förutsatte, att Kungl. Maj:t hade uppmärksamheten riktad på önskvärdheten av att skolhem skulle kunna inrättas i större utsträckning än för det dåvarande ägde rum.

För nästa budgetår har skolöverstyrelsen beräknat medelsbehovet till 750 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 250 000 kronor. Överstyrelsen har därvid förutsatt, att anslaget i enlighet med överstyrelsens förslag komme att givas förslagsanslags karaktär, så att förseningar av angelägna byggnadsföretag icke skulle behöva förekomma på grund av bristande tillgång av medel å anslaget.

I likhet med statskontoret kan jag icke tillstyrka den av överstyrelsen föreslagna ändringen av anslagets natur. Anslaget synes emellertid såsom korrektiv mot den av överstyrelsen påtalade olägenheten med nuvarande anslagsform böra beräknas med en tillfredsställande marginal. Då den av överstyrelsen föreslagna anslagshöjningen ur nämnda synpunkt synes mig för låg, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 500 000 kronor till 1 000 000 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 000 000.

Departementschefen.

[183.] 27. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, förslagsanslag.** Under nedannämnda budgetår har detta anslag uppförts med följande belopp:

1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	1945/46
925 000	1 300 000	2 200 000	2 500 000	2 600 000	3 300 000	3 600 000

Skolöverstyrelsen har ansett anslagsbehovet för nästa budgetår böra uppskattas till 4 100 000 kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat:

Under läsåret 1944/45 har skolskjutsverksamheten liksom tidigare under krigsåren ogynnsamt påverkats av importsvårigheterna i fråga om flytande bränsle och gummiringar för motorfordon. Viss återhållsamhet har därför alltjämt iakttagits beträffande sådana ändringar i folkskoleväsendets organisation, som förutsätta anordnandet av skolskjutsar. I enlighet med av målsmännen framförda önskemål ha emellertid skoldistriktet i ökad omfattning sökt utnyttja de möjligheter, som kunnat föreligga, att anordna skolskjutsar åt barn med långa skolvägar. De skärpta svårigheterna att uppbringa lämpliga enskilda inackorderingshem för skolbarn och målsmännens ofta starka motvilja mot inackordering av barnen ha också haft till följd en alltmera påtaglig strävan inom distriktet att såvitt möjligt utbyta förekommande inackordering mot skolskjutsar. På grund härav har ett avsevärt antal nya skolskjutsar inrättats under läsåret 1944/45. Inkomna ansökningar om statsbidrag till skjutsar under innevarande läsår synas utvisa en fortsatt utveckling i denna riktning.

Anslagsbelastningen under budgetåret 1944/45 har utgjort omkring 3 446 000 kronor, vilket belopp huvudsakligen torde innefatta statsbidragen till skolskjutsar, anordnade under budgetåret 1943/44.

Statsbidraget till de nya skolskjutsar under budgetåret 1944/45, för vilkas anordnande överstyrelsen medgivit utgående av statsbidrag, utgör 452 000 kronor.

För budgetåret 1945/46 har överstyrelsen intill utgången av augusti 1945 medgivit utgående av statsbidrag till nya skolskjutsar, kostnadsberäknade till omkring 195 000 kronor med ett häremot svarande statsbidrag å 156 000 kronor.

Med ledning av de nu nämnda statsbidragsbeloppen skulle anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 kunna beräknas till $(3\,446\,000 + 452\,000 + 156\,000 =) 4\,054\,000$ kronor.

Det kan emellertid antagas, att ytterligare ett antal ansökningar om statsbidrag till nya skolskjutsar under redovisningsåret 1945/46 inkommer inom de närmaste månaderna, vilka ansökningar överstyrelsen kan finna sig böra bifalla. Härigenom kommer medelsbehovet för nästa budgetår att ökas. Med hänsyn till sistnämnda omständighet anser överstyrelsen försiktigheten bjuda, att med utgångspunkt från den ovan nämnda summan, 4 054 000 kronor, anslaget för budgetåret 1946/47 uppföres med ett till jämnt hundratusental kronor uppåt avrundat belopp, 4 100 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 500 000 kronor.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens beräkning synes böra godtagas. Anslaget bör alltså uppräknas med 500 000 kronor till 4 100 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skol-
skjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1946/47 anvisa
ett *förslagsanslag* av kronor 4 100 000.

[184.] 28. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolbarnsbespisning, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 000 000 kronor. Med skrivelse den 16 november 1945 har 1941 års befolkningsutredning avgivit Betänkande om skolmåltiderna (stat. off. utr. 1945: 47). Betänkandet är nu föremål för remissbehandling. Jag räknar emellertid med, att nämnda fråga skall kunna underställas 1946 års riksdag. Med hänsyn härtill torde nu ifrågavarande anslag böra i riksstatsförslaget för nästa budgetår preliminärt upptagas med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1946/47 beräkna till *Folkskolor m. m.: Bidrag till an-
ordnande av skolbarnsbespisning ett reservationsanslag*
av kronor 4 000 000.

[185.] 29. **Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m., förslagsanslag.** För närvarande pågår inom ecklesiastikdepartementet överarbetning av ett av 1937 års skolmaterielsak-kunniga år 1939 avgivet betänkande med Utredning och förslag rörande fri undervisningsmateriel för folk- och fortsättningsskolor (stat. off. utr. 1939: 17). Jag har för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t framlägga förslag i ämnet för 1946 års riksdag. I riksstatsförslaget för nästa budgetår torde därför under nyssnämnda rubrik böra preliminärt upptagas ett förslagsanslag med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1946/47 beräkna till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kost-
naderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. ett
förslagsanslag* av kronor 5 500 000.

[186.] 30. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten, förslagsanslag.** 31. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten, förslagsanslag.** För närvarande finnes å riksstaten uppfört ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor till *Folkskolor m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten.* Under förutsättning av oförändrade bidragsgrunder har skolöverstyrelsen beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 000 000 kronor.

Från och med den 1 januari 1946 gälla de nya grunder för statsbidrag till byggnadsarbeten, varom riksdagen sistlidna höst för sin del fattat beslut. De nya bestämmelserna skilja sig från de förutvarande främst däri, att stats-

Departement-
schefen.

bidragen icke längre utgå efter en för alla fall lika procentsats utan graderas från fall till fall med hänsyn till vederbörande kommuns ekonomiska bärkraft samt att bidragen i sin helhet utbetalas i samband med byggets utförande i stället för under loppet av 25 år. Avgörande för de ena eller andra bestämmelsernas tillämpning är i princip, huruvida ett ärende företagits till avgörande av Kungl. Maj:t före eller efter den 1 januari 1946. Emellertid ha vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya grunderna.

Innan det gamla statsbidragssystemet avvecklats, komma båda systemen en längre tid att fungera parallellt. Såsom i propositionen 1945:367 anförts har det därvid synts lämpligast, att bidragsutbetalningarna enligt de nya och enligt de gamla bestämmelserna i redovisningshänseende hållas i sär. Från ett förslagsanslag, benämnt »Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten» böra avföras utgifter för samtliga bidrag, som beviljas med tillämpning av de nya bestämmelserna. Från ett annat förslagsanslag, benämnt »Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten» böra avföras utgifter för statsbidrag, som beviljats enligt före den 1 januari 1946 gällande bestämmelser och icke i enlighet med nyssberörda övergångsbestämmelser kunnat göras till föremål för omprövning enligt de nya bestämmelserna. Anslaget kan alltså sägas utgöra en direkt fortsättning på det hittillsvarande förslagsanslaget till bidrag till byggnadsarbeten.

Beträffande beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår under nämnda två anslag må följande anföras. I fråga om anslaget till vissa fullbordade byggnadsarbeten ansluter jag mig till skolöverstyrelsens anslagsberäkningar och uppskattar alltså medelsbehovet för nästa budgetår till 2 miljoner kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor. Rörande det nya förslagsanslaget till bidrag till byggnadsarbeten ställer det sig svårare att verkställa någorlunda exakta anslagsberäkningar. Med den omfattning, skolbyggnadsverksamheten kan väntas få under den närmaste tiden, torde anslagsbehovet för nästa budgetår kunna uppskattas till i runt tal 8 miljoner kronor. Härvid har då även hänsyn tagits till de övergående krav på statskassan, som under de båda närmaste åren komma att föränledas av den omprövning i vissa fall med tillämpning av de nya statsbidragsgrunderna, som förutsatts skola kunna ske av tidigare meddelade statsbidragsbeslut.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 8 000 000;

dels ock till Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 2 000 000.

[187.] 32. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 250 000 kronor. Under sistförflutna budgetår har anslagsbelastningen utgjort omkring 1 245 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1946/47 uppföras med 1 050 000 kronor, innebärande en sänkning med 200 000 kronor. Minskningen sammanhänger med att bidragstiden då utgått för sådana undervisningslokaler, som första gången togos i bruk under något av redovisningsåren 1920/22.

Anslaget för nästa budgetår torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppföras med 1 050 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1 050 000.

[188.] 33. **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 180 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till att belastningen å ifrågavarande anslag utgjort för budgetåret 1943/44 i runt tal 195 500 kronor och för budgetåret 1944/45 omkring 201 500 kronor, anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 20 000 kronor och således uppföres med 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 200 000.

[189.] 34. **Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag, förslagsanslag.** För närvarande är detta anslag uppfört med 1 000 000 kronor. Från anslaget utgå dels författningsenligt till underhålls- och materielbidrag förslagsvis 900 000 kronor samt dels enligt särskilda bestämmelser till bidrag till anskaffande av undervisningsmateriel för folk- och småskolor av lägre form än A och B1 i gällande undervisningsplan för rikets folkskolor 100 000 kronor. Ur den förstnämnda delposten utgår under vissa villkor årligt bidrag till skoldistrikt till underhåll av undervisningslokaler samt för tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel. Bidraget utgår för klassrum, specialrum, gymnastikrum, slöjdsalar och rum för undervisning i hushållsgöromål med ett belopp av 25 kronor för varje distriktet tillhörig och 12 kronor för förhyrd lokal. Före den 1 juli 1940 utgjorde dessa belopp 50 respektive 25 kronor. Gällande bestämmelser finnas angivna i § 13 kungörelsen den 6 mars 1936 (nr 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i dess

lydelse enligt kungörelsen 1943:398. Delposten å 100 000 kronor anvisades av 1945 års riksdag som ett provisoriskt bidrag för att underlätta anskaffandet av ändamålsenlig undervisningsmateriel för de lägre skolformerna.

Skolöverstyrelsen har — under erinran att sakkunniga tillkallats inom ecklesiastikdepartementet för utredning rörande förhållandet mellan staten och skoldistriktet m. m. och att bland de sakkunnigas utredningsuppdrag inginge även frågan om ändrade grunder för ifrågavarande statsbidrag — hemställt, att i avvaktan på resultatet av nämnda utredning det provisoriska bidraget till undervisningsmateriel för vissa lägre skolformer måtte utgå med oförändrat belopp. Överstyrelsen anser vidare att jämväl underhålls- och materielbidraget bör utgå med oförändrat belopp.

Departement-
schefen.

Av 1944 års riksdag begärdes en skyndsam utredning rörande grunderna för ifrågavarande anslags disposition. En i anledning härav av skolöverstyrelsen verkställd utredning har utmynnat i ett förslag till ändrade statsbidragsgrunder, varom de i ärendet hörda myndigheterna emellertid icke kunnat enas. Min företrädare i ämbetet ansåg det därför nödvändigt att överlämna utredningen av nu ifrågavarande fråga till de sakkunniga för utredning rörande förhållandet mellan staten och skoldistriktet m. m. Som de sakkunniga ännu icke medhunnit den överarbetning av överstyrelsens förslag, som sålunda bör äga rum, torde de nuvarande statsbidragsgrunderna alltjämt böra förbli gällande och förevarande anslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1 000 000.

[190.] 35. **Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1943/44 var uppfört med 2 850 000 kronor, höjdes för budgetåret 1944/45 till 3 150 000 kronor, väsentligen som följd av beslutad höjning av tjänstebostadsbidraget för ordinarie kvinnliga folkskollärare. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med oförändrat belopp, 3 150 000 kronor.

Skolöverstyrelsen, som vid sin beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår utgått från en preliminär belastningssumma för budgetåret 1944/45 av 3 279 478 kronor, vilket belopp med omkring 129 000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget, har ansett, att anslaget med hänsyn härtill borde för budgetåret 1946/47 uppräknas med åtminstone 100 000 kronor till 3 250 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har ansett det tillräckligt, att anslaget höjes med 50 000 kronor till 3 200 000 kronor.

Ämbetsverket har vid genomgång av utgifterna å förevarande anslag för budgetåret 1944/45 funnit, att länsstyrelsen i Kopparbergs län genom felbokföring belastat anslaget i fråga med utgifter å tillhopa 199 064 kronor,

vilka bort avföras från annat anslag. Efter rättelse härav komma nettoutgifterna för tjänstebostadsbidrag att i budgetredovisningen budgetåret 1944/45 redovisas med allenast (3 279 478 — 199 064 =) 3 080 414 kronor. Då förskott icke utbetalas å tjänstebostadsbidragen, skulle nyssnämnda belopp motsvara de totala bidragen, avseende redovisningsåret 1943/44. Beloppet överensstämmer emellertid icke helt med denna bidragssumma. Detta har sin orsak däri, att länsstyrelsen i Västernorrlands län icke under budgetåret 1944/45 hunnit till samtliga skoldistrikt inom länet utbetala statsbidragen avseende redovisningsåret 1943/44. De tjänstebostadsbidrag, vilkas utanordnande sålunda försenats, uppgå enligt från länsstyrelsen inhämtad uppgift till sammanlagt 118 378 kronor. Följaktligen uppgå statens verkliga kostnader för tjänstebostadsbidrag, avseende redovisningsåret 1943/44, till (3 080 414 + 118 378 =) 3 198 792 kronor. I ovannämnda kostnader ingå de merutgifter, som uppkommit genom den enligt kungörelsen 1944: 444 från och med den 1 juli 1943 beslutade höjningen av tjänstebostadsbidragen för ordinarie kvinnliga folkskollärare. Riksräkenskapsverket får därför förorda, att anslaget för budgetåret 1946/47 uppföres med 3 200 000 kronor.

Anslaget torde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag böra för nästa budgetår höjas med 50 000 kronor till 3 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3 200 000.

[191.] 36 **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 21 200 kronor. Gällande stat för skolan med därtill hörande skolhem finnes införd på sid. 651 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget med 700 kronor till 21 900 kronor. Till stöd för anslagshöjningen har anförts huvudsakligen följande.

Vid skolhemmet är för närvarande anställt ett biträde under 11 månader av året, semestertid inberäknad, med en kontant lön av 75 kronor i månaden. Enligt skolstyrelsens i Tärna mening borde biträdet erhålla helårsanställning, varigenom det bleve möjligt att bedriva köksväxtodling vid skolhemmet. Biträdet borde dessutom beredas löneförbättring i form av dels ett ålderstillägg å 8 kronor för månad, dels rörligt tillägg, beräknat efter 10,9 procent av grundlönen jämte ålderstillägget. Överstyrelsen förordar bifall till denna framställning. Med hänsyn till att det nuvarande skolhemmet vore tungskött och för möjliggörande av reglerad arbetstid föreläge enligt skolstyrelsens mening under 6 månader av året dessutom behov av ett extra biträde vid skolhemmet, för vilket biträde borde beräknas en kontant lön å 70 kronor i månaden. Sammanlagda beloppet av biträdespersonalens kontanta löneförmåner enligt skolstyrelsens förslag uppginge till cirka 1 525 kronor årligen. Av för överstyrelsen tillgängliga uppgifter framgår, att vid flertalet av de statsunderstödda skolhem, som i likhet med Skytteanska skolhemmet äro avsedda för 40 barn, förefinnes biträdeshjälp av minst den omfattning, som i skolstyrelsens framställning ifrågasattes och som enligt

överstyrelsens mening måste anses erforderlig för skolhemmets behöriga skötsel, i synnerhet som skolhemmet är omodernt och förhållandevis tungskött. Överstyrelsen biträder därför skolstyrelsens förslag jämväl i denna del.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits bör i stället för den nuvarande anslagsposten å 850 kronor till avlöning åt en tjänarinna vid skolhemmet upptagas en anslagspost å ett till 1 550 kronor avrundat belopp, avseende kontant lön till två biträden.

Departementschefen.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde till kontant lön åt två biträden vid skolhemmet för nästa budgetår böra beräknas 1 550 kronor, vilket medför ett ökat anslagsbehov av 700 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande ifrågavarande anslag, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med $(21\,200 + 700 =) 21\,900$ kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 21 900.

[192.] 37. **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning, reservationsanslag.** 38. **Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning, förslagsanslag.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945: 74 har riksdagen (skrivelse nr 351) för innevarande budgetår för nämnda ändamål anvisat anslag av respektive 60 000 kronor och 20 000 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 skall förstnämnda anslag disponeras för anordnande genom aktiebolaget radiotjänsts försorg av en kombinerad korrespondens- och radiokurs för nybörjare i främmande språk. Kursen skall stå under inseende av skolöverstyrelsen och anordnas i enlighet med av överstyrelsen meddelade anvisningar. Ur sistnämnda anslag bestridas statsbidrag jämlikt kungörelsen 1945: 593 angående handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning vid vissa folkskolor samt statsbidrag därtill.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp. Överstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Redan tidigt på våren 1945, sedan departementschefen i proposition 1945: 74 uttalat sig för det av 1940 års skolutredning framlagda förslaget om anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning i främmande språk, vidtog överstyrelsen förberedande åtgärder för anordnande av en kurs i engelska vid vissa folkskolor under läsåret 1945/46. Kursen, som planlagts i samråd med aktiebolaget radiotjänst, har beräknats skola pågå vid ett 80-tal folkskolor och omfatta 500 elever. Radiolektionerna skola utsändas om morgnarna före den egentliga skoltiden, den övriga undervisningen skall bedrivas inom den egentliga skoltiden.

Vissa begränsade erfarenheter angående huruvida språkundervisning genom skolradions medverkan kan meddelas i skolor, som sakna för denna undervisning fullt kompetenta lärare och även till de elever, som icke ha för avsikt att

övergå till högre skola, komma givetvis att vinnas under den nu planerade försökskursen. Då det emellertid måste anses vara värdefullt, att denna undervisningsmetod ytterligare prövas, föreslår överstyrelsen att erforderligt anslag för en fortsättningskurs med de elever, som deltagit under läsåret 1945/46, måtte beviljas för budgetåret 1946/47. Överstyrelsen förutsätter, att de korrespondensbrev, som sålunda utarbetas med anslag av statsmedel, bli det allmännas egendom i sådan mån, att de utan kostnad kunna användas även av andra skolradiolärare än författaren; alltså en överenskommelse liknande den korrespondensinstituten träffa med författare av kursbrev.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att för budgetåret 1946/47 anvisa
dels till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad
korrespondens- och radioundervisning ett reservationsanslag*
av kronor 60 000;
dels ock till *Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad
korrespondens- och radioundervisning ett förslagsanslag*
av kronor 20 000.

[193.] 39. **Nomadskolor: Avlöningar, förslagsanslag.** 40. **Nomadskolor: Omkostnader, förslagsanslag.** 41. **Nomadskolor: Utrustning för hälso- och sjukvård, reservationsanslag.** Avlöningsanslaget är för innevarande budgetår uppfört med 138 000 kronor, omkostnadsanslaget med 237 000 kronor.

I fråga om avlöningsanslaget ifrågasätter skolöverstyrelsen inga andra förändringar av organisatorisk natur än sådana, som sammanhånga med nedannämnda förslag, avseende *dels* lönereglering för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem, *dels ock* en rationalisering av den skolhygieniska verksamheten.

Lönereglering för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem.

I samband med anslagsäskandena för budgetåret 1942/43 framlade *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 4 november 1941 förslag till löne- och pensionsreglering för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem. Förslaget, vilket upprepats i samband med anslagsäskandena för de därpå följande budgetåren, har hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Jag torde emellertid nu få upptaga ärendet till avgörande, såvitt angår löneregleringsfrågan; pensionsregleringsfrågan kommer i annat sammanhang att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Under nomadskolornas omkostnadsanslag är för innevarande budgetår uppförd en utgiftspost å förslagsvis 42 800 kronor till »hushållerskor vid skolhushåll». Enligt Kungl. Maj:ts bestämmande må ur denna anslagspost utgå arvoden med 225 kronor för månad till föreståndarinnor och med 160 kronor för månad till biträdande föreståndarinnor. Dessutom avlönas ur samma anslagspost biträden i mån av behov; för de sistnämnda gälla för närvarande inga lönebestämmelser, men enligt vad jag inhämtat avlönas dessa med belopp, i allmänhet varierande mellan 65—80 kronor för månad. Utöver nämnda kontanta löneförmåner åtnuter ifrågavarande personal fria bostäder och fri kost under den tid skolhemmets verksamhet pågår.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att nomadskolhemmens föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden skola likställas med motsvarande befattningshavare vid skolhem, tillhörigt skoldistrikt eller Skytteanska skolan i Tärna, eller vid arbetsstuga, tillhörig någon av stiftelserna Västerbottens läns arbetsstugor och Norrbottens läns arbetsstugor.

Enligt beslut i samband med 1937 och 1942 års löneregleringar för folk- och småskollärare äro föreståndarinnor vid folkskoleväsendets skolhem och arbetsstugor i avlöningshänseende likställda med ordinarie småskollärare, d. v. s. numera placerade i lönegraden LO 9 (se kungörelsen 1942: 704). Biträdande föreståndarinnor åter tillhöra lönegraden LO 6, vilken för kvinnlig befattningshavare omfattar löneklasserna 6—9; i övrigt äro de likställda med ordinarie småskollärare. Vikarier för föreståndarinnor äro i avlöningshänseende likställda med extra småskollärare, varvid de skola vara placerade i någon av löneklasserna 5—9 respektive 3—7. Befattningshavarna skola för tjänstebostad jämte bränsle och lyse ävensom för kost under den del av året, då skolhemmets eller arbetsstugans verksamhet pågår, vidkännas hyresavdrag för ett rum och kök på sätt i 38 § folkskolans avlöningsreglemente föreskrives. Nämnda hyresavdrag äro följande:

H y r e s g r u p p								
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
K r o n o r								
330	414	498	582	666	750	834	918	1 002

I de angivna beloppen ingå bränslekostnader med ett beräknat belopp av 128 kronor per bostad (64 kronor per eldstad).

Av skolöverstyrelsens framställningar inhämtas bland annat följande.

Löneregleringen skulle komma att beröra följande nomadskolor:

Nomadskola	Beräkn. barnantal	Förest.	Bitr. förest.	Beräkn. antal biträden	Dyrorts- grupp	Hyres- grupp	Kallorts- grupp
Karesuando	33	1	—	2	E	I	VI
Lannavaara	49	1	—	3	E	I	VI
Jukkasjärvi	75	1	1	4	E	I	VI
Gällivare	80	1	1	4	H	III	V
Jokkmokk	38	1	—	3	D	I	V
Arjeplog	40	1	1	3	D	II	IV
Tärna	35	1	—	3	D	II	IV
Änge	43	1	1	3	D	I	I
Jämsmässholmen . .	21	1	—	1	C	I	III
Storvallen	20	1	—	1	D	I	III
Summa	434	10	4	27			

Såsom förutsättning för anställande av biträdande föreståndarinnor vid folkskoleväsendets skolhem gäller, att barnantalet i skolhemmet uppgår till minst 36.

Skolöverstyrelsen framhåller, att föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem ha ett arbete, som är av samma art som arbetet i folkskoleväsendets skolhem och av minst samma omfattning. Liksom för motsvarande befattningshavare vid sistnämnda skolhem syntes inga särskilda kompetenskrav böra uppställas, utan syntes vid anställandet hänsyn främst böra tagas till vederbörandes genom tjänstgöring vid liknande anstalter ådagalagda lämplighet för tjänsten i fråga.

Nomadskolbyggnadskommittén för Norrbottens län har framhållit, att det vore av vikt, att vid de till de nya nomadskolanläggningarna hörande skolhemmen anställdes kvalificerade föreståndarinnor och, där så vore erforderligt, biträdande föreståndarinnor. För att erhålla en fullgod rekrytering till dessa tjänster syntes det emellertid nödvändigt, att lönerna utginge efter samma grunder som lönerna för motsvarande tjänster vid samtliga skolhem och arbetsstugor.

Domkapitlet i Luleå anför, att den ingående kännedom, domkapitlet hade om föreståndarinnornas betydelse för skolhemmen och arbetsstugornas verksamhet, gjorde, att domkapitlet ansåge sig böra fästa stor vikt vid frågans avgörande. Av särskild betydelse vore därvid enligt domkapitlets förmenande, att redan från början till de nyinrättade skolhemmen kunde knytas krafter, vilka helst genom längre tjänstgöring vid sådana hem hunnit förskaffa sig erforderlig erfarenhet rörande alla en föreståndarinnas olika göromål och uppgifter.

Domkapitlet i Härnösand har framhållit liknande synpunkter.

Länsstyrelserna i Luleå, Umeå och Östersund ha tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har avstyrkt en lönereglering enligt de förordade grunderna. Ämbetsverket anför i huvudsak följande.

Givetvis kunna skäl i och för sig anföras för en anpassning av löneläget för ifrågavarande befattningshavare efter löneförhållandena vid skolhem och arbetsstugor. Det främsta skälet mot en dylik anpassning är, att personalen vid sistnämnda skolhem och arbetsstugor erhållit en enligt ämbetsverkets mening förmånligare löneställning än som kan anses påkallad av denna personals kompetens och arbetsuppgifter. En översyn av anställnings- och löneförhållandena för andra befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter har numera i viss utsträckning kommit till stånd. Sålunda har exempelvis genom kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 637) med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid läroanstalterna för blinda, dövstumskolorna samt vårdanstalterna för blinda och dövstamma med komplicerat lyte särskild löneplan fastställts för dessa befattningshavare. I betraktande av den löneställning, som härigenom tillerkänts berörda ekonomipersonal, synes det kunna ifrågasättas, om icke föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, vilkas avlöningsförhållanden fastställts i samband med småskolläraernas löner och äro avhängiga av dessa, tillerkänts en förmånligare lönegradsplacering, än som kan anses påkallad av denna personals kompetens och arbetsuppgifter. Vid en blivande utredning rörande löneställningen för nomadskolornas hushållerskor anser statskontoret därför även böra övervägas frågan om löneförhållandena för motsvarande anställningshavare vid skolhem och arbetsstugor.

Statskontoret veterligt har någon utredning i nyssnämnda hänseende icke företagit. I den föreliggande framställningen förekomma icke heller några uppgifter till ledning för bedömandet av problemet i fråga, utan skolöverstyrelsen har utgått från att någon ändring icke skulle ske beträffande löneställningen för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Överstyrelsen har även föreslagit, att de bestämmelser, som meddelats beträffande avlöningsförmåner åt sagda befattningshavare, skulle i tillämpliga delar gälla förevarande personal. Härigenom skulle befattningshavarna för tjänstebostad jämte bränsle och lyse *ävensom för kost* under den del av året, då verksamheten påginge, vidkännas ett avdrag, som motsvarade hyresavdraget för ett rum och kök enligt folkskolans avlöningsreglemente, eller i hyresgrupp I 330 kronor för år. Detta avdrag är icke hälften så stort som avdraget i *lägsta ortsgrupp* för bostad — ensamt rum utan kök — och kost för vård- och ekonomipersonalen vid anstalterna för blinda och dövstamma. Att märka är, att nomadskolhemmen i regel tillhöra hyresgrupp I men ortsgrupp D.

Allmänna lönenämnden tillstyrker skolöverstyrelsens förslag. Lönenämnden anför.

Enligt allmänna lönenämndens mening synas tillräckliga skäl numera föreligga för att bereda nomadskolhemmens föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor samma ställning i löne- och pensionshänseende, som tillkommer motsvarande befattningshavare vid skolhem för barn av icke-nomadiserande inbyggare. Lönenämnden finner sig därför böra i princip förorda, att löne- och pensionsreglering kommer till stånd för ifrågavarande befattningshavare. Vad angår löneställningen för ifrågavarande befattningar synes densamma, med beaktande av vad i ärendet anförts, icke lämpligen böra bestämmas på annat sätt än som gäller för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid vanliga skolhem.

Lönenämnden vill slutligen, i anledning av vad statskontoret i sitt i ärendet avgivna utlåtande anført angående den nuvarande löneställningen för före-

ständerinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, erinra, att vid 1937 års lönereglering för lärare vid folk- och småskolor beslöts, att föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor skulle åtnjuta avlöning enligt avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor. Skolöverstyrelsen förklarade sig vid avgivandet av förslag till tillämpningsföreskrifter i anledning av löneregleringen utgå ifrån, att den tidigare gällande likställdheten i lönehänseende mellan föreståndarinna och ordinarie småskollärlarinna avsetts skola bibehållas även efter löneregleringens genomförande. I enlighet härmed föreslog skolöverstyrelsen inplacering i 9 lönegraden för föreståndarinnorna. För biträdande föreståndarinna föreslog överstyrelsen inplacering i 7 lönegraden. I över förslaget avgivna utlåtanden biträdde såväl statskontoret som undervisningsväsendets lönenämnd — statskontoret under uttryckligt framhållande av att föreståndarinna liksom dittills borde vara jämställd med ordinarie småskollärlarinna — förslaget om föreståndarinnornas placering i 9 lönegraden. För biträdande föreståndarinna föreslog statskontoret och sagda lönenämnd jämställdhet med extra ordinarie småskollärlarinna. Kungl. Maj:ts beslut — kungörelsen den 10 december 1937, nr 955, avdelning C punkt 2 — erhöi den avfattningen, att föreståndarinna skulle i avlöningshänseende vara likställd med ordinarie småskollärare vid den skola, där de i skolhemmet eller arbetsstugan intagna barnen åtnjöt undervisning, och att biträdande föreståndarinna skulle hänföras till lönegrad, som vore tre lönegrader lägre. Dessa bestämmelser ha, med stöd av 1942 års riksdags beslut, i sak oförändrade intagits i nu gällande författning (1942: 704).

Skolhygienisk verksamhet.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att nomadskolornas elever skola erhålla fri hälso- och sjukvård samt fri tandvård, helt bekostade av statsmedel. Läkarakvodet föreslås skola utgå med 5 kronor per barn och år. Härtill beräknas skola komma kostnader för specialistsjukvård med 3 500 kronor för år och skolläkarens resekostnader med 600 kronor för år. Tandläkarakvodet beräknas utgå med 10 kronor 50 öre per arbetstimme; antalet arbetstimmar beräknas till 2 per år och barn; då antalet barn är omkring 435, uppskattas arvoden till sammanlagt omkring 9 200 kronor. Härtill skulle komma en avgift av 4 kronor per arbetstimme utövad tandvård såsom ersättning för material, slitage, tandsköterskebiträde m. fl. driftkostnader. Vidare beräknas kostnaderna för elevernas resor till tandläkare till 3 300 kronor för år. Sammanlagt uppskattas kostnaderna för hälso- och sjukvården till 6 300 kronor för år och för tandvården till 16 000 kronor för år. Till engångskostnader för utrustning för hälso- och sjukvården äskas ett reservationsanslag av 6 300 kronor.

Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Den nuvarande skolhygieniska verksamheten vid nomadskolorna är dels av hälsovårdande och dels av sjukvårdande art. I det följande skall emellertid visas, att denna läkarövervakning icke kan sägas motsvara de krav, som numera kunna och böra ställas på dylik verksamhet. Visserligen har vid de fasta nomadskolorna årligen företagits läkarundersökning av lärjungarna och hälsokort förts rörande dem, men en mera fortlöpande kontroll över barnens hälsotillstånd har icke kunnat äga rum utöver den årliga allmänna klassundersökningen. Då lärjunge insjuknat, har denne hänvisats till vederbörande pro-

vinsialläkare, som undersökt och behandlat honom respektive hänvisat honom till specialvård. Verksamheten har varit i huvudsak sjukvårdande. I de fall, där specialvård krävts, ha föräldrar och kommun underrättats om förhållandet, och den önskvärda vården har av dem till största delen bekostats. I övrigt ha kostnaderna för den skolhygieniska verksamheten bestritts av omkostnadsanslaget för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård. Skolläkarna ha ersatts med 2 kronor per inskrivet barn och år, och deras resor ha ersatts enligt gällande provinsialläkartaxa. Härvid ha läkarna i viss utsträckning kunnat lägga sin resor för skolornas behov i samband med tjänsteresor för andra ändamål.

Under budgetåret 1943/44 uppgingo kostnaderna för läkararvoden inklusive läkarnas resor till 1 320 kronor och kostnaderna för läkarvård i övrigt och medicin till 797 kronor 2 öre. Överskjutande kostnader för specialundersökningar och långvarigare vård å lasarett eller sjukstuga, som för samma år belöpte sig till cirka 2 760 kronor, bestriddes av dispensär, kommuner eller barnens föräldrar. I cirka 80 procent av fallen ha dessa sistnämnda icke varit i stånd att betala nämnda vårdkostnader.

Av vad som sålunda anförts framgår, att den skolhygieniska verksamheten i nomadskolorna i jämförelse med den, som år 1944 införts vid landets folkskolor i övrigt, måste anses vara betydligt mindre effektiv med avseende på den förebyggande hälsovården.

Förutsättningar för införande av en ny skolhygienisk arbetsorganisation föreligger numera, då nomadbarnen, jämlikt den nya organisationen för deras undervisning, i de flesta nomadskoldistrikt under 34 ⁴/₇ veckor årligen komma att sammanföras till 10 stycken huvudskolor. De bestämmelser, som gälla för folk- och småskolor, böra i stort sett kunna bli normgivande även rörande den hälsovårdande delen av den skolhygieniska verksamheten i nomadskolorna.

Lärjungarna i nomadskolorna ha hittills i viss utsträckning erhållit fri sjukvård. De särskilda förhållanden, som äro rådande för nomadskolornas lärjungar synas motivera, att de alltjämt erhålla sådan vård men i sådan utsträckning, att kommuner och föräldrar icke behöva träda hjälpende emellan. Överstyrelsen vill alltså förorda, att nomadskolornas lärjungar få åtnjuta sjukvård helt bekostad av statsmedel.

En särskild fråga, som måste upptagas i detta sammanhang, är tandvårdsfrågan. Det är ett faktum, att nomadskolornas lärjungar på grund av olika omständigheter äro särskilt illa ställda i tandvårdsavseende. I stort sett rör det sig här om medellösa barn med synnerligen dåliga tänder. För närvarande äro deras utsikter att få hjälp i detta avseende små. Det framstår som ett trängande önskemål, att åtminstone tills vidare och innan man genom folk-tandvården kan få en bättre tingens ordning till stånd, ett anslag ställes till förfogande för antytt ändamål.

Beträffande kostnaderna för den skolhygieniska verksamheten inom nomadskoleväsendet må följande anföras.

Arvodena till läkare vid nomadskolor kunna icke beräknas på samma sätt, som skett beträffande folkskolorna i övrigt, emedan nomadskolornas läkare förutsättas bestrida icke blott hälsovården utan också sjukvården. Ett parallellfall till en dylik verksamhet föreligger i seminarierna, där läkarna sköta såväl hälso- som sjukvård beträffande seminarieeleverna. Här åtnjuta läkarna utom ett visst grundarvode 5 kronor per elev och år, under det att de erhålla 2 kronor 50 öre för var och en av övningskolans lärjungar. Det synes rimligt,

att nomadskolläkarna för sin hälso- och sjukvårdande verksamhet erhålla 5 kronor per inskriven lärjunge och år men icke något arvode i övrigt. Antalet lärjungar i nomadskolorna var läsåret 1942/43 434. För de närmaste åren torde man kunna beräkna, att lärjungeantalet förblir ungefär konstant. Enligt nyss angiven beräkningsgrund skulle årligen totalkostnaden för läkararvodena uppgå till ($5 \times 434 =$) 2 170 kronor, eller avrundat 2 200 kronor. Motsvarande arvode under läsåret 1943/44 var ($2 \times 434 =$) 868 kronor. En merkostnad på ($2\,200 - 868 =$) 1 332 kronor per år skulle alltså uppstå.

Hittills ha läkarna fått sina *resekostnader* ersätta enligt provinsialläkar-taxan. Budgetåret 1943/44 uppgick nämnda kostnad till summa 286 kronor. Även framdeles torde ersättning för läkarnas resor böra utbetalas enligt samma grunder. Totalkostnaden per år torde tills vidare kunna beräknas till i runt tal 600 kronor.

Kostnader för *specialsjukvård*. Budgetåret 1943/44 utbetalades av stats-medel för sådan läkarvård inklusive medicin 797 kronor 2 öre, varjämte av dispensärer, kommuner och föräldrar för samma ändamål utbetalades 2 670 kronor. Om nu staten skall svara för hela kostnaden, specialsjukvården inberäknad, kan denna kostnad beräknas minst uppgå till cirka ($797 + 2\,670 =$) 3 467 kronor eller i runt tal 3 500 kronor per år.

Skolhemmen äro i behov av ett enkelt *instrumentarium* av standardtyp. Därvid torde samma typ av instrumentarium kunna användas som i de allmänna läroverken. Varje instrumentarium beräknas för närvarande kosta cirka 750 kronor. För de 10 huvudskolorna erfordras 10 sådana instrumentarier, för vilka totalkostnaden alltså skulle uppgå till 7 500 kronor. Nu är emellertid att märka, att redan förut i var och en av dessa skolor finnes en personvåg, varför instrumentariekostnaden endast uppgår till 6 285 kronor eller i runt tal 6 300 kronor.

Slutligen återstår kostnaden för lärjungarnas *tandvård*.

På basen av erfarenheterna från anstalter för blinda och dövstumma kan beräknas, att för rationell tandvård erfordras en arbetstid för tandläkaren av cirka 2 timmar per barn och år. Om man i likhet med Svenska tandläkarförbundet utgår ifrån, att varje tandläkare bör ha 9 kronor 50 öre—11 kronor 50 öre per arbetstimme allt efter dyrort,¹ erfordras årligen för avlönande av tandläkarna ($434 \times 2 \times 10:50 =$) 9 114 kronor eller i runt tal 9 200 kronor.

Enligt beräkningar utförda för Stockholms folkskolors räkning medför tandläkarverksamheten vid dessa skolor en driftkostnad av 1 krona 80 öre per arbetstimme. Denna summa avses för material vid arbetet och ersättning för slitage. I fråga om nomadskolorna, som sakna tandvårdskliniker, komma därtill ersättning för övriga driftkostnader, såsom kostnader för tandsköterska, värme, ljus och renhållning. Totala driftkostnaderna uppgå enligt Sveriges tjänstetandläkarförening till 4 kronor per arbetstimme. Driftkostnaderna kunna alltså uppskattas till i runt tal 3 500 kronor för år.

Vissa särskilda kostnader uppstå därigenom, att barnen från en del nomadskolor måste företaga resor för att kunna komma till tandläkare. Barnen från Karesuando, Lannavaara och Jukkasjärvi måste resa till Kiruna, barnen från Tärna till Storuman eller Lycksele och barnen från Änge, Jämsmässholmen och Storvallen till Östersund. Dessa resekostnader och uppehälle å respektive orter beräknas av nomadskolinspektören till i runt tal 3 300 kronor för år.

Ehuru en del föräldrar skulle kunna beräknas själva bestrida resekostnaderna synes det dock vara ändamålsenligast, om staten kunde svara för dem.

¹ Härvid synes förutsättas en stegring per dyrortsgrupp med 25 öre.

Totalkostnaden för lärjungarnas tandvård per år blir alltså ungefärligt uppskattad ($9\,200 + 3\,500 + 3\,300 =$) 16 000 kronor.

Som av det ovan anförda framgår, beräknar överstyrelsen de årliga kostnaderna för den skolhygieniska verksamheten vid nomadskolorna på följande sätt:

arvoden till skolläkare	kronor	2 200
resekostnader för skolläkare	»	600
specialsjukvård	»	3 500
arvoden till tandläkare	»	9 200
tandvård åt lärjungar	»	3 500
kostnader i samband med lärjungars resor för erhållande av tandvård	»	3 300
Summa kronor		22 300.

Därjämte skulle erfordras ett engångsanslag å 6 300 kronor till utrustning för hälso- och sjukvård vid nomadskolorna.

Av de ovan angivna posterna torde kostnaderna för arvoden till skolläkare, 2 200 kronor, och för arvoden till tandläkare, 9 200 kronor, böra bestridas ur den i avlöningsstaten för nomadskolorna upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken anslagspost alltså bör höjas med 11 400 kronor. Beträffande de övriga posterna om tillhoppa 10 900 kronor torde dessa kostnader böra bestridas ur anslaget till Nomadskolor: Omkostnader och som en följd härav en ny delpost, betecknad Hälso- och sjukvård åt lärjungar å förslagsvis sagda belopp uppföras i omkostnadsstaten under Övriga utgifter. Den i samma omkostnadsstat upptagna delposten Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård, för budgetåret 1945/46 upptagen med förslagsvis 130 000 kronor, bör då erhålla beteckningen Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt minskas med ett belopp, motsvarande nuvarande kostnader för läkarundersökning och läkarvård, vilka kostnader kunna uppskattas till i runt tal 2 500 kronor.

Statskontoret har avstyrkt skolöverstyrelsens förslag beträffande kostnaderna för sjukvård och i fråga om tandvårdens organisation. Vidare har statskontoret ansett skolläkararvodet för högt tilltaget. Ämbetsverket anför.

Skolöverstyrelsens förslag till förbättring av den skolhygieniska verksamheten vid nomadskolorna med avseende på den förebyggande hälsovården föranleder icke erinran från statskontorets sida. En fortlöpande kontroll över barnens hälsotillstånd bör således åligga skolläkare vid dylik skola. Dennes härigenom ökade arbetsuppgifter påkalla givetvis en förbättring av den nu utgående ersättningen av 2 kronor för barn och år. Då emellertid detta belopp hittills utgjort ersättning för den årliga allmänna klassundersökningen ävensom för viss sjukvårdande verksamhet, synes den av överstyrelsen föreslagna arvodshöjningen från 2 till 5 kronor väl stor i förhållande till de ökade arbetsuppgifter, som påläggas läkaren. Vid jämförelse med förhållandena vid folk- och småskoleseminarierna må beaktas, dels att den sjukvårdande verksamheten beträffande nomadskolebarnen underlättas därigenom, att de äro sammanförda till skolhem, dels ock att skolläkare vid nomadskola icke skulle åläggas att — såsom gäller för skolläkare vid seminarium — minst en gång i veckan vara tillstädes å skolan för undersökning och behandling av elever.

Överstyrelsen har vidare föreslagit en utvidgning av nomadskolebarnens rätt till sjukvård till att avse all sjukvård, således även specialistvård, sjukhusvistelse och dylikt. Därigenom skulle nomadskolebarnen erhålla bättre förhållanden än seminarieeleverna och bli jämställda med abnormskolornas klientel, vilket statsmakterna i olika avseenden sedan gammalt givit en särställning bland den uppväxande ungdomen. Enligt statskontorets mening kunna bärande skäl svårligen anföras för en sådan utvidgning av rätten till sjukvård på statsverkets bekostnad. Den av överstyrelsen åberopade omständigheten, att barnens föräldrar i cirka 80 procent av fallen icke varit i stånd att betala de särskilda vårdkostnaderna, kan givetvis icke tillmätas betydelse i detta avseende. Samma förhållande föreligger otvivelaktigt även beträffande en stor del av folkskolebarnen, icke minst i de trakter av landet, varom här är fråga. Förmånen av fri sjukvård för nomadskolebarnen synes böra preciseras på samma sätt som skett för seminarieeleverna (§ 52 mom. 3 och § 117 mom. 8 i kungörelserna 1937: 535 och 1944: 590) och således begränsas till undersökning vid skolläkarens mottagning å skolan eller skolhemmet eller i den på skolorten belägna bostaden.

Överstyrelsen har även förordat, att medel skulle ställas till förfogande för bestridande av kostnaderna för tandvård åt nomadskolebarnen. Statskontoret delar i princip överstyrelsens uppfattning, att åtgärder snarast böra vidtagas för att möjliggöra tandvård för nomadskolebarnen. Såsom överstyrelsen framhållit bör denna fråga lösas inom folktandvårdens ram. Några uppgifter beträffande utvecklingen av folktandvården ha dock icke lämnats av överstyrelsen, och icke heller medicinalstyrelsen har berört detta spörsmål. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat skulle avancerade planer föreligga på upprättande av folktandvårdskliniker i Vittangi och Arvidsjaur. Även på annat sätt kan måhända under budgetåret 1945/46 en utbyggnad komma till stånd av folktandvårdsorganisationen, exempelvis i form av flyttbara tandvårdskliniker. Härom synes närmare utredning böra förebringas, innan beslut fattas rörande grunderna för tandvård åt nomadskolebarnen. Av betydande intresse vid frågans bedömande måste jämväl vara att erhålla kännedom om i vad mån en skoltandvård kunnat utbyggas vid folkskolorna i nomadskolornas närhet. En samordning av tandvården för dessa båda grupper av skolpliktiga synes nämligen förtjäna övervägande.

Under åberopande härav får statskontoret uttala, att ämbetsverket icke kan på grundval av den föreliggande framställningen förorda överstyrelsens förslag till ordnande av tandvården för nomadskolebarnen.

Med anledning av vad statskontoret anförat har *skolöverstyrelsen* efter samråd med medicinalstyrelsen yttrat.

Statskontoret finner den av överstyrelsen föreslagna höjningen av ersättningen till skolläkarna från nu utgående 2 kronor för barn och år till 5 kronor vara väl stor i förhållande till de ökade arbetsuppgifter, som påläggas läkarna. Härtill må följande anföras. Seminarieläkarna ha icke endast 5 kronor per elev och år utan dessutom för övervakningen av eleverna och övningssskolans lärjungar ett grundarvode per år av 500 kronor, vilket icke förutsättes komma nomadskolläkarna till del. Vidare få nomadskolläkarna utföra sitt arbete utan den assistens, som utbildade sjuksköterskor kunna ge, under det att vid seminarierna dylika sköterskor äro anställda. Det må ock anföras, att sjukvården för nomadskolornas lärjungar måste beräknas bli mera maktpåliggande för läkarna än samma vård för de mindre ofta sjuka, vuxna seminarieeleverna.

Slutligen framhålles, att seminarieläkarna utom arvode för eleverna också ha visst arvode för övningsskolornas lärjungar, och att det till stor del är för deras skull, som dessa läkare ha att inställa sig vid seminarierna en gång i veckan. Totalarvodet för seminarieläkarna är genomgående större än arvodet, som föreslås för nomadskolläkarna. På grund av här anförda skäl finner sig överstyrelsen böra vidhålla sitt förslag rörande läkararvodets storlek vid nomadskolorna.

Statskontoret anser vidare, att förmånen av fri sjukvård för nomadskolebarnen bör preciseras på samma sätt, som skett för seminarieeleverna, och att rätten till fri sjukvård alltså icke bör utvidgas att omfatta även sjukhusvård, på sätt överstyrelsen föreslagit med hänsyn till de särskilda förhållanden, som äro rådande för nomadskolornas lärjungar. Överstyrelsen har förut anført, att barnens föräldrar i cirka 80 procent av fallen icke varit i stånd att betala de vårdkostnader, om vilka här är fråga, och att dispensärer och kommuner fått vidkännas resterande kostnader. Nu är att märka, att nomadskolebarnen vid skolhemmen i övervägande antalet fall icke befinna sig i sina hemkommuner, och att detta medfört icke oväsentliga svårigheter för utfående av ersättning för sjukhusvård av respektive kommuner. Med hänsyn till vad som sålunda anförts vidhåller överstyrelsen även sitt förslag, att nomadskolebarnens sjukvård lämpligen helt bör ersättas av statsmedel.

Vad den av statskontoret behandlade frågan om nomadskolebarnens tandvård beträffar, vill överstyrelsen hänvisa till vad byrådirektören för tandvårdsärenden i medicinalstyrelsen anført. Denne framhåller, att inom den del av Sverige, som beröres av ifrågavarande förslag, enligt gällande folktandvårdsplaner skola inrättas ett flertal folktandvårdspolikliniker. Ännu hade emellertid ingen av dessa trätt i funktion, till stor del beroende på svårigheterna att erhålla tandläkare till tjänsterna i fråga. I avvaktan härpå syntes intet vara att invända mot förslaget till tandvårdens ordnande för nomadskolebarnen. Att tillgodose tandvården med tandvårdsbussar vore en väg som knappast komme att beträdas av folktandvården annat än undantagsvis.

Beträffande o m k o s t n a d s a n s l a g e t inhämtas av *skolöverstyrelsens* framställning bland annat.

Sjukvård m. m. åt personal. Denna utgiftspost beräknas till oförändrat belopp, 200 kronor.

Reseersättningar. Denna delpost föreslås minskad med 550 kronor till 1 700 kronor.

Expenser. Bränsleposten föreslås uppräknad med 9 500 kronor till 46 500 kronor till följd av att lästiden utsträckts till heltidsläsning vid nomadskolorna i Jokkmokk och Lannavaara. Delposten till övriga expenser har å andra sidan ansetts kunna minskas med 8 150 kronor till 14 500 kronor på grund av att hyres- och materielkostnaderna minskats, sedan skolorna erhållit nya och nyutrustade lokaler.

Övriga utgifter. Anslagsmedlen till lärjungarnas inackordering samt för läkarundersökning, nu 130 000 kronor, föreslås minskad med 1 000 kronor till 129 000 kronor. Delposten till bidrag till lärjungarnas resekostnad för inställelse i nomadskola föreslås höjd med 2 800 kronor till 7 100 kronor i samband med färdigställandet av nya nomadskolor. En särskild delpost, avseende hälso-, sjuk- och tandvård, bör uppföras med 10 900 kronor.

Statskontoret har ansett anslagsmedlen till bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola böra begränsas till 6 000 kronor.

Sedan de planerade nomadskolorna med tillhörande skolhem numera kommit till stånd och tagits i bruk, torde ett ståndpunktstagande till förslaget om *lönereglering* för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhemmen icke längre böra uppskjutas. I likhet med skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden har jag därvid funnit, att löne- och anställningsförhållandena för denna personal i princip böra regleras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för motsvarande personal vid folkskoleväsendets skolhem och arbetsstugor, dock med viss modifikation på sätt framgår av det följande. Såsom statskontoret påpekat, ha sistnämnda befattningshavare att för åtnjutna naturaförmåner — i form av tjänstebostad med bränsle och lyse samt under läsåret jämväl kost — erlægga ett avdrag, vilket bestämts till samma belopp som det småskollärarynnor ha att erlægga för endast tjänstebostad jämte bränsle. Dessa befattningshavare ha sålunda, även med beaktande av att deras tjänstebostäder i allmänhet torde omfatta allenast ett rum och ej därjämte kök, kommit att intaga en gynnsammare ställning i berörda avseende än vissa personalgrupper med i viss mån motsvarande arbetsuppgifter, exempelvis vård- och ekonomipersonalen vid abnormundervisningsanstalterna. Frågan om en ändring härutinnan torde komma att upptagas till övervägande i samband med det nu pågående löneregleringsarbetet. För egen del anser jag det skäligt, att nomadskolhemmens föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor i samband med den av mig ifrågasatta löneregleringen, såsom ett provisorium i avvaktan på definitiva bestämmelser i ämnet, åläggas att i ersättning för tjänstebostad jämte bränsle och lyse samt kost under läsåret, i form av avdrag å lönen erlægga ett belopp, motsvarande det i § 38 folkskolans avlöningsreglemente bestämda hyresavdraget för ett rum och kök med tillägg av ett belopp av 250 kronor. I övrigt böra i huvudsak gälla enahanda bestämmelser som för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskoleväsendets skolhem och arbetsstugor med de ändringar, som påkallas av nomadskolväsendets speciella karaktär.

Föreståndarinnor böra således placeras i lönegraden LO 9, biträdande föreståndarinnor i lönegraden LO 6. I fråga om antalet föreståndarinnor ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag, att sådana befattningshavare böra finnas vid varje nomadskolhem av modern typ. Således erfordras tio sådana tjänster. Mera tveksamt synes mig vara, huruvida fyra tjänster som biträdande föreståndarinnor erfordras. Givetvis böra dylika inrättas endast vid de största skolhemmen. Skolhemmen i Jukkasjärvi och Gällivare intaga därvid en särställning; barnantalet vid dessa synes otvivelaktigt påkalla även biträdande föreståndarinnor, en vid vart och ett av dessa skolhem. Skolöverstyrelsen har i enlighet med förslag av nomadskolinspektören därutöver räknat med en biträdande föreståndarinna vid vart och ett av skolhemmen i Arjeplog och Änge. Jag anser mig i avbidan på närmare utredning rörande behovet härav — särskilt med hänsyn till barnantalets stabilitet — icke för närvarande böra tillstyrka detta förslag.

I personalförteckningen för nomadskolorna torde alltså för nästa budgetår böra uppföras 10 befattningar i lönegraden LO 9 såsom föreståndarinnor och 2 befattningar i lönegraden LO 6 såsom biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem.

Lönekostnaderna för »hushållerskor vid skolhushåll» bestridas för närvarande från omkostnadsanslaget, men böra i fortsättningen utgå från avlöningsanslaget. Under sistnämnda anslag böra under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknas medel till lön enligt löneplan, minskad med pensionsavdrag, samt kallortstillägg åt 10 föreståndarinnor och 2 biträdande föreståndarinnor, tillhoppa i runt tal 44 800 kronor, samt under anslagsposten till rörligt tillägg i runt tal 6 000 kronor. Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra medel beräknas till arvoden åt biträden vid skolhemmen samt till vikarier åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor; för detta ändamål beräknar jag ett belopp av i runt tal 22 000 kronor erforderligt. Sammanlagt torde alltså avlöningsanslaget böra i samband med ifrågavarande lönereglering höjas med $(44\,800 + 6\,000 + 22\,000 =) 72\,800$ kronor. Häremot svarar en minskning av omkostnadsanslaget med i första hand 42 800 kronor. Därjämte bör under sistnämnda anslag under rubriken »särskilda uppbördsmedel» uppföras en inkomstpost, avseende ersättning för bränsle, lyse och kost. För ifrågavarande personals vidkommande synas dessa ersättningsbelopp kunna uppskattas till i runt tal 3 800 kronor.

En rationalisering av den skolhygieniska verksamheten har från och med läsåret 1944/45 kommit till stånd vid folkskoleväsendet och torde nu böra fullföljas till att omfatta även nomadskolorna. I likhet med statskontoret har jag icke funnit anledning till erinran mot att den förebyggande hälsovården vid nomadskolorna ordnas på sätt skolöverstyrelsen förordat. I fråga om den sjukvårdande verksamheten innebär överstyrelsens förslag, att staten hädanefter skulle svara för kostnaderna för denna i dess helhet, alltså även för specialistvård och sjukhusvistelse. Statskontoret har uttalat principiella betänkligheter mot detta förslag under framhållande bland annat, att nomadskolornas elever i detta avseende icke borde intaga en undantagsställning i jämförelse med andra skolbarn inom ifrågavarande områden. Jag delar för egen del statskontorets principiella uppfattning i denna fråga. Skolöverstyrelsen har också motiverat sitt förslag uteslutande med praktiska synpunkter. Såsom överstyrelsen framhållit, sammanföras nomadbarn utan avseende på kommunindelningen till ett antal skolinternat, där de på statens bekostnad erhålla undervisning och omvårdnad i övrigt. I organisatoriskt avseende intager nomadskolväsendet sålunda i jämförelse med folkskoleväsendet i övrigt en markerad särställning som i praktiskt hänseende komplicerar en ur principiell synpunkt i och för sig riktig fördelning av sjukvårdskostnaderna. Med hänsyn härtill och till vad skolöverstyrelsen i övrigt i ärendet anfört anser jag mig av praktiska skäl böra biträda skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag.

Statskontoret har ansett det av skolöverstyrelsen föreslagna skolläkararvo-

det, 5 kronor per år och barn, för högt tilltaget. För egen del anser jag mig i likhet med allmänna lönenämnden böra godtaga överstyrelsens förslag. Mot överstyrelsens uppskattning av kostnaderna för hälso- och sjukvården har jag icke funnit anledning till erinran. Under avlöningsanslaget bör alltså anvisas ett belopp av förslagsvis 2 200 kronor till arvoden åt skolläkare och under omkostnadsanslaget tillhopa ($600 + 3\,500 =$) 4 100 kronor till övriga utgifter i samband med hälso- och sjukvården. Ett särskilt utrustningsanslag av 6 300 kronor torde även böra anvisas.

Ur principiell synpunkt torde det, såsom statskontoret framhållit, få anses riktigt, att nomadskolbarnens tandvård ombesörjes inom folktandvårdens ram. Emellertid synes det påkallat att, innan folktandvården ännu hunnit bli fullt utbyggd, medel anvisas under nomadskolornas anslag för erforderlig tandvård åt dessa elever. Överstyrelsens anslagsberäkningar ha därvid icke givit mig anledning till erinran. Under avlöningsanslaget böra alltså anvisas förslagsvis 9 200 kronor till arvoden åt tandläkare samt under omkostnadsanslaget sammanlagt ($3\,500 + 3\,300 =$) 6 800 kronor till övriga kostnader i samband med tandvården.

Avlöningsanslaget beräknas på följande sätt. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör i första hand höjas med 44 800 kronor, avseende löner åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor. Vidare har jag uppmärksammat, att i den nuvarande avlöningsstaten de ordinarie nomadlärarnas hyresersättningar avdragits med tillhopa i runt tal 10 300 kronor, varav 3 200 kronor i bränsleersättning. Rätteligen böra lönerna i avlöningsstaten uppföras med bruttobeloppen, minskade allenast med pensionsavdrag, varefter bränsleersättningen bör tagas till uppbörd under omkostnadsanslaget och hyresersättningarna i övrigt inlevereras till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Ifrågavarande anslagspost bör alltså höjas till ($88\,900 + 44\,800 + 10\,300 =$) 144 000 kronor. Arvodesposten bör höjas med sammanlagt ($2\,200 + 9\,200 =$) 11 400 kronor, avseende arvoden åt skolläkare och tandläkare, till ($12\,600 + 11\,400 =$) 24 000 kronor. Icke-ordinarieposten bör uppräknas med 22 000 kronor, avseende biträden vid skolhem, till ($20\,500 + 22\,000 =$) 42 500 kronor. Slutligen bör anslagsposten till rörligt tillägg höjas med 6 000 kronor till ($16\,000 + 6\,000 =$) 22 000 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså uppföras med ($144\,000 + 11\,400 + 22\,000 + 42\,500 =$) 221 900 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 94 500 kronor.

Skolöverstyrelsens förut återgivna förslag beträffande omkostnadsanslaget föranleder ingen annan erinran från min sida, än att inackorderingsposten — med hänsyn till vad jag förordat ifråga om bestridande av läkarvårds- och tandvårdskostnaderna från en särskild delpost — bör minskas med i runt tal 2 500 kronor och sålunda uppföras med ($129\,000 - 2\,500 =$) 126 500 kronor, samt att utgiftsmedlen för lärjungarnas resor med beaktande av statskontorets förslag bör uppföras med 6 000 kronor. Såsom överstyrelsen

anfört bör vidare under omkostnadsanslaget uppföras en särskild delpost å förslagsvis ($4\,100 + 6\,800 =$) 10 900 kronor till hälso- och sjukvård samt tandvård. I samband med den av mig tillstyrkta löneregleringen för viss skolhempersonal böra slutligen löneutgifterna för all skolhempersonal överflyttas till avlöningsanslaget och omkostnadsanslaget således minskas med 42 800 kronor; härjämte bör, såsom jag förut antytt, nomadlärarnas, föreståndarinornas och biträdande föreståndarinornas till sammanlagt ($3\,200 + 3\,800 =$) 7 000 kronor uppskattade avdrag för bränsle, lyse och kost tagas till uppbörd under omkostnadsanslaget. Omkostnadsstaten kommer vid bifall till vad jag sålunda förordat att i sammandrag erhålla följande utseende:

U t g i f t e r.

1. Sjukvård åt lärarpersonal m. m. <i>förslagsvis</i>	kronor	200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1 700
3. Expenser:		
a. bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	»	46 500
b. övriga expenser	»	14 500
4. Övriga utgifter:		
a. inackordering, <i>förslagsvis</i>	»	126 500
b. lärjungars inställelse i skola	»	6 000
c. hälso- och sjukvård samt tandvård, <i>förslagsvis</i>	»	10 900
Summa utgifter kronor		206 300.

I n k o m s t e r.

Ersättning för bränsle, lyse och kost	kronor	7 000
Nettoutgift kronor		199 300.

Anslaget bör alltså uppföras med 199 300 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med ($237\,000 - 199\,300 =$) 37 700 kronor.

Såsom framgår av vad jag förut anfört, bör slutligen för nästa budgetår uppföras ett särskilt engångsanslag å 6 300 kronor till utrustning för hälso- och sjukvård.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående anfört meddela bestämmelser om avlöningsförmåner åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem;

dels godkänna följande personalförteckning för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Befattning.	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	Lönegrad.
-------------	-------------------------------------	-----------

5 lärare vid byskola	LO 17
16 » » »	LO 9
10 föreståndarinnor vid nomadskolhem	LO 9
2 biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem	LO 6;
<i>dels godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna,</i>	
<i>att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:</i>	

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 144 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 42 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 22 000

Summa kronor 232 500;

dels till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av

dels till Nomadskolor: Omkostnader för budgetåret

1946/47 anvisa ett förslagsanslag av

dels ock till Nomadskolor: Utrustning för hälso- och sjukvård för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av

[194.] 42. **Nomadskolor: Försättningskolorundervisning för nomadbarn, förslagsanslag.** Denna undervisning är sedan läsåret 1943/44 organiserad efter i huvudsak samma linjer som försättningskolorundervisningen för den bofasta befolkningens barn. Undervisningstiden är uppdelad på två årskurser och förlagd till tiden från början av juni till mitten av juli. Anslaget har för innevarande budgetår uppförts med 18 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en anslagshöjning med 1 800 kronor till 19 800 kronor i samband med vissa höjningar av arvoden till lärarna.

Lärararvoden vid å ena sidan vanliga försättningskolor och å andra sidan försättningskolor för nomadbarn utgå för närvarande med nedan angivna belopp:

	Vanliga försättningskolor kronor	Försättningskolor för nomadbarn kronor
hushållsgöromål	2: 50—3: 25	2: 50
slöjd	2: 25	1: 75
annan arbetskunskap	3: —	2: 50
allmänna ämnen	2: 50	2: 50

Skolöverstyrelsen har, såsom kommer att framgå av det följande, förordat en uppräknings av lärararvodena vid folkskoleväsendets fortsättningsskolor med 75 öre för undervisning i teoretiska ämnen och i »annan» arbetskunskap. I fråga om lärararvodena vid fortsättningsskolor för nomadbarn anför överstyrelsen.

I skrivelse till skolöverstyrelsen ha vissa nomadlärare anhållit, att skolöverstyrelsen ville undersöka möjligheterna att i gällande författning få sådan ändring, att till lärare i ämnena medborgarkunskap, läsning och skrivning samt lappslojd för gossar och flickor i fortsättningsskolor för nomadbarn må utbetalas 5 kronor för lektionstimme samt att åt sådan lärare, som icke har sin tjänstgöring i den skola, där fortsättningsskolkursen pågår, må utbetalas reseersättning. Ur skrivelsen må anföras följande.

Vid undervisning på detta stadium fordras särskild kunnighet i ovan nämnda ämnen. Nomadlärarna måste därför underkasta sig extra kostnader för att få bättre kännedom om lapparnas språk, seder och bruk samt om deras slojd. Med de nuvarande låga arvoden få lärarna näppeligen någon kompensation för dessa extra utgifter, än mindre för att de försaka sommarferierna. Skall en lärare från en annan nomadskola än den, dit kursen är förlagd, anställas, har han svårt att med gällande timlön gälda ens kostnaderna för mat, husrum och resa. Arvodet till lärare i arbetskunskap i yrkesbestämd fortsättningsskola i anslutning till snickeri är numera 3 kronor för undervisningstimme, alltså högre än i lappslojd vid nomadfortsättningsskolorna, ehuru dessa äro yrkesbestämda i anslutning till renskötsel och lappslojd samt för flickor även till husligt arbete. Många skoldistrikt utbetala ytterligare ersättning till sina lärare vid fortsättningsskolorna. Sålunda betalar Gällivare skoldistrikt 4 kronor jämte 25,7 procent tillägg eller 5 kronor 2 öre pr timme. Med den särpräglade undervisning, som kännetecknar fortsättningsskolor för nomadbarn, borde arvodet för lektionstimme vara 5 kronor både i teoretiska ämnen och i lappslojd för gossar och flickor.

I yttrande över nämnda framställning framhåller nomadskolinspektören, att undervisningen ställer stora krav på läraren. På egen hand måste han skaffa sig fördjupade insikter rörande lapparnas förhållanden. Då inga handledningar finnas, måste han dels ur synnerligen svårtillgängliga och svåröverskådliga källor framdraga det nödvändiga lärostoffet och dels genom egna iakttagelser bland lapparna skaffa sig förstahandskännedom om deras näringar och levnadsförhållanden. Härför fordras icke blott ett levande intresse utan även personliga uppoffringar av tid och pengar. Med hänsyn härtill kan det begärda arvodet icke anses för högt. Nomadskolinspektören tillstyrker därför framställningen. Han beräknar merkostnaderna för budgetåret 1946/47 till 2 595 kronor.

Sedan arvodet vid de vanliga fortsättningsskolorna dels i fråga om vissa ämnen höjts genom beslut år 1944 och dels i fråga om andra ämnen av överstyrelsen föreslås till höjning, synes det överstyrelsen vara självfallet, att höjning av arvodet bör beräknas även vid fortsättningsskolorna för nomadbarn. Det minsta arvode, som synes kunna komma i fråga för de teoretiska ämnena, är 3 kronor 25 öre och för lappslojd 3 kronor 75 öre för undervisningstimme. Med hänsyn dels till svårigheterna att anskaffa nomadlärare, som äro tillräckligt meriterade för ifrågavarande undervisning, dels till de synpunkter, som av nomadskolinspektören och lärarna anförts, synes det emellertid lämpligt, att arvodet höjes till så högt belopp, att ersättningen

icke framstår såsom orättvis i förhållande till vad fortsättningsskollärarna i närliggande skoldistrikt erhålla. Överstyrelsen vill därför tillstyrka framställningen. I detta sammanhang kan erinras om att lärare i nomadskola enligt bestämmelserna i avlöningsreglementet för nomadlärare åtnjuter särskilt lönetillägg och att det därför synes skäligt, att jämväl lärare i fortsättningsskola för nomadbarn erhåller något större arvode än fortsättningsskollärare i allmänhet.

Vid ett bifall till framställningen skulle arvodet för undervisningen i hushållsgöromål komma att utgå med 2 kronor 50 öre, under det att arvodet för samtliga övriga ämnen skulle utgöra 5 kronor. För lärarna i det förra ämnet kommer säkerligen detta att te sig som en orättvisa. Överstyrelsen finner det rimligt, att även dessa lärare få någon höjning och vill föreslå 3 kronor 50 öre för undervisningstimme.

Vad frågan om reseersättning beträffar, synes sådan icke böra ifrågakomma enbart för lärare vid fortsättningsskola för nomadbarn utan torde böra upptagas till diskussion, därest fråga väckes om sådan ersättning till andra fortsättningsskollärare. För närvarande utgår nämligen reseersättning endast till ambulerande lärare, och sådana torde knappast komma att undervisa vid fortsättningsskolorna för nomadbarn.

I det följande kommer jag för folkskoleväsendets fortsättningsskolor förordna följande minimiarvoden:

Departementschefen.

teoretiska ämnen	kronor 3:—
slöjd	» 2: 50
hushållsgöromål	» 2: 75—3: 50
annan arbetskunskap	» 3: 50

Skolöverstyrelsen har i fråga om nomadskolväsendets fortsättningsskolor ansett motiverat med något högre arvoden än minimiarvodena för lärare vid vanliga fortsättningsskolor och föreslagit ett arvode av 5 kronor, dock att för undervisning i hushållsgöromål arvodet skulle utgöra 3 kronor 50 öre. För egen del kan jag icke finna tillräckliga skäl anförda för en så väsentlig höjning som den av överstyrelsen föreslagna. Jag anser mig böra förordna, att arvodet för undervisning i hushållsgöromål och i teoretiska ämnen fastställas till 3 kronor och övriga arvoden till 3 kronor 50 öre. Jag har sålunda funnit befogat, att den vid nomadskolorna förekommande särpräglade lappslöjden jämföras med arbetskunskap i övrigt. Lärarinna i hushållsgöromål bör liksom för närvarande åtnjuta fri kost i samband med de praktiska övningarna ävensom fri bostad med bränsle under kurstiden.

Vid bifall till vad jag sålunda förordnat synes förevarande anslag böra uppföras med 19 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 19 000.

[195.] 43. **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 600 000 kronor. Från och med budgetåret 1944/45 har en provisorisk reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena genomförts för lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan, varjämte minimiarvodet för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid fortsättningsskola höjts från 1 krona 75 öre till 2 kronor 25 öre. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor rekvideras i efterskott först efter utgången av det redovisningsår, på vilket kostnaderna belöpa. Efter rekvisition av skoldistriktet skall emellertid vederbörande utbetalande myndighet så snart ske kan under det redovisningsår, på vilket kostnaderna belöpa, förskottsvis utbetala 90 procent av det belopp, som av distriktet beräknats utgöra avlöningskostnaderna för redovisningsåret. Utanordnat förskott jämte en procent av detsamma avdrages vid den slutliga utanordningen av statsbidraget.

Anslaget till avlöning åt lärare vid fortsättningsskola respektive medelsåtgången för ändamålet utgjorde

		Anvisat anslag kronor	Medelsåtgång kronor
för budgetåret	1939/40	4 825 000	4 394 000
»	» 1940/41	4 050 000	2 336 000
»	» 1941/42	4 200 000	3 122 000
»	» 1942/43	3 700 000	3 636 000
»	» 1943/44	3 500 000	3 470 000
»	» 1944/45	3 600 000	3 340 000
»	» 1945/46	3 600 000	.

I anledning av motionen II: 390 vid 1945 års riksdag, vari hemställts att riksdagen måtte besluta om utsträckning av förutnämnda provisoriska arvodesreglering att gälla jämväl övriga lärare vid fortsättnings- och ersättnings-skolorna, vilka icke uppbure avlöning från annan statlig eller kommunal tjänst, förklarade riksdagen bland annat, att den förutsatte, att Kungl. Maj:t ägnade frågan sin uppmärksamhet och föranstaltade om en utredning i ämnet. Sedan åt skolöverstyrelsen uppdragits att verkställa ifrågavarande utredning, har överstyrelsen i samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår inkommit med utredning och förslag i ämnet.

Skolöverstyrelsen har därvid föreslagit en höjning av nu ifrågavarande arvoden — nämligen för undervisning i allmänna ämnen och arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål) i fortsättningsskolan samt all undervisning i ersättnings-skolan — på sätt framgår av följande uppställning.

Undervisning i	M i n i m i a r v o d e			
	vid fortsättningsskola		vid ersättningsskola	
	nuvarande	enligt skol- överstyrelsens förslag	nuvarande	enligt skol- överstyrelsens förslag
1. allmänna ämnen	2: 50	3: 25	1: 50	2: —
2. arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål)	3: —	3: 75	—	—
3. manlig eller kvinnlig slöjd	2: 25	2: 25	1: 25	1: 75
4. hushållsgöromål	2: 50—3: 25	2: 50—3: 25	—	—

Beträffande de föreslagna arvodesförhöjningarna har överstyrelsen anfört bland annat följande.

De nu utgående arvoden till lärare vid fortsättningsskolor och ersättningsskolor i sådana ämnen, där arvodet ej blivit föremål för provisorisk reglering, måste anses synnerligen låga i jämförelse med förhållandena på närgränsande undervisningsområden. Härom torde meningarna ej vara delade. Behovet av en höjning av fortsättningsskollärarnas arvoden har tidigare påtalats av överstyrelsen och vitsordats både av 1941 års lärarlönesakkunniga och av de instanser, som behandlat dess förslag till provisorisk förbättring av hushållslärarinnornas och slöjdlärarnas villkor. Uttalanden i samma riktning gjordes även i samband med behandlingen av motionen vid 1945 års riksdag om provisorisk höjning av arvodet till vissa lärare i fortsättnings- och ersättningsskolorna. Som jämförelse kan nämnas, att arvodet för timlärare i läroämne i folkskola i lägsta ortsgrupp utgör omkring 3 kronor 75 öre per timme, varvid arvode även utgår för de timmar, som infalla på lövdagar. För undervisning i slöjd i folkskola, även åt sådana lärjungar, som sedermera hänvisas till ersättningsskola, utgår numera arvodet med 2 kronor per timme till lärare med mindre än 20 timmars undervisning per vecka och för övriga sådana lärare med högre belopp. Timarvodet vid lärlings- och yrkesskolorna, varå visst statsbidrag utgår, bestämmes av vederbörande kommunala myndigheter, men detsamma torde i allmänhet utgöra mellan 4 och 5 kronor per undervisningstimme. I högre folkskolorna är timarvodet i lägsta ortsgrupp i avrundade tal 3 kronor 60 öre för övningsämnen, 3 kronor 85 öre för yrkesämne och 5 kronor för läroämnen. De nuvarande arvodesförhållandena för nu ifrågavarande fortsättningsskollärare böra enligt överstyrelsens mening snarast provisoriskt förbättras i avvaktan på de förslag, som 1941 års lärarlönesakkunniga förväntas komma att framlägga. Tjänstgöringen i fortsättningsskolan bör göras ekonomiskt jämförbar med förhållandena i andra skolformer. På senare år har det i åtskilliga fall visat sig svårt att erhålla för ifrågavarande undervisning kvalificerade lärare. Tillfälliga krafter ha måst tagas i anspråk. Även ur rekryteringssynpunkt är en höjning av arvodet därför synnerligen behövlig.

Då 1941 års lärarlönesakkunniga ha i uppdrag att taga upp hela frågan om fortsättningsskollärarnas avlöningsförmåner, är det av vikt, att den provisoriska ökningen får karaktären av en sådan höjning av arvodesnivån, som ej går utöver vad som måste anses som under alla omständigheter skäligt, och att frågan om ändrade relationer mellan arvoden får anstå. En

provisorisk arvodesförbättring bör avvägas så, att det tidigare inbördes förhållandet mellan arvodena för olika ämnen i stort sett bibehålles i anslutning till den tidigare beslutade provisoriska arvodesförbättringen. Med tillämpning av sistnämnda grundsats och med viss avrundning synes vissa minimiarvoden böra höjas i enlighet med vad som framgår av uppställningen ovan. Höjningen torde böra tillämpas från och med den 1 juli 1946, dock icke beträffande fortsättningsskolkurs, som i fråga om rekvisition av statsbidrag skall räknas till redovisningsåret 1945/46.

Skolöverstyrelsen har vidare föreslagit, att nämnda arvodesförbättringar genomföras för samtliga lärare av ifrågavarande kategorier, oberoende av om deras tjänstgöring i fortsättningsskolan är att betrakta som deras huvudsakliga sysselsättning eller ej. Till stöd härför har överstyrelsen anfört följande.

Överstyrelsen vill erinra därom, att arvodet vid folkskolans slöjdundervisning efter att tidigare ha varit lika för samtliga lärare från och med den 1 juli 1939 utgår enligt olika grunder för lärare med minst 20 veckotimmars undervisning och för andra lärare. De förra, för vilka slöjdundervisningen kan anses utgöra den huvudsakliga sysselsättningen, ha sedan nämnda tid haft betydligt bättre avlöningsförmåner än de senare. Genom beslut av 1945 års riksdag har emellertid skillnaden i förmåner mellan de båda grupperna väsentligen minskats. För fortsättningsskolans del föreligga i regel andra tjänstgöringsförhållanden än i fråga om folkskolan, och dessa göra en rättvis uppdelning av lärarna med hänsyn till behovet av arvodesförbättring knappast möjlig att genomföra. Undervisningstiden i fortsättningsskolan koncentreras oftast till kortare kurser på 6—8 veckor förlagda till vinter- eller sommarferierna. Under den tid kursen pågår utgör då arbetet i fortsättningsskolan för läraren hans egentliga sysselsättning, men han kan eljest — vare sig avlöning härför utgår under tjänstgöringen i fortsättningsskolan eller icke — ha annan befattning hos stat och kommun eller också vara i enskild tjänst eller bedriva egen rörelse. De två sistnämnda grupperna torde vara ganska talrikt representerade bland fortsättningsskolans lärare i arbetskunskap (verkstadsarbete). I många fall vet man ej, huruvida den koncentrerade tjänstgöringen i fortsättningsskolan kommer att utgöra lärarens huvudsakliga sysselsättning under läsåret. Frågan om lön utgår från annan tjänst under tjänstgöringen i fortsättningsskolan är beroende av tjänstens art och av lönetekniska dispositioner. Extra lärare i folkskolan uppbära t. ex. ej lön från folkskolan vid tjänstgöring i fortsättningsskola under ferier. Den i motionen föreslagna inskränkningen av arvodesförbättringen skulle sålunda knappast utgöra en ur skälighetssynpunkt rättvis anordning, och den skulle säkerligen vålla vissa svårigheter vid tillämpningen. Vid den provisoriska regleringen av hushållslärarinnornas och slöjdlärarnas arvoden vid 1944 års riksdag ifrågasattes heller icke någon uppdelning av lärarna i olika grupper. Då ovannämnda svårigheter över huvud icke torde kunna undvikas, om en arvodesförbättring skall tilldelas med den begränsning, som i motionen II: 390/1945 föreslagits, och då det ej synes lämpligt att vid nu åter inträdande fredligare förhållanden börja tillämpa sådan anordning för fortsättningsskolans lärare, vill överstyrelsen för sin del förorda, att provisorisk arvodesförbättring utgår utan nämnda begränsning.

K o s t n a d e r n a för den föreslagna arvodesregleringen ha av skolöverstyrelsen beräknats sålunda:

Enligt från statens folkskolinspektörer infordrade uppgifter för redovisningsåret 1944/45 fullgjordes nämnda år i arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål) 243 400 undervisningstimmar, i allmänna ämnen 549 500 timmar samt i särskild ersättningsskola 20 900 timmar, varav 6 700 i slöjd och 14 200 i andra ämnen. Övriga lärare, vilkas arvoden således nyligen varit föremål för provisorisk översyn, hade enligt samma uppgift fullgjort 517 400 timmar, varav i hushållsgöromål 454 000 timmar och i slöjd 63 400 timmar. Uppgifterna äro avrundade till närmaste hundratal.

Kostnaderna för den ifrågavarande höjningen av arvoden skulle på grundval av de anförda uppgifterna för budgetåret 1944/45 utgjort, i fråga om ämnet arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål) i avrundat tal 182 500 kronor, för övriga allmänna ämnen i fortsättningsskolan 412 100 kronor, för slöjd i ersättningsskolan 3 350 kronor och för övriga ämnen i ersättningsskolan 7 100 kronor. Den sammanlagda kostnadsökningen skulle alltså med för året 1944/45 rådande organisationsförhållanden inom fortsättningsskolan utgöra för budgetår 605 000 kronor. Med hänsyn till den fortgående inskränkningen av fortsättningsskolorganisationen genom centralisering och övergång till åttaårig lärokurs i folkskolan torde dock ökningen, om den tillämpas från och med redovisningsåret 1946/47, böra beräknas till i runt tal 500 000 kronor.

Därest arvodesförbättringen skulle inskränkas till sådana lärare, som under tjänstgöringen i fortsättningsskolan eller ersättningsskolan ej uppbära avlöning från annan statlig eller kommunal tjänst, torde man väsentligen böra räkna med lärare i verkstadsarbete och i mindre utsträckning lärare i övriga ämnen. Uppskattningsvis kan anslagsökningen per budgetår i sådant fall angivas till 200 000 kronor.

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår har skolöverstyrelsen till en början framhållit, att, därest hänsyn ej behövt tagas till någon arvodesförbättring, i anledning främst av fortsättningsskolans centralisering och övergången till ettårig fortsättningsskolkurs en anslagssänkning till 3 450 000 kronor kunnat ske. Den nu föreslagna arvodesförhöjningen komme med hänsyn till att statsbidraget utbetalades i efterskott efter utgången av det budgetår, för vilket det vore avsett, att väsentligen belasta anslaget för budgetåret 1947/48. Enligt gällande bestämmelser om utbetalningen av förskott till distriktens fortsättningsskolor skulle förskottet emellertid beräknas på utgifterna för löpande budgetår, varför en del av kostnaderna fölle på året 1946/47. Ett stort antal distrikt rekvirerade dock ej förskott, och endast förslagsvis 250 000 kronor torde därför beräknas falla på sistnämnda budgetår. För nästa budgetår ansåge sig skolöverstyrelsen böra föreslå en höjning av anslaget från 3 600 000 kronor till 3 700 000 kronor.

Statskontoret har funnit den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av arvodesbeloppen till vissa lärare vid fortsättnings- och ersättningsskolor i och för sig skäligen men har ansett, att förbättringen bör begränsas att avse allenast ersättning till de lärare, som ha anställningen i fortsättningsskolan som huvudsyssla. Statskontoret har vidare härom anfört följande.

Vad angår den i ärendet berörda frågan, huruvida sagda arvodesförhöjning bör komma samtliga lärare tillgodo, oavsett om undervisningen vid skolan är att anse såsom vederbörande befattningshavares huvudsyssla eller som bisyssla, må framhållas, att enligt de av statsmakterna vid de under de senaste åren genomförda arvodesregleringarna tillämpade allmänna principerna någon uppräknings av sådana ersättningar för särskilt arbete, vilka kunna sägas hava karaktären av bisysslearvoden, icke medgivits. Enligt statskontorets mening synas under sådana förhållanden skäl icke föreligga att bereda samtliga lärare av ifrågavarande kategorier förbättrade löneförmåner, utan torde arvodesförbättringen i stället i anslutning till det förslag, som framlagts i en i andra kammaren vid 1945 års riksdag väckt motion (nr 390), böra begränsas att avse allenast ersättning till de lärare, som hava anställningen i fortsättningsskolan såsom huvudsyssla. Arvodena till övriga lärare böra i avvaktan å den allmänna revisionen av anställnings- och lönevillkoren för lärare vid ifrågavarande läroanstalter bestämmas att utgå med oförändrade belopp.

Då svårigheter synas föreligga att i författningssväg fastställa några bestämda gränslinjer för en sådan differentiering av arvodena, torde det lämpligen böra ankomma å skolöverstyrelsen att efter särskild ansökan av vederbörande lärare avgöra, huruvida denne kan anses hava undervisningen vid fortsättningsskolan såsom huvudsaklig anställning och förvärvskälla (jfr proposition 404/1941 p. 2 A, näst sista stycket). Befinnes så vara förhållandet, bör överstyrelsen förklara honom berättigad uppbära de nu föreslagna, högre arvodesbeloppen.

1941 års lärlönesakkunniga — som icke funnit de sakkunnigas blivande utredning rörande löneförmånerna för fortsättningsskolans lärare komma att försvåras av en nu genomförd arvodesförhöjning som icke ginge utöver vad skolöverstyrelsen föreslagit — ha i anledning av överstyrelsens förslag tillstyrkt, att minimiarvodet för undervisningstimme i fortsättningsskola av allmän typ höjes från 2 kronor 50 öre till 3 kronor och att minimiarvodet för undervisning i ämnet arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål) höjes från 3 kronor till 3 kronor 50 öre. Samtidigt ha emellertid de sakkunniga föreslagit, att de olika timarvodena för undervisning i hushållsgöromål och i manlig och kvinnlig slöjd vid fortsättningsskola höjas med ytterligare 25 öre för undervisningstimme. En arvodesreglering, som icke omfattade dessa sistnämnda arvoden, komme nämligen enligt de sakkunnigas uppfattning att på ett mindre tillfredsställande sätt rubba den inbördes proportionen mellan de olika arvodesbeloppen. Mot de föreslagna förhöjda arvodesbeloppen för undervisning vid ersättningsskola ha de sakkunniga icke funnit anledning till erinran.

Departement-
schefen.

Sedan åtskilliga år tillbaka har frågan om en förbättring av fortsättningsskollärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden varit aktuell. Med hänsyn till den väntade omorganisationen av fortsättningsskolan har någon definitiv arvodesreglering för ifrågavarande lärare icke ansetts lämpligen böra ske. Emellertid togs vid 1944 års riksdag ett första avgörande steg mot bättre förhållanden i nämnda avseende, i det att riksdagen i anslutning till

ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt en provisorisk reglering av avlönings- och anställningsförhållandena för lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan, varjämte minimiarvodet för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid fortsättningsskolan höjdes från 1 krona 75 öre till 2 kronor 25 öre. Jag vill erinra, att 1941 års lärarlönesakkunniga, vilkas i ämnet gjorda framställning legat till grund för Kungl. Maj:ts nyssnämnda förslag, betecknade avlöningsförhållandena för fortsättningsskolans lärare över hela linjen såsom synnerligen otillfredsställande. Ehuru de sakkunniga därför funnit en reglering i hög grad påkallad beträffande samtliga lärargrupper, hade de likväl funnit den provisoriska förbättringen böra begränsas till de lärare, vilka för det dåvarande kunde anses vara mest missgynnade.

Sedan frågan om en utsträckning av den sålunda beslutade arvodesförbättringen även till övriga lärargrupper vid fortsättningsskolan genom motionen II: 390 underställts 1945 års riksdags prövning, fann riksdagen vad i motionen anförts värt beaktande samt förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle föranstalta om utredning i ämnet. Sådan har nu verkställts av skolöverstyrelsen, som därvid föreslagit en höjning av minimiarvodet för undervisning i allmänna ämnen vid fortsättningsskola från 2 kronor 50 öre till 3 kronor 25 öre och av minimiarvodet för undervisning i arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål) från 3 kronor till 3 kronor 75 öre. Beträffande lärarna i ersättningsskolan har överstyrelsen föreslagit en höjning av minimiarvodet för undervisning i allmänna ämnen från 1 krona 50 öre till 2 kronor och av minimiarvodet för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd från 1 krona 25 öre till 1 krona 75 öre. De föreslagna höjningarna ha ansetts böra komma samtliga lärare av ifrågavarande kategorier till godo, oavsett om tjänstgöringen vore att betrakta som deras huvudsakliga syssla eller ej.

En allmän provisorisk arvodesförbättring för lärarna vid fortsättningsskolan synes mig vara väl motiverad. Förslag beträffande fortsättningsskolans omorganisation och därmed sammanhängande spörsmål har först i dagarna framlagts av 1940 års skolutredning. Då för övrigt frågan om nämnda skolforms organisation givetvis icke kan lösas separat utan måste ses i samband med den utformning folkskolan kommer att få i den framtida skolorganisationen, torde det dröja avsevärd tid, innan statsmakterna kunna väntas fatta definitiva beslut om fortsättningsskolans ställning i skolsystemet. Härtill kommer, att genomförandet av en blivande omorganisation torde komma att taga ganska avsevärd tid i anspråk. 1941 års lärarlönesakkunniga ha ej funnit en provisorisk arvodesförbättring innebära ett föregripande av deras blivande utredning rörande löneförmånerna för fortsättningsskolans lärare. Några betänkligheter ur nu angivna synpunkter synas sålunda icke behöva hysas mot ett upptagande av förevarande spörsmål till övervägande.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att de föreslagna arvodesför-

bättringarna böra tillkomma alla ifrågavarande lärare. Främst är detta motiverat av de nuvarande svårigheterna att över huvud taget skaffa lärare till fortsättningsskolan. Erfarenheterna ha också givit vid handen, att en gränsdragning mellan huvud- och bisyssla mången gång leder till mindre tillfredsställande resultat och i varje fall är förenad med avsevärda praktiska svårigheter och olägenheter. Beträffande frågan om storleken av arvodesförhöjningarna ansluter jag mig till lärarlönesakkunnigas förslag om en något mindre höjning beträffande lärararvodena vid fortsättningsskolan än vad överstyrelsen föreslagit. Detta synes motiverat av angelägenheten att i möjligaste mån bibehålla den inbördes relationen mellan de olika arvodesbeloppen. Denna synpunkt har föranlett de sakkunniga att föreslå en höjning även av de olika timarvodena för undervisning i hushållsgöromål och i manlig och kvinnlig slöjd vid fortsättningsskola — alltså samma arvoden, som berörts av 1944 års provisoriska reglering. Jag finner mig böra biträda även detta förslag. Beträffande arvoden vid ersättningsskola ansluter jag mig till skolöverstyrelsens av lärarlönesakkunniga tillstyrkta förslag.

Av efterföljande sammanställning framgår på ett överskådligt sätt dels nu gällande arvodesbelopp, dels ock av skolöverstyrelsen och av mig förordade höjningar av nämnda belopp.

Undervisning	Minimiarvode					
	vid fortsättningsskola			vid ersättningsskola		
	nuvarande	skolöverstyrelsen	departementschefen	nuvarande	skolöverstyrelsen	departementschefen
1. allmänna ämnen	2: 50	3: 25]	3: —	1: 50	2: —	2: —
2. arbetskunskap (utom kvinnlig slöjd och hushållsgöromål)	3: —	3: 75	3: 50	—	—	—
3. manlig eller kvinnlig slöjd	2: 25	2: 25	2: 50	1: 25	1: 75	1: 75
4. hushållsgöromål	2: 50 — —3: 25	2: 50 — —3: 25	2: 75 — —3: 50	— —	— —	— —

Förslaget torde böra genomföras från och med den 1 juli 1946 utom beträffande sådan fortsättningsskolkurs, som i fråga om rekvisition av statsbidrag skall räknas till budgetåret 1945/46.

Skolöverstyrelsen har beräknat kostnaderna för ett genomförande av sitt förslag till i runt tal 500 000 kronor. Härav skulle emellertid med hänsyn till det tillämpade redovisningsförfarandet beträffande ifrågavarande statsbidrag endast omkring hälften eller 250 000 kronor komma att belasta nästa budgetårs anslag. Kostnaden för det av mig tillstyrkta förslaget torde stanna vid 450 000 kronor. Då anslaget utan hänsynstagande till någon arvodesförbättring av nu föreslagen art av skolöverstyrelsen beräknats kunna minskas till 3 450 000 kronor, torde anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 bli i runt

tal (3 450 000 + 225 000 =) 3 675 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 75 000 kronor.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3 675 000.

[196.] 44. **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 500 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till inackordering och skolhushåll, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	200 000
2. Bidrag till andra skolskjutsar än självskjutsar, <i>förslagsvis</i> »		200 000
3. Bidrag till självskjutsar, <i>förslagsvis</i>	»	100 000
Summa kronor		500 000.

Envar av anslagsposterna skall redovisas särskilt för sig.

Anvisade anslag och medelsåtgång i avrundat tal för budgetåren 1940/45 framgå av följande uppställning.

Budgetår	Anvisat anslag kronor	Medelsåtgång kronor
1940/41	530 000	501 700
1941/42	500 000	422 000
1942/43	550 000	525 800
1943/44	500 000	516 700
1944/45	500 000	440 500

Enligt gällande kungörelse om statsbidrag till bestridande av kostnaderna för centralisering av fortsättningsskolväsendet räknas som skolskjuts icke färd med fordon, som framföres av barnen själva. I propositionen 1941: 176 (sid. 121 ff.) anmälades ett av folkskolans besparingssakkunniga framlagt förslag om statsbidrag även för färd med fordon av denna art. Förslagets genomförande hade avstyrkts av skolöverstyrelsen och statskontoret men tillstyrkts av det övervägande antalet folkskolinspektörer, flertalet länsstyrelser och domkapitel samt av riksräkenskapsverket. I propositionen intogs den ståndpunkten, att statsbidrag icke borde utgå i dylika fall. Riksdagen (skrivelsen nr 283, sid. 13 f.) ansåg däremot, att den föreslagna anordningen borde försöksvis tillämpas under exempelvis tre budgetår för att praktisk erfarenhet skulle vinnas rörande dess ändamålsenlighet.

Med anledning av riksdagens beslut utfärdades bestämmelser i ämnet genom kungörelsen 1941: 574, vilken försöksvis gällde under redovisningsåren 1941/44.

Vid behandlingen år 1944 av frågan om fortsatt giltighet av bestämmelserna om statsbidrag till s. k. självskjutsar anslöt sig departementschefen till

den av skolöverstyrelsen uttalade uppfattningen, att det då ännu vore för tidigt att avgöra, om anordningen med statsbidrag till självskjutsar borde göras definitiv. Denne förordade därför, att bestämmelserna i kungörelsen 1941: 574 skulle — med viss ändring, avseende tidpunkten för avgivande av förhandsframställning om statsbidrag — erhålla fortsatt giltighet under ytterligare ett år och att frågan skulle upptagas till förnyad prövning 1945. Riksdagen fann icke anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits. Bestämmelserna i nämnda kungörelse ha med sagda ändring erhållit fortsatt tillämplighet under redovisningsåren 1944/46 genom kungörelserna 1944: 391 och 1945: 549.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Överstyrelsen, som därvid icke ifrågasatt någon ändring beträffande anslagets disposition, har anfört följande.

Man torde kunna förvänta, att mera normala transportförhållanden komma att föreligga under budgetåret 1946/47, och att centraliseringen därmed ökar i omfattning. Det synes därför rådligast, att — ehuru en sänkning av anslagsposten med hänsyn till belastningen eljest kunde vara skälig — upptaga oförändrat belopp, 500 000 kronor, med i avvaktan på närmare uppgift samma fördelning på delposter m. m.

Överstyrelsen förutsätter härvid, att bidrag till s. k. självskjutsar alltså kommer att utgå. Skulle i samband med det förnyade ställningstagande till denna fråga, vilket torde komma att ske vid 1946 års riksdag, dessa bidrag anses böra upphöra, torde en viss höjning av de nu föreslagna anslagen till avlöning åt lärare vid fortsättningsskola och till inackordering och andra skolskjutsar än självskjutsar bli erforderlig. En ökning i avlöningsanslaget med 75 000 kronor, i centraliseringsbidraget till inackordering och skolhus-håll med 25 000 kronor och till andra skjutsar än självskjutsar med 75 000 kronor torde böra beräknas bli erforderlig, därest självskjutsbidraget bortfaller.

Departement-
schefen.

Bestämmelserna om statsbidrag till s. k. självskjutsar ha tillkommit huvudsakligen i syfte att minska statens utgifter för centralisering av fortsättningsskolväsendet. I vilken mån anordningen medfört sådana besparingar under budgetåren 1941/45 låter sig svårigen mera exakt beräkna. Enligt vad överstyrelsen anfört kan emellertid, därest statsbidraget till självskjutsar slopades, anslagsbehovet för nästa budgetår för fortsättningsskolväsendet beräknas uppgå till ett 75 000 kronor högre belopp än det eljest erforderliga. Överstyrelsen uppskattar alltså besparingen till omkring 75 000 kronor. Av allt att döma torde ifrågavarande anordning under den tid, den tillämpats, visat sig fylla ett behov. Jag är därför beredd att förorda, att densamma bibehålles och att åt bestämmelserna i ämnet gives fortsatt giltighet tills vidare.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. I fråga om anslagets disposition

ifrågasätter jag i likhet med överstyrelsen icke någon ändring. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 500 000.

[197.] 45. **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare, reservationsanslag.** Anslag till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisades första gången år 1919, då obligatoriska fortsättningsskolor började inrättas. Under nedannämnda budgetår anvisades årsanslag för ifrågavarande ändamål med nedan angivna belopp:

1934/36	kronor	3 500
1936/38	»	12 000
1938/40	»	20 000.

För budgetåret 1940/41 äskades anslag för fortsättningskurser, avsedda att utgöra komplement till begynnelsekurser under sommaren 1940. Då riksdagen erfarit, att begynnelsekurserna på grund av de rådande förhållandena icke väntades komma till stånd nämnda sommar, avslog riksdagen anslagsäskandet. Under sommaren 1940 hölls en fortsättningskurs i jordbruk med binärningar och en sådan kurs i handel. Med anlitande av reserverade medel anordnades vidare sommaren 1942 en fortsättningskurs i engelska. För budgetåret 1942/43 begärde skolöverstyrelsen anslag till en begynnelsekurs i jordbruk, men framställningen föranledde ej förslag till riksdagen. För budgetåret 1944/45 anvisades ett reservationsanslag av 6 200 kronor för anordnande av en begynnelsekurs för utbildning av lärare i jordbruk med binärningar sommaren 1945 och för budgetåret 1945/46 ett reservationsanslag av 12 400 kronor för anordnande av en begynnelsekurs och en fortsättningskurs för utbildning av lärare för undervisning i jordbruksbetonade fortsättningsskolor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas 15 600 kronor för anordnande sommaren 1947 av en fortsättningskurs i jordbruk med binärningar, avsedd för deltagarna i den till sommaren 1946 planerade begynnelsekursen, en begynnelsekurs i jordbruk och skogshantering samt en begynnelsekurs för lärare i de yrkesbestämda fortsättningsskolorna i anslutning till handel. Överstyrelsen har därvid anfört följande.

Behov av utbildade lärare torde främst föreligga i fråga om de nämnda undervisningsämnen, bland annat genom avgång av äldre lärare. Det får därjämte anses lämpligt, att även yngre lärare beredas tillfälle meritera sig för tjänstgöring vid de yrkesbestämda fortsättningsskolorna.

De båda jordbrukskurserna böra beräknas omfatta vardera 6 veckor och kursen i handel 4 veckor. Med tillämpning av samma normer för resekostnadsersättning och stipendier åt högst 24 deltagare som för den sommaren 1945 hållna jordbrukskursen skulle för fortsättningskursen i jordbruk med binärningar och för begynnelsekursen i jordbruk och skogshantering vardera erfordras i avrundat tal 6 200 kronor, varav till undervisning m. m. 2 200 kronor, och

till begynnelsekursen i handel i avrundat tal 4 200 kronor, varav till undervisning m. m. 1 400 kronor. Det erforderliga sammanlagda anslagsbeloppet skulle alltså utgöra 16 600 kronor, vilket belopp med hänsyn till en från kursen sommaren 1945 uppkommen besparing synes kunna reduceras till 15 600 kronor.

Departementschefen.

För deltagarna i den till sommaren 1946 planerade begynnelsekursen för utbildning av lärare för undervisning i jordbruksbetonade fortsättningsskolor torde sommaren 1947 böra anordnas en fortsättningskurs. För ändamålet beräknar jag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag 6 200 kronor. Därutöver anser jag mig endast kunna förorda, att medel nu anvisas till anordnande av den ena av de två av överstyrelsen föreslagna begynnelsekurserna. Då behovet av kompetenta facklärare alltjämt torde vara mest framträdande beträffande de jordbruksbetonade fortsättningsskolorna, beräknar jag till anordnande sommaren 1946 av en begynnelsekurs i jordbruk och skogshantering ett belopp av 6 200 kronor. Medelsbehovet skulle sålunda utgöra 12 400 kronor, vilket belopp med hänsyn till förefintlig reservation torde kunna reduceras till 11 400 kronor. Förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagsminskning med 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 11 400.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[198.] 46. **Understöd till högre folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår med 207 000 kronor till 1 207 000 kronor. Överstyrelsen har huvudsakligen anfört följande.

Antalet högre folkskolor är 47, av vilka sju (Gravarne, Matfors, Ockelbo, Olofström, Vansbro, Åseda och Östra Broby) äro nyinrättade. Av de sju nyinrättade högre folkskolorna beräknas den i Matfors träda i verksamhet först från och med budgetåret 1946/47. Man torde böra räkna med att ytterligare ett par nya högre folkskolor komma att vara i verksamhet vid ingången av nästa budgetår. Å andra sidan har överstyrelsen beräknat, att två högre folkskolor komma att förändras till kommunala mellanskolor under den närmaste tiden. Överstyrelsen utgår därför från att antalet högre folkskolor under budgetåret 1946/47 kommer att utgöra $(47 + 2 - 2 =) 47$.

Vissa högre folkskolor komma att få sitt klassantal automatiskt ökat. Ett antal ordinarie och extra ordinarie tjänster, som tidigare uppehållits med extra och biträdande lärare, äro numera tillsatta eller beräknas komma att tillsättas före ingången av budgetåret 1946/47. Statsbidraget till de två skolor, som beräknas bli omändrade till kommunala mellanskolor, kan uppskattas till 60 306 kronor. För de två högre folkskolor, som enligt överstyrelsens beräk-

ningar skulle nyinrättas, torde statsbidraget under budgetåret 1946/47 komma att utgöra omkring 16 000 kronor. Med hänsynstagande bland annat till anförda omständigheter beräknar överstyrelsen medelsbehovet för nästa budgetår till 1 207 000 kronor.

Mot överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet har jag icke funnit anledning till erinran. Det av överstyrelsen beräknade anslagsbeloppet, 1 207 000 kronor, torde dock böra avrundas till 1 205 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Understöd till högre folkskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 205 000.

[199.] 47. **Bidrag till arvoden åt skolläkare vid högre folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Bidrag till arvoden åt skolläkare vid högre folkskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5 000.

[200.] 48. **Folkhögskolor: Understöd, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 2 450 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt om ett med 180 000 kronor till 2 630 000 kronor förhöjt anslag. Överstyrelsen har vid beräkningen av anslagsbehovet utgått från medelsåtgången under budgetåret 1944/45. Till de 66 statsunderstödda folkhögskolorna, varav fyra nytillkomna, beviljades under nämnda budgetår understöd med sammanlagt i runt tal 2 530 000 kronor, vilket belopp med 80 000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Överstyrelsen anför vidare följande.

Variationen från ett år till ett annat i kostnaderna för kursernas uppehållande hänför sig huvudsakligen — därest icke nya folkhögskolor tillkomma — till uppdelningen i parallellgrupper, föranledd av ökad eller minskad elevtillströmning. Denna har vid de olika skolorna under senare år varit tämligen konstant. Då inkallelserna till förstärkt försvarsberedskap numera ha upphört och ökade stipendier stå eleverna till buds, torde emellertid viss ökning av antalet parallellavdelningar böra beräknas för budgetåret 1946/47. Därtill kommer, att statsbidrag torde böra utgå till andra årskurser vid de nytillkomna folkhögskolorna. En ökning av anslaget med 50 000 kronor för nämnda ändamål torde därför böra beräknas.

I det för budgetåret 1945/46 anvisade förslagsanslaget av 2 450 000 kronor har inräknats ett belopp av 50 000 kronor för anordnande av fortsättningskurser vid folkhögskolor. I sin den 11 oktober 1944 avlämnade utredning angående anordnande under budgetåret 1945/46 av sådana kurser framhöll över-

styrelsen, att det vore förenat med avsevärda svårigheter att bedöma, i hur stor utsträckning folkhögskolorna under läsåret 1945/46 kunde komma att begagna sig av möjligheten att anordna fortsättningskurser. Samma svårigheter föreligga även nu, eftersom ifrågavarande kurser komma att förläggas efter avslutad vinterkurs läsåret 1945/46 och definitiva beslut därom ännu icke fattats av vederbörande styrelser. Överstyrelsen anser sig emellertid böra föreslå, att oförändrat anslag, 50 000 kronor, anvisas för budgetåret 1946/47.

Då för budgetåret 1944/45 beviljats understöd med i runt tal 2 530 000 kronor synes detta belopp böra höjas med dels 50 000 kronor på grund av ökat antal parallellavdelningar och andra årskurser, dels 50 000 kronor såsom anslag till fortsättningskurser.

Departementschefen.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av anslagsbehovet, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 2 630 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 180 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 630 000.

[201.] 49. **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare, förslagsanslag.** *Skolöverstyrelsen* har med skrivelse den 22 september 1945 — under erinran att 1944 och 1945 års riksdagar fattat beslut om en utbyggnad och rationalisering av den skolhygieniska verksamheten vid folk- och småskolor, högre folkskolor, folk- och småskoleseminarier, allmänna och kommunala läroverk, blind- och dövstumanstalter samt tekniska läroverk — framlagt utredning och förslag i samma avseende beträffande folkhögskolorna.

Överstyrelsens förslag innebär, att skolhälsovården vid folkhögskolorna skall ordnas på i huvudsak samma sätt som vid nyssnämnda läroanstalter. Sålunda föreslås att skolläkare och skolsköterskor skola anställas. Statsbidrag föreslås utgå med hela kostnaderna för arvoden åt skolläkare och skolsköterskor. Övriga kostnader förutsättas skola bestridas av huvudmännen för skolorna. Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar överstyrelsen till 46 000 kronor.

Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Nuvarande förhållanden. Folkhögskolorna, som äro 66 till antalet, hade under vinterkurserna 1944/45 samt under sommarkurserna 1945 sammanlagt 6 537 elever. Eleverna tillhörde åldersgrupperna mellan 16—22 år. Vid sommarkurserna var elevantalet i allmänhet mycket ringa och uppgick icke i något fall till 150, och vid vinterkurserna översteg det endast vid två skolor 150, nämligen vid Önnestads folkhögskola (156 elever) och vid Ljungskile folkhögskola (175 elever).

Innan överstyrelsen närmare ingår på hithörande förhållanden anser sig överstyrelsen böra framhålla, att 24 av folkhögskolorna delvis ha gemensamma lokaler med vissa lantmanna- och lanthushållsskolor, vilka stå under överinseende av lantbruksstyrelsen. Det faller emellertid utom ramen för överstyrelsens verksamhetsområde att taga upp frågan om hälso- och sjukvården vid dessa senare skolor.

Några bestämmelser om att skolläkare skall finnas anställd finnas icke i gällande stadga för statsunderstödda folkhögskolor. Av rikets 66 folkhögskolor ha också under sistförflutna verksamhetsår endast 8 skolor haft mot årsarvode anställda skolläkare. Vid en av dessa skolor har en skolsköterska varit anställd. Återstående 58 skolor ha anlitat läkare mot arvode per prestation. Vid 19 av dessa senare skolor ha sköterskor anlitats tillfälligtvis, under det att de övriga skolorna icke synas ha anlitat sköterskor.

Vid nämnda 8 skolor med årsanställd skolläkare har skolläkaren vid början av varje kurs undersökt samtliga elever. Under den tid kurs pågått har skolläkaren givit eleverna tillfälle till avgiftsfri rådgivning någon timme per vecka i sin privata mottagningslokal. De sjukdomsfall, som inträffat bland eleverna, synes läkaren i regel ha behandlat emot extra arvode. Vad beträffar de övriga 58 skolorna ha vid 26 av dem en allmän läkarundersökning av eleverna ägt rum vid början av kurserna. I övrigt har läkare endast anlitats vid sjukdomsfall.

Vad beträffar kostnaderna uppgingo dessa vid förstnämnda 8 skolor under sistförflutna verksamhetsår till tillhopa 2 224 kronor. Vid de övriga 58 skolorna har utbetalats omkring 10 300 kronor i läkararvoden och 4 400 kronor i skolsköterskearvoden. Den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna har alltså dragit en årskostnad av omkring 17 000 kronor. Dessa kostnader ha icke till någon del gäldats av statsmedel. Påpekas bör i detta sammanhang, att nämnda belopp icke varit tillräckligt ens för den begränsade hälso- och sjukvård, varom här varit fråga, utan eleverna själva ha dessutom i betydande utsträckning nödgats gälda kostnaderna för sin sjukvård.

Obligatorisk tuberkuloskontroll av samtliga elever har, under den tid utredningen avser, förekommit endast vid 28 folkhögskolor. Vid 8 av dessa folkhögskolor har kontrollen bekostats av dispensär och 17 skolor ha själva helt eller delvis bestridit ifrågavarande kostnader. Beträffande de återstående 3 skolorna synas kostnaderna helt eller delvis ha erlagts av eleverna själva.

Den nuvarande skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna är bristfällig. Den tager i huvudsak sikte på sjukvårdande uppgifter, under det att hälsovården av bland annat ekonomiska skäl trängts i bakgrunden. Skolhygienisk verksamhet av modernt snitt förekommer knappast i dessa skolor. I synnerhet beträffande tuberkuloskontrollen är detta sakernas tillstånd ägnat att inge allvarliga farhågor.

Eleverna äro ofta ekonomiskt mindre väl ställda och kunna för den skull icke på ett tillfredsställande sätt själva bestrida kostnaderna för sin hälso- och sjukvård. Skolornas ekonomi synes icke heller kunna bära de kostnader, som äro förknippade med en rationell hälso- och sjukvård bland elever och personal. Härtill kommer, att eleverna befinna sig i de åldersgrupper, där de äro i särskilt behov av skydd mot tuberkulos. Enär dessutom folkhögskolorna ha karaktär av internat, föreligger bland deras elever och personal en ökad infektionsrisk vid smittsamma sjukdomar.

Skolöverstyrelsens förslag. Under det att vid skolor av externats karaktär de sjukvårdande uppgifterna i regel lösas av hemmen, synes det ofrånkomligt, att eleverna vid internatskolor av här ifrågavarande art erhålla viss sjukvård genom vederbörande skolors försorg. På grund härav bör den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna, i likhet med vad som är fallet vid exempelvis läroanstalter för blindas och dövstummas, omfatta både hälso- och sjukvård. Därvid synes dock tyngdpunkten i likhet med den övriga statligt reglerade skolhygieniska verksamheten böra läggas på den hälsovårdande verksamheten.

Överstyrelsen vill nu föreslå, att vid en var av rikets folkhögskolor anställas en skolläkare med förordnande på högst sex år. Läkarsökning av eleverna bör äga rum vid början av varje kurs. Även i övrigt bör läkarverksamheten organiseras på huvudsakligen samma sätt som skett beträffande övriga skolformer. Hälsokort av i huvudsak enahanda beskaffenhet som vid nämnda skolformer böra sålunda föras.

Utöver läkarbesöken för allmänna kursundersökningar kunna ifrågasättas regelbundna läkarbesök i övrigt vid skolorna under pågående kurser. Vissa för folkhögskolorna speciella förhållanden synas emellertid tala för att behov av dylika regelbundna läkarbesök icke föreligger. Överstyrelsen vill då särskilt framhålla skolornas relativt låga elevantal samt kursernas kortvarighet. Även elevernas höga medelålder — cirka 20 år — synes minska behovet av ifrågavarande läkarbesök. Härtill kommer, att den skolhygieniska verksamhet, som här föreslagits, jämväl omfattar sjukvård, på grund varav det kommer att åligga skolläkaren att avlägga sjukbesök vid skolan, då så prövas erforderligt. Läkaren förutsättes dessutom åtminstone en gång om året besöka skolan för hygienisk inspektion. På grund av vad som sålunda anförts ävensom med hänsyn till bristande erfarenhet av skolhygienisk verksamhet vid skolor av här ifrågavarande typ, vill överstyrelsen icke nu förorda regelbundna läkarbesök vid skolorna utöver besöken för allmänna kursundersökningar och hygienisk inspektion.

Med utgångspunkt från här föreliggande förslag ger en ungefärlig beräkning av antalet läkarbesök vid skolorna följande siffror: Vid en mindre skola med cirka 50 elever torde skolläkaren under ett verksamhetsår få inställa sig vid skolan 2 gånger för allmänna kursundersökningar (en gång för vardera vinter- och sommarkurs) samt 1 gång för hygienisk inspektion. Tillhoppas således 3 gånger. Vid en större skola med omkring 200 elever blir motsvarande antal besök cirka $5 + 1$ eller tillhoppas cirka 6. (Därvid beräknas, att läkaren skall medhinna cirka 40 elever per besök.) Härtill kommer, oberoende av skolans storlek, ett icke angivbart antal sjukbesök vid skolorna. Självfallet är, att antalet dylika besök under vissa år kan bli mycket stort, speciellt under epidemitider, under det att antalet sådana besök under andra år kan bli relativt lågt.

Vidare böra anställas särskilda skolsköterskor. Biträde av skolsköterskor torde nämligen vara erforderligt vid den allmänna kursundersökningen och den därmed sammankopplade tuberkuloskontrollen. Överstyrelsen anser, att skolsköterskor böra finnas vid alla skolor oberoende av deras storlek. Vid de allmänna läroverken och de kommunala mellanskolorna anställas visserligen för närvarande icke skolsköterskor, såframt elevantalet understiger 100 respektive 150, men folkhögskolorna äro internatskolor, vilket nödvändiggör, att icke endast hälsovårdande utan även sjukvårdande uppgifter böra ankomma på skolorna.

De i utredningen konstaterade bristerna i den skolhygieniska verksamheten synas i regel vara förorsakade av skolornas svaga ekonomiska ställning. Följden härav har blivit, att eleverna i icke ringa utsträckning själva fått bestrida kostnaderna för sin sjukvård. Därvid har hälsovården av naturliga skäl fått stå tillbaka vid de flesta skolor. Under sådana förhållanden och med hänsyn till nödvändigheten av att folkhögskolornas elever erhålla betryggande hälso- och sjukvård, finner överstyrelsen önskvärt, att kostnaderna för här ifrågavarande skolhygieniska verksamhet i vad angår läkar- och sköterskearvoden bestridas av staten.

I detta sammanhang vill överstyrelsen beröra frågan om kostnadsersätt-

ningen för skolläkarnas och skolsköterskornas resor. Med hänsyn till att skolorna under nuvarande förhållanden visat sig kunna bära vissa kostnader för sjukvården, anser överstyrelsen, att skolorna själva rimligen böra kunna bestrida den del av utgifterna för hälso- och sjukvården, som kommer att utgöras av läkarnas och sköterskornas resekostnader. För den skull får överstyrelsen föreslå, att såsom villkor för utgående av statsbidrag till här föreslagna skolhygieniska verksamhet skall gälla, att kostnaderna för skolläkarnas och skolsköterskornas resor helt bestridas av vederbörande skola. Vidare anser överstyrelsen, att skolorna själva böra kunna bestrida de kostnader, som uppkomma i samband med utrustningen för hälsovården.

Vad beträffar storleken av arvoden finner överstyrelsen det vara skäligt, att skolläkarens arvode bestämmes till fem kronor för envar under verksamhetsåret inskriven elev. Beträffande skolsköterskorna synas ungefär samma grunder, som gälla för avlöning av deltidsanställda sköterskor vid de allmänna läroverken, böra tillämpas. Med utgångspunkt härifrån och efter preliminära beräkningar av arbetets omfattning antager överstyrelsen ett genomsnittligt sköterskearvode per år och skola av cirka 180 kronor.

Med utgångspunkt från elevantalet 1944/45 skulle de totala årskostnaderna för skolläkarnas arvoden vid folkhögskolorna uppgå till 32 685 kronor. En viss ökning av elevantalet synes böra beräknas för budgetåret 1946/47, beroende framför allt på tillkomsten av nya skolor, avtagande militärinkallelser samt ökning av statsstipendierna till skolornas elever. På grund härav torde det till läkararvoden nödvändiga anslaget för budgetåret 1946/47 böra beräknas till 34 000 kronor. Beträffande skolsköterskorna förordar överstyrelsen ett anslag av 12 000 kronor. Hela anslagsbehovet för här ifrågakvarande ändamål skulle sålunda utgöra $(34\,000 + 12\,000 =) 46\,000$ kronor.

Statskontoret har anfört:

I likhet med skolöverstyrelsen finner statskontoret en reglering av den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna önskvärd. Då emellertid såsom i ärendet framhållits 24 folkhögskolor ha gemensamma lokaler med lantmanna- och lantushållsskolor, kan ifrågasättas, om icke spörsmålet om den skolhygieniska verksamheten vid dessa sinsemellan likartade skolyper borde upptagas till behandling i ett sammanhang.

Vid folkhögskolorna förekomma kurser av mycket olika längd — från 4 veckor till 24 veckor — men varje arbetsår skall enligt stadgan omfatta minst en huvudkurs om 24 veckor. Härutöver kan finnas dels kvinnlig kurs (sommarkurs) om minst 13 veckor dels ock i anslutning till huvudkurs eller kvinnlig kurs anordnad fortsättningskurs om minst 4 högst 12 läsveckor. Under ett verksamhetsår kan således undervisningstiden för en elev vara 13 veckor och för en annan elev $(24 + 12 =) 36$ veckor. Mot bakgrunden härav kan överstyrelsens förslag att beräkna läkarens arvode per elev och verksamhetsår förefalla mindre tillfredsställande. Då det emellertid synes önskvärt med ett enkelt och schematiskt beräkningssätt vill statskontoret icke motsätta sig förslaget i denna del. Viss hänsyn till berörda omständigheter torde dock böra tagas vid fastställandet av arvodets storlek för elev och år. I detta avseende har överstyrelsen förordat samma ersättning som tidigare föreslagits beträffande nomadskolorna, vilken ersättning statskontoret i sitt utlåtande den 30 maj 1945 angående den skolhygieniska verksamheten vid dessa skolor fann väl högt tilltagen. Under erinran härom får statskontoret uttala, att arvodet till skolläkare vid folkhögskolorna icke torde böra sättas högre än vid nomadskolorna. Vid tjänstledighet för skolläkare torde denne själv böra bestrida ersättning åt vikarien.

Med hänsyn till det ringa elevantalet vid folkhögskolorna måste statskontoret ifrågasätta, om särskilda medel böra beräknas för ersättning åt skol-sköterskor. Det torde få förutsättas, att erforderlig sköterskehjälp skall kunna tillgodoses inom ramen för distriktssköterskeorganisationen.

Vidkommande storleken av statens bidrag till kostnaderna för den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna har överstyrelsen gjort avsteg från de grunder, som hittills tillämpats ifråga om bidrag för dylik verksamhet till icke-statliga läroanstalter. Beträffande såväl folkskolor som högre kommunala skolor gäller nämligen, att staten bidrager med hälften av kostnaderna för fastställd minimiavlöning till skolläkare och — i vad angår högre kommunala skolformer — skolsköterskor. Även om vissa skäl kunna anföras för ett större bidrag till folkhögskolorna, främst deras i många fall svaga ekonomiska ställning, anser sig statskontoret likväl icke kunna förorda, att dessa skolor beträffande bidrag till skolhygien erhålla en förmånligare ställning än nyssnämnda kommunala skolor. Erinras må i detta sammanhang, att cirka 40 procent av folkhögskolorna ha landsting som huvudman.

Statskontoret får alltså föreslå, att statsbidrag beräknas utgå till folkhögskolorna för ifrågavarande ändamål med hälften av det minimiarvode, som kommer att bestämmas för skolläkarna. Erforderliga medel härför torde böra äskas under särskilt anslag å riksstaten.

Departementschefen.

Såsom den lämnade redogörelsen givit vid handen, går skolöverstyrelsens nu framlagda förslag rörande den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna i huvudsak ut på en intensifiering av de hälsovårdande och sjukdomsförebyggande uppgifterna. Förslaget bör ses mot bakgrund av de beslut, som vid 1944 och 1945 års riksdagar fattats om rationalisering och utbyggnad av skolhälsovården vid folkskoleväsendet, de allmänna läroverken, de högre kommunala skolorna, folk- och småskoleseminarierna, de tekniska läroverken samt dövstumskolorna och blindanstalterna. Även vid folkhögskolorna föreligger, såsom framgått av den lämnade redogörelsen, behov av en utbyggnad av den skolhygieniska verksamheten.

Denna tager för närvarande i huvudsak sikte på sjukvårdens uppgifter, under det att hälsovården av bland annat ekonomiska skäl trängts i bakgrunden. Det synes mig vara särskilt behövt, att en allmän läkarundersökning av eleverna med tuberkuloskontroll kommer till stånd vid kursernas början.

Enligt överstyrelsens förslag skulle för verksamheten i fråga erfordras såväl skolläkare som skolsköterskor. Såsom läkararvode har överstyrelsen funnit ett belopp av fem kronor per elev och år skäligt, medan för erforderlig sköterskehjälp beräknats ett genomsnittligt belopp av 180 kronor för varje skola och år.

En förutsättning för att en utbyggnad av skolhälsovården skall kunna genomföras torde vara, att staten lämnar bidrag till kostnaderna för dess realiserande. Jag är emellertid icke beredd att nu föreslå några obligatoriska åtgärder för en utbyggnad av skolhälsovården vid folkhögskolorna. Däremot vill jag förorda, att staten lämnar bidrag till de folkhögskolor, vid vilka sådan frivilligt anordnas i enlighet med de bestämmelser, som må komma att meddelas beträffande statsunderstödd hälsovård vid folkhögskolorna.

I likhet med statskontoret förutsätter jag, att erforderlig sköterskehjälp

skall kunna tillgodoses inom ramen för distriktssköterskeorganisationen eller på annat sätt och kan därför icke förorda bifall till överstyrelsens förslag, att staten skall påtaga sig kostnaderna för anställandet av skolsköterskor, utan inskränker mig till att förorda, att staten lämnar bidrag till kostnaderna för anställande av skolläkare. Arvodet till skolläkaren torde böra utgå med ett minimibelopp av tre kronor per elev och år. Kostnaderna för detta minimiarvode torde helt böra bestridas av statsmedel. Då antalet elever vid folkhögskolorna enligt vad överstyrelsen anfört under nästa budgetår kan beräknas till 6 800, skulle, därest skolläkare redan då komme att vara anställda vid samtliga folkhögskolor, medelsbehovet uppgå till 20 400 kronor. Då så icke torde bliva fallet, synes det mig tillräckligt, att för nästa budgetår beräknas ett belopp av 15 000 kronor för ändamålet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda i ämnet erforderliga bestämmelser.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15 000.

[202.] 50. **Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs, reservationsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har upplyst, att en under innevarande budgetår vid Viskadalens folkhögskola anordnad specialkurs i socialvetenskapliga ämnen, avsedd bland annat att vara en preparandkurs för blivande inträdessökande vid de socialpolitiska instituten, beräknats draga en kostnad av 10 000 kronor, varför en reservation av 5 000 kronor kunde förväntas komma att uppstå å förevärande anslag. Med hänsyn härtill har överstyrelsen uppskattat anslagsbehovet till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår till allenast 5 000 kronor och hemställt om anvisande av ett anslag å nämnda belopp.

I enlighet med överstyrelsens förslag torde till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 5 000 kronor, vilket innebär en minskning med 10 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 5 000.

[203.] 51. **Folkhögskolor: Stipendier åt elever, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 1 000 000 kronor. I fråga om stipendiegrunderna föreligga till överbäggande vissa förslag, vilka ännu icke färdigberetts. Med hänsyn härtill torde anslaget böra i riksstatsförslaget upp-

Departement-
schefen.

föras med allenast beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever* ett *förslagsanslag* av kronor 1 300 000.

[204.] 52. **Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare.** Ur anslaget till understödande av folkhögskolor har tidigare jämlikt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 627) utgått 4 500 kronor för utbildning av lärare och lärarinnor vid folkhögskolor. Från och med budgetåret 1932/33 indrogs sistnämnda anslag. I anledning av inom riksdagen väckta motioner anvisade riksdagen för budgetåret 1938/39 ett särskilt reservationsanslag av 4 500 kronor till förevarande ändamål. Efter att för budgetåret 1939/40 hava varit uppfört med 4 500 kronor indrogs anslaget för att för innevarande budgetår åter uppföras, nu med 11 000 kronor. Av de för budgetåren 1938/40 anvisade medlen utgingo dels bidrag till vissa utbildningskurser, dels ock stipendier för studieresor. Anslaget användes för innevarande budgetår till anordnande av kurser, avsedda att för folkhögskolans lärare underlätta förvärvandet av vetande och insikter i socialpolitiska frågor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas ett oförändrat anslag av 11 000 kronor. Såsom motivering har överstyrelsen åberopat följande yttrande av *folkhögskolinspektören*, till vilket överstyrelsen ansluter sig.

Det anslag av statsmedel för folkhögskollärares utbildning, som tidigare före kris- och krigstiden varje år utgått, synes mig vara en angelägenhet av största vikt för folkhögskolan. Liksom andra lärarkategorier behöva folkhögskolans lärare sin speciella, på den egna skolformen inriktade utbildning. Genom det anslag som tidigare varje år utgått har en sådan utbildning för folkhögskolans lärare möjliggjorts. Denna har dels varit av pedagogisk art, dels avsett för djupare studier i vissa av folkhögskolans läroämnen. Anslag till den pedagogiska utbildningen har utgått i form av stipendier för besök vid svenska och utländska, främst danska, folkhögskolor. Det hörde tidigare till den normala utbildningen för en folkhögskollärare att ha avlagt studiebesök vid ett antal svenska och danska folkhögskolor. Innan den svårlösta frågan om särskilt provår för folkhögskollärare lösts, torde studieresor av här angiven art vara den enda möjligheten att ernå speciell praktisk pedagogisk utbildning avseende folkhögskolan. Anslag för fördjupade studier i vissa av folkhögskolans läroämnen ha utgått till utbildningskurser motsvarande den fortbildningskurs i sociala och socialpolitiska frågor, för vilken särskilt anslag anvisats budgetåret 1945/46. Denna fortbildningskurs har av folkhögskolans lärare mötts med sådant intresse, att det inte varit möjligt att bereda samtliga anmälda plats vid kursen i fråga.

Det synes mig angeläget att i fortsättningen understöd av statsmedel kommer att utgå både till den pedagogiska utbildningen av folkhögskolans lärare och till utbildningskurser i folkhögskolans olika undervisningsämnen. Under senare år ha en mängd nya folkhögskolor erhållit statsunderstöd. Vid åtskilliga av dessa synas varken rektorer eller lärare äga större kännedom om någon annan folkhögskola än den egna. Anslag till studieresor synes mig därför just

nu vara särskilt motiverat. Men även kurser i folkhögskolans olika undervisningsämnen synas mig önskvärda. Sålunda synes mig den 1945 anordnade fortbildningskursen i sociala och socialpolitiska frågor, som har karaktären av en föreläsningskurs, böra följas av en fortsättningskurs, åsyftande främst övningar i de ämnen, som vid kursen 1945 föreläsningsvis genomgås. Denna fortsättningskurs torde dock lämpligen böra anstå något år. Förslag föreligger för budgetåret 1946/47 till utbildningskurs för slöjdlärarinnor vid folkhögskolorna. Kostnaden för denna kurs beräknas till 6 760 kronor. Vid beräkandet av statsanslaget för utbildning av folkhögskollärare torde man, om tidigare utgående anslag tages som utgångspunkt, böra räkna med dels den genom folkhögskolornas utvidgning och de nya folkhögskolorna skedda stora ökningen av folkhögskollärarnas antal, dels med förändringarna i penningvärde. Under sådana förhållanden torde ett anslagsbelopp av 11 000 kronor — om man jämför med det anslag för folkhögskollärares utbildning, som tidigare beviljades — icke innebära väsentligare reell förhöjning.

Statskontoret har anført.

Frågan, huruvida en återgång till förkrigsförhållandena på nu förevarande område är möjlig, undandraget sig statskontorets säkra bedömande. Därest emellertid utrymme skulle finnas för en medelsanvisning, synes i vart fall icke högre belopp böra anvisas än som före kriget utgick eller 4 500 kronor. Statskontoret förutsätter därvid, att stipendier för studieresor tills vidare icke beviljas, utan att beloppet i sin helhet disponeras för kursverksamheten. Härigenom torde verksamheten kunna återupptagas i sådan omfattning, att det med hänsyn till folkhögskolornas utvidgning numera ökade behovet av utbildningskurser skulle kunna bli tillgodosett.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av .. kronor 11 000.

Abnormundervisningen.

[205.] 53. **Läroanstalter för blinda: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 388 700 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser äro intagna på sid. 659 ff. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 393 900 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 5 200 kronor. Av överstyrelsens framställning och därvid fogade handlingar inhämtas följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen beräknar anslagsposten till 234 600 kronor, vilket innebär en ökning med 3 800 kronor. Denna är betingad av att överstyrelsen föreslagit, att en för undervisning i pianostämning avsedd extra ordinarie musiklärarbefattning i lönegraden Eo 18 vid institutet å Tomtebodas skulle förändras till ordinarie befattning i lönegraden A 20 samt att undervisningsskyldigheten vid befattningen skulle utökas från 15 till 20 veckotimmar. Den härav betingade ökningen motväges emellertid av minskat medelsbehov, i runt tal 1 000 kronor, på grund av emotsedda löneklassförändringar.

Till stöd för utökningen av undervisningsskyldigheten i pianostämning an-

föres, att detta yrke, vari undervisning meddelats vid institutet sedan mer än fyrtio år, visat sig särdeles lämpligt för musikbegåvade blinda. Under de senaste åren hade ej så få blinda vunnit sin utkomst inom detta yrke och ej behövt konkurrera med övriga blinda inom de överfyllda vanliga blindyrkena. Sedan början av vårterminen 1937, då undervisningen i musik vid institutet omlades och förbättrades, bestredes undervisningen i pianostämning av en musiklärare med en undervisningstid av 15 veckotimmar. Erfarenheten hade emellertid visat, att detta timental vore otillräckligt. För att kunna konkurrera med seende behövde nämligen de blinda en omsorgsfull utbildning. Därför borde undervisningen utsträckas till att omfatta 20 veckotimmar.

Till stöd för förslaget om uppförande av befattningen på ordinarie stat anföres, att undervisningen vore nödvändig och icke för framtiden kunde undvaras samt att innehavaren av den extra ordinarie musiklärarbefattningen, musikdirektören Göte Wintring, som själv vore blind, sedan 1937 med de bästa vitsord uppehållit befattningen. Vid början av budgetåret 1946/47 kunde han sålunda beräknas ha innehaft befattningen i nära tio år. Då ifrågavarande undervisning utgjorde hans huvudsakliga arbete, vore det nödvändigt, att han med ingången av nämnda budgetår bereddes fastare anställning genom befattningens uppförande på ordinarie stat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Överstyrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 12 600 kronor.

Avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Posten är uppförd med ett belopp av 82 600 kronor, varav 72 000 kronor disponeras av institutet å Tomtebodas och 10 600 kronor av hantverksskolan i Växjö. Överstyrelsen föreslår, att posten upptages med ett med 300 kronor till 82 300 kronor minskat belopp, varav 71 600 kronor skulle tillkomma blindinstitutet och 10 700 kronor hantverksskolan. Anslagsminskningen för tomtebodainstitutet beror på att lägre belopp beräknats till vikarier vid institutet. Ökningen för hantverksskolan motiveras med löneklassuppflyttningar.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Överstyrelsen föreslår, att denna anslagspost höjes med 1 000 kronor till 22 200 kronor. Højningen föränledes av att överstyrelsen föreslagit, att en lärarinna i hushållsgöromål vid institutet och förskolan å Tomteboda, till vilkens avlönande medel för närvarande utgå ur avkastningen av vissa till förmån för blinda gjorda donationer, i stället skulle avlönas av statsmedel och därvid erhålla extra ordinarie anställning. Den härav betingade højningen motväges emellertid av minskat medelsbehov dels på grund av överstyrelsens förslag om förändring av en extra ordinarie befattning i musik i lönegraden Eo 18 (omfattande 15 veckotimmar) till ordinarie, dels ock av att två jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 mars 1944 vakantsatta ordinarie lärarbefattningar såsom ämneslärare, respektive arbetslärare, för vilkas uppehållande medel för närvarande äro beräknade för avlönande av biträdande lärare, under nästa budgetår torde komma att uppehållas av extra lärare.

Beträffande nämnda lärarinna i hushållsgöromål har rektor vid institutet å Tomteboda erinrat, att hon meddelar undervisning vid institutet dels åt institutets gossar, dels ock åt hantverksskolornas elever. Dessa senare bodde under undervisningen å institutet. Lärarinnan åtnjöte för närvarande ett arvode av 5 000 kronor för år. Undervisning har pågått sedan början av läsåret 1941/42 och givit ett mycket gott resultat, varför den för framtiden borde bibehållas. Men denna, liksom all annan undervisning av blinda, borde bestridas av statsmedel och ej med sådana medel, som testamenterats i avsikt

att komma blinda till hjälp i deras svåra ekonomiska förhållanden. Genom lärarinnans uppförande på extra ordinarie stat vunne hon en fastare anställning än vad nu vore fallet och detta skulle bidra till att undvika ombyten av lärarinnor, vilket vore en stor fördel, då undervisningen av blinda krävde särskild insikt, som endast kunde förvärfvas under arbetet bland dem.

Rör l i g t t i l l ä g g . Överstyrelsen beräknar, att denna post bör ökas med omkring 700 kronor till 42 200 kronor.

Statskontoret har anfört:

Av utredningen framgår, att undervisningen i pianostämning visat sig särdeles lämplig för blinda. Möjligheter ha öppnats för musikbegåvade elever att efter genomgång av kurserna vid institutet försörja sig som pianostämmare. Emellertid har erfarenheten givit vid handen, att en grundligare utbildning erfordras. Statskontoret, som finner det angeläget att de blinda erhålla ökade försörjningsmöjligheter, vill för sin del med hänsyn till vad sålunda anförts icke motsätta sig, att undervisningen i pianostämning intensifieras på sätt som föreslagits. Däremot anser ämbetsverket icke tillräckliga skäl för närvarande föreligga för överförande å ordinarie stat av den musiklärare, som bestrider undervisningen ifråga.

Den av statskontoret som övriga diverse medel under rubriken »Medel, avskilda att användas för främjande av blindundervisningen» förvaltade avkastningen av vissa donationer utvisar för närvarande en behållning av 14 535 kronor 7 öre. Medlen erhålla årligen ett tillskott av 5 000 kronor eller samma belopp, som utgår i arvode till lärarinnan i hushållsgöromål för gossar. Då Kungl. Maj:t alltsedan 1942 icke anvisat något belopp för annat ändamål, har behållningen sedan utgången av budgetåret 1942/43 varit oförändrad. Ehuru statskontoret beaktar de skäl, som anförts i ärendet för ett upptagande å personalstaten av lärarinnan, anser ämbetsverket i betraktande av ovan angivna förhållanden anledning icke föreligga att för närvarande beräkna medel å avlöningsanslaget till hennes löneförmåner. Därest ökade avlöningsförmåner skulle anses böra beredas henne, synes hinder icke möta för en mindre jämkning uppåt av arvodet.

Förslaget om ordinariesättning av den extra ordinarie musiklärarbefattningen vid institutet för blinda å Tomtebodas kan jag med hänsyn till den pågående utredningen rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för övningslärare vid de statliga och statsunderstödda undervisningsanstalterna icke förorda. Däremot tillstyrker jag i likhet med statskontoret, att undervisningen vid musiklärarbefattningen i fråga utökas från 15 till 20 veckotimmar.

Genom beslut den 30 juni 1942 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid institutet å Tomteboda finge tills vidare från och med läsåret 1942/43 anordnas undervisning i hushållsgöromål för manliga elever vid institutet samt för elever vid hantverksskolorna i Kristinchamn och Växjö. Enligt samma beslut äger den för undervisningen erforderliga lärarinnan uppbära arvode, varå dyrtidstillägg eller kristillägg ej utgår, med högst 5 000 kronor för år. Arvodet bestrides jämlikt Kungl. Maj:ts samtidigt givna medgivande från räntemedel, som direktionen för institutet enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 oktober 1900 årligen har att inleverera till statsverket och som regelmässigt pläгат i viss utsträckning användas för beredande av arbetstillfällen åt arbetslösa blinda. Vid an-

Departement-
schefen.

mälan i propositionen 1942: 246 av frågan om anordnande av ifrågavarande undervisning uttalade föredragande departementschefen, att han, ehuru donationsmedel helst icke borde användas för bestridande av utgifter, som eljest täcktes av statsmedel, dock ansåge sig kunna såsom en tillfällig anordning tillstyrka, att nämnda räntemedel toges i anspråk för avlöning av den för hushållsundervisningen erforderliga lärarinnan. Då ifrågavarande undervisning, som, enligt vad vederbörande rektor framhållit, givit ett mycket gott resultat, torde böra bibehållas i fortsättningen, vill jag tillstyrka, att medel för ändamålet anvisas under förevarande anslag samt att en extra ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål i 14 lönegraden inrättas vid blindinstitutet å Tomtebodan.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknar jag till 229 800 kronor, vilket innebär en minskning med 1 000 kronor. I fråga om anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken nu är uppförd med 12 600 kronor, ifrågasätter jag i likhet med skolöverstyrelsen ingen ändring. Anslagsposten till avlöningar till vård- och ekonomipersonal torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra minskas med 300 kronor till 82 300 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde med hänsyn till att jag förordat utökning av undervisningen i musik och inrättandet av en extra ordinarie befattning i hushållsgöromål vid blindinstitutet, böra höjas med 5 400 kronor till 26 600 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde, såsom överstyrelsen föreslagit, böra uppräknas med 700 kronor till 42 200 kronor.

Anslaget bör alltså uppföras med $(229\,800 + 12\,600 + 82\,300 + 26\,600 + 42\,200 =)$ 393 500 kronor. Ökningen i förhållande till anslaget för innevarande budgetår utgör 4 800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blindas, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 229 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 12 600
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal	» 82 300
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 26 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 42 200

Summa kronor 393 500;

dels ock till *Läroanstalter för blindas*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 393 500.

[206.] 54. **Läroanstalter för blindas Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 208 600 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser, införd på sid. 661 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har i anslutning till de av läroanstalternas styrelser framlagda beräkningarna ifrågasatt följande ändringar i omkostnadsstaten.

	Nuvarande belopp kronor	Ökning eller minskning kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m. åt personal, <i>förslagsvis</i>	400	+ 100
2. <i>Expenser:</i>		
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	65 900	—
b. Övriga <i>expenser</i>	28 000	— 2 000
3. <i>Övriga utgifter:</i>		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	14 900	—
b. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	81 350	— 6 900
c. Beklädnad för elever vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, <i>förslagsvis</i>	19 800	— 1 000
d. Skyddsbeklädnad, <i>förslagsvis</i>	1 200	—
e. Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i>	7 500	+ 1 900
f. Sjukvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	5 450	—
g. Tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	1 300	—
h. Utrustning för läkarrum	2 500	— 1 700
i. Utrustning för tandläkarrum vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas	4 600	— 4 600
j. Utackorderingsbidrag till elever vid hantverksskolan i Kris- tinehamns för blindas män, <i>förslagsvis</i>	17 400	—
k. Utgifter för från institutet och förskolan för blindas å Tomte- bodas till hantverksskolan i Kristinehamn för blindas män dimitterade elever, <i>förslagsvis</i>	21 000	—
Summa utgifter kronor	271 300	— 14 200
<i>Inkomster:</i>		
1. Elevavgifter	6 670	—
2. Ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skydds- beklädnad m. m.	13 830	— 700
3. Försäljning av slöjdalster m. m.	11 000	—
4. Kostersättning m. m.	31 200	— 2 700
Summa inkomster kronor	62 700	— 3 400
Nettoutgift kronor	208 600	— 10 800

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Sjukvård m. m. åt personal. För blindinstitutet förordas en höjning med 100 kronor med hänsyn till belastningen.

2 b. Övriga expenser. Anslagsmedlen till blindinstitutet anses med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren kunna sänkas med 2 000 kronor.

3 b. Kosthåll. För blindinstitutet föreslår överstyrelsen en minskning av utgiftsposten till kosthåll med 6 900 kronor. Samtidigt beräknas inkomstposten till kotersättning m. m. sänkt med 2 300 kronor för blindinstitutets del och med 400 kronor för hantverksskolans i Växjö vidkommande.

3 e. Utrustningsbidrag. Av den föreslagna höjningen, 1 900 kronor, motiveras 400 kronor med ökning av antalet bidragsberättigade elever vid hantverksskolan i Kristinehamn. Höjningen i övrigt, 1 500 kronor, anses påkallad för att de från hantverksskolan i Växjö avgående eleverna skola kunna erhålla en utrustning, som är likvärdig med den, som vid avgången kommer eleverna från de andra blindanstalterna till del.

3 h. Utrustning för läkarrum. Överstyrelsen framhåller, att det till utrustning för läkarrummen vid läroanstalterna för blinda anvisade beloppet, 2 500 kronor, vilket vore av engångsnatur, visat sig för knappt beräknat, varför vissa för läkarrummen avsedda instrument icke kunnat ställas till läroanstalternas förfogande. Överstyrelsen finner därför en medelsanvisning för ändamålet av ytterligare 800 kronor erforderlig.

Inkomster. Minskningen av inkomstposten för värmeersättning m. m. beror på att färre befattningshavare beräknas komma att bo i Växjöskolan.

Departementschefen.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkningar av omkostnadsstatens utgiftsposter, beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag omkostnadsstatens utgiftssida till 257 100 kronor. Omkostnadsstatens inkomstsida beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag till 59 300 kronor. Anslaget till omkostnader torde sålunda böra uppföras med 197 800 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 10 800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 197 800.

[207.] 55. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar, förlagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 227 000 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser återfinnas på sid. 662 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har beräknat medelsbehovet under nästa budgetår till 228 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen beräknar anslagsposten till 75 500 kronor, vilket innebär en ökning med 200 kronor. Denna betingas av att överstyrelsen framlagt förslag om utbyte av en assistentsköterskebefattning i lönegraden Eo 5 mot en befattning som sjuk-

sköterska i lönegraden A 6. Den härav betingade ökningen motväges emellertid av minskat medelsbehov på grund av emotsedda löneklassförändringar. Till stöd för förslaget om inrättande av en ordinarie sjuksköterskebefattning har anförts, att assistentsköterskebefattningen under de senaste månaderna varit till ansökan ledig utan att någon sökande anmält sig. Genom förmedling av föreståndarinnan för Södra Sveriges sjuksköterskeskola hade därefter en assistentsköterska anställts vid anstalten för ett år. Då elev, som genomgår ifrågasvarande sjuksköterskeskola, måste förbinda sig att första året efter examen åtaga sig av skolan anvisad tjänstgöring, kunde den nuvarande assistentsköterskan i viss mån sägas vara tvångsplacerad vid anstalten för ett år. Efter detta år vore anstalten åter utan assistentsköterska. Det vore uppenbart, att tjänsten skulle vara mera lockande, om den vore ordinarie. Att ingen sökande anmält sig berodde visserligen till en del därpå, att det nu rådde brist på sjuksköterskor, men även då normala förhållanden inträdde, torde det bli mycket svårt om icke omöjligt att få tjänsten återbesatt, om icke till densamma fogades bättre avlönning och andra arbetsuppgifter. Den nyligen genomförda utökningen av läkarverksamheten vid vårdanstalten komme självfallet att medföra ökat arbete för såväl översköterskan som assistentsköterskan. Båda hade emellertid, som det nu vore ordnat, arbetstiden helt upptagen. Enda lösningen torde vara att frigöra assistentsköterskan från det asylsköterskearbete, hon nu hade att fullgöra, så att hon helt finge ägna sig åt sjukvårdsarbetet. På grund härav förordar överstyrelsen att ytterligare en asylsköterska anställs.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Överstyrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 7 600 kronor.

Avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Överstyrelsen föreslår, att denna anslagspost, som nu är uppförd med 107 000 kronor, höjes med 3 000 kronor till 110 000 kronor. Höjningen är föranledd dels av överstyrelsens förslag om anställande av ytterligare en asylsköterska i lönegraden V 1, dels ock av ökat medelsbehov för löneklassuppflyttningar och vikarieersättningar.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Överstyrelsen beräknar anslagsposten till 12 000 kronor, vilket innebär en minskning med 2 200 kronor. Denna är betingad dels av överstyrelsens förslag om förändring av en extra ordinarie assistentsköterskebefattning i 5 lönegraden till ordinarie sjuksköterskebefattning, dels ock av minskat medelsbehov på grund av löneklassförändringar. Den härav föranledda minskningen motväges emellertid av att överstyrelsen till vikarieersättningar beräknat ett med 500 kronor till 2 500 kronor förhöjt belopp, varav 400 kronor till arvode åt semestervikarie för anstaltens läkare. Sådant arvode hade till och med budgetåret 1944/45 bestritts ur den då i omkostnadsstaten uppförda delposten till läkare och sjukvård åt elever. Då arvodet till anstaltsläkaren från och med budgetåret 1945/46 utgår från avlöningsanslaget, borde enligt överstyrelsens mening arvode åt läkarens semestervikarie bestridas från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Denna hade emellertid för budgetåret 1945/46 icke uppräknats med mot arvodet åt semestervikarie svarande belopp.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost bör enligt överstyrelsens förslag upptagas med oförändrat belopp, 22 900 kronor.

Statskontoret har anfört:

Skolöverstyrelsen har hemställt om utbyte av en extra ordinarie assistentsköterskebefattning i 5 lönegraden mot en ordinarie sjukskötersketjänst i 6 lönegraden, ävensom om inrättande av ytterligare en extra ordinarie asylsköterskebefattning i lönegraden V 1.

Statskontoret finner icke anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits i vidare mån än att spørgsmålet om löneställningen för sjuksköterskan torde böra upptagas till prövning i samband med behandlingen av avlöningsförhållandena för övriga statsanställda sjuksköterskor m. fl., vilket problem för närvarande är föremål för utredning av särskilda sakkunniga.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har överstyrelsen medräknat ett belopp av 400 kronor till semestervikarie för läkaren. I anledning härav må framhållas, att läkarbefattningen vid anstalten är en bisyssla, och att beträffande dylika tjänster inom statsförvaltningen i övrigt regelmässigt gäller, att vederbörande tjänstinnehavare vid ledighet från tjänsten avstår vad som erfordras för avlöande av vikarie. Något undantag från denna princip har — såvitt statskontoret kan finna — icke varit avsett för ifrågavarande befattning. Medel till vikarie för läkaren har således, som överstyrelsen framhållit, icke beräknats under anslaget, och bestämmelse om semester har icke heller meddelats i reglementet för anstalten. Under erinran härom och med tanke på den betydande höjning av arvudet till läkaren, som beslöts vid 1945 års riksdag (från 2 000 kronor till 4 000 kronor), måste statskontoret ifrågasätta, om anledning finnes att i förevarande fall göra avsteg från eljest gällande grunder beträffande avlöning åt arvodestagare. Skulle framställningen anses förtjänt av tillmötesgående torde medel till ersättning åt vikarie böra beräknas under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, lämpligen i form av en särskild delpost till vikariatersättning.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens förslag om utbyte av en extra ordinarie assistentsköterskebefattning i 5 lönegraden mot en ordinarie sjuksköterskebefattning i 6 lönegraden anser jag mig böra biträda. Vid bifall härtill bör sålunda assistentsköterskebefattningen indragas och en befattning som sjuksköterska i lönegraden A 6 uppföras på personalförteckningen för vårdanstalten. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör dels med hänsyn till det av mig förordade förslaget om inrättande av en ordinarie befattning som sjuksköterska höjas med 2 700 kronor, dels ock på grund av löneklassförändringar minskas med 2 500 kronor. Anslagsposten bör därför uppföras med ett med 200 kronor till 75 500 kronor förhöjt belopp.

Till vårdanstaltens läkare utgick före den 1 juli 1945 ett årligt arvode av 2 000 kronor. Läkaren åtnjöt årligen 30 dagars semester utan avdrag å arvudet för semesterledigheten. Från och med innevarande budgetår har arvudet till läkaren med anledning av den vid 1945 års riksdag beslutade utbyggnaden och rationaliseringen av den skolhygieniska verksamheten vid vårdanstalten höjts till 4 000 kronor för år, varvid medel till arvode åt läkaren, vilket tidigare liksom ersättning åt semestervikarien bestritts från omkostnadsanslaget, beräknats under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Särskilda medel ha därvid icke beräknats till ersättning åt vikarie för anstaltsläkaren under semester. Med hänsyn till att verk-

samheten vid vårdanstalten pågår året runt och till omfattningen av de med läkarbefattningen förenade åliggandena finner jag det skäligt, att läkaren jämväl i fortsättningen erhåller 30 dagars semester årligen utan att därvid behöva vidkännas minskning i arvodet. Jag förordar därför, att medel anvisas under arvodesposten till ersättning åt vikarie för anstaltsläkaren under dennes semester. För ändamålet torde böra beräknas högst 400 kronor. Posten bör därför höjas med 400 kronor till 8 000 kronor.

Under anslagsposten till avlöningar till vård- och ekonomipersonal bör i enlighet med överstyrelsens förslag medel beräknas för anställande av ytterligare en asylsköterska i lönegraden V 1. Med hänsyn härtill samt på grund av löneklassuppflyttningar och ökat behov av medel för avlönande av vikarier bör anslagsposten höjas med 3 000 kronor till 110 000 kronor.

Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har jag icke funnit anledning till annan erinran än att medel till ersättning åt semestervikarie för läkaren bör beräknas under arvodesposten. Det av överstyrelsen under här ifrågasvarande anslagspost beräknade beloppet, 12 000 kronor, bör därför minskas med 400 kronor till 11 600 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra beräknas till oförändrat belopp, 22 900 kronor.

Avlöningsanslaget beräknar jag sålunda till $(75\,500 + 8\,000 + 110\,000 + 11\,600 + 22\,900 =)$ 228 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i personalförteckningen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte skall från och med budgetåret 1946/47 upptagas en befattning som sjuksköterska i lönegraden A 6;

dels godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	kronor	75 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	»	8 000
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal	»	110 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	11 600
5. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	»	22 900

Summa kronor 228 000;

dels ock till Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 228 000.

[208.] 56. Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är för närvarande uppfört med 110 300 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd på sid. 664 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår i anslutning till de av vårdanstaltens styrelse framlagda beräkningarna ifrågasatt följande ändringar i omkostnadsstaten:

	Nuvarande belopp kronor	Beräknade belopp kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m. åt personal, <i>förslagsvis</i>	200	500
2. <i>Expenser:</i>		
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	29 400	29 400
b. Övriga <i>expenser</i>	18 800	18 800
3. <i>Övriga utgifter:</i>		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	9 500	9 500
b. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	70 000	69 000
c. Beklädnad, <i>förslagsvis</i>	12 000	12 000
d. Sjukvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	6 500	6 500
e. Tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	800	800
f. Utrustning för tandläkarrum	8 400	—
g. Skyddsbeklädnad, <i>förslagsvis</i>	1 700	1 700
Summa utgifter kronor	157 300	148 200
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
1. Ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m.	10 300	9 500
2. Försäljning av slöjdalster	9 000	9 000
3. Kustersättning	27 700	26 700
Summa särskilda uppbördsmedel kronor	47 000	45 200
Nettoutgift kronor	110 300	103 000

Departementsschefen.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår, förordar jag, att anslaget i enlighet med överstyrelsens förslag sänkes med 7 300 kronor till 103 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 103 000.

[209.] 57. **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, reservationsanslag.** Till detta ändamål ha under nedannämnda budgetår utgått följande belopp:

1941/42	kronor 4 900
1942/43	» 5 900
1943/44	» 5 600
1944/45	» 11 000
1945/46	» 10 200.

För anskaffande av skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet och förskolan å Tomtebodas har under budgetåren 1941/44 såsom en tillfällig besparingsåtgärd anlitats vissa fondmedel.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 9 000 kronor, innebärande en anslagssänkning med 1 200 kronor. För Tomtebodainstitutet har därvid beräknats 3 000 kronor (— 1 200 kronor), för hantverksskolan i Kristinehamn, med hänsyn till förefintlig reservation, 4 400 kronor (+ 100 kronor) och för hantverksskolan i Växjö 1 600 kronor (— 100 kronor).

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra sänkas med 1 200 kronor till 9 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9 000.

[210.] 58. **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Från detta anslag, som nu är uppfört med 20 000 kronor, bestridas kostnader för resor för elever vid statens läroanstalter för blinda och skyddsslingar vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt åtföljande vårdare i enlighet med de bestämmelser, som finnas införda i statsliggaren, sid. 665. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20 000.

[211.] 59. **Understöd åt blivande blindlärare.** Sedan förevarande anslag, vilket tidigare varit betecknat såsom reservationsanslag, under några år på grund av förefintliga reservationer ej uppförts å riksstaten, beviljade riksdagen för ettvarvt av budgetåren 1933/35 för ändamålet ett extra reserva-

tionsanslag å 1 000 kronor, varemot för budgetåret 1935/36 av nämnda anledning något anslag ej behövde anvisas. Under budgetåren 1936/39 anvisades för ändamålet reservationsanslag å respektive 1 500 kronor, 1 000 kronor och 1 000 kronor. För budgetåret 1939/40 anvisades — jämte det direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas medgavs rätt att disponera viss förefintlig reservation — för ändamålet ett obetecknat anslag av 500 kronor. Till understöd åt elev, som erhöll lärarutbildning i kunskapsämnen, hade dittills enligt praxis beräknats ett belopp av 1 000 kronor för det läsår, utbildningen varade. För budgetåret 1940/41 minskades det för sådana elever avsedda understödet till 400 kronor och förevarande anslag uppfördes med 700 kronor. Under budgetåren 1941/44 ägde någon blindlärarutbildning icke rum och medel till här ifrågavarande ändamål anvisades icke. Anslag till blindlärarutbildning har däremot beviljats för budgetåren 1944/46, dock utan att något anslag till understöd åt blivande blindlärare anvisats. Från och med budgetåret 1944/45 har i enlighet härmed utbildning av blivande blindlärare ägt rum utan ifrågavarande understöd. Utbildningskursen för lärare i kunskapsämnen är ettårig och anordnas vid institutet och förskolan för blindas å Tomteboda.

Direktionen har nu — under åberopande av en av institutets rektor, tillika inspektör för blindundervisningen, avlåten skrivelse i ärendet — hemställt om ett anslag för nästa budgetår av 2 400 kronor till understöd åt blivande blindlärare, avsett för utbildning under budgetåret 1946/47 av två lärare i kunskapsämnen. Av framställningen inhämtas bland annat följande.

Understöden synas vara nödvändiga för att kvalificerade sökande skola anmäla sig till utbildningskursen. Något större antal sökande till denna utbildning har icke förekommit, och sedan stipendierna indragits, hava både de sökandes antal och meriter sjunkit. Nästan utan undantag rekryteras ämneslärarna vid blindskolorna från folkskollärarhåll. Att efter folkskollärarexamen underkasta sig ytterligare ett års utbildning med för de flesta ökad skuldsättning förefaller ej lockande. Visserligen är lönen för lärare i kunskapsämne vid blindskola högre än vid folkskolan — för blindlärare 20 och för folkskollärare 17 lönegraden — men tjänstgöringen vid blindskola är långt mera krävande och tjänstgöringstiden betydligt längre än vid folkskolan. En folkskollärare med arbete även vid slöjd- och fortsättningskola torde ej komma upp till samma timantal som läraren vid blindskola, och då är skillnaden i lönehänseende ej synnerligen stor. Arbetet vid ett internat för blind ungdom är av så krävande natur och elevernas fostran av sådan vikt, att en sådan skola måste ha de bästa lärarkrafter. Dylika kunna ej erhållas utan motsvarande ekonomiska fördelar. — Understödet till blindlärarelev bör icke sättas lägre än till 1 200 kronor. Med detta belopp kan vederbörande under utbildningsåret bestrida nödvändiga utgifter.

Skolöverstyrelsen har med tillstyrkan av direktionsens förslag hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 2 400 kronor för ifrågavarande ändamål.

Statskontoret har anfört följande.

Enligt statskontorets mening borde den gynnsamma löneställningen för lärare i kunskapsämne vid blindskola (lönegrad A 20) kunna säkerställa rekryteringen av erforderlig arbetskraft från folkskollärarkåren. Då — enligt vad i föreliggande framställning anförts — svårigheter ändock för närvarande föreligga att erhålla kvalificerade sökande till den ett-åriga utbildningskursen för blivande blindlärare, torde emellertid ett återupptagande av ifrågavarande stipendieverksamhet vara av behovet påkallad.

Vad angår storleken av det stipendiebelopp, som bör ifrågakomma, må beaktas, att i viss mån likartade förhållanden föreligga under utbildningstiden för blindlärare och dövstumlärare. Sålunda erhålla lärarkandidaterna i båda fallen fri bostad å vederbörande läroanstalt, då utrymme därtill finnes, samt kost å anstalten mot viss månatlig avgift, varigenom kostnaderna för uppehälle under denna tid kunna nedbringas högst väsentligt. Spörsmålet om en lämplig avvägning av understödsbeloppen torde därför upptagas till övervägande i ett sammanhang. Det må erinras, att understöd utgick före krigsutbrottet till blindlärare under deras ett-åriga utbildningstid med 1 000 kronor för år och elev och till dövstumlärare under deras två-åriga utbildningstid med 500 kronor för år eller sammanlagt 1 000 kronor för hela lärotiden. Med beaktande av de före kriget föreliggande förhållandena torde stipendierna för såväl blivande blindlärare som dövstumlärare böra beräknas till högst 1 000 kronor för år. Beträffande understödet till blivande blindlärare kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke med hänsyn till deras kortare utbildningstid stipendiebeloppet skulle kunna begränsas till lägre belopp än 1 000 kronor för år.

De högre lönerna vid blindskolorna förmå tydligen icke locka ett tillräckligt antal folkskollärare att underkasta sig ytterligare ett års utbildning. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna finner jag därför ett återupptagande av ifrågavarande stipendieverksamhet påkallad. Understöden synas mig böra utgå med sådant belopp, att utbildningskurserna draga till sig så stort antal sökande, att möjlighet till verkligt urval förefinnes. Storleken av det av direktionen över institutet och förskolan för blindas föreslagna understödsbeloppet, 1 200 kronor, synes mig med hänsyn härtill lämplig. Då två lärare i kunskapsämne vid blindskola behöva utbildas under nästa budgetår, torde därför för här ifrågavarande ändamål böra anvisas ett obetecknat anslag av 2 400 kronor. I det följande kommer jag under punkten 218 att föreslå, att understöd med enahanda belopp som av mig nu förordats skall kunna utgå till blivande dövstumlärare under vartdera av deras två utbildningsår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt blivande blindlärare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 2 400.

Departementschefen.

[212.] 60. Tryckning av blindskrifter, *reservationsanslag*. Detta anslag, som under åtskilliga år utgått med 7 000 kronor, höjdes från och med bud-

getåret 1944/45 till 9 000 kronor. Sedan budgetåret 1941/42 tillgodoföras genom försäljning av blindskrifter influtna medel anslaget såsom särskilda uppbördsmedel. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9 000.

[213.] 61. **Dövstumskolorna: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 1 290 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 665 ff.

Skolöverstyrelsen räknar med oförändrat anslagsbehov för nästa budgetår. Härvid har överstyrelsen utgått från att följande anstalter för dövstumma skola upprätthållas under verksamhetsåret 1946/47:

fyra upptagningsskolor, förlagda till Manilla i Stockholm, Lund, Vänersborg och Härnösand,

en specialskola, förlagd till Örebro,

tre fortsättningsskolor, förlagda till Vänersborg, Växjö och Broby, samt

en vårdanstalt, omfattande ett skolhem, ett manligt och ett kvinnligt arbetshem samt förlagd till Mogård i Finspång.

I jämförelse med förhållandena innevarande budgetår innebär detta allenast den förändringen, att vårdanstalten beräknas komma att instundande sommar inflytta i nya lokaler å Mogård och sålunda lämna sina hittillsvarande provisoriska lokaler i Gävle.

Skolöverstyrelsen har vidare anført.

Enligt beslut av innevarande års riksdag må under sommaren 1946 vid dövstumskola anordnas teoretiska kurser för sådana fortsättningsskolpliktiga manliga dövstumma, som genomgå praktisk utbildning hos enskilda företagare. Beträffande kostnaderna för dylik kurs har departementschefen i propositionen nr 221 anført, att de borde bestridas från nu på riksstaten uppförda anslag för dövstumundervisningen. Då överstyrelsen utgår från att dylika kurser komma att anordnas även sommaren 1947, har överstyrelsen nedan under anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagit kostnader för arvoden åt föreståndare, lärare och husmoder vid den skola, dit kurserna kunna komma att förläggas.

Elevantalet nästa budgetår beräknar överstyrelsen på följande sätt:

S k o l a	E l e v a n t a l			
	1945/46		1946/47	
<i>Upptagningsskolor:</i> Manilla	115		115	
Lund	80		80	
Vänersborg . . .	93		80	
Härnösand	102	390	83	358
<i>Specialskola:</i> Örebro	117		107	
<i>Fortsättningsskolor:</i> Vänersborg . . .	88		88	
Växjö	63		72	
Bröby	28	179	30	190
<i>Vårdanstalten:</i> Skolhemmet . . .	34		30	
Arbetshemmen .	45	79	45	75
Summa	765		730	

Av översikten framgår, att elevantalet beräknas komma att sjunka med ett 30-tal. Denna nedgång hänför sig huvudsakligen till upptagningsskolorna i Vänersborg och i Härnösand samt specialskolan i Örebro, där en åttonde klass kommer att avgå vid slutet av vårterminen 1946 utan motsvarande intagning höstterminen 1946.

Med utgångspunkt från det beräknade elevantalet har överstyrelsen beräknat anslagsbehovet sålunda (ökning respektive minskning inom parentes):

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	kronor	665 000	(+ 40 000)
2. Arvoden och särskilda ersättningar	»	44 700	(+ 1 060)
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal	»	237 000	(+ 12 000)
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	200 000	(— 50 000)
5. Rörligt tillägg	»	143 300	(— 3 060)
Summa kronor		1 290 000	(—)

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Skolöverstyrelsen föreslår följande personalförändringar:

a. i samband med förflyttningen av vårdanstalten till Mogård uppflyttas anstaltens föreståndare från lönegraden Eo 26 till lönegraden E 3, avlöningsgrupp III;

b. antalet ordinarie lärartjänster i kunskapsämne ökas med fem (A 20);

c. antalet ordinarie tjänster som arbetslärare i barndomsskola ökas med en (A 11);

d. ordinarie sättnings av tjänsten som skriv- och bokföringsbiträde i Vänersborg (A 11);

e. antalet ordinarie sjukskötersketjänster (A 6) ökas med en;

f. indragning av en ordinarie vaktmästartjänst (A 6).

Vårdanstaltens föreståndare. *Skolöverstyrelsen* anför:

Föreståndartjänsten vid vårdanstalten placerades vid anstaltens upprättande 1942 med hänsyn till dennas i början ringa omfattning i lönegrad Eo 26. Vårdanstaltens styrelse har i likhet med föregående år i sina anslags-
äskanden för budgetåret 1946/47 upptagit en föreståndartjänst i lönegrad E 3, samma löneställning, som av överstyrelsen tidigare föreslagits. Då förslag förelåg att redan sommaren 1944 överflytta vårdanstalten till den nyinköpta egendomen Mogård i Östergötlands län, anförde överstyrelsen i sina
petita till 1944 års riksdag följande beträffande föreståndartjänsten: »Då nu anstalten från och med nästkommande budgetår beräknas komma att överflyttas till Mogård och därmed en mångfald nya arbetsuppgifter komma att
åläggas föreståndaren, anser överstyrelsen tidpunkten vara lämplig för beredande av en fastare löneställning för föreståndaren, särskilt med hänsyn till de svårigheter, som kunna komma att uppstå att till tjänsten efter anstaltens förflyttning ut på landet förvärva lämplig person». På grund av omfattande byggnadsarbeten har förflyttningen av vårdanstalten icke ens
kunnat verkställas sommaren 1945 och föreståndartjänsten har, oaktat att anstalten ej obetydligt utökats, bibehållits i lönegrad Eo 26. Överflyttningen torde med säkerhet komma att genomföras sommaren 1946. Överstyrelsen föreslår, att föreståndartjänsten vid vårdanstalten från och med budgetåret 1946/47 uppföres i lönegrad E 3.

Statskontoret, som avstyrkt bifall till överstyrelsens förslag, har anför
t följande.

Vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte beräknades vid sin tillkomst år 1942 i fullt utbyggt skick skola erhålla 40—50 elever i skolhemmet och 90—110 skyddslingar i arbetshemmen eller tillhopa 130—160
internier. Under budgetåren 1942/46 räknades med ett sammanlagt antal
internier av respektive 44, 55, 55 och 70. Av utredningen i förevarande ärende framgår, att antalet internier för närvarande uppgår till 79 och verksamhetsåret 1946/47 kan väntas utgöra 75. Medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen räknade i sitt förslag om inrättande av anstalten med en placering av föreståndaren i lönegrad E 3. Statskontoret ansåg för sin del icke en högre placering än i 25 lönegraden böra ifrågakomma. Allmänna lönenämnden förordade i avbidan å anstaltens vidare utveckling en placering tills vidare som extra ordinarie tjänsteman i 26 lönegraden. Sistnämnda förslag biträdades av chefen för ecklesiastikdepartementet, Kungl. Maj:t och riksdagen. Skolöverstyrelsen har härefter i sina anslagsäskanden för dövstumskolorna för budgetåren 1944/46 föreslagit en uppflyttning av tjänsten till lönegrad E 3. Förslagen ha icke vunnit statsmakternas beaktande. Med hänsyn till vad sålunda anförts synas tillräckliga skäl för närvarande icke föreligga för en omprövning av ifrågavarande befattningshavares löneställning. Statskontoret får för den skull avstyrka framställningen i denna del.

Allmänna lönenämnden tillstyrker bifall till skolöverstyrelsens förslag. Lönenämnden anför bland annat.

Lönenämnden har i utlåtande den 8 oktober 1943 anför, att lönenämnden icke kunde tillstyrka högre placering än i lönegrad E 1, motsvarande lön enligt 28 löneklassen. Såsom motiv för detta ståndpunktstagande angav lönenämnden bland annat, att antalet elever och skyddslingar vid ifrågavarande anstalt enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle för arbetsåret 1944/45 uppgå allenast till 55. I den nu föreliggande framställningen anför emellertid skolöverstyrelsen, att vårdanstalten för arbetsåret 1946/47 beräknas få 75 elever och skyddslingar. Med hänsyn härtill och då rektorerna vid

dövstumskolorna i Lund och Härnösand med ett beräknat elevantal av respektive 80 och 83 tillhöra lönegrad E 3, anser sig lönenämnden numera icke böra motsätta sig förslaget, att även den nu omhandlade föreståndarbefattningen hänföres till sistnämnda lönegrad. Tjänstebefattningen synes emellertid härvid böra ändras till rektor. Därest befattningen finnes böra inordnas i avlöningsgrupperingen för dövstumskolornas rektorstjänster, bör befattningen i enlighet med den föreslagna lönegradsplaceringen tillhöra avlöningsgrupp III.

L ä r a r e i k u n s k a p s ä m n e. Till stöd för sitt förslag om inrättande av fem nya ordinarie dylika tjänster (lönegraden A 20) anför *skolöverstyrelsen*.

Läsåret 1945/46 finnas 69 lärartjänster i kunskapsämne. Personalförteckningen upptager 53 ordinarie lärartjänster, varav ingen är vakant, medan antalet vid skolorna tjänstgörande ordinarie lärare uppgår till 51. Av de 53 ordinarie lärarna innehar nämligen en lärare rektorsförordnande vid dövstumskolan i Växjö (lärartjänsten, som är fästad vid Manillaskolan, är icke tillsatt) och en lärare uppehåller dövstumkonsultbefattningen i Stockholms distrikt. Vid slutet av vårterminen 1946 avgå från två av upptagningsskolorna och specialskolan i Örebro sammanlagt 6 läraravdelningar. Någon motsvarande intagning äger icke rum höstterminen 1946. Vid dövstumskolan i Örebro beräknas en innevarande läsår tvådelad klass komma att tredelas läsåret 1946/47, varför minskningen av antalet läraravdelningar torde kunna reduceras till 5. Antalet behövliga lärare i kunskapsämne beräknas sålunda för läsåret 1946/47 komma att uppgå till 64.

Personalförteckningen för budgetåret 1938/39, första året efter statens övertagande av dövstumundervisningsväsendet, upptog 58 ordinarie lärartjänster i kunskapsämne. Av besparingsskäl ha sedermera 5 av dessa tjänster indragits och ersatts med icke-ordinarie lärare. Då antalet dövstumskolor numera blivit slutligt bestämt, synas emellertid starka skäl tala för att antalet ordinarie lärartjänster i kunskapsämne åter utökas. Som ett ytterligare skäl till denna utökning vill överstyrelsen framhålla, att ett flertal av de nu tjänstgörande icke-ordinarie lärarna gett sig in på dövstumläraryrket vid en tidpunkt, då utsikterna till erhållande av ordinarie anställning voro betydligt större än som sedan visat sig vara fallet, och att dessa lärare, om de sökt tjänst som folkskollärare, nu skulle ha uppnått en ekonomiskt fördelaktigare ställning än den, de åtnjuta vid dövstumskolorna.¹ Med hänsyn härtill vill överstyrelsen föreslå, att antalet ordinarie lärartjänster i kunskapsämne för budgetåret 1946/47 utökas med 5 tjänster till 58, eller samma antal som fanns före kriget. Överstyrelsen torde i likhet med vad som tidigare varit fallet erhålla bemyndigande att mellan skolorna fördela de ordinarie tjänsterna. Överstyrelsen anser sig böra framhålla, att överstyrelsen, därest detta förslag om inrättande av nya tjänster vinner bifall, och sedan de äldre bland de icke-ordinarie lärarna härigenom beretts ordinarie anställning, kommer att vid uppstående ledigheter å de ordinarie tjänsterna noga överväga deras fortsatta behövlighet.

Statskontoret, som avstyrkt ifrågavarande förslag, har anfört följande.

Vid dövstumskolorna finnas för närvarande 53 ordinarie lärare i kunskapsämne, varav dock 2 icke uppehålla sina befattningar. Då lärarbehovet arbetsåret 1946/47 beräknades utgöra 64, skulle vid oförändrat antal ordinarie tjänster erfordras 13 icke ordinarie lärare. Det förefaller med hänsyn

¹ En och extra lärare i kunskapsämne vid dövstumskolorna äro placerade i 18 lönegraden.

till dessa siffror som om proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare vid dövstumskolorna i och för sig vore fullt tillfredsställande och för lärarna betydligt fördelaktigare än för åtskilliga andra statstjänstemannagrupper. Visserligen inrättades — som överstyrelsen framhåller — vid dövstumskolväsendets förstatligande år 1938 för ett dåvarande lärarbehov av 65 58 ordinarie tjänster. Erinras må emellertid, att chefen för ecklesiastikdepartementet vid framläggande i statsrådet av förslag härom uttalade, att han »skulle hava ansett det önskvärt med ett något färre antal ordinarie» tjänster. De speciella förhållandena i samband med statsövertagandet syn-tes honom emellertid motivera en sådan för lärarna gynnsam proportion. Han förutsatte, att en minskning av antalet ordinarie tjänster vid behov skulle företagas (proposition 212/1938, sid. 45). Vid här angivna förhållanden kan statskontoret icke förorda inrättandet av nya ordinarie lärarbefattningar i kunskapsämne.

Från *lärarhåll* har gjorts framställning om inrättande av åtta nya ordinarie dövstumlärlärartjänster.

Arbetslärare i barndomsskola. Till stöd för sitt förslag om inrättande av en ny ordinarie sådan tjänst (lönegraden A 11) har *skolöverstyrelsen* anfört.

I personalförteckningen äro upptagna 11 ordinarie arbetslärlärartjänster i barndomsskola. Av dessa äro tre placerade vid vardera av skolorna i Härnösand och i Lund, två vid vardera skolorna å Manilla och i Örebro samt en vid vårdanstalten i Gävle. Vid Manillaskolan har dessutom sedan höstterminen 1940 tjänstgjort en extra arbetslärare i skomakeri. Styrelsen för vårdanstalten har i sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår icke upptagit någon arbetslärare i skomakeri, då styrelsen utgått från att skomakare vid anstalten icke skulle vara anställd. Denna uppfattning har också överstyrelsen tidigare delat vid avgivande av förslag ifråga om personal vid anstalten, varför den i Gävle anställde skomakaren beräknats skola överflyttas till Manilla. Överstyrelsen har emellertid nu kommit till den uppfattningen att vid anstalten å Mogård bör finnas någon hantverkare, som kan handla de manliga skyddslingarnas arbeten inomhus. Dessa kunna dock icke hela året sysselsättas i trädgården eller med vedsågning och dylikt, utan någon inomhussysselsättning torde böra ordnas för dem. Då anstalten även bör ha stor nytta av en skomakare, vilken som hittills kan sköta alla anstaltens skoreparationer med hjälp av skyddslingarna, vill överstyrelsen för sin del föreslå, att arbetslärlärartjänsten bibehålles vid anstalten. Om detta förslag vinner bifall, torde en ny tjänst böra inrättas vid dövstumskolan å Manilla. Vid denna skola har skomakeriundervisningen sedan några år tillbaka omlagts från att tidigare ha omfattat huvudsakligen skoreparationsarbete till efter lärjungarnas ålder och övriga förutsättningar avpassad läderslöjd. Den vid skolan tjänstgörande extra läraren har utarbetat dessa slöjdserier och vid undervisningen i övrigt visat mycket gott pedagogiskt omdöme. Det vore därför önskvärt, att fastare anställning kunde beredas honom. Då en ordinarie arbetslärlärartjänst tidigare funnits vid skolan, vill överstyrelsen föreslå, att en dylik återupprättas från och med budgetåret 1946/47. Antalet ordinarie arbetslärlärartjänster skulle därigenom komma att uppgå till 12.

Statskontoret avstyrker förslaget om inrättande av en ny lärartjänst av ifrågavarande slag. Ämbetsverket anför. Under de tider av året, då enbart lantbruks- eller trädgårdsarbete icke kan hålla skyddslingarna vid det manliga arbetshemmet sysselsatta, synas de böra beredas möjlighet till annat

arbete. Överstyrelsen finner för sin del skomakeriarbete lämpligt. Den arbetslärare i barndomsskola, som nu är placerad vid anstalten i Gävle, bör för den skull enligt överstyrelsens mening medfölja vid flyttningen till Mogård. Då behovet emellertid ur sysselsättningssynpunkt torde vara i huvudsak begränsat till vinterhalvåret kan det enligt statskontorets mening knappast vara motiverat att ha en under hela året heltidstjänstgörande befattningshavare anställd för ändamålet. Ämbetsverket får för sin del föreslå, att någon i närheten av anstalten bosatt hantverkare anlitas för att mot visst arvode biträda med skyddslingarnas sysselsättning under erforderlig tid. Därest emellertid med hänsyn jämväl till anstaltens eget behov av skoreparationer tjänstgöring under hela året skulle anses erforderlig, bör i varje fall icke erfordras en tjänst i 11 lönegraden. En placering som hantverkare i lönegraden Ex6 torde tillsvidare vara fullt tillfredsställande. Erinras må, att skomakeriföreståndarna vid de större och medelstora sjuksjukhusen för närvarande äro placerade i 8 och 10 lönegraden samt att för skomakarna en placering i 6 lönegraden ansetts tillfyllest (se proposition 241/1945, särskilt sid. 43 f). Lärartjänsten i Gävle torde i anslutning härtill böra förflyttas till Manilla.

Allmänna lönenämnden, som icke ingått på den organisatoriska sidan av ifrågavarande förslag, har uttalat, att den extra arbetsläraren i läderslöjd vid dövstumskolan å Manilla icke borde överföras till ordinarie anställning direkt utan att befattningen ifråga tills vidare syntes böra upptagas såsom extra ordinarie.

Innehavaren av den vid vårdanstalten placerade arbetslärtjänsten har i särskild skrivelse anhallit att icke bli förflyttad till Mogård.

O r d i n a r i e s l ö j d l ä r a r i n n o r . Beträffande dessa befattningar anför överstyrelsen. De fyra innevarande budgetår befintliga slöjdlärlärlarinnabefattningarna äro placerade vid upptagningsskolorna å Manilla och i Vänersborg, vid specialskolan i Örebro och vid vårdanstalten i Gävle. Överstyrelsen har tidigare, senast vid avgivande av sina petita föregående år, räknat med att kunna indraga en av dessa tjänster. Befattningen å Manilla har nämligen i avvaktan på riksdagens slutliga ställningstagande till dövstumskolororganisationen hållits vakant och å tjänsten har varit förordnad extra befattningshavare. Då överstyrelsen räknat med att till sist nämnda tjänst överflytta slöjdlärarinnan vid vårdanstalten, har slöjdlärlärlarinnabefattningen vid denna anstalt föreslagits kunna bortfalla. För anstalten föreslogs i stället en utbildad vävlärlarinna. Rektor vid Manillaskolan har nu i en skrivelse till överstyrelsen framhållit, att den å den vakanta slöjdlärlärlarinnabefattningen å Manilla förordnade lärlarinnan visat sig mycket lämplig att handhava undervisning av dövstamma och verksamt deltagit i sådant frivilligt arbete bland lärjungarna som scoutverksamhet och ungdomsvård. Det syntes vara till stor skada för skolan, om hon icke finge fortsätta sitt arbete därstädes. Med hänsyn till vad rektor sålunda anført, föreslår överstyrelsen, att samtliga fyra slöjdlärlärlarinnabefattningar bibehållas, och att slöjdlärlärlarinnan i Gävle medföljer anstalten till Mogård. Vid återbesättande i framtiden av slöjdlärlärlarinnabefattningen vid nämnda anstalt torde frågan om tjänstens förändring till vävlärlärlarinnabefattning böra upptagas på nytt.

Statskontoret har avstyrkt överstyrelsens förslag om återbesättande av den vakantsatta slöjdlärlarinnetjänsten. Ämbetsverket anför. I enlighet med vad som tidigare avsetts synes slöjdlärlarinnan i Gävle böra förflyttas

till Manilla, då det icke förefaller tillrådligt, att ytterligare uppskjuta anställandet av en utbildad vävlärlarinna vid denna anstalt. Ett bifall till överstyrelsens förslag skulle innebära att undervisningen i vävning, vilken ansetts vara eftersträfvansvärd för vårdanstaltens klienter, under avsevärd tid icke skulle kunna meddelas i planerad omfattning. Statskontoret förordar för sin del, att den vakanta tjänsten avföres från personalförteckningen, samt att i stället en tjänst som vävlärlarinna, tills vidare placerad som extra i 10 lönegraden, inrättas för anstaltens del.

Skriv- och bokföringsbiträde. *Styrelsen för dövstumskolan i Vänersborg* har i likhet med föregående år gjort framställning om förändring av den vid skolan sedan år 1938 befintliga skrivbiträdestjänsten i lönegraden Eo 11 till ordinarie. *Skolöverstyrelsen* har ansett denna framställning vara berättigad. Jämväl *statskontoret* har biträtt framställningen under framhållande, att tjänsten borde betecknas såsom kansliskrivare.

Sjuksköterskor. Till stöd för sitt förslag om inrättande av en ny ordinarie sjukskötersketjänst (A 6) har *överstyrelsen* anfört. Antalet ordinarie sjukskötersketjänster vid dövstumskolorna uppgår innevarande budgetår till 4. Tjänsterna äro placerade vid dövstumskolorna å Manilla, i Vänersborg och Härnösand samt vid vårdanstalten. Vid övriga dövstumskolor med undantag av Brobyskolan ha från och med innevarande budgetår efter förslag av överstyrelsen anställts sköterskor med deltidstjänstgöring. Avlöning till dessa utgår ur anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Vidkommande dövstumskolan i Lund framhöll emellertid överstyrelsen föregående år, att behovet av en heltidsanställd sköterska där vore lika stort som vid övriga upptagningsanstalter samt att förslaget beträffande deltidсанställd sköterska i vad det avsåge denna anstalt endast vore att anse som ett provisorium med hänsyn till att skolan saknade möjlighet att bereda bostad åt en heltidsanställd sjuksköterska. Då nu riksdagen beviljat medel till reparations- och byggnadsarbeten vid skolan, varigenom bostad skulle kunna beredas åt en sjuksköterska, och denna ombyggnad beräknas bli färdig till läsåret 1946/47, föreslår överstyrelsen, att för dövstumskolan i Lund upptages en sjuksköterska å ordinarie stat.

Statskontoret har med anledning av överstyrelsens förslag anfört. Den för närvarande deltidсанställda sjuksköterskan har beräknats skola erhålla en tjänstgöring vid terminernas början av 2 timmar dagligen under en vecka samt under återstående tider 2 timmar per vecka. Härtill skulle komma vissa hembesök (proposition 221/1945, sid. 64). I betraktande av denna korta tjänstgöringsskyldighet förefaller det statskontoret knappast som om sjukvårdsarbetets omfattning skulle motivera en heltidsanställd sköterska vid anstalten. Förhållandet torde emellertid vara likartat vid andra dövstumanstalter. Sjuksköterskorna torde, efter vad statskontoret under hand inhämtat, i den mån deras tid ej upptages av sjukvårdsuppgifter, sysselsättas med annat lämpligt arbete. Därest heltidsanställda sjuksköterskor skola vara placerade vid anstalterna, för vilket givetvis kan åberopas åtskilliga skäl, förefaller det emellertid som om deras arbetskraft borde bättre utnyttjas för hälsovårdande uppgifter. Detta synes desto mer angeläget som för närvarande en avsevärd brist föreligger å sjuksköterskepersonal. Det bör därför övervägas, om icke sköterskorna lämpligen böra åläggas att utan sär-

skild ersättning fullgöra skolsköterskegöromål vid en eller flera andra, i närheten belägna läroanstalter t. ex. högre allmänna läroverk eller realskolor.

V a k t m ä s t a r e. *Överstyrelsen* anför. Vid samtliga dövstumskolor med undantag av Brobyskolan äro anställda ordinarie vaktmästare. För vårdanstalten torde efter förflyttningen till Mogård icke komma att behövas någon vaktmästare. Någon ledig plats vid annan dövstumskola, dit den i Gävle tjänstgörande vaktmästaren skulle kunna förflyttas, finnes icke. Emellertid torde det bli möjligt att placera honom vid något allmänt läroverk eller vid seminarium. Överstyrelsen räknar därför med, att en vaktmästartjänst vid dövstumskolorna kan indragas från och med budgetåret 1946/47. Antalet vaktmästartjänster skulle därigenom komma att minska från sju till sex.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Beträffande denna anslagspost föreslår *skolöverstyrelsen* följande förändringar:

a. minskning med 400 kronor, avseende deltidсанställd skolsköterska i Lund;

b. ökning från 1 000 kronor till 2 000 kronor av arvodet till skriv- och bokföringshjälp vid vårdanstalten;

c. indragning såsom obehövt av arvodet å 100 kronor för praktiska övningar i hatt- och mössömnad vid dövstumskolan i Växjö; i stället skulle beloppet anvisas för praktiska övningar i retuscheri hos en fotografifirma;

d. anvisande av 100 kronor till arvode för praktiska övningar i maskinskrivning vid dövstumskolan i Växjö;

e. anvisande av 300 kronor för anordnande av andaktsstunder vid vårdanstalten; samt

f. ökade medel till vikariatsersättningar (+ 60 kronor).

Statskontoret har avstyrkt en höjning av arvodet till skriv- och bokföringshjälp vid vårdanstalten.

Avlöningar till vård- och ekonomipersonal.

För närvarande uppgår antalet befattningshavare, tillhörande vård- och ekonomipersonalen, till 105. För nästa budgetår föreslås en ökning med tre, nämligen en vårdarinna vid dövstumskolan i Lund, där en utvidgning av internatet väntas bli genomförd från och med nästa läsår, samt en ekonomist av första klass (trädgårdsbiträde) och en sömmerska (arbetsledarinna) vid vårdanstalten. Härjämte har överstyrelsen på framställning av vårdanstaltens styrelse föreslagit uppflyttning av tre biträden till första biträden och ett första köksbiträde till kokerska. Till stöd härför anføres:

Framställningen motiveras med att de ifrågavarande befattningshavarna komma att åläggas att handleda skyddslingarna i det kvinnliga arbetshemmet i köksarbete, tvätt och städning, varför det syntes vara angeläget, att

tjänsterna vore så väl avlönade, att anstalten hade utsikt att efter förflyttningen till Mogård få behålla de erfarna och pålitliga befattningshavare, som nu funnes vid densamma. Det nu anställda 1:sta biträdet i kök måste vissa dagar och tider på egen hand sköta matlagningen för hela anstalten och det syntes därför skäligt, att hon erhöles anställning som kokerska.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om anställande av trädgårdsbiträde vid vårdanstalten samt de ifrågasatta lönegradsuppflyttningarna.

A v l ö n i n g a r t i l l ö v r i g i c k e - o r d i n a r i e p e r s o n a l .

Beträffande behovet för nästa budgetår av sådan personal inhämtas av handlingarna bland annat.

L ä r a r e i k u n s k a p s ä m n e. Innevarande läsår finnas 18 icke-ordinarie dylika lärare, varav 11 extra ordinarie. Vid bifall till överstyrelsens förslag om inrättande av fem nya ordinarie lärartjänster i kunskapsämne beräknas behovet av icke-ordinarie lärare för nästa läsår till 8. Samtliga dessa böra enligt *överstyrelsen* beredas extra ordinarie anställning. *Överstyrelsen* anför till stöd härför.

Då nu dövstumskolorganisationen fastställts, synes det *överstyrelsen* skäligt, att de icke-ordinarie lärarna i kunskapsämne vid dövstumskolorna i största möjliga utsträckning beredas extra ordinarie anställning. Ett stort antal av dövstumslärarna ha innan de sökt in vid dövstumslärarseminariet tjänstgjort som folkskollärare, och att de sedan efter ytterligare två års lärarutbildning, som i regel varit fallet, måste tjänstgöra som extra ända upp till 4 à 5 års tid, innan de kunna erhålla extra ordinarie anställning, torde vara orimligt.

Statskontoret har motsatt sig *överstyrelsens* ifrågavarande förslag och till stöd därför anført.

Därest, som *statskontoret* föreslagit, antalet ordinarie lärarbefattningar under budgetåret 1946/47 bibehålles oförändrat, skulle antalet icke-ordinarie lärare utgöra 13. Innevarande år finnas 11 extra-ordinarie lärarbefattningar. Om även samma antal beräknades för 1946/47, erfordrades endast 2 extra lärare. En sådan avvägning av antalet befattningshavare i olika anställningsformer synes i och för sig synnerligen förmånlig för personalen. *Statskontoret* vill emellertid icke bestrida, att med den växling, som årligen förekommer i lärarbehovet, ett mindre antal lärare kunna få en för deras del icke tillfredsställande växling mellan extra anställning som dövstumslärare och extra ordinarie som folkskollärare. Framhållas må emellertid, att avlöningsförmånerna dock å längre sikt äro betydligt förmånligare för vederbörande vid dövstumskolorna än vid folkskolorna. De yngre lärarna vid läroverken och åtskilliga andra läroanstalter torde ha betydligt oförmånligare tjänstgöringsförhållanden.

A r b e t s l ä r a r e i f o r t s ä t t n i n g s s k o l a. För innevarande budgetår räknar *överstyrelsen* med ett antal av 17 arbetslärare i fortsättningsskola. Av dessa äro 7 ordinarie, 2 extra ordinarie och 8 extra. I Vänersborg äro placerade respektive 6, 1 och 5 eller tillhopa 12, varav 5 snickare, 4 skräddare, 2 skomakare och 1 tapetserare. *Överstyrelsen* föreslår, att samma antal lärare beräknas jämväl för läsåret 1946/47.

Med anledning härav har *statskontoret* anført.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, utgör antalet elever i fortsättningsskolan i Vänersborg under innevarande läsår på de tre utbildningslinjerna snickeri, skrädderi och skomakeri tills vidare respektive 45, 30 och 15. Efter införande av undervisning i tapisseri beräknas till en grupp i detta ämne överföras 2 elever från var och en av de andra yrkesgrupperna. Då en undervisningsgrupp bör omfatta minst 6 och högst 12 elever, borde antalet dylika grupper för närvarande vara i snickeri 4, i skrädderi 3 och i skomakeri 2. Härtill skulle senare komma 1 i tapisseri. Antalet lärare är således — såvitt statskontoret kan bedöma — större än erforderligt. Visserligen undervisa ifrågavarande befattningshavare jämväl i upptagningsskolan. Då emellertid för sådan undervisning ansetts tillfyllest med lärare med lägre kompetens och i lägre löneställning, bör icke härför ianspråktagas lärare i fortsättningsskola. Därest yrkesundervisning i upptagningsskolan överhuvudtaget skall ifrågakomma, vilket knappast står i överensstämmelse med skolöverstyrelsens tidigare uttalanden, återgivna i propositionen 1945: 221, sid. 42, böra härför inrättas särskilda lärartjänster. I allt fall lärer med hänsyn till vad ovan anförts en minskning av antalet lärare vid fortsättningsskolan vara motiverad. Det torde böra åligga skolans rektor ävensom överstyrelsen att tillse, att antalet lärarkrafter anpassas efter växlingarna i elevantalet. Möjligheter torde härigenom förefinnas för en nedräkning av de för avlönande av icke-ordinarie lärare beräknade anslagsmedlen.

L ä r a r i n n o r v i d v å r d a n s t a l t e n . *Överstyrelsen* föreslår, att löneställningen för de tre nuvarande lärarinnorna vid vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte höjes från lönegraden Eo 11 till lönegraden Eo 13. Härom anför överstyrelsen:

Vid vårdanstaltens skolhem ha sedan höstterminen 1943 varit anställda 3 extra ordinarie lärarinnor med utbildning vid Slagsta seminarium och särskild kortare kurs vid dövstumlärarseminariet. Detta slag av lärarinnor hava visat sig lämpliga för anstaltens behov. Anstaltens styrelse har i sin nu föreliggande framställning upptagit 3 lärarinnor för budgetåret 1946/47 och föreslagit förbättrad löneställning för desamma, från nuvarande lönegrad Eo 11 till Eo 13. Styrelsen anför, att två av lärarinnorna vid början av höstterminen 1945 lämnat sin anställning och några nya med liknande utbildning finnas icke att tillgå. Å den ena tjänsten har tillsvidare anställts en kindergartnlärarinna. Överstyrelsen vill här betona, att överstyrelsen sedan utbildningskursen för sinnesslörlärarinnor ägde rum vårterminen 1943 vid två tillfällen vidtagit åtgärder för anordnande av en ny sådan kurs. För vårterminen 1945 hade planerats en kurs för två lärarinnor, men några sökande anmälde sig icke, ehuru överstyrelsen på olika sätt, genom annonsering och genom förbindelse med Slagsta seminarium, sökt sprida kännedom om kursen bland sinnesslörlärarinnorna. En ny kurs hade planerats för höstterminen 1945, men några sökande ha, oaktat överstyrelsen även denna gång lagt sig vinn om kungörandet av kursen, icke anmält sig. Utan tvivel torde detta förhållande ha sin grund i den av 1945 års riksdag beslutade löneställningen för sinnesslörlärarinnorna. Undervisningen av dövstumma sinnesslöa är givetvis mera betungande än undervisningen av hörande sinnesslöa, och då nu, efter vad överstyrelsen har sig bekant, lärarinnorna omedelbart efter utbildningen å Slagsta kunna beredas anställning vid sinnesslöanstalterna, av vilka de mest eftersökta äro de till vissa städer förlagda anstalterna av externatform, torde det icke vara särskilt lockande att kosta på sig förlängd utbild-

ning, som därigenom icke vinnes någon ekonomisk fördel. Det torde bli praktiskt taget omöjligt att få lärarinnor till vårdanstalten efter förflyttningen till Mogård, såvida icke löneställningen förbättras. Överstyrelsen har redan i sina anslagsäskanden för vårdanstalten till 1943 års riksdag understrukit, att de vid vårdanstalten tjänstgörande lärarinnorna borde erhålla en förmånligare löneställning än den som komme att fastställas för lärarinnorna vid sinnesslöanstalterna för hörande. Överstyrelsen tillstyrker sålunda den av styrelsen föreslagna löneställningen, lönegrad Eo 13. — Styrelsen har också väckt förslag om att även småskolläraryrinnor och kindergartenslärarinnor skulle efter genomgången kurs vid dövstumlärarseminariet kunna anställas vid vårdanstalten. Ehuru överstyrelsen anser Slagstautbildning mera önskvärd, då det ju gäller undervisning av sinnesslöa, vill överstyrelsen ansluta sig till styrelsens sistnämnda förslag, då härigenom bättre möjligheter att erhålla lärarinnor till anstalten kunna skapas. Det bör ju sedan åligga den myndighet, som mottager ansökningarna till kurs vid dövstumlärarseminariet, att bland de sökande utvälja de mest lämpliga.

Statskontoret har framhållit, att därest överstyrelsens förslag, att även annan utbildning än vid sinnesslöläraryrinnese minarium skulle grunda behörighet till ifrågavarande befattningar, vunne beaktande, anledning syntes saknas att höja löneställningen för nämnda befattningar.

Allmänna lönenämnden, som tillstyrkt överstyrelsens förslag, har anført.

Det framlagda förslagens innebörd kan, så vitt angår småskolläraryrinnor med särskild kompletterande utbildning, schematiskt framställas sålunda:

utbildning	tjänst erhålles i lönegrad
småskolläraryrinnorexamen	9 (småskolläraryrinnor)
småskolläraryrinnor, tjänstgörande vid vanlig dövstumskola	11 (kindergartenlärarinnor)
småskolläraryrinnor, tjänstgörande vid anstalt för sinnesslöa, hörande barn	11
småskolläraryrinnor, tjänstgörande vid anstalt för sinnesslöa, dövstamma barn	13.

Lönenämnden får med avseende å skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag anføra, att lönenämnden med hänsyn till arten av den tjänstgøring, som är förenad med de ifrågavarande lärarinnorbefattningarna, ej vill framställa någon erinran mot att dessa befattningar uppflyttas från 11 till 13 lönegraden.

Trädgårdsmästare vid vårdanstalten. *Skolöverstyrelsen* förordar inrättande av en sådan tjänst i lönegraden Eo 10. Överstyrelsen anfør:

I styrelsens för vårdanstalten framställning har upptagits en trädgårdsmästare med placering i lönegrad Eo 10. Förslag om anställande av en dylik har tidigare framlagts av överstyrelsen i överstyrelsens underdåniga skrivelse rörande vårdanstalten den 20 april 1943. Styrelsen framhåller, att trädgården å Mogård bedrivits som handelsträdgård och att, då läget och avsättningsmöjligheterna voro goda, det syntes lämpligt och ekonomiskt fördelaktigt att i fortsättningen odla trädgårdsprodukter ej blott för anstaltens behov utan också till försäljning. Då avsikten vore att i trädgården sysselsätta de manliga skyddslingarna och härför erfordrades kvalificerad ledare,

torde det vara välbehövligt att anställa en trädgårdsmästare. Beträffande den föreslagna löneplaceringen, lönegrad Eo 10, vill överstyrelsen erinra om att vid lantbruksskolan för dövstamma å Broby finnes en trädgårdslärare med lön enligt lönegrad Eo 12. Denne har till uppgift att undervisa eleverna i trädgårdsskötsel för att de efter avslutad skolkurs skola kunna ta anställning som trädgårdsarbetare, medan trädgårdsmästaren å Mogård kommer att fungera uteslutande som arbetsledare vid trädgårdsarbetet. En placering i lönegrad Eo 10 synes vara väl avvägd.

Statskontoret har erinrat, att trädgårdsmästare vid statens sinnesslöanstalter placerats i 8 och 10 lönegraderna. För vårdanstalten borde en placering i 8 lönegraden vara tillfyllest.

Allmänna lönenämnden har biträtt skolöverstyrelsens förslag under erinran, att tjänstinnehavaren avsåges skola fungera såsom arbetsledare vid trädgårdsarbetet.

L ä r a r e i g y m n a s t i k m e d l e k o c h i d r o t t. *Överstyrelsen* anför: Endast vid två av dövstumskolorna äro anställda ordinarie lärare i gymnastik med lek och idrott, nämligen vid Manillaskolan och vid dövstumskolan i Vänersborg. Vid de övriga skolorna med undantag av Brobyskolan och vårdanstalten, där särskilda gymnastiklärare icke finnas, tjänstgöra extra gymnastiklärare med ett sammanlagt timantal per vecka av 78. Överstyrelsen vill ifrågasätta, om icke tjänsterna vid dövstumskolorna i Härnösand och Örebro, där sammanlagda timtjänstgöringen i gymnastik uppgår till för vardera skolan 24 veckotimmar, borde göras till ordinarie. Båda dessa skolor äro av den storleksordning, att en fastare anställningsform för gymnastiklärarna synes vara befogad. Styrelsen för Härnösandsskolan har också föreslagit extra ordinarie anställning för sin gymnastiklärare från och med budgetåret 1946/47. Överstyrelsen tillstyrker detta förslag och föreslår tillika, att gymnastiklärartjänsten vid dövstumskolan i Örebro göres till extra ordinarie.

Statskontoret har lämnat ifrågavarande förslag utan erinran.

V ä r m e l e d n i n g s s k ö t a r e. Befattningen som värmeledningsskötare vid vårdanstalten beräknas kunna indragas vid dess förflyttning och ersättas med en ekonomist av första klass (jfr ovan under vård- och ekonomipersonal).

På förslag av Kungl. Maj:t har 1945 års riksdag upphävt det år 1942 fattade beslutet om nedläggande av en av de fyra upptagningsskolorna för dövstamma och beslutat, att fyra sådana skolor tills vidare skola bibehållas. Härvid har även fastslagits, att dövstumskolorna i Lund, Vänersborg och Härnösand alltjämt skola bibehållas å sina nuvarande förläggningsorter. I fråga om östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola har tills vidare lämnats öppet, huruvida den skall kvarbliva å sin nuvarande förläggningsplats å Manilla eller flyttas till Gävle eller till ort i Stockholms närhet. Jämlikt beslut den 26 oktober 1945 ha särskilda sakkunniga tillkallats med uppdrag bland annat att utreda frågan om sistnämnda skolas blivande förläggningsort. I avvaktan på resultatet av nämnda utredning ifrågasätter jag

Departementschefen.

icke för nästa budgetår någon förändring beträffande upptagningsskolornas nuvarande förläggning.

I fråga om den år 1942 upprättade vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte, vilken omfattar dels ett skolhem för dövstumma barn av kategorien bildbara sinnesslöa och dels ett manligt och ett kvinnligt arbets-hem för vuxna dövstumma av sagda kategori, har beslut fattats om dess förflyttning till den för ändamålet inköpta jordbruksegendomen Mogård in-vid Finspångs köping så snart erforderliga byggnadsarbeten utförts. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, lär man kunna räkna med, att vårdanstaltens förflyttning skall komma att äga rum instundande sommar. I enlighet med överstyrelsens förslag torde därför vårdanstaltens anslagsbehov för nästa budgetår böra beräknas med utgångspunkt från en förläggning å Mogård.

Vårdanstaltens förflyttning synes böra föranleda en omprövning av före-ståndartjänstens lönegradsplacering. Såsom i ärendet framhållits, har denna tjänst hittills såsom ett provisorium varit placerad i lönegraden Eo 26. Från och med den 1 juli 1946 torde tjänsten böra förändras till en rektorsbefatt-ning. Med beaktande av den löneställning, som tillerkänts övriga rektorer vid abnormundervisningsanstalterna, förordar jag i likhet med skolöversty-relsen och allmänna lönenämnden, att befattningen som rektor vid vårdan-stalten från och med nästa budgetår hänföres till avlöningsgrupp III (E 3).

Statskontoret har avstyrkt skolöverstyrelsens förslag om inrättande av fem nya ordinarie lärartjänster i kunskapsämne. För egen del har jag med hänsyn till vad skolöverstyrelsen i ämnet anfört, och då barnantalet i döv-stumskolorna och härmed även lärarbehovet inom en nära framtid kan vän-tas komma att stiga rätt avsevärt, ansett mig kunna biträda skolöverstyrel-sens ifrågavarande förslag. Att, såsom från lärarhåll påyrkats, icke mindre än åtta nya tjänster skulle inrättas, anser jag mig däremot icke kunna till-styrka.

Då vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte år 1942 inrätta-des, ansågs det naturligt, att den vid dåvarande dövstumskolan i Gävle pla-cerade arbetsläraren i skomakeri vid första tillfälle skulle beredas anställ-ning vid annan dövstumskola; för vårdanstaltens räkning ansågs en dylik befattning icke behövlig, enär internerna avsetts skola huvudsakligen sys-selsättas med jordbruks- och trädgårdsarbete. I avbidan på vårdanstaltens förflyttning till jordbruksegendomen Mogård har emellertid ifrågavarande tjänst provisoriskt bibehållits vid vårdanstalten för att bereda sysselsättning åt internerna. Vad skolöverstyrelsen i ärendet anfört har icke övertygat mig om lämpligheten av att göra nämnda provisorium permanent. Såsom stats-kontoret anfört, synes det icke motiverat att för ett arbete, som under större delen av året skulle vara relativt okvalificerat, uppehålla en befattning i 11 lönegraden. Jämväl i övrigt synas mig de av statskontoret mot förslaget framförda erinringarna befogade. Vid sådant förhållande torde ifrågavarande lärartjänst böra som övertalig vid vårdanstalten förflyttas till Manilla-skolan, som saknar ordinarie lärartjänst i skomakeri. Jag förutsätter härvid,

att åtgärder såvitt möjligt vidtagas i syfte att trots detta bibehålla undervisningen i läderslöjd vid nämnda skola. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört kan jag icke tillstyrka en ökning av antalet ordinarie befattningar som arbetslärare vid barndomsskola.

Jag har icke ansett mig böra rikta erinran mot överstyrelsens förslag om bibehållande tills vidare vid vårdanstalten av en ordinarie slöjdlärrarinnebefattning och om återbesättande av den vakanta slöjdlärrarinnetjänsten vid Manillaskolan.

Överstyrelsen har förordat, att skriv- och bokföringsbiträdet vid dövstumskolan i Vänersborg, nu placerad i lönegraden Eo 11, beredes ordinarie anställning i lönegraden A 11. Med hänsyn till pågående personalutredning har jag ansett denna fråga icke böra för närvarande upptagas till slutligt avgörande. Däremot anser jag mig kunna biträda förslaget om inrättande av en sjukskötersketjänst i lönegraden A 6 vid dövstumskolan i Lund. I likhet med statskontoret anser jag det böra övervägas, om icke de heltidsanställda sköterskorna vid dövstumskolorna kunde åläggas att utan särskild ersättning fullgöra skolsköterskegöromål vid en eller flera andra skolor å förläggningssorten. Jag förutsätter, att skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål och vidtager de åtgärder i sådant syfte, som må befinnas möjliga och lämpliga.

Skolöverstyrelsens förslag om indragning av en ordinarie vaktmästarbefattning föranleder ingen erinran från min sida.

Vid bifall till vad jag förordat i fråga om nya ordinarie tjänster bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med i runt tal 33 000 kronor till 658 000 kronor.

Jag biträder överstyrelsens förslag i fråga om anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Dessa poster torde alltså böra uppföras med 44 700 kronor respektive 237 000 kronor.

Vid bifall till det av mig i det föregående förordade förslaget om inrättande av fem nya ordinarie lärartjänster i kunskapsämne kommer antalet för nästa läsår behövliga icke-ordinarie sådana tjänster enligt skolöverstyrelsens beräkning att stanna vid åtta, inberäknat de två, som erfordras i stället för de två ordinarie befattningar, vars innehavare uppehålla andra tjänster. Av de innevarande läsår tjänstgörande 18 icke-ordinarie lärarna torde fem i extra ordinarie ställning (för närvarande finnas elva sådana) komma att befordras till ordinarie, medan fem bli obehövliga till följd av temporärt minskat elevantal. Av de åtta för nästa läsår erforderliga icke-ordinarie lärarna skulle i så fall sex (11—5) inneha extra ordinarie och två extra anställning. Skolöverstyrelsen har anhållit, att jämväl sistnämnda två lärare måtte göras till extra ordinarie. Överstyrelsens förslag är ägnat att ingiva vissa betänkligheter. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t

att framdeles i vanlig ordning avgöra frågan om antalet extra ordinarie lärare.

Vad överstyrelsen i övrigt anfört och förordat i fråga om behovet av extra ordinarie befattningshavare och dessas löneställning har icke givit mig anledning till annan erinran, än att jag med anledning av vad statskontoret anfört rörande antalet arbetslärare vid dövstumskolan i Vänersborg förutsätter, att överstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga.

Överstyrelsen har uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till i runt tal 200 000 kronor. Med hänsyn till att jag icke biträtt förslagen om anställande av ytterligare en arbetslärare i barndomsskola och om ordinariesättning av tjänsten som skriv- och bokföringsbiträde vid dövstumskolan i Vänersborg, torde anslagsposten bära uppföras med i runt tal 205 000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag till 143 300 kronor.

Avlöningsanslagets slutsumma beräknar jag således till (658 000 + + 44 700 + 237 000 + 205 000 + 143 300 =) 1 288 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 2 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 rektor, avlöningsgrupp II	E 4
5 rektorer, avlöningsgrupp III	E 3
1 rektor, avlöningsgrupp IV	E 2
58 lärare i kunskapsämne	A 20
2 lärare i gymnastik med lek och idrott	A 20
7 arbetslärare i fortsättningskola	A 15
1 skolkökslärarinna	A 15
2 skolköks- och kindergartnlärarinnor	A 15
11 arbetslärare i barndomsskola	A 11
4 slöjdlärarinnor	A 11
1 kindergartnlärarinna	A 11
1 kindergarten- och gymnastiklärarinna	A 11
1 maskinist av 2:a klass	A 9

Anm. Förestående befattning må tillsättas endast i mån av inträffande ledighet å den å övergångsstat uppförda maskinist-befattningen.

6 husmödrar	A 7
5 sjuksköterskor	A 6
6 vaktmästare	A 6

Tjänstemän å övergångsstat.

1 maskinist	A 10
3 slöjdlärarinnor	A 8

*Extra ordinarie tjänstemän i högre
lönegrad än den 20:de.*

1 föreståndare	Eo 23;
----------------------	--------

dels godkänna följande avlöningsstat för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	658 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	»	44 700
3. Avlöningar till vård- och ekonomi- personal, <i>förslagsvis</i>	»	237 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	205 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	143 300

Summa kronor 1 288 000;

dels ock till Dövstumskolorna: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 288 000.

[214.] 62. **Dövstumskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 682 800 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 668 f.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår begärt ett anslag av 685 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 200 kronor. Anslagets förordade fördelning å olika poster framgår av följande sammanställning:

U t g i f t e r		
Utgiftsändamål	Nuvarande belopp, kronor	Skolöverstyrelsens förslag, kronor
1. Sjukvård m. m. åt personal	5 000	7 000 (+ 2 000)
2. Reseersättningar	7 000	7 000
3. Expenser:		
a. bränsle m. m.	155 800	155 900 (+ 100)
b. övriga expenser	13 900	15 500 (+ 1 600)
4. Övriga utgifter:		
a. undervisnings- och arbetsmateriel	66 200	66 400 (+ 200)
b. inventarier och maskiner	36 400	32 500 (— 3 900)
c. tvätt och renhållning	17 200	18 000 (+ 800)
d. sjukvård åt elever	12 100	12 100
e. tandvård åt elever	2 800	2 800
f. bad åt elever	2 500	2 500
g. utrustning till läkarrum	10 000	3 000 (— 7 000)
h. kosthåll	258 600	268 800 (+ 10 200)
i. utackordering av elever	129 900	115 500 (— 14 400)
j. beklädnad för elever	81 200	81 500 (+ 300)
k. flitpengar åt elever	12 200	12 200
l. parkers underhåll	1 500	12 000 (+ 10 500)
m. bibliotek	1 250	1 400 (+ 150)
n. livränta åt förra ägarinnan av Broby gård . . .	2 000	2 000
o. foder åt husdjur å Mogård	—	1 000 (+ 1 000)
Summa kronor	815 550	817 100 (+ 1 550)
I n k o m s t e r.		
	132 750	135 855 (+ 3 105)
Nettoutgift kronor	682 800	681 245 ¹

¹ Avrundat till 685 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till parkers underhåll har *skolöverstyrelsen* anført.

Tre skolstyrelser ha begärt utökade anslag under denna anslagspost. Styrelsen för Lundaskolan anholder om ett anslag av 10 000 kronor, huvudsakligen avsett för rensning av två i skolans park belägna dammar. Styrelsen anför, att dessa dammar, som representera ett betydande skönhetsvärde och om vintern användas som skridskobanor, icke blivit rensade på de senaste 25 åren, varför den stora mängd ruttande löv och annat, som årligen faller i dem under somrarna, sprider en besvärande stank dels inom skolans område och dels till angränsande gata och närliggande bostadshus. Från ägare till dessa senare hade vid flera tillfällen framförts klagomål och det hade övervägts att göra anmälan till hälsovårdsnämnden. Vid bedömning av anslaget storlek hade jämförelse gjorts med kostnaden för rensning av en mindre damm vid en av universitetets institutioner. Överstyrelsen vill för sin del anføra, att en grund-

lig upprepning av dammarna icke längre borde uppskjutas, oaktat kostnaden härfor synes bli ganska betydande. Med hänsyn härtill tillstyrkes den begärda höjningen av anslaget till dövstumskolan i Lund. Vårdanstaltens styrelse föreslår utökat anslag till 800 kronor. Denna höjning synes överstyrelsen befogad, då trädgården å Mogård behöver en genomgående upparbetning och en utvidgning av densamma planeras. Slutligen begär styrelsen för dövstumskolan i Örebro ett belopp av 250 kronor och framför som motivering för höjningen, att en del underhållsarbeten i skolans park i avvaktan på riksdagens beslut angående skolans placering ej blivit utförda. För nödvändiga arbeten erfordrades ett belopp av 250 kronor. Överstyrelsen tillstyrker beloppet. Därest vad överstyrelsen ovan föreslagit vinner bifall, erfordras till parkers underhåll för budgetåret 1946/47 ett belopp av 12 000 kronor, eller 10 500 kronor högre belopp än det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Statskontoret har framhållit, att dövstumskolans i Lund fastighet vore redovisad å fastighetsfonden. Vid sådant förhållande syntes det böra ankomma å byggnadsstyrelsen att med till styrelsens förfogande stående medel verkställa ifrågavarande rensning. Något belopp borde för den skull icke beräknas för ändamålet å omkostnadsanslaget till dövstumskolorna.

Med anledning av statskontorets yttrande har *byggnadsstyrelsen* anført.

Enligt uppgift från länsarkitekten N. A. Blanck befinna sig dammarna i parken vid dövstumskolan i Lund, vilka upptaga en yta av 2 600 kvadratmeter, i synnerligt dåligt skick, varför en rensning torde vara ofrånkomlig. De beräknade kostnaderna synas skäligen.

Visserligen redovisas, såsom statskontoret framhållit, dövstumskolans byggnader å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond, men underhållet av dövstumskolans park och trädgård åvilar icke styrelsen utan skolan själv. I det till styrelsens förfogande stående anslaget till underhållskostnader ingå därför icke medel, som kunna användas till bestridande av kostnaderna för rensning av dammarna i parken.

Byggnadsstyrelsen tillstyrker bifall till skolöverstyrelsens förslag.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra tillstyrka anvisande av ett engångsanslag av 10 000 kronor till rensning av omförmälda parkdamm. I anslutning till skolöverstyrelsens förslag torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 681 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Dövstumskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 681 300.

[215.] 63. **Dövstumskolorna: Flyttning av vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte, reservationsanslag.** I det föregående har erinrats om, att vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte väntas komma att sommaren 1946 flytta från sin provisoriska förläggning i f. d. dövstumskolans i Gävle lokaler till jordbruksegendomen Mogård i Finspångs köping, Östergötlands län.

Vårdanstaltens styrelse har beräknat kostnaderna för anstaltens förflyttning och för nyanskaffning av inventarier på följande sätt:

1. Flyttningskostnader	kronor 6 300
2. Möbler m. m. till personalbostäder	kronor 8 300
» » » bostäder åt lärare m. fl. »	7 700
» och instrumentarium i läkarrummet	2 000
Diverse armatur och gardiner m. m. . . .	1 000
» möbler till sovrum och hallar m. m.	2 500
» inventarier för kök och tvättstuga »	2 500
» uppsättning till hönsgård m. m. »	1 000
» » » trädgård m. m. »	2 000
Häst, vagnar, seldon och körredskap	3 500
För oförutsedda utgifter	5 000
Summa kronor 41 800.	

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt anvisande av ett förslagsanslag av 32 600 kronor. Överstyrelsen anför.

Överstyrelsen kan icke nu definitivt taga ställning till behovet av nyanskaffningar för vårdanstalten. Överstyrelsen anser emellertid icke, att anstalten är skyldig tillhandahålla möblerade bostäder åt andra befattningshavare än sådana tillhörande vård- och ekonomipersonalen. Det ovan upptagna beloppet å 7 700 kronor synes sålunda kunna bortfalla. Anslag till instrumentarier i läkarrummen har för innevarande budgetår beviljats till samtliga dövstumskolor med ett belopp av 10 000 kronor, och ett utfyllnadsanslag å 3 000 kronor har begärts för nästkommande budgetår. Ur dessa anslag komma även kostnader för utrustning av läkarrummet å Mogård att bestridas, varför under detta anslag torde böra beräknas medel endast till möbler i läkarrummet, 500 kronor. Den ovan angivna posten »Diverse möbler» avser möbler till skyddslingarnas sovrum, hallar m. m. Styrelsen framhåller, att sovsalarna i skolbyggnaden i Gävle äro förhållandevis stora med plats för 8—10 skyddslingar och äro möblerade med endast sängar och nattduksbord. Sovrummen å Mogård skulle enligt det föreliggande förslaget bli mindre och avsedda för 5—6 skyddslingar. Dessa rum borde lämpligen utrustas med byråer, så att varje skyddsling finge sin egen låda, där han kunde låsa in sina tillhörigheter. Vad angår posten »Diverse inventarier» anför styrelsen, att då matlagningen å Mogård torde ske å elektrisk spis, vedspis med slipade plattor, Agaspis eller dylikt, en del nya, stora och härför avsedda kokkärl måste anskaffas. I Gävle finnes i köket ångkokanläggning, likaså är tvättstugan där anordnad för ångkokning. Då de härför avpassade karen ej kunna medtagas, måste nya sådana anskaffas. Vidare har styrelsen upptagit anslag till uppsättning av hönsgård, till inköp av diverse material för trädgården, häst m. m. Ett större höns hus blir tillgängligt redan vid anstaltens flyttning, och styrelsen finner det lämpligt att även de första åren, innan lantbruket övertages, hålla höns, gäss och grisar m. m. I det härför beräknade beloppet, 1 000 kronor, inbegripas även kostnader för nät till hönsgården, äggklädningsmaskin och dylikt. Beträffande trädgården har tidigare framhållits, att den lämpligen bör upparbetas med

tanke på försäljning av trädgårdsprodukter. Anslag till inköp av fruktträd, drivbänkar m. m. torde därför erfordras. Slutligen har styrelsen framhållit, att det för skötseln av trädgården, för transporter av förnödenheter från stationen och för röjnings- och planeringsarbeten, varmed skyddslingarna de första åren, innan lantbruket övertas, kunna sysselsättas, synes lämpligt att inköpa en häst. Det torde komma att ställa sig svårt att under den för jordbruket bråda tiden leja häst, och det torde därtill i längden bli dyrare. Då överstyrelsen icke finner skäl till erinringar mot de föreslagna beloppen, utom i vad ovan anförts beträffande tvenne poster, synes ett sammanlagt belopp till nyanskaffningar å 26 300 kronor böra anslås.

Till kostnader för vårdanstaltens förflyttning och till nyanskaffning av diverse inventarier beräknas sålunda ett belopp av 32 600 kronor.

Statskontoret har lämnat överstyrelsens förslag utan erinran.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av ifrågavarande kostnader. Det reservationsanslag, som för ändamålet bör anvisas, torde böra avrundas till 33 000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Flyttning av vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 33 000.

[216.] 64. **Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 42 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Medelsåtgången under förevarande anslag har för de tre senast förflutna budgetåren utgjort respektive omkring 42 000, 40 200 och 34 000 kronor. Med hänsyn härtill torde det vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 40 000 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 2 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40 000.

[217.] 65. **Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever.** Dövstumma elever kunna befrias från skyldigheten att genomgå fortsättningsskola för att i stället erhålla yrkesutbildning hos enskilda företagare. I sådant fall kunna de av skolöverstyrelsen beviljas understöd ur detta anslag för ett arbetsår i sänder med högst 500 kronor. Anslaget är uppfört med 5 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningskolpliktiga elever* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 5 000.

[218.] 66. **Dövstumskolorna: Understöd åt blivande dövstumslärare.** Alltsedan dövstumslärarseminariet år 1874 trädde i verksamhet ha stipendier med belopp växlande mellan 500 och 2 000 kronor per elev och läsår utgått till lärarelever vid seminariet. Då staten från och med budgetåret 1938/39 övertog dövstumundervisningsväsendet upptogs i riksstaten ett särskilt anslag till understöd åt blivande dövstumslärare. Understöd utgick till en början med högst 500 kronor årligen åt såväl elev vid dövstumslärarseminariet som provårselev. Budgetåret 1940/41 utgjorde det högsta årliga understödsbeloppet per elev 400 kronor. Anslaget har från och med budgetåret 1941/42 indragits. Dövstumslärarytbildningen är till skillnad från blindlärarytbildningen tvåårig, i det att i den förra utbildningen seminarieundervisningen åtföljes av provårsutbildning.

Skolöverstyrelsen har i anslutning till förslag i ämnet av *föreståndaren för dövstumslärarseminariet* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 9 600 kronor till understöd åt blivande dövstumslärare, avsett för 8 stipendier, ettvar om 1 200 kronor. Föreståndaren har anfört bland annat följande.

Under läsåren 1941/44 hava vid dövstumslärarseminariet icke intagits några nya dövstumslärarelever. Vårterminen 1942 avlades examen vid seminariet av en provårselev. För läsåret 1944/45 kungjordes tre elevplatser vid seminariet lediga, men endast en av de behöriga sökandena fullföljer utbildningen. En extra elev har efter skolöverstyrelsens medgivande deltagit i undervisningen. För innevarande läsår kungjordes fyra elevplatser lediga. Sammanlagt fem behöriga sökande ha anmält sig, av vilka dock tre återtagit sina ansökningar, sedan de erhållit anställning vid folkskoleväsendet.

Då nu behovet av dövstumslärare, sedan dövstumskolorganisationen blivit fastställd genom beslut av 1945 års riksdag, någorlunda säkert torde kunna bedömas för den närmaste framtiden, torde det vara särskilt angeläget att det blir sörjt för en tillfredsställande rekrytering av nya dövstumslärare. Detta synes icke kunna garanteras, därest icke anslagen till stipendier åt lärarelever återupptagas. I mån som stipendiebeloppen sänkts har en betydande minskning av antalet sökande till seminariet kunnat konstateras. Såsom en följd av denna minskning föreligger för innevarande läsår brist på dövstumslärare. Å icke mindre än tre helårstjänster har undervisningen måst ordnas genom att pensionerade lärare anställts eller medelst timtjänstgöring av övriga vid skolorna anställda lärare.

Det torde således vara nödvändigt, att anslag till stipendier åt dövstumslärarelever åter beviljas och med sådana belopp, att verkligt välmeriterade folkskollärare kunna lockas söka in vid seminariet. Om undervisningen av dövstamma skall kunna bedrivas med framgång, erfordras energiska och

intresserade lärare. Vid de senaste intagningarna till seminariet har något urval praktiskt taget icke varit möjligt, då antalet annonserade platser icke ens kunnat fyllas.

Statskontoret har — under hänvisning till sitt i det föregående återgivna utlåtande angående anslag till understöd åt blivande blindlärare — föreslagit, att stipendierna, därest understödsverksamheten för dövstumläraryna skulle anses böra återupptagas, skola beräknas efter högst 1 000 kronor för elev och år.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag ett återupptagande från och med nästa budgetår av ifrågavarande understödsverksamhet påkallat. Understöden torde böra utgå med högst 1 200 kronor för elev och år. Då antalet lärarkandidater under nästa budgetår torde komma att uppgå till åtta, bör för ändamålet anvisas ett obetecknat anslag av 9 600 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Dövstumskolorna: Understöd åt blivande dövstum-
lärare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 9 600.

[219.] 67. **Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn, förslagsanslag.** Förskolorna, vilka motsvara barnkrubbor och lekskolor för normala barn, utgöras för närvarande av skolan i Stockholm för döva småbarn och förskolan i Göteborg för dövstumma. Vid förskolorna finnas också skolhem, avsedda för barn från annan ort eller utan hem. Dessa inrättningar åtnjuta sedan länge statsbidrag samt understöddas därjämte av vederbörande kommuner. Statsbidrag utgår enligt kungörelsen den 20 maj 1938 (nr 343) till anstalt, som av Kungl. Maj:t godkänts såsom förskola eller skolhem för dövstumma barn. Bidragsbeloppet utgör 300 kronor för varje dövstumt barn, som erhåller undervisning vid skolan under den tid, denna är i verksamhet, samt ytterligare 300 kronor för varje dövstumt barn, som under nämnda tid tillika är intaget i skolhem eller på skolans bekostnad åtnjuter vård och underhåll; dock att statsbidrag utgår för högst det antal barn, som av Kungl. Maj:t bestämts. Som villkor för utgående av statsbidrag gäller bland annat, att anstaltsstyrelsen är pliktig i den utsträckning så ske kan mottaga barn även från andra kommuner än den, inom vilken anstalten är belägen, samt att den kommun, inom vilken anstalten är förlagd, årligen lämnar bidrag till verksamheten med skäligt belopp. Barnantalet i förskolorna uppgick under läsåret 1944/45 till sammanlagt 60. Av dessa barn åtnjoto 33 stycken samtidigt med undervisningen på skolans bekostnad vård och underhåll i skolhem eller privathem.

Svenska föreningen för dövas väl, styrelsen för sällskapet för bildande av småbarnsskolor i Göteborg och stiftelsen skolhemmet för dövstumma småbarn i Göteborg ha hemställt, att det årliga statsbidraget för varje barn, som er-

håller undervisning i förskolor, måtte höjas från 300 till 600 kronor för barn och år samt att det ytterligare bidrag å 300 kronor, som nu utgår för varje barn, som tillika är intaget i skolhem eller på skolans bekostnad åtnjuter vård och underhåll, jämväl måtte höjas till 600 kronor. Svenska föreningen för dövas väl anhåller därjämte, att det i § 3 förenämnda kungörelse föreskrivna villkoret, att den kommun, inom vilken anstalten är belägen, årligen skall lämna bidrag med skäligt belopp, kompletteras i så måtto, att sådant bidrag icke behöver utgå från mer än en kommun, därest förskola och skolhem av särskild anledning äro förlagda till två kommuner.

Inspektören för dövstumundervisningen har tillstyrkt den begärda höjningen av bidragsbeloppen men icke ansett tillräckliga skäl anförda för den föreslagna ändringen av § 3 kungörelsen 1938: 343.

Skolöverstyrelsen har till alla delar tillstyrkt framställningarna och gjort däri framlagda förslag till sitt. Överstyrelsen har därvid framhållit, att kostnaderna för anstalterna ifråga under senare år väsentligt stegrats samt understrukit vikten av att anstalterna mera effektivt än tidigare understödjas av staten. Deras verksamhet vore nämligen i hög grad gagnelig, icke minst för resultatet av de statliga dövtumskolornas verksamhet.

Skolöverstyrelsen har vid oförändrade statsbidragsgrunder beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 23 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor. Vid bifall till de av överstyrelsen förordade ändrade bidragsgrunderna uppskattar överstyrelsen medelsbehovet till 46 000 kronor.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Storleken av nu utgående bidrag fixerades vid 1938 års riksdag med hänsyn till vissa av 1936 års utredning angående omorganisation av dövtumundervisningen framlagda uppgifter rörande driftkostnaderna vid ifrågavarande anstalter. Utgifterna för varje barn vid förskolorna i Stockholm och Göteborg utgjorde enligt utredningen under år 1935 i genomsnitt respektive 530 och 840 kronor, medan motsvarande belopp vid hemmet i Göteborg var 679 kronor (se propositionen 1938: 212, sid. 115). Av handlingarna i förevarande ärende framgår, att nämnda kostnader vid skolhemmen undergått en väsentlig stegring. Sålunda har vårdkostnaden vid hemmet i Göteborg under läsåret 1944/45 belöpt sig till 1 169 kronor 45 öre för varje barn. Motsvarande belopp för år 1944 vid det 1941 inrättade hemmet i Stockholm synes ha överstigit 1 400 kronor. Endast genom uttagande av med hänsyn till hemmens klientel förhållandevis höga avgifter och med anlitande av gåvomedel har driften vid hemmen kunnat upprätthållas. Även förskolorna, vilkas elevantal ökat betydligt sedan 1938, ha under de senaste åren haft avsevärda ekonomiska svårigheter. Med hänsyn till vad sålunda anförts, anser sig även statskontoret kunna förorda en höjning av statsbidragen (jfr även riksdagens skrivelse 1945: 425, sid. 5). Enligt ämbetsverkets mening bör denna dock begränsas för skolornas del till 400 kronor för elev och år. För hemmen synes däremot en höjning i enlighet med förslaget till 600 kronor motiverad.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått utgår statsbidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn för närvarande med ett årligt belopp av 300 kronor för varje barn. Enär kostnaderna för anstalterna under de senare åren i icke oväsentlig grad ökat, har skolöverstyrelsen, med tillstyrkande av framställningar i sådant hänseende av skolornas och hemmens huvudmän, föreslagit en höjning av nämnda belopp till 600 kronor. Statskontoret har tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag med den modifikation, att statskontoret ansett bidraget till förskolorna böra höjas endast till 400 kronor. För egen del är jag övertygad om nödvändigheten och skäligheten av en höjning av ifrågasvarande bidragsbelopp. I fråga om höjningens storlek ansluter jag mig till överstyrelsens förslag och förordar således, att såväl bidraget till förskolor som bidraget till skolhem höjes till 600 kronor. I enlighet med skolöverstyrelsens, av statskontoret därutinnan utan erinran lämnade förslag förordar jag vidare en sådan komplettering av gällande bidragsvillkor, att kommunalt bidrag endast skall erfordras från en kommun, därest förskola och skolhem av särskild anledning äro förlagda till olika kommuner. De av mig sålunda förordade ändringarna i gällande statsbidragsgrunder och villkor böra genomföras från och med nästa budgetår.

Förevarande anslag, som nu är uppfört med 22 000 kronor, bör vid bifall till vad jag förordat i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår höjas med 24 000 kronor till 46 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 46 000.

[220.] 68. **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 43 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Överstyrelsens förslag ger mig ingen anledning till erinran, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 43 000.

[221.] 69. **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 18 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, som med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 671 f. i statsliggaren. De på dövstumpräster belöpande omkostnaderna bestridas i sista hand av kyrkofonden.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 2 100 kronor för att dövstumkonsulenterna skola kunna få större reseanslag. Överstyrelsen har anfört bland annat:

Dövstumprästerna äro i fråga om resekostnadsanslag betydligt bättre ställda än dövstumkonsulenterna. Dessa ha också vid olika tillfällen begärt höjning av anslaget. En sådan har också beviljats för innevarande budgetår med 2 400 kronor, men alltså är dövstumkonsulenternas reseanslag för knappt tilltaget. Överstyrelsen har tidigare vid flera tillfällen, senast vid avgivande av petita till 1945 års riksdag, framhållit, att anslaget borde höjas till lägst samma belopp, som utgår till dövstumprästerna. Dövstumkonsulenternas verksamhet har enligt överstyrelsens mening, i synnerhet sedan resekostnader och traktamentsersättningar ökats, icke kunnat bedrivas i tillfredsställande omfattning. Konsulenterna ha av sparsamhetsskäl måst planlägga sina resor med största försiktighet och en del av de uppgifter, som åligga dövstumkonsulenterna, ha måst lämnas å sido. För att möjliggöra för konsulenterna att i någon mån fullgöra dem åliggande uppgifter, synes anslaget böra höjas till förslagsvis samma belopp, som nu utgår till dövstumprästerna eller 18 500 kronor. För de sistnämnda torde anslaget böra utgå med oförändrat belopp.

Hos Kungl. Maj:t ha *samtliga dövstumpräster* gjort framställning om höjning av de till prästerna anvisade anslagsmedlen till reseersättningar från 18 500 kronor till 20 000 kronor.

Departementschefen.

Anslagsposten till reseersättningar åt dövstumprästerna, som för budgetåren 1938/41 var uppförd med 10 000 kronor, höjdes för budgetåret 1941/42 till 13 500 kronor, för budgetåret 1942/43 till 16 500 kronor och för budgetåret 1943/44 till 18 500 kronor, med vilket belopp denna post alltså är uppförd. Anslagsposten till reseersättningar åt dövstumkonsulenterna åter, vilken för budgetåren 1938/40 var uppförd med 15 000 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 till 14 000 kronor, med vilket belopp anslagsposten därefter varit uppförd under budgetåren 1941/45. För innevarande budgetår har den höjts till 16 400 kronor. Någon höjning av dövstumprästernas reseanslag anser jag mig för närvarande icke kunna föreslå. Däremot anser jag mig böra tillstyrka, att dövstumkonsulenternas reseanslag nu höjes med 2 100 kronor till 18 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår höjas med 2 100 kronor till 20 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter*: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 20 100.

[222.] 70. **Bidrag till tidning för dövstumma.** Detta anslag har sedan år 1921 utgått med 1 000 kronor för år. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till tidning för dövstumma* för budget-
året 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 1 000.

[223.] 71. **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** Föreningen har under följande budgetår åtnjutit bidrag med nedan angivna belopp:

1925/31	1931/36	1936/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/46
5 000	6 000	8 000	10 000	8 000	7 000	8 000

Hos Kungl. Maj:t har *centralstyrelsen för föreningen*, under framhållande av föreningens svaga ekonomi och betydelsen av den verksamhet, föreningen bedreve, anhållit om utverkande av ett anslag för nästkommande budgetår av 12 000 kronor. Av framställningen inhämtas bland annat följande.

Föreningens verksamhet hade under de gångna åren i hög grad utvecklats. Verksamheten bedrevs dels av centralstyrelsen, dels av lokalföreningar till ett antal av 18 och spridda över hela landet. Utvecklingen av verksamheten hade medfört stegrade krav på föreningens ekonomi, vilka krav föreningen sökt möta genom anordnande av basarer, insamlingar och dylikt. Grundstommen i föreningens ekonomi vore emellertid det understöd, som erhöles av statsmedel.

Föreningen bedreve en omfattande social verksamhet. I Stockholm och Göteborg vore anordnad daglig mottagning för social rådgivning i angelägenheter, som rörde döva och lomhörda. Föreningens apparatsamlingar anlätades alltmera. Tack vare framsteg på teknikens område funnes goda hörapparater, som för många döva innebure hjälp ur arbetslöshet och isolering. Många lomhörda fölle tyvärr offer för vilseledande hörapparatsreklam eller för försäljare med begränsat urval apparater. Ett omfattande upplysningsarbete vore synnerligen behöfligt, men av brist på medel hade föreningen ej kunnat utföra detta i önskvärd omfattning. Föreningen planerade, så snart dess ekonomiska ställning det tilläte, en upplysningsverksamhet om hörselskydd mot bullerskador till förebyggande av dövhet. — Genom föreningens försorg anordnades labiologikurser i olika delar av landet.

Befattningen som föreningens sekreterare och föreståndare för centralbyrån hade sedan många år uppehållits som helt oavlönad. Då den nuvarande sekreteraren av hälsoskäl ej längre kunde åtaga sig daglig heltidstjänstgöring, hade en avlönad heltidsanställd ställföreträdande sekreterare måst anställas.

Utgifterna för kalenderåret 1946 beräknade föreningen på grundval av utgifterna för kalenderåret 1944 och med hänsyn till de stegrade utgifter, som under den förflutna delen av år 1945 visat sig oundgängligen nödvändiga inom vissa områden av föreningens verksamhet, till 26 800 kronor, medan de beräknade inkomsterna, oavsett statsbidrag, uppginge till 6 800 kronor.

Inspektören för dövstumundervisningen och skolöverstyrelsen ha tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen icke ville motsätta sig en höjning av statsbidraget.

Statskontoret ansåge dock, att höjningen borde begränsas till 2 000 kronor, varigenom anslaget erhöles samma storlek som under budgetåret 1939/40.

Departementschefen.

Jag anser den av föreningen för dövas väl bedrivna verksamheten synnerligen förtjänt av understöd. Om föreningens betydelsefulla verksamhet icke skall behöva väsentligen inskränkas, finner jag en anslagshöjning erforderlig. I likhet med inspektören för dövstumundervisningen och skolöverstyrelsen vill jag förorda, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 000 kronor till 12 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av . . kronor 12 000.

J. Yrkesundervisningen.

[224.] 1. **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 350 000 kronor.

Gällande personalförteckning för överstyrelsen för yrkesutbildning framgår av statsliggaren sid. 672. Den 22 juni 1945 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för överstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	106 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	7 000
3. Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	»	21 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	179 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	37 000
Summa kronor		350 000.

Genom beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t bemyndigat överstyrelsen att för planläggningen och handhavandet av yrkesutbildning för beredskapsinvalider m. fl. från och med den 1 juli 1945 tills vidare anställa en befattningshavare med ett arvode, för år räknat, av 12 000 kronor, för vilken befattningshavare medel icke beräknats i den för överstyrelsen för innevarande budgetår fastställda avlöningsstaten, samt föreskrivit, att nämnda arvode skall bestridas från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 437 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 87 000 kronor. Höjningen beror i huvudsak dels på att överstyrelsen föreslagit inrättandet av en särskild byrå för husligt arbete dels ock på att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för innevarande budgetår beräknas bli otillräcklig. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

A v l ö n i n g a r t i l l o r d i n a r i e t j ä n s t e m ä n . *Överstyrelsen* har för den nya byrån föreslagit inrättandet av två nya ordinarie befattningar, nämligen en befattning såsom byråchef i lönegraden A 30 och en befattning såsom konsulent i lönegraden A 24, samt för överstyrelsens andra byrå av en byråsekreterartjänst i lönegraden A 21. *Överstyrelsen* har anfört bland annat följande.

Inom den centrala ledningen för yrkesutbildningen företrädes det husliga arbetet i fråga om heltidsanställd arbetskraft av en enda tjänsteman, nämligen byrådirektören på överstyrelsens tredje byrå. Härutöver stå till förfogande för ledningen av sagda verksamhet endast deltidsanställda konsulenter, vilka åtnjuta blygsamma arvoden och som alltså endast kunna ägna en ringa del av sin tid åt verksamheten. Dessa arbetskrafter äro avgjort otillräckliga även för den förhållandevis begränsade omfattning, som den husliga yrkesutbildningen för närvarande har. De medgiva endast en nödtorftig behandling av de löpande ärendena och en inspektionsverksamhet, som måste anses vara otillfredsställande i så måtto, att alltför många år förflyta mellan tvenne inspektioner vid en och samma skola. Någon planläggning av verksamhetens utvidgning och av dess kvalitativa intensifiering med systematisk överarbetning av undervisningsplaner m. m. eller anordnande av propaganda och upplysningsverksamhet har icke varit möjlig. Otvivelaktigt är därför det husliga arbetet i fråga om personalbeståndet inom överstyrelsen väsentligt mindre väl tillgodosett än övriga under överstyrelsens inseende stående näringsgrenar.

Skall en intensifiering och utvidgning av undervisningen i husligt arbete kunna åstadkommas, är en första förutsättning härför, att överstyrelsen erhåller en avsevärd personalförstärkning. I betänkande angående den husliga utbildningen (stat. off. utr. 1945: 4) har 1941 års befolkningsutredning avgivit vissa förslag, innefattande bland annat inrättandet inom överstyrelsen av en särskild byrå för husligt arbete. Denna byrå föreslås att utbyggas etappvis och dess slutliga organisatoriska utformning att bli beroende av vilka arbetsuppgifter, som eventuellt komma att tilläggas överstyrelsen utöver de nuvarande. I sitt utlåtande över befolkningsutredningens förslag har överstyrelsen framhållit bland annat, att frågan om inrättande av en särskild byrå för husligt arbete inom överstyrelsen icke är ny och att vid olika tillfällen yrkanden härpå framförts från skilda håll. Alldeles oavsett hur vissa av befolkningsutredningens förslag komma att lösas, såsom frågan om lärarinneutbildningen eller om överflyttande till överstyrelsen av inseedet över lanthushållsundervisningen m. m., är såsom här ovan antytts en förstärkning av överstyrelsens personalbestånd nödvändig. *Överstyrelsen*, som finner det angeläget, att sådan förstärkning snarast kommer till stånd, föreslår inrättande inom överstyrelsen från och med budgetåret 1946/47 av en särskild byrå för husligt arbete, fjärde byrån, med i huvudsak den utformning, som befolkningsutredningen angivit såsom första etapp i den av utredningen skisserade organisationen. Följande ordinarie befattningar skulle då nyinrättas, nämligen en befattning såsom byråchef (A 30) och en befattning såsom konsulent (A 24), varjämte till byrån skulle överföras den nuvarande byrådirektörstjänsten (A 26) på tredje byrån. Vid bifall härtill erfordras en höjning av ordinarieposten med 12 105 kronor för byråchefstjänsten och 9 420 kronor för konsulentbefattningen.

För de centrala verkstadsskolorna och skolorna för viss arbetslös ungdom

är förordnad en särskild inspektör, rektorn för centrala verkstadsskolan i Karlskrona och Karlskrona stads skolor för yrkesundervisning. Antalet i gång varande centrala verkstadsskolor, som under budgetåret 1944/45 utgjorde 10, kommer under innevarande budgetår att utökas med fem och torde under budgetåret 1946/47 komma att uppgå till inemot 20. Den genom inspektören bedrivna kontrollen över verksamheten och samordningen av olika åtgärder har visat sig vara av stort värde. Inspektörens arbetsbörda är emellertid redan nu mycket betungande, och vid den angivna starka utökningen av antalet skolor, måste en ändring komma till stånd. Överstyrelsen, som finner det av vikt att inspektörens erfarenhet och stora kunskaper i fråga om anordnande och drift av centrala verkstadsskolor bevaras åt verksamheten, har för avsikt att framlägga förslag i ämnet, då verksamhetens framtida omfattning kan bättre överblickas. I avvaktan härpå synes en lämplig avvägning av inspektörens arbetsbörda kunna ske, genom att han befrias från vissa mera rutinmässiga inspektioner, som böra övertagas av tjänstemän inom överstyrelsen. En sådan anordning skulle i väsentlig grad underlättas genom inrättandet av en byråsekreterartjänst å överstyrelsens andra byrå, varigenom såväl byråchefens som byråingenjörernas tid skulle i viss mån frigöras för sagda och övrig inspektionsverksamhet.

Då överstyrelsen inrättades, föreslog föredragande departementschefen i proposition nr 292 till 1943 års riksdag, att personalen å överstyrelsens andra byrå skulle omfatta en byråchef, två byråingenjörer, en notarie, en amanuens samt två kvinnliga biträden. Det förutsattes därvid, att sagda befattning som notarie skulle överföras från skolöverstyrelsen till överstyrelsen för yrkesutbildning. Emellertid innebar riksdagens beslut, att den till överflyttning till överstyrelsens andra byrå avsedda notariebefattningen kvarblev i skolöverstyrelsen. Någon byråsekreterartjänst finnes alltså icke på andra byrån. Mängden arbetsuppgifter å andra byrån har varit mycket stor och är dessutom stadigt ökande, särskilt på grund av den starka expansionen av yrkesundervisningen inom hantverk och industri. Den tekniska läroverksorganisationen såväl som de centrala verkstadsskolorna ha vidare utökats. På grund härav upptages byråingenjörernas tid så gott som helt av handläggning av ärenden rörande undervisningsplaner, lärarbehörigheter och undervisningsmateriel. Ärenden rörande tekniska läroverk handläggas av byråchefen med biträde av en amanuens. Detsamma gäller avfattande av utlåtanden med anledning av remisser och framställningar. Ett eventuellt beslut om inrättande av sjömansskolor kommer även att belasta andra byrån. Den för yrkesundervisningens inriktning och utveckling betydelsefulla inspektionsverksamheten, som utövas främst av byråchefen, har på grund av antydda förhållanden måst i hög grad begränsas. Angeläget är därför att såväl byråchefen som i viss mån även byråingenjörerna kunna frigöras för inspektionsverksamhet i större utsträckning än vad för närvarande är möjligt. Detta skulle underlättas, om på överstyrelsens andra byrå inrättades den byråsekreterartjänst, som innefattades i Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag till 1943 års riksdag. Överstyrelsen hemställer alltså, att en tjänst som byråsekreterare i 21 lönegraden inrättas från och med ingången av budgetåret 1946/47. Härför erfordras ett belopp av 8 073 kronor, under förutsättning att medelsbehovet beräknas efter näst högsta löneklassen.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om inrättande av en särskild byrå för husligt arbete. Beträffande den föreslagna byråsekreterartjänsten har äm-

betsverket icke velat motsätta sig ett utbyte av en amanuens tjänst mot en befattning som extra ordinarie byråsekreterare. Statskontoret har anfört:

I sitt utlåtande den 13 september 1945 angående betänkande rörande den husliga utbildningen yttrade statskontoret i anledning av 1941 års befolkningsutrednings förslag om inrättandet inom överstyrelsen för yrkesutbildning av en särskild byrå för husligt arbete, att detta måste innebära en påtaglig överorganisation. Såvitt ämbetsverket kunde finna, erfordrades för det husliga arbetet icke någon särskild byrå inom överstyrelsen utan avdelningen kunde åtminstone tills vidare ställas under ledning av den redan befintliga byrådirektören. Under erinran härom får statskontoret avstyrka överstyrelsens föreliggande förslag i denna del. Tills vidare torde måhända någon förstärkning av arvoden till de två konsulenterna för sömnad och vävning och för barnavård vara motiverad.

I ärendet har överstyrelsen hemställt om inrättande av en byråsekreterarbefattning i stället för den notarietjänst, vilken enligt departementschefens förslag skulle i samband med överstyrelsens tillkomst ha överflyttats från skolöverstyrelsen. I anledning härav må erinras, att överstyrelsen för yrkesutbildning genom riksdagens beslut i stället för berörda tjänst erhöll en amanuensbefattning i 18 lönegraden. Vidare bör uppmärksammas, att en blivande ansvällning av verkstadsskoleorganisationen och därav föranledd inspektionsverksamhet på det sättet vann beaktande vid överstyrelsens tillkomst, att verkstadsskoleutredningens förslag om indragning av befattningen som inspektör för verkstadsskolorna och skolorna för arbetslös ungdom icke föranledde någon åtgärd (jfr propositionen 232/1943 sid. 54, 55, 57 och 58). I betraktande härav synas knappast tillräckliga skäl förefinnas för en förstärkning av personalen å andra byrån. Ett utbyte av en amanuens tjänst mot en befattning som extra ordinarie byråsekreterare vill statskontoret dock icke motsätta sig.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har av *överstyrelsen* föreslagits uppförd med oförändrat belopp, 7 000 kronor.

Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. *Överstyrelsen* har beräknat en ökning av antalet examensombud från nuvarande 17 till 20, varjämte överstyrelsen föreslagit en höjning av dessas arvoden från 200 till 300 kronor. Överstyrelsen har vidare föreslagit höjning av arvodet till konsumenten för sömnad och vävning från nuvarande 1 400 kronor till 3 000 kronor. I gengäld skulle vid bifall till förslaget om inrättande av en ordinarie konsulenttjänst i lönegraden A 24 arvodet å 700 kronor till konsumenten för barnavårdsundervisningen bortfalla. Beträffande höjningen av arvoden till examensombuden har överstyrelsen anfört följande.

I sin framställning angående medelsbehovet för budgetåret 1945/46 framhöll överstyrelsen, att nu utgående arvode till examensombuden, 200 kronor, måste anses otillräckligt med hänsyn till de kvalifikationer, som ställas på examensombuden, och det arbete, som dessa måste nedlägga på uppgiften, varför en höjning föreslogs av arvodet till 300 kronor. I examensombudens skyldigheter ingår nämligen, förutom närvaro vid ett sammanträde i över-

styrelsen, under våren besök vid respektive läroanstalter, i regel två arbetsdagar vid varje läroverk, vidare närvaro vid själva examensförrättningen, 1 å 2 dagar vid varje läroverk, samt i förekommande fall under hösten närvaro vid då förrättade provningar. Antalet dagar, som examensombud måste disponera för uppgiften, utgör, resdagar och eventuell närvaro vid provning under hösten oräknade, 7 å 9 dagar. Departementschefen uttalade i 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 460, att han icke kunde tillstyrka den av överstyrelsen föreslagna höjningen av arvoden till examensombuden vid de tekniska läroverken. Trots detta uttalande tillåter sig överstyrelsen ånyo framlägga förslag om justering av sagda arvoden. Den ersättning, som utgår till censorer vid studentexamen och som enligt under hand från skolöverstyrelsen erhållna uppgifter utgör 1 000 kronor för vårterminen — exklusive ersättning för vissa förberedande arbeten med tillhopa 400 kronor — för i regel 20 å 23 arbetsdagar, överstiger väsentligt den ersättning, som för närvarande utgår till examensombuden vid de tekniska läroverken. Vad beträffar arbetsuppgifter och befogenheter äro censorernas och examensombudens visserligen icke i allo sammanfallande. Censorerna kunna underkänna elever vid examen, vilket examensombuden icke äga befogenhet att göra. Å andra sidan ha examensombuden skyldighet att taga del av undervisningens uppläggning, kontrollera densamma och i förekommande fall framlägga förslag till förändringar. Examensombuden hämtas liksom censorerna i stort sett bland de akademiska lärarna eller därmed jämförliga kategorier. Överstyrelsen tillåter sig därför föreslå, att examensombudens arvode höjes till 300 kronor, varigenom detsamma skulle bättre än nu överensstämma med den ersättning, som utgår till censorerna. Vid bifall härtill kommer medelsbehovet för ersättningar till examensombud vid de tekniska läroverken att ökas med 2 000 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt den föreslagna höjningen av arvoden till examensombuden.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Anslagsposten är för innevarande budgetår upptagen till 179 000 kronor. Överstyrelsen har emellertid beräknat kostnaden för den personal, som för närvarande skall avlönas ur denna anslagspost, till i runt tal 214 000 kronor. Överstyrelsen har anfört:

Ur denna anslagspost avlönas — förutom i tjänsteförteckningen upptagna fyra tjänster som byrådirektör (Eo 26), förste byråingenjör (Eo 26), förste byråingenjör (Eo 24), byråingenjör (Eo 21) — innehavarna av följande befattningar med lön enligt civila icke-ordinariereglementet, nämligen 11 amanuenser av vilka fem ha anställning som extra tjänstemän, två assistenter, en materielförvaltare, ett kanslibitråde, 10 kontorsbiträden, varav tre ha anställning som extra tjänstemän samt ett skrivbiträde. Härtill kommer arvodesanställd personal dels jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda bemyndigande den 15 juli 1944 en sektionsschef, en teknisk assistent, ett kanslibitråde, två kontorsbiträden, en kassör, dels enligt bemyndigande den 29 juni 1945 en befattningshavare med ett arvode för år räknat av 12 000 kronor, dels enligt bemyndigande den 20 juli 1945 en assistent, dels ock fem tillfälligt anställda skrivbiträden. Såvitt överstyrelsen nu kan bedöma, kommer redan med hänsyn till de nuvarande arbetsuppgifterna angivna personal att erfordras kontinuerligt, ehuru väl en stor del av befattningshavarna formellt

äro att anse som tillfälligt anställda. Årskostnaden för nu angiven personal utgör 214 000 kronor. I denna summa äro inräknade arvode till den tekniska assistenten samt lön till ett extra kanslibitråde å beredskapssektionen, vilka tjänster för närvarande hållas vakanta i avvaktan på närmare kännedom om behovet av kurser för arbetslösa.

För nästa budgetår har överstyrelsen föreslagit följande förändringar:

1) inrättande av en kassörstjänst i lönegraden Eo 14 i stället för den befattning som kassör med ett arvode av 6 000 kronor för år räknat, som inrättats jämlikt Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut den 15 juli 1944 (ingen kostnadsökning);

2) överförande av två amanuens tjänster från extra till extra ordinarie stat (+ 350 kronor);

3) inrättande av två nya kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7 (+ 6 600 kronor);

4) inrättande å den föreslagna byrån för husligt arbete av dels en konsulentbefattning i lönegraden Eo 21 och dels en amanuensbefattning i lönegraden Eo 15 (+ 11 600 kronor).

Beträffande förslaget om inrättande av en kassörstjänst i lönegraden Eo 14 har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Överstyrelsen utgår från att anordningen med en arvodesavlönad kassör varit avsedd som ett provisorium i avvaktan på närmare kännedom om omfattningen av kassörens arbetsuppgifter, då det knappast kan anses rationellt, att en kassörstjänst, som icke är av tillfällig natur, uppehålls av en arvodesanställd befattningshavare. Sedan det nu står klart, att kassagörömlen för framtiden bli av betydande omfattning, bör kassören givas en fastare anställning. Den osäkerhet, som arvodesanställning innebär, inverkar ofördelaktigt vid rekrytering till tjänsten och innebär ingen lockelse för innehavaren av densamma att stanna, om han erbjudes annan säkrare anställning. Beträffande kassören gäller för närvarande, att 10—15 §§ i civila icke-ordinariereglementet äro tillämpliga, varvid skall så anses som om han tillhörde lönegraden 14, löneklassen 13 (Kungl. Maj:ts beslut den 14 september 1944). Överstyrelsen hemställer därför om bemyndigande att inrätta en kassörstjänst i lönegraden Eo 14. Ett bifall härtill medför ej någon ökning av medelsbehovet.

I detta sammanhang vill överstyrelsen anmäla, att organiserandet av redovisnings- och kassaväsendet inom överstyrelsen torde komma att påkalla ytterligare förstärkning av därmed sysselsatt personal. Den starka arbetsbelastning, som i berörda hänseende åvilar byråchefen personligen, torde böra i någon mån lättas. Detta skulle kunna ske bland annat genom inrättande av en kamrerstjänst, varigenom ansvaret för de ekonomiska detaljtransaktionerna i väsentlig grad skulle kunna avlyftas från byråchefen. Överstyrelsen är emellertid icke beredd att nu framlägga förslag härom.

Till stöd för förslaget om inrättande av två nya kanslibiträdesbefattningar har överstyrelsen — under erinran att inom överstyrelsen för närvarande blott funnes ett ordinarie och ett extra ordinarie kanslibitråde — framhållit, att för vissa arbetsuppgifter å första och andra

byrån, nämligen överinseendet över skrivbyrån samt över diaries och vissa kortsystem, behovet vore trängande av ytterligare ett par tjänstemän med högre kvalifikationer än som kunde fordras av befattningshavare i kontorsbiträdesställning. Överstyrelsen har beräknat medelsbehovet för tillfälligt anställd personal samt för bestridande av vikariatsersättningar till 3 000 kronor, respektive 10 000 kronor.

Anslagsposten avlöningar till övrig icke ordinarie personal föreslås i anslutning till det nu anförda för budgetåret 1946/47 att upptagas med $(214\,000 + 350 + 6\,600 + 11\,600 + 3\,000 + 10\,000 =)$ 245 550 kronor. Med hänsyn till att vissa tjänster å beredskapssektionen hållas vakanta, har överstyrelsen ansett sig kunna avrunda beloppet till förslagsvis 230 000 kronor.

Statskontoret har icke ansett sig kunna biträda förslaget om placering i lönegrad av kassören. Beträffande kanslibiträdestjänsterna har ämbetsverket tillstyrkt inrättandet av en ny sådan. Statskontoret har anført:

I samband med förslag om placering å löneplan av kassörstjänsten har i ärendet framhållits, att redovisnings- och kassaväsendet torde komma att påkalla ytterligare förstärkning av därmed sysselsatt personal och att detta skulle kunna ske bland annat genom inrättandet av en kamrerartjänst. I och för sig synes icke finnas anledning till erinran mot en placering i lönegrad av kassörstjänsten. Givet är emellertid, att löneställningen måste bli helt beroende av om kamrersbefattning inrättas. Skulle så ske, torde kamrerarens närmaste biträde i ett verk av överstyrelsens storlek icke böra vara placerad i så hög lönegrad som den föreslagna. Under sådana omständigheter kan statskontoret icke förorda, att frågan om placering i lönegrad av kassören nu upptages till bedömande.

Av de föreslagna två extra ordinarie kanslibiträderna skulle ett förestå skrivbyrån, medan det andra skulle ha överinseendet och ansvaret för ett nyupplagt kortsystem över de olika undervisningsanstaltens tillgång på maskiner och verktyg. De arbetsuppgifter, som äro förenade med nämnda båda tjänster, synas motivera, att tjänsterna hänföras till 7 lönegraden. Med anledning av överstyrelsens förevarande anspråk på utökning av personalen må emellertid beaktas, att ett av överstyrelsens nuvarande kanslibiträden placerats som biträde åt registratören, där knappast mera kvalificerad arbetskraft torde behövas än ett kontorsbiträde. Då behovet av en av de föreslagna kanslibiträdestjänsterna enligt statskontorets mening torde kunna tillgodoses genom omflyttning av sistberörda kanslibiträde, kan ämbetsverket således tillstyrka inrättandet av allenast en kanslibiträdesbefattning.

Jag vill till en början erinra, att jag nyligen erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för verkställande av utredning om möjligheten av att åstadkomma en gemensam tillsynsmyndighet för viss yrkesutbildning, särskilt med tanke på den husliga utbildningen. I avvaktan på resultatet av denna utredning anser jag mig icke kunna biträda överstyrelsens förslag om inrättande av en särskild byrå inom överstyrelsen för husligt arbete. Jag är icke heller beredd att för närvarande tillstyrka någon utökning av per-

Departementschefen.

sonalen för handläggning av ärenden rörande den husliga utbildningen. Där-
emot synes med hänsyn till vad i ärendet anförts en höjning av arvoden till
konsulenterna för sömnad och vävning samt för barnavårdsundervisningen
motiverad. Jag föreslår, att dessa arvoden höjas med 600 kronor, respektive
200 kronor till 2 000 kronor, respektive 900 kronor.

I likhet med statskontoret har jag icke blivit övertygad om behovet av en
förstärkning av personalen å andra byrån. För ernående av en bättre beford-
ringgång vill jag emellertid ansluta mig till statskontorets förslag om utbyte
av en amanuens tjänst mot en extra ordinarie byråsekreterarbefattning i 21
lönegraden. Det härav föranledda ökade medelsbehovet under anslagsposten
till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar jag till 1 200 kronor.

Då jag alltså icke ifrågasätter någon förändring beträffande den ordinarie
personalen hos överstyrelsen, torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie
tjänstemän för nästa budgetår bära upptagas med oförändrat belopp,
106 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.
Maj:t, vilken nu är uppförd med 7 000 kronor, torde i enlighet med över-
styrelsens förslag bära uppföras med oförändrat belopp.

Jag tillstyrker i likhet med statskontoret förslaget om höjning av examens-
ombudens arvoden med 100 kronor till 300 kronor. Med hänsyn härtill och
på grund av den beräknade utökningen av antalet examensombud från 17
till 20 torde anslagsposten till arvoden och ersättningar till inspektörer och
sakkunniga biträden m. m. bära höjas med 2 600 kronor. Den av mig nyss
förordade höjningen av arvoden till konsulenterna för sömnad och vävning
samt för barnavårdsundervisningen föranleder en ökning av denna anslags-
post med ytterligare 800 kronor. Anslagsposten, som nu är upptagen med
21 000 kronor bör därför för nästa budgetår uppföras med $(21\ 000 + 2\ 600 +$
 $+ 800 =) 24\ 400$ kronor.

Medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie
personal har av överstyrelsen med utgångspunkt från nuvarande personalläge
beräknats till 214 000 kronor eller till ett belopp, som med 35 000 kronor över-
stiger det, varmed posten är upptagen för innevarande budgetår. Av beloppet
35 000 kronor belöpa 12 000 kronor på den befattningshavare, som översty-
relsen jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 äger anställa.
I övrigt beror den redovisade ökningen av medelsbehovet, enligt vad jag
under hand inhämtat, på att överstyrelsen nödgats anställa viss ytterligare
personal, främst skrivbiträden, utöver vad tidigare beräknats. Med hänsyn
till de uppgifter, som i olika sammanhang ålagts överstyrelsen, torde svårig-
heter ha förelegat att på förhand beräkna personalbehovet. Vid beräkningen
av medelsbehovet under nu ifrågavarande anslagspost för nästa budgetår
utgår jag från nyssnämnda belopp, 214 000 kronor. Under återopande av vad
statskontoret anført finner jag mig nu icke kunna förorda, att arvodesbefatt-
ningen såsom kassör förändras till extra ordinarie befattning. För överförande

av två amanuensbefattningar från extra till extra ordinarie stat torde böra beräknas ett belopp av 400 kronor. På av statskontoret anförda skäl är jag icke beredd att tillstyrka inrättande av mer än en kanslibiträdestjänst i lönegraden Eo 7. För inrättande av denna tjänst torde böra beräknas 3 300 kronor. Det av mig förordade utbytet av en amanuensbefattning mot en byråsekreterarbefattning i lönegraden Eo 21 föranleder en höjning av icke-ordinarieposten med 1 200 kronor. För tillfälligt anställd personal och för vikariatsersättningar beräknar jag ett belopp av 10 000 kronor mot av överstyrelsen beräknade 13 000 kronor. Icke-ordinarieposten beräknar jag sålunda till $(214\,000 + 400 + 3\,300 + 1\,200 + 10\,000 =)$ 228 900 kronor. Beloppet torde med hänsyn till att vissa tjänster å beredskapssektionen ännu icke tillatts kunna avrundas nedåt till 215 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 600 kronor till 37 600 kronor.

Avlöningsanslaget torde således uppföras med $(106\,000 + 7\,000 + 24\,400 + 215\,000 + 37\,600 =)$ 390 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning skall tills vidare från och med budgetåret 1946/47 uppföras en befattning som byråsekreterare i lönegraden Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 106 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 7 000
3. Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	» 24 400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 215 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 37 600

Summa kronor 390 000;

dels ock till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 390 000.

[225.] 2. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader, förslagsanslag. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 50 000 kronor.

Den 22 juni 1945 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas till vidare under budgetåret 1945/46:

1. Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor	1 500
2. Reseersättningar, förslagsvis	»	17 000
3. Expenser, förslagsvis	»	30 000
4. Publikationstryck, förslagsvis	»	1 500
Summa kronor		50 000.

Av expensposten må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 4 500 kronor och för övriga expenser högst 25 500 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med sammanlagt 18 500 kronor, varav 500 kronor belöpa på anslagsposten till sjukvård m. m., 8 000 kronor på anslagsposten till reseersättningar och 10 000 kronor på delposten till övriga expenser. Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Sjukvård m. m. För budgetåret 1944/45 förbrukades 1 842 kronor, varför anslagsposten med hänsyn till att personalbeståndet kommer att undergå ökning föreslås att för budgetåret 1946/47 upptagas till förslagsvis 2 000 kronor.

Reseersättningar. Under budgetåret 1944/45 upptogs i riksstaten 12 000 kronor, men Kungl. Maj:t medgav på av överstyrelsen anförda skäl, att detta belopp finge överskridas med högst 5 000 kronor. Anslaget disponerades i dess helhet, trots att inspektionsverksamheten inskränktes mest möjligt. Då verksamheten beräknas undergå en väsentlig ökning och ett flertal centrala verkstadsskolor och andra yrkesundervisningsanstalter tillkomma, vågar överstyrelsen icke upptaga ifrågavarande anslagspost till lägre belopp än 25 000 kronor.

Expenser. Under budgetåret 1944/45 uppgingo utgifterna för övriga expenser, sedan Kungl. Maj:t medgivit överskridande av det i riksstaten upptagna beloppet 21 000 kronor, till 25 000 kronor. Expensutgifterna, som i intet fall äro av engångsnatur, enär överstyrelsen för sådana ändamål disponerar ett särskilt utrustningsanslag (1943/44, VIII: J 3), stiga självfallet med ökat personalbestånd och vidgad verksamhet. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen, att ifrågavarande anslagspost upptages till 40 000 kronor, varav till bränsle, lyse och vatten 4 500 kronor och till övriga expenser 35 500 kronor.

Statskontoret har anfört följande.

Vad angår omkostnadsstaten tillåter sig statskontoret hänvisa till att föredragande departementschefen vid anmälan av innevarande års statsverksproposition bland annat uttalade, att anslagsposterna till reseersättningar och expenser i avbidan på närmare erfarenhet rörande utgifterna för därmed avsedda ändamål icke borde upptagas till högre belopp än 17 000 kronor och 30 000 kronor. I betraktande härav måste statskontoret finna tveksamt om höjning av anslagsposterna bör medgivas redan för nästkommande budgetår.

Jag har icke något att erinra mot den föreslagna uppräknings av anslagsposten till sjukvård m. m. med 500 kronor till 2 000 kronor. En viss höjning av anslagsposterna till reseersättningar och till expenser torde med hänsyn till den ökade omfattningen av överstyrelsens verksamhet vara motiverad. Den synes emellertid kunna begränsas till 3 000 respektive 5 000 kronor. Ifrågavarande anslagsposter böra alltså uppföras med 20 000 respektive 35 000 kronor, varvid av sistnämnda belopp torde för bränsle, lyse och vatten böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår. Anslagsposten till publikationstryck slutligen torde böra upptagas till oförändrat belopp, 1 500 kronor.

Omkostnadsanslaget bör alltså uppföras med $(2\,000 + 20\,000 + 35\,000 + 1\,500 =)$ 58 500 kronor, innebärande en ökning med 8 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag*

av kronor 58 500.

[226.] 3. **Högre tekniska läroverk: Avlöningar, förlagsanslag.** Anslaget till »Tekniska» läroverk: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 1 788 000 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat hänvisas till statsliggaren, sid. 675 ff.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 960 000 kronor. I ärendet ha utlåtanden avgivits av *allmänna lönenämnden* och *statskontoret*. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen har till en början upptagit frågan om ifrågavarande läroverks benämning samt därvid hänvisat till vad överstyrelsen i utlåtande den 14 april 1944 över sakkunnigbetänkandet angående den högre tekniska undervisningen uttalat rörande detta spörsmål. Överstyrelsen hade därvid anfört följande.

Överstyrelsen vill icke underlåta att i detta sammanhang framföra önskemålet, att begreppet »lägre teknisk undervisning» icke framdeles må användas i fråga om den undervisning, som bedrivs vid de statliga tekniska läroverken. Dessa kunna nämligen sägas intaga en med de högre allmänna läroverken fullt jämställd och parallell ställning och kunna sålunda med rätta betecknas såsom högre tekniska läroverk till skillnad från sådana undervisningsanstalter, som meddela undervisning inom det tekniska ämnesområdet närmast motsvarande realskolestadiet, såsom tekniska mellanskolor, praktiska realskolor och högre folkskolor med teknisk inriktning. Det torde vara av icke ringa betydelse, att det ingår i det allmänna medvetandet, att den utbildning, som gives i de tekniska läroverken, måste betraktas som fullt likvärdig med den, som erhålles vid de högre allmänna läroverken. Ur denna synpunkt vore givetvis beteckningen högre tekniska läroverk önskvärd.

Överstyrelsen har vidare framhållit, att tekniska läroverkens lärarförbund i en till överstyrelsen ingiven skrivelse hemställt, att överstyrelsen måtte föranstalta om att benämningen högre tekniskt läroverk snarast möjligt infördes för såväl gymnasier som fackskolor.

I anledning av vad sålunda förekommit har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bestämma, att de läroverk, som innehålla tekniska gymnasier eller tekniska fackskolor eller bådadera, skola betecknas såsom *högre tekniska läroverk*.

O r g a n i s a t i o n s f r å g o r. Enligt *överstyrelsens* beräkningar kommer den automatiska ökningen av antalet klassavdelningar budgetåret 1946/47 att utgöra två, nämligen en vid vardera av läroverken i Göteborg och Örebro. Vidare har överstyrelsen beträffande stockholmsläroverket, vars under uppförande varande nybyggnad beräknas kunna tagas i bruk från och med hösten 1946, föreslagit vissa organisatoriska ändringar.

Stockholmsläroverkets nuvarande organisation framgår av följande tablå, varav framgår såväl innebörden av 1938 års principbeslut som ock i vad mån detta beslut hittills genomförts.

Tekniska gymnasiet (dagundervisning):

	Klass I (odiff.)	Klass II	Klass III
1) maskintekn. linje . . .	2 avd.	1 avd.	1 avd.
2) elektrotekn. » . . .		0 »	0 »
3) byggnadstekn. » . . .		0 »	0 »

Tekniska fackskolan:

	Dagundervisning			Aftonundervisning			
	Klass I	Klass II		Klass I	Klass II	Klass III	Klass IV
1) maskintekn. linje . . .	0 avd.	0 avd.	Klass III	1 avd.	1 avd.	1 avd.	1 avd.
2) elektrotekn. » . . .	0 »	0 »		1 »	1 »	1 »	1 »
3) byggnadstekn. » . . .	1 »	1 »		1 »	1 »	1 »	1 »

Överstyrelsen föreslår nu följande förändringar:

1. intagning av tvenne nya parallellavdelningar av det tekniska gymnasiet första klass vid ingången av läsåret 1946/47,
2. successivt upprättande av den elektrotekniska gymnasielinjen med början i klass II vid ingången av läsåret 1946/47,
3. successivt upprättande av den tvååriga maskintekniska fackskolelinjen med dagundervisning med början i klass I vid ingången av läsåret 1946/47,
4. successivt upprättande av den tvååriga elektrotekniska fackskolelinjen med dagundervisning med början i klass I vid ingången av läsåret 1946/47 och differentierad i en kraftteknisk och en teleteknisk linje från och med läsåret 1947/48, samt
5. successivt upprättande av en kemiskt teknisk gymnasielinje med början i klass II vid ingången av läsåret 1947/48.

Överstyrelsen anför bland annat följande.

Läroverkets styrelse har föreslagit, att för att fullt utnyttja de föreliggande möjligheterna till utbildning och med beaktande av att arbetsförhållandena i vad avser lärarpersonalen skola bli tillfredsställande läroverket i Stockholm bör utbyggas till en kapacitet, som ungefärligen motsvarar vad som avsågs vid dess upprättande.

Genom ett bifall till framställningen om intagning av ytterligare två parallellavdelningar i gymnasiet odifferentierade första klass skulle antalet avdelningar där komma att bli fyra, vilken ram även förutsattes för gymnasiet vid beslutet av 1938 års riksdag. Det är emellertid befogat, att redan i nu förevarande sammanhang upptaga frågan, inom vilka linjer dessa klasser skola differentieras ett år senare. Läroverkets styrelse har ansett, att behovet av kemiskt teknisk undervisning vid läroverket bör tagas under omprövning. Om en dylik undervisning skulle komma till stånd, ansåge styrelsen obetingat, att starkare skäl talade för att den förlades till tekniska gymnasiet än att en kemiskt teknisk fackskola upprättades. Härfor talade bland annat det förhållandet, att antalet inträdessökande till gymnasiet visat sig vara väsentligt större än till fackskolorna vid detta läroverk, vilket också syntes naturligt med tanke på den stora omfattning huvudstadens statliga och kommunala läroanstalter fått på realskolans stadium.

Angelägenheten av ett principbeslut rörande upprättandet av en kemiskt teknisk facklinje sammanhänger intimt med läroverksbyggnadens uppförande. Stockholms stads vederbörande organ för denna angelägenhet, stadens folkskoleledning, har i själva verket infordrat alternativa entreprenadbud dels med, dels utan laboratorielokaler för denna kemiska linje, vilka lokaler skulle förläggas i en översta våning av en del av byggnadskroppen, varjämte direktionen senare, i medvetande om att en sådan utbyggnad nu är såväl ekonomiskt som byggnadstekniskt fördelaktig i jämförelse med om den skall göras om några år, hos drätselnämnden hemställt om förstärkt anslag för att nu utföra den större kemiinstitutionen.

Överstyrelsen tillåter sig i detta sammanhang erinra om att den i skilda sammanhang haft anledning betona behovet av ökade möjligheter till teknisk gymnasieutbildning, senast till exempel i utlåtande av den 30 augusti 1944, angående inrättande av tekniskt gymnasium i Hälsingborg. Den härvid uttalade uppfattningen om de tekniska gymnasiernas betydelsefulla uppgift att tillvarata de tekniska begåvningarna och leda dem över till det praktiska verksamhetslivet är beträffande huvudstaden, med beaktande av dess skolförhållanden i stort, synnerligen väsentlig. Även med hänsyn till det stora behovet av ingenjörspersonal inom huvudstadens industrier är det att hälsa med synnerlig tillfredsställelse, att det statliga tekniska läroverket efter den av förhållandena ganska långt utsträckta planerings- och byggnadstiden nu kan nå en tillräcklig kapacitet.

Vad beträffar standpunktstagandet till den kemiskt tekniska linjen vid läroverket är överstyrelsen, som redan tidigare haft sin uppmärksamhet inriktad på behovet av kemiska ingenjörer för landets industri, fullt övertygad, att en dylik linje bör komma till stånd inom stockholmsläroverket. Behovet av en sådan bestyrkes även av det utlåtande, som Svenska teknologföreningen den 9 juni 1945 avgivit på hemställan av styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm.

Med hänvisning till de tungt vägande skäl, som sålunda åberopats för upprättande av en kemiskt teknisk gymnasielinje vid stockholmsläroverket, anser sig överstyrelsen böra livligt tillstyrka inrättandet av en sådan linje.

I detta sammanhang har överstyrelsen påpekat, att lokalerna för det nyinrättade tekniska gymnasiet i Hälsingborg icke kunde beräknas tagas i bruk förrän till höstterminen 1947, varför överstyrelsen icke ansett sig böra beräkna några anslagsmedel för nämnda läroanstalt för budgetåret 1946/47. Överstyrelsen har vidare, under erinran att Gävle stad hos Kungl. Maj:t anhållit om inrättande av ett tekniskt gymnasium i staden, förklarat sig icke för närvarande beredd att taga slutgiltig ställning till denna fråga, men avsåge att senare avgiva utlåtande i ämnet.

Slutligen har överstyrelsen beträffande uppkommen fråga om inrättande av en byggnadsteknisk facklinje vid läroverket i Borås anfört följande.

Från tekniska gymnasiet i Borås har framställning gjorts om att en byggnadsteknisk facklinje måtte upprättas vid gymnasiet. En sådan förekom vid läroverket intill utgången av läsåret 1930/31. Byggnadstekniska föreningen i Borås har i skrivelse till gymnasiets styrelse åberopat den för närvarande rådande bristen på byggnadstekniker som motivering för återinförande av nämnda linje, vilket tillstyrks av gymnasiets styrelse. Överstyrelsen vill erinra om att detta läroverk i första årskursen endast innehåller två klassavdelningar, vilkas elever senare uppdelas på de tre fackavdelningar, mekaniska, kemiska och textilfackavdelningarna, som redan finnas. Utan utökning av första klassen med ytterligare en klassavdelning skulle med en införd byggnadsteknisk fackavdelning de differentierade klassavdelningarna bli alltför små och organisationen oekonomisk. En utökning torde därför böra anstå i avvaktan på att läroverkets lokalfråga erhåller en tillfredsställande lösning. Överstyrelsen finner sig sålunda icke för närvarande kunna tillstyrka, att en byggnadsteknisk linje upprättas vid gymnasiet.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Lektorstjänster. Antalet lektorstjänster vid de högre tekniska läroverken är nu 70, varav 4 äro nyinrättade för innevarande budgetår.

Överstyrelsen har föreslagit en ökning av antalet tjänster från och med budgetåret 1946/47 med 14, nämligen 1 i Göteborg, 1 i Luleå, 2 i Norrköping, 9 i Stockholm och 1 i Västerås. Till stöd härför har anförts bland annat följande.

Med en genomsnittlig undervisningstid av 22,5 veckotimmar skulle då 1 890 timmar komma att bestridas av lektorerna. Tillsammans med rektorernas cirka 150 timmar skulle sålunda, under förutsättning att samtliga föreslagna tjänster beviljades, 2 040 av de för de tekniska läroverken för läsåret 1946/47 beräknade cirka 4 300 undervisningstimmar per vecka komma att bestridas av ordinarie lärare. Trots den här föreslagna utökningen av antalet lektorstjänster skulle sålunda endast 47 procent av undervisningen komma att uppehållas av ordinarie lärarkrafter.

Den föreslagna utökningen med 14 nya lektorstjänster är sålunda väl motiverad. Däremot kan det i första hand verka påfallande, att av dessa nya tjänster icke mindre än 9 föreslås förlagda till stockholmsläroverket. En närmare granskning av behovet av lektorstjänster vid nämnda läroverk visar emellertid, att det av läroverkets styrelse begärda antalet icke rimligen synes kunna nedsättas. Detta framgår dels av den av rektor utarbetade planen över antalet veckotimmar inom olika ämnesgrupper, dels av översik-

ten öfver erforderliga lärare under läsåren 1946/47 och 1947/48. Behövet motiveras ytterligare i skrivelse från läroverkets styrelse, som anför följande: »En jämförelse med de högre allmänna läroverken saknar ej intresse i detta sammanhang. Det kan nämnas, att undervisningen vid dessa läroverk bestrides i långt större omfattning av ordinarie lärare än vad som sker vid de tekniska läroverken. Sälunda bestreds läsåret 1944/45 undervisningen av ordinarie lärare med 75 procent vid högre realläroverket på Norrmalm, med 65 procent vid det 10-åriga högre allmänna läroverket i Bromma och med 48 procent vid det 5-åriga högre allmänna läroverket för flickor på Södermalm i Stockholm. Gymnastikundervisningen har därvid frånräknats. Med de tjänster, som här begäres, skulle vid det läsåret 1947/48 9-åriga tekniska läroverket i Stockholm undervisningen till blott 41 procent omhänderhavas av ordinarie lärare. Att märka är, att de icke-ordinarie lärarna vid de högre allmänna läroverken som regel ha samma lärarutbildning och kompetens som de ordinarie, vilket ej är fallet vid de tekniska läroverken. Detta talar för att antalet ordinarie lärare vid de tekniska läroverken bör ökas. Vissa skäl bruka emellertid anföras för att en ej alltför ringa del av undervisningen vid tekniska läroverket i Stockholm med fördel skulle kunna bestridas av timlärare. Härigenom skulle nämligen en gynnsam kontakt erhållas med industrien. Denna synpunkt är riktig i den mån det är möjligt att till läroverket förvärva ingenjörer med såväl teknisk erfarenhet som pedagogisk skicklighet och som därtill kunna anslå tillräcklig tid för planläggning av sin undervisning. Av de ganska omfattande erfarenheter, som hittills vunnits vid läroverket i denna fråga, kan styrelsen konstatera, att erfarna och skickliga ingenjörer som regel så engageras av sina tekniska uppgifter, att de oftast ej kunna disponera någon tid för undervisningsverksamhet. Styrelsen är därför av den uppfattningen att större delen av undervisningen vid tekniska läroverket för framtiden bör omhänderhavas av *ordinarie* lärare. Mot bakgrunden av läroverkets omfattning måste det begärda antalet lektorstjänster framstå som ganska ringa, och någon minskning härav skulle vålla stora olägenheter i läroverkets verksamhet. Som ytterligare skäl vill styrelsen anföras, att under uppbyggnadsperioden mycket omfattande och betydelsefulla uppgifter komma att påvåla lärarkåren. Härmed avses utförandet av lärokurserna, författandet av kompendier, anskaffande av och tillverkning av laborations- och undervisningsmateriel och dylikt. Givetvis kunna dylika uppgifter endast i mycket begränsad omfattning anförtros åt timlärare, som dels ofta sakna kompetens härför och dels rimligtvis ej kunna anslå erforderlig tid för dylika uppgifter.»

Överstyrelsen vill i detta sammanhang understryka vikten av att de mycket betydande belopp, som såväl från statligt som från kommunalt håll ställts till förfogande för stockholmsläroverkets utrustning, komma till rationell användning. Det är därför av stor vikt, att de personer, som i fortsättningen skola uppåbåra ansvaret för utrustningens ändamålsenlighet och vård, redan vid dess anskaffande få tillfälle att framföra sina synpunkter och biträda vid planerandet. Med hänsyn till att en dylik på längre sikt genomförd planering innebär en avsevärd ekonomisk besparing, finner överstyrelsen det synnerligen angeläget, att de erforderliga lektorstjänsterna vid stockholmsläroverket snarast möjligt bli besatta med ordinarie innehavare.

Statskontoret har funnit proportionen mellan de olika lärarkategorierna vid de tekniska läroverken — undervisningen bestrides till 44 procent av ordinarie lärare, till 9 procent av extra ordinarie lärare, till 11 procent av

extra lärare samt till 33 $\frac{1}{2}$ procent av timlärare — avgjort ogynnsammare än vid övriga statliga läroanstalter. Även om detta till viss grad berodde på att man icke velat i för stor utsträckning binda sig för fasta lärarkrafter och därmed omöjliggöra utnyttjandet för undervisningen av inom industrien sysselsatta personer, syntes det emellertid statskontoret med hänsyn till de av överstyrelsen anförda svårigheterna att erhålla lämpliga timlärare motiverat att i viss utsträckning öka antalet ordinarie och extra ordinarie befattningshavare. Ämbetsverket funne sig dock böra förorda, att antalet nya lektorstjänster begränsades till 11 och att i stället ytterligare 3 extra ordinarie adjunksbefattningar inrättades. Därigenom skulle undervisningen vid läroverken i fråga komma att ombesörjas till 46 procent av ordinarie befattningshavare, till 12 $\frac{1}{2}$ procent av extra ordinarie adjunkter, till 11 $\frac{1}{2}$ procent av extra adjunkter och till 27 procent av timlärare.

Vaktmästare m. m. Överstyrelsen har hemställt om inrättande av följande befattningar, nämligen 5 institutionsvaktmästartjänster i lönegraden A 9, 1 maskinisttjänst i lönegraden A 9, 1 vaktmästartjänst i lönegraden A 7 samt 1 vaktmästartjänst i lönegraden A 6, samtliga vid läroverket i Stockholm. Överstyrelsen har anført bland annat följande.

Ur enahanda synpunkter som anförts beträffande lektorstjänsterna finner överstyrelsen det vara av stor vikt, att stockholmsläroverket redan nu, i samband med sin utbyggnad till beräknad storlek, erhåller en tillfredsställande uppsättning av vaktmästare och övrig biträdespersonal. Läroverkets styrelse har anhållit om att följande tjänster måtte föreslås på ordinarie stat, nämligen

2 vaktmästare	i lönegraden A 7,
5 institutionsvaktmästare	i lönegraden A 9,
1 maskinist	i lönegraden A 9 och
1 eldare	i lönegraden A 5.

Beträffande behovet av 2 vaktmästare hänvisar styrelsen i sin skrivelse till den omständigheten, att läroverkets lokaler komma att utnyttjas både för dagundervisning och kvällsundervisning. Överstyrelsen anser i likhet med läroverkets styrelse, att vaktmästargöromålen icke kunna tänkas bestriktas av endast en man. Däremot anser sig överstyrelsen kunna föreslå en besparing i så måtto, att båda icke behöva placeras i lönegrad A 7. Enligt överstyrelsens förmenande kan behovet av vaktmästare anses uppfyllt genom en tjänst i lönegrad A 7 och en i A 6.

Behovet av 5 institutionsvaktmästare belyses i ovannämnda skrivelse genom angivande av de arbetsuppgifter, som de olika institutionsvaktmästarna skulle få. Överstyrelsen finner behovet väl styrkt och anser sig icke kunna förorda någon nedsättning av det föreslagna antalet. Institutionsvaktmästarnas uppgift skulle bliva dels att biträda vid laborationer och demonstrationer, dels att tillverka och laga instrument. Behovet av en person, som är väl insatt i respektive avdelningars instrumentsamlingar, gör sig särskilt märkbart i fråga om en sådan institution som tekniska läroverket i Stockholm, där samlingarna komma att utnyttjas både vid dagundervisning

och kvällsundervisning och där antalet olika klass- och fackavdelningar knappast har någon motsvarighet inom landet. Antalet lärare, som skall använda förefintliga apparater och instrument, blir härigenom mycket stort, och i samma mån ökas risken för bristande ordning inom samlingarna, därest ej en institutionsvaktmästare finnes till hands, som kan anvisa tillgängliga instrument och demonstrationsapparater och efter deras användning tillse, att de i oskadat skick återställas på sina platser eller, i händelse av skador, ombesörja reparationen. De ekonomiska värden, som finnas nedlagda i en instrumentsamling av den för stockholmsläroverket planerade storleken, äro så betydande, att det måste anses vara av synnerlig vikt, att samlingarna underhållas väl och utnyttjas rationellt. Härfor fordras högt kvalificerad personal. Även för själva tillverkningen av instrumenten, vilken med hänsyn till undervisningens art måste bli mycket mera omfattande vid ett tekniskt läroverk än vid ett allmänt, fordras hög kompetens. Överstyrelsen anser, att man för att i konkurrens med industrien kunna förvärva arbetskraft av erforderligt hög kvalitet, måste giva institutionsvaktmästarna en förmånlig placering inom löneskalan. Det kan härvid övervägas, huruvida de i likhet med universitetens instrumentmakare böra placeras i lönegrad A 11 eller, i likhet med de av 1945 års riksdag beslutade institutionsvaktmästarna vid tekniska högskolan, i lönegrad A 9. Även om den kontantlön, som en person med nödiga kvalifikationer skulle kunna uppnå inom industrien, väl motsvarar en placering i lönegrad A 11, torde dock den omständigheten, att det här är fråga om statstjänster, bidra till att kompetenskravet bör kunna hållas uppe, även om tjänsterna placeras i lönegrad A 9. Överstyrelsen anser sig därför, i likhet med läroverkets styrelse, kunna förorda det senare alternativet, varigenom dessutom enhetlighet skulle uppnås mellan tjänstebeteckning och lönegrad vid tekniska högskolor och högre tekniska läroverk.

En liknande ställning synes böra tillkomma maskinisten vid stockholmsläroverket. Denne skall uppbära huvudansvaret för hela den stora värmeanläggningen och dessutom biträda vid undervisningen. Värmeanläggningen är nämligen planerad så, att den också skall kunna utnyttjas för mätningar rörande förbränningsprocessen och de ekonomiska betingelserna vid byggnadsuppvärmning. Maskinisten skall därtill omhänderha skötseln av de högt tryckspannor, som fristående från värmeledningssystemet komma att inmonteras enbart med tanke på undervisningen. Beträffande maskinistens inplacering i löneskalan kan viss tveksamhet råda, då för dylika tjänster samtliga lönegrader från och med A 8 till och med A 12 finnas representerade i civila avlöningsreglementet. Överstyrelsen anser i likhet med styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm, att de kompetenskrav, som måste ställas på innehavaren av maskinisttjänsten i fråga, närmast böra motsvara beteckningen »maskinist av 2:a klass» och liksom motsvarande tjänster vid exempelvis statens bakteriologiska laboratorium, naturhistoriska riksmuseet, serafimerlasarettet, läroanstalterna för blindas, dövstumskolorna och veterinärhögskolan, inplaceras i lönegrad A 9.

Tjänsten som eldare vid stockholmsläroverket har av styrelsen föreslagits som ordinarie tjänst i lönegrad A 5 eller eventuellt som extra tjänst, avlönad enligt löneplan Ex 7. I fråga om denna tjänst synes emellertid icke några speciella kompetenskrav, utöver de för dylika tjänster vanliga, behöva uppställas. Överstyrelsen anser det därför icke nödvändigt, att tjänsten redan från början uppföres på ordinarie, extra ordinarie eller extra stat utan kommer i stället att upptaga den som arvodestjänst under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I fråga om samtliga föreslagna tjänster för biträdespersonal vid tekniska läroverket i Stockholm är att märka, att ett bifall till förslaget icke innebär, att statsverket måste ikläda sig hela avlöningskostnaden. På grund av att lokalerna även komma att utnyttjas av Stockholms stads tekniska aftonskola, skall nämligen Stockholms stad bidra med viss del av biträdespersonalens avlöning. Stadens andel, vilken lämpligen uppföres i avlöningsstaten som uppbördsmedel, beräknas för budgetåret 1946/47 till cirka 40 procent.

Statskontoret har ifrågasatt en differentiering av de begärda institutionsvaktmästarbefattningarna, så att två av tjänsterna skulle hänföras till 9 lönegraden och de tre återstående till 7 lönegraden. Ämbetsverket har härom anfört bland annat följande.

Utredning har nyligen verkställts rörande institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering. De sakkunniga, vilka särskilt undersökt, huruvida inkomstläget för motsvarande yrkesarbetare i den fria marknaden kunde anses motivera en allmän förhöjning av löneställningen för yrkeskunniga institutionsvaktmästare, hade därvid funnit att — därest hänsyn togs till de fördelar utöver kontantlönen, som ordinarie statsanställning erbjöde — 7 lönegraden innebure en löneställning, som finge anses väl avvägd och borde utnyttjas såsom normallönegrad. För de tekniska högskolornas del framhöllo de sakkunniga, att på ett stort antal institutioner behov syntes föreligga av vaktmästare, vilka voro utbildade mekaniker. Kravet på yrkesskicklighet liksom även omfattningen av det yrkesbetonade arbetet vore dock i hög grad växlande på olika institutioner och syntes regelmässigt icke vara större än att den dåvarande löneställningen vore tillfyllest för att säkerställa en tillfredsställande rekrytering av befattningarna i fråga. I vissa fall hade emellertid vaktmästarnas åligganden i stor utsträckning kommit att utgöras av instrumentmakeri eller handhavande av driften av högtryckspanna, ångmaskiner och ångturbiner. Eller ock fordrades av vaktmästarna ingående kännedom om olika slag av motorer och deras skötsel samt förmåga att verkställa erforderliga reparationer. För dylika vaktmästare med högre kvalifikationer föreslogo de sakkunniga en placering i 9 lönegraden, vilket även blev statsmakternas beslut.

Enligt de principer, som sålunda godkänts för institutionsvaktmästares lönegradsplacering, skulle av framställningen att döma endast en av de fem institutionsvaktmästarbefattningarna — den å verkstaden placerade — hänföras till 9 lönegraden. Med beaktande av de underhandsuppgifter, som lämnats rörande den planerade organisationen, kan emellertid viss tvekan råda, om icke vid sidan av denne befattningshavare bör finnas en skicklig yrkesman, särskilt beträffande elektrotekniska arbeten, vilkens huvudsakliga arbetsuppgifter skulle bestå i reparationer av elektroteknisk material och tillverkning av elektriska apparater. Skulle en sådan organisation befinnas möjlig, synes icke något vara att erinra mot att två av institutionsvaktmästarna hänföras till 9 lönegraden, medan de tre återstående i avvaktan på närmare erfarenhet rörande deras huvudsakliga arbetsuppgifter böra placeras i 7 lönegraden. Under nästkommande budgetår torde av de för stockholmsläroverket föreslagna tjänsterna en vaktmästar- och en institutionsvaktmästarbefattning böra beräknas som extra ordinarie, medan övriga tjänster upptagas som extra.

Statskontoret har vidare funnit tillräckligt med inrättande av en vaktmästartjänst vid stockholmsläroverket, då någon förflyttning av den extra vaktmästartjänsten vid läroverket till boråsläroverket — vilket enligt vad som framgår av det följande förordats av överstyrelsen — icke syntes motiverad.

Allmänna lönenämnden, som till alla delar tillstyrkt överstyrelsens förslag beträffande vaktmästarpersonalen m. m., har särskilt framhållit, att nämnden — med hänsyn bland annat till vad statskontoret anfört — övervägt en differentiering av de begärda institutionsvaktmästarbefattningarna men med hänsyn till vad i ärendet anförts och särskilt till angelägenheten av att läroverket i Stockholm redan från början sattes i tillfälle att erhålla så väl kvalificerade institutionsvaktmästare som möjligt funnit sig sakna erforderliga hållpunkter för en sådan anordning. I detta sammanhang har nämnden vidare framhållit följande.

I detta sammanhang vill lönenämnden framhålla, att inrättandet av nu behandlade ordinarie tjänster såsom vaktmästare, maskinist och institutionsvaktmästare givetvis icke behöver innebära, att å befattningarna nyanställda befattningshavare, som icke förut innehaft anställning i statens tjänst eller eljest innehaft fast befattning, omedelbart skulle erhålla ställning av ordinarie tjänstemän. Viss provotid i icke-ordinarie ställning bör enligt lönenämndens mening i förekommande fall tillämpas. I detta sammanhang vill lönenämnden framhålla, att läroverkets styrelse hemställt om enahanda bemyndigande som gäller vid tekniska högskolan att temporärt ersätta ordinarie befattning med extra ordinarie eller extra befattning i motsvarande lönegrad.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. *Arvoden åt skolläkare m. m.* *Överstyrelsen* har med hänsyn till det ökade elevantalet beräknat en ökning av denna delpost med 800 kronor erforderlig.

Arvoden åt bibliotekarier. *Överstyrelsen* har räknat med ett ökat anslagsbehov av 960 kronor, varav 615 kronor för göteborgsläroverket, som föreslås skola få egen bibliotekarie. I övrigt är höjningen av automatisk natur. *Överstyrelsen* har anfört:

Beträffande göteborgsläroverket hade överstyrelsen redan i sitt anslags-
äskande för budgetåret 1945/46 upptagit en post för bibliotekarie, men med hänvisning till att eleverna vid tekniska gymnasiet i Göteborg kunde anlita Chalmers tekniska högskolas bibliotek, så länge dessa båda läroanstalter hade gemensamma lokaler, upptogs icke detta äskande i 1945 års statsverksproposition. Nu har rektor i skrivelse till överstyrelsen den 6 juni 1945 hemställt, att frågan om egen bibliotekarie för gymnasiet måtte upptagas till förnyad prövning, då 1944 års riksdag på beredskapsstat II beviljat anslag till uppförande av ett bibliotek för högskolan och det icke syntes uteslutet, att detta komme att uppföras och tagas i bruk under läsåret 1946/47. *Överstyrelsen* får för sin del tillstyrka framställningen under hänvisning till att gymnasiets bibliotek måste vara upprättat och funktionsdugligt redan innan

högskolans bibliotek avflyttar, så att gymnasiets elever icke under flyttningssperioden stå utan tillgång till bibliotek.

Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer. Delposten har beräknats till 15 000 kronor, innebärande en ökning med 2 100 kronor. *Överstyrelsen* har anfört:

Vid beräkningen av medelsbehovet under budgetåret 1946/47 har överstyrelsen liksom tidigare utgått från att tills vidare endast stockholmsläroverket är i behov av en heltidsanställd arbetskraft. För de övriga större läroverken skulle visserligen arbetets omfattning väl motivera införandet av en halvtidsanställning, men med hänsyn till den ojämna arbetsbelastningen under olika perioder av läsåret finner överstyrelsen det lämpligare, att ersättningen liksom hittills utgår i form av arvoden, vilka av rektorerna kunna disponeras vid den tidpunkt, då de bäst behövas. Vid beräkningen av dessa arvoden kan man utgå från att den sammanlagda årliga arbetstiden vid de största läroverken (10 å 15 klassavdelningar) utgör 1 000 å 1 200 timmar, motsvarande 50 å 60 procent av heltidsanställning. Arvodet bör därför icke rimligen sättas lägre än 2 000 kronor. För de medelstora läroverken (6 klassavdelningar) beräknas arbetsbelastningen till 30 å 35 procent av heltidssysselsättning och arvodet sålunda till omkring 1 200 kronor. För skellefteåläroverket (3 klassavdelningar) beräknas 20 å 25 procent respektive 800 kronor.

Statskontoret har beträffande sistnämnda delpost erinrat, att dessa arvoden reglerats så sent som vid 1944 års riksdag. Ytterligare höjning av arvodesbeloppen syntes nu böra medgivas allenast för de läroverk, vilkas elevantal beräknades bli mera nämnvärt ökat, eller således läroverken i Göteborg, Malmö och Örebro. Höjningen syntes böra begränsas till 50 kronor för läroverk.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Extra ordinarie adjunktstjänster m. m.* *Överstyrelsen* har föreslagit inrättandet av 5 nya extra ordinarie adjunktsbefattningar, en ny extra ordinarie gymnastikläraryrkesbefattning (i Stockholm) samt en befattning som telefonist i lönegraden Eo 4 i Stockholm. Vidare har överstyrelsen föreslagit, att den från och med innevarande budgetår inrättade laboratorievaktmästartjänsten i lönegraden Ex 7 i Stockholm överflyttas till läroverket i Borås, varigenom där för närvarande utgående arvode åt biträde vid laborationer kunde insparas. Beträffande de extra ordinarie adjunks- och gymnastikläartjänsterna har överstyrelsen anfört följande.

Även vid bifall till samtliga begärda nya lektorstjänster skulle högst cirka 47 procent av de tekniska läroverkens sammanlagda undervisning komma att bestridas av ordinarie lärare och icke mindre än cirka 53 procent av icke-ordinarie lärare. En utökning av antalet extra ordinarie adjunktstjänster är därför nödvändig, om undervisningen icke skall bli lidande på grund av täta lärarbyten. Det kan visserligen förefalla, som om en ytterligare ökning av antalet lektorstjänster, utöver de av överstyrelsen föreslagna 14, borde vara ännu förmånligare än en ökning av antalet extra ordinarie adjunks-

tjänster. Läget på arbetsmarknaden är emellertid för närvarande sådant, att tillgången på sökande med lektorskompetens inom vissa ämnesgrupper, särskilt matematik, fysik och kemi, är mycket begränsad. I fråga om sökande med adjunktskompetens är situationen något gynnsammare. Det kan därför, särskilt för de med hänsyn till sitt geografiska läge mindre begärliga läroverken, för närvarande vara bättre med extra ordinarie adjunktstjänster, till vilka man kan räkna med kompetenta sökande, än med lektorstjänster, vilka icke kunna förväntas bli tillsatta med ordinarie innehavare. Med hänvisning härtill får överstyrelsen hemställa, att från och med budgetåret 1946/47 inrättas 5 nya extra ordinarie adjunktstjänster. Vidare får överstyrelsen med hänvisning till att tjänstgöringen för gymnastikläraren vid stockholmsläroverket beräknas uppgå till 34 veckotimmar, hemställa att ifrågavarande tjänst uppföres å extra ordinarie stat.

Statskontoret har, som förut anförts, förordat inrättande av ytterligare 3 nya extra ordinarie adjunktstjänster i stället för 3 av de av överstyrelsen föreslagna nya lektorstjänsterna. Beträffande den föreslagna telefonisttjänsten vid stockholmsläroverket har statskontoret ansett, att densamma tills vidare, innan närmare erfarenheter vunnits rörande befattningshavarens huvudsakliga arbetsuppgifter, borde i likhet med tjänsterna som lokaltelefonist placeras i 2 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har biträtt förslaget om telefonistens placering i lönegraden Eo 4. Vid lägre lönegradsplacering kunde det befaras, framhåller nämnden, att man icke erhöle för befattning av ifrågavarande slag fullt lämplig sökande.

Övningar i lantmäteri m. m. Ur anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgå under innevarande budgetår med den fördelning mellan ifrågakommande läroverk, som av överstyrelsen bestämmes, bland annat högst 5 675 kronor till övningar i lantmäteri och högst 2 600 kronor till arvoden åt biträden vid laborationer. *Överstyrelsen* har föreslagit en ökning av det förstnämnda beloppet med 825 kronor men samtidigt räknat med en minskning av biträdesposten med 1 950 kronor i anledning av det nyssnämnda förslaget om överflyttning av en vaktmästartjänst från Stockholm till Borås.

Överstyrelsen har anfört följande.

Överstyrelsen finner en höjning av beloppen till lantmäterioövningar vid vissa av de högre tekniska läroverken rimlig. Särskilt gäller detta i fråga om läroverken i Stockholm och Örebro med hänsyn till dessa läroverks ökade storlek. Överstyrelsen kan dock icke för dessa läroverk tillstyrka en så avsevärd ökning som den av styrelserna begärda, 525 respektive 500 kronor, då därigenom övriga läroverk ställas i en jämförelsevis ogynnsammare ställning. Överstyrelsen finner för de läroverk, som ha två avdelningar av avgångsklassen, ett belopp av 400 kronor rimligt, medan för de större läroverken ett proportionsvis högre belopp bör utgå. Med hänsyn härtill har överstyrelsen räknat med en höjning av det erforderliga beloppet av 50 kronor vid ett vart av läroverken i Borås, Eskilstuna, Härnösand och Luleå, med 75 kronor vid vardera läroverket i Norrköping och Malmö, med 225 kronor vid läroverket i Stockholm samt med 250 kronor vid läroverket i Örebro.

Statskontoret har anförst:

Statskontoret vill icke motsätta sig en mindre höjning av för övningar i lantmåteri vid läroverken i Stockholm och Örebro nu utgående belopp. För ändamålet torde för nästkommande budgetår böra beräknas 900 kronor för vartdera läroverket. Automatiskt verkande regler för bestämmandet av varje skolas anslagsbehov av här angiven art skulle måhända kunna fastställas men härför erfordras närmare uppgifter om medlens disposition.

Arvoden till viss vaktmästarpersonal. Överstyrelsen har föreslagit höjning av de ur icke-ordinarie posten utgående arvoden till viss vaktmästarpersonal vid läroverken i Göteborg och Västerås, varjämte ett arvode av 4 000 kronor föreslagits skola utgå till en heltidstjänstgörande maskinist och eldare vid vartdera läroverket i Luleå och Stockholm. Överstyrelsen har anförst:

Höjningen i fråga om Göteborg från 300 till 500 kronor föranledes av ökningen i antalet klassavdelningar, vilken medfört, att gymnastikövningarna måste uppdelas på såväl Hvitfeldtska som Vasa högre allmänna läroverk. Tjänsten i Härnösand, som avser halvtidsanställning, föreslås utgå med oförändrat belopp. Tjänsterna i Luleå och Stockholm äro båda heltidstjänster men ha, enligt vad som ovan anförts, icke uppförts i någon viss löneplan utan föreslagits som arvodestjänster. Höjningen av de båda för Västerås föreslagna tjänsterna med respektive 220 och 320 kronor hänför sig till det av riksdagen beslutade provisoriska lönetillägget och tillfälliga barntillägget, vilka tillägg oavkortade synas böra utgå till de båda ifrågavarande tjänstemännen, ehuru deras avlöning endast delvis utgår av statsmedel.

Statskontoret har anförst:

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har överstyrelsen upptagit ett arvode å 4 000 kronor till avlöande av en eldare i Luleå, vars arbetskraft, så länge gymnasiet vore hänvisat till vedeldning, under eldningssäsongen — 9 månader per år — helt skulle tagas i anspråk för eldning. Då personalförstärkningen blivit en följd av vedeldningen, synas medel för ändamålet kunna, så länge vedeldningen pågår, disponeras från delposten till bränsle, lyse och vatten.

A n s l a g s b e r ä k n i n g a r. Överstyrelsen har föreslagit följande avlöningsstat för nästa budgetår (inom parentes angivas föreslagna höjningar av de olika posterna).

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis kronor 950 000 (+ 77 000)
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
 - a) Arvoden åt skol-läkare m. m., förslagsvis kronor 15 900 (+ 800)
 - b) Arvoden åt bibliotekarier » 6 205 (+ 660)

c) Arvoden åt bok- förings- och skriv- biträden åt rek- torer	kronor 15 000 (+ 2 150)	kronor 37 105 (+ 3 910)
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal, <i>förslagsvis</i>	» 820 000 (+ 94 000)	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 200 000 (+ 15 000)	
Summa kronor		2 007 105 (+ 189 910)

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m.	kronor 47 105 (+ 17 910)
	Nettoutgift kronor 1 960 000 (+ 172 000).

Beträffande anslagsberäkningarna må anföras följande.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har egentligen beräknats till 1 068 938 kronor. Med hänsyn till att häri ingå 14 nyinrättade lektorstjänster och att ingen av dessa kan tänkas hinna besättas med ordinarie innehavare redan från budgetårets början, har överstyrelsen räknat med en viss inbesparing under denna post. Utginge man ifrån att 4 av lektoraten hunne besättas från och med den 1 januari 1947 och de återstående 10 från och med den 1 juli 1947, innebure detta en inbesparing, motsvarande 12 (hela) lektorslöner. Likaså syntes en viss inbesparing vara att emotse genom att en del, förslagsvis 6, av de nyinrättade vaktmästartjänsterna under första året — i enlighet med anvisningarna i § 98 a av Kungl. Maj:ts nådiga stadga för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier — komma att tillsättas medelst förordnande. Med hänsyn till dessa inbesparingar har överstyrelsen ansett det ovan beräknade anslagsbehovet kunna avrundas nedåt till förslagsvis 950 000 kronor.

Beträffande de särskilda uppbördsmedlen har överstyrelsen icke räknat med något hyresbelopp för rektor i Göteborg på grund av den särskilda överenskommelsen i samband med upprättandet av därvarande tekniska gymnasium. Beträffande vaktmästarpersonalens bostäder ha i de fall, där vaktmästaren bebor staden tillhörig lägenhet utan att som motprestation utföra något arbete i stadens tjänst, hyresbeloppen med undantag för tekniska gymnasierna i Göteborg, Luleå, Skellefteå och Stockholm bestämts av byggnadsstyrelsen eller statens bostadsnämnd. Hyresbeloppen ha tagits till uppbörd för statsverkets räkning.

Slutligen har överstyrelsen framhållit, att om de förekommande avgifterna för värme och ljus påfördes omkostnadskontot och endast hyrorna avlöningskontot, skulle de förevarande särskilda uppbördsmedlen belöpa sig till (22 400 + 9 860 =) 32 260 kronor. Då under särskilda uppbördsmedel också skulle upptagas Stockholms stads andel i avlöningskostnaderna för vaktmästarpersonalen samt telefonisten vid tekniska läroverket i Stockholm, uppgående till cirka 40 procent av 37 060 kronor = 14 824 kronor, uppginge den sammanlagda summan av dessa särskilda uppbördsmedel till 47 084 kronor, vilken med hänsyn till nettoutgiften under avlöningsposten lämpligen borde uppföras med 47 105 kronor för budgetåret 1946/47.

Departement-
schefen.

På av överstyrelsen för yrkesutbildning anförda skäl förordar jag, att nu ifrågavarande läroanstalter, vare sig de bestå av enbart gymnasium eller enbart fackskola eller bådadera, i fortsättningen benämnas högre tekniska läroverk.

Såsom i den föregående redogörelsen berörts, har Gävle stad hos Kungl. Maj:t förklarat sig beredd att medverka till inrättandet av ett högre tekniskt läroverk i staden. Ärendet är ännu icke färdigberett, men jag har för avsikt att, därest så låter sig göra, upptaga ärendet till principiellt avgörande redan vid innevarande års riksdag. Detsamma gäller en nyligen inkommen framställning om inrättande av ett högre tekniskt läroverk i Karlskrona.

Förutom en automatisk ökning med 2 klassavdelningar har överstyrelsen för nästa budgetår räknat med en ökning av ytterligare 5 avdelningar, alla vid stockholmsläroverket, nämligen två vid gymnasiets odifferentierade första klass samt en vid envar av tre nya linjer, nämligen en elektroteknisk gymnasielinje samt en tvåårig maskinteknisk och en tvåårig elektroteknisk fackskolelinje med dagundervisning. Upprättandet av ifrågavarande nya utbildningslinjer innefattar endast ett fortsatt utbyggande av läroverket i Stockholm i enlighet med de riktlinjer, som godkänts vid läroverkets upprättande år 1938. Vidare har överstyrelsen föreslagit upprättandet från och med läsåret 1947/48 av en kemiskt-teknisk gymnasielinje med början i klass II. Då jag i likhet med överstyrelsen är övertygad om behovet av en dylik linje, vill jag med hänsyn till frågans betydelse för det pågående läroverksbygget förorda, att principbeslut redan nu fattas i denna fråga.

Överstyrelsen har hemställt om inrättande av 14 nya lektorstjänster, varav 9 äro avsedda för läroverket i Stockholm. Ökningen betingas dels av läroverksorganisationens tillväxt — särskilt utbyggandet av stockholmsläroverket — och dels av den sedan länge rådande och förut påpekade disproportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare vid de högre tekniska läroverken. Det bör sålunda erinras, att även vid ett bifall till inrättande av ifrågavarande tjänster undervisningen endast till 47 procent kommer att bestridas av ordinarie lärarkrafter. Då enligt vad överstyrelsen anført svårigheter förefinnas att erhålla lämpliga timlärare, synes det motiverat att öka antalet ordinarie och extra ordinarie lärare. Jag finner mig därför böra tillstyrka inrättandet av de 14 nya lektorstjänsterna och de 5 nya extra ordinarie adjunktstjänster, som likaledes av överstyrelsen förordats. Jag biträder även förslaget om inrättande av ännu en extra ordinarie gymnastiklärartjänst, avsedd för stockholmsläroverket. Då jag i likhet med överstyrelsen förutsätter, att av de förordade 14 lektorstjänsterna endast 4 kunna besättas från och med den 1 januari 1947 och de övriga 10 först från och med budgetåret 1947/48, torde för nästa budgetår medel behöva beräknas blott för ytterligare 4 halva lektorslöner.

Färdigställandet av nybyggnaden för stockholmsläroverket medför även behov av ökad vaktmästarpersonal såväl för institutionernas tillsyn och skötsel

och för biträde vid verksamheten därstädes som för bestridande av sedvanliga vaktmästargöromål. För egentliga vaktmästargöromål disponerar läroverket för närvarande endast en vaktmästare, avlönad med ett arvode av 3 000 kronor om året. Denne har föreslagits ersatt med två vaktmästare, varav den ene i lönegraden A 7 och den andre i lönegraden A 6. Dessutom har föreslagits anställande av en maskinist i lönegraden A 9 och en eldare, som skulle avlönas med ett årligt arvode av 4 000 kronor. Jag finner behovet av ifrågavarande personal ådagalagt, men anser att de båda vaktmästartjänsterna liksom maskinisttjänsten tills vidare kunna uppföras på extra ordinarie stat. Jag biträder alltså överstyrelsens förslag med den ändringen att sistnämnda tre tjänster placeras i lönegraderna Eo 7, Eo 6 respektive Eo 9.

Överstyrelsen har vidare föreslagit inrättandet av fem institutionsvaktmästarbefattningar i lönegraden A 9. Statskontoret har, under hänvisning till de principer för institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering, som godkänts av 1945 års riksdag, föreslagit en differentiering av befattningarna på 9 och 7 lönegraden, varvid två förutsatts placerade i 9 och tre i 7 lönegraden. Såsom statskontoret framhållit, skulle enligt ifrågavarande grunder för institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering 7 lönegraden anses som normallönegrad, dock att i fall, där vissa högre kvalifikationer krävdes av befattningshavarna — såsom förmåga att tillverka instrument och att verkställa erforderliga reparationer, att handha driften av vissa maskiner, motorer m. m. — dessa borde placeras i 9 lönegraden. Jag har hos vederbörande rektor gjort mig närmare underrättad om vilka uppgifter, som komma att åläggas innehavarna av de föreslagna befattningarna. Därvid har jag i likhet med lönenämnden kommit till den uppfattningen, att en differentiering av befattningarna på skilda lönegrader är praktiskt olämplig, enär av samtliga befattningshavarna komma att krävas sådana kvalifikationer, som enligt vad nyss anförts motivera inplacering i 9 lönegraden. Jag finner mig alltså böra biträda överstyrelsens förslag på denna punkt. Angående de nya befattningarnas placering på olika institutioner torde det få ankomma på läroverkets styrelse att bestämma. Jag förutsätter, att befattningarna med tillämpning av § 98 a stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier komma att uppehållas på förordnande i den utsträckning, som kan finnas erforderlig för att pröva vederbörandes lämplighet för tjänsten. Vid bifall till vad jag nu förordat synes i enlighet med överstyrelsens förslag den för innevarande budgetår inrättade extra laboratorievaktmästartjänsten vid stockholmsläroverket böra flyttas till läroverket i Borås, varvid ett för närvarande utgående arvode av 1 950 kronor till ett laboratoriebiträde därstädes kan inbesparas.

Den föreslagna telefonisttjänsten vid läroverket i Stockholm synes i enlighet med statskontorets förslag böra tills vidare uppföras i lönegraden Eo 2.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har överstyrelsen upptagit ett arvode å 4 000 kronor till avlöande av en eldare

vid läroverket i Luleå. Då behovet av ifrågavarande personalförstärkning synes vara av övergående natur såsom föranledd av rådande vedeldning, vilken under undervisningen — 9 månader av året — helt tager en man i anspråk, anser jag i likhet med statskontoret, att medel för ändamålet böra kunna disponeras från den under omkostnadsanslaget upptagna delposten till bränsle, lyse och vatten. Några medel för ändamålet synas sålunda ej böra beräknas i förevarande sammanhang.

Överstyrelsens förslag om anvisande av medel till arvode åt en bibliotekarie vid göteborgsläroverket finner jag mig böra biträda. Jag har icke heller funnit anledning till erinran mot vad överstyrelsen i övrigt föreslagit rörande ökning av medlen under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till övningar i lantmåteri m. m. samt för höjning av vissa vaktmästares arvoden.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit böra följande ändringar vidtagas i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, nämligen att antalet lektorer ökas från 70 till 84, att antalet extra ordinarie adjunkter ökas från 16 till 21 samt att 5 institutionsvaktmästarbefattningar i lönegraden A 9 tillkomma. Tillika bör den å övergångsstat uppförda befattningen som verkstadsingenjör på grund av innehavarens avgång med pension utgå ur personalförteckningen.

I den av överstyrelsen föreslagna avlöningsstaten för nästa budgetår böra vid bifall till vad jag förut har anfört vissa ändringar vidtagas. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, av överstyrelsen beräknad till 950 000 kronor, bör med hänsyn till att jag icke till alla delar biträtt överstyrelsens förslag om inrättande av nya ordinarie tjänster minskas med i runt tal 8 000 kronor till 942 000 kronor. Icke-ordinarieposten bör å ena sidan av samma skäl ökas med 6 600 kronor, men å andra sidan minskas med i runt tal 4 000 kronor i anledning av att arvodet till eldaren vid läroverket i Luleå föreslagits skola utgå ur omkostnadsanslaget. Posten bör därför upptagas till $(820\,000 + 6\,600 - 4\,000 =) 822\,600$ kronor. Inkomstposten torde i avrundningssyfte böra minskas med 400 kronor till 46 705 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med $(942\,000 + 37\,105 + 822\,600 + 200\,000 - 46\,705 =) 1\,955\,000$ kronor eller 5 000 kronor mindre än enligt överstyrelsens förslag. I förhållande till anslaget för innevarande budgetår innebär vad jag förordat en ökning med 167 000 kronor.

Det torde böra erinras, att den beräknade ökningen (17 500 kronor) av inkomstposten i förhållande till innevarande budgetår främst sammanhänger med att vid beräkningen av uppbördsmedlen förutsatts, att Stockholms stad skulle för nästa budgetår bidra med viss del — cirka 40 procent — av avlöningskostnaderna för vaktmästarpersonalen och telefonisten vid läroverket i Stockholm i anledning av att Stockholms stads tekniska aftonskola nyttjar läroverkets lokaler. Det synes lämpligt, att för framtiden ett avtal träffas

mellan staten och staden rörande den fördelning av olika kostnader, som kan finnas påkallad av sistnämnda förhållande. Ett dylikt avtal synes enligt vad jag under hand gjort mig underrättad om, böra avse — förutom kostnaderna för avlöning av vaktmästarpersonalen och telefonisten — kostnaderna för bränsle, lyse och vatten samt för städning. Lämpligen synas kostnaderna för nämnda ändamål böra fördelas mellan staten och staden i proportion till antalet lektioner, som hållas av läroverket respektive tekniska aftonskolan. I avvaktan på att ett sådant avtal kommer till stånd torde för nästa budgetår stadens andel i ifrågavarande kostnader kunna beräknas på sätt som skett eller till 40 procent, vilket ungefärligen motsvarar, vad en tillämpning av nyss antydda grunder skulle giva till resultat.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
2 rektorer, avlöningsgrupp I	E 13
3 rektorer, » II	E 12
6 rektorer, » III	E 11
84 lektorer	A 27
5 institutionsvaktmästare	A 9
7 vaktmästare	A 7
9 vaktmästare	A 6
1 vaktmästare	A 5

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

21 adjunkter Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän,
förslagsvis kronor 942 000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt skollä- kare m. m., <i>förslags-</i> <i>vis</i>	kronor	15 900	
b. Arvoden åt biblio- tekarier	»	6 205	
c. Arvoden åt bokfö- rings- och skrivbi- träden åt rektorer	»	15 000	kronor
			37 105
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>			
	»		822 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>			
	»		200 000
Summa kronor			2 001 705

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m. . . .	kronor	46 705
Nettoutgift kronor		1 955 000;

*dels ock till Högre tekniska läroverk: Avlöningar för
budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 1 955 000.*

[227.] 4. **Högre tekniska läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 188 800 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 677 f.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt om höjning av anslaget med i runt tal 77 200 kronor till 266 000 kronor enligt följande uppställning:

Utgifter:

Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3 000 (+	1 000)
Reseersättningar till examensombud, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	10 000 (+	2 000)
Rese- och flyttningersättningar åt befatt- ningshavare, <i>förslagsvis</i>	»	1 000	
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	189 000 (+	66 500)
Övriga expenser	»	99 575 (+	32 150)
Summa kronor			302 575 (+ 101 650)

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme och lyse m. m.	kronor	36 575 (+	24 450)
Nettoutgift kronor			266 000 (+ 77 200).

Beträffande de beräknade höjningarna av vissa poster har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Sjukvård m. m. Det nuvarande anslaget å 2 000 kronor torde med hänsyn till belastningen böra uppräknas med 1 000 kronor.

Reseersättningar till examensombud. Höjningen motiveras av att antalet examensombud för budgetåret 1946/47 beräknas ökat till högst 20.

Bränsle, lyse och vatten. Huvudparten av ökningen hänför sig till högre tekniska läroverket i Stockholm, vars nya lokaler äro avsedda att tagas i bruk senast från och med budgetåret 1946/47 och är sålunda av rent automatisk natur. Stockholmsläroverket beräknar sålunda ett med 51 000 kronor höjt medelsbehov till bränsle, lyse och vatten av 61 000 kronor. Av dessa skola emellertid 24 400 kronor gäldas av Stockholms stad. Övriga ökningarna äro betingade dels av lokalutvidgningar (Borås och Norrköping), dels av höjda bränslekostnader.

Övriga expenser. Av denna ökning med 32 150 kronor faller 21 100 kronor på högre tekniska läroverket i Stockholm, motsvarande en ökning från 8 900 kronor till 30 000 kronor. Hälften av sistnämnda belopp eller 15 000 kronor avses för städningskostnader. Såväl detta belopp som det för bränsle, lyse och vatten upptagna beloppet har beräknats genom jämförelse med de omkostnader Stockholms stads skolor för yrkesundervisning samt högre allmänna läroverket i Bromma ha för motsvarande post. Till expenser i övrigt har styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm beräknat ett belopp av 20 000 kronor. Detta jämförelsevis höga belopp motiveras med de stora kostnaderna i samband med inflyttningen i de nya lokalerna och därmed sammanhängande installation av telefonväxel och nyanskaffning av bland annat kontorsmateriel. En del av dessa kostnader skulle gälla engångsanskaffning. Trots de stora utgifter, som bliva ofrånkomliga i samband med inflyttningen, anser överstyrelsen dock, att till förutnämnda ändamål icke nu bör beräknas mer än 15 000 kronor. Då det emellertid är möjligt, att detta belopp kan visa sig otillräckligt för bestridande av därmed avsedda, oundgängliga utgifter, finner överstyrelsen önskvärt, att i likhet med vad som enligt nädligt brev till statskontoret den 16 maj 1941 skedde, då tekniska gymnasiet i Örebro flyttade till nya lokaler, läroverkets styrelse beredes möjlighet att i sådant fall göra framställning om ytterligare medel för ändamålet.

Övriga ökningarna under denna post, vilka uppgå till 11 050 kronor, äro betingade av de ändrade avlöningsvillkor för städningspersonalen, varom avtal träffats, samt de genom den allmänna prisfördyringen höjda kostnaderna för renhållningsmateriel. Överstyrelsen anser dessa ökningarna vara ofrånkomliga.

Särskilda uppbördsmedel. För budgetåret 1946/47 räknar överstyrelsen med en höjning av posten till 36 885 kronor. Ökningen är till största delen, 24 400 kronor, att tillskriva den ersättning, som Stockholms stad har att erlægga för bränsle, lyse och vatten för av Stockholms stads tekniska aftonskola inom högre tekniska läroverkets i Stockholm byggnad disponerade lokaler. Med hänsyn till nettoutgiften bör denna summa avrundas till 36 575 kronor.

Överstyrelsens beräkningar rörande anslagsbehovet under denna punkt ha endast givit mig anledning till följande erinringar. Den relativt stora höjningen av anslagsposten till övriga expenser, 32 150 kronor, sammanhänger med de

Departementschefen.

kostnader, delvis av engångskaraktär, som kunna väntas uppkomma i samband med stockholmsläroverkets inflyttning i de nya lokalerna. Då anslagsbehovet för detta ändamål är svårt att på förhand beräkna, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att anvisa det eventuellt ytterligare belopp, som kan visa sig oundgängligen erforderligt. Som av nästföregående punkt framgår har det synts lämpligt, att medel till arvode åt en eldare vid läroverket i Luleå utgå ur delposten till bränsle, lyse och vatten. En uppräknig av delposten med ytterligare 4 000 kronor synes i anledning därav böra ske. Beträffande inkomstpostens beräkning hänvisar jag till vad under föregående punkt anförts rörande fördelningen av vissa kostnader mellan staten och Stockholms stad.

Omkostnadsanslaget bör alltså uppföras med $(3\,000 + 10\,000 + 1\,000 + 189\,000 + 99\,575 + 4\,000 - 36\,575 =) 270\,000$ kronor, vilket innebär en anslagsökning med 81 200 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 270 000.

[228.] 5. **Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 134 300 kronor. Häri ingå tillfälliga anslag till laboratorieutrustning m. m. vid tekniska läroverken i Borås, Härnösand och Norrköping med respektive 10 000, 30 000 och 20 000 kronor. I fråga om anslagets disposition torde i övrigt få hänvisas till sid. 678 i statsliggaren.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår räknat med ett minskat anslagsbehov av i runt tal 800 kronor, som närmare framgår av följande sammanställning:

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel	kronor	29 700	(+ 500)
2. Materiel m. m. till laborationer	»	36 900	(+ 2 200)
3. Materiel m. m. till verkstad	»	1 700	(+ 100)
4. Laboratorieutrustning m. m. till läroverken i:			
Borås	»	10 000	
Göteborg	»	15 000	(+ 15 000)
Härnösand	»	30 000	
Norrköping	»		(— 20 000)
5. Inköp av instrumentarium till läkarrummen vid de tekniska läroverken	»	10 200	(+ 1 400)
Summa kronor		133 500	(— 800).

Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Anslagsposterna 1 — 3. Anslagen till posterna böcker, samlingar och undervisningsmateriel samt till materiel m. m. till laborationer synas överstyrelsen böra ökas med respektive 500 kronor och 2 200 kronor.

Förekommande höjningar synas överstyrelsen vara synnerligen väl motiverade med hänsyn till ifrågavarande läroverks storlek och till vikten av att utrustningen, både i vad avser undervisningsmateriel och böcker, hålles på en sådan nivå, att undervisningen kan bli modern och effektiv. Det för budgetåret 1945/46 beviljade anslaget till tekniska gymnasiet i Göteborg på 5 500 kronor, som delvis var av engångsnatur, föreslår överstyrelsen sänkt till 3 000 kronor eller samma belopp som föreslås för tekniska gymnasiet i Norrköping, vilket är av liknande storlek. Också för posten materiel till verkstad förutser överstyrelsen behov av en viss anslagsökning. Nämda anslag, som för budgetåret 1945/46 utgår med 1 600 kronor, bör ökas med 100 kronor till 1 700 kronor.

Anslagsposten 4. Tekniska gymnasiet i Borås. Styrelsen för tekniska gymnasiet i Borås har i år åter hemställt om ett förnyat anslag för fortsatt modernisering av utrustningen på olika avdelningar. Då gymnasiets styrelse för innevarande budgetår begärde ett anslag av 20 000 kronor för detta ändamål, tillstyrkte överstyrelsen ett belopp av 10 000 kronor. Överstyrelsen förklarade i samband därmed, att den fann behov föreligga av ett sådant anslag för att läroverket skulle kunna anses ha nödig standard. Då behovet av modernisering ännu icke är fyllt, anser överstyrelsen, att för budgetåret 1946/47 samma belopp som för innevarande budgetår bör uppföras för tekniska gymnasiet i Borås.

Tekniska gymnasiet i Härnösand. Överstyrelsen uppförde i sina beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 ett belopp av 55 000 kronor till utrustning för de elektrotekniska, byggnadstekniska och cellulosa-tekniska laboratorierna vid tekniska gymnasiet i Härnösand. Kungl. Maj:ts nedräknade detta belopp till 30 000 kronor och förutsatte därvid, att anslaget i första hand borde ifrågakomma för det elektrotekniska laboratoriets utrustning. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag. I sin beräkning av anslagsbehovet för det kommande budgetåret anmäler gymnasiets rektor, att det elektrotekniska laboratoriets utrustning kommer att kräva 25 000 kronor av det beviljade beloppet och att sålunda endast 5 000 kronor stå till förfogande för de båda andra laboratoriernas utrustning. Rektor framhåller vidare, att det byggnadstekniska laboratoriet, för vilket utrustningen beräknas kräva 20 000 kronor, aldrig tidigare erhållit något anslag. På grund av prisstegringen för cellulosa-tekniska laboratoriemateriel har anslagsbehovet för det cellulosa-tekniska laboratoriet stigit med nära 6 000 kronor, jämfört med tidigare beräkningar över medelsbehovet. De båda laboratorierna skulle sålunda kräva 36 000 kronor. Då 5 000 kronor kunna disponeras till detta ändamål av anslaget för innevarande budgetår, beräknar rektor ett belopp av 31 000 kronor erforderligt för de båda laboratoriernas utrustning. Överstyrelsen anser, att utrustningen av de båda laboratorierna icke längre utan men för undervisningens effektivitet kan uppskjutas. Den anser dock att det till detta ändamål erforderliga beloppet bör kunna begränsas till 30 000 kronor.

Tekniska gymnasiet i Göteborg anmäler för budgetåret 1946/47 ett anslagsbehov av 15 000 kronor för verkstadsutrustning. Behovet har uppkommit på grund av Chalmers tekniska högskolas inflyttning i nya lokaler, skilda från dem, i vilka gymnasiet är inrymt. Gymnasiet berövas därigenom hitillsvarande möjligheter att använda Chalmers verkstadsutrustning, varför överstyrelsen anser det angeläget, att gymnasiet för verkstadsutrustning erhåller det uppförda beloppet.

A n s l a g s p o s t e n 5. I beräkningarna av anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 hade överstyrelsen med stöd av en av skolöverläkaren utarbetad promemoria uppfört ett anslag av 17 000 kronor till inköp av instrumentarium för de tekniska läroverkens läkarrum. Riksdagen beviljade på Kungl. Maj:ts förslag för ändamålet 8 800 kronor. Sänkningen motiverades med att det nedräknade beloppet stode i proportion till vad som för motsvarande ändamål utginge till seminarier och allmänna läroverk.

Skolöverläkaren framhåller, att den större kostnad, som beräknats för de tekniska läroverken, berodde på att för dessa föreslagits inköp även av mikroskop och centrifuger. Detta skedde med hänsyn till den högre åldern, i vissa fall ända upp till fyrtio år, hos de tekniska läroverkens elever. Det kan på grund av denna beräknas, att långvariga njursjukdomar, vilka kräva fortlöpande läkarkontroll, oftare förekomma vid de tekniska läroverken än vid de allmänna läroverken och seminarierna. Det diagnostiska arbete, som de tekniska läroverkens läkare härfor måste utföra, kan icke ske utan mikroskop och centrifuger för urinundersökningar. Medel till sådana instrument beviljades av 1945 års riksdag för dövstumskolorna. På grund av vad sålunda anförts beträffande behovet av anslag till mikroskop och centrifuger för de tekniska läroverkens läkarrum anser sig överstyrelsen i sin beräkning över anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 böra på nytt upptaga medel för sagda instrumentarier.

Kostnaden för utrustning till de högre tekniska läroverkens läkarrum har under det sista året avsevärt stigit beträffande såväl den materiel, som skall inköpas för av 1945 års riksdag anvisade medel, som mikroskop och centrifuger. Överstyrelsen beräknar därför för ifrågavarande anskaffning av instrumentarier en kostnad av dels 8 200 kronor eller skillnaden mellan det av överstyrelsen för innevarande budgetår äskade beloppet och det av riksdagen anvisade anslaget, dels 2 000 kronor för den nämnda kostnadsökningen. Det sammanlagda anslagsbehovet för instrumentarier uppgår sålunda till 10 200 kronor.

Vad sålunda anförts och föreslagits har icke föranlett annan erinran från *statskontorets* sida än att ämbetsverket ansett, att tillräckliga skäl icke anförts för anvisande av ytterligare medel till läkarutrustning.

Departementschefen.

Jag tillstyrker de begärda höjningarna av anslagsposterna till böcker, samlingar och undervisningsmateriel, till materiel m. m. till laborationer och till materiel till verkstad med respektive 500 kronor, 2 200 kronor och 100 kronor. Därvid har jag beträffande den förstnämnda anslagsposten för göteborgsläroverkets vidkommande räknat med ett belopp av 3 000 kronor mot 5 500 kronor för löpande budgetår, enär sistnämnda belopp delvis utgör engångsanslag.

Till anskaffande av laboratorieutrustning m. m. vid läroverken i Borås och Härnösand ha för löpande budgetår anvisats 10 000 kronor respektive 30 000 kronor, det förra beloppet avsett för modernisering av utrustningen på olika avdelningar och det senare för nyanskaffning till de elektrotekniska, byggnadstekniska och cellulosatekniska laboratorierna, varvid förutsetts, att medlen i första hand skulle användas till utrustning för det elektrotekniska laboratoriet. För fortsatt modernisering respektive nyanskaff-

ning vid dessa läroverk böra i enlighet med överstyrelsens förslag anvisas enahanda belopp även för nästa budgetår, alltså 10 000 kronor respektive 30 000 kronor. Läroverket i Göteborg har hittills kunnat använda sig av den vid Chalmers tekniska högskola befintliga verkstadsutrustningen. Med hänsyn till högskolans inflyttning i nya lokaler, skilda från läroverkets, uppkommer behov av anskaffande av sådan utrustning för läroverket. För ändamålet torde böra anvisas det av överstyrelsen föreslagna beloppet, 15 000 kronor. Anslagsposten till laboratorieutrustning m. m. torde alltså kunna beräknas till $(10\,000 + 30\,000 + 15\,000 =)$ 55 000 kronor eller 5 000 kronor mindre än för löpande budgetår.

Till fortsatt inköp av instrument för skolhälsovården synes böra anvisas 10 200 kronor eller 1 400 kronor mer än för innevarande budgetår.

Materielanslaget torde sålunda kunna minskas med $(500 + 2\,200 + + 100 - 5\,000 + 1\,400 =)$ 800 kronor till $(134\,300 - 800 =)$ 133 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 133 500.

[229.] 6. **Högre tekniska läroverk: Laboratorieutrustning m. m. för högre tekniska läroverket i Stockholm, reservationsanslag.** Sedan skolöverstyrelsen uppskattat den totala kostnaden för ifrågavarande ändamål till minst 500 000 kronor samt, med instämmande av överstyrelsen för yrkesutbildning, föreslagit, att för ändamålet skulle för budgetåret 1944/45 anvisas ett anslag av 100 000 kronor, fann riksdagen, med hänsyn till önskvärdheten av att åstadkomma en någorlunda jämn fördelning av de erforderliga anslagsmedlen för de närmaste budgetåren anslaget för budgetåret 1944/45 lämpligen böra fastställas till 150 000 kronor. För innevarande budgetår har enahanda belopp anvisats för ändamålet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har — med hänsyn till att större delen av de hittills för ändamålet beviljade anslagsmedlen ännu ej kunnat utnyttjas — ansett det tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 100 000 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 50 000 kronor.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Högre tekniska läroverk: Laboratorieutrustning m. m. för högre tekniska läroverket i Stockholm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 100 000.

[230.] 7. **Högre tekniska läroverk: Stipendier.** Detta anslag, som för budgetåret 1944/45 utgick med 10 000 kronor, har för innevarande budgetår

i anledning av 1944 års riksdags uttalande i ämnet höjts till 25 000 kronor. Överstyrelsen för yrkesutbildning hade hemställt om en höjning till 30 000 kronor. *Överstyrelsen* har nu upprepat denna framställning och därvid anført bland annat följande.

Överstyrelsen framhöll i sin beräkning över anslagsbehovet för budgetåret 1945/46, att enligt en av skolöverstyrelsen i dess petita för budgetåret 1938/39 gjord uppskattning till stipendier för de tekniska fackskolornas elever, därest de för kommunala och enskilda läroanstalter gällande grunderna tillämpades, skulle krävas ett belopp av 31 000 kronor. Överstyrelsen anser sig böra framhålla, att redan det av överstyrelsen äskade beloppet måste betraktas såsom synnerligen lågt. Sedan skolöverstyrelsen gjorde sin nämnda beräkning över anslagsbehovet till stipendierna, har den tekniska fackskoleorganisationen utvidgats. Härtill kommer att penningvärdet sedan 1938 undergått en avsevärd försämring. Det belopp av 25 000 kronor, som anvisats för innevarande budgetår, måste därför betraktas som otillräckligt för ändamålet. Genom beslut av 1945 års riksdag ha visserligen för landsbygdsungdom tillkommit studiestipendier, vilka enligt kungörelsen 1945: 592 angående stipendier åt vissa lärjungar för bedrivande av högre studier må kunna utgå bland annat till elever vid de tekniska fackskolorna. I vilken utsträckning dessa stipendier kunna kompensera knappheten i det anvisade stipendieanslaget för fackskolorna torde endast erfarenheten kunna utvisa. Då huvudparten av eleverna vid de tekniska fackskolorna på grund av tidigare förvärvsarbete på den ort, där fackskolorna äro belägna, icke torde kunna falla under den kategori, som studiehjälpen till landsbygdsungdom avser att understödja, är det ovisst om denna stipendieform i större utsträckning kan utnyttjas för eleverna vid de tekniska fackskolorna.

En höjning av det nu anvisade anslaget synes överstyrelsen vara ytterligare befogad, då genom beslut av årets riksdag grunderna för stipendier till elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning blivit ändrade, så att stipendierna numera utgå med avsevärt större belopp än de, enligt vilka skolöverstyrelsen 1938 gjorde den beräkning, som uppvisade ett anslagsbehov av 31 000 kronor. Vidare kommer från budgetåret 1946/47 antalet elever vid de tekniska fackskolorna att öka från 630 till 690, eller med nära tio procent. Ökningen beror på utbyggnaden av den tekniska fackskolan vid högre tekniska läroverket i Stockholm. En ytterligare höjning av ifrågakvarande stipendieanslag med 5 000 kronor synes därför motiverad.

Departementschefen.

Överstyrelsens motivering för en anslagshöjning synes bärande. Jag vill därför tillstyrka, att anslaget höjes med 5 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 30 000.

[231.] 8. **Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser, reservationsanslag.** För budgetåret 1944/45 anvisades under anslaget till Tekniska läroverk: Avlöningar *dels* 1 800 kronor till föredrag om arbetarskydd och hygien, *dels* 8 000 kronor till föreläsningar i tekniska, humanistiska och sociala ämnen. I riksstaten för nämnda budgetår uppför-

des vidare till kurser för utbildning av arbetsstudieingenjörer ett särskilt anslag av 8 000 kronor. På förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning upptogs från och med budgetåret 1945/46 medelsanvisningen för nu ifrågavarande ändamål under ett gemensamt reservationsanslag med rubriken Tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser. Förändringen medför, att anslaget kommer att täcka den del av utbildningsverksamheten vid de tekniska läroverken, som icke ingår i läroverkens egentliga timplaner, såväl den som meddelas åt eleverna under skoltiden som den, vilken i form av fortbildningskurser är tillgänglig för dem, som avlagt examen vid landets tekniska läroverk.

Anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 har *överstyrelsen för yrkesutbildning* beräknat till 18 400 kronor, vilket i förhållande till löpande budgetår innebär en ökning av 200 kronor. Denna hänför sig till posten till föreläsningar i arbetarskydd och hygien, vilken av överstyrelsen föreslagits ökad till 2 400 kronor med hänsyn till en efter högre tekniska läroverkets i Stockholm utvidgning nödvändig dubblering av nämnda föreläsningar. Till föreläsningar i tekniska, humanistiska och sociala ämnen har överstyrelsen beräknat oförändrat belopp, 8 000 kronor. Till fortbildningskurser vid de tekniska läroverken, innefattande bland annat kurser för utbildning av arbetsstudieingenjörer, har överstyrelsen vidare hemställt om samma belopp, som till sistnämnda ändamål anvisats för innevarande budgetår, eller likaledes 8 000 kronor.

Överstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för nästkommande budgetår giva mig icke anledning till erinran. Jag förordar därför, att ifrågavarande anslag uppföres med 18 400 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor.

Departement-
schefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18 400.

[232.] 9. **Konstfackskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** 10. **Konstfackskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår äro dessa anslag uppförda med respektive 248 000 och 57 000 kronor. Enär remissbehandlingen av frågan om anslag till konstfackskolan icke är avslutad, torde anslagen i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra preliminärt uppföras med nedan angivna, beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Konstfackskolan: Avlöningar* ett förslagsanslag
 av kronor 350 000;
 dels ock till *Konstfackskolan: Omkostnader* ett förslagsanslag
 av kronor 60 000.

[233.] 11. **Understöd åt handelsgymnasier.** Detta anslag, som under budgetåren 1942/45 varit uppfört å riksstaten med 370 000 kronor, har för innevarande budgetår uppförts med 409 000 kronor. Beträffande anslagets fördelning hänvisas till sid. 680 i statsliggaren.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har — med överlämnande av framställningar från, bland annat, representanter för styrelserna för de statsunderstödda handelsgymnasierna, styrelsen för Göteborgs handelsgymnasium samt drätselkammaren i Kalmar — hemställt om en höjning av anslaget med 76 000 kronor att användas till nedan nämnda ändamål:

- a) löneförbättring för timlärare i läsåmnena vid vissa handelsgymnasier (+ 29 700 kronor);
- b) ökat understöd till handelsgymnasiet i Gävle (+ 5 500 kronor);
- c) återbesättande av en vakant ordinarie ämneslärares tjänst vid handelsgymnasiet i Göteborg, bidrag till kostnadsökning, föranledd av ombildandet av tre timlärares befattningar till extra ordinarie befattningar, samt inrättande av ytterligare en extra ordinarie ämneslärares tjänst vid samma gymnasium (+ 11 800 kronor);
- d) inrättande av en extra ordinarie ämneslärares tjänst vid handelsgymnasiet i Hälsingborg (+ 2 000 kronor);
- e) bidrag till kostnader, föranledda av anställandet av två extra ordinarie lärare vid gymnasiet i Malmö (+ 2 000 kronor);
- f) bidrag till kostnadsökning, föranledd av inrättandet vid Stockholms handelsgymnasium (Frans Schartaus handelsinstitut) av två ordinarie lärartjänster samt en parallellavdelning av den ettåriga kursen (+ 9 000 kronor);
- g) anordnande av en parallellavdelning av första klassen av Stockholms stads fyraåriga gymnasium med aftonundervisning samt en andra årskurs av samma gymnasium (+ 4 000 kronor);
- h) anordnande av ett handelsgymnasium i Kalmar (+ 12 400 kronor).

Då jag på grund av den pågående utredningen rörande handelsundervisningen icke är beredd att nu förordna inrättandet av ett handelsgymnasium i Kalmar, för vilket ändamål överstyrelsen beräknat ett statsbidragsbelopp av 12 400 kronor, torde jag beträffande denna framställning få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i övrigt följande.

a) **Löneförbättring för timlärare i läsåmnena vid vissa handelsgymnasier.** Vid en i mars 1945 avhållen konferens mellan representanter för de statsunderstödda handelsgymnasiernas styrelser beslöts en gemensam framställning angående förhöjt statsunderstöd till gymnasierna för möjliggörande av förbättring av timlärares vid handelsgymnasierna löner. Konferensen har i framställningen understrukit de extraordinära åtgärder, som handelsgymnasierna måst vidtaga för att möta de under de

senaste åren starkt stegrade utgifterna. Terminsavgifterna ha måst höjas, klassavdelningarna ha vid åtskilliga gymnasier måst hållas onormalt stora och slutligen ha huvudmännen i vissa fall måst lämna bidrag till gymnasierna, som vida överstiga de föreskrivna minimibidragen. Beträffande handelsgymnasiernas ordinarie ämneslärare har stadgats, att ordinarie ämneslärare skall avlönas med minst samma belopp, som för adjunkt vid rikets allmänna läroverk är eller kan bli stadgat. För handelsgymnasiernas timlärare finnas däremot inga bestämmelser rörande avlönens storlek. En mycket stor del av undervisningen vid handelsgymnasierna bestrides av timlärare. Det är då av yttersta vikt för handelsgymnasierna att kunna erbjuda timlärarna löne- och anställningsvillkor, som äro i stort sett likvärdiga med vad som erbjudes vid andra skolor på motsvarande stadium. En jämförelse mellan de timlärarlöner, som utbetalas vid handelsgymnasierna, och de ersättningar, som utgå enligt kungörelsen den 5 september 1942 (nr 787) åt timlärare vid bland annat de allmänna läroverken och de tekniska läroverken med samma kompetens visar emellertid, att handelsgymnasiernas timlärare åtnjuta avsevärt lägre ersättning. Uppgifter från handelsgymnasierna utvisa, att flera handelsgymnasier funnit sig nödsakade att under de senaste åren företaga vissa höjningar i timlärarlönerna trots gymnasiernas överlag svåra ekonomiska belägenhet. Nämda förhöjningar ha i allmänhet finansierats så, att gymnasiernas huvudmän ensamma måst stå för det ökade anslagsbehovet. I intet fall har statsunderstödet höjts för detta ändamål.

Konferensen har vidare framhållit, att svårigheter komma att erbjuda sig för handelsgymnasierna att erhålla tillräckligt kvalificerade timlärare, om ej gymnasiernas timlärarlöner bringas i full paritet med vad som gäller vid andra motsvarande läroanstalter. En uppräknig av handelsgymnasiernas statsunderstöd, så att handelsgymnasierna sättas i stånd att betala timlärarlöner enligt de grunder, som i kungörelsen nr 787/1942 angivits för bland andra de allmänna läroverken och de tekniska läroverken, bör därför äga rum.

Beträffande timlärarlönerna i »övningsämnen» stenografi, maskinskrivning och välskrivning har konferensen föreslagit, att handelsgymnasierna skola beredas möjlighet att uppräknä berörda timlärarlöner med cirka 20 procent, varigenom skäligen kompensation kan beredas ifrågavarande timlärare för levnadskostnadernas stegring.

Konferensen har vidare anført, att de handelsgymnasier, som med anlitande av extra kommunalt anslag höjt timlärarlönerna, också borde erhålla en höjning av statsunderstödet, som täckte kommunernas extra åtaganden. Ett motsatt förfaringssätt skulle premiera de kommuner, som icke berett sina handelsgymnasier en motsvarande förmån.

Överstyrelsen har anført.

Överstyrelsen anser den av konferensen gjorda framställningen mycket väl motiverad. Läsåret 1943/44 uppehölls icke mindre än 56 procent av undervisningen vid handelsgymnasierna genom timlärare. För läsåret 1945/46 kan motsvarande procenttal beräknas till 50. För gymnasiernas undervisningsresultat är det följaktligen av största vikt, att desamma ha tillgång till goda timlärarkrafter. Uppenbart är, att handelsgymnasierna under de senaste åren satts i efterhand, då det gällt att i konkurrens med andra läroanstalter tillförsäkra sig förstklassiga timlärarkrafter. Överstyrelsen tillstyrker sålunda, att handelsgymnasiernas statsunderstöd uppräknas, så att gymnasierna sättas i stånd att åt timlärare i läsåmen betala löner i huvudsaklig överensstämmelse

med de grunder, som beträffande timlärare äro angivna i kungörelsen 1942: 787. Överstyrelsen tillstyrker vidare, att vid anslagets uppräkningshänsyn tages till de höjningar av timlärarlönerna, som av vissa handelsgymnasier företagits under de senaste åren.

Överstyrelsen tillstyrker sålunda i huvudsak den av handelsgymnasiekonferensen gjorda framställningen och beräknar den härför erforderliga ökningen av anslaget till understöd åt handelsgymnasier till 29 700 kronor.

Ökat understöd till handelsgymnasiet i Gävle. Överstyrelsen har anfört: Statsunderstödet till gymnasiet har de senaste åren uppgått till 11 000 kronor, medan Gävle stad för att uppehålla handelsgymnasiet för kalenderåret 1945 beräknas få bidraga med cirka 26 500 kronor eller ett belopp inemot $2\frac{1}{2}$ gånger så stort som statsunderstödet. Överstyrelsen har funnit det belopp, varmed statsunderstöd utgår till ifrågavarande handelsgymnasium, avsevärt lägre än det bidrag, som utgår till övriga handelsgymnasier av motsvarande storlek, och har därför upprepade gånger föreslagit ökat statsunderstöd till detta gymnasium. Vid avvägning av statsunderstödet bör emellertid beaktas dels att i kommunens ovannämnda bidrag inräknats viss stadigvarande inkomst av donationsfonder samt dels att terminsavgifterna vid Gävle handelsgymnasium äro avsevärt lägre än vid övriga handelsgymnasier. Överstyrelsen beräknar med hänsyn härtill det belopp, varmed staten enligt gällande grunder ytterligare bör bidraga, till 5 500 kronor och hemställer om en ökning av ifrågavarande anslag med motsvarande belopp.

Återbesättande av en vakant ordinarie ämneslärartjänst vid handelsgymnasiet i Göteborg m. m. Överstyrelsen har anfört följande. Sedan ingången av år 1942 har en ordinarie lärartjänst vid gymnasiet, huvudsakligen omfattande engelska, av kostnads-skäl måst hållas vakant och uppehållas av timlärare. Överstyrelsen anser det angeläget att tjänsten återbesättes, då antalet ordinarie ämneslärare vid Göteborgs handelsgymnasium är förhållandevis lågt. Utgiftsökningen beräknas till 5 600 kronor, varav $\frac{3}{4}$ eller 4 200 kronor böra gäldas av statsmedel.

Genom skolöverstyrelsens beslut den 18 december 1943 ålades Göteborgs handelsgymnasium att ombilda tre timläraryrkesbefattningar till extra ordinarie lärartjänster. Dessa tjänster äro nu tillsatta. Det synes överstyrelsen för yrkesutbildning uppenbart, att vederbörligt statsunderstöd bör utgå för täckande av den gymnasiet åsamkade merutgiften, vilken överstyrelsen uppskattar till cirka 7 600 kronor. Statsunderstödet till gymnasiet bör för ändamålet höjas med 5 700 kronor.

Gymnasiets styrelse har vidare till överstyrelsen anmält behovet från och med nästa budgetår av ytterligare en extra ordinarie ämnesläraryrkesbefattning, avseende handelstekniska ämnen. Överstyrelsen anser behov föreligga av en dylik tjänst, enär under innevarande läsår cirka 38 procent av undervisningen vid gymnasiet bestrides av timlärare, och beräknar den erforderliga ökningen av statsunderstödet till 1 900 kronor.

Inrättande av en extra ordinarie ämneslärartjänst vid handelsgymnasiet i Hälsingborg. Överstyrelsen har anfört: Vid gymnasiet finnas anställda två extra lärare med full tjänstgöring. Överstyrelsen anser att åtminstone den ena av dessa bör ombildas till extra ordinarie och beräknar den erforderliga ökningen av understödet till 2 000 kronor.

Bidrag till kostnader, föranledda av anställandet av två extra ordinarie lärare vid gymnasiet i Malmö. *Överstyrelsen* har anfört. Från och med den 1 juli 1944 äro vid gymnasiet anställda två extra ordinarie lärare. I överensstämmelse med vad överstyrelsen anfört rörande en extra ordinarie lärarbefattning vid gymnasiet i Göteborg anser överstyrelsen, att statsunderstöd bör utgå till täckande av utgiftsökningen för inrättandet av nu nämnda båda tjänster. Överstyrelsen förordar en höjning av bidraget med 2 000 kronor.

Bidrag till kostnadsökning, föranledd av inrättandet vid Stockholms handelsgymnasium av två ordinarie lärartjänster m. m. *Överstyrelsen* har anfört. Statsunderstödet till nämnda gymnasium har alltsedan budgetåret 1942/43 utgått med 78 000 kronor årligen. Av handlingarna framgår, att under budgetåret 1944/45 sammanlagda bidragen till gymnasiet från Stockholms stad och Stockholms grosshandels-societet uppgått till 60 775 kronor eller i det närmaste 78 procent av statsunderstödet. För budgetåret 1945/46 beräknar styrelsen det erforderliga bidraget från nämnda tvenne bidragsgivare till 67 000 eller omkring 85 procent av statsunderstödet. Enligt gällande bestämmelser skall bidraget till handelsgymnasium från kommun eller enskilda donatorer uppgå till minst en tredjedel av statsunderstödet. Hade anslagsfördelningen skett enligt nämnda grunder, borde gymnasiet för budgetåret 1945/46 ha erhållit ett statsunderstöd på 108 750 kronor.

En viktig omständighet att taga i beaktande vid bedömningen av Stockholms handelsgymnasiums anslagsfråga, är att från och med läsåret 1943/44 två nya ordinarie ämneslärartjänster inrättats vid gymnasiet och besatts med innehavare. Från och med läsåret 1944/45 har dessutom anordnats ytterligare en (tredje) parallellavdelning av den ettåriga kursen. Gymnasiet har ej erhållit någon höjning av statsunderstödet som bidrag till täckande av de merutgifter, som sålunda åsamkats detsamma. Att gymnasiet nu bör erhålla bidrag av statsmedel till täckande av dessa merutgifter, torde vara uppenbart i betraktande av att gymnasiets ekonomiska ställning fortfarande är ansträngd. Överstyrelsen föreslår därför, att statsunderstödet till gymnasiet höjes med 9 000 kronor.

Anordnande av en parallellavdelning av första klassen av Stockholms stads fyraåriga gymnasium med aftonundervisning m. m. *Överstyrelsen* har anfört följande. Överstyrelsen har för budgetåret 1945/46 föreslagit statsunderstöd till gymnasiet med 32 000 kronor, varav ett belopp av 30 000 kronor avsetts för den tvååriga kursen på dagtid samt 2 000 kronor för en avdelning av första klassen av det fyraåriga handelsgymnasiet på aftontid. För budgetåret 1946/47 beräknas den tvååriga kursen ha samma antal klassavdelningar som under innevarande budgetår, medan två parallellavdelningar beräknas bli behövliga i första klassen av det fyraåriga gymnasiet på aftontid.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat, har ett stort antal inträdessökande anmält sig till inträde i första klassen av det ifrågavarande fyraåriga handelsgymnasiet på aftontid, och överstyrelsen vill därför tillstyrka, att statsunderstöd lämnas till två parallellavdelningar av första klassen vid nämnda gymnasium under budgetåret 1946/47. Som ovan nämnts, har för innevarande budgetår ett belopp av 2 000 kronor beräknats för en klassavdelning av det fyraåriga gymnasiet på aftontid, och det för budgetåret 1946/47 erforderliga

anslaget till nämnda undervisning skulle sålunda utgöra ($3 \times 2\,000 =$) 6 000 kronor. För den tvååriga kursen beräknas oförändrat anslag. Överstyrelsen tillstyrker sålunda, att statsunderstödet till Stockholms stads handelsgymnasium höjes med 4 000 kronor.

I ärendet har utlåtande avgivits av *statskontoret*, som därvid anför:

Anslaget till understöd åt handelsgymnasier var i riksstaten för budgetåret 1939/40 upptaget till 374 700 kronor. Under budgetårsperioderna 1940/42 och 1942/45 uppfördes detsamma med respektive 349 700 och 370 000 kronor årligen. Innevarande år höjdes anslaget med 39 000 kronor för viss utvidgning av gymnasieorganisationen. Trots att utgifterna vid läroanstalterna sedan år 1939 i icke oväsentlig utsträckning stigit ha således understöden till gymnasier minskat. En utjämning mellan inkomster och utgifter har i viss utsträckning vunnits genom höjning av terminsavgifterna. Utredningen i förevarande ärende giver emellertid vid handen, att åtskilliga av läroanstalterna ha en ekonomiskt bekymmersam ställning. Statsbidraget till skolorna, som tidigare förutsatts skola kunna belöpa sig till $\frac{3}{4}$ delar av nettokostnaderna för driften, torde icke vid något gymnasium trots de höjda terminsavgifterna uppgå till sådan storlek. Härvid är att märka, att åtskilliga skolor varit tvungna att eftersätta önskvärda nyanskaffningar av undervisningsmateriel och förbättringar av undervisningen i övrigt. Goda skäl torde sålunda kunna åberopas för en höjning av förevarande anslag. Överstyrelsen för yrkesutbildning har även förordat en uppräknig av detsamma med 76 000 kronor. Av detta belopp avses emellertid 12 400 kronor som bidrag till ett nytt handelsgymnasium i Kalmar, 2 000 kronor till en andra årskurs vid det i år inrättade gymnasiet för aftonundervisning i Stockholm och 2 000 kronor för inrättande av en parallellavdelning vid aftonskolans första klass.

Även statskontoret anser en höjning av förevarande anslag nu böra komma till stånd. Då handelsundervisningens organisation samt lärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden för närvarande är föremål för utredning, måste emellertid enligt ämbetsverkets mening härvid en viss försiktighet iakttagas. Ehuru åtskilliga skäl i och för sig synas tala för inrättande av ett nytt gymnasium i Kalmar, anser sig statskontoret av nyssnämnda skäl icke kunna biträda förslaget härom. I vilken mån en anslagshöjning i övrigt bör vidtagas, är i viss mån tveksamt. I detta sammanhang må framhållas, att värtjänstutbildningens bortfallande torde komma att medföra vissa utgiftsminskningar. Vissa utsikter lära jämväl kunna förväntas föreligga för en minskning av åtminstone bränslekostnaderna. Vid nu angivna förhållanden är statskontoret för sin del icke berett att tillstyrka en större höjning av anslaget än med förslagsvis 21 000 kronor till 430 000 kronor. Inom ramen av detta belopp synas gymnasiernas mest trängande behov tills vidare böra tillgodoses.

Departementschefen.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår har överstyrelsen för yrkesutbildning för nästkommande budgetår beräknat ifrågavarande anslag till 485 000 kronor, vilket i förhållande till gällande riksstat innebär en höjning av 76 000 kronor. En så betydande höjning av anslaget kan jag emellertid icke tillstyrka, helst som ett bifall till vissa punkter i överstyrelsens framställning skulle innebära ett föregripande av det nu pågående utredningsarbetet rörande ordnandet av vissa grenar av handelsundervisningen. Jag tillstyrker i enlighet med överstyrelsens förslag en ökning av bidraget till handelsgymnasiet i Gävle

med 5 500 kronor. Av utredningen i ärendet framgår, att Stockholms stads fyraåriga gymnasium med aftonundervisning måst avvisa ett betydande antal sökande på grund av platsbrist. Beträffande nämnda läroanstalt förordar jag därför anordnande av såväl en ny parallellavdelning av första klassen som av en andra årskurs. För ändamålet tillstyrker jag den av överstyrelsen föreslagna anslagshöjningen med 4 000 kronor. I nära anslutning till vad statskontoret föreslagit anser jag mig i övrigt icke kunna tillstyrka en höjning av anslaget med högre belopp än 11 500 kronor. Det torde framdeles ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av de olika gymnasiernas ekonomiska ställning bestämma om fördelningen av det sålunda ökade anslaget. Vid bifall till vad jag förordat bör anslaget för nästa budgetår höjas med (5 500 + 4 000 + 11 500 =) 21 000 kronor till 430 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 430 000.

[234.] 12. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag. Belastningen på de för detta ändamål under nedannämnda budgetår anvisade anslagen utgör enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning:

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgift kronor
1938/39	2 400 000	2 456 300
1939/40	2 600 000	2 299 900
1940/41	2 400 000	2 140 500
1941/42	2 300 000	2 218 400
1942/43	2 400 000	2 412 439
1943/44	2 700 000	2 383 884
1944/45	3 000 000	2 977 164.

För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett anslag av 3 550 000 kronor. Anslaget är uppdelat på två poster, en till understöd till avlöning av lärare på förslagsvis 3 050 000 kronor och en till understöd till undervisningsmateriel m. m. på förslagsvis 500 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att här ifrågavarande anslag för nästa budgetår skall höjas med 350 000 kronor till 3 900 000 kronor, varav 3 350 000 kronor beräknats till lärarlöner och 550 000 kronor till undervisningsmateriel m. m. Den för innevarande budgetår vidtagna anslagshöjningen betingas dels av beslutad höjning av understödet till lärarlöner vid utbildning i husligt arbete, varom bestämmelser finnas i kungörelsen 1945: 570, dels ock av ökad undervisningsverksamhet i övrigt.

För budgetåret 1945/46 ha understöd sökts med 3 330 514 kronor till avlöning av lärare och 763 476 kronor till undervisningsmateriel eller tillhoppa

4 093 990 kronor. De sökta beloppen avse vad husligt arbete beträffar understöd enligt tidigare gällande grunder, då de nya grunderna vid ansökningarnas ingivande icke voro fastställda. Överstyrelsen räknar således med att få upptaga till prövning ytterligare framställningar om statsbidrag, avseende budgetåret 1945/46, bland annat föranledda av nyssnämnda ändring av grunderna för understödet till lärarlöner vid undervisning i husligt arbete. Totalbeloppet av sökta understöd kommer sålunda att ökas. Det torde kunna förväntas, att beviljade understöd komma att motsvara i runt tal omkring 4 000 000 kronor. Överstyrelsen har dock anledning förmoda, att den verkliga medelsförbrukningen, på grund av att tilltänkta avdelningar i åtskilliga fall bliva upprättade först senare under året eller ej alls komma till stånd, skall komma att ungefär motsvara anslagsbeloppet.

På grund av en fortgående utvidgning av den kommunala yrkesundervisningen kunna emellertid ökade medelsbehov förutses, som kunna motivera en höjning av anslaget för budgetåret 1946/47. Överstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att under det att i mars 1944 funnos 180 statsunderstödda kommunala anstalter för yrkesundervisning med ett då under utbildning varande sammanlagt elevantal av 38 543, anstalternas antal motsvarande månad innevarande år hade ökat till 199 och sammanlagda elevantalet till 42 116.

Den beräknade fortgående utvidgningen i och för sig giver överstyrelsen anledning utgå från ett med omkring 10 procent ökat medelsbehov gentemot anslaget för innevarande budgetår.

Sveriges husmodersföreningars riksförbund har — under framhållande av att undervisningen i allmänna samhällliga frågor i fortsättningsskolan för stora medborgargrupper knappast kan anses tillfredsställande — hemställt om överstyrelsens medverkan till en utvidgad undervisning i ämnet medborgarkunskap inom anstalterna för yrkesutbildning. Enligt förbundets mening borde medborgarkunskap införas såsom obligatoriskt ämne i de olika skolformerna, så att eleverna kunde bibringas i varje fall en kort översikt av samhällets funktioner och organisation samt familjens plats däri. Undervisningen skulle därvid vara inriktad på att giva eleverna en orientering, vart de böra hänvända sig under olika förhållanden, samt omfatta bland annat socialförsäkringens olika grenar, fattigvård och barnavård, samhällets sjuk- och hälsovård, nykterhetsvård, bostadsvård och annan liknande stödjande verksamhet från statens och kommunens sida.

Inom vissa grenar av yrkesutbildningen förekommer redan i viss mån en motsvarande undervisning. I undervisningsplaner för centrala verkstadsskolor återfinnes ämnet yrkeshygien och arbetarskydd samt yrkeslagstiftning, innefattande undervisning i bland annat huvudpunkterna i lagstiftningen rörande arbetets reglering, förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare samt vissa delar av den ekonomiska och sociala lagstiftningen. För den kommunala yrkesundervisningen föreskrives såsom obligatoriskt ämne i lärlingsskola bland annat yrkes- och arbetarlagstiftning. Vad handelsundervisningen beträffar, innefattar denna i handelsgymnasierna och någon enstaka enskild skola, som åtnjuter statsunderstöd, ämnet samhällslära, vilket torde praktiskt taget vara liktydigt med ämnet medborgarkunskap. Vad slutligen angår utbildningen i husligt arbete, har ämnet samhällslära varit föremål för undervisning i husmodersskolor och vissa lärlingskurser för husligt arbete.

Överstyrelsen, som i huvudsak biträder de synpunkter, som framförts av

förbundet, finner skäl tala för att söka få till stånd en förbättrad undervisning i allmänna samhällsfrågor inom yrkesundervisningen. Härvid skulle dock icke fristående kurser i ämnet medborgarkunskap förekomma, utan undervisningen däri skulle ingå som en kompletterande del av den egentliga yrkesutbildningen.

Överstyrelsen finner det därför lämpligt att, därest hinder härför icke anses möta, i skolor för yrkesundervisning ämnet medborgarkunskap införes, där så kan ske, varvid i förekommande fall ämnet arbetarskydd och yrkeslagstiftning lämpligen kan ingå såsom del av medborgarkunskap.

Mot överstyrelsens förslag om införande av ämnet medborgarkunskap i skolor för yrkesundervisning har reservation anförts av ledamoten av överstyrelsen Thomson, vilken ansåg att undervisning i detta ämne icke borde ingå i yrkesutbildning.

Statskontoret har anfört:

I samband med yrkesundervisning meddelas vid vissa kurser undervisning rörande lagstiftnings- och sociala frågor, vilka ha samband med det yrke, som utbildningen avser. Förslaget att utvidga denna undervisning vid yrkesskolorna till att omfatta allmän medborgarkunskap, kan statskontoret i likhet med reservanten inom överstyrelsen av principiella skäl icke biträda. En ökad kunskap hos skilda folkgrupper om samhället och dess funktioner synes visserligen i och för sig eftersträfvansvärd. Härför lära emellertid andra utvägar, vilka kunna nå en större del av ungdomen, böra anlitas.

Den kommunala yrkesundervisningen synes alltjämt undergå en fortsatt utveckling, vilken bör föranleda höjning av anslagsbeloppet för nästa budgetår. Då jag icke har något att erinra mot överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet, torde förevarande anslag böra uppföras med 3 900 000 kronor, vilket innebär en höjning med 350 000 kronor. Överstyrelsens förslag om utvidgning av den undervisning, som nu meddelas vid vissa kurser rörande lagstiftnings- och sociala frågor, vilka ha samband med det yrke, som utbildningen avser, till att omfatta allmän medborgarkunskap, kan jag i likhet med reservanten inom överstyrelsen och statskontoret icke biträda.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3 900 000.

[235.] 13. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kronor, disponeras med 640 000 kronor till understöd till avlönning av lärare och med 60 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel (jfr propositionen 1945: 260 sid. 11 ff.). *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har för nästa budgetår hemställt om ett med 50 000 kronor till 750 000 kronor förhöjt anslag.

Överstyrelsen har därvid — under erinran att de enskilda anstalterna från och med innevarande budgetår i understödshänseende uppdelas på två grupper (A och B), av vilka den ena (A) avsetts skola erhålla understöd efter samma grunder som motsvarande kommunala skolor och den andra (B) efter prövning i varje särskilt fall med visst för varje anstalt fastställt maxibelopp — vidare anfört huvudsakligen följande.

Enligt av överstyrelsen i dess anslagsäskanden för innevarande budgetår framlagt förslag hänfördes av de 55 enskilda anstalter, som erhöles statsunderstöd budgetåret 1944/45, 28 anstalter till A-gruppen och återstående 27 till B-gruppen. Någon förändring beträffande skolorna av beskaffenhet att inverka på denna uppdelning har, sedan förslaget avgavs, icke inträffat. Däremot har den i grupp B upptagna Landskrona husmodersskola med barnavård under 1945 överlåtits till Landskrona stad. Vidare hava tillkommit ytterligare fyra enskilda anstalter, för vilka understöd söktes för budgetåret 1945/46 och för vilka förväntas att statsunderstöd kommer att begäras även för budgetåret 1946/47, vilka alla synas böra hänföras till grupp A.

Understöden för budgetåret 1945/46 till enskilda anstalter för yrkesundervisning äro ännu icke fördelade, men ansökningar hava inkommit till överstyrelsen å ett sammanlagt belopp av 792 277 kronor. Motsvarande sökta belopp för budgetåret 1944/45 uppgick till 767 732 kronor. Ökningen, 24 545 kronor, motsvarar i stort sett sökt bidrag för de nytillkomna skolorna, som enligt vad förut sagts ansetts böra hänföras till grupp A. Liksom vid motsvarande kommunala anstalter för yrkesundervisning räknar överstyrelsen med att icke alla i statsunderstödsansökningarna upptagna kurser komma till stånd, varför statsunderstödet i vissa fall ej kan av skolorna utnyttjas i sin helhet, men å andra sidan bör vid anslagets beräkning en marginal medtagas för möjliggörande av kursverksamhetens utveckling. Hänsyn torde även böra tagas till att ytterligare skolor, som anses böra komma i åtnjutande av statsbidrag, kunna tillkomma.

Den huvudsakliga utvecklingen torde enligt överstyrelsens mening komma att äga rum inom A-gruppen. Anslagsbehovet till lärares och föreläsares avlöning har av överstyrelsen för budgetåret 1945/46 för de enskilda anstalter för yrkesundervisning, som hänförts till A-gruppen, uppskattats till 460 000 kronor. Överstyrelsen uppskattar motsvarande anslagsbehov för budgetåret 1946/47 till ett med 25 000 kronor ökat belopp, eller 485 000 kronor.

Beträffande anslaget för undervisningsmateriel för enskilda anstalter, hänförliga till A-gruppen, vill överstyrelsen liksom tidigare — med hänsyn till att verkstadsbetonade skolor med dyrbar maskinutrustning för närvarande äro mindre talrikt företrädade bland de enskilda anstalterna — icke föreslå proportionsvis lika högt statsunderstöd till undervisningsmateriel för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning som för motsvarande kommunala anstalter. För budgetåret 1945/46 har överstyrelsen beräknat ifrågavarande anslag till 45 000 kronor. Överstyrelsen uppskattar anslagsbehovet till undervisningsmateriel för de till A-gruppen hörande enskilda anstalterna för yrkesundervisning för budgetåret 1946/47 till 55 000 kronor.

Sålunda skulle anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning, till vilka statsunderstöd skall beräknas enligt de för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder, uppgå till sammanlagt (485 000 + 55 000 =) 540 000 kronor.

Vad angår de enskilda anstalter för yrkesundervisning, vilka hänförts till

grupp B, synas några större förändringar knappast vara att vänta. Överstyrelsen anser sig dock böra räkna med någon utökning av anstalternas antal och som följd därav även av medelsbehovet. I överensstämmelse därmed uppskattar överstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 för i grupp B upptagna enskilda anstalter för yrkesundervisning till 225 000 kronor, varav omkring 15 000 kronor till undervisningsmateriel.

Sammanlagt skulle alltså erfordras (540 000 + 225 000 =) 765 000 kronor, vilket belopp emellertid torde kunna avrundas till 750 000 kronor.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 750 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor. Av anslaget torde 680 000 kronor böra beräknas till understöd till avlönning av lärare och 70 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel.

Åberopande vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag*
av kronor 750 000.

Departementsschefen.

[236.] 14. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m., förslagsanslag. Anslag till centrala verkstadsskolor har funnits på riksstaten först från och med budgetåret 1942/43. Ur anslaget skall gäldas statsbidrag jämlikt kungörelsen 1941:716 angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor, i vad avser bidrag till engångskostnader för undervisningen (§§ 2—4) samt bidrag till engångskostnader för anordnande av elevinternat (§ 12), dock att statsbidrag till kostnaderna för anskaffande av den första uppsättningen av sådan stadigvarande undervisningsmateriel, som prövas erforderlig för yrkesavdelning för flygmekaniker, vilken anordnas vid central verkstadsskola, gäldas från särskilt på riksstaten uppfört anslag.

I efterföljande sammanställning upptagas de här ifrågavarande ändamål anvisade anslagen och nettoutgifterna enligt budgetredovisningen:

Budgetår	Anvisat anslag kronor	Nettoutgift i runt tal kronor
1942/43	1 000 000	366 000
1943/44	1 700 000	1 139 000
1944/45	3 000 000	508 000
1945/46	3 500 000	—

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 5 000 000 kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Till överstyrelsen för yrkesutbildning ha inkommit ansökningar om inrättande av centrala verkstadsskolor i nedan angivna orter, nämligen från

Kalmar läns norra landsting och Kalmar läns södra landsting i Oskarshamn,

Kristianstads läns landsting i Hässleholm samt

Hallands läns landsting i Halmstad och Plönninge.

Därjämte föreliggande ansökningar om statsbidrag från

Karlskrona stad till nybyggnad för elevinternat vid centrala verkstadsskolan i Karlskrona,

Kronobergs läns landsting till uppförande av verkstadsbyggnad samt inrättande av ytterligare yrkesavdelningar m. m. vid centrala verkstadsskolan i Ljungby,

Göteborgs och Bohus läns landsting till nybyggnad för elevinternat vid centrala verkstadsskolan i Uddevalla samt

Värmlands läns landsting till nybyggnad för elevinternat vid centrala verkstadsskolan i Östanås.

Slutligen har till överstyrelsen från Malmöhus läns landsting inkommit meddelande om att landstinget vid sitt lagtima möte år 1945 beslutat inrätta en central verkstadsskola i Lund men att landstinget på grund av vissa omständigheter icke kunde ingiva framställning om skolans erkännande och statsbidrag för densamma förrän tidigast någon gång under första hälften av nästkommande år. Med hänsyn härtill torde statsbidrag till verkstadsskolan i Lund med all sannolikhet icke komma att belasta ifrågavarande anslag för budgetåret 1946/47.

Ansökningarna från nu nämnda landsting innefatta bland annat förslag om anordnande av lokaler för skolorna genom ny- eller ombyggnader, vilka byggnadsprogram i övervägande antalet fall äro mycket omfattande. Då överstyrelsens behandling av de föreliggande ansökningarna, framförallt i vad dessa avse genomförande av föreslagna byggnadsprogram och anskaffning av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till de planerade skolorna, är mycket tidskrävande, har överstyrelsen icke medhunnit annat än en preliminär granskning av ansökningarna i och för bedömandet av storleken av det anslagsbehov, som för ifrågavarande ändamål bör upptagas i riksstaten för budgetåret 1946/47. Överstyrelsen har emellertid härvid ansett sig kunna beträffande de inkomna ansökningarna utgå från att ärendenas fortsatta behandling skall giva överstyrelsen anledning att tillstyrka statsbidrag till de ändamål, som avses i framställningarna.

På grundval av föreliggande ansökningshandlingar har överstyrelsen preliminärt beräknat statsbidraget till engångskostnader till ovannämnda planerade eller erkända centrala verkstadsskolor till sammanlagt 3 360 000 kronor. För genomförande av byggnadsföretag av den art, varom här är fråga, åtgår emellertid regelmässigt betydligt längre tid än som på förhand beräknats. På grund härav torde det kunna förutsättas, att flertalet av de här behandlade byggnadsprogrammen ej hinna bli förverkligade i så god tid, att statsbidrag för desamma kan slutligt utanordnas före utgången av budgetåret 1946/47. Som en följd härav torde statsbidrag till en del av de planerade anskaffningarna av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt inventarier och inredning icke heller komma att utanordnas under budgetåret. På grund av dessa förhållanden anser sig överstyrelsen för nu ifrågavarande ändamål kunna räkna med en mycket betydande reduktion av medelsbehovet för budgetåret 1946/47, förslagsvis till 1 000 000 kronor. Genom

Kungl. Maj:ts beslut ha emellertid statsbidrag å i runt tal 1 500 000 kronor medgivits till vissa engångskostnader vid de centrala verkstadsskolorna i Örebro, Sandö, Eskilstuna och Jönköping, vilka statsbidrag, såvitt nu kan bedömas, icke komma att utanordnas förrän under budgetåret 1946/47. Vidare kommer anslaget med all sannolikhet att belastas med *dels* statsbidrag till engångskostnader vid de erkända centrala verkstadsskolorna i Borås och Trollhättan, omkring 900 000 kronor, *dels* en betydande del av det statsbidrag för engångskostnader, som överstyrelsen upptog i sina *petita* för innevarande budgetår. Sålunda synes man böra räkna med att statsbidrag för här avsett ändamål till de centrala verkstadsskolorna i Uppsala, Sundsvall och Vännäs samt de planerade centrala verkstadsskolorna i Stora Kopparbergs kommun, Östersund och Skellefteå kommer att till viss del belasta nästkommande budgetårs anslag. Överstyrelsen beräknar att för tillgodoseendet av nu nämnda anslagsbehov erfordras i runt tal 4 000 000 kronor utöver förut angivna 1 000 000 kronor. Sammanlagda anslagsbehovet för nästa budgetår beräknas sålunda till 5 000 000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål ha för budgetåren 1942/45 beviljats anslag med tillhopa 5 700 000 kronor, medan den sammanlagda anslagsbelastningen under dessa budgetår endast utgjort 2 013 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår är beroende av många faktorer, som nu icke kunna överblickas. Anslaget har för innevarande budgetår höjts från 3 000 000 kronor till 3 500 000 kronor. Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit en ytterligare höjning av anslaget för nästa budgetår med 1 500 000 kronor. Det synes vara tillräckligt, att anslaget höjes med 500 000 kronor och således uppföres med 4 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 000 000.

[237.] **15. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 1 650 000 kronor. Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte höjas till 2 000 000 kronor. På grundval av inhämtade uppgifter har överstyrelsen beräknat medelsbehovet till ifrågavarande ändamål för de centrala verkstadsskolor, som redan innevarande budgetår äro i verksamhet, till i runt tal 1 825 800 kronor. Överstyrelsen har därjämte beräknat medel, 237 000 kronor, till driften av dels den erkända centrala verkstadsskolan i Eskilstuna, dels ock två planerade nya centrala verkstadsskolor (i Mjölby och Helsinggården), vilka beräknas påbörja verksamheten under nästa budgetår. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle alltså anslagsbe-

honet för nästa budgetår utgöra (1 825 800 + 237 000 =) 2 062 800 kronor. Detta belopp har av överstyrelsen avrundats till 2 000 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har överstyrelsen utgått från oförändrade statsbidragsgrunder.

Sedan riksdagen (skrivelsen 1944:318), i anledning av motionerna I:123 och II:182, uttalat, att en översyn borde verkställas beträffande gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärare vid centrala verkstadsskolor, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1944 *överstyrelsen för yrkesutbildning* att verkställa den av riksdagen ifrågasatta översynen. Överstyrelsen överlämnade därefter med skrivelse den 12 januari 1945 utredning och förslag i ämnet. Ärendet har därefter varit föremål för remissbehandling.

Överstyrelsens förslag innebär i huvudsak, att för rektorer och lärare vid de centrala verkstadsskolorna skulle utarbetas ett särskilt avlöningsreglemente, varvid de för de praktiska mellanskolorna gällande avlöningsbestämmelserna skulle tjäna som förebild i fråga om yrkeslärare, ämneslärare, timlärare och gymnastiklärare samt civila avlöningsreglementets löneplan E i fråga om rektorer. Enligt förslaget skulle yrkeslärare hänföras till 16 lönegraden antingen som ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare, ämneslärare placeras i 21 lönegraden som ordinarie samt i 18 lönegraden som extra ordinarie eller extra.

I yttrande över överstyrelsens förslag har *slöjd- och yrkeslärarnas riksförbund* framhållit önskvärdheten av en enhetlig löneställning för all lärarpersonal vid ifrågavarande skolor. Det vore av den största vikt, att verkstadsskolorna tillförsäkrades lärare, vilka vore skickade att undervisa i både verkstadsarbete och i teoriämnen. Då enligt förbundets mening rekryteringen av dugliga lärare i verkstadsarbete, som icke bara omfattade undervisning för vinnande av manuell färdighet utan därjämte omslöte hela det produktiva arbetets alla detaljer, vore det viktigaste spörsmålet för yrkesskolorna, borde lärarna givas en löneställning, som tillförsäkrade skolorna driftiga arbetsledare och intresserade teknici. Förbundet anser, att detta kunde ske, om lärare vid central verkstadsskola i likhet med lärarinna i hushållsgöromål m. fl. vid praktisk mellanskola placerades i 18 lönegraden. Förbundet anför vidare, att förbundet utginge från att nu ifrågavarande lärare i lika grad saknade undervisningsteknisk utbildning, vare sig de vore yrkesmän med särskilt framstående kunnighet och stor erfarenhet på sitt arbetsområde eller personer med examen från fackskola eller tekniskt gymnasium. Det syntes därför böra ankomma på den centrala yrkesskolledningen att utbilda lämpliga aspiranter för lärartjänster inom yrkesundervisningen. Enligt förbundets mening borde särskilda ämneslärartjänster icke bli erforderliga. Den undervisning, som icke lämpligen kunde placeras på teknisk eller tekniskt-merkantilt utbildade lärare, borde överföras å timlärare.

Den vid budgetarbetet verkställda granskningen av det förslag, som överstyrelsen för yrkesutbildning med anledning av den av 1944 års riksdag ifrågasatta översynen av nu gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärare vid centrala verkstadsskolor framlagt i ämnet, har givit till resultat, att frågan om en lönereglering för lärarpersonalen ansetts böra upptagas till prövning först sedan frågan om lärarnas kompetens och utbildning blivit löst. Jag vill beträffande sistnämnda spörsmål erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1945 uppdragit åt överstyrelsen för yrkesutbildning att verkställa utredning av frågan om utbildningen av yrkeslärare. Vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår utgår jag från nu gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärare vid de centrala verkstadsskolorna.

Överstyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 2 000 000 kronor. Jag finner mig kunna godtaga överstyrelsens beräkning och förordar alltså, att anslaget uppföres med nämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 350 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2 000 000.

[238.] 16. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 95 000 kronor.

För närvarande återstå av ifrågavarande verkstadsskolor endast Byske kommuns skolor i Byske m. fl. orter samt Lysekils stads skolor i Lysekil.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 64 000 kronor, vilket innebär en minskning med 31 000 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Såsom överstyrelsen i föregående års framställning rörande understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom uttalade, torde skolan i Byske lämpligen i sinom tid böra upphöra, eventuellt genom att skolan omändras till en kommunal skola för yrkesundervisning. Då emellertid den av landstinget beslutade centrala verkstadsskolan i Skellefteå knappast torde kunna träda i verksamhet förrän från och med budgetåret 1947/48, anser sig överstyrelsen böra föreslå, att medelsbehovet under förevarande punkt beräknas med hänsyn till att bidrag kan komma att utgå till skolan i Byske jämväl för budgetåret 1946/47.

Vad beträffar skolan i Lysekil har enligt det betänkande med utredning och förslag angående yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad, som avgivits av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, föreslagits, att denna skola skulle omorganiseras till en skola för utbildning av dels sjömän, dels båtbyggare. Överstyrelsen har tillstyrkt förslaget. Med ledning

av förslag, som styrelsen för verkstadsskolan i Lysekil avgivit rörande avveckling av den nu pågående yrkesundervisningen för arbetslös ungdom, varvid hänsyn tagits även till att de nuvarande eleverna i görligaste mån få avsluta sin utbildning, räknar överstyrelsen med att av de nuvarande avdelningarna under budgetåret 1946/47 komma att återstå två avdelningar för metallarbetare och en avdelning för värme- och sanitetsmontörer, av vilka sistnämnda avdelning och den ena avdelningen för metallarbetare beräknas upphöra med utgången av höstterminen 1946.

Styrelserna för verkstadsskolorna för viss arbetslös ungdom i Byske och Lysekil hava i infortrade förslag till kostnads- och understödsberäkningar för budgetåret 1946/47 begärt statsunderstöd med 53 931 kronor respektive 22 225 kronor.

Efter granskning av dessa statförslag finner sig överstyrelsen böra anföra följande:

Avlöning åt rektor och övriga lärare. Enligt skolornas beräkningar uppgår understödsbehovet till ifrågavarande avlöningar, beträffande skolan i Byske till 32 441 kronor samt för skolan i Lysekil till 15 350 kronor, varav 3 500 kronor till rektorsarvode. Sistnämnda belopp, som för innevarande budgetår utgör 9 500 kronor, förutsätter, att den tilltänkta skolan för sjömän och båtbyggare kommer till stånd och erhåller gemensam rektor med arbetslöshets-skolan.

Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1946/47 till avlöning åt rektor och övriga lärare beräknas för skolan i Byske 32 440 kronor och för skolan i Lysekil 15 350 kronor.

Administrationskostnader. I denna del har skolan i Byske angivit understödsbehovet till enahanda belopp, 3 500 kronor, som beräknats för budgetåret 1945/46. Skolan i Lysekil har beräknat understöd med 3 000 kronor, vilket i förhållande till det för sistnämnda budgetår beräknade beloppet innebär en sänkning med 6 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1946/47 till understöd till administrationskostnader beräknas för skolan i Byske 3 500 kronor och för skolan i Lysekil 3 000 kronor.

Anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel. För detta ändamål har skolan i Byske uppskattat understödsbehovet till 12 150 kronor. Skolan i Lysekil har härför icke begärt något understöd.

Med hänsyn till förestående avveckling av nuvarande form för skolan i Byske synes anslaget till förevarande ändamål, i likhet med vad som skett för budgetåret 1945/46, icke böra beräknas till högre belopp än som kräves för en oundgängligen nödvändig komplettering av verktyg. Överstyrelsen får därför förorda, att för budgetåret 1946/47 till anskaffning av stadigvarande undervisningsmateriel för skolan i Byske beräknas understöd allenast med 900 kronor.

Anskaffande av inventarier. Skolan i Byske har beräknat behovet till 200 kronor. Skolan i Lysekil har härför icke äskat något understöd. Överstyrelsen föreslår, att understödet beräknas för skolan i Byske till 100 kronor.

Underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Till ifrågavarande ändamål har skolan i Byske beräknat enahanda understöd som det för budgetåret 1945/46 beräknade eller 4 200 kronor. Skolan i Lysekil har uppskattat behovet till 3 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 2 260 kronor i förhållande till det för budgetåret 1945/46 beräknade beloppet. Överstyrelsen tillstyrker, att nämnda belopp anvisas.

Sjukvårds- och olycksfallsförsäkringskostnader för eleverna. Även i denna del har skolan i Byske beräknat understödsbehovet till det för budgetåret 1945/46 härför beräknade beloppet, 1 440 kronor. Skolan i Lysekil har beräknat behovet till 875 kronor, vilket innebär en minskning med 975 kronor i jämförelse med det för budgetåret 1945/46 beräknade beloppet. Överstyrelsen har emot dessa beräkningar intet att erinra.

Med stöd av vad nu anförts kunna understödsbehoven beräknas till 42 580 kronor — avrundat till 42 000 kronor — för skolan i Byske och till 22 225 kronor — avrundat till 22 000 kronor — för skolan i Lysekil.

I annat sammanhang denna dag förklarar jag mig icke för närvarande beredd att tillstyrka det av överstyrelsen berörda förslaget om förändring av verksamheten vid Lysekils-skolan till en yrkesskola för den mindre sjöfarten och fisket. Jag har emellertid samtidigt framhållit såsom en möjlighet, att denna skola likväl kunde komma att framdeles inlemmas i en yrkesutbildningsorganisation för fiskerinäringen, en fråga, som för närvarande är föremål för utredning inom jordbruksdepartementet. Med hänsyn till att Lysekils-skolans framtida ställning inom yrkesskolväsendet således tills vidare måst lämnas öppen, kan det måhända ifrågasättas, huruvida icke avvecklingen av skolans nuvarande verksamhet borde ske i en långsammare takt än som beräknats. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta härom. Med hänsyn till det ovissa läget anser jag tillrådligt att för nästa budgetår beräkna en medelsåtgång till skolan av ungefär samma omfattning som för innevarande budgetår, d. v. s. i runt tal 52 000 kronor eller 30 000 kronor mer än överstyrelsen beräknat.

Departement-
schefen.

Då överstyrelsens förslag i övrigt icke givit mig anledning till erinran, förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med (64 000 + 30 000 =) 94 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 1 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 94 000.

[239.] 17. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av flygmekanikeravdelningar, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1944/45 var uppfört med 1 040 000 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med ett nominellt belopp av 100 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och därvid anført följande.

Av olika anledningar har färdigställandet av de byggnader, vari flygmekanikeravdelningarna i Stockholm och Hälsingborg skola inrymmas, blivit avsevärt fördröjt. Enligt vad överstyrelsen erfarit, torde man ej heller kunna räknat med att byggnaderna i fråga bliva färdiga att tagas i bruk i så god

tid, att statsbidrag kan utanordnas före utgången av innevarande budgetår. Undervisningen är i båda fallen igång i provisoriska lokaler, som dock icke möjliggjort uppställande av hela den maskinella utrustning, som är avsedd för avdelningarna ifråga. På grund härav är det icke uteslutet, att även viss materielanskaffning icke kan verkställas förrän mot slutet av innevarande budgetår, i vilket fall likviden för leveranser kommer att belasta nästkommande budgetårs anslag.

Departement-
schefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av flygmekanikeravdelningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100.

[240.] 18. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal, förslagsanslag. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 215 000 kronor. Av anslaget disponeras högst 25 350 kronor till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder. Beträffande anslagsdispositionen hänvisas i övrigt till statsliggaren sid. 683 f.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Överstyrelsen har därvid icke ifrågasatt någon ändring beträffande anslagets disposition.

Departement-
schefen.

Såsom bidrag till anordnande av elevinternat vid flygmekanikerskolan i Mölndal har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 225 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga (se proposition 1945: 260, sid. 30) förutsatte min företrädare i ämbetet, att det ur nu ifrågavarande anslag utgående bidraget, högst 25 350 kronor, till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder icke vidare skulle utgå, sedan elevinternatet tagits i bruk. Då detta enligt vad jag under hand inhämtat torde komma att ske från och med nästa läsår, bör det nuvarande anslaget, 215 000 kronor, till driften av förevarande skola, för nästa budgetår minskas med 25 350 kronor till 189 650 kronor. Då överstyrelsens anslagsberäkning i övrigt icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med i avrundat tal 190 000 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190 000.

[241.] 19. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor, *förslagsanslag*. 20. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor, *förslagsanslag*. Under åberopande av vad jag denna dag anför vid anmälan av frågan om yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 150 000;

dels ock till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 100 000.

[242.] 21. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer, *förslagsanslag*. Detta anslag är nu uppfört med 41 600 kronor. Ur anslaget utgå bidrag till vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning under budgetåret 1946/47 anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen den 2 juni 1939 (nr 219) angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete, med *dels* sammanlagt högst 18 600 kronor till tre dagkurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass B, *dels* sammanlagt högst 9 000 kronor till fem dagkurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass C, *dels ock* sammanlagt högst 14 000 kronor till högst fem kompletteringskurser, avsedda för sådana redan verk samma installatörer, som inneha bevis om behörighet av klass B med anteckning om meddelad eftergift från de i kungörelsen 1939:219 angivna fordringarna på teoretisk utbildning. För kursverksamheten gällande bestämmelser framgå av statsliggaren sid. 684.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 27 600 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 14 000 kronor. Överstyrelsen har därvid beräknat oförändrat medelsbehov under nästa budgetår till kurser av de två förstnämnda typerna. I fråga om kompletteringskurserna har överstyrelsen framhållit, att tre sådana kurser planerats under budgetåret 1944/45 men att det anmälda deltagarantalet blivit så lågt att endast en kurs kunnat äga rum. Då riksdagen för innevarande budgetår anvisat medel till ytterligare fem kompletteringskurser, syntes det överstyrelsen tillrådligt att under budgetåret 1946/47 göra ett uppehåll i anordnandet av dessa kurser. Överstyrelsen, som samrätt med kommerskollegium, ansåge sig därför icke böra för detta budgetår hemställa om medel till dylika kurser.

Departementschefen.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot överstyrelsens förslag, vilket innebär en anslagsminskning med 14 000 kronor, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 27 600.

[243.] 22. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag. 23. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor, förslagsanslag. 24. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, förslagsanslag. 25. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid flygmekanikerskolan i Mölndal, förslagsanslag. Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 1 500 000 kronor, 1 200 000 kronor, 100 000 kronor och 140 000 kronor. Då beredningen av dessa anslagsfrågor ännu ej är avslutad, torde nämnda anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra preliminärt uppföras med nedan angivna, beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning* ett förslagsanslag

av kronor 1 800 000;

dels till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor* ett förslagsanslag av kronor 1 650 000;

dels till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom* ett förslagsanslag av kronor 100 000;

dels ock till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid flygmekanikerskolan i Mölndal* ett förslagsanslag av kronor 150 000.

[244.] 26. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid sjömansskolor, förslagsanslag. Under återopande av vad jag i annat sammanhang denna dag anför vid anmälan av frågan om yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid sjömansskolor ett förslagsanslag av* kronor 50 000.

[245.] 27. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 600 kronor. Grafiska institutet har upprättats av svenska boktryckarföreningen och är avsett för utbildning av företags- och arbetsledare inom den grafiska industrien samt av produktionsmän inom reklambranschen. Institutet disponerar sedan hösten 1943 vissa lokaler i den av konstfackskolan disponerade fastigheten, vilken redovisas å statens allmänna fastighetsfond. Då institutet ansetts böra få disponera lokalerna kostnadsfritt, erhåller institutet ur detta anslag statsbidrag med belopp, motsvarande hyresersättningen till fastighetsfonden. Bidraget avser däremot icke städnings- och bränslekostnader och dylikt. Hyran för de av institutet disponerade utrymmena beräknas till 3 600 kronor för helt år.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har, efter av *institutets direktion* i ämnet gjord framställning, anhållit om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 600.

[246.] 28. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** Detta anslag, som under budgetåren 1939/45 utgått med 25 400 kronor, höjdes för innevarande budgetår till 34 000 kronor. *Järnkontolet* har nu hemställt om höjning av anslaget med ytterligare 3 194 kronor till 37 194 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* och *statskontolet* ha tillstyrkt en förhöjning av anslaget med i avrundat tal 3 000 kronor till 37 000 kronor. Till stöd för anslagshöjningen har järnkontolet bland annat anfört, att skolan under nästa budgetår komme att få vidkännas ökade utgifter för laborationer och för vissa andra ändamål. På grund av den av riksdagen beslutade löneförbättringen för lägre befattningshavare i statens tjänst uppstode dessutom extra kostnader för sådan löneförbättring åt en vaktmästare vid skolan.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag en höjning av anslaget med 3 000 kronor till 37 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 37 000.

[247.] 29. Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås, förslagsanslag. Anslaget är nu uppfört med 40 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 688 f. Enligt medgivande av riksdagen utgår ur anslaget till kristillägg dylikt tillägg till sådana befattningshavare vid institutet, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, efter samma grunder som gälla för befattningshavare i statens tjänst vid icke nyreglerade verk, dock under villkor, att halva kostnaden bestrides av vederbörande kommun eller landsting. Styrelsen för institutet har hemställt om höjning av här ifrågavarande anslag med 1 467 kronor, bidraget till dyrtidstillägg oberäknat. Överstyrelsen för yrkesutbildning har tillstyrkt höjning av anslaget med 2 000 kronor, inklusive bidrag till dyrtidstillägg.

Fördelningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget och de av överstyrelsen för yrkesutbildning för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppen framgå av följande sammanställning.

Ä n d a m å l	För budget- året 1945/46 anvisade belopp	Av översty- relsen för yrkesutbild- ning föreslag- na belopp
1. Uppehållande av institutets verksamhet . .	13 220	14 220
2. Avlönande av föreståndare, tillika lärare i spinneriteknik	5 000	5 000
3. Avlönande av lärare i textilvarukunskap .	2 750	3 000
4. Avlönande av lärare i bindingslära	2 750	3 000
5. Avlönande av lärare i konfektionsteknik .	2 750	3 000
6. Avlönande av lärarinna i handvävning . .	2 000	2 000
7. Avlönande av lärarinna i färg- och mönster- komposition	—	1 400
8. Extra lärare och assistenter	2 500	1 100
9. Bidrag till pensionsavgifter	1 000	1 000
10. Bestridande av halva kostnaden för dyrtids- tillägg åt befattningshavare vid institutet .	8 030	8 280
	40 000	42 000

Överstyrelsen har beträffande de av överstyrelsen föreslagna höjningarna av vissa utgiftsposter anført huvudsakligen följande.

U p p e h å l l a n d e a v i n s t i t u t e t s v e r k s a m h e t. Institutets styrelse framhåller ånyo vikten av att till det omfattande expeditionella arbetets utförande — bland annat kompendieskrivning och besvarande av ett ständigt växande antal förfrågningar från industrihåll och från enskilda till institutet — ett deltidsanställt skrivbiträde kan erhållas. I dess förslag till stat har ett belopp av 1 500 kronor upptagits till detta ändamål. Då importvägarna beräknas stå öppna under budgetåret 1946/47, har styrelsen vidare ansett sig böra uppföra ett till 8 000 kronor ökat belopp till anskaffning av maskiner och reservdelar. Den totala ökningen av det statsanslag, som institutet önskar erhålla för utgifter till uppehållande av institutets verksamhet, uppgår till 4 847 kronor.

Överstyrelsen vill liksom i sina petita för innevarande budgetår framhålla att överstyrelsen anser anslagsbehovet för anställande av ett skrivbiträde väsentligen kunna täckas av elevavgifter samt inkomster av försäld produktion. Överstyrelsen anser sig i detta sammanhang böra erinra om att i institutets stat av inkomsten av från institutet såld produktion viss del använts till ersättningar för ledning av produktionen åt fackläraren i spinneriteknik — som jämväl är institutets föreståndare — och fackläraren i väveriteknik. Med hänsyn till institutets karaktär av undervisningsanstalt anser överstyrelsen, att en sådan provision är mindre lämplig och att den för framtiden icke bör utgå. I den mån inkomster uppstå vid försäljning av produktion böra dessa i stället användas till uppehållande av institutets verksamhet, bland annat till avlönande av skrivbiträde. Överstyrelsen anser det emellertid önskvärt, att institutet, när möjligheterna att överse och förnya den maskinella utrustningen ökas, beredes förbättrade möjligheter till anskaffning av maskiner och reservdelar. Den vill därför för sin del tillstyrka en höjning av anslaget till uppehållande av institutets verksamhet med 1 000 kronor.

Avlönande av lärare i textil varukunskap, i bindningslära och i konfektionsteknik. Beträffande löner till institutets facklärare anför institutets styrelse, att genom elevantalets ökning lärarna icke längre i nämnvärd grad kunna åtaga sig konsulterande arbete utom tjänsten. Då dessutom institutet står i direkt konkurrensförhållande till industrien, när det gäller att förvärva duglig personal till lärartjänsterna, anser institutet det skäligt att begära anslag till en löneförbättring med 1 000 kronor per år jämte vanliga tillägg till facklärartjänsterna i bindningslära, textil varukunskap och konfektionsteknik. Institutet framhåller, att härigenom dock icke räknas med att kunna följa den lönestegring, som kommit industriens tekniker till del.

Vad styrelsen anför beträffande institutets konkurrensförhållande till industrien, när det gäller att förvärva duglig personal till lärartjänsterna, finner överstyrelsen motivera en löneförbättring för facklärartjänsterna i bindningslära, textil varukunskap samt konfektionsteknik. Löneförbättringen bör dock enligt överstyrelsens uppfattning kunna begränsas till 500 kronor för var och en av de tre tjänsterna. Av denna ökning skulle hälften eller sammanlagt 750 kronor bestridas av statsmedel. Med dyrtids- och kristillägg kommer, vid bifall till överstyrelsens förslag, den sammanlagda löneförbättringen för var och en av de tre tjänsterna att uppgå till omkring 820 kronor. Såsom ovan anförts bör samtidigt alla provisioner och dylikt till lärare på grund av försäld produktion bortfalla.

Avlönande av lärarinna i färg- och mönsterkomposition. Med hänsyn till vikten av det konstnärliga momentet i dekoratörers utbildning har institutets styrelse begärt särskilt anslag för reglering av en ordinarie lärarinnetjänst i ämnet färg- och mönsterkomposition. Överstyrelsen tillstyrker statsbidrag för ändamålet med 1 400 kronor. Då enligt institutets styrelse kostnaderna för avlöning av extra lärare och assistenter vid ett inrättande av nämnda lärarbefattning undergår en motsvarande minskning, föreslår överstyrelsen, att statsbidraget till extra lärare och assistenter, vilket under innevarande budgetår utgår med 2 500 kronor, för budgetåret 1946/47 reduceras till 1 100 kronor.

D y r t i d s t i l l ä g g. Efter höjningen av anslaget till de tre facklärartjänsterna kommer statsverkets andel i kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid institutet att ökas till ett belopp, som med hänsyn till slutsumman lämpligen bör avrundas till 8 280 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt överstyrelsens förslag om höjning av anslaget med 2 000 kronor.

Departement-
schefen.

I likhet med statskontoret anser jag mig böra tillstyrka bifall till överstyrelsens förslag om höjning av ifrågavarande anslag med 2 000 kronor till 42 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på sätt överstyrelsen föreslagit. Jag förutsätter i likhet med överstyrelsen, att provision på försäld produktion i fortsättningen icke utgår till lärare vid institutet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 42 000.

[248.] 30. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping.** Såsom bidrag till ifrågavarande läroanstalt utgick under budgetåren 1937/45 anslag med, för åren 1937/42 18 000 kronor och för åren 1942/45 23 000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 27 000 kronor.

Institutets styrelse har hemställt om ett med 8 000 kronor till 35 000 kronor förhöjt anslag. Som motivering härför anför styrelsen — under framhållande att antalet inträdessökande till institutet innevarande år utgjort 141 — att institutet efter de lokalutvidgningar och förbättringar i maskinutrustningen, som skett, ansett sig böra upprätta en parallellavdelning för att därmed bättre kunna tillgodose industriens ökade behov av personal. Styrelsen understryker därvid, att på grund av de stora extra anslag, som kommunen och industriföretag lämnat till institutets utvidgning, några medel för ifrågavarande ändamål icke torde kunna påräknas från dessa håll.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som finner det vara synnerligen önskvärt, att institutets undervisningskapacitet ökas genom inrättande av en parallellavdelning, tillstyrker att anslaget i anledning härav undergår viss höjning. Överstyrelsen anser dock, att höjningen, med hänsyn till att inkomster av försäld produktion torde kunna beräknas uppgå till högre belopp än det av styrelsen antagna, 7 900 kronor, borde kunna begränsas till 6 000 kronor.

Statskontoret har förklarat, att förslaget om statsbidrag till den nyinrättade parallellavdelningen vid institutet icke föranledde någon erinran från statskontorets sida. Ämbetsverket saknade emellertid säkra hållpunkter för bedömning av hur stort belopp, som kunde anses erforderligt för avdelningen.

Med hänsyn till de ökade kostnader för institutets verksamhet, vilka för-
anledas av inrättandet av en parallellavdelning vid institutet, biträder jag över-
styrelsens förslag om höjning av ifrågavarande anslag med 6 000 kronor till
33 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag
till Lennings textiltekniska institut i Norrköping* för budget-
året 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 33 000.

[249.] 31. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till
laboratorieutrustning vid Lennings textiltekniska institut i Norrköping,
reservationsanslag.** I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår anhöll
styrelsen för nämnda institut om anslag med 15 800 kronor till inköp av
provningsapparater för undervisningsändamål. Framställningen föranledde icke
någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Styrelsen har nu ånyo hemställt om anvisande
av medel till förevarande ändamål och därvid beräknat medelsbehovet till
15 860 kronor enligt följande specifikation:

1 st. garnhållfasthetsprovare för löpande längder	kronor	6 200
1 » fiberhållfasthetsprovare	»	2 660
1 » vithetsmätare med tillbehör	»	7 000

Summa kronor 15 860.

Styrelsen anför vidare:

Den snabba utveckling, som under de senare åren försiggått inom textil-
industrien, bland annat innebärande vidgad användning av syntetiska fibrer
samt standardisering av textilvaror, har medfört ökat behov av att på snart
sagt alla stadier av tillverkningsprocessen kunna kontrollera beskaffenheten
av de framställda produkterna. Det är därför nödvändigt, att flera kategorier
av de textilmän, som erhålla sin utbildning vid institutet, få grundläggande
kännedom om använda provningsmetoder samt viss vana att sköta provnings-
apparater. Härfor kräves komplettering av institutets utrustning av provnings-
apparater, för vilken styrelsen numera beräknar en kostnad av 15 860 kronor.
Från industrier eller kommun kan anslag härfor icke påräknas, då dessa under
de sista åren utöver årliga bidrag givit institutet stora engångsanslag.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som tillstyrkt framställningen, har därvid
förklarat, att överstyrelsen anser behovet av den ifrågavarande provnings-
apparaturen vara väl styrkt och att det icke utan men för undervisningen
längre kan anstå med någon av de provningsapparater, för vilka institutets
styrelse gjort framställning om statsbidrag.

Jag biträder överstyrelsens uppfattning, att medel nu böra anvisas till före-
varande ändamål. Anslagsberäkningen har icke i och för sig givit mig anledning
till erinran. Anslaget, vilket bör erhålla reservationsanslags natur, torde dock
böra upptagas med ett nedåt till 15 800 kronor avrundat belopp. Jag hem-
ställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till laboratorieutrustning vid Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 800.

[250.] 32. Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m., *förslagsanslag*. För innevarande budgetår har under rubriken Yrkesutbildning i beredskapskurser m. m. anvisats ett *förslagsanslag* av 3 750 000 kronor (se prop. 1945: 260 sid. 30 f. och riksdagens skrivelse 1945: 339). Anslaget skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut disponeras på följande sätt:

1. Yrkesutbildning i beredskapskurser, <i>förslagsvis</i>	kronor 1 500 000
2. Förberedande åtgärder för och igångsättande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa, <i>förslagsvis</i>	» 1 500 000
3. Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, <i>förslagsvis</i>	» 250 000
4. Yrkesutbildning för långtidsinkallad beredskapspersonal, <i>förslagsvis</i>	» 500 000

Summa kronor 3 750 000.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 1 800 000 kronor, innebärande en anslagssänkning med 1 950 000 kronor. Överstyrelsen, som erinrat, att beredskapskurserna tillkommit med anledning av kriget och främst syftade till att utbilda tempoarbetare och hjälparbetare för verkstadsindustrien samt reservarbetskraft för denna, har icke ansett det erforderligt att för nästa budgetår beräkna några medel under anslagsposten till yrkesutbildning i beredskapskurser. Anslagsposten till yrkesutbildning för långtidsinkallad personal har föreslagits sänkt med 450 000 kronor till 50 000 kronor. Övriga anslagsposter ha upptagits med oförändrade belopp. Anslagets rubrik har föreslagits skola ändras till Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Förberedande åtgärder för igångsättande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa. I kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 445) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa har meddelats bestämmelser angående anordnande av yrkesutbildning för arbetslösa. Huruvida den i kungörelsen i fråga reglerade kursverksamheten under budgetåret 1946/47 kan komma att få någon större omfattning kan icke med säkerhet bedömas. Överstyrelsen förutsätter emellertid att sådan verksamhet i viss omfattning kan behöva bedrivas under nämnda budgetår och vill i detta sammanhang framhålla, att beredskapskursernas klientel under senare tid i nästan övervägande grad utgjorts av arbetslösa, vilka befunnits böra erhålla omskolning eller eljest utbildning för att kunna inplaceras i lämpligt arbete. Till arbetslöshetskurser torde i riksstaten för budgetåret 1946/47 böra uppföras samma

belopp som för innevarande budgetår eller 1 500 000 kronor. Ifrågavarande anslagspost torde i fortsättning böra benämnas Yrkesutbildningskurser för arbetslösa.

Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret. Till ifrågavarande ändamål bör i avvaktan på närmare erfarenhet beräknas oförändrat medelsbehov eller 250 000 kronor.

Yrkesutbildning för långtidsinkallad beredskapspersonal. Några särskilda kurser för långtidsinkallade ha hittills icke behövt anordnas. I ett antal fall ha dock långtidsinkallade, som hos arbetsmarknadskommissionen ansökt om yrkesutbildning (omskolning), placerats i pågående beredskapskurser. Enligt de i kungörelsen den 25 maj 1945 (nr 194) angående övergångsförmåner till viss långtidsinkallad militär personal meddelade bestämmelserna har emellertid den tid, inom vilken här ifrågavarande militära personal äger rätt att begära yrkesutbildning, ännu icke tilländagått. Med hänsyn härtill torde jämväl för budgetåret 1946/47 medel böra anvisas till yrkesutbildning för långtidsinkallad beredskapspersonal med förslagsvis 50 000 kronor.

I enlighet med överstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag böra under rubriken Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m. för nästa budgetår uppföras med 1 800 000 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 1 950 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas å tre förslagsvis betecknade anslagsposter, nämligen en å 1 500 000 kronor till anordnande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa, en å 250 000 kronor till yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret och en å 50 000 kronor till yrkesutbildning för långtidsinkallad beredskapspersonal.

Departementschefen.

Äberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1 800 000.

[251.] 33. **Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare, förslagsanslag.** Frågan om ändrade former för statens stöd åt yrkesutbildningen inom hantverket har ånyo aktualiserats genom att överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse den 7 februari 1945 avgivit vissa förslag i ämnet, vilka jag anser mig böra i förevarande sammanhang upptaga till prövning. Först bör emellertid en kort redogörelse lämnas för de nuvarande formerna för befrämjande av den praktiska lärlingsutbildningen hos hantverksmästare.

Understöd av statsmedel till befrämjande av dylik utbildning ha sedan en lång följd av år utgått efter följande två linjer, nämligen *dels* såsom understöd till hantverksmästare, som tecknat kontrakt med lärling (lärlingsunderstöd), *dels ock* i form av understöd till s. k. decentraliserade verk-

stadsskolor. I detta sammanhang må nämnas, att Kungl. Maj:t den 9 juni 1944 anbefallt överstyrelsen för yrkesutbildning att verkställa utredning beträffande av chefen för handelsdepartementet under punkt 47 i 1943 års tionde huvudtitel berörd fråga om ett samordnande av nämnda båda understödslinjer för lärlingsutbildning hos näringsidkare och en eventuellt annan avvägning av de kostnader, som från statens sida nedläggas på utbildningen efter den ena eller andra linjen.

Lärlingsunderstöden. Till dylika understöd ha anslag beviljats av riksdagen allt sedan 1917. Anslagen, som tidigare utgått under tionde huvudtiteln, ha huvudsakligen avsett statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av lärlingar samt därmed förbundna utlärlingspenningar och statspremier. Från och med budgetåret 1944/45 har anslaget överförs till åttonde huvudtiteln samt är sedan ett antal år uppfört med 35 000 kronor.

Understöden till hantverksmästare, högst 100 för år, avse en lärotid av tre år och utgå enligt gällande bestämmelser med 400 kronor för varje lärling. Av detta belopp utbetalas 125 kronor vid första, 100 kronor vid andra och 75 kronor vid tredje läroårets slut. Återstående belopp, 100 kronor, utbetalas, sedan det styrkts, att lärling genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig utlär i yrket. Lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, är, om han efter avlagt prov undfått Sveriges Hantverksorganisations utlärlingsbevis, berättigad till utlärlingspenning av 20 kronor. Han kan dessutom, om han i utlärlingsbeviset tillerkänts högsta vitsord för skicklighet i yrket, tilldelas statsstipendium av högst 100 kronor.

I fråga om planen för den praktiska utbildningens ordnande finnas, utöver bestämmelsen om lägst tre års lärotid, endast allmänt hållna föreskrifter. Sålunda åligger det mästaren bland annat, att bedriva lärlingens utbildande på sådant sätt, att denne, för så vitt på mästaren beror, kan efter den föreskrivna lärotidens utgång genom prov visa sig kompetent att erhålla hantverksorganisationens utlärlingsbevis, samt att ställa sig till efterrättelse de anvisningar eller föreskrifter rörande lärlingsutbildningen, som av överstyrelsen för yrkesutbildning eller eljest kunna komma att utfärdas.

Antalet inkomna ansökningar och antalet lärlingsunderstöd under senare budgetår framgå av följande tabell:

	1937/38	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45
Ansökningar	174	230	104	101	99	131	133	128
Utdelade understöd	100	100	88	68	72	78	100	95

Decentraliserade verkstadsskolor. Denna skolform daterar sig från budgetåret 1932/33. På framställning av skolöverstyrelsen medgav nämligen Kungl. Maj:t den 21 oktober 1932, att statsbidrag fick utgå till kommunala verkstadsskolor, anordnade på så sätt, att eleverna utplacerades hos enskilda företagare för att erhålla den praktiska utbildningen i respektive yrke i stället för att, såsom vid verkstadsskolor av vanlig typ, undervisas i yrkesarbete å särskilda skolverkstäder.

Den årliga undervisningstiden för eleverna i decentraliserade verkstadsskolor utgör 47 eller 48 veckor med i regel 48 timmar per vecka. I denna tid inräknas då även tiden för teoriundervisningen, som meddelas av lärare i ortens lärlingsskola.

Statsbidrag till lärarlön i decentraliserad verkstadsskola — företagaren eller den arbetsledare han har i sitt ställe anses i detta fall vara lärare — utgår med 20 öre per undervisningstimme, och undervisningen anses vara fördelad på hela den tid, som användes till yrkesarbete och som beräknas till 2 000 timmar för ett läsår. Statsbidraget utgår alltså till varje lärare-företagare med 400 kronor per år och utgör sålunda för en fyraårig hantverksutbildning tillhopa 1 600 kronor. Då statsbidraget är knutet till undervisningstimmarna, ökas icke detta för det fall att mer än en elev erhåller utbildning samtidigt hos samme företagare. Föresättningarna för erhållande av statsbidrag till lärarlöner vid decentraliserad verkstadsskola avvika icke eljest från vad som gäller vanlig verkstadsskola. Yrkesskolstadgans bestämmelser om lokal styrelse, om reglemente, om sökande av behörighet för lärare o. s. v. äro alltså tillämpliga.

Jag övergår härefter till den genom förenämnda skrivelse från överstyrelsen för yrkesutbildning aktualiserade *frågan om ändrade former för statens stöd åt yrkesutbildningen inom hantverket*.

Främst från hantverkshåll har under en lång följd av år påtalats, att yrkesutbildningen inom hantverket är bristfällig och att ej minst detta starkt bidragit till en otillfredsställande nyrekrytering inom vissa hantverksyrken. Talesmännen för hantverket ha sedan gammalt ansett, att en ändring härutinnan bäst sker, om yrkesutbildningen inom detta område får stöd av en lärlingslag. Icke mindre än sju förslag till dylik lagstiftning ha också framlagts under innevarande sekel, däribland ett av 1936 års hantverkssakkunniga år 1938 avlämnat betänkande angående lärlingsutbildningen inom hantverket och den mindre industrin. Förslagen i detta betänkande ha emellertid vid remissbehandlingen blivit föremål för en i vissa avseenden stark kritik och betänkandet har hittills ej heller lagts till grund för åtgärder från statsmakternas sida. I anledning härav har Sveriges Hantverks- och Småindustriorganisation i skrivelse den 30 april 1943 anhållit bland annat, att proposition måtte föreläggas riksdagen angående lärlingsutbildningen inom hantverket i huvudsak överensstämmande med nämnda sakkunnigas förslag, dock med vissa angivna ändringar och tillägg, samt att utredning måtte verkställas i fråga om statsbidrag till hantverksmästare för utbildning av lärlingar. Sedan *överstyrelsen för yrkesutbildning* erhållit denna framställning på remiss, har nu överstyrelsen i förenämnda skrivelse den 7 februari 1945 avgivit nytt förslag till lärlingslag för hantverket ävensom förslag till statsunderstöd till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare.

Problemen om en reglering av lärlingsutbildningen inom industri och hantverk ha emellertid under åren efter 1938 upptagits direkt av de stora organisationerna på arbetsmarknaden. År 1940 tillsatte Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige en kommitté med uppdrag att verkställa utredning i ämnet. Kommittén, som antog benämningen *Arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommitté*, avgav den 20 maj 1944 betänkande med förslag till åtgärder för lärlingsutbildningens främjande.

I betänkandet, för vilket en redogörelse torde böra lämnas, framhålles, att det framför allt varit från hantverksskretsar, som kraven på en lärlingslag rests. Inom industrin hade något jämförligt intresse för en legal reglering av lärlingsförhållandena icke förefunnits. Den avvisande eller starkt kritiska hållning, som de fackliga huvudorganisationerna intagit till de förslag till lärlingslag, som framlagts, torde ha varit främsta orsaken till att en sådan lag hittills icke kunnat genomföras. Kommittén hade för sin del kommit till den uppfattningen, att en effektiv yrkesutbildning icke torde stå att vinna genom en laglig reglering av lärlingsutbildningen på arbetsplatserna. Kommittén hade därvid främst letts av följande synpunkter. Tanken på en *tvingande* lag hade icke framförts av de utredningar, som senast sysslat med dessa frågor. Förhållandena inom näringslivet vore så växlande, att det icke ansetts möjligt att skapa generella bestämmelser av tvingande natur, som skulle kunna tillämpas över hela området. Hantverkssakkunniga föreslogo i syfte att komma ifrån dessa svårigheter, att lärlingslagens tillämpning skulle bli *fakultativ*, alltså beroende på att arbetsgivarna frivilligt inginge avtal rörande lärlingsförhållandet. Kommittén vore icke övertygad om att man på denna väg skulle uppnå det resultat, som man eftersträfvade. Även om en sådan fakultativ lagstiftning skulle komma att tillämpas i viss utsträckning inom hantverket, ansåge kommittén intresset för en sådan reglering inom industrin och betydande delar av hantverket vara så ringa, att lagen icke skulle få någon utbredning av nämnvärd betydelse. Den skärpta kontroll över företagen från statliga och kommunala organ, som lagstiftningen måste medföra, skulle göra företagarna obenägna att åtaga sig lärlingsutbildning på lagens villkor. I samma riktning måste det förhållandet verka, att en lagstiftning aldrig som en frivillig överenskomst kunde anpassas efter förändringar i utbildningsbehovet utan lätt ledde till en olycklig schematisering och stelhet i formerna för lärlingsutbildningen. Avgörande för kommitténs inställning hade emellertid varit, att en lagstiftning av detta slag skulle komma att ingripa i frågor, som sedan gammalt varit föremål för överenskommelser mellan de fackliga organisationerna på arbetsmarknaden. Bestämmelser rörande lärlingsutbildningen funnes i ett flertal kollektivavtal och hade under senare år i ökad utsträckning influtit i avtalen. Sålunda innehölle exempelvis verkstadsavtalet en fullständig reglering av lärlingsutbildningen vid de mekaniska verkstäderna. Utan tvivel hade härigenom skapats en ordning på detta område, som på ett tillfredsställande sätt uppfyllde kraven på en rationell lärlingsutbildning. Även inom byggnadsindustrin funnes numera särskilda detaljerade lärlingsregler. Mer eller mindre fullständiga bestämmelser rörande lärlingsutbildningen funnes vidare inom den grafiska industrin, träindustrin och de mer hantverksbetonade yrkena.

Yrkesutbildningskommittén förklarade sig emellertid vara medveten om att lärlingsutbildningen på arbetsplatserna vore långt ifrån tillfredsställande inom alla eller ens de fack, där avtalen innehölle lärlingsbestämmelser. Förhållandena inom verkstadsindustrin visade emellertid vad som kunde åstadkommas, när organisationerna verkligen intresserade sig för dessa problem. Enligt kommitténs mening borde lärlingsfrågan lösas genom en *aktivering av organisationernas arbete på detta område*. Först om det visade sig att organisationerna icke ville eller kunde åstadkomma ett resultat, som svarade mot utbildningsbehovet, borde andra vägar prövas. Organisationerna hade emellertid i Sverige nått en sådan mognad och styrka, att det måste vara möjligt att skapa en ordning för lärlingsutbildningen, som byggde på frivil-

liga överenskommelser i kollektivavtalets form, upprätthållna och genomförda under organisationernas ansvar.

Enligt kommitténs mening borde en frivillig reglering av lärlingsutbildningen eftersträvas även inom områden, som fölle utanför Arbetsgivareföreningens och Landsorganisationens gemensamma verksamhetsfält. Tanken på att genomföra en särskild lärlingslag för hantverkets vidkommande torde icke stödjas av någon mera betydande opinion bland de organiserade arbetarna inom hantverket. Däremot torde arbetarpartens medverkan kunna påräknas till frivilliga överenskommelser av det slag, som kommittén förordade. En sådan lösning underlättades även väsentligt därav, att kollektivavtal med till Landsorganisationens anslutna fackförbund redan existerade inom flertalet hantverksgrenar.

Förverkligandet av en till hantverket begränsad lärlingslagstiftning måste vidare i hög grad kompliceras av att några klara gränser mellan hantverk och industri icke kunde dragas. Organisationsmässigt tillhörde en betydande del av hantverket yrkesförbund inom Svenska arbetsgivareföreningen. Så vore exempelvis fallet inom de grafiska branscherna, möbel- och snickeriindustrin, byggnadsindustrin med angränsande yrken, bilverkstäder m. fl. Inom dessa förbund funnes vid sidan av de hantverksmässigt drivna företagen även företag med industriella driftsförhållanden. Därest kollektiva överenskommelser rörande lärlingsutbildningen bleve gällande inom ifrågasvarande förbund, komme uppenbarligen för en betydande del av hantverket något utrymme icke att finnas för en fakultativ lagstiftning. Under sådana förhållanden syntes det — innan frågan om en lagstiftning avgjordes — böra allvarligt övervägas, huruvida icke hantverkets egna organisationer kunde acceptera en lösning av lärlingsfrågan efter de av kommittén föreslagna linjerna.

Mot bakgrunden av yrkesutbildningskommitténs i betänkandet framförda principiella uppfattning av lärlingsfrågorna och i syfte att förverkliga de önskemål beträffande en förbättrad lärlingsutbildning, som kommittén i olika sammanhang i betänkandet framfört, har kommittén härefter till sina uppdragsgivare hemställt, att gemensamt tillsätta ett centralt organ för industrins utbildningsfrågor, förslagsvis kallat Arbetsmarknadens yrkesråd, med uppgift bland annat, att på olika sätt stimulera till åtgärder för en ordnad lärlingsutbildning och att upprätthålla förbindelse och samverkan med de statliga myndigheterna och motsvarande organisationer på andra områden av näringslivet, att rekommendera förbunden å ömse sidor inom yrken, där lärlingsfrågan är eller kan bli aktuell, att såsom kollektivavtal antaga av kommittén utarbetade regler rörande rättsförhållandet mellan arbetsgivare och lärling, samt att rekommendera förbunden att tillsätta särskilda organ, lärlingsnämnder, med uppgift bland annat att öva tillsyn över och främja utvecklingen av lärlingsutbildningen inom yrket och att utarbeta riktlinjer för lärlingsutbildningens bedrivande.

Det må i detta sammanhang omnämnas, att ett Arbetsmarknadens yrkesråd numera tillsatts samt att även i övrigt arbetet med ett genomförande av kommitténs förslag planenligt pågår.

Hantverksorganisationen har i en avgiven promemoria ingått på ett bemö-

tande i vissa delar av kommitténs uttalanden. Organisationen har framhållit bland annat följande.

Organisationen ansåge uttalandet, att en lagstiftning på grund av den därmed förenade skärpta kontrollen från samhällets sida skulle göra företagarna obenägna att åtaga sig lärlingsutbildning på lagens villkor, icke ha tillämplighet inom hantverket. Tvärtom vore just frånvaron av ordnade förhållanden på området orsaken till den hos flertalet arbetsgivare föreliggande obenägenheten att åtaga sig alla med en rationell lärlingsutbildning förenade kostnader och uppoftningar. Vidare ansåge organisationen det givetvis vara ytterst angeläget, att ett starkare intresse för utbildningsfrågorna komme till stånd hos de avtalsslutande parterna på arbetsmarknaden och att överenskommelser dem emellan kunde träffas i dessa frågor. Det kunde dock knappast vara tillfredsställande att bygga lärlingsfrågans lösning utslutande på en förhoppning om intensivare verksamhet av arbetsmarknadsparterna. Träffandet av kollektivavtalsmässiga överenskommelser rörande lärlingsutbildning utgjorde vidare icke hinder mot införandet av en lärlingslag, vars betydelse måste bli avsevärd även för avtalsreglerade områden av hantverket. Lärlingsfrågans lösning borde sökas både genom frivilliga åtgärder och lagstiftning. Som en huvudinvändning mot kommitténs resonemang om hantverkets lärlingsfråga erinrade organisationen slutligen om att man genom överenskommelser i kollektivavtalets form på grund av otillfredsställande anslutning till organisationerna icke nådde alla de företag, som bedreve lärlingsutbildning.

De förslag, överstyrelsen för yrkesutbildning nu framlagt angående lärlingslag och statsunderstöd till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare, måste självfallet bedömas jämväl mot bakgrunden av de uppfattningar, som finnas inom andra näringslivets organisationer än hantverksorganisationen, och med hänsynstagande till de åtgärder, vilka i övrigt vidtagits på området. Detta är anledningen till att jag i det föregående så utförligt uppehållit mig vid Arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommittés synpunkter och förslag, vilka numera lett till en kollektivavtalsreglerad yrkesutbildning inom betydande delar av näringslivet. Jag övergår emellertid nu till *de av överstyrelsen för yrkesutbildning avgivna förslagen* till lärlingslag och till statsunderstöd till lärlingsutbildning. Det bör då först nämnas, att i överstyrelsens den 7 februari 1945 fattade beslut, i vad detsamma avser förslag till lärlingslag, icke deltagit de ledamöter eller suppleanter i styrelsen, vilka representera statens arbetsmarknadskommission, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen, De anställdas centralorganisation (Daco) och handelskamrarnas nämnd.

a) *Överstyrelsens förslag till lärlingslag.*

I sin framställning har överstyrelsen utförligt uppehållit sig vid frågan om behovet av en lärlingslag för hantverket och därvid såsom sin mening uttalat, att lärlingsutbildningen på arbetsplatserna för närvarande i allmänhet icke vore tillfredsställande ordnad. Själva lärlingsförhållandets brist på stadga vore i sin mån en bidragande orsak till bristen på effektivitet i utbildningen. Detta hade medverkat till en åtminstone inom vissa yrkesområden skönjbar

kvantitativt otillfredsställande rekrytering. Från hantverksorganisationens såväl som från skilda yrkesförbunds sida hade man på olika sätt sökt verka för att åstadkomma bättre ordnade lärlingsförhållanden och ökad rekrytering av hantverksyrken, såsom genom ekonomisk stimulation till gesällprov, genom inrättandet av granskningsnämnder med rätt till statsbidrag, genom upplysning och propaganda till ökad lärlingsrekrytering, genom fastställande av undervisningsplaner för utbildningen och genom inrättandet av lärlingsråd för vissa yrken.

Överstyrelsen har vidare anfört, att för *industrins del* lärlingsproblemets lösning i huvudsak borde sökas på den väg, yrkesutbildningskommittén förordat. *Hantverkets lärlingsproblem* vore emellertid i viss mån av annan natur än industrins i allmänhet. Vidare kunde man icke bortse från att en sannolikt ganska betydande del av småföretagarna inom hantverket icke torde komma att beröras av kollektivavtal med regler för lärlingsutbildningen. Överstyrelsen framhölle, att även de minsta hantverksföretagen i många fall representerade betydande möjligheter för att under vissa förutsättningar kunna utbilda goda yrkesmän. För dylika företagens del vore i många fall behovet av att genom lärlingsutbildning söka sörja för det egna företagets rekrytering ganska ringa eller helt obefintligt. Den utbildning som de — sannolikt icke utan samhällets stöd — kunde förmås att åtaga sig, bleve då en utbildning för yrket utan större påtagliga fördelar för det egna företaget. Det syntes vara ett allmänt intresse att stimulera dessa i betydande utsträckning på landsbygden belägna småföretag till lärlingsutbildning. Det vore av betydelse för att bereda landsbygdens ungdom ökade möjligheter att i hembygden skaffa sig god praktisk yrkesutbildning, om man kunde förmå de landsbygdens hantverkare, som icke berördes av kollektivavtal, att åtaga sig ordnad lärlingsutbildning. Möjligheter borde då också föreligga, att med stöd av i lag fastställda regler få rättsförhållandet mellan arbetsgivaren och lärlingen reglerat enligt i huvudsak samma normer, som de av yrkesutbildningskommittén förordade. För den erforderliga kontrollen över utbildningen måste givetvis i ett sådant fall ett offentligt organ ytterst bära ansvaret.

Överstyrelsen har emellertid betonat, att förefintligheten av en lärlingslag och den därmed förenade statliga kontrollen icke bör utesluta arbetsmarknadsparternas direkta medverkan på ett eller annat sätt. Tvärtom anser överstyrelsen en dylik medverkan i hög grad önskvärd. Enligt överstyrelsens mening bör också en lärlingslag kunna så utformas, att något motsatsförhållande mellan en legal reglering och arbetsmarknadsparternas strävan att genom kollektivavtalsbestämmelser åstadkomma ordnade förhållanden på detta område icke behöver uppstå. Ett tillvaratagande av även de mindre hantverksföretagens möjligheter att utbilda lärlingar är enligt överstyrelsen så mycket mer angeläget, som därigenom icke obetydliga kostnadsbesparingar torde kunna åstadkommas.

På grund av vad överstyrelsen sålunda och i övrigt anfört anser överstyrelsen motiverat, att en lärlingslag kommer till stånd såsom ett led i samhällets och yrkesorganisationernas befrämjande av lärlingsutbildningen. Då överstyrelsen av vissa skäl icke ansett, att 1936 års hantverkssakkunnigas

förslag bör läggas till grund för en lagstiftning, har överstyrelsen upprättat ett helt nytt förslag till lärlingslag.

Huvudpunkterna i överstyrelsens lagförslag äro följande:

1:o) Lagen avses äga tillämpning endast å sådan i hantverksrörelse be-driven praktisk yrkesutbildning, som avser att giva härför anställd arbetare fullgod yrkeskunnighet i hantverksyrke. Förutsättning för lagens tillämplighet skall vidare vara, att lärlingskontrakt upprättas mellan mästaren och lärlingen samt i viss ordning registreras. Lagen föreslås sålunda få *fakultativ* och ej tvingande karaktär.

2:o) Sedan lärlingskontrakt upprättats och registrerats, skall utbildning av lärlingen ske i enlighet med närmare bestämmelser i lagen. Bryter mästare eller lärling kontrakt, inträder skadeståndsskyldighet.

3:o) Finnes i för mästaren gällande kollektivavtal bestämmelser, som reglera lärlingars löner, skola dessa bestämmelser tillämpas. Eljest ankommer det på de enskilda parterna att träffa uppgörelse om lönevillkoren.

4:o) Registrerings- och tillsynsmyndighet bör vara överstyrelsen för yrkesutbildning.

5:o) Såsom rådgivande organ åt tillsynsmyndigheten bör ett lärlingsråd kunna utses, halva antalet ledamöter i rådet avses skola representera arbetsgivarparten och halva antalet arbetarparten.

6:o) För den lokala tillsynen bör lärlingsombud förordnas.

Beträffande detta lagförslag har överstyrelsen framhållit, att det i väsentliga delar ansluter sig till de rättsregler, som uppställts i Arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommittés förslag. Enligt överstyrelsens mening föreligger det ej något sakligt motsatsförhållande mellan den legala regleringen och kollektivavtalen.

b) Överstyrelsens förslag till *statsunderstöd till lärlingsutbildning*.

Såsom allmän princip har överstyrelsen anfört, att näringslivet så långt möjligt är själv skall bära de med yrkesutbildningen å arbetsplatserna förenade kostnaderna. Ett ekonomiskt stöd från statens sida i detta hänseende synes alltid böra inskränka sig till att tillgodose samma syfte som stödet till verkstadsskolor, nämligen att befrämja sådan utbildning av yrkesmän, som eljest icke skulle komma till stånd. Med denna utgångspunkt har överstyrelsen — i viss anslutning till 1936 års hantverkssakkunnigas uttalanden — kommit till den uppfattningen, att understöd i vidgad omfattning för närvarande behöva utgivas för att skapa ökade möjligheter till praktisk yrkesutbildning för ungdomen, framförallt på landsbygden, samt för att lärlingsutbildning inom hantverket i erforderlig omfattning skall komma till stånd. Om nämnda syfte skall nås, behöva även de nuvarande understödsbeloppen, 400 kronor, ökas. Att variera understödsbeloppen för olika yrkesområden och att införa individuell behovsprövning anser överstyrelsen på anförda skäl icke böra, åtminstone för närvarande, ifrågakomma. Ett hänsynstagande till i vad mån förhållandena inom ett yrke motivera stats-

understöd till lärlingsutbildningen inom yrket måste äga rum. Liksom hittills bör därför särskild ansökan göras om erhållande av understöd för lärlingsutbildning i hantverksyrke. Prövningen av inkomna ansökningar bör ske med hänsynstagande till behovet av kvalificerad arbetskraft och därav betingat behov att stimulera till lärlingsutbildning. Samråd bör därför ske såväl med statens arbetsmarknadskommission som med olika yrkesförbund.

Beträffande *understödsbeloppen* har överstyrelsen först erinrat om, att hantverksorganisationen gjort gällande, att ett skäligt understöd för utbildning av lärling vore ett belopp, motsvarande vad som för närvarande utgår som statsbidrag till lärarlön vid decentraliserad verkstadsskola, eller vid fyraårig utbildning 1 600 kronor. Överstyrelsen har emellertid icke ansett sig böra godtaga den bakom detta förslag liggande tanken, att varje hantverkare, som utbildar lärling, skall betraktas som lärare och därför erhålla viss lärarlön av statsmedel. Statsunderstöd bör enligt överstyrelsens mening i stället utgå endast i den mån man med beaktande av arbetsmarknadssynpunkter kan finna erforderligt stimulera till lärlingsutbildning. Frågan om understödsbeloppen måste då närmast bli en fråga om å ena sidan hur långt man anser sig *kunna* sträcka sig med bidrag av statsmedel för detta ändamål och å andra sidan hur långt man *behöver* sträcka sig för att syftet skall nås.

Det är då enligt överstyrelsens mening uppenbart, att det nuvarande statsunderstödet av 400 kronor för utbildning av en lärling är för lågt för att mera verksamt kunna stimulera till lärlingsutbildning inom yrkesområden, där kostnaderna för lärlingsutbildningen äro höga. Överstyrelsen anser emellertid, att en så väsentlig höjning som den, hantverksorganisationen framfört tanken på, icke kan anses erforderlig, särskilt om en lärlingslagstiftning genomföres.

Då kostnaderna för en lärlings utbildning äro störst under det första året av utbildningen, föreslår överstyrelsen, att under detta år får utgå ett belopp, som motsvarar vad som för närvarande utgives såsom statsbidrag till lärarlön vid decentraliserad verkstadsskola eller 400 kronor för år. Detta belopp skulle sålunda utbetalas, sedan ett år förflutit av lärotiden. Då kostnaderna under de följande åren bli mindre därigenom, att utbytet av lärlingens arbete ökar, föreslår överstyrelsen, att för denna senare del av utbildningen understöd får utgå förslagsvis så, att 200 kronor utbetalas efter det andra årets utbildning och att ett belopp av 300 kronor utbetalas, sedan lärotiden gått till ända. Sammanlagt föreslås sålunda ett understöd av 900 kronor.

Överstyrelsen förutsätter att, därest en lärlingslag kommer till stånd, såsom villkor för statsunderstöd skall gälla, att lärlingskontrakt enligt lagen upprättas och registreras. Då lagen enligt förslaget icke skall vara tillämplig å lärling, som är i målsmans tjänst, innebär detta, att statsunderstöd i dylikt fall icke såsom förut skall kunna utgå.

Antalet understöd anser överstyrelsen också böra ökas. Det låter sig icke göra, framhåller överstyrelsen, att matematiskt fastställa behovet av stimulans till lärlingsutbildning genom här avsedda understöd. I avvaktan på närmare vunnen erfarenhet anser emellertid överstyrelsen att understödets antal bör för första budgetåret för tillämpningen av dessa nya regler fastställas till 300 mot nuvarande 100. Vid bifall härtill synas de nuvarande s. k. utlärlingspenningarna och statspremierna icke längre böra utgå.

Därest särskilda bidrag av statsmedel skulle ifrågasättas till lärlingar, synas dessa enligt överstyrelsen böra utgå i varje fall, då i lag registrerat lärlingsförhållande föreligger, oavsett huruvida hantverksmästaren åtnjuter statsunderstöd för utbildningen eller icke. Överstyrelsen har emellertid icke för närvarande funnit skäl föreslå dylika bidrag.

Under erinran om sitt av Kungl. Maj:t meddelade uppdrag att verkställa utredning om samordnande av de båda nuvarande statsunderstödda linjerna för lärlingsutbildning har överstyrelsen beträffande de *decentraliserade verkstadsskolorna* framhållit, att de statsbidrag, som utgått till lärarlön i dessa, ha kommit att bli en form för statsunderstöd till lärlingsutbildning vid sidan av de statsbidrag, som utgått med direkt angivande av nämnda syfte. För en samordning av de båda formerna skulle, med hänsyn till de av överstyrelsen i det föregående framlagda förslagen, närmast böra ifrågasättas en sänkning av de till lärarlöner utgående statsbidragen till belopp, som svarade mot det föreslagna lärlingsunderstödet. Emellertid är överstyrelsen av den uppfattningen, att tillkomsten av en lärlingslag ävensom de ökade möjligheterna till att stimulera till ytterligare lärlingsutbildning, som överstyrelsens förslag innebära, böra kunna utesluta ett fortsatt behov av decentraliserade verkstadsskolor. Genom denna skolforms slopande ernår man också, att endast en form för utgivande av statsunderstöd till befrämjande av lärlingsutbildning inom hantverket kommer att förefinnas.

Om överstyrelsens förslag genomföras, synes därför ifrågavarande skolform böra successivt avvecklas. Från den tidpunkt, lärlingslagen och de nya grunderna för statsunderstöd träda i kraft, bör enligt överstyrelsen ytterligare intagning av elever i dessa verkstadsskolor icke äga rum.

I fråga om *kostnaderna* för de nya lärlingsunderstöden har överstyrelsen framhållit, att ett ökat medelsbehov för detta ändamål successivt kommer att uppstå. Med de föreslagna bidragsreglerna skulle medelsbehovet ett år efter det de nya reglerna kommit i tillämpning, om samtliga understödsrum utnyttjas, bli $(300 \times 400 =) 120\,000$ kronor. Det maximala medelsbehovet kan beräknas föreligga efter fyra år och, därest samtliga understödsrum utnyttjas och under förutsättning att samtliga lärlingar fullfölja utbildningen, då uppgå till $(300 \times 400 + 300 \times 200 + 300 \times 300 =) 270\,000$ kronor. Kostnadsökningen blir emellertid, framhåller överstyrelsen, mindre än angivna belopp, därest föreslagen avveckling av de nuvarande decentraliserade verkstadsskolorna kommer till stånd. Med nuvarande elevantal motsvara kost-

naderna för lärarlöner vid dessa skolor ett belopp av omkring ($160 \times 400 =$) 64 000 kronor årligen. De nuvarande lärlingsunderstöden utgöra därjämte ett belopp av 35 000 till 40 000 kronor årligen. För de två sistnämnda ändamålen tagas sålunda redan nu i anspråk statsmedel med omkring 100 000 kronor om året. Det ökade medelsbehovet skulle sålunda stanna vid högst omkring 170 000 kronor.

Överstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse slutligen anført, att, även om en lärlingslag icke skulle komma att genomföras, en starkare kontroll än för närvarande över den med statsunderstöd bedrivna lärlingsutbildningen i varje fall bör komma till stånd, därest överstyrelsens förslag beträffande dylika understöd vinner bifall. Särskilda bestämmelser torde i så fall böra fastställas, varvid de i lagförslaget och kommentarerna till detta uppdragna riktlinjerna torde kunna tjäna till ledning. Även under dessa förutsättningar synes lämpligen skolformen decentraliserade verkstadsskolor böra avvecklas.

Ytterligare må i detta sammanhang erinras om att överstyrelsen i sitt förslag till lag om lärlingsutbildning föreslagit, att den direkta tillsynen av lärlingsutbildningen skulle handhas av särskilda lärlingsombud. Enligt överstyrelsen böra dessa ombud erhålla viss mindre ersättning av statsmedel, förslagsvis 20 kronor för år, och därjämte i förekommande fall ersättning enligt rese- och traktamentsklass III E i allmänna resereglementet.

Beträffande *anslagsbehovet för budgetåret 1946/47* har överstyrelsen för yrkesutbildning i annat sammanhang framhållit, att ett genomförande från ingången av sagda budgetår av överstyrelsens förslag rörande ändrade grunder för ifrågavarande understöd icke påverkar medelsbehovet för detta budgetår, då utbetalningen av understöden sker i efterskott. Utbetalning av ersättningar till lärlingsombuden kunde emellertid, åtminstone i de fall resekostnader även förekomme, behöva ske under budgetåret. Överstyrelsen räknade därför med ett anslagsbehov under det första budgetåret för tillämpning av de ändrade grunderna av 1 000 kronor.

Behovet för budgetåret 1946/47 av anslag för bestridande av de understöd, som intill utgången av budgetåret 1945/46 beviljas enligt nu gällande grunder, har överstyrelsen med ledning av en detaljerad tablå beräknat till högst 42 500 kronor. Överstyrelsen har emellertid framhållit, att med hänsyn till att icke samtliga anslag pläga helt uttagas anslaget torde kunna avrundas nedåt och uppföras med 40 000 kronor, vilket belopp torde vara tillräckligt för att medgiva även eventuella utbetalningar till lärlingsombud.

Under åberopande av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att förslagsanslaget till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1946/47 beviljas med 40 000 kronor.

Yttranden över överstyrelsens förslag ha avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer inom näringslivets område. I anslutning till de ställningstaganden inom överstyrelsen, som vid ärendets behandling där

togos av representanterna för *Svenska Arbetsgivareföreningen* och *Landsorganisationen*, ha dessa organisationer avstyrkt, att överstyrelsens förslag till lärlingslag lägges till grund för lagstiftning i ämnet. Båda organisationerna ha starkt deklarerat sin anslutning till de synpunkter och förslag, som framförts av arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommitté. Innan tillräcklig erfarenhet vunnits av det av arbetsmarknadsorganisationerna inrättade systemet för lärlingsutbildningens främjande bör frågan om en lagstiftning, vare sig obligatorisk eller fakultativ, icke aktualiseras. Arbetsgivareföreningen har särskilt framhållit, att lärlingslagförslaget varit föremål för diskussion inom Arbetsmarknadens yrkesråd, vari åtskilliga hantverksyrken äro representerade. Rådets ledamöter hade utan undantag ställt sig avvisande till den föreslagna lagstiftningen. Med hänsyn till de åtgärder, som just börjat vidtagas av de fackliga organisationerna, ansågs tidpunkten för förslagets framläggande illa vald. Enligt föreningen visar erfarenheten, att uppgörelser mellan de stora organisationerna snart bli gällande även på områden, som icke direkt beröras därav. Förutsättningarna synas vara goda för en frivillig kontroll av lärlingsutbildningen även vid de mindre hantverksföretagen. Ökat statligt understöd till hantverksmästarna bör kunna genomföras även utan lärlingslagstiftning. Föreningen tillstyrker förslaget om ändrade grunder för statsunderstöd.

Sveriges Hantverks- och Småindustriorganisation har tillstyrkt, att en lag om lärlingsutbildning införes i enlighet med förslaget, dock att en obligatorisk tillämpning av lagen i viss utsträckning möjliggöres. Statsunderstöden för lärlingsutbildning böra enligt organisationen höjas till 1 600 kronor för fyraårig utbildning av en lärling. Under förutsättning att en lärlingslag kommer till stånd bör skolformen decentraliserade verkstadsskolor avvecklas. Eljest synes anledning icke föreligga att avveckla densamma. *Sveriges Industriförbund* delar yrkesutbildningskommitténs uppfattning, att en helt frivillig reglering av lärlingsutbildningen är att föredraga framför en lagstiftning. *Sveriges Köpmannaförbund* delar hantverksorganisationens synpunkter. Bland de i ärendet hörda *handelskamrarna* äro meningarna icke ensartade. Beträffande statsunderstöden ansluta sig dessa organisationer till överstyrelsens förslag.

Av de statliga myndigheter, som yttrat sig, har främst *statens arbetsmarknadskommision* förordat, att lärlingslagförslaget icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Kommissionen anser, att en lärlingslagstiftning icke är rätta vägen att tillgodose önskemålet att befordra lärlingsutbildningen inom hantverket. Frågan om denna utbildning är visserligen enligt kommissionens mening delvis ett undervisningsproblem, men till övervägande del är den dock en arbetsmarknadsangelägenhet. I fråga om arbetsmarknaden är det sedan lång tid tillbaka en grundmurad övertygelse hos denna marknads intressenter, att dess förhållanden ej med fördel regleras med lagstiftning utan genom fria överenskommelser mellan de stora orga-

nisationerna. Det synes kommissionen också alltför optimistiskt att tro, att systemet med en laglig reglering av lärlingsutbildningen skulle ha några större utsikter att slå igenom bland de oorganiserade på någondera partsidan och att således betrakta detta system som ett naturligt komplement till den kollektivavtalsreglerade utbildningen. Avgörande för rekryteringen är till sist problemet om hur den enskilde skall få ekonomisk möjlighet att gå igenom en lång och för flertalet jämförelsevis dyrbar utbildning. Enligt kommissionens mening är det därför väl motiverat, att framförallt på landsbygden och i mindre samhällen, där tillgång på lärlingsplatser saknas inom lämpliga yrken, möjligheter finnas att med stipendier av statsmedel ersätta de merutgifter, som äro förknippade med lärlingsutbildning utanför hemorten. En förutsättning för genomförande härav är dock, att stipendierna icke tillåtas inverka på lönesättningen inom berörda yrkesområden. Kommissionen tillstyrker under åberopande av närmare angivna skäl, att statsunderstöd till hantverksmästare för lärlingsutbildning måtte utgå enligt de av överstyrelsen angivna principerna, att med hänsyn till bristen på lärlingar inom vissa yrken antalet dylika understöd måtte väsentligt ökas utöver vad överstyrelsen föreslagit, samt att frågan om stipendier till ungdom, som önskar genomgå lärlingsutbildning utom hemorten, måtte upptagas till vidare övervägande. *Kommerskollegiet* anser icke osannolikt, att på den frivillighetens väg, som redan beträffs, möjlighet skulle finnas att komma till rätta med de problem, som närmast föranlett lagförslaget. Kollegiet motsätter sig emellertid icke en lagstiftning i ämnet. Förslaget om statsunderstödens storlek och antal tillstyrkes. Dock ifrågasättes, huruvida icke, som för närvarande är fallet, en mindre del av understödet, nämligen 100 kronor, borde innehållas, tills det genom lärlings- och gesällprov eller på annat sätt styrkts att lärlingen vore fullärd. Även *socialstyrelsen* avstyrker lärlingslagstiftning men tillstyrker en ökning av statsunderstödens antal och belopp. Vidare ifrågasätter styrelsen om lärlingspenningarna och statspremierna böra slopas ävensom om formen decentraliserade verkstadsskolor bör avvecklas. Övertygande skäl för en sådan åtgärd synas icke ha anförts. En närmare undersökning om skolformens ändamålsenlighet och behövlighet är önskvärd, varvid särskilt bör utredas möjligheten att samordna denna skolform med den statsunderstödda lärlingsutbildningen hos hantverksmästarna. *Pensionsstyrelsen* har ur sina synpunkter ingen erinran mot de allmänna principerna i överstyrelsens lagförslag. *Statskontoret* slutligen avstyrker lagstiftning men förordar en mindre ökning av antalet statsunderstöd och understödens belopp.

Den nu lämnade redogörelsen synes mig giva goda hållpunkter för att bedöma de frågor, som stå i samband med den av överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagna lärlingslagstiftningen för hantverket. Det kan först fastslås, att enighet råder om att lärlingsutbildningen inom näringslivet icke varit tillfredsställande organiserad och att åtgärder alltfört äro behövliga för

Departementschefen.

att öka och förbättra utbildningsmöjligheterna. I fråga om vägarna till detta mål äro emellertid åsikterna skiljaktiga. Sedan gammalt hävda talesmännen för hantverket, att en lärlingslagstiftning är medlet. Häremot har under senare år med särskild skärpa framträtt den uppfattningen, att lärlingsutbildningen såsom till övervägande del en arbetsmarknadsangelägenhet bör regleras genom fria överenskommelser mellan arbetsmarknadens organisationer. Ett starkt uttryck för denna åskådning är den reglering av lärlingsutbildningen, som på förslag av Arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommitté numera är under genomförande inom de områden, som med avseende å kollektivavtal m. m. representeras av Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen.

Det är otvivelaktigt, att vid nyssnämnda reglering sikte främst tagits på industrins behov och att i avseende å hantverket ytterligare betydande åtgärder äro erforderliga med hänsyn till de särskilda förhållandena inom hantverket och till de talrika små hantverksföretagen. Hantverksintressenas krav på en lärlingslagstiftning äro därför i och för sig förståeliga och det torde vara sannolikt, att en sådan lagstiftning skulle få en ej oväsentlig betydelse för vissa delar av hantverket, även om samma resultat i huvudsak torde kunna uppnås med andra medel.

Det måste emellertid beaktas att, såsom det förut anförda utvisar, ett bestämt motstånd mot en sådan lagstiftning rests från de stora organisationerna på arbetsmarknaden. Det har därvid framhållits, att den av organisationerna påbörjade regleringen av lärlingsutbildningen omfattar även betydande delar av hantverket och att resultaten av denna reglering böra avvaktas, innan lagstiftning tillgripes. Man har vidare hävdad, att en frivillig reglering av lärlingsutbildningen bör eftersträvas även inom de områden, som falla utanför organisationernas verksamhetsfält. Goda förutsättningar här för ha ansetts föreligga.

För egen del anser jag mig icke kunna förorda, att en lärlingslagstiftning nu genomföres. Visserligen torde det förhålla sig så, att många hantverksföretag icke omfattas av den reglering av lärlingsutbildningen, som nu påbörjats. Jag vågar emellertid tro att, därest vilja till samverkan finnes, så småningom en lika god lärlingsutbildning skall kunna åstadkommas inom dessa hantverksyrken på grundvalen av frivilliga överenskommelser som om en lärlingslag varit gällande, vilken lag i allt fall för sin tillämpning i det enskilda fallet förutsatt frivillig överenskommelse mellan parterna. I varje fall torde resultaten av strävandena att på frivillighetens väg åstadkomma tillfredsställande förhållanden på detta område böra avvaktas, innan lagstiftningsåtgärder tillgripas.

Enligt lagförslaget skulle överstyrelsen för yrkesutbildning bli tillsynsmyndighet. Det bör här erinras om, att en av överstyrelsens huvuduppgifter är att genom initiativ, råd och vägledning främja yrkesutbildningen inom näringslivet. Med den ställning, överstyrelsen sålunda intar, bör det enligt min mening bli överstyrelsen möjligt att i samverkan med hantverksyrkenas or-

ganisationer även utan stödet av en lärlingslag få samma ställning som tillsynsmyndighet för lärlingsutbildningen som överstyrelsen skolat erhålla enligt lagförslaget. Eftersom enligt detta förslag lärlingslagen skulle bli tillämplig endast efter överenskommelse i varje särskilt fall mellan mästare och lärling, bör även utan en lagstiftning frivillig överenskommelse om lärlingskontrakt kunna ingås av det innehåll, lagförslaget förutsatt och med överstyrelsen såsom tillsynsmyndighet, vilken i så fall bland annat skulle äga att ge bindande anvisningar för utbildningens bedrivande. För att främja en sådan utveckling bör även utan en lärlingslagstiftning överstyrelsen kunna förordna lärlingsombud med arvode och rätt till reseersättning enligt överstyrelsens förslag.

Ett verksamt medel till befrämjande av lärlingsutbildningen hos hantverksmästare ser jag vidare i de statliga understöd, som böra kunna utgå till dessa. Det har allmänt vitsordats, att de nuvarande understöden äro för låga. Ett tecken härpå är, att såsom regel icke hela antalet understöd utnyttjats. Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att understödsbeloppen skola höjas från 400 kronor till 900 kronor samt antalet understöd från 100 till 300. Ehuru vid remissbehandlingen andra förslag framkommit, råder i huvudsak enighet om att överstyrelsens förslag är väl avvägt. Jag vill alltså förorda, att från och med budgetåret 1946/47 ifrågavarande lärlingsunderstöd må utgå med 900 kronor till ett antal av högst 300. Huruvida antalet bör ytterligare ökas, torde erfarenheten få utvisa. I samband härmed torde på sätt överstyrelsen föreslagit även de nuvarande lärlingspenningarna och statspremierna böra avvecklas.

Jag finner vidare övervägande skäl tala för att i samband med denna omläggning av statsunderstöden skolformen decentraliserade verkstadsskolor avvecklas i den ordning, överstyrelsen förordat. Det är angeläget, att åtgärderna på detta område samordnas.

I sitt utlåtande har statens arbetsmarknadskommission hemställt, att frågan om stipendier till ungdom, som önskar genomgå lärlingsutbildning utom hemorten, måtte upptagas till övervägande. Även enligt min mening är detta spörsmål betydelsefullt och jag förutsätter, att överstyrelsen för yrkesutbildning upptager detsamma och framlägger de förslag, som överstyrelsen kommer att finna motiverade.

I fråga om *anslagsberäkningen för budgetåret 1946/47* gäller såsom överstyrelsen närmare utvecklat, att hänsyn nu icke behöver tagas till den föreslagna omläggningen av understödsgrunderna. Anslag behöver sålunda nu beräknas, förutom till de eventuella kostnaderna för lärlingsombud, för kostnaderna för de understöd, som enligt nu gällande grunder beviljats in till utgången av budgetåret 1945/46. Överstyrelsen har härför beräknat 40 000 kronor.

Vid bifall till vad som i det föregående förordats torde Kungl. Maj:t äga utfärda de föreskrifter rörande utdelande av understöd m. m., som befinnas erforderliga.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 40 000.

[252.] 34. **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov, reservationsanslag.** Anslag för ifrågavarande ändamål har varit uppfört å riksstaten från och med budgetåret 1944/45. Anslaget utgår med 5 000 kronor. Bestämmelser beträffande anslagets disposition återfinnas på sid. 690 i statsliggaren.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 5 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5 000.

[253.] 35. **Resestipendier för yrkesutbildning, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag, som tidigare var uppfört under tionde huvudtiteln och för budgetåren 1942/44 utgick med ett belopp av 25 000 kronor, överfördes från och med budgetåret 1944/45 till åttonde huvudtiteln och uppfördes därvid med 29 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 1 000 kronor till 30 000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning äro meddelade i kungörelsen 1944:392. Från ifrågavarande anslag utgick före anslagets överföring till åttonde huvudtiteln resestipendier jämväl åt teoretiskt och praktiskt utbildade tekniker. I samband med anslagsöverföringen uppfördes under tionde huvudtiteln ett särskilt anslag till resestipendier åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att nu ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår höjas med 10 000 kronor till 40 000 kronor. *Överstyrelsen* har därvid — under erinran att *överstyrelsen* i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde om en höjning av anslaget till 35 000 kronor och till stöd härför åberopade att anslaget dittills icke visat sig motsvara behovet av stipendier för med anslaget avsedda ändamål — vidare anført huvudsakligen följande.

Vad *överstyrelsen* anförde i fjolårets anslagsäskanden grundade sig delvis på de erfarenheter, som gjorts av kommerskollegium, som intill den 30 juni

1944 disponerade ifrågavarande anslag. Överstyrelsens egna erfarenheter under det nu tilländalupna budgetåret bestyrka tillfullo det anförda. Från det för detta budgetår anvisade anslaget å 29 000 kronor har överstyrelsen sålunda beviljat stipendier med belopp, tillhoppa uppgående till anslagsbeloppet. Till detta kommer, att resestipendier under budgetåret 1944/45 beviljats allenast för deltagande i kurser; i intet fall har stipendium för studieresa beviljats. Ansökan om stipendium för företagande av studieresa har skett allenast i fem fall, varav tre avsett studieresa inom landet och två studieresa utomlands. De tre förra ansökningarna har överstyrelsen avslagit, de två senare ha ännu icke avgjorts. Genom krigets upphörande torde inom en relativt snar framtid möjligheter kunna yppas till företagande av studieresor utomlands, varvid antalet ansökningar om stipendier för sådant ändamål kunna förväntas komma att öka. Om det angelägna i att i viss omfattning kunna möjliggöra för här ifrågavarande kategorier att för sin förkovran i respektive yrken företaga studieresor utomlands, torde icke utförligare behöva ordas. Det synes emellertid icke bliva möjligt för överstyrelsen att, utan en rätt väsentlig höjning av anslaget, bevilja stipendier för utlandsresor, om jämväl behovet av stipendier för beivrande av kurser i skälig omfattning skall kunna tillgodoses. Anslaget bör därför höjas åtminstone till 40 000 kronor.

Jag anser mig icke kunna tillstyrka den begärda anslagshöjningen utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[254.] 36. **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, reservationsanslag.** Till utbildande av lärare vid yrkesundervisningen har för vart och ett av budgetåren 1941/43 anvisats ett obetecknat anslag av 30 000 kronor. Detta anslag höjdes från och med budgetåret 1943/44 till sitt nuvarande belopp, 45 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att för nästa budgetår måtte under nyssnämnda rubrik anvisas ett reservationsanslag av 75 000 kronor. Av anslaget har 45 000 kronor beräknats för tre pedagogiska kurser för yrkeslärare och 30 000 kronor till anordnande av fortbildningskurser. Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

På grund av vid 1945 års riksdag motionsledes framförda yrkanden om bland annat återupprättande av den yrkespedagogiska centralanstalten i vilket sammanhang motionärerna starkt understrukt behovet av åtgärder för pedagogisk utbildning av lärare vid yrkesundervisningsväsendet, har riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t snarast måtte taga frågan om utbildning av yrkeslärare under omprövning. Vad frågan om ett fastare organiserande av denna utbildning beträffar, synes denna vara av natur att påkalla en ingående utredning med beaktande icke blott av behovet av pedagogisk utbildning för yrkeslärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning utan jämväl behovet av fortbildning för

nämnda lärare ävensom behovet av utbildning av nämnda karaktär för lärare vid tekniska läroverk. För utredning bland annat om handelslärarutbildningens ordnande ha särskilda sakkunniga nyligen tillkallats. I avvaktn på de åtgärder, som kunna föranledas av utredningar i nämnda hänseende erfordras emellertid medelsanvisning för anordnande liksom under senare år av pedagogiska kurser för yrkeslärare. I viss omfattning torde även fortbildningskurser böra anordnas.

Överstyrelsen räknar preliminärt med att för budgetåret 1946/47 behov av anslag för anordnande av åtminstone tre pedagogiska kurser för yrkeslärare kommer att föreligga. Behovet av pedagogisk utbildning för blivande yrkeslärare kan nämligen förväntas bliva relativt stort genom tillkomsten av ett antal nya centrala verkstadsskolor ävensom på grund av väntad ökning av antalet övriga kommunala anstalter för yrkesundervisning och kursverksamheten vid dessa.

Vad ersättningar till deltagarna i dylika kurser beträffar har gällt, att deltagare från annan ort än kursorten erhållit ersättning för resa i tredje klass från hemorten vid kursens början och åter till hemorten vid kursens slut samt ett dagtraktamente av 5 kronor för varje kursdag. Kursdeltagare, bosatt å kursorten, har erhållit dagtraktamente med 2 kronor 50 öre. Traktamentena ha icke undergått någon förhöjning sedan förkrigstiden. Överstyrelsen anser det emellertid oundgängligen nödvändigt att en höjning sker för deltagare från annan ort än kursorten. Nu gällande ersättningsregler torde i många fall av ekonomiska skäl omöjliggöra för därtill lämpade personer (yrkesarbetare inom industri och hantverk m. fl.), som önska bliva yrkeslärare, att bevista en anordnad pedagogisk kurs. Det är emellertid ett allmänt intresse att underlätta för blivande yrkeslärare att erhålla pedagogisk utbildning. Likaså måste det anses vara av väsentlig betydelse att giva lärarna möjlighet att genomgå fortbildningskurser. Icke minst med hänsyn till att dessa kurser behöva förläggas till ferietid, synas deltagarna böra beredas någorlunda skälig ersättning för sina utlägg i samband med kursvistelsen. Överstyrelsen skulle närmast vara böjd för att anse att ett traktamente till kursdeltagare från ort utom kursorten, beräknat enligt lägsta traktamentsklassen enligt allmänna resereglementet, således 13 kronor per dygn, vore skäligt. Med hänsyn till att kurserna ofta kunna beräknas bliva av sådan längd, att vissa möjligheter torde föreligga för kursdeltagarna att bland annat nedbringa kostnaderna för logi i förhållande till vad eljest vid mycket kortvarigt uppehåll å kursorten skulle vara möjligt, har överstyrelsen dock ansett en avrundning nedåt till 10 kronor kunna ske. Vad deltagare från kursorten beträffar torde någon höjning av ersättningen icke vara erforderlig.

Ersättningen till deltagare i allmänna pedagogiska kurser bör utgå med samma belopp som till deltagare i fortbildningskurser.

Till deltagare i allmänna pedagogiska kurser, vilka avsett bliva lärare i beredskapskurser, har i enlighet med Kungl. Maj:ts medgivande även kunnat utgå ersättning för förlorad arbetsförtjänst med 12 kronor per dag. Vid beräkning av tidigare anslagsbehov har hänsyn tagits härtill. Sedan överstyrelsen på grund av det ändrade läget nu givit direktiv om avveckling av beredskapskurserna föreligger icke längre anledning räkna med nämnda kostnad i detta sammanhang. Ett bifall till överstyrelsens hemställan om höjda traktamenten synes på grund av vad nyss sagts icke medföra ökat medelsbehov för förutnämnda allmänna pedagogiska kurser för yrkeslärare, utan överstyrelsen räknar med ett oförändrat anslagsbehov för tre kurser av 45 000 kronor.

Överstyrelsen har funnit sig böra med hänsyn till det trängande behov, som kan anses föreligga av fortbildningskurser för lärare inom vissa ämnesgrupper vid tekniska läroverk, redan nu, utan att avvakta de riktlinjer för en fastare verksamhet, vilka kunna komma att uppdragas vid en utredning av frågan om utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen böra hemställa om anslag för anordnande av sådana kurser. Behovet av dylika kurser har även understrukits av styrelsen för tekniska läroverkens lärarförbund, som i en den 1 augusti 1945 dagtecknad till överstyrelsen ingiven skrivelse skisserat uppläggningsen av en kursverksamhet av här avsett slag och hemställt, att överstyrelsen måtte utverka medel för ändamålet.

Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om att av staten bekostade fortbildningskurser för lärare vid tekniska läroverk förekommit tidigare, bland annat år 1931 i kemisk teknologi och år 1932 i mekanisk teknologi. Under budgetåret 1939/40 anordnades dessutom en kurs i fysik för lärare vid allmänna läroverk, seminarier och tekniska läroverk. Styrelsen för de tekniska läroverkens lärarförbund har vad beträffar den yttre ramen för uppläggningsen av de fortbildningskurser, som styrelsen föreslår, ansett sistnämnda kurs förebildlig. Överstyrelsen, som icke nu är beredd framlägga detaljerad plan för dylika kurser, varav en torde böra komma till stånd budgetåret 1946/47, ansluter sig emellertid till de synpunkter, som styrelsen i nämnt hänseende anför och anser sålunda att kurstiden lämpligen i allmänhet bör omfatta en tid av omkring 2 veckor och att deltagarantalet bör begränsas till omkring 30. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för en dylik kurs till omkring 8 000 kronor.

Programförslag till en specialkurs i högre betongteknik för lärare vid tekniska läroverk, som undervisa i byggnadsteknik, har uppgjorts av cement- och betonginstitutet, som i skrivelse till överstyrelsen hemställt om anslag till anordnande av en dylik kurs. Kursen har föreslagits anordnad under maj—juni månad 1946 och kurskostnaderna ha, fränsett rese- och traktementsersättningar till deltagarna, beräknats till 10 431 kronor.

Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget att den föreslagna kursen kommer till stånd för att giva lärarna inom detta speciella ämnesområde möjlighet att förvärva ökad kompetens. På kortare tid än den föreslagna — omkring tre veckor — torde ett lämpligt avvägt kursprogram icke kunna genomgås, och kostnaderna måste med hänsyn till kurstiden och kursens omfattning få anses skäliga. Ersättning till deltagare torde böra utgå enligt i det föregående omnämnda grunder och kunna beräknas till omkring 2 650 kronor. I runt tal skulle sålunda kurskostnaderna kunna beräknas till 13 000 kronor. Då kursen föreslagits skola anordnas redan innevarande budgetår skulle medel förskottsvis behöva disponeras för ändamålet. Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte lämna bemyndigande härtill.

För i det föregående omnämnd kursverksamhet skulle sålunda behöva disponeras $(45\,000 + 8\,000 + 13\,000 =)$ 66 000 kronor. Härutöver synas emellertid medel böra avses för fortbildningskurser för lärare i handelsämnen. Atminstone en sådan kurs torde böra anordnas budgetåret 1946/47. Med hänsyn härtill torde anslaget böra beräknas till 75 000 kronor.

Vid anordnandet av kurser för lärare har tidigare och senast innevarande år förekommit att kurs behövt förläggas så att månadsskiftet juni—juli överskridits. Även framdeles torde detta i vissa fall behöva ske. Med hänsyn härtill synas lämplighetsskäl påkalla en förändring av anslagets karaktär till reservationsanslag. Då anslaget avses för såväl kurser för allmän pedagogisk

utbildning som fortbildning torde rubriken böra ändras till »Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen».

Vid uppgörandet av programmet för kursverksamheten för budgetåret 1946/47 har överstyrelsen utgått från ett läge, som för så vitt för dagen kan bedömas, kommer att ha aktualitet. Ändrade omständigheter kunna emellertid medföra, att annan kurs än de förutsatta kan behöva anordnas och att — för erhållande av medel härtill — tidpunkten för anordnandet av någon av de föreslagna kurserna kan behöva förskjutas. Det torde böra få ankomma på överstyrelsen att inom anslagets ram enligt av Kungl. Maj:t närmare utfärdade bestämmelser få anordna eller lämna bidrag till allmänna pedagogiska och fortbildningskurser för lärare vid yrkesundervisningen även som bestämma förläggningsort och tid för kurserna.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Det förefaller statskontoret tveksamt, om behovet av de planerade fortbildningskurserna är så angeläget, att anslag härtill nu skulle kunna påräknas. Vad särskilt beträffar kursen i betongteknik torde, för den händelse denna skulle anses böra komma till stånd å angiven tid, medel böra äskas å tilläggsstat till innevarande budgetår.

De framlagda kostnadsberäkningarna äro alltför knapphändiga för ett säkert bedömande av anslagsbehovet. Emellertid har överstyrelsen räknat med att traktamentet till kursdeltagare i de pedagogiska utbildningskurserna, bosatt utom kursorten, skulle höjas från 5 kronor till 10 kronor, medan traktamentet till å kursorten bosatt deltagare skulle vara oförändrat, 2 kronor 50 öre. Statskontoret vill emellertid erinra, att vid de under krigsåren anordnade kurserna i hygien för lärare vid de allmänna läroverken, skolläkare och skolsköterskor, till kursdeltagare, bosatt utanför kursorten, numera utgår dagtraktamente med 7 kronor. Annan kursdeltagare äger icke uppbära dagtraktamente.

Statskontoret anser det önskvärt, att enhetliga bestämmelser i görligaste mån fastställas rörande traktamentsersättning till deltagare i av staten anordnade utbildnings- och fortbildningskurser. Det nu utgående traktamentet å 5 kronor motsvarar till beloppet det traktamente enligt traktamentsklass F, som fastställts för annan än familjeförsörjare vid sammanhängande tjänsteförrättning efter 15:e dygnet. Statskontoret vill icke motsätta sig, att ifråga om här avsedda fortbildningskurser traktamentsersättning bestämmes efter samma grunder som vid motsvarande kurser vid de allmänna läroverken, d. v. s. 7 kronor till deltagare, bosatt utanför kursorten och icke någon ersättning till annan deltagare. Då enligt överstyrelsen ersättning till deltagare i allmän pedagogisk kurs bör utgå med samma belopp som till deltagare i fortbildningskurs, synes anledning föreligga att överväga en motsvarande avvägning av även dessa ersättningar.

Mot den föreslagna förändringen av anslagets karaktär till reservationsanslag har statskontoret icke något att erinra.

Departement-
schefen.

Såsom överstyrelsen för yrkesutbildning erinrat, pågår för närvarande genom särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga utredning rörande handelsundervisningens och handelslärarutbildningens ordnande. Vidare har Kungl. Maj:t, i anledning av den av 1945 års riksdag begärda utredningen av frågan om utbildning av yrkesskollärare, genom beslut

den 21 december 1945 uppdragit åt överstyrelsen för yrkesutbildning att verkställa utredning i lärarutbildningsfrågan. I avvaktan på resultatet av nämnda utredningar torde utbildningen böra bedrivas på hittills tillämpat sätt.

För nästa budgetår torde först och främst liksom för de sista budgetåren böra anvisas medel till anordnande av pedagogiska kurser för yrkeslärare. Medelsbehovet för detta ändamål har överstyrelsen beräknat till 45 000 kronor eller till samma belopp, som nu är anvisat för ändamålet. Överstyrelsen har därvid räknat med, att dagtraktamentet till kursdeltagare i de pedagogiska utbildningskurserna, bosatt utom kursorten, skulle höjas från 5 kronor till 10 kronor, medan traktamentet till i kursorten bosatt deltagare skulle vara oförändrat, 2 kronor 50 öre. I anslutning till statskontorets förslag anser jag mig emellertid böra förorda, att traktamentsersättningen bestämmes efter samma grunder som vid fortbildningskurserna i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor, d. v. s. till 7 kronor till deltagare, bosatt utanför kursorten, och icke någon ersättning till annan deltagare. Vid bifall här till torde kostnaderna för de pedagogiska kurserna för yrkeslärare kunna begränsas till 40 000 kronor.

Förutom dessa kurser planeras en fortbildningskurs för lärare vid högre tekniska läroverk, en specialkurs i högre betongteknik för sistnämnda lärare samt en fortbildningskurs för lärare i handelsämnen, vilket skulle medföra ett ökat anslagsbehov av sammanlagt 30 000 kronor. I det föregående har jag förordat, att medel ånyo skulle anvisas till fortbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken samt vid folk- och småskolor. I överensstämmelse med den ståndpunkt jag sålunda intagit vill jag även tillstyrka, att medel anvisas till fortbildningskurser för lärare vid yrkesskolor. Vad beträffar den till maj—juni 1946 planerade kursen i betongteknik, vilken enligt min mening bör komma till stånd, torde medel för densamma böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46. Kostnaderna för denna kurs ha av överstyrelsen beräknats till i runt tal 13 000 kronor. Då de av mig nyss förordade grunderna för ersättning till deltagare i allmän pedagogisk kurs torde böra tillämpas jämväl beträffande deltagare i fortbildningskurser, torde kostnaderna för kursen i betongteknik kunna begränsas till 12 000 kronor. I annat sammanhang hemställer jag, att ett reservationsanslag av 12 000 kronor äskas å tilläggsstat för nu ifrågakörande ändamål.

Jag har förut beräknat, att ett belopp av 40 000 kronor skulle för nästa budgetår erfordras för anordnande av pedagogiska kurser för yrkeslärare. Härutöver anser jag mig böra beräkna 13 000 kronor till fortbildningskurser. Jag förordar därför, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av $(40\,000 + 13\,000 =) 53\,000$ kronor till Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser angående anslaget disposition.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 53 000.

[255.] 37. **Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen, reservationsanslag.** För vart och ett av budgetåren 1925/32 och 1937/40 beviljades ett anslag av 1 500 kronor till resestipendier åt lärare vid de tekniska läroverken och för vart och ett av budgetåren 1925/32 och 1936/39 ett anslag av 1 000 kronor till resestipendier åt lärare vid handelsgymnasierna, vilket sistnämnda anslag för budgetåret 1939/40 höjdes till 1 500 kronor. Från och med budgetåret 1940/41 ha inga medel för här avsedda ändamål anvisats.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 15 000 kronor, avsett för lärare vid samtliga under överstyrelsens inseende stående skolor. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Överstyrelsen anser det i hög grad önskvärt, att lärare i yrkesutbildning få möjlighet att företaga stipendieresor för att inom och utom landet idka studier, som kunna vara till gagn för deras lärarverksamhet. Detta gäller ej blott lärare i främmande levande språk utan även och i synnerhet lärare i de tekniska ämnena. Det gäller för dem att såvitt möjligt följa den tekniska och industriella utvecklingen icke endast inom Sverige utan även utomlands icke minst i de nordiska grannländerna. Detta kan icke på ett tillfredsställande sätt ske blott genom studium av tidskrifter och annan litteratur, utan härför tarvas personliga iakttagelser ute i den praktiska verksamheten. I annat fall händer lätt, att undervisningen blir allt mer främmande för de verkliga förhållandena och följaktligen ej av sådant värde, som eleverna och näringslivet med rätta kunna begära. Motsvarande synpunkter hava kommit till uttryck även i det betänkande med förslag till åtgärder för lärlingsutbildningens främjande, som 1944 avgivits av arbetsmarknadsorganisationernas yrkesutbildningskommitté.

Att under senare år medel ej anvisats till resestipendier åt lärare inom yrkesutbildningen torde hava haft sin grund i statsfinansiella skäl. Även om sådana alltjämt skulle kunna tala mot att anslag för ändamålet beviljades, har överstyrelsen funnit så starka skäl tala för att medel för resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen ställas till förfogande, att överstyrelsen ändock ansett sig böra hemställa om anslag för ändamålet. I betraktande därav, att stipendiemedel för detta ändamål tidigare icke funnits att tillgå för överstyrelsen och överstyrelsen till följd härav saknar erfarenhet av en skälig medelsfördelning mellan olika slag av lärare, och då fördelningen kan behöva anpassas efter från år till år växlande behov, har överstyrelsen funnit lämpligast att ett gemensamt anslag anvisades för alla lärare vid under överstyrelsens inseende stående skolor. Med hänsyn till antalet lärare och det behov av resestipendier, som under budgetåret 1946/47 kan komma att göra sig gällande beräknar överstyrelsen anslaget storlek till 15 000 kronor med följande uppdelning inom anslagets ram, nämligen 4 500 kronor för lärare vid de tekniska läroverken, konstfackskolan och särskilda anstalter

för yrkesundervisning, 2 500 kronor för lärare vid handelsgymnasierna samt 8 000 kronor för lärare vid de kommunala och enskilda anstalterna för yrkesundervisning, till vilka då räknats även de centrala verkstadsskolorna. Med hänsyn till vad ovan sagts torde överstyrelsen böra äga bemyndigande att efter praktiska behovssynpunkter överflytta medel från en grupp till en annan. Med hänsyn till att beviljade resestipendier icke torde böra i sin helhet utbetalas förrän resan utförts och reseberättelse avgivits, synes anslaget böra upptagas som reservationsanslag.

Statskontoret har — under hänvisning till vad ämbetsverket anfört angående anslag till resestipendier till vissa lärare vid de allmänna läroverken, kommunala läroverken och privatläroverken — uttalat, att, därest stipendieverksamheten beträffande de kategorier av lärare m. fl., vilka före krigsutbrottet kommit i åtnjutande av resestipendier, skulle anses kunna återupptagas, anslag i vart fall icke torde böra anvisas med högre belopp än som före kriget utgått eller, vad anginge lärare vid tekniska läroverk och handelsgymnasier, 1 500 kronor för vardera kategorien. Någon utvidgning av verksamheten att omfatta jämväl lärare vid andra under överstyrelsens in-seende stående yrkesundervisningsanstalter syntes icke böra nu ifrågakomma.

Jag har förut i dag under punkterna 159 och 167 tillstyrkt, att anslag åter skulle anvisas till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter och vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. I anslutning till vad jag därvid anfört förordar jag nu, att ett reservationsanslag av 3 000 kronor anvisas för nästa budgetår till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid under överstyrelsens för yrkesutbildning överinseende stående statliga och statsunderstödda läroanstalter. Resestipendierna torde i första hand böra avses för dylika lärare vid de högre tekniska läroverken och vid de statsunderstödda handelsgymnasierna. Däremot kan jag icke nu förorda, att medel anvisas till resestipendier jämväl åt andra lärare vid yrkesundervisningen än lärare i främmande levande språk. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition.

Departement-
schefen.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 3 000.

[256.] 38. Anordnande av en kurs för utbildning av hemkonsulenter, *reservationsanslag*. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har — under åberopande av en skrivelse från statens arbetsmarknadskommission — hemställt om ett anslag å 38 000 kronor till anordnande under budgetåret 1946/47 av en kurs för utbildning av kommunalt anställda hemkonsulenter, avsedda att hava sin verksamhet förlagd till städerna.

Arbetsmarknadskommissionen har i sin skrivelse anfört bland annat följande.

Den allmänna brist på arbetskraft, som sedan lång tid tillbaka varit utmärkande för den husliga arbetsmarknaden, har under de senaste åren undergått en väsentlig skärpning. Statens arbetsmarknadskommission, som med uppmärksamhet följt denna utveckling, har vidtagit vissa åtgärder för att i större utsträckning tillgodose hemmens arbetskraftsbehov. Den väg, som framför allt prövats, är att i möjligaste mån ersätta den heltidsanställda arbetskraften med tillfällig och deltidsanställd sådan, s. k. hemassistenter. I syfte att inträffa hemmen för dylik hjälp och samtidigt få kontakt med kvinnor, som kunna ställa sig till förfogande som hemassistenter, igångsatte kommissionen på nyåret 1945 en brett upplagd propagandakampanj, vilken även enligt länsarbetsnämndernas rapporter givit goda resultat. Genom en viss kursverksamhet har kommissionen vidare sökt stimulera rekryteringen av hemassistenter.

För att frigöra kvinnlig arbetskraft och samtidigt underlätta arbetet för husmödrarna har kommissionen i olika sammanhang framhållit nödvändigheten av en ökad daghemsverksamhet för barn. Även på andra sätt har kommissionen sökt medverka till en utjämning av tillgång och efterfrågan på huslig arbetskraft.

Då det finns mycket, som talar för att tillgången på hembiträden under lång tid framåt kommer att bli mycket begränsad, är det nödvändigt att vidtaga ytterligare åtgärder, som omedelbart eller på lång sikt kunna bidra till att lösa hemmens arbetskraftsproblem. Härvid torde böra beaktas, att det inte endast gäller den relativt ringa procent hem, som efterfråga lejd arbetskraft. Även för det stora flertalet hem, som på grund av ekonomiska skäl icke efterfråga lejd arbetskraft, även om husmodern är förvärvsarbetande, utgör arbetskraftsfrågan ett problem. Kommissionen anser för sin del, att en väl planlagd propaganda rörande hemmets vård och barnens skötsel jämsides med individuell rådgivning och ledning i husliga frågor skulle i hög grad bidra till att underlätta och förenkla husmödrarnas arbete. En vidgad hemkonsulentverksamhet synes därför behövlig. Genom de till hushållningssällskapen knutna hemkonsulenter har landsbygdens behov i detta avseende i viss grad tillgodosetts. För städernas del är hemkonsulentverksamheten däremot så gott som oprövad.

Då kommissionen finner, att förhållandena på den husliga arbetsmarknaden i städerna, och särskilt de större av dessa, äro synnerligen otillfredsställande, och då de större städerna torde ha det procentuellt största antalet förvärvsarbetande husmödrar, anser kommissionen, att en konsulentverksamhet på dessa platser är synnerligen välbehövlig. Enligt vad kommissionen har sig bekant, finnas emellertid icke för dylik verksamhet utbildade konsulenter. Kommissionen ifrågasätter därför, om det icke vore lämpligt, att överstyrelsen för yrkesutbildning toge under övervägande att anordna kurser för att utbilda hemkonsulenter för städerna. En sådan åtgärd synes kommissionen vara motiverad, för att behovet av dylika konsulenter skall kunna tillgodoses utan allt för långt dröjsmål.

Kommissionen anser sålunda, att det vore önskvärt, att överstyrelsen för yrkesutbildning finge möjlighet att så snart sig göra låter anordna någon eller några kurser för utbildning av hemkonsulenter, som skola vara verkamma i städerna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har yttrat:

Överstyrelsen, som biträder de synpunkter kommissionen anfört med avseende å behovet av hemkonsulenter jämväl för städernas vidkommande, har tagit under övervägande i vad mån och på vilket sätt utbildning av konsulenter för närvarande lämpligast borde anordnas. Överstyrelsen har därvid erfarit, att Stockholms stad redan fattat beslut om inrättande av hemkonsulentbefattningar och att på åtskilliga andra håll frågan därom är aktuell och sannolikt snabbt skulle finna sin lösning, därest blott specialutbildade konsulenter funnes att tillgå. Överstyrelsen har därför funnit det i hög grad påkallat, att åtminstone en hemkonsulentkurs för nu avsett ändamål kommer till stånd.

År 1938 hölls en kurs för blivande hemkonsulenter på lantbrukshögskolan i Stockholm. Denna kurs, som avsåg att tillgodose endast landsbygdens behov av hemkonsulenter, har visat sig, ehuru den pågick under blott två månader, vara av synnerligt värde för elevernas kommande verksamhet. I övrigt har någon dylik undervisning icke förekommit. Med utgångspunkt från de erfarenheter, som från 1938 års kurs kunnat hämtas, har överstyrelsen ansett, att den nu åsyftade kursen, som med hänsyn till beräknat personalbehov och den blivande verksamhetens art borde göras tillgänglig för 25—30 elever, vilka tidigare erhållit utbildning såsom hushållslärarinnor, icke borde göras kortare än tre månader. Med ett genomsnittligt antal föreläsningar av omkring tjugo i veckan skulle sammanlagda föreläsningantalet bli i runt tal 250. Detta antal synes i flera avseenden lämpligt, särskilt med hänsyn till att god tid bör beredas kursdeltagare jämväl till självstudier, diskussioner och studiebesök. Enligt överstyrelsens mening bör kursen förläggas till Stockholm, där framför allt statens institut för folkhälsan och hemmens forskningsinstitut kunna giva goda studiemöjligheter. Vid kursplanens upprättande torde man även kunna räkna med intresserad medverkan från dessa institutioners sida.

Överstyrelsen beräknar kostnaderna för den åsyftade hemkonsulentkursen enligt nedanstående:

250 föreläsningar à 30 kronor	kronor	7 500
Föreståndare, vaktmästare, skrivarbete och materiel	»	2 250
Anordning och ledning av studiebesök och studiegrupper ..	»	750
Annonser och diverse	»	1 500
Dagtraktamenten för 30 kursdeltagare	»	24 000
Resersättning	»	2 000

Summa kronor 38 000.

Statskontoret har anfört följande.

De framlagda kostnadsberäkningarna äro alltför knapphändiga för att kunna göras till föremål för någon närmare granskning. Enligt vad som under hand uppgivits, avses traktamentsersättning utgå med 10 kronor till kursdeltagare utom kursorten och 2 kronor 50 öre till deltagare, bosatt å kursorten. Statskontoret får i denna fråga hänvisa till sitt denna dag avgivna utlåtande angående överstyrelsens anslagsäskanden för utbildande av lärare vid yrkesundervisningen, varvid ämbetsverket bland annat framlagt vissa förslag angående traktamentsersättning till deltagare i yrkesutbildningskurser.

Kursens längd har av överstyrelsen föreslagits till tre månader. I anledning härav tillåter sig statskontoret endast framhålla, att påtagliga fördelar skulle vinnas, om kurstiden kunde förkortas till omkring två månader. Härigenom skulle nämligen kursen kunna förläggas till sommarmånaderna, då de blivande kursdeltagarna lättare torde kunna frigöra sig från sitt ordinarie förvärsarbete.

I sitt ovan intagna yttrande angående överstyrelsens för yrkesutbildning anslagsäskande för utbildande av lärare vid yrkesundervisningen anför statskontoret bland annat följande.

Statskontoret anser det önskvärt, att enhetliga bestämmelser i görligaste mån fastställas rörande traktamentsersättning till deltagare i av staten anordnade utbildnings- och fortbildningskurser. Det nu utgående traktamentet å 5 kronor motsvarar till beloppet det traktamente enligt traktamentsklass F, som fastställts för annan än familjeförsörjare vid sammanhängande tjänsteförrättning efter 15:e dygnet. Statskontoret vill icke motsätta sig, att i fråga om här avsedda fortbildningskurser traktamentsersättning bestämmes efter samma grunder som vid motsvarande kurser vid de allmänna läroverken, d. v. s. 7 kronor till deltagare, bosatt utanför kursorten och icke någon ersättning till annan deltagare. Då enligt överstyrelsen ersättning till deltagare i allmän pedagogisk kurs bör utgå med samma belopp som till deltagare i fortbildningskurs, synes anledning föreligga att överväga en motsvarande avvägning av även dessa ersättningar.

Departement-
schefen.

Den sedan lång tid rådande allmänna bristen på arbetskraft på den hushålls arbetsmarknaden, har under de senaste åren väsentligen skärpts. Krigets avslutande synes icke komma att medföra någon lättnad på detta område. En väl planlagd propaganda för rationellare hemvård torde under sådana förhållanden kunna bidra till att underlätta husmödrarnas arbete. Härfor kräves en även till städerna vidgad hemkonsulentverksamhet. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas till den av överstyrelsen för yrkesutbildning förordade kursen för utbildning av hemkonsulenter för städernas behov. Då traktamentsersättning till kursdeltagare torde — såsom jag under nästföregående punkt förordat beträffande dylik ersättning till deltagare i kurser för utbildning av lärare inom yrkesundervisningen — böra utgå efter samma grunder som för deltagare i fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor, d. v. s. 7 kronor till deltagare, bosatt utanför kursorten, och icke någon ersättning till annan deltagare, torde härigenom en minskning på cirka 7 000 kronor kunna uppnås å den av överstyrelsen till 24 000 kronor beräknade posten till dagtraktamenten åt kursdeltagare. Då jag i övrigt ej funnit anledning till erinran mot överstyrelsens kostnadsberäkningar, torde för budgetåret 1946/47 för ändamålet böra anvisas ett belopp av 31 000 kronor. Anslaget torde böra erhålla reservationsanslags natur.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en kurs för utbildning av hemkonsulenter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 31 000.

IV

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[257.] 1. Understöd åt folkbiblioteksväsendet, *förslagsanslag*. Detta anslag är nu uppfört med 2 132 000 kronor och är fördelat på följande sätt:

1. Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek, <i>förslagsvis</i>	kronor 1 945 700
2. Centralbibliotek	» 150 000
3. Vandringsbiblioteksförråd vid stifts- och landsbibliotek .	» 6 000
4. Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	» 6 300
5. Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek	» 6 000
6. Tillägg till grundkatalog	» 4 500
7. Tidskrifter	» 10 500
8. Bibliotekskurser	» 3 000

Summa kronor 2 132 000.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår förordat en höjning av samtliga anslagsposter utom posterna 3, 5 och 6 med sammanlagt 197 600 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek. I fråga om statsunderstödsgrunderna finner överstyrelsen vissa ändringar påkallade. Folkbiblioteksväsendet genomgår sedan länge en fortgående rationalisering, som under senare år intensifierats under medverkan av centralbibliotekarierna, studieledningarna för riksförbunden för biblioteks- och studiecirkelverksamhet samt överstyrelsens biblioteks-konsulenter. Rationaliseringsarbetet har ytterst till syfte att genom skapandet av bärkraftiga kommunala bibliotekssystem åstadkomma en tillfredsställande bokförsörjning av landets samtliga innevånare. I ett par avseenden motverkas emellertid dessa rationaliseringssträvanden av nu gällande författningsbestämmelser.

Enligt gällande statsbidragskungörelse må statsunderstödet till folkbiblioteksväsendet inom en och samma borgerliga kommun uppgå till högst 10 000 kronor för år. Samma maximeringsbestämmelse gäller emellertid även för det fall, att två eller flera kommuner upprättat ett gemensamt folkbibliotek, varigen sådana kommuner i statsunderstödhänseende erhålla en ogynnsammare ställning än andra. Följaktligen verkar bestämmelsen hindrande för eventuella sammanslutningar i syfte att åstadkomma ett för flera kommuner gemensamt bibliotek. En sådan sammanslutning kan dock otvivelaktigt under vissa förhållanden innebära en fördel. En landskommun och en ur denna utbruten köping torde sålunda många gånger kunna lösa sin biblioteksfråga enklast och

bäst genom ett för de båda kommunerna gemensamt bibliotek. Detsamma gäller om en stad och en denna omgivande landskommun. Det synes icke orimligt, att statsunderstöd till ett sådant gemensamt bibliotek skulle få utgå med sammanlagda beloppet av de understöd, som skulle ha utgått till kommunernas biblioteksverksamhet, om varje kommun i stället hade upprättat ett eget bibliotek. Överstyrelsen vill alltså förorda en sådan ändring av statsbidragskungörelsen, att i de fall, då två eller flera kommuner förena sig om ett gemensamt bibliotek, statsunderstöd må utgå med sammanlagda beloppet av de understöd, som skolat utgå, därest inom varje kommun varit upprättat ett särskilt kommunalt bibliotek, som kunnat uppvisa samma ortsbidrag från kommunen i fråga som det gemensamma biblioteket och som i övrigt uppfyllt samma villkor som detta. Då de hittillsvarande maximeringsbestämmelserna i stort sett hindrat uppkomsten av för flera kommuner gemensamma bibliotek i de fall, då en sammanslagning av de olika kommunernas bibliotek skulle ha medfört ett lägre statsunderstöd till den samlade biblioteksverksamheten, kommer den föreslagna ändringen praktiskt taget icke att medföra någon ökning av anslagsbehovet men väl i sin mån att medverka till en rationalisering av biblioteksverksamheten.

Även i ett annat avseende synes det önskvärt, att understödsbestämmelserna ändras i syfte att främja en rationalisering. Till grund för beräkningen av statsunderstödet till kommunala och med dem likställda folkbibliotek skall ligga det s. k. ortsbidraget, d. v. s. tillskott av andra medel än statsmedel, som lämnas för bibliotekets utveckling och vård för det arbetsår, för vilket statsunderstöd sökes. Till grund för beräkningen av understödet åt riksförbund, som bedriver folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelarbete, lägges däremot den del av de olika studiecirkelbibliotekens lokala utgifter under närmast föregående arbetsår, som bestritts av andra medel än statsmedel. Om ett studiecirkelbibliotek övergår i kommunens ägo, kan således följden bli den, att studiecirkelbiblioteket går miste om det statsunderstöd på grundval av föregående års lokala utgifter, som det skulle varit berättigat till, om det icke blivit kommunaliserat. Som kommunalt bibliotek erhåller det understöd endast på grundval av det ortsbidrag, som ställes till förfogande för det löpande året. I praktiken innebär detta förhållande, att en kommunalisering försvåras. Å andra sidan är en kommunalisering av studiecirkelbiblioteken i många fall en förutsättning för tillkomsten av ett effektivt bibliotekssystem inom en kommun. Under sådana förhållanden tillgriper man icke sällan utvägen, att under en viss övergångstid deponera studiecirkelbiblioteket hos det kommunala biblioteket för att på så sätt låta det fortleva på papperet som studiecirkelbibliotek och uppbära statsunderstöd såsom sådant. Tillvägagångssättet kan icke anses tillfredsställande. Det synes överstyrelsen riktigare, att ett kommunalt bibliotek, som härrör från eller i sig upptagit ett tidigare studiecirkelbibliotek, skall som ortsbidrag få räkna icke endast det belopp, som för det löpande året ställes till bibliotekets förfogande, utan även ett belopp, motsvarande studiecirkelbibliotekets godkända lokala utgifter föregående år, i den mån dessa icke bestritts av statsmedel. Icke heller en sådan ändring torde komma att medföra någon ökning av anslagsbehovet.

Nästa budgetårs anslagsbehov beräknar överstyrelsen till 2 102 000 kronor, vilket innebär en ökning med 156 300 kronor.

Centralbibliotek. För närvarande finnas centralbibliotek inrättade i sammanlagt 14 län, vartill komma landsbibliotek med centralbiblioteksuppgifter i ytterligare två län. Genom beslut av 1945 års riksdag ha medel anvi-

sats för inrättande av ytterligare två centralbibliotek från och med ingången av år 1946.¹

Det synes överstyrelsen angeläget, att centralbiblioteksorganisationen snarast möjligt utbygges till sin fulla omfattning. Sedan de senast beslutade två nya centralbiblioteken trätt i verksamhet, sakna fortfarande sex län central- eller landsbibliotek. Överstyrelsen har tidigare ansett sig böra tillstyrka förslag om upprättande av landsbibliotek dels i Växjö och dels i Västerås. Då enligt gällande föreskrifter centralbibliotek icke må upprättas i län, där landsbibliotek finnes, skulle således ytterligare fyra län behöva förses med centralbibliotek. Överstyrelsen hemställer nu om anslag till två nya centralbibliotek för budgetåret 1946/47 och förutsätter därvid, att biblioteken träda i verksamhet från och med ingången av år 1947. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att i inom tid i den ordning biblioteksförfattningen föreskriver pröva frågan om bibliotekens förläggning.

Till centralbiblioteken utgår ett understöd av 10 000 kronor för år och bibliotek eller för närvarande sammanlagt 150 000 kronor (14 bibliotek från budgetårets början om vardera 10 000 kronor och två bibliotek från den 1 januari 1946 om vardera 5 000 kronor). Vid bifall till överstyrelsens förslag om två nya centralbibliotek från den 1 januari 1947 blir följaktligen anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 170 000 kronor, vilket innebär en ökning med 20 000 kronor.

Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek. Denna anslagspost har för innevarande budgetår höjts från 5 500 kronor till 6 300 kronor. Ökningen sammanhänger delvis med tillkomsten av nya centralbibliotek. Av samma skäl beräknar överstyrelsen en höjning av ifrågasvarande anslagspost även för nästkommande budgetår med 800 kronor.

Tidskrifter. Ur förevarande anslagspost utgår för närvarande understöd till de tre tidskrifterna *Biblioteksbladet*, *Folklig kultur* och *Studiekamraten* med 3 500 kronor (före kriget 4 000 kronor) till vardera. Överstyrelsen, som finner det önskvärt, att ett effektivt stöd beredes tidskrifterna i deras på olika sätt värdefulla och stimulerande arbete i folkbildningsarbetets tjänst, anser sig böra upprepa sin i fjol gjorda hemställan, att anslagsposten åter uppföres med 12 000 kronor eller med 4 000 kronor till envar av tidskrifterna.

Bibliotekskurser. För bibliotekskurser har anslag alltsedan år 1920 utgått årligen med undantag för krisåren 1933/35 samt 1940/42 och 1943/44. För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 3 000 kronor för anordnande av en kurs för folkbibliotekarier.

För budgetåret 1946/47 hemställer överstyrelsen om anslag till anordnande av en s. k. biblioteksskola. Sådana biblioteksskolor ha åren 1926—1945 som regel avhållits vartannat år (under år 1934 anordnades ingen skola, och den biblioteksskola, som normalt skulle ha anordnats under 1942, uppsköts till 1943). Enligt överstyrelsens mening föreligger ett starkt behov av en biblioteksskola jämväl under nästa budgetår. Biblioteksväsendets fortgående utveckling kan alltjämt väntas medföra ett stegrat behov av arbetskraft, vartill kommer den årliga avgång, som man av olika skäl måste räkna med. Biblioteksskolan har för närvarande en omfattning av fem månader. Gjorda erfarenheter ge vid handen, att en utökning åtminstone till sex månader måste anses önskvärd. Innan ytterligare erfarenhet vunnits, räknar överstyrelsen emeller-

¹ Genom beslut den 23 november 1945 har Kungl. Maj:t medgivit inrättande av centralbibliotek i Umeå och Karlskrona.

tid med att kunna anordna även en till tiden något utökad biblioteksskola för samma belopp som tidigare eller 4 000 kronor.

Överstyrelsen finner det även angeläget, att medel anvisas för kortare kurser, avsedda dels för utbildning av personal vid folkbibliotek med biblioteksarbete som bisyssla, dels för utbildning av bibliotekarier vid folkskolor och allmänna läroverk.

Vad angår frågan om kurser för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla, kan överstyrelsen hänvisa till sin framställning i föregående års riksdagspetita. Överstyrelsen underströk där vikten av att statsmakterna genom utbildningskurser sörjde för att de medel, som ställdes till bibliotekens förfogande, komme att utnyttjas på bästa möjliga sätt och framhöll, att det behov av utbildning, som föreläge efter kursverksamhetens tillfälliga upphörande under krisåren, vore mycket betydande. Det synes överstyrelsen under sådana omständigheter angeläget, att en kurs för folkbibliotekarier anordnas jämväl under budgetåret 1946/47. Kostnaden för en sådan kurs om två veckors längd om cirka 25 deltagare, alternativt två något kortare kurser med ett något lägre deltagarantal i varje kurs, beräknar överstyrelsen till 3 000 kronor. Vid beräkningen av kostnaderna har överstyrelsen utgått från att liksom tidigare vissa reseersättningar samt dagtraktamenten utgå. Överstyrelsen har därvid räknat med att dagtraktamentet, trots att en förhöjning givetvis vore rimlig, bibehållas vid sitt tidigare belopp, 5 kronor.

Överstyrelsen finner det vidare påkallat, att kursverksamheten för bibliotekarier vid folkskolor och allmänna läroverk återupptages. Behovet av utbildning för skolbibliotekarier har vid upprepade tillfällen starkt understrukits av olika lärarorganisationer, och överstyrelsen vill för sin del vitsorda det betydande värdet av denna kursverksamhet, som icke endast tar sikte på att meddela undervisning rörande skötseln av ett skolbibliotek utan även rörande böckernas utnyttjande i undervisningen. För ändamålet hemställer överstyrelsen om medel för anordnande av en kurs för skolbibliotekarier om en veckas längd och cirka 40 deltagare. Även i detta fall uppskattar överstyrelsen kostnaden till 3 000 kronor och räknar med att vissa reseersättningar och dagtraktamenten komma att utgå. Vid sidan av en sådan kurs, som i likhet med tidigare kurser av detta slag bör förläggas till Stockholm, torde emellertid även kortare utbildningskurser rörande skolbiblioteket och dess utnyttjande i undervisningen böra anordnas. Sådana kurser ha vid ett par tillfällen anordnats i samarbete mellan statens folkskolinspektörer och vederbörande centralbibliotek. Medel ha för ändamålet erhållits från enskilt håll. Vid kurserna, som pågått 2—3 dagar, ha förekommit föreläsningar och diskussioner rörande bibliotekens hjälpmedel, skolbibliotekets utnyttjande samt barn- och ungdomslitteratur, demonstrationer av undervisning i bokkunskap samt övningar i klassifikation och katalogisering. Det synes överstyrelsen önskvärt, att liknande kurser komma till stånd jämväl på andra orter. Då medel härtill endast i undantagsfall torde kunna erhållas från enskilt håll, finner överstyrelsen det angeläget, att statsunderstöd utgår för ändamålet. För nästkommande budgetår hemställer överstyrelsen om ett anslag av 2 000 kronor, för vilket belopp fyra till fem kurser av detta slag torde kunna anordnas. Överstyrelsen utgår därvid från att reseersättningar och dagtraktamenten icke komma att utgå till deltagarna.

Det sammanlagda anslagsbehovet under denna punkt beräknar överstyrelsen alltså till $(4\,000 + 3\,000 + 3\,000 + 2\,000 =) 12\,000$ kronor.

Departement-
schefen.

Beträffande anslagsposten till understöd åt folkbibliotek, nu uppförd med 1 945 700 kronor, kan man, såsom skolöverstyrelsen framhållit, motse en utgiftsökning av automatisk natur. Posten torde med hänsyn därtill i enlighet

med överstyrelsens förslag böra i första hand uppräknas med 156 300 kronor, eller, för vinnande av lämplig avrundning, 156 200 kronor. Vid anmälan i annat sammanhang denna dag av frågan om särskilda åtgärder till främjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning förordar jag vidare en höjning med 15 000 kronor till 25 000 kronor av det högsta understöd, som må utgå till svenska sjömansbiblioteket. Vid bifall härtill bör ifrågasätta anslagspost uppräknas med ytterligare 15 000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke beträffande grunderna för understöd ur denna post några förändringar av anslagskrävande natur. Däremot har jag icke funnit anledning till erinran mot de uppmjukningar av gällande understödsvillkor, som av skolöverstyrelsen förordats. Såsom överstyrelsen framhållit, torde dessa uppmjukningar icke medföra någon ökning av anslagsbehovet.

Vid mitt ställningstagande till nyssnämnda fråga om främjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning förordar jag anvisande av understöd enligt vissa grunder till biblioteksverksamhet för svenskar i utlandet och ifrågasätter, att för detta ändamål under förevarande anslag uppföres en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost av 13 000 kronor. Jag tillstyrker följaktligen nu, att anslaget höjes jämväl med sagda belopp av 13 000 kronor.

Anslagsmedlen till understöd åt centralbibliotek, för närvarande 150 000 kronor, böra i första hand höjas med 10 000 kronor till följd av riksdagens i fjol fattade beslut om inrättande från och med den 1 januari 1946 av två nya centralbibliotek. I likhet med skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att medel nu anvisas för inrättande av ytterligare två sådana bibliotek från och med den 1 januari 1947. Med anledning härav förordar jag en höjning av nu ifrågasatt anslagspost med ytterligare 10 000 kronor till $(150\,000 + 10\,000 + 10\,000 =)$ 170 000 kronor. Kungl. Maj:t torde framdeles i vanlig ordning böra pröva frågan om förläggningen av de nya centralbiblioteken.

I samband med centralbiblioteksorganisationens utbyggande böra anslagsmedlen till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion undergå en viss höjning, och jag tillstyrker därför överstyrelsens förslag om ökning av dessa medel med 800 kronor.

Så sent som i fjol höjdes understöden till var och en av de tre statsunderstödda bibliotekstidskrifterna med 1 000 kronor. Jag anser mig med hänsyn härtill icke nu kunna förorda en ytterligare höjning av dessa understöd. Däremot är jag beredd att tillstyrka överstyrelsens förslag om anvisande av 4 000 kronor till en s. k. biblioteksskola, som plägar anordnas vartannat år. Överstyrelsen har härutöver anhängit om anvisande av 3 000 kronor till en kurs för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla. Även denna framställning finner jag mig kunna tillstyrka, enär behovet av en dylik kurs synes tillfyllest ådagalagt. Däremot anser jag mig icke för närvarande böra tillstyrka skolöverstyrelsens förslag rörande anvisande av medel till vissa kurser i övrigt. Anslagsposten till bibliotekskurser bör vid bifall till vad jag sålunda förordat uppföras med $(4\,000 + 3\,000 =)$ 7 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor.

Inalles förordar jag alltså en höjning av förevarande anslag med (156 200 + 15 000 + 13 000 + 20 000 + 800 + 4 000 =) 209 000 kronor till (2 132 000 + 209 000 =) 2 341 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 341 000.

[258.] 2. **Anskaffande av fasta fartygsbibliotek, reservationsanslag.**
3. **Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän.** Under åberopande av vad jag anför vid anmälan i annat sammanhang denna dag av frågan om statliga åtgärder till främjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Anskaffande av fasta fartygsbibliotek för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000;

dels ock såsom Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag

av kronor 20 000.

[259.] 4. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 252 000 kronor till 161 000 kronor. Då i anslaget inräknades ett belopp av 17 000 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet, utgjorde sänkningen av anslagsmedlen till föreläsningsverksamheten i övrigt 108 000 kronor. På tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisades av 1940 års urtima riksdag ett särskilt anslag av 50 000 kronor till föreläsningar i krisfrågor. Något motsvarande anslag anvisades ej för budgetåret 1941/42, men för budgetåret 1942/43 beviljade riksdagen under förevarande anslag ett belopp av högst 50 000 kronor till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor, i samband varmed anslaget höjdes med 50 000 kronor till 211 000 kronor. Beloppet å 50 000 kronor skulle komma till användning för upplysningsverksamhetens bedrivande även på orter, där föreläsningsanstalter icke funnes, och utnyttjas av olika bildningsorganisationer i den utsträckning, skolöverstyrelsen efter samråd med informationsstyrelsens sektion för kulturell folkberedskap ägde bestämma. För budgetåret 1943/44 minskades sistnämnda anslagspost till hälften, d. v. s. till 25 000 kronor. Samtidigt anvisade riksdagen till föreläsningsverksamheten inom försvarsväsendet ytterligare 4 000 kronor. Anslaget var därför uppfört med 190 000 kronor. För budgetåret 1944/45 har riksdagen höjt anslaget med 15 000 kronor till 205 000 kronor. Av anslagshöjningen borde enligt riksdagens mening minst två tredjedelar användas för anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke funnes, eller genom andra organisationer än dylika anstalter.

För innevarande budgetår har anslaget höjts med ytterligare 23 500 kronor till 228 500 kronor. Av anslaget skola användas högst 17 500 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, högst 9 000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, högst 2 000

kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare, högst 60 000 kronor till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet, högst 22 500 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet, högst 25 000 kronor till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor, minst 10 000 kronor till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter samt 1 500 kronor till understöd för utgivande av *Tidskrift för föreläsningsverksamheten*.

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget med 61 300 kronor, varav bland annat 500 kronor till understöd åt centralbyråer, 1 000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, 3 000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för resekostnader, 15 000 kronor till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet, 300 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet och 25 000 kronor till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter. Särskilda medel ha härvid icke beräknats till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor. Överstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

Vid fördelning av det för innevarande budgetår beviljade anslaget — frånsett det för föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor anvisade beloppet å 25 000 kronor — har överstyrelsen tilldelat tre centralbyråer för förmedling av föreläsningar sammanlagt 17 500 kronor, 19 föreläsningsförbund tillsammans 9 000 kronor, 64 lokala föreläsningsanstalter för havda resekostnader för föreläsare sammanlagt 1 780 kronor, ett riksförbund för studiecirkelverksamhet (A. B. F.) för av förbundet bedriven föreläsningsverksamhet 60 000 kronor, 597 lokala föreläsningsanstalter tillhopa 79 220 kronor samt 20 föreläsningsanstalter vid centralbyråer och föreläsningsförbund för bedrivande av föreläsningsverksamhet under höstterminen 1945 på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter tillhopa 6 000 kronor, varjämte för sistnämnda verksamhet under vårterminen 1946 reserverats ett belopp av 6 000 kronor. De lokala inkomster, som ligga till grund för statsbidragen till riksförbund för studiecirkelverksamhet och lokala föreläsninganstalter, utgjorde cirka 720 000 kronor. De av dessa organisationer sökta statsbidragen utgjorde omkring 330 000 kronor.

Antalet lokala föreläsninganstalter, som tilldelats statsbidrag, har ökat med icke mindre än 21. Detta har möjliggjorts genom den ökning av anslaget, som beviljats för innevarande budgetår. Ytterligare lokala anstalter, som under flera år bedrivit verksamhet utan statsbidrag, ha sålunda glädjande nog nu kunnat erhålla mindre bidrag.

Föreläsningsförbundens riksorganisation har hemställt, att anslaget måtte återuppföras med samma belopp som för budgetåret 1939/40. Organisationen framhåller, att ingen annan gren av det fria bildningsarbetet utsatts för så kraftig minskning av understödet som föreläsninganstalterna. Under krigsåren har icke allenast understöden minskats utan även utgifterna ökat. Biljettpriserna på järnvägarna ha höjts och även andra omkostnader ha stegrats. Föreningarna ha varit nödsakade minska antalet föreläsningar. De större föreläsninganstalterna hava kanske kunnat vidtaga en sådan åtgärd utan större olägenhet, däremot icke de mindre. Erfarenheten har visat, att en föreläsnings-

förening måste framträda inför allmänheten med icke alltför långa mellanrum, om intresset skall kunna uppehållas. Det finns en lägsta gräns för antalet föreläsningar, som icke får underskridas, om verksamheten över huvud taget skall kunna uppehållas.

Arbetarnas bildningsförbund har hemställt om en sådan höjning av anslaget, att bidraget till riksförbund för studiecirkelarbete, vilka anordna serieföreläsningar, kan utgå med 75 000 kronor. Förbundet framhåller, att det fria folkbildningsarbetets föreläsningsverksamhet under efterkrigsåren kommer att möta viktiga uppgifter såsom motvikt mot de upplösningstendenser, som alltid följa efter en krigstid.

Slutligen har chefen för försvarsstaben hemställt, att till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet måtte för budgetåret 1946/47 anslås ett till 22 800 kronor förhöjt belopp eller sålunda 300 kronor mera än som utgår för innevarande budgetår.

Överstyrelsen finner vad sålunda anförts fullt riktigt och anser nu tiden inne för att anslaget höjes i sådan grad, att verksamheten kan bedrivas såsom förut under normala tider och även ytterligare utvecklas. Härfor erfordras i första hand att anslaget i sin helhet höjdes till samma belopp, som utgick för budgetåret 1939/40 eller 252 000 kronor. Emellertid har, sedan anslaget utgick med detta belopp, tillkommit bidrag till föreläsningsverksamheten inom försvarsväsendet, vilket bidrag för nästa budgetår bör upptagas med 22 800 kronor. Därjämte bör bidraget till föreläsningar i samband med studiecirkelverksamhet höjas med 15 000 kronor till av arbetarnas bildningsförbund föreslaget belopp. Överstyrelsen finner det jämväl lämpligt, att nu slopa det särskilda anslaget till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor, samt hemställer, att motsvarande belopp anslås till föreläsningsanstalter vid centralbyråerna och föreläsningsförbunden för anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter.

På grund av det anförda hemställer överstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med $(252\,000 + 22\,800 + 15\,000 =) 289\,800$ kronor.

Departementschefen.

Före den år 1940 vidtagna anslagssänkningen utgingo från förevarande anslag ett belopp av högst 18 000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar och ett belopp av högst 10 000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, medan till samma ändamål för närvarande utgå belopp av högst 17 500 kronor, respektive 9 000 kronor. Jag biträder överstyrelsens förslag om höjning av understödet åt centralbyråerna med 500 kronor och åt föreläsningsförbunden med 1 000 kronor. Tillika tillstyrker jag förslaget om ökning av anslagsmedlen, nu högst 22 500 kronor, till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet med 300 kronor. Till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare utgick för budgetåret 1939/40 ett belopp av högst 10 000 kronor mot nu högst 2 000 kronor. Den av överstyrelsen föreslagna höjningen av dessa anslagsmedel med 3 000 kronor finner jag mig böra tillstyrka. Ehuru anslagsmedlen till anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar i samband med studiecirkelarbete för innevarande budgetår höjts med 15 000 kronor, vill jag likväl förorda förslaget om en ytterligare höjning av dessa medel med sistnämnda belopp. De till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala före-

läsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter avsedda medlen, minst 10 000 kronor, torde böra höjas med 10 000 kronor. Utöver vad jag sålunda anförut anser jag mig kunna tillstyrka en höjning med 41 500 kronor. Å andra sidan torde anslaget böra minskas med det belopp, högst 25 000 kronor, som är avsett till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor. Vid bifall till vad jag förordat bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjas med $(500 + 1\,000 + 300 + 3\,000 + 15\,000 + 10\,000 + 41\,500 - 25\,000 =)$ 46 300 kronor till 274 800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 274 800, att i huvudsaklig överensstämmelse med de för budgetåret 1945/46 gällande grunderna och villkoren med av mig i det föregående angivna ändringar utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

[260.] 5. **Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser.** Till detta ändamål har för ett vart av nedan angivna budgetår anvisats följande belopp:

1936/37	1937/38	1938/39	1939/40	1940/42	1942/44	1944/45	1945/46
45 000	55 000	60 000	70 000	60 000	65 000	70 000	75 000

Bildningsförbundens riksorganisation har i skrivelse till skolöverstyrelsen hemställt, att överstyrelsen måtte förorda ett till 90 000 kronor förhöjt anslag för budgetåret 1946/47, och därvid anförut, bland annat, följande.

Inkallelserna under krigstiden ha medfört mycket stora svårigheter vid anordnandet av de omfattande kurserna, varför förbunden under denna tid måst inskränka kursverksamheten. Fredstillståndet inträdde så sent, att förbunden till nu pågående arbetsår ej hunnit planera en vidgad verksamhet. För nästa arbetsår kommer förvisso antalet ansökningar om kurser att betydligt ökas.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt höjning av anslaget med 15 000 kronor. Överstyrelsen har anförut:

För innevarande budgetår har bidrag ur ifrågavarande anslag sökts med sammanlagt 83 452 kronor till 205 kurser. Överstyrelsen har utdelat hela det tillgängliga anslaget, varvid detta dock icke kunnat beräknas bidra till anordnande av mera än 195 kurser. Det sökta beloppet överstiger sålunda med 8 452 kronor det för innevarande budgetår beviljade anslaget.

Såsom av det sagda framgår, är intresset för den ifrågavarande verksamheten alltjämt synnerligen stort. Kursverksamheten har nu synnerligen god framgång runt om i landet, och denna form av folkbildningsarbete synes nu ha stabiliserats och tillvunnit sig allt större förtroende. Särskilt på vissa orter i landet, där annan bildningsverksamhet är svagt utvecklad eller helt saknas, ha dessa folkbildningskurser en stor betydelse. Ofta växa på orter,

där dylika kurser hållits, mera permanenta bildningsorganisationer upp och fortsätta det genom kurserna grundlagda arbetet.

Överstyrelsen finner den framgångsrika verksamheten väl motivera en höjning av anslaget till ifrågavarande ändamål och anser, med beaktande av den utvidgning av verksamheten, som säkerligen kommer att äga rum, sig böra hemställa om höjning av anslaget med 15 000 kronor.

Departementsschefen.

Under återopande av vad skolöverstyrelsen anfört förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor till 90 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 90 000.

[261.] 6. **Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader.** Detta anslag var under budgetåret 1943/44 uppfört med 48 000 kronor samt höjdes för budgetåret 1944/45 till 56 000 kronor och för innevarande budgetår till 66 000 kronor. Antalet bidragsberättigade organisationer har innevarande budgetår utökats med folkuniversitetets nämnd, som nu för första gången kommit i åtnjutande av statsbidrag. Ur anslaget utgår till härefter angivna bildningsförbund bidrag för organisations- och administrationskostnader med belopp som framgå av efterföljande sammanställning, vilken jämväl utvisar de av bildningsförbunden för nästa budgetår begärda ävensom de av skolöverstyrelsen tillstyrkta anslagsbeloppen.

Bildningsförbund	Beviljat bidrag för budgetåret 1945/46	För budgetåret 1946/47	
		begärt bidrag kronor	av överstyrelsen tillstyrkt bidrag (ökn.) kronor
1. Arbetarnas bildningsförbund	45 000	65 000	55 000 (+ 10 000)
2. Svenska landsbygdens studieförbund	10 000	12 000	12 000 (+ 2 000)
3. Tjänstemännens bildningsverksamhet	6 000	9 000	7 000 (+ 1 000)
4. Studieförbundet medborgarskolan . .	3 000	3 000	3 000
5. Folkuniversitetets nämnd	2 000	5 000	5 000 (+ 3 000)
Summa kronor	66 000	94 000	82 000

Beträffande villkoren för åtnjutande av ifrågavarande anslag torde få hänvisas till statsliggaren sid. 694.

Arbetarnas bildningsförbund har angivit sina organisations- och administrationskostnader under verksamhetsåret 1943/44 till cirka 180 000 kronor. För nästa budgetår ha de totala utgifterna beräknats till 267 000 kronor. Som skäl för framställningen om ökat statsbidrag har förbundet återopat, bland annat, följande.

All erfarenhet visar, att man efter en lång och omfattande krigs- och krisperiod sådan som mänskligheten nu genomlidit har att vänta en andlig förflackning och kulturell tillbakagång. Särskilt när dessa tendenser göra sig gällande bland ungdomen måste en sådan utveckling ur samhällets synpunkt anses vara synnerligen betänklig.

Alla resurser att motverka dessa tendenser måste utnyttjas. Det effektivaste medlet härvidlag är otvivelaktigt en ökad upplysning. I den fria folkbildningsrörelsen har det moderna samhället ett värdefullt instrument, som måste väl tillvaratagas. På ledande håll inom folkbildningsorganisationerna — både lokalt och centralt — torde man känna sitt ansvar härvidlag och vara beredd att ställa sina krafter till förfogande. Även arbetarnas bildningsförbund är berett att göra sin aktiva insats. Men det räcker inte med endast den goda viljan. Ekonomiska resurser måste också till. Ett stöd från statens sida som någorlunda motsvarar de egna insatserna är ett rimligt krav och grundförutsättning för ett resultatbringande arbete.

I ett flertal län undersöktes nu möjligheterna eller vidtagas förberedelserna för att tillsätta helt anställda instruktörer. I vilken utsträckning dessa behov skola kunna tillgodoses beror helt på vilka möjligheter förbundet gives att lämna ekonomiskt bistånd. Det behöver inte särskilt framhållas vilken utomordentligt stor betydelse dessa länsinstruktörer skulle ha såväl för den ordinarie verksamheten som för de extraordinarie åtgärder, som behövas under efterkrigstiden.

Av det som här anförts framgår, att om arbetarnas bildningsförbund väl skall kunna fylla sina uppgifter och intentioner måste statens bidrag till omkostnader, instruktion och administration även med den förhöjning, som vidtagits av årets riksdag, anses vara långt ifrån tillfredsställande.

Skolöverstyrelsen har icke ansett sig kunna tillstyrka höjning av bidraget till förbundet med högre belopp än 10 000 kronor.

Svenska landsbygdens studieförbund har beräknat de totala utgifterna under nästa arbetsår till 40 300 kronor. Till stöd för framställningen om bidragshöjning har förbundet åberopat, att dess verksamhet utvidgats därhän att en utökning av personalen med en heltidsanställd manlig studieledare måst företagas samt att den år 1945 vidtagna höjningen av statsbidraget icke varit tillräcklig för att möjliggöra för förbundet att bedriva sitt bildningsarbete i den omfattning, som förbundet ansett erforderligt. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt höjning av bidraget till förbundet med 2 000 kronor.

Tjänstemännens bildningsverksamhet har för arbetsåret 1946/47 beräknat utgifterna till 41 400 kronor och inkomsterna, utöver statsbidraget, till 32 400 kronor. *Överstyrelsen* har icke ansett sig kunna tillstyrka höjning med högre belopp än 1 000 kronor.

Beträffande *studieförbundet medborgarskolan* har *skolöverstyrelsen* tillstyrkt det begärda anslaget av 3 000 kronor. Förbundet har för budgetåret 1946/47 beräknat de totala utgifterna till 41 530 kronor och inkomsterna utöver statsbidraget till 38 530 kronor.

I fråga om den av *folkuniversitetets nämnd* begärda anslagshöjningen har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande.

Överstyrelsen finner här ifrågavarande folkbildningsarbete väl värt stöd från det allmännas sida med nu sökt belopp, 5 000 kronor, och vill till stöd

härför åberopa ej mindre vad i motionen II: 158 till 1945 års riksdag anförts än även att till verksamheten från icke statshåll under år 1944 tillskjutits sammanlagt 30 312 kronor. För statsbidragets utgående torde böra uppställas enahanda villkor, som nu gäller för de övriga organisationerna.

Departementschefen.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om höjning av bidraget till arbetarnas bildningsförbund med 10 000 kronor, till svenska landsbygdens studieförbund med 2 000 kronor, till tjänstemännens bildningsverksamhet med 1 000 kronor och till folkuniversitetets nämnd med 3 000 kronor. Anslaget bör därför för nästa budgetår höjas med 16 000 kronor till 82 000 kronor. Såsom överstyrelsen föreslagit torde för utgående av statsbidraget till folkuniversitetets nämnd från och med nästa budgetår böra föreskrivas enahanda villkor som för närvarande gälla för bidragen till övriga ifrågavarande sammanslutningar.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 82 000.

[262.] 7. **Bidrag till verksamheten vid hemgårdar.** 8. **Bidrag till verksamheten vid studiehjem.** Med anledning av en vid 1941 års riksdag väckt motion anvisade riksdagen såsom »bidrag till hemgårdarnas verksamhet» för budgetåret 1941/42 under åttonde huvudtiteln ett anslag av 5 000 kronor. I 1942 års statsverksproposition föreslogs, att såsom »bidrag till hemgårdarnas verksamhet» skulle uppföras ett anslag av 30 000 kronor. Riksdagen (skrivelsen nr 8, punkten 192) framhöll, att vid anslagets fördelning särskilt avseende syntes böra fästas vid i vilken utsträckning hemgårdarna inriktade sig på ungdomsvårdande verksamhet av folkbildande art. Med hänsyn härtill kunde riksdagen icke finna anledning föreligga att från understöd ur anslaget utesluta studiehemma, vilka bedreve en med hemgårdarna i viss utsträckning likartad verksamhet. Riksdagen hade därför funnit, att jämväl studiehemma efter omfattningen av den av dem bedrivna studieverksamheten borde komma i åtnjutande av statsunderstöd från anslaget. Riksdagen vore däremot icke beredd att av denna anledning höja anslaget utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Jämväl för budgetåret 1943/44 uppfördes anslaget med 30 000 kronor, dock under rubriken »bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem». För budgetåret 1944/45 höjdes anslaget till 50 000 kronor, varav 30 000 kronor beräknats för verksamheten vid hemgårdar och 20 000 kronor för verksamheten vid studiehjem. Av praktiska skäl har anslaget för innevarande budgetår uppdelats på två anslag, det ena till bidrag till verksamheten vid hemgårdar och det andra till bidrag till verksamheten vid studiehjem. Vartdera anslaget är uppfört med 30 000 kronor.

För nästa budgetår har riksförbundet *Sveriges hemgårdar* hemställt om

understöd till hemgårdarnas verksamhet med 55 000 kronor. Härvid har beräknats i medeltal 2 000 kronor för varje till riksförbundet ansluten hemgård och 1 000 kronor till förbundets administrationskostnader. Av ansökningshandlingarna framgår, att antalet till riksförbundet Sveriges hemgårdar anslutna hemgårdar, som föregående år utgjorde 23, nu ökat till 27. För de 21 hemgårdar, vilka förklarat sig önska understöd från eventuellt statsanslag, beräknas den sammanlagda bristen för nästkommande arbetsår uppgå till 140 438 kronor. *Arbetarnas bildningsförbund* har — under hänvisning till att utredning påginge om grunderna för statens understödjande av det fria och frivilliga bildningsarbetet — anhållit, att understödet i avvaktan på utredningens resultat måtte provisoriskt avsevärt höjas, förslagsvis till 70 000 kronor. *Godtemplarordens studieförbund* har hemställt om ett anslag av 10 000 kronor, att av orden fördelas bland dess studiehjem med hänsyn till föreliggande behov. Slutligen har *K. F. U. M:s riksförbund* för nästa budgetår anhållit om ett anslag av 7 000 kronor.

Skolöverstyrelsen, som anser den av hemgårdarna och studiehjemen bedrivna verksamheten vara av stor betydelse, finner sig i avvaktan på resultatet av den pågående utredningen om grunderna för statsunderstöd till det frivilliga folkbildningsarbetet böra förorda oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och förordar sålunda, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp, 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för budgetåret 1946/47 anvisa
dels såsom *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* ett
anslag av kronor 30 000;
dels ock såsom *Bidrag till verksamheten vid studiehjem*
ett anslag av kronor 30 000.

[263.] 9. **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.** Till detta ändamål ha för nedannämnda budgetår utgått anslag med följande belopp:

1938/39		kronor 383 500
1939/40		» 378 300 ¹
1940/41		» 239 800
1941/42		» 229 800
1942/43		» 242 100
1943/44		» 262 100
1944/45		» 284 400
1945/46		» 331 000.

¹ Härav togs dock ett belopp av 25 000 kronor, avsett till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., icke i anspråk (jfr proposition nr 79 till 1939 års urtima riksdag, sid. 47).

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 40 400 kronor. Överstyrelsen har ansett tiden vara inne för återgång till det anslagsbelopp, som utgick före kriget, med de justeringar i fråga om de olika bidragen, som med hänsyn till i respektive framställningar framförda grunder eller av andra skäl ansåges påkallade. Den otvivelaktiga försämring av det allmänna nykterhetstillståndet, som under de senaste åren kunnat konstateras i vårt land, innebure enligt överstyrelsens uppfattning en allvarlig fara, som samhället med all kraft borde bekämpa, icke minst vad anginge ungdomen.

Anslagsäskandena framgå av följande sammanställning:

Anslagets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret		För budgetåret 1946/47	
	1939/40	1945/46	begärt bidrag	av överstyrelsen tillstyrkt bidrag (ökning resp. minskning)
	kronor	kronor	kronor	kronor
1. Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.	11 000	11 000	11 000	11 000
2. Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	140 000	80 000	130 000	100 000 (+ 20 000)
3. Fortbildningskurs för lärare vid högre skolor	—	—	9 000	8 000 (+ 8 000)
4. Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	50 000	50 800	51 000	50 800
5. Främjande av de kristna samfundens nykterhetsrörelses verksamhet	5 000	10 000	12 000	10 000
6. Främjande av Svenska sällskapets för nykterhet och folkuppföstran verksamhet	3 425	2 000	2 000	2 000
7. Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	33 000	33 000	36 000	35 000 (+ 2 000)
8. Främjande av Sveriges godtemplares ungdomsförbunds verksamhet	2 000	2 000	5 000	2 000
9. Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	10 000	10 000	10 000	10 000
10. Främjande av Nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	11 500	11 500	20 000	11 500

Anslagets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret		För budgetåret 1946/47	
	1939/40	1945/46	begärt bidrag	av överstyrelsen tillstyrkt bidrag (ökning resp. minskning)
	kronor	kronor	kronor	kronor
11. Främjande av nykterhetsorganisationen Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	5 000	5 000	6 000	5 000
12. Främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	8 000	8 500	8 500	8 500
13. Främjande av nykterhetsföreningen Vita Bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	6 000	6 000	6 500	6 000
14. Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	8 500	5 700	8 500	8 500
15. Främjande av Svenska läkarnas nykterhetsförbunds verksamhet	3 000	2 000	4 000	(+ 2 800) 3 000
16. Främjande av järnvägsmännens nykterhetsförbunds verksamhet	5 000	4 900	7 500	(+ 1 000) 4 900
17. Främjande av Sveriges polis- mäns helnykterhetsförbunds verksamhet	1 000	700	—	— (— 700)
18. Främjande av Svenska tullmän- nens helnykterhetsförbunds verk- samhet	500	—	200	200 (+ 200)
19. Främjande av motorförarnas helnykterhetsförbunds verksam- het	19 000	19 000	25 000	19 000
20. Bidrag till uppehållande av in- ternationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau internationale contre l'alcoolisme) verksamhet . . .	3 500	5 500	5 500	5 500
21. Instruktorer för nykterhetsupp- lysning	42 000	60 000	73 500	65 500 (+ 5 500)
22. Anordnande av instruktionskur- ser för lärare för nykterhetsun- dervisningen	7 500	—	—	—
23. Främjande av Sveriges nykter- hetssällskaps representantför- samlings verksamhet	—	—	25 000	—
24. Främjande av nykterheten på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenska- pens följder	3 375	3 400	—	5 000 (+ 1 600)
Summa kronor	378 300	331 000	456 200	371 400 (+ 40 400)

Beträffande de olika bidragen har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande (numren hänvisa till tabellen).

2. Konsumenten för nykterhetsundervisningen har tillstyrkt den begärda höjningen med 50 000 kronor. Överstyrelsen föreslår att bidraget ökas från 80 000 kronor till 100 000 kronor och framhåller därvid, att utgifterna per föreläsning stegrats från budgetåret 1937/38, då de uppgingo till 37 kronor 39 öre, till 77 kronor 41 öre budgetåret 1943/44, under det att samtidigt de av föreläsningsbyrån för ändamålet disponerade statsmedlen nedgått från 139 775 till 70 424 kronor. Förbundet har under innevarande år på grund av anslagets knapphet nödgats avslå ansökningar avseende omkring 575 föreläsningar.

3. För en fortbildningskurs för lärare vid högre skolor söker centralförbundet för nykterhetsundervisning ett nytt anslag å 9 000 kronor. Förbundet framhåller i sin ansökan, att den genom kungl. cirkulär påbjudna nykterhetsundervisningen utan tvivel är ett av de mest betydelsefulla medlen att främja nykterheten. I praktiken är emellertid denna undervisning behäftad med stora brister. En väsentlig orsak till dessa är den otillfredsställande lärarutbildningen i alkoholspörsmålen. I fråga om folkskolans lärare är det genom det kungl. cirkuläret om nykterhetsundervisningen sört för att utbildning äger rum även med sikte på den kommande uppgiften att meddela nykterhetsundervisning. Förbundet har genom allmänna upplysningskurser och instruktionsmöten skapat vissa fortbildningsmöjligheter, som särskilt kommit folkskollärarna till del. Beträffande lärarna vid de högre skolorna saknas föreskrifter om och anordningar för utbildning under studietiden i och för nykterhetsundervisningens krav. Förbundet avser därför att sommaren 1947 under en veckas tid på försök anordna en särskild fortbildningskurs i alkoholfrågan för 40 lärare vid de högre skolorna. — Konsumenten har framhållit angelägenheten av att medel anvisas för ifrågavarande ändamål. Överstyrelsen, som finner en besparing på cirka 1 000 kronor böra kunna göras genom att föreslagna resebidrag till kursdeltagare beräknas efter III klass på järnväg i stället för efter II klass, föreslår ett bidrag för ifrågavarande ändamål av högst 8 000 kronor.

5. Av det begärda bidraget, 12 000 kronor, skulle 2 000 kronor användas till anordnande av en instruktionskurs för präster, ungdomsledare och liknande. Konsumenten har tillstyrkt oförändrat bidrag. Inom ramen av detta anslag borde kunna ordnas en sommarkurs för de kristna samfundens präster, predikanter och ungdomsledare. Överstyrelsen, som anslutit sig till konsulentens förslag om oförändrat bidrag, anser, att det av överstyrelsen tillstyrkta bidraget bör fördelas med 5 000 kronor på de kristna samfundens upplysningsverksamhet, 3 000 kronor på ungdomsverksamheten och 2 000 kronor på anordnandet av en sommarkurs för präster m. fl.

7. Sveriges storloge av I. O. G. T. har anhållit om ett med 3 000 kronor ökat anslag. Nämda belopp är avsett för verksamheten bland militära förband. Konsumenten har — under hänvisning till att storlogens verksamhet på detta område med den förstärkta försvarsberedskapens upphörande kommer att minska — avstyrkt framställningen om ökat anslag. Överstyrelsen, som anser militärtjänstgöringen innebära särskilda frestelser till alkoholvanor och nykterhetsorganisationernas propaganda inom militärförläggningarna värd allt stöd, tillstyrker för verksamheten vid militära förband ett anslag å 2 000 kronor. I övrigt bör av anslaget 20 000 kronor användas för studieverksamheten och 13 000 kronor för ungdomsverksamheten.

8. Då några särskilda skäl för den begärda anslagshöjningen icke angivits, har överstyrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka densamma.

9. Det av överstyrelsen tillstyrkta bidraget bör fördelas med 3 000 kronor på studieverksamheten och 7 000 kronor på ungdomsverksamheten.

10. Det belopp, som överstyrelsen tillstyrkt, bör fördelas så, att 6 000 kronor utgå till studieverksamheten, 4 200 kronor till ungdomsverksamheten och 1 300 kronor till föreningen Heimdals verksamhet bland den vuxna ungdomen.

11. Det föreslagna bidraget av 5 000 kronor bör utgå med 2 000 kronor för studieverksamheten och 3 000 kronor för ungdomsverksamheten.

13. Det föreslagna bidraget, 6 000 kronor, bör fördelas med 2 500 kronor på upplysningsverksamheten och 3 500 kronor på ungdomsverksamheten.

14. Överstyrelsen, som i likhet med konsulenten för nykterhetsundervisningen anser, att förbundets uppgift, som huvudsakligen är att väcka lärarnas intresse för nykterhetsfrågan samt att arbeta bland de lägre skolornas ungdom, hör till de allra viktigaste på nykterhetsupplysningens område, vill varmt förorda, att det sökta anslaget å 8 500 kronor beviljas att utgå för budgetåret 1946/47.

15. Överstyrelsen anser sig icke kunna tillstyrka bidrag med högre belopp än 3 000 kronor.

16. Konsulenten har tillstyrkt en anslagshöjning med 1 600 kronor. Överstyrelsen tillstyrker oförändrat anslag.

18. Svenska tullmännens helnykterhetsförbund har under flera år icke sökt statsunderstöd men anhåller nu om ett anslag å 200 kronor. Anslaget avses att användas såsom bidrag till förbundets avdelningar i Stockholm och Göteborg för täckande av prenumerationskostnader å nykterhetstidningar samt för prenumeration genom förbundets försorg av sådana tidningar, avsedda att utläggas i personalrummen vid ett tjugotal av landets större tullplatser. Vidare planeras utarbetande av lämpliga artiklar i nykterhetsfrågan och därmed sammanhängande spörsmål, avsedda att införas i svenska tullmannaförbundets tidning *Lanternan*. Konsulenten, som anser ett statsbidrag böra användas på mera effektivt sätt, avstyrker framställningen. Överstyrelsen, som finner verksamheten värdefull för nykterhetsintressets stärkande bland tullverkets personal, tillstyrker bifall till ansökningen.

21. För varje heltidsanställd instruktör utgår för närvarande bidrag med 5 500 kronor. Sveriges storloge av I. O. G. T., som för närvarande har två instruktörer, för vilka statsbidrag utgår, anhåller om anslag för anställande av ytterligare en instruktör. Överstyrelsen tillstyrker framställningen.

23. Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling, som är en sammanlutning mellan de olika i Sverige arbetande nykterhetsorganisationerna, har anhållit om ett anslag för budgetåret 1946/47 å 25 000 kronor för understödande av det av representantförsamlingen och vissa folkrörelser gemensamt organiserade nykterhetsarbetet samt till pressinformation. Representantförsamlingen erinrar bland annat om det samarbete som organiserats med landsorganisationen i syfte att främja nykterhetsarbetet bland fackföreningsrörelsens medlemmar samt med ett 30-tal kvinnoorganisationer för upplysningsverksamheten bland kvinnor rörande nykterhetsfrågan. Representantförsamlingen har för avsikt att söka åstadkomma sådant samarbete med vissa andra organisationer. För att möjliggöra en utvidgning av denna verksamhet anser representantförsamlingen det önskvärt att kunna anställa en kvalificerad kraft, som dessutom skulle ägna sig åt att informera pressen i nykterhetsfrågor och förmedla kännedomen om fakta på alkoholforskningens område.

Konsulenten för nykterhetsundervisningen anser, att representantförsamlingen till en början, innan arbetsformen fullt utexperimenterats, bör kunna reda sig med ett mindre belopp och förordar ett anslag å 12 500 kronor. Pressinformationen finner konsulenten lämpligen böra anförtros centralförbundet för nykterhetsundervisning, som för detta ändamål bör tillerkännas ett extra bidrag å 5 000 kronor.

Överstyrelsen finner det visserligen värdefullt om den av representantförsamlingen bedrivna formen av nykterhetsverksamhet ytterligare kan utvidgas. Däremot är överstyrelsen icke beredd att för detta ändamål tillstyrka ett nytt statsbidrag. Representantförsamlingen är ett samarbetsorgan för nykterhetsrörelsen, och det synes närmast böra ankomma på de olika nykterhetssällskapen att tillskjuta medel för representantförsamlingens verksamhet. Avser den tilltänkta nya upplysningsverksamheten en objektiv pressinformation rörande alkoholfrågan synes en sådan — därest den befinner sig önskvärd — lämpligen kunna anförtros åt centralförbundet för nykterhetsundervisning samt bedrivas inom ramen av det av överstyrelsen tillstyrkta förhöjda anslaget till centralförbundet.

24. Överstyrelsen tillstyrker den av konsulenten föreslagna anslagshöjningen med 1 600 kronor.

Departementschefen.

Förevarande anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 378 300 kronor, sänktes därefter under de två följande budgetåren till 229 800 kronor, med vilket belopp anslaget alltså var uppfört för budgetåret 1941/42. Anslaget har därefter successivt höjts till det nuvarande beloppet, 331 000 kronor. Skolöverstyrelsen har nu föreslagit en höjning av anslaget för nästa budgetår med 40 400 kronor. En så betydande höjning av anslaget kan jag emellertid för närvarande icke helt tillstyrka.

I likhet med skolöverstyrelsen förordar jag en ökning av bidraget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. Höjningen av detta bidrag torde emellertid för nästa budgetår böra begränsas till 10 000 kronor. Till anordnande av en fortbildningskurs för lärare vid högre skolor, vilken kategori av lärare hittills varit missgynnad med avseende å utbildning i nykterhetsundervisning, föreslår jag bidrag med av överstyrelsen föreslaget belopp, 8 000 kronor. Jag tillstyrker även den av överstyrelsen föreslagna höjningen av bidraget till främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet med 2 000 kronor till stödjande av verksamheten bland militära förband. Vidare förordar jag, att anslagsposten till främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet i enlighet med överstyrelsens förslag höjes med 2 800 kronor. Jag biträder likaledes överstyrelsens förslag om ökning av anslaget till främjande av Svenska läkarnas nykterhetsförbunds verksamhet med 1 000 kronor. Slutligen anser jag mig beträffande anslagsposten till främjande av nykterheten på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder, vilken anslagspost står till Kungl. Maj:ts disposition, böra tillstyrka den av överstyrelsen föreslagna höjningen av denna anslagspost med 1 600 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon höjning av anslaget, som vid bifall till vad jag förordat för nästa bud-

getår bör höjas med $(10\,000 + 8\,000 + 2\,000 + 2\,800 + 1\,000 + 1\,600 =) 25\,400$ kronor. Då Sveriges polismäns helnykterhetsförbund emellertid icke anhållit om bidrag för nästa budgetår, medför detta å andra sidan ett minskat anslagsbehov med 700 kronor, varför anslaget bör höjas med $(25\,400 - 700 =) 24\,700$ kronor till $(331\,000 + 24\,700 =) 355\,700$ kronor.

Under åberopande av vad som anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 355 700.

[264.] 10. **Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd.** Detta anslag, som för vartdera av budgetåren 1936/40 utgick med 15 000 kronor, sänktes till 13 000 kronor för budgetåret 1940/41 och till 12 000 kronor för budgetåret 1941/42. Med sistnämnda belopp har anslaget därefter varit uppfört.

Skolöverstyrelsen har på framställning av skolans styrelse föreslagit en höjning av understödet med 3 000 kronor. Då skolan, anför överstyrelsen, synes vara i behov av ökat stöd från statens sida, därest den skall kunna väl fylla sin uppgift, och då skolans arbete bör anses vara av största betydelse för det folkliga bildningslivet, anser sig överstyrelsen böra tillstyrka, att anslaget får utgå med samma belopp som för budgetåren 1936/40.

Ehuru vissa skäl tala för en anslagshöjning, finner jag mig likväl med hänsyn till den nu pågående utredningen rörande grunderna för statens understödjande av det fria och frivilliga bildningsarbetet m. m. böra förorda, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 12 000.

[265.] 11. **Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 1 500 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga ännu ej är avslutad, torde anslaget i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier* ett anslag av kronor 1 500.

[266.] 12. **Statens studielån: Studielånenämnden.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 25 000 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga ännu ej är avslutad, torde anslaget i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med härefter angivna, beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Statens studielån: Studielånenämnden* ett anslag av kronor 40 000.

[267.] 13. **Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, förslagsanslag.** Detta anslag, som för närvarande är uppfört med 6 000 kronor, torde med hänsyn till belastningen, 7 600 kronor, å anslaget för budgetåret 1944/45 för nästa budgetår böra uppräknas med 1 600 kronor till 7 600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7 600.

[268.] 14. **Statens biografbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 65 300 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 698. *Chefen för biografbyrån* har för nästa budgetår hemställt om oförändrat anslag.

I en inom ecklesiastikdepartementet utarbetad *promemoria* har upptagits frågan om lönegradsplaceringen av befattningen som chef för statens biografbyrå. Skäl ha därvid befunnits föreligga till uppflyttning av befattningen i högre lönegrad.

I departementspromemorian anføres följande.

Statens biografbyrå trädde i verksamhet år 1911. Till en början utfördes filmgranskningen väsentligen endast av två granskningsmän, vilka avlönades med arvoden. Den ene granskningsmannen var tillika byråns administrativa ledare och personalchef med titeln föreståndare samt uppbar härför ett särskilt arvode av 1 000 kronor för år. Kostnaderna för byrån bestredos i början huvudsakligen direkt ur inflytande granskningsavgifter utan redovisning över riksstaten. I riksstaten för år 1913 uppfördes byrån emellertid på extra stat, varjämte granskningsavgifterna upptogos bland inkomsterna.

År 1927 överflyttades byrån till ordinarie stat. I samband härmed inplacerades den granskningsmannabefattning, med vilken chefskapet för byrån alltjämt skulle vara förenat, i 28:e lönegraden. Föreståndaren för byrån hade föreslagit (se 1927 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 231), att befattningen såsom chef, tillika granskningsman, skulle placeras i 29:e lönegraden. I avgivet utlåtande fann statskontoret icke tillräckliga skäl vara anförda för att placera chefsbefattningen i sistnämnda lönegrad. Varken arbetets art eller göromålens omfattning borde enligt statskontorets uppfattning föranleda, att befattningen hänfördes till högre lönegrad än den 28:e. I propositionen föreslogs emellertid, att befattningen skulle placeras i 29:e lönegraden. Föredragande departementschefen framhöll, att statskontoret icke syntes till fullo ha beaktat de krav, som ofrånkomligen måste ställas på en befattningshavare i den mycket utsatta och ömtåliga ställning, som biografbyråns chef intog. »Arbetets art» för honom syntes ej kunna mätas med samma mått som i fråga om arbetets beskaffenhet vid en vanlig administrativ tjänst. Frånsett ledningen av byråns administration och

avgörande av principfrågor rörande filmbedömningen m. m. hade han att i främsta rummet representera statskontrollen gentemot en mäktigt växande filmindustri och en alltmer och mer filmintresserad allmänhet. För att kunna till denna post förvärva och behålla en person med den omdömesförmåga och den opartiskhet, som här vore nödvändig, finge avlöningen icke sättas för lågt. Departementschefen vore därför böjd tillstyrka, att biografbyråns chef hänfördes till lönegraden B 29. 1927 års riksdag (skrivelsen nr 8 A, punkten 214) ansåg dock i likhet med statskontoret chefstjänsten lämpligen icke böra hänföras till högre lönegrad än den 28:e.

Under årens lopp har granskningsarbetet ökat avsevärt. Den årliga filmtillförseln till biografbyrån, som vid slutet av förra världskriget utgjorde i runt tal 1 600 000 meter, hade år 1923 vuxit till nära 3 400 000 meter och utgjorde år 1927 cirka 4 300 000 meter samt uppgick under år 1944 trots det pågående kriget till omkring 6 780 000 meter. Byråns arbetsbörda har emellertid vuxit icke blott genom den mångdubbla ökningen av filmkvantiteten. Efter införandet av ljudfilmen i slutet av 1920-talet ha bedömningssvårigheterna stegrats, emedan hänsyn också måste tagas till vad som säges i filmerna. Ljudfilmen ställer därjämte större anspråk på granskningsmännens språkkunnighet. Uteslutningen av olämpliga scener ur filmerna har vidare blivit tekniskt svårare, sedan filmerna försetts med tal. Även allmänt sett torde filmbedömningen ha blivit besvärligare med åren. Under det pågående världskriget ha granskningssvårigheterna givetvis varit särskilt stora.

Ansvällningen av byråns arbete framgår också av granskningsavgifternas ökning. Dessa avgifter, som under år 1912 utgjorde omkring 23 000 kronor och under budgetåret 1926/27 cirka 157 000 kronor, uppgingo under budgetåret 1944/45 till mer än 250 000 kronor.

Trots stegringen i arbetsbördan har biografbyråns personal icke ökat sedan år 1927 (vissa lägre befattningshavare ha dock erhållit förbättrad lönegradsplacering). Personalen utgöres av en chef, tillika granskningsman, alljämt i 28:e lönegraden (A 28) samt två halvtidstjänstgörande granskningsmän med arvode av 10 020 respektive 8 500 kronor, en extra granskningsman med timarvode och suppleanter för granskningsmännen ävensom en kassör (A 11), två maskinister (A 10), en kontorist (A 9), en maskinist (A 8) och ett extra kontorsbiträde.

I betraktande av den såväl kvantitativt som kvalitativt starkt ökade arbetsbördan vid biografbyrån kan det ifrågasättas, om icke chefstjänstens lönegradsplacering numera är för låg. Chefen för byrån ägnar sig icke blott, i mån av tid, åt det vanliga granskningsarbetet, utan han rådfrågas även av de övriga granskningsmännen i fråga om särskilt svårbedömbara filmer, därvid hans ställningstagande oftast blir utslagsgivande. Chefens granskningsmannauppgifter äro alltså speciellt krävande. Som chef måste han också övervaka granskningsarbetet och söka upprätthålla kontinuitet i bedömningen. Det är även vanligen chefen, som utåt representerar byrån vid bemötande av kritik i olika former mot byråns åtgärder. På grund av förhållandena måste byråns chef vidare själv utföra det mer kvalificerade administrativa arbetet inom byrån. Ej obetydligt ansvar och arbete åvilas byråns chef i hans egenskap av ekonomisk redogörare.

Utvecklingen inom filmindustrien har de senaste årtiondena företett en stark expansion, och filmproduktionen torde av allt att döma bli ännu större efter det pågående krigets slut än hittills. Biografväsendet har erhållit en mer dominerande ställning inom det offentliga nöjeslivet, än man tidigare synes ha räknat med, och filmen utgör nu en betydande opinionsbildande faktor

inom samhället. Filmcensurens funktion har därför blivit av allt större vikt ur samhällssynpunkt. Filmgranskarens arbete har även blivit ömtåligare genom att filmerna numera representera avsevärt större kapitalinvesteringar än tidigare.

Det torde sålunda vara uppenbart, att på innehavaren av chefstjänsten vid biografbyrån måste ställas stora krav i fråga om såväl utbildning som personliga egenskaper. Tjänstens placering i den år 1927 ifrågasatta 29:e lönegraden är måhända numera alltför låg. En placering i lönegraden A 30, eventuellt de motsvarande lönegraderna C 4 eller 5, synes böra övervägas. En ännu högre placering synes icke heller orimlig, då tjänstemän i 30:e lönegraden mera sällan torde ha att på eget ansvar fatta beslut av den ekonomiska räckvidd och den ömtåliga beskaffenhet, som de, varom här är fråga. I detta sammanhang må påpekas, att inkomsterna av granskningsverksamheten väsentligt överstiga utgifterna för biografbyrån. I samband med en omprövning av chefstjänstens lönegradsplacering torde även böra övervägas ändring av befattningens benämning, då den nuvarande benämningen, chef, tillika granskningsman, visat sig opraktisk.

Efter remiss har *chefen för biografbyrån* med understrykande av de i departementspromemorian anförda synpunkterna förklarat sig anse en med byråchefstjänst jämförlig placering vara den lägsta, som rimligtvis borde ifrågakomma. Chefen för biografbyrån har vidare pekat på den ständiga och icke alltid sakliga kritik för vilken filmgranskningen är föremål.

Allmänna lönenämnden har ansett befattningen lämpligen böra hänföras till löneplanen C i civila avlöningsreglementet samt föreslagit dess placering i lönegrad C 5.

Statskontoret har förordnat ett utbyte av befattningen som chef, tillika granskningsman, i lönegraden A 28 mot en tjänst som direktör i lönegraden A 30. Ämbetsverket anför.

Såsom framhållits i den föreliggande promemorian har, sedan det nuvarande löneläget för biografbyråns chef fastställdes vid 1927 års riksdag, utvecklingen inom biografväsendet gått snabbt och filmproduktionen väsentligt stegrats. Dessa omständigheter ha givetvis påverkat omfattningen av den statliga filmcensurens granskningsverksamhet. Samtidigt ha bedömningssvårigheterna ökat genom ljudfilmens tillkomst. För biografbyråns chef har härigenom inträtt en förskjutning i arbetsuppgifterna till att omfatta enbart mera kvalificerade sådana. Statskontoret finner därför skäl tala för att chefen erhåller en något högre löneställning än den nuvarande. För sin del anser ämbetsverket, att befattningen bör hänföras till någon av lönegraderna A 30 eller C 5. I samband härmed torde tjänstens benämning böra ändras till direktör.

Huruvida befattningen bör inrättas som en fullmakts- eller förordnande-tjänst kan givetvis diskuteras, och skäl synas kunna anföras till förmån för såväl den ena som den andra lösningen. Å ena sidan kan göras gällande, att statsmakterna böra ha ett bestämmande inflytande på filmgranskningen med hänsyn till dess stora betydelse som opinionsbildande faktor inom samhället. Detta främjas givetvis bäst, om förordnande å tjänsten meddelas allenast för en begränsad tid. Å andra sidan kan framhållas befattningshavarens utsatta och ömtåliga ställning såsom representant för statskontrollen främst

gentemot en mäktig filmindustri, som på grund av det i filmproduktionen nedlagda kapitalet har väsentliga intressen att bevaka. Ur dessa synpunkter borde direktören ha en fast och åt alla håll oberoende ställning. Statskontoret har för sin del funnit övervägande skäl tala för att den förevarande tjänsten tillsättes medelst fullmakt.

Befattningen som chef, tillika granskningsman, vid statens biografbyrå blir ledig under innevarande budgetår till följd av att innehavaren inträtt i pensionsåldern. Denna omständighet aktualiserar frågan om löneställningen för innehavaren av befattningen i fråga. Såsom i den föreliggande departementspromemorian framhållits, äro de förhållanden, som legat till grund för tjänstens år 1927 beslutade placering i lönegraden A 28, numera väsentligt förändrade. Jag finner i likhet med allmänna lönenämnden och statskontoret de skäl, som i departementspromemorian åberopats till stöd för en förbättring av löneställningen, bärande. Liksom nämnda myndigheter anser jag valet böra stå mellan en fullmaktstjänst i lönegraden A 30 och en tjänst i lönegraden C 5 med förordnande på viss tid. Beträffande frågan, vilketdera av dessa två alternativ som är att föredraga, har jag i likhet med statskontoret och på av detta ämbetsverk anförda skäl kommit till den uppfattningen, att tjänsten jämväl i fortsättningen liksom hittills bör vara en fullmaktstjänst. Jag tillstyrker alltså, att befattningen uppflyttas till lönegraden A 30. I fråga om tjänstebenämningen ansluter jag mig likaledes till statskontorets förslag och förordar således benämningen direktör.

Med hänsyn till att förevarande anslag beräknats med utgångspunkt från att den nuvarande innehavaren av chefsbefattningen åtnjuter lön enligt 31 löneklassen, erfordras vid bifall till vad jag förordat icke för nästa budgetår någon höjning av anslaget, vilket torde böra uppföras med oförändrat belopp.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
1 direktör	A 30
1 kassör	A 11
2 maskinister	A 10
1 kontorist	A 9
1 maskinist	A 8;
<i>dels ock till Statens biografbyrå: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 65 300.</i>	

Departementschefen.

[269.] 15. **Statens biografbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 6 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 699. *Chefen för biografbyrån* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
mentschefen.

I likhet med chefen för biografbyrån ifrågasätter jag icke någon ändring av ifrågavarande anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

[270.] 1. **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 181 500 kronor. Kungl. Maj:t har den 22 juni 1945 fastställt personalförteckning för gymnastiska centralinstitutet (statsliggaren sid. 699). Samma dag har Kungl. Maj:t vidare fastställt följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	68 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	87 150
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	13 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11 950
Summa kronor		181 500.

Enligt av Kungl. Maj:t vid avlöningsstatens fastställande meddelade bestämmelser utgå från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bland annat, ett arvode å 5 500 kronor till en assistent i fysiologi och ett arvode å 700 kronor till en bibliotekarie. Ur anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgå, bland annat, avlöningar åt ett tekniskt biträde och en vaktmästare, tillika mekaniker, båda i lönegraden Ex 7, samt arvoden åt övningslärare vid läroverk och andra läroanstalter med 2 400 kronor.

Direktionen över institutet har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 11 600 kronor till 193 100 kronor. Höjningen betingas huvudsakligen av följande förslag:

1) förändring av befattningen vid fysiologiska institutionen som vaktmästare, tillika mekaniker, i lönegraden Ex 7 till befattning som institutionsvaktmästare i lönegraden A 9;

2) överförande till extra ordinarie stat av befattningen vid fysiologiska institutionen som tekniskt biträde i lönegraden Ex 7;

3) förändring av arvodesbefattningen som assistent i fysiologi till en assistentbefattning i lönegraden Ex 22;

4) inrättande vid fysiologiska institutionen av en befattning som amanuens med ett arvode av 3 600 kronor;

5) höjning av arvudet till bibliotekarien med 500 kronor till 1 200 kronor samt anvisande av 800 kronor för anordnande av särskild övervakning i biblioteket;

6) ökning av anslagsmedlen till arvoden åt övningslärare vid läroverk och andra läroanstalter med 1 600 kronor till 4 000 kronor;

7) anvisande av 750 kronor för utökad undervisning i fysikaliska behandlingsmetoder för sjukgymnaster.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

V a k t m ä s t a r b e f a t t n i n g e n. *Direktionen* hemställer, att befattningen som vaktmästare, tillika mekaniker, vid fysiologiska institutionen måtte i likhet med motsvarande befattningar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet uppflyttas till lönegraden A 9 och innehavaren av befattningen benämnas institutionsvaktmästare. Till stöd härför har *direktionen* åberopat en av *institutionsföreståndaren* gjord framställning av i huvudsak följande innehåll.

Den nuvarande innehavaren av befattningen, som vore utbildad instrumentmakare från AB L. M. Ericsson, hade varit anställd vid institutionen sedan september 1944. Han uppfyllde fullt ut de fackliga fordringar, som ställdes på en vaktmästare och instrumentmakare vid en vetenskaplig institution. Han vore för övrigt icke endast en skicklig instrumentmakare, som praktiskt taget kunde påtaga sig vilken uppgift som helst inom sitt fack, utan också intresserad av institutionens arbete på det hela taget och skötte sin arbetsuppgift på ett berömvärt sätt. De avlöningsförmåner han nu åtnjöte understege betydligt vad han skulle kunna uppnå i det fria förvärvsarbetet.

Statskontoret har anfört:

I ärendet lämnade uppgifter synas ge vid handen, att ifrågavarande befattningshavare på grund av de kvalificerade göromål, som kommit att åvila honom, närmast torde vara att jämställa med institutionsvaktmästare. Med hänsyn till de principer, som tillämpats vid den för dessa befattningshavare från och med innevarande budgetår genomförda löne regleringen, torde intet vara att erinra mot en uppflyttning från 7 till 9 lönegraden av befattningen i fråga. Då befattningen inrättats så sent som år 1944, bör den emellertid enligt ämbetsverkets mening tills vidare uppföras icke å ordinarie utan å extra ordinarie stat.

Allmänna lönenämnden har ansett, att ytterligare erfarenhet rörande omfattningen av instrumentmakargöromålen å fysiologiska institutionen borde avvakta, innan en uppflyttning av befattningen såsom vaktmästare, tillika mekaniker, till 9 lönegraden komme till stånd. Lönenämnden har emellertid förordat, att den nuvarande extra tjänsten omändrades till extra ordinarie institutionsvaktmästarbefattning i 7 lönegraden.

Tekniska biträdet. *Direktionens* förslag om överförande av befattningen i lönegraden Ex 7 såsom tekniskt biträde vid fysiologiska institutionen till extra ordinarie stat har lämnats utan erinran av *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

A s s i s t e n t b e f a t t n i n g e n. *Direktionen* har till stöd för sitt förslag

om förändring av den nuvarande arvodesbefattningen såsom assistent i fysiologi till befattning i lönegraden Ex 22 återopat en framställning av *föreståndaren för fysiologiska institutionen*. Denne har anfört i huvudsak följande.

Assistenten, som anställs för ett år i sänder, åtnjuter ett arvode av 5 500 kronor för år. För denna lön skall han dagligen tjänstgöra från klockan 9 till klockan 5. Han har redan nu hand om en stor del av undervisningen och dennas omfattning kommer att ökas, enär en experimentell kurs i fysiologi planerats från och med höstterminen 1945. Assistenten skall dessutom deltaga i institutionens vetenskapliga arbete och bör helst vara i stånd till självständig forskning. Med nuvarande löneförmåner kunna fullt kompetenta sökande till befattningen knappast erhållas. Denna har också under de gångna åren innehafts av medicine kandidater, som samtidigt skött sina studier, men under de sista två åren av en gymnastikdirektör. Anledningen till att en gymnastikdirektör erhållit anställning såsom assistent är, att institutionen kräver en assistent, som tjänstgör hela dagen och icke betraktar befattningen såsom en bisyssla. Under det sista halvåret har institutionens medarbetarstab uppgått till 10 å 12 personer. Det är under sådana omständigheter nödvändigt med en heltidsanställd assistent. Det är synnerligen betydelsefullt, att befattningen erhåller en kompetent innehavare. Denna bör ha docentkompetens och erhålla en häremot svarande löneställning.

Statskontoret anför:

Beträffande frågan om ändrad löneställning för assistenten vid fysiologiska institutionen, vilken för närvarande åtnjuter ett årligt arvode av 5 500 kronor, får statskontoret erinra, att det vid befattningens inrättande förutsattes, att densamma lämpligen skulle kunna besättas med vid centralinstitutets fysiologiska laboratorium utbildad gymnastiklärare och på så sätt vara en viktig utbildningsplats för blivande innehavare av högre lärarbefattningar inom den fysiska fostrans område. Det skulle åligga befattningshavaren att dels hålla 120 föreläsningar per år, dels ock biträda vid det vetenskapliga arbetet å institutionen (1938 års åttonde huvudtitel, sid. 531). Under framhållande bland annat av, att innehavaren av befattningen bör hava docentkompetens, har i ärendet föreslagits, att i stället för arvodesbefattningen måtte inrättas en tjänst i lönegrad Ex 22. Frågan, huruvida nämnda höga kompetenskrav oundgängligen måste uppställas i förevarande fall, undandraget sig statskontorets bedömande. Därest emellertid filosofie licentiatexamen eller högre kompetens skulle anses böra uppställas såsom villkor för befattningen i fråga, synes ersättningen böra bestämmas i anslutning till de principer, som tillämpats vid den av 1945 års riksdag beslutade löneregleringen för vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. Sålunda synes befattningen böra bibehållas såsom arvodestjänst och ersättningen bestämmas — därest docentkompetens skulle anses böra föreskrivas såsom villkor för befattningen — till 7 200 kronor för år eller — vid lägre kompetenskrav — till 6 000 kronor för år. Vidare bör tjänstgöringsskyldigheten bestämmas till i medeltal 5 timmar dagligen.

Allmänna lönenämnden har icke funnit anledning till erinran mot assistentens placering i Ex 22.

A r v o d e s b e f a t t n i n g s o m a m a n u e n s. *Directionens* förslag om inrättande av en amanuensbefattning, förenad med ett arvode av 3 600

kronor, vid fysiologiska institutionen har motiverats med att en kurs i experimentell fysiologi avsåges skola anordnas från och med höstterminen 1945. Avlöningen borde motsvara den, som utginge till motsvarande befattningshavare vid de fysiologiska institutionerna vid karolinska institutet och de medicinska fakulteterna. Befattningen borde kunna innehavas av en gymnastikdirektör, som härigenom finge tillfälle till vidare utbildning.

Statskontoret har icke funnit behovet av den föreslagna amanuensbefattningen vid fysiologiska institutionen styrkt. Med hänsyn härtill och i avsaknad av närmare uppgifter angående tjänstgöringens omfattning m. m. har statskontoret icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till framställningen.

Biblioteket. *Direktionen* anför följande.

Till bibliotekarien utgår för närvarande ett arvode av 700 kronor. Såsom direktionen tidigare framhållit ha svårigheter förelegat att med det nu utgående arvodet erhålla kompetent innehavare av befattningen. Nuvarande innehavaren har hos direktionen, med framhållande av arbetets omfattning, anhållit om höjning av arvodet. Direktionen hemställer, att arvodet måtte höjas till 1 200 kronor.

I anslutning till biblioteket har vid institutets nya byggnad anordnats lokaler för elevernas enskilda studier. Med hänsyn till att bibliotekarien endast ett par gånger i veckan kan vara tillgänglig för eleverna föreligger behov att någon finnes för övervakning samt handledning och rådgivning vid studier, då biblioteket behöver anlitas. För detta ändamål anhåller direktionen, att 800 kronor måtte anvisas.

Statskontoret har endast tillstyrkt en höjning av bibliotekariearvodet med 300 kronor. Ämbetsverket har anfört:

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, tjänstgör bibliotekarien för närvarande i medeltal 6—8 timmar per vecka, varav 3 timmar utgör expeditionstjänst, fördelad på två dagar. Därest tjänstgöringen utsträcktes till att omfatta förslagsvis 12 timmar per vecka, därav expeditionstjänst 6 veckotimmar, fördelad på tre dagar, torde förefintligt behov av övervakning, handledning och rådgivning beträffande elevernas enskilda studier härigenom bli tillfredsställande tillgodosett utan anställande av ytterligare arbetskraft. Ämbetsverket får fördenskull föreslå, att bibliotekariens arvode — under förutsättning att tjänstgöringen utökas på nyss angivet sätt — uppräknas med förslagsvis 300 kronor eller från 700 kronor till 1 000 kronor för år. Någon särskild medelsanvisning för övervakning m. m. synes däremot icke böra ifrågakomma.

Arvoden åt övningslärare. *Direktionen* anför:

Efter institutets flyttning till nya lokaler har ett ökat behov av övningslärare uppstått. Undervisningsavdelningar finnas icke längre tillgängliga å institutets lokaler, då avståndet till närmast liggande skolor är för stort för att dessa skolors elever skola kunna begagna institutets gymnastiksalar. Direktionen får därför anhålla, att anslagsmedlen till arvoden åt övningslärare vid läroverk och andra läroanstalter måtte för nämnda ändamål höjas med 1 600 kronor.

Statskontoret har avstyrkt framställningen under följande motivering.

Det torde vara ostridigt, att den vidtagna förflyttningen av centralinstitutet från de centrala delarna av Stockholm försvårat undervisningen och medfört ökade kostnader för handledare. I institutets närhet är emellertid för närvarande en större folkskola under uppförande, varför det kan förväntas, att undervisningsavdelningar framdeles skola stå till institutets förfogande i större utsträckning än för närvarande är fallet. Det ökade behovet av övningslärare, som under nuvarande övergångsperiod kan föreligga, måste dock givetvis medföra en motsvarande minskning i den tjänstgöring, som åvilar de vid centralinstitutet anställda lärarna. Någon närmare utredning angående hithörande förhållanden har emellertid icke i ärendet förebragts. Med hänsyn härtill och under erinran tillika, att ifrågavarande anslagspost så sent som år 1944 undergått en uppräknings från 1 200 kronor till nu utgående 2 400 kronor, kan ämbetsverket icke tillstyrka en ökad medelsanvisning för ändamålet.

Undervisning i fysikaliska behandlingsmetoder för sjukgymnaster. *Direktionen* har anfört:

Hos direktionen har kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund framhållit, att sjukgymnastelevernas nuvarande utbildning i praktisk fysikalisk terapi ej vore tillfyllest och anhållit, att detta måtte beaktas för kommande läsår.

Med anledning härav vill direktionen föreslå, att undervisningen i fysikaliska behandlingsmetoder för sjukgymnasterna utvidgas därhän, att varje elev obligatoriskt, under instruktion och överinseende av vederbörande läkare och sköterskor, får utföra patientbehandlingar under minst 10 timmar på vardera av karolinska sjukhusets ljusbehandlings- och kortvågsavdelningar. I arvode åt läkare och sköterskor för denna praktiska undervisning ha beräknats tillsammans 750 kronor. Direktionen anhåller att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för ifrågavarande ändamål höjes med 750 kronor.

Statskontoret, som icke funnit skäl tillstyrka framställningen, har anfört:

Den i förevarande hänseende förebragta utredningen giver icke någon ledning för bedömandet, huruvida de i ärendet omförmälda patientbehandlingar, som föreslagits skola utföras av sjukgymnaster, komma att medföra någon ökad arbetsbelastning för ifrågakommande läkare och sköterskor. Det bör för övrigt här beaktas, att vid ett undervisningssjukhus i läkarnas och sköterskornas åligganden normalt ingå uppgifter av pedagogisk karaktär.

Allmänna lönenämnden har funnit tveksamt, huruvida särskild ersättning borde utgå till läkare och sjuksköterskor å karolinska sjukhusets ljusbehandlings- och kortvågsavdelningar för instruktion och överinseende vid patientbehandlingar, som å dessa avdelningar skulle utföras av centralinstitutets elever. Av skäl, som statskontoret anfört i sitt utlåtande i ärendet, syntes dylik ersättning icke böra beviljas, med mindre att berörda uppgifter medförde arbete utöver ordinarie arbetstid för ifrågavarande läkare och sjuksköterskor.

Med biträdande av statskontorets förslag förordar jag, att befattningen i lönegraden Ex 7 såsom vaktmästare, tillika mekaniker, vid fysiologiska

Departementschefen.

institutionen förändras till institutionsvaktmästartjänst i lönegraden Eo 9. I likhet med myndigheterna har jag icke funnit anledning till erinran mot att det tekniska biträdet i lönegraden Ex 7 vid nämnda institution beredes extra ordinarie anställning i 7 lönegraden. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör icke-ordinarieposten höjas med i runt tal 800 kronor.

Behovet av en assistent med heltidstjänstgöring vid fysiologiska institutionen finner jag ådagalagt. Jag vill därför biträda direktionens förslag om förändring av den nuvarande arvodesbefattningen såsom assistent i fysiologi till befattning å extra stat. Befattningen torde böra placeras i samma lönegrad som förste assistentbefattningarna vid de tekniska högskolorna eller 21 lönegraden. Ett bifall till vad jag sålunda förordat föranleder en ökning av icke-ordinarieposten med 6 400 kronor och en minskning av arvodesposten med 5 500 kronor.

I likhet med motsvarande institutioner vid universiteten och karolinska institutet torde fysiologiska institutionen vid gymnastiska centralinstitutet böra ha tillgång till en amanuens. Jag tillstyrker därför direktionens förslag om inrättande av en amanuensbefattning för nämnda institution. Mot det föreslagna arvodet, 3 600 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Jag förutsätter härvid, att amanuensen skall vara skyldig fullgöra en tjänstgöring av samma omfattning som den, som åligger förste amanuens vid universiteten och karolinska institutet. Arvodet torde böra utgå från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till göromålens omfattning anser jag mig böra förorda en höjning av det från arvodesposten utgående arvodet till bibliotekarien med 300 kronor till 1 000 kronor. Däremot kan jag icke förorda bifall till direktionens förslag om medelsanvisning för anordnande av övervakning, rådgivning och handledning beträffande elevernas enskilda studier.

Direktionens förslag om höjning av de från icke-ordinarieposten utgående anslagsmedlen till arvoden åt övningslärare vid läroverk och andra läroanstalter med 1 600 kronor anser jag mig böra biträda.

För ålderstillägg i anledning av löneklassförändringar torde under icke-ordinarieposten böra beräknas ett belopp av 200 kronor.

Utöver vad jag sålunda angivit kan jag icke biträda direktionens förslag. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 68 700 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör minskas med $(5\,500 - 3\,600 - 300 =) 1\,600$ kronor till 85 550 kronor, under det att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med $(800 + 6\,400 + 1\,600 + 200 =) 9\,000$ kronor till 22 700 kronor. Slutligen bör anslagposten till rörligt tillägg uppräknas med 1 000 kronor till 12 950 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med $(68\,700 + 85\,550 + 22\,700 + 12\,950 =) 189\,900$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 8 400 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	68 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	85 550
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	22 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	12 950

Summa kronor 189 900;

dels ock till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 189 900.

[271.] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 34 600 kronor, varav 500 kronor i gällande omkostnadsstat upptagits för ersättning till karolinska medikokirurgiska institutet för dess utgifter på grund av att en del av sjukgymnastutbildningen förlagts till dess lokaler. *Direktionen över institutet* har — enär sjukgymnastutbildningen numera icke till någon del äger rum på karolinska institutet — hemställt om en minskning av anslaget för nästa budgetår med 500 kronor till 34 100 kronor.

I enlighet med direktionens förslag torde anslagsposten, 500 kronor, till ersättning till karolinska medikokirurgiska institutet för dess utgifter på grund av sjukgymnastutbildningen bära utgå ur omkostnadsstaten. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma uppföras med (34 600—500 =) 34 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 34 100.

[272.] 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 8 800 kronor och disponeras med 8 300 kronor till materiel och med 500 kronor till bokinköp och bokbindning.

Direktionen över institutet har icke ifrågasatt annan ändring beträffande

anslaget än en höjning av delposten till bokinköp och bokbindning med 500 kronor till 1 000 kronor eller till det belopp, varmed delposten var uppförd för budgetåret 1939/40.

Statskontoret har tillstyrkt den begärda anslagshöjningen.

Departement-
mentschefen.

I enlighet med direktionens av statskontoret tillstyrkta förslag bör delposten till bokinköp och bokbindning höjas med 500 kronor till 1 000 kronor. Vid bifall härtill bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(8\,800 + 500 =) 9\,300$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9 300.

[273.] 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 3 000 kronor. *Institutets direktion* har icke ifrågasatt någon ändring för nästa budgetår.

Departement-
mentschefen.

I likhet med direktionen ifrågasätter jag icke någon ändring av ifrågavarande anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 000.

[274.] 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.** Anslaget, som användes till vinterutbildning (resor till fjällen), simundervisning och annan specialundervisning, var före budgetåret 1940/41 uppfört med 5 500 kronor men sänktes år 1940 med 1 000 kronor och nedsattes år 1941 likaledes med 1 000 kronor till 3 500 kronor. Från och med budgetåret 1943/44 höjdes anslaget till sitt nuvarande belopp, 4 500 kronor.

Direktionen över institutet har hemställt om höjning av anslaget med 1 000 kronor, då detta för undervisningen nödvändiga anslag delvis till följd av elevantalets ökning visat sig otillräckligt till allvarligt men för elevernas utbildning.

Statskontoret har tillstyrkt en anslagshöjning med 500 kronor.

Departement-
mentschefen.

Med hänsyn till vad direktionen anfört förordar jag, att förevarande anslag höjes med 1 000 kronor till 5 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 5 500.

[275.] 6. **Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.** Ur fonden för idrottens befrämjande har föreningen under de senaste åren tilldelats understöd med varierande årliga belopp, senast uppgående till 5 500 kronor, avseende kalenderåret 1944. Från och med innevarande budgetår är anslaget upptaget å riksstaten och uppfört med 5 500 kronor. Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall anslaget huvudsakligen användas till bestridande av kostnader för förhyrande av simhallar, idrottshallar, gymnastik-salar, idrottsplatser och dylikt till kurser i olika idrottsgrenar för studerande vid Stockholms högskolor.

Föreningen har för nästa budgetår hemställt om ett anslag å 12 500 kronor för sin verksamhet. Föreningen har därvid framhållit, att föreningen, som är den enda institution vilken bland Stockholms till 5 800 uppgående högskolestuderande verkar för fysisk fostran, befinner sig i oavslutlig frammarsch men brottas med ekonomiska svårigheter.

Jag anser mig icke för närvarande böra tillstyrka en anslagshöjning utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 5 500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 5 500.

[276.] 7. **Understöd åt svenska Dalcroze-institutet.** Hos Kungl. Maj:t har Karin Fredga i egenskap av ledare för och ägare av institut Jaques-Dalcroze i Stockholm, anhållit om årligt bidrag med 15 000 kronor för verksamheten vid institutet.

Till stöd härför har anförts bland annat följande.

Läran om rytmiken har utarbetats främst av den schweiziske kompositören E. Jaques-Dalcroze. Det är det första system, som baserats på iakttagelser i fråga om rytmens, rörelsens och musikens samverkan och har kommit att beteckna en vändpunkt inom såväl musik- som rörelsepedagogik. Till åtskillnad från gymnastikens övervägande fysiska fostran avser rytmiken att befrämja en harmonisk utveckling av *hela* barnet; intellekt, vilje- och känsloliv. Rytmikens många varierande övningar bli genom musikens inflytande glädjebetonade och stimulera energin, fantasin och livslusten samtidigt med att de utöva en disciplinerande verkan.

Enligt många pedagoger böra barnen komma i åtnjutande av rytmikundervisning redan före skolåldern, då detta väsentligt bidrar till uppnående av den s. k. skolmognaden. I varje fall bör rytmiken införas från och med *första* skolåret. De defekter, som numera genom psykologiska prov, testning m. m. konstateras hos många barn kunna nämligen genom en rätt tillämpad rytmikundervisning inte blott framgångsrikt bekämpas utan även i många fall definitivt förebyggas. Denna rytmikens terapeutiska betydelse har givit upp-

hov till s. k. läkerytmik, som i utlandet sedan decennier tillbaka framgångsrikt tillämpas inom arbetet med blinda, dövstumma och psykopater.

Rytmikens centrala verksamhet är förlagd till Genève, där Jaques-Dalcroze personligen leder sitt institut. Redan 1914 uttalade sig 35 läkare i Genève för metodens införande i stadens skolor. Även i Tyskland blev den tidigt utbredd genom Dalcrozes ledning av Dresden-Hellerauskolan, 1910—14. 1913 grundade den engelske pedagogen Ingham London School of Dalcroze Eurhythmics, som kommit att utöva ett stort inflytande inom Englands skolväsen. Något senare grundades institutet i Paris, där rytmiken tillämpas vid Ecoles maternelles och i sängklasserna. Institut ha även upprättats i Stockholm och New York. Samtliga institut, med undantag av Hellerauskolan, äga befogenhet att utbilda lärare.

Rytmiken introducerades för något 30-tal år sedan i Stockholm och har sedan företrätt av omkring ett 20-tal in- och utländska lärare i Sverige. Den svenska Dalcrozeskolan, Karin Fredgas skola, Konserthuset, organiserades 1926. Förutom skolans privata verksamhet har undervisning meddelats av Karin Fredga vid ett 20-tal skolor och seminarier samt vid musik-högskolan, operaskolan och gymnastiska centralinstitutet. Fristående rytmik-kurser ha hållits på uppdrag av bland annat Musikfrämjandet, Siljanskolan, Sveriges småskolläraryrkesförbund m. fl. Omkring 30 större uppvisningar och föredrag ha anordnats, därav två i pedagogiska sällskapet, Stockholm.

Skolan har speciellt ansett sig böra verka för rytmikens införande i våra folkskolor och påbörjade i detta syfte redan 1927 undervisning i Adolf Fredriks skola och sedermera vid Fredhällsskolan.

Svenska Dalcrozeinstitutets utveckling hämmas av dess mycket begränsade ekonomiska resurser. Det saknar helt rörelsekapital och är så gott som uteslutande hänvisat till de relativt osäkra inkomster, som lektionsarbetet kunnat inbringa. Skolan häftar emellertid icke för någon skuld samt har varje år lämnat ett successivt något ökat överskott, vilket dock i förhållande till det nedlagda arbetet måste betraktas såsom mycket blygsamt. Överskottet har under åren 1940—44 utgjort i medeltal 6 277 kronor per år. Vid beräklandet av detta överskott har bland utgifterna icke upptagits något som helst arvode eller lön till skolans ledare och ägare. Ingen av de vid institutet arbetande lärarna har kunnat fast anställas och inga pensionsförmåner ha kunnat tillförsäkras dem. Timlönerna ha uppgått till högst 6 kronor. Det enda ekonomiska stöd, som skolan utifrån erhållit har bestått av dels ett engångsanslag år 1941 på 700 kronor ur Längmanska kulturfonden, dels — såsom bidrag till lokalfrågans lösande — år 1943 sammanlagt 1 500 kronor av Hierta-Retzius-stiftelsen och Lars Hiertas minne.

De begränsade ekonomiska möjligheterna ha framför allt haft en menlig inverkan på utvecklingen av den viktiga del av skolans verksamhet, som omfattar den av Jaques-Dalcrozeinstitutet i Genève auktoriserade lärarutbildningen. Sålunda har det icke varit möjligt att i tillräcklig utsträckning anställa för denna utbildning erforderliga lärarkrafter, ej heller att anskaffa lämpliga lokaler. Följden av dessa svårigheter har blivit, att endast ett mycket ringa antal certifierade lärare kunnat utbildas. Detta är ytterst beklagligt, inte bara med tanke på att det nuvarande behovet av Dalcroze-lärare på olika områden endast i ringa grad kan bli tillgodosett, utan också och framför allt med hänsyn till att rytmikens idéer i fortsättningen icke kunna föras vidare i den utsträckning, som rytmikens betydelse för ungdomens allsidiga fostran påkallar. Lärarutbildningen är treårig och omfattar som huvudämnen rytmik, solfège (gehörsutbildning), harmonilära och im-

provisation. Sedan lärarklassernas början 1933 ha 13 lärare utexaminerats; två av dessa verka vid Vindeln och Hampnäs folkhögskolor. För närvarande utbildas 7 elever.

För att i framtiden säkra det svenska rytmikinstitutets lärarutbildning och därmed också en fortsatt spridning av rytmikens idéer främst inom de allmänna skolorna är det nödvändigt, att utbildningen i fråga får vila på en ekonomiskt betydligt säkrare grund än den nuvarande. Framför allt fordras därvid:

- 1) tillräckliga årliga bidrag för att finansiera fast anställning av åtminstone en å två högkvalificerade lärarkrafter;
- 2) anskaffandet av för undervisningen lämplig lokal;
- 3) elevstipendier avsedda att underlätta utbildningen av certifierade lärare.

I ovannämnda framställning ha instämmanden gjorts av bland andra direktören för musikhögskolan, professorn Einar Ralf, professorn Sven Kjellström och legitimerade läkaren Elsa-Brita Nordlund, samtliga i egen-skap av medlemmar av det svenska Dalcroze institutets förtroenderåd.

Till mig hava dessutom ingivits vädjanden med likartat syfte från bland annat statens inspektör för sinnesslöundervisningen och föreståndarinnan vid Slagsta skola och seminarium.

Av ifrågavarande ansökning bifogade intyg inhämtas bland annat följande.

En *klassföreståndarinna* vid Fredhalls folkskola i Stockholm yttrar i ett i oktober 1941 avgivet intyg bland annat. Under två läsår ha flickorna i min avdelning haft den stora förmånen att två timmar i veckan få undervisning i rytmik av fröken Karin Fredga. Jag har alltså under rätt lång tid kunnat följa det fortskridande arbetet, och det är med stor tacksamhet jag nu uttalar som min mening, att denna undervisning varit av oerhörd betydelse för barnens utveckling och uppfostran. När i höst ungefär hälften av eleverna övergått till andra läroanstalter och ersatts av nya, som ej förut undervisats i rytmik, har jag under nu pågående skolarbete fått de mest överväldigande bevis för hur mycket längre de förra eleverna kommit i förmåga av koncentration samt snabbhet i uppfattningen och utförande av givna uppgifter. Med stöd av dessa erfarenheter anser jag, det skulle vara en stor fördel, om alla elever i våra skolor kunde beredas tillfälle till sådan undervisning.

Överläraren vid Nacka folkskolor, där försöksundervisning i rytmik pågår sedan läsåret 1944/45, anför i ett den 31 augusti 1945 avgivet intyg bland annat. De resultat, som vunnits genom det gångna årets rytmikundervisning, ha fullt motsvarat förväntningarna. Såvitt kunnat bedömas, har rytmiken varit av stor betydelse för barnens utveckling och fostran. Barnens förmåga av koncentration har på ett märkbart sätt befordrats liksom deras uppmärksamhet och snabbhet i uppfattning. När nu ett nytt läsår tagit sin början, har det därför rätt fullständig enighet bland folkskolestyrelse, lärarkår och föräldrar om att denna försöksverksamhet borde fortsättas, om möjligt i utvidgad omfattning.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har i yttrande över framställningen anfört följande.

Gymnastiska centralinstitutets uppgift är beträffande friskgymnastiken att utbilda lärare för våra skolor av olika typer. Undervisningen vid institutet

är därför främst tillrättalagd efter den målsättning i fråga om fysisk fostran som gäller för dessa skolor och i denna målsättning inrymmes för närvarande icke någon allmän undervisning i rytmik.

Vid institutet har emellertid 1944/45 försök gjorts att genom särskild rytmikundervisning i begränsad omfattning (10 timmar) bland annat söka med musikens hjälp väcka känsla för rytm hos elever med svagt utvecklat sådant sinne och därvid anlitat Dalcroze-skolans ledarinna fröken Fredga. Trots att detta försök — måhända på grund av för kort tid — icke lämnat väntat positivt resultat torde kunna fastslås att Dalcrozemetoden har ett obestridligt värde för väckande av rörelsekänsla och livsglädje samt som form för motionsgivande kroppsövningar.

Såsom hjälpmedel i musikutbildning torde Dalcrozemetoden eljest ha sin största betydelse.

Även om Dalcrozemetoden sålunda för närvarande icke är av direkt intresse för gymnastiska centralinstitutets verksamhet, kan den, med hänsyn till att särskilt kvinnogymnastiken synes utvecklas mot ett starkt rytmiskt betonat arbetssätt, bliva av visst värde även för utformningen av vår gymnastik. Med hänsyn härtill och då Dalcrozeskolan trots att fröken Fredga under en lång följd av år nedlagt ett oegennyttigt och hängivet arbete för skolans bestånd, utan statsunderstöd icke synes kunna upprätthållas, får direktionen i underdanighet tillstyrka att Dalcrozeskolan för budgetåret 1946/47 tilldelas något anslag för sin verksamhet.

Statskontoret har anfört.

Statskontoret har av föreliggande utredning icke blivit övertygat om att den vid svenska Dalcrozeinstitutet bedrivna verksamheten är av sådan angelägenhetsgrad, att vid inträffande ekonomiska svårigheter staten bör tråda stödande emellan. Ämbetsverket kan därför icke tillstyrka, att medel äskas av riksdagen för avlönande av fast anställd lärarpersonal vid institutet, för anskaffande av lämplig undervisningslokal eller för beviljande av stipendier till blivande Dalcrozelärare.

Därest skäl skulle anses föreligga att i någon utsträckning lämna ekonomiskt bidrag till verksamheten, synes detta böra ske i den ordning, att Kungl. Maj:t med anlitande av lotterimedelsfonden anvisar ett lämpligt avvägt engångsunderstöd till verksamheten. För ett bedömande av medelsbehovet erfordras givetvis närmare utredning angående de ekonomiska förhållandena vid institutet. Vidare torde, därest medel i angiven ordning anvisas för ändamålet, närmare föreskrifter böra meddelas angående användningen av understödet samt institutet åläggas att i vederbörlig ordning avge redovisning för medelsförbrukningen.

Departement-
schefen.

Rytmikundervisningen synes utgöra ett värdefullt medel då det gäller att såväl fysiskt som psykiskt stärka framför allt missanpassade, nervösa och efterblivna barn. Av vad i ärendet anförts vill det även förefalla, som om rytmikundervisningens betydelse inom det egentliga folkskoleväsendet icke heller får underskattas. En utvidgad försöksundervisning skulle därför enligt min mening vara av värde. Sin främsta betydelse synes denna undervisningsform emellertid kunna få inom abnormundervisningen. Vid blind- och dövstumskolor samt skolor för bildbara sinnesslöa barn har man, då rytmikundervisning utom undervisningsplanen kunnat anordnas, iakttagit förbätt-

ringar i eljest nedsatta psykiska funktioner. Ämneslärarna inom abnormvården, där rytmiken sålunda synes ha en betydande uppgift att fylla, äro emellertid icke i tillräcklig omfattning kompetenta att undervisa i rytmik. Ett visst behov av fackutbildade rytmiklärare kan sålunda anses föreligga. Den enda utbildning av sådana lärare, som praktiskt taget förekommer i vårt land, är den som bedrives vid ifrågavarande institut. Jag anser mig med hänsyn till det anförda böra förorda anvisande för nästa budgetår av ett statsbidrag av 10 000 kronor för att sätta institutet i stånd att kunna anställa kvalificerad lärarpersonal och anskaffa lämplig undervisningslokal.

Såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag bör uppställas fordran på tillsyn från statens sida över verksamheten. Bestämmelser i angivna hänseende liksom i fråga om redovisning för medelsförbrukningen torde böra meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag

av kronor 10 000.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[277.] 1. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, *reservationsanslag*. 2. Understöd för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon, *reservationsanslag*. Till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker ha under följande budgetår anvisats nedan angivna belopp:

1924/30	1930/37	1937/40	1940/41	1941/42	1942/45	1945/46
165 000	170 000	190 000	155 000	125 000	150 000	190 000.

Anmärkas må, att år 1932 vissa tidigare från särskilda anslag under huvudtiteln utgående understöd om tillhopa 30 350 kronor sammanfördes med detta anslag, vilket medförde, att de för ändamålet tidigare utgående anslagsmedlen minskades från omkring 200 000 kronor till 170 000 kronor. Från detta anslag har från och med budgetåret 1944/45 det för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon utgående understödet utbrutits till ett särskilt reservationsanslag, vilket uppförts med samma belopp som det för budgetåret 1943/44 utgående understödet eller 15 000 kronor.

Såsom tidigare vid anmälan av motsvarande anslagsfråga betonats, förmedla de publikationer, som understödjas ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, kontakten mellan de institutioner och forskare, som på skilda vetenskapliga områden äro verk-samma i vårt land och i utlandet, och mellan dessa och de yrkesutövare — läkare och andra — vilka för sin yrkesutövning måste äga kännedom om forskningsarbetets framsteg. Detta anslag är därför av stort värde för vår tids mångskiftande och rikt förgrenade vetenskapliga verksamhet.

Ehuru anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för innevarande budgetår höjts med 40 000 kronor, anser jag mig likväl böra för nästa budgetår föreslå en ytterligare höjning av anslaget med 10 000 kronor till 200 000 kronor, då dess nuvarande storlek icke medger understöd i den utsträckning, som i och för sig vore önskvärd.

Beträffande anslaget till understöd för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon ifrågasätter jag icke någon ändring.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa
*dels till Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk
 och läroböcker ett reservationsanslag av . . kronor 200 000;
 dels ock till Understöd för utgivande av Svenskt biogra-
 fiskt lexikon ett reservationsanslag av kronor 15 000.*

[278.] 3. **Bidrag till utgivande av Svenskt diplomatarium, reservationsanslag.** Sedan år 1935 finnes en av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien tillsatt kommitté, den s. k. diplomatariekommittén, bestående av riksarkivarien såsom självskriven ledamot och ordförande, två historiker samt en nordisk och en latinsk filolog, för utgivningen av Svenskt diplomatarium, en publikationsserie, innehållande svenskt medeltida urkundsmaterial.

Diplomatariearbetet är närmast inriktat på inventering och granskning av urkundsmaterial samt utgivning av urkunder från tiden 1356—1400. Anslag för ifrågavarande ändamål har första gången beviljats för innevarande budgetår och utgår med 25 000 kronor. Enligt de av Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1945 meddelade föreskrifterna gäller såsom villkor för anslaget utgående att enahanda belopp, 25 000 kronor, tillskjutes av humanistiska fonden och att anslaget företrädesvis användes till avlönande av för ifrågavarande utgivningsverksamhet erforderliga, vetenskapligt utbildade arbetskrafter.

Vitterhetsakademien har — efter framställning av diplomatariekommittén — hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till utgivande av Svenskt diplomatarium*
 för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
 av kronor 25 000.

[279.] 4. **Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.** Från och med år 1908 ha till detta ändamål utgått särskilda, av riksdagen beviljade anslagsmedel, vilka av Kungl. Maj:t fördelats mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna understöd. Anslaget, som från och med år 1920 till och med budgetåret 1936/37 utgått med 20 000 kronor, höjdes år 1937 till 25 000 kronor och år 1938 till 30 000 kronor. År 1940 sänktes anslaget till 16 000 kronor. Samtidigt indrogs ett under anslaget till svenska akademien uppfört belopp av 6 050 kronor till honorarier och understöd åt författare m. fl. Under budgetåren 1942/44 utgick anslaget med 25 000 kronor och under budgetåret 1944/45 med 30 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 40 000 kronor.

Beträffande de under budgetåret 1945/46 från anslaget utgående understöden torde få hänvisas till handlingarna.

Sveriges författarförening har hemställt om en anslagshöjning med 35 000 kronor till 75 000 kronor.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till, att förevarande anslag för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 40 000 kronor, och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 40 000.

[280.] 5. **Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok.** Alltsedan år 1920 ha anslag av statsmedel utgått till docenten vid Uppsala universitet, numera professorn Olof Östergren för fullföljande och avslutande av hans arbete »Nusvensk ordbok». Det för ändamålet anvisade beloppet har sedan budgetåret 1930/31 utgjort 12 000 kronor, varav 8 000 kronor utgått såsom understöd åt Östergren och 4 000 kronor till teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m. Beträffande anslagsfrågans tidigare behandling får jag hänvisa särskilt till redogörelserna i åttonde huvudtitlarna åren 1929 (s. 641 ff), 1930 (s. 705 ff.) och 1940 (s. 272 ff.).

Östergren är född den 17 februari 1874.

Enligt en år 1929 uppgjord plan för arbetets bedrivande beräknades ordboksarbetet — om intet oförutsett inträffade — kunna slutföras till den 1 juli 1940. Emellertid visade sig denna tidsberäkning icke hålla streck. I samband med sin framställning om fortsatt anslag för ändamålet för budgetåret 1940/41 anförde sålunda professorerna *O. von Friesen* och *B. Hesselman* bland annat följande.

Materialet ökades dagligdags och måste ständigt ökas, om ordboken skulle bibehålla sin aktualitet, sitt »nutidsvärde». Östergrens tekniska biträde hade under tiden 1924/29 utskrivit över 42 000 excerptlappar ur 659 av Östergren genomgångna böcker, medan materialet den 31 augusti 1939 vuxit till 186 068 lappar ur 2 217 arbeten. Härtill komme, att Östergren själv måste utskriva alla excerpter från tidningar m. m. samt att en stor del lappar innehölle språkprov, som skulle användas för flera ord. Materialet vore alltså betydligt större än siffrorna angäve. Den ofrånkomliga ökningen av materialet medförde, att bedömandet och utväljandet av språkproven för varje artikel krävde ständigt ökat arbete.

Under perioden den 18 juli 1930—den 21 juli 1934 hade utkommit 18 häften och under tiden den 5 oktober 1934—den 7 september 1939 17 häften.

Det hade ännu en gång visat sig, huru vanskliga beräkningarna vore om vad en ordlistespalt kunde kräva, omsatt till ordboksform. Efter de erfarenheter, som gjorts ej blott av Östergren utan av så gott som alla ordboks-

författare, trodde han några tillförlitliga beräkningar rörande ordbokens avslutande icke kunna åstadkommas. Svenska akademins stora ordbok, som år 1892 beräknats vara färdig omkring år 1930, hade hunnit fram till bokstaven K och antoges bliva avslutad först omkring år 1960. Gissningsvis ville Östergren emellertid antaga, att Nusvensk ordbok komme att omfatta 7 band och ett litet 8:e samt kräva ytterligare 6 års arbete.

Dåvarande *chefen för ecklesiastikdepartementet* tillstyrkte fortsatt anslag från och med budgetåret 1940/41 men förutsatte, att bidrag icke skulle komma att anvisas för längre tid än till och med budgetåret 1945/46. Departementschefen anförde bland annat.

Även om all möjlig hänsyn tages till svårigheterna att verkställa hållbara beräkningar av denna art och de särskilda omständigheter, som enligt den föreliggande utredningen medverkat till att kullkasta beräkningarna, måste jag finna det beklagligt, att beräkningarna visat sig så föga hållbara. Det bör erinras, att verket hittills för staten medfört kostnader med icke mindre än 179 000 kronor och att verket i färdigt skick — därest de nu gissningsvis gjorda beräkningarna hålla streck och oförändrade anslag anvisas för den återstående tiden — kommer att representera en statsutgift å tillhoppa 251 000 kronor, d. v. s. över 31 000 kronor för vart och ett av de beräknade åtta banden. Det är högst sannolikt, att anslag till ändamålet icke skulle ha beviljats, om man vid tidpunkten för principbeslutets fattande ägt visshet om att verket skulle draga kostnader av denna storlek i stället för det belopp å 56 000 kronor, varmed då kalkylerades.

Vad nu yttrats får emellertid icke skymma blicken för verkets egenart och ur vetenskaplig och praktisk synpunkt betydande värde. Ordboken vill, såsom framhölls i en år 1928 ingiven framställning om fortsatt anslag för ändamålet, giva en vetenskapligt noggrann, såvitt möjligt mångsidig och rikhaltig, fyllig och levande bild av det nutida språket, sådant det talas och skrives, men vill också vara en handledning och rådgivare för den stora allmänheten, där läraren, ämbetsmannen, författaren, journalisten, arbetaren kunna finna de upplysningar, han behöver eller önskar i språkliga frågor. Östergren har lyckats förverkliga dessa grundsatser, och arbetet torde utgöra ett av de mest värdefulla bidragen till det svenska språkets systematiska utforskande, som på senare tid framkommit.

Sådant läget nu är, står valet mellan att *antingen* indraga statsbidraget och därigenom äventyra arbetets slutförande och förminska nyttan av de betydande statsunderstöd, som redan kommit ändamålet till del, *eller* även i fortsättningen anvisa årliga bidrag med risk för att arbetet icke kan slutföras ens inom den tid, som nu approximativt uppgivits. När jag för min del väljer det senare alternativet, sker det under den förutsättningen, att bidrag icke anvisas för längre tid än till och med budgetåret 1945/46.

Riksdagen anvisade det begärda anslaget. Med anledning av vad departementschefen anförte rörande tidpunkten för ordboksarbetets slutförande uttalade riksdagen, att, även om det syntes omöjligt att nu fixera en bestämd tidpunkt i berörda avseende, riksdagen delade departementschefens förväntan, att anslag till ordbokens utgivande icke skulle behövas för längre tid än till och med budgetåret 1945/46.

Professorn B. Hesselman har nu hemställt om anvisande av fortsatt

bidrag med oförändrat belopp för nästa budgetår. Till stöd härför har bland annat anförts.

I fråga om ordboksarbetets fortgång och nuvarande ställning må det här tillåtas mig att framhålla följande.

Från den 15 februari 1940 till augusti 1945 ha 11 häften utkommit: häftena 75—85, 33 ark, från spalt 369—1340 i 6:te bandet + spalt 1—80 i 7:de bandet. Ytterligare 1 häfte, nr 86, Statskyrka—Stilistik, är utarbetat i manuskript.

Omfånget av det excerperingsmaterial, för vilket statistik förefinnes, var den 31 augusti 1939 186 068 lappar ur 2 217 böcker och den 1 augusti 1945 212 422 lappar ur 2 639 böcker. Ökningen är alltså 26 354 lappar och 422 böcker. Dessa siffror ge dock ingen föreställning om det språkprovsmaterial, som från början och till dato sammanförts av författaren. Detta material torde med säkerhet överstiga en halv miljon språkprov.

De anförda uppgifterna visa att ännu en betydande del av Nusvensk ordbok är färdigtryckt, så att verket nu faktiskt börjar nalkas sin fullbordan. Alltjämt återstår dock slutet av *S* och bokstäverna efter *S*, av vilka *T* och *V* torde få anses höra till de medelstora bokstäverna i en ordbok, medan *u*, *å*, *ä* och *ö* äro små och *x*, *y*, *z* tillsammans icke nå upp till ens den minsta av alfabetets övriga bokstäver. För partiet *Sti* till och med *V* är materialet redan förberedelsevis ordnat.

I en särskild skrivelse, som medföljde framlidne professor Otto von Friesens och min framställning år 1934 om fortsatt anslag, och med utförligare motivering i en skrivelse i september 1939, har professor Östergren starkt framhållit osäkerheten av tidsberäkningar för ett ordboksarbete av Nusvensk ordboks art och omfång. Den beräkningsgrund, som tidigare använts och som väl är den enda tänkbara, en jämförelse mellan omfånget av en schematisk ordlista och en fyllig ordbok, är, som Östergren visat, otillförlitlig och måste vara det på grund av det språkliga materialets natur. Det kan inträffa att ett ord, som i den schematiska ordlistan upptager en eller ett par rader, i ordboken kräver flera spalter eller sidor. Dylika ord äro ingalunda jämnt fördelade i ordbokstexten eller på de olika bokstäverna, de komma ibland flera tillsammans och kullkasta därmed alla förhandskalkyler. Den korta ordlistan medtager endast i begränsad utsträckning sammansättningar, o. s. v. Liknande erfarenhet ha som bekant på senare tid gjorts också vid andra ordboksarbeten. För Nusvensk ordbok, som vill vara en ordbok för det levande nutidsspråket, tillkommer ytterligare svårigheten med det för varje år, icke minst i vår tid, alltmer växande materialet av nya ord och termer, varom de anförda siffrorna över excerperingen i sin mån bära vittne.

Sommaren 1936 blev professor Östergren utsatt för ett olycksfall, som hotade synen på högra ögat. Genom operation räddades synen men icke läsförmågan, varför alltsedan den tiden det vänstra ögat fått tjänstgöra som läsöga. I slutet av 1939 visade sig emellertid tecken till en sjukdom, som, efterhand förvärrad, praktiskt taget berövat honom läsförmågan även på det vänstra ögat. Hans läsförmåga är nu så inskränkt, att han t. ex. i tidningar endast kan läsa de största rubrikerna, och detta med hjälp av starkt förstoringsglas. Trots detta kunde han ännu sommaren 1943 utan hjälp, ehuru med stor svårighet, avsluta häftet 82. Häftet innehöll dock en av de svåraste artiklar ordboksförfattaren haft att brottas med, nämligen artiklarna *Som*¹ och *Som*², vilka togo drygt 14 dagars arbete. *Som* upptager

i Svenska akademiens ordlista en knapp rad. I Nusvensk ordbok motsvaras detta av drygt fem spalter.

Från och med den 10 september 1943 har fru Margareta Zetterholm inträtt som sekreterare och medarbetare i ordboksarbetet. För att kunna följa med tidsutvecklingen såväl i tidningar som i litteratur har författaren sedan våren 1943 måst anlita avlönad högläsningshjälp.

Mellan september 1943 och juli 1945 ha fyra häften av ordboken utkommit, varjämte ett femte föreligger i manuskript. Då övergångstiden nu är tillryggalagd, kan det konstateras att de nya arbetsformerna fungera tillfredsställande och att det är gott hopp om att utgivningstempot skall kunna ökas. Sjätte bandet av Nusvensk ordbok är nu avslutat och det sjunde är påbörjat. Alltså kan man beräkna att inemot fyra femtedelar av det stora verket föreligger.

Då nu nytt anslag begäres för fullföljandet av detta arbete, vilket redan i sitt ofullbordade skick betecknats som ett nationalverk och som allt fortfarande på såväl vetenskapligt som praktiskt håll anses omistligt, må man betänka att vad som här givits av en enskild person motsvarar vad som i vanliga fall ansetts kräva en stor och dyrbar institution.

Att arbetet kommit att kräva ett helt liv sammanhänger med de höga rordringar, som författarens plan ställt och ställer på en nusvensk ordbok. Denna plan har medfört, att arbetet faktiskt saknar föregångare icke blott i Sverige utan i kulturländerna överhuvud. Författaren har icke haft någon schablon att gå efter. Här kunna möjligen framhållas några synpunkter, som kunna ge en föreställning om det tidsödande arbete, som ordbokens mångsidighet oundgängligen medfört. Att avstå från t. ex. kravet på en rikhaltig exempelsamling eller på den i regel vid varje artikel tillfogade översikten över synonymer vore att väsentligen sänka ordbokens värde och inskränka dess brukbarhet, i synnerhet som just rikhaltigheten på exempel och listorna på synonymer varit det som mest uppskattats av en större allmänhet.

Icke litet arbete har det krävt att av det numera ganska rikliga materialet efter språkriktighets- eller stilkrav utvälja och eventuellt omforma språkproven samt att vid behov själv tillskapa nya exempel. Här tillkommer ock synpunkten att göra ordboken läsbar och till detta medverkar också en annan av författarens synpunkter, nämligen att i exemplen ge så mycket faktiska upplysningar som möjligt.

Svenska akademien har förklarat sig på det livligaste tillstyrka ifrågasvarande framställning.

Vid behandlingen år 1940 av frågan om anslag för budgetåret 1940/41 till fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok uttalades — såsom i det föregående erinrats — en förväntan, att anslag för ändamålet icke skulle erfordras för tid efter budgetåret 1945/46. Av den föreliggande framställningen framgår emellertid, att förhoppningarna om att ordboksarbetet skulle vara avslutat instundande budgetårsskifte icke kunnat infrias. Det är givetvis beklagligt att så icke blivit fallet. Att nu indraga statsunderstödet och därmed sannolikt spoliera möjligheterna att föra det pågående, till cirka fyra femtedelar avslutade arbetet i hamn synes dock icke böra ifrågasättas. Jag tillstyrker därför fortsatt statsunderstöd med oförändrat belopp för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Understöd åt professorn K. O. Östergren* för fortsatt utgivande av *Nusvensk ordbok* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 12 000.

[281.] 6. **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Till detta ändamål har för ettvar av budgetåren 1936/46 anvisats ett anslag av 3 000 kronor (jfr 1936 års åttonde huvudtitel, sid. 525 f.). Anslaget torde böra utgå även för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 000.

[282.] 7. **Understöd åt f. d. professorn, docenten P. V. Wieselgren.** Filosofie doktorn Per Väinö Wieselgren tillträdde år 1930 den av svenska staten bekostade professuren i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat (Tartu) i Estland. Sedan han på grund av krigshändelserna måst lämna professuren, förordnades han år 1942 till docent i nordiska språk vid universitetet i Lund. För bedrivande av vetenskaplig forskning erhöll Wieselgren de första åren därefter understöd ur anslaget till extra utgifter och ur Lunds universitets reservfond. Efter framställning av universitetsmyndigheterna har såsom understöd åt Wieselgren för vardera av budgetåren 1944/46 på riksstaten uppförts ett anslag av 8 000 kronor, avsett att möjliggöra för honom att under nämnda tid fortsätta sin forskningsverksamhet vid universitetet. Understödet har förbundits med skyldighet för Wieselgren att, därest så befinnes nödigt och önskvärt, meddela akademisk undervisning, motsvarande den som åligger docentstipendiat.

Kanslern för rikets universitet har hemställt, att enahanda anslag måtte uppföras även för nästa budgetår. *Större akademiska konsistoriet i Lund* har gjort framställning, att anslaget måtte höjas till 8 800 kronor.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i detta fall biträder jag föreliggande förslag om fortsatt medelsanvisning till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. Med tillstyrkande av konsistoriets förslag förordar jag, att anslaget höjes med 800 kronor till 8 800 kronor, vilket belopp i avrundat tal motsvarar ett docentstipendium med därå utgående tillägg. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt f. d. professorn, docenten P. V. Wieselgren* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 8 800.

[283.] 8. **Bidrag till föreningen Pietas.** Föreningen, vars ändamål är att åt framtiden i möjligast oskadade skick genom sakkunnigt utförd konservering bevara våra äldre textila minnesmärken, har sedan år 1911 åtnjutit anslag under villkor, att föreningen till statens historiska museum med

äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivning över behandlade föremål. Anslaget sänktes år 1932 av statsfinansiella skäl från 2 500 kronor till 1 000 kronor, vilket belopp sedan utgick till och med budgetåret 1941/42. Under budgetåren 1942/44 var anslaget uppfört med 1 500 kronor. För sistförflutna budgetår var anslaget uppfört med 3 000 kronor, med vilket belopp anslaget utgår jämväl för innevarande budgetår.

Föreningen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 4 000 kronor och till stöd härför framhållit, att kostnaderna för verksamhetens bedrivande årligen uppgått till 3 500 à 4 500 kronor. Föreningens enda inkomst, förutom statsanslaget, utgjordes av förtjänst å arbeten utförda åt privatpersoner. Denna vore emellertid för närvarande mycket obetydlig. Inskränkningar i omkostnaderna kunde praktiskt taget icke göras med hänsyn till de mycket låga avlöningarna och övriga, relativt sett, mycket låga omkostnader. Tvärtom hade det visat sig erforderligt att företaga vissa ökningar av de alltför låga lönerna för att få behålla den nuvarande arbetspersonalen. Med hänsyn härtill och då föreningens för verksamhetens uppehållande mycket obetydliga rörelsekapital snabbt minskades, ansåge föreningen sig nödsakad att för nästa budgetår begära ett anslag av 4 000 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har, under framhållande av att föreningens verksamhet vore av stor betydelse för vården av landets bestånd av äldre textilier, tillstyrkt föreningens framställning.

Jag finner mig böra biträda föreningens hemställan på så sätt, att jag tillstyrker en höjning av förevarande anslag med 500 kronor till 3 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till föreningen Pietas* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 500.

N. Diverse.

[284.] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond, *förslagsanslag*. 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*. 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond, *förslagsanslag*. 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond, *förslagsanslag*. 5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond, *förslagsanslag*. Anslagen äro nu uppförda med respektive 25 000 kronor, 5 400 000 kronor, 725 000 kronor, 320 000 kronor och 813 000 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:
Slottsbyggnadernas delfond ett förslagsanslag

av kronor 25 000;

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:
Byggnadsstyrelsens delfond ett förslagsanslag

av kronor 6 035 000;

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:
Uppsala universitets delfond ett förslagsanslag

av kronor 828 000;

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:
Lunds universitets delfond ett förslagsanslag

av kronor 370 000;

dels ock till Ersättning till statens allmänna fastighets-
fond: Karolinska sjukhusets delfond ett förslagsanslag

av kronor 899 000.

[285.] 6. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark, *förslagsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 000 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i ämnet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1946/47 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 12 000.

[286.] 7. **Planering av allmänna arbeten, reservationsanslag.** Till förevarande ändamål är särskilt anslag icke nu upptaget under riksstatens åttonde huvudtitel. Till bestridande av vissa planeringskostnader, avseende skolöverstyrelsens verksamhetsområde, ha medel för innevarande budgetår anvisats från huvudtiteln anslag till extra utgifter. I enlighet med de principer för finansiering av planeringskostnader, vilka angivits av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang, bör till bestridande av dylika kostnader under nästa budgetår upptagas ett särskilt reservationsanslag under åttonde huvudtiteln. Anslagsbeloppet torde böra bestämmas till 20 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Planering av allmänna arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000.

[287.] 8. **Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen, förslagsanslag.** Åren 1924 och 1925 ingingo flertalet Östersjöstater på förslag av Finlands regering en konvention om inrättande av en permanent baltisk-geodetisk kommission, vars uppgift skulle vara dels vetenskaplig, särskilt studium av landhöjningen, dels praktisk, nämligen att söka åstadkomma överensstämmelse mellan Östersjökartorna. Sverige skall till bestridande av kostnaderna för kommissionen, vars säte är förlagt till Helsingfors, lämna årligt bidrag med 500 dollars. För ändamålet har riksdagen alltsedan år 1926 anvisat anslag, för innevarande budgetår uppfört med 2 100 kronor. De senare åren har kommissionens arbete huvudsakligen varit inriktat på bearbetning och publicering av tidigare insamlade uppgifter. Verksamheten har försvårats under kriget men icke upphört. Anslaget synes även för nästa budgetår böra bestämmas till 2 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 2 100.

[288.] 9. **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar, förslagsanslag.** Alltsedan år 1926 har utgått anslag till bestridande av kostnaderna för detta ändamål. Anslaget, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 7 300 kronor, är nu upptaget till 3 200 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 704 f. i statsliggaren. Anledningen till att posten till årsavgifter betecknas förslagsvis är dess beroende av fluktuation

ner i valutaförhållandena. Vid beräkningen av denna post har man utgått från det för budgetåret 1940/41 anvisade beloppet, 6 900 kronor, vilket var beräknat för normala förhållanden, och därifrån dragit avgiften till unionen för geodesi och geofysik, omkring 4 000 kronor (980 dollars), då denna sammanslutning är den enda, som av sagt sig anspråk på årsavgiftens erläggande.

Vetenskapsakademien har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* har beträffande den i anslaget ingående årsavgiften till union académique internationale, liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår, framhållit, att det under nuvarande politiska förhållanden icke vore möjligt för akademien att avgöra, huruvida unionen kunde fortsätta sin verksamhet. Då det å andra sidan heller icke vore lämpligt, att akademien anmälde sitt utträde, borde oförändrat anslagsbelopp beräknas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Då det icke kan förutses, huruvida under nästa budgetår komma att framställas krav på årsavgifter i större utsträckning än som skett de senaste åren, torde anslaget böra fortfarande uppföras med det nuvarande beloppet. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 200.

[289.] 10. **Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** Till detta institut utgick under åren 1929/38 statsunderstöd huvudsakligen av lotterimedel. År 1938 uppfördes bidraget såsom anslag under åttonde huvudtiteln (en utförlig redogörelse för institutet och dess verksamhet återfinnes i propositionen 1938: 112). År 1940 nedsattes anslaget från det på huvudtiteln uppförda beloppet av 55 000 kronor till 40 000 kronor, vilken åtgärd huvudsakligen föranledde, att föreståndarens ortstillägg borttogs och hans anslag till resor m. m. beskars samt att stipendierna till en arkitekt och för resa till Grekland indrogs. Påföljande år vidtog en ytterligare anslagssänkning med 3 000 kronor, vilken genomfördes huvudsakligen på så sätt, att stipendierna till läroverkslärare indrogs. Sedan budgetåret 1941/42 har anslaget varit uppfört med 37 000 kronor.

Institutets styrelse har hemställt om en anslagshöjning för nästa budgetår med 15 800 kronor.

Under budgetåren 1939/40 och 1945/46 ha de statsanslag, som avföras från förevarande anslag, utgått med belopp, som framgå av nedanstående sammanställning, vilken jämväl utvisar de av styrelsen för budgetåret 1946/47 för olika ändamål äskade anslagsbeloppen.

Anslagsändamål	1939/40 Kronor	1945/46 Kronor	1946/47 Kronor
<i>A. Avlöningar.</i>			
1. Lön åt föreståndaren	9 000	9 000	9 000
2. Ortstillägg åt föreståndaren	4 125	1 800	2 800
3. Arvode åt bibliotekarie, tillika sekreterare	—	—	4 500
<i>B. Omkostnader.</i>			
1. Reseersättningar m. fl. utgifter för föreståndaren			
a. För resor och utgifter i tjänsten inom Italien	500	500	500
b. För resor och utgifter vid studieresa till Grekland	1 600	—	1 600
2. Expenser (bränsle, lyse m. m.) och övriga utgifter	12 700	12 825	12 825
<i>C. Stipendier.</i>			
1. Stipendium åt arkitekt	7 000	—	4 500
2. Större stipendium åt klassisk arkeolog	4 500	4 500	4 500
3. Större stipendium åt klassisk filolog	4 000	4 000	4 000
4. Tre mindre stipendier åt klassiska arkeologer och filologer	3 375	3 375	3 375
5. Två stipendier åt läroverkslärare i klassiska ämnen	2 800	—	2 800
6. Tre stipendier för resa till Grekland	2 400	—	2 400
<i>D. Till Kungl. Maj:ts disposition</i>	3 000	1 000	—
Summa kronor	55 000	37 000	52 800

Av styrelsens framställning inhämtas följande.

Ortstillägg åt föreståndaren. Under erinran att Kungl. Maj:t på grund av i Rom rådande dyrtid genom särskilda beslut medgivit, att det för ett vart av budgetåren 1943/44 och 1944/45 till Kungl. Maj:ts disposition ställda beloppet å 1 000 kronor finge användas till förstärkning av ortstillägget, 1 800 kronor, har styrelsen anhållit, att ortstillägget för nästa budgetår måtte få utgå med 2 800 kronor.

Reseersättning m. m. åt föreståndaren vid studieresa till Grekland samt stipendier för resa till Grekland. För ifrågavarande ändamål tidigare anvisade anslagsmedel hade till uppgift att möjliggöra en fyra veckors studieresa till Grekland för innehavarna av de tre mindre stipendierna åt klassiska arkeologer och filologer efter vårterminsundervisningens avslutning i Rom. Dessa anslagsmedels indragning hade medfört den mest påtagliga förlust för både universitet och skola, då direkt kontakt med Grekland givetvis för bådaddera vore av grundläggande betydelse.

Arvode åt bibliotekarie, tillika sekreterare. Institutets bibliotek vore numera ett av Roms mera bemärkta specialbibliotek med omkring 10 000 volymer och internationell kundkrets. Detta bibliotek skötes för närvarande av innehavarna av institutets större stipendier, vilka som regel sakna biblioteksutbildning. Då det vore i hög grad önskvärt, att en fackutbildad bibliotekarie i stället anställdes, och en italiensk biblioteksutbildad person, som ägde de kunskaper i svenska språket samt de övriga

språkkunskaper och personliga kvalifikationer, som vore erforderliga för platsen i fråga, vore villig att antaga platsen mot en årslön av 4 500 kronor, borde detta belopp anvisas för nästa budgetår. Denna person kunde även tjänstgöra som sekreterare, vilken syssla hittills liksom bibliotekstjänsten skötts av innehavarna av institutets större stipendier.

Stipendium åt arkitekt. Under framhållande att någon närmare bevisning för betydelsen av arkitektstudier i Rom och Italien ej torde krävas har styrelsen hemställt om ett belopp av 4 500 kronor till förevarande ändamål.

Två stipendier åt läroverkslärare i klassiska ämnen. Dessa före kriget utgående stipendier å 1 400 kronor hade till syfte att för vid högre allmänna läroverk anställda lärare i klassiska språk möjliggöra deltagande i den under våren anordnade inledande kursen i Rom och studiefärden i Grekland under tillgodoseende av stipendiaternas egna studiesyften. Den erfarenhet av samverkan med läroverken, som institutet så ernådade, vore den allra bästa. Förlusten av dessa stipendier hade avbrutit en lovande förbindelse mellan skola och universitet och berövat läroverkens klassiska undervisning en källa till förnyelse och inspiration av obestriddbart värde.

Departement-
mentschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått har förevarande anslag under krigsåren sänkts från 55 000 kronor till 37 000 kronor. Styrelsens för svenska institutet i Rom nu föreliggande framställning syftar i huvudsak till en återgång till förkrigsförhållandena, varjämte styrelsen hemställt om anvisande av medel till anställande vid institutet av en bibliotekarie, tillika sekreterare. Jag anser mig emellertid för närvarande endast kunna tillmötesgå styrelsens önskemål i begränsad omfattning. Sålunda kan jag icke tillstyrka, att medel nu ånyo anvisas till reseersättning m. m. åt föreståndaren för institutet vid studieresa till Grekland, till stipendier för resa till Grekland eller till stipendium åt arkitekt. Däremot vill jag förorda bifall till förslaget om återuppförande under anslaget av en anslagspost å 2 800 kronor till två stipendier åt läroverkslärare i klassiska ämnen. Jag har vidare blivit övertygad om behovet av att vid institutet anställa en särskild bibliotekarie, tillika sekreterare, och tillstyrker, att för detta ändamål anvisas begärt belopp, 4 500 kronor. Slutligen anser jag mig även kunna tillstyrka, att föreståndarens ortstillägg förstärkes med nu till Kungl. Maj:ts disposition stående medel under anslaget eller med 1 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med $(2\,800 + 4\,500 =) 7\,300$ kronor till 44 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av .. kronor 44 300.

[290.] 11. Hyra för ett arbetsbord vid zoologiska stationen i Neapel. Till detta ändamål har under en följd av budgetår anvisats ett anslag av 1 800 kronor. Under budgetåren 1940/44 utgick intet anslag med hänsyn

till rådande förhållanden. För budgetåret 1944/45 anvisades för ändamålet ett belopp av 1 000 kronor från åttonde huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter. För innevarande budgetår har anslag ånyo anvisats å riksstaten med 1 800 kronor.

Vetenskapsakademien har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Med tillstyrkande av bifall till akademiens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Hyra för ett arbetsbord vid zoologiska stationen i Neapel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 1 800.

[291.] 12. **Främjande av internationellt-kulturellt samarbete, reservationsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår finnes uppfört ett reservationsanslag av 12 000 kronor till »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte». Å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår har vidare anvisats ett reservationsanslag av 200 000 kronor till »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.».

Anslaget till studentutbyte anvisades första gången för budgetåret 1938/39 och uppfördes för nämnda och nästpåföljande budgetår med 32 000 kronor. Under krigsåren har anslaget varit uppfört med reducerade belopp. Anslaget disponeras för närvarande till två stipendier à 2 000 kronor, varav 120 kronor till resebidrag, till studenter från vart och ett av våra närmaste grannländer Danmark, Finland och Norge. Under budgetåret 1938/39 utgingo från anslaget stipendier till följande antal och storlek till studerande från nedannämnda länder:

Danmark	2	stipendier à 1 700 kronor
Finland	2	» à 1 700 »
Island	1	» à 1 850 »
Norge	2	» à 1 700 »
England	2	» à 1 850 »
Frankrike	2	» à 1 800 »
Italien	1	» à 1 850 »
Polen	1	» à 1 800 »
Tjeckoslovakien	2	» à 1 800 »
Tyskland	2	» à 1 800 »
Ungern	1	» à 1 800 »

Stipendierna utgå i princip endast under förutsättning att svenska studerande erhålla motsvarande förmåner av vederbörande länder. Vissa undantag från denna s. k. reciprocitetsprincip ha emellertid gjorts.

I fråga om anslaget till studieresor m. m. hänvisar jag till den i propositionen 1945: 334 (sid. 44 ff.) lämnade redogörelsen. Av denna redogörelse ävensom av riksdagens skrivelse 1945: 546 framgår, att anslaget

avsetts skola disponeras av Kungl. Maj:t dels till studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar, varvid anslagsmedlen ansetts böra komma till användning icke enbart till stipendier i hävdvunnen mening utan även i mera fria former, som smidigare kunde i de särskilda fallen anpassas efter föreliggande behov, dels ock till ett allsidigt främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt. I fråga om urvalet av de länder, som skulle komma i fråga vid medelsdispositionen ha bindande direktiv icke ansetts böra gälla.

Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet har beträffande de för studentutbytesstipendier avsedda anslagsmedlen betonat vikten av att dessa medel i fortsättningen väsentligt ökades, i varje fall till det belopp, varmed de uppförts under sista fredsåret. Redan nu rådande levnads- och resekostnader nödvändiggjorde en sådan höjning.

Beträffande anslagsmedlen till studieresor m. m. har institutet i promemoria den 20 november 1945 till en början erinrat om vad som anförts i den promemoria av den 29 september 1945, som legat till grund för Kungl. Maj:ts av riksdagen bifallna förslag om anvisande på tilläggsstat för innevarande budgetår av ett reservationsanslag av 200 000 kronor. I anslutning härtill har institutet beträffande medelsbehovet för budgetåret 1946/47 anfört följande.

Beträffande medelsbehoven för ifrågavarande verksamhet under budgetåret 1946/47 synes man kunna utgå från de i promemorian den 29 september 1945 framlagda synpunkterna och förslagen. Den korta tid, som förflutit sedan förslagens inlämnande har ej medfört några avsevärda förskjutningar beträffande grundlinjerna. Institutet anser sig sålunda i stort sett kunna hänvisa till de i den tidigare promemorian uppskattningsvis lämnade uppgifterna om studiebehov för olika ämnesgrupper och olika länder. I särskild bilaga¹ ha sammanställts några önskemål och förfrågningar från utlandet rörande studier vid svenska universitet och högskolor.

Vissa förändringar beträffande de erforderliga beloppens storlek synas dock böra övervägas i förhållande till innevarande budgetår.

För att möjliggöra svenskars studier, studieresor i utlandet m. m. under budgetåret 1946/47 anser sig institutet böra föreslå ett belopp å 90 000 kronor och för utlänningars studier 135 000 kronor, varjämte ett belopp å 40 000 kronor för komplettering av redan förefintliga utrikesstipendier fortfarande torde vara erforderligt. Även om någon plan för fördelning av de två förstnämnda beloppen på olika länder eller studieriktningar utöver vad som i den tidigare promemorian skisserats för närvarande icke kan framläggas, torde dock redan nu kunna sägas, att det synes förefinnas möjlighet att sätta planerna på ett stipendiatutbyte med Ryssland i verket under nästkommande budgetår. Medel för studier i USA och för amerikanska studier i Sverige ha även medtagits vid uppförande av de ovan angivna beloppen för verksamheten under budgetåret 1946/47. Genom Sverige-Amerika Stiftelsen synas visserligen stipendiemöjligheterna härvidlag vara avsevärt bättre än för andra länder, men med hänsyn till det utomordentliga värdet av stipendiatutbyte med USA synes också av nu ifrågavarande medel visst belopp böra avses här-

¹ Se handlingarna i ärendet.

för. Det förutsättes därvid, att Sverige-Amerika Stiftelsen beredes tillfälle att deltaga i den närmare utformningen och organiserandet av verksamheten beträffande USA.

Några medel för att möjliggöra studier för studenter från de nordiska länderna eller därmed sammanhängande åtgärder för kulturellt utbyte har institutet ej medtagit i de nyss angivna totalbeloppen. Medelsbehovet för hithörande ändamål, som ju delvis sammanhänger med av krigstiden föranledda förhållanden, synes tills vidare bli fyllt på annat sätt. Det bör dock även här understrykas, att också för framtiden medel måste anvisas för ett vidgat studentutbyte med dessa länder.

Ehuru här uteslutande talats om studentutbyte i mera inskränkt mening vill institutet ånyo understryka, att även andra studiekategorier böra beaktas liksom att de medel, som kunna komma att anvisas även få avse andra åtgärder inom detta område.

Enligt vad ovan anförts i denna promemoria beträffande medelsbehovet under budgetåret 1946/47 synes sålunda ett belopp av 265 000 kronor vara erforderligt till främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.

I detta sammanhang har institutet berört frågan om mera systematiskt genomförda åtgärder till främjande av utlänningars — såväl studenters som andras — studievistelse i Sverige och i sådant hänseende anfört följande.

I här ovan nämnda belopp ha endast i ringa utsträckning beräknats medel för täckande av kostnader i samband med de extra åtgärder, som kunna tänkas bli erforderliga för att underlätta för utlänningar att tillgodogöra sig undervisningen vid svenska läroanstalter. De hittillsvarande erfarenheterna ha med all tydlighet visat, att utlänningar, bland annat med hänsyn till språksvårigheter, icke utan vidare kunna inpassas i den ordinarie undervisningen. I regel synes icke annat än ett fåtal utländska studerande kunna beredas studiemöjligheter och det är därvid mestadels fråga om vissa studieområden, där språksvårigheterna äro obetydliga.

Det är institutets bestämda åsikt att snara åtgärder även i detta avseende erfordras för att få till stånd helt andra möjligheter för utlänningars studier i Sverige än som hittills förelegat. Många förfrågningar från utlandet gälla visserligen områden, där antalet studieplatser är begränsat och berättigade svenska intressen måste få göra sig gällande. Vid uppgörande av planer för utvidgning och utökning av utbildningsmöjligheterna t. ex. för läkare, tandläkare, teknologer etc. böra emellertid studietillfällena också för utländska medborgare beaktas. Det torde därjämte allvarligt böra övervägas om icke inom de områden beträffande vilka de flesta utländska förfrågningarna föreligga, medicin, odontologi, teknologi etc., speciellt arrangerad undervisning, exempelvis på engelska bör anordnas för utländska studerande parallellt med den ordinarie. Därtill kommer att de utländska studenternas förkunskaper äro mycket skiftande, vilket i vissa fall torde nödvändiggöra extra kurser. En viss undervisning i svenska språket torde även böra övervägas, varvid möjligheterna att på förhand inhämta erforderliga kunskaper likaledes synas böra beaktas.

Institutet tillåter sig i detta sammanhang åberopa vad chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1945: 374 angående utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm m. m. anfört rörande önskvärdheten av att utländska medborgare beredas tillfälle att vinna utbildning vid de tekniska högskolorna. Att studerande från andra länder — framhålles det — vinna förtroendet med

svensk teknik och svenskt näringsliv synes icke kunna annat än gagna vårt lands intressen på världsmarknaden. Erfarenheterna från Zürichs tekniska högskola, vari som bekant ärligen ett mycket stort antal utländska studerande vinna sin utbildning, åberopas även. De här anförda synpunkterna synas institutet vara av största värde, och de böra få bli utslagsgivande även för andra studieområden.

Att ökade studietillfällen enligt här antydda riktlinjer beredas utländska medborgare torde ävenledes vara i full överensstämmelse med åsikterna inom svenska studentkretsar. Betydelsen av att utländska studerande få tillfälle till svensk yrkesutbildning torde icke kunna överskattas. Härigenom skulle en intim växelverkan mellan svensk och utländsk undervisning och forskning bli möjlig, som på lång sikt måste vara till gagn för Sveriges förbindelser med utlandet. Dessa frågor ha självfallet ingalunda aktualitet endast för nuvarande förhållanden utan hänga samman med problemet om Sveriges kulturutbyte med utlandet under normala tider. Givetvis äro de åtgärder av ovan antytt slag, som skulle vara nödvändiga för ett effektivt utnyttjande av utlänningars stipendievistelse i Sverige, förenade med avsevärda kostnader, men institutet vill för sin del starkt understryka vikten av att hithörande frågor beaktas av vederbörande myndigheter och att en central handläggning kommer till stånd. Utan att på nuvarande stadium kunna framlägga något förslag till frågans lösning vill institutet ånyo rikta uppmärksamheten på detta problem, som måste lösas om ett studentutbyte i annat än begränsad omfattning skall kunna komma i fråga.

Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att även andra åtgärder såsom vissa jämkningar i gällande föreskrifter för inskrivning, examina etc. torde visa sig erforderliga. Institutet har igångsatt en utredning av dessa och hithörande frågor och ärnar i annat sammanhang återkomma härtill.

Departementschefen.

I likhet med svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet är jag av den uppfattningen, att en förstärkning av de för s. k. studentutbytesstipendier avsedda anslagsmedlen är påkallad och tillstyrker i sådant hänseende, att för detta ändamål för nästa budgetår anvisas 25 000 kronor. Jag anser mig icke kunna nu precisera de länder, vilka böra komma i åtnjutande av stipendieförmåner av ifrågavarande slag, liksom ej heller storleken av de stipendier, som böra utdelas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till dessa frågor. Ehuru reciprocitetsregeln alltså i princip bör upprätthållas, torde dock med hänsyn till rådande förhållanden undantag få göras från huvudregeln.

Beträffande storleken av de anslagsmedel, som för nästa budgetår böra anvisas för studieresor m. m., föreligga icke några säkra hållpunkter. Jag anser mig böra förorda, att för nästa budgetår för ändamålet anvisas 100 000 kronor.

Ifrågavarande två anslag synas för nästa budgetår lämpligen böra sammanföras till ett gemensamt reservationsanslag, som torde kunna benämnas »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete». I enlighet med vad jag i det föregående förordat torde detta anslag böra uppföras med (25 000 + 100 000 =) 125 000 kronor.

Svenska institutet har funnit önskvärt, att särskilda åtgärder av organisatorisk natur framdeles systematiskt vidtagas i syfte att bereda utlännningar ökade möjligheter att studera vid svenska läroanstalter. Jag delar den uppfattning, varåt svenska institutet i detta hänseende givit uttryck. I fortsättningen ämnar jag ägna största uppmärksamhet åt dessa spörsmål och söka för egen del medverka till åtgärder i nämnda avseende, i den mån så kan befinnas lämpligt och möjligt.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 125 000.

[292.] 13. **Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, reservationsanslag.** För detta ändamål har under budgetåren 1944/45 och 1945/46 å riksstaten varit uppfört ett reservationsanslag av 60 000 kronor, vilket disponerats på följande sätt:

Nordiska docentstipendier	kronor 25 800
Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	» 6 000
Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	» 28 200
Summa kronor 60 000.	

Beträffande de nordiska docentstipendierna har icke för nästa budgetår ifrågasatts någon förändring. I fråga om innehållet i de för dessa docentstipendier meddelade bestämmelserna hänvisas till statsliggaren sid. 707.

Bidraget till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete, vilken kommitté består av rektorerna för samtliga svenska universitet och högskolor samt representanter för Sveriges förenade studentkårer, är för närvarande i första hand avsett till anordnande av föreläsningar av vetenskapsmän från övriga nordiska länder vid svenska universitet och högskolor samt i andra hand, om förhållandena det skulle medgiva, till anordnande av gruppresor för studerande vid sagda läroanstalter till de övriga nordiska länderna. *Kommittén* har för nästa budgetår anhållit om ett anslag av 25 000 kronor, varav 15 000 kronor till föreläsningar och 10 000 kronor till gruppresor. Av kommitténs framställning inhämtas bland annat.

I fråga om föreläsningarna ha de svenska universiteten och högskolorna visat ett med varje år starkare intresse. Ansökningar om bidrag från det till kommitténs förfogande ställda anslaget ha ingått med följande belopp, nämligen för

budgetåret 1941/42		kronor	10 400
» 1942/43		»	12 400
» 1943/44		»	16 000
» 1944/45		»	18 210
» 1945/46		»	23 450

För innevarande budgetår har kommittén alltså kunnat tillgodose endast omkring en fjärdedel av ansökningarna. Bland de innevarande budgetår inbjudna föreläsarna återfinnas, framhåller kommittén, sannolikt de flesta av nordens främsta vetenskapsmän inom olika områden. Det synes kommittén uppenbart, att detta i nuvarande situation är av synnerlig betydelse inte endast ur kultur- utan även och inte minst ur utrikespolitisk synpunkt. Då det nordiska akademiska samarbetet under innevarande läsår synes komma att utvecklas mera än något tidigare år varit fallet, kan man med stor sannolikhet antaga, att universitetens och högskolornas behov av medel för föreläsarutbytet under nästa budgetår kommer att bli än högre än för närvarande. Kommittén beräknar sålunda det föreliggande behovet för nästa budgetår till minst 30 000 kronor. För att kunna tillgodose åtminstone hälften av detta behov skulle alltså behövas ett statsanslag av 15 000 kronor. De för anslaget gällande bestämmelserna synas böra ändras därhän, att lärosätenas ansökningar om statsanslag skulle komma kommittén tillhanda senast den 15 april varje år.

Kommittén hemställer vidare om anvisande av 10 000 kronor till anordnande av gruppresor för svenska universitets- och högskolestuderande i och för studier i de nordiska grannländerna under längre eller kortare tid. Sådana studieresor skulle få särskild betydelse för de humanistiska ämnena konsthistoria, nordisk och jämförande fornknäskap, nordisk etnologi och antikens historia. I 1941 års åttonde huvudtitel hade vederbörande departementschef framhållit, att denna form av nordiskt akademiskt samarbete borde prövas så snart de utrikespolitiska förhållandena detta medgäve. Det lämpligaste medlet för att underlätta studenternas deltagande i dylik ur studiesynpunkt särskilt önskvärda resor vore, att särskilda resestipendier utdelades. Beträffande dessa borde i tillämpliga delar gälla bestämmelserna för statsuniversitetens exkursionsanslag. Bidragen borde sålunda utgå till obemedlade och mindre bemedlade studenter.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt kommitténs framställning.

Det till svenska föreningen Norden utgående bidragsbeloppet av 28 200 kronor för föreningens *l e k t o r a t s v e r k s a m h e t* är avsett för undervisning i danska och norska språket vid statsuniversiteten, Stockholms och Göteborgs högskolor, de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter, seminarierna, folkhögskolorna och folkskolans högsta klasser. Bidrag utgår med högst 10 kronor för varje av lektor bestridd undervisningstimme, varvid undervisningstimme vid universitet och högskolor samt föreläsning räknas lika med två undervisningstimmar, dock att för undervisning vid universitet och högskolor må utgå sammanlagt högst 7 000 kronor. *Svenska föreningen Norden* har — med tillstyrkan av *skolöverstyrelsen* och *universitetskanslern* — hemställt om ett anslag för ifrågavarande ändamål av 75 000 kronor, varav 40 000 kronor såsom bidrag till löner åt 8 heltidsanställda danska och norska lektorer, att utbetalas med 10 kronor per undervisningstimme, samt 35 000

kronor för bestridande av dessa lektors rese- och traktamentsersättningar. Föreningen anför bland annat följande.

Föreningen Norden har f. n. i sin tjänst 6 nordiska lektorer, varav 3 danska och 3 norska. Det för budgetåret 1945/46 beviljade bidraget av 28 200 kronor får tagas i anspråk med 10 kronor per undervisningstimme, vilket innebär, att statsbidrag utgår till sammanlagt 2 820 undervisningstimmar. Dessa timmar ha fördelats så mellan de olika lektorerna, att 5 undervisa 513 timmar medan 1 (dansk) undervisar 255 timmar. Utöver den statsunderstödda undervisningen har emellertid ytterligare undervisning förekommit, så att det sammanlagda timantalet under år 1945 kommer att överstiga det av skolöverstyrelsen förutsedda timantalet med åtminstone 700 timmar.

Avlöningen till de heltidsanställda lektorerna utgår med ett belopp av minst 7 500 kronor per år och den deltidanställda uppbär för närvarande en årslön av 4 500 kronor per år. Avlöningarna utgå utan rörligt tillägg. Den sammanlagda lönekostnaden för år uppgår alltså till 42 000 kronor. Härav tillskjuter föreningen Norden av egna medel 13 800 kronor. Härtill kommer såsom en mycket betydande utgift för föreningen rese- och traktamentskostnader för lektorsverksamheten. Lektorerna uppbär ersättning för resor II:a klass järnväg samt traktamente med 20 kronor per dygn. Då det är synnerligen angeläget att lektorerna i största möjliga utsträckning besöka skolor på alla håll i landet, uppgå de härigenom föranledda utgifterna till ett avsevärt belopp, med nuvarande lektorsantal till omkring 22 000 kronor per år.

Det har vidare visat sig nödvändigt att åtminstone en gång årligen sammankalla lektorerna till konferens rörande undervisningsmetoder och planläggning. Kostnaderna härför samt för vissa andra utgifter för lektorernas verksamhet kunna med nuvarande lektorsantal beräknas till omkring 2 000 kronor per år.

Ytterligare förtjänar framhållas, att lektoratsverksamhetens administration ställer stora krav på föreningens centralexpedition, som ägnar betydande tid åt ledningen av lektorernas arbete. Slutligen tillkomma icke ringa omkostnader för telefon och portoavgifter.

Om ock å ena sidan föreningens lektoratsverksamhet utgör en av dess centrala uppgifter, är den å andra sidan, såsom framgår av det föregående, så ekonomiskt betungande, att den menligt inverkar på föreningens möjligheter att ekonomiskt tillgodose övriga viktiga arbetsgrenar. Vidare utgöra kostnaderna ett hinder för en synnerligen önskvärd utvidgning av lektoratsverksamheten, d. v. s. anställandet av ytterligare lektorer. Anställandet av ytterligare lektorer skulle nämligen, även om statsbidrag härvidlag utginge efter samma grunder som hittills, medföra ytterligare medelsanspråk på föreningen själv. Läget skulle väsentligt lättas, därest staten åtog sig att låta statsbidraget till lektorernas avlöning åtföljas av ett åtagande att även bestrida kostnaderna för deras resor och dagtraktamenten. Vid de tidigare perioder, då statsbidrag till lektoratsverksamheten utgick, nämligen 1930—32 och 1937—40, bestredos lektorernas rese- och traktamentsersättningar med statsmedel. Föreningen Norden inlämnade då reseräkningar i enlighet med resereglementet och efter skolöverstyrelsens granskning utanordnades ifrågavarande belopp till föreningen.

Vid överläggningar inom föreningen Nordens centralstyrelse har man enats om, att för läsåret 1946—47 söka få lektoratsverksamheten utvidgad till att omfatta 4 danska och 4 norska heltidsanställda lektorer. En dylik utvidgning skulle medgiva en viss verksamhet även inom folkskolorna, vilka hittills endast mera tillfälligt kunnat komma i åtnjutande av dansk och norsk undervisning av infödda lärare, men där ett synnerligen livligt intresse för dylik undervis-

ning förefinnes. Såsom redan framhållits kan en dylik utvidgning med bibehållande av nuvarande principer för statsbidrags lämnande emellertid icke ägarum, då i stället en minskning av föreningen Nordens egna utgifter för verksamheten av hänsyn till dess ekonomiska ställning måste anses påkallad. Utvidgningen skulle emellertid möjliggöras därest den ovan föreslagna ökningen av statsunderstödet till lektoratsverksamheten komme att tillämpas.

Med ett antal av 8 heltidsanställda lektorer med en undervisningsskyldighet av 500 timmar vardera kunna kostnaderna beräknas gestalta sig sålunda:

Anslag från staten

till löner 40 000 kronor

till rese- och traktamentersättningar .. 35 000 »

Anslag från föreningen Norden

till löner 20 000 »

samt till särskilda utgifter, administrationskostnader frånräknade 2 500 »

Svenska föreningen Norden har vidare hemställt om anvisande av 16 800 kronor för möjliggörande av lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet mellan Sverige å ena och Danmark och Norge å andra sidan. Till stöd härför har föreningen anfört bland annat.

Under åren närmast före kriget förekom på föreningen Nordens initiativ, närmast såsom försök, några utbyten av lärare mellan Sverige och Danmark. Dessa utbyten voro så anordnade, att lärare vid läroverk och seminarier i Sverige under en tid av omkring två veckor tjänstgjorde vid motsvarande läroanstalter i Danmark, medan samtidigt motsvarande antal lärare från Danmark bestredo de svenska utbyteslärares undervisning i dessas läroanstalter. Anordningen genomfördes i samverkan med skolöverstyrelsen, och framställningarna till Kungl. Maj:t om medgivande till dessa utbyten ingåvos av skolöverstyrelsen.

Vid en av föreningen Norden anordnad konferens under sistlidne augusti månad med företrädare för undervisningsväsendet i de nordiska länderna, varvid uppgjordes ett program för den närmaste framtidens nordiska arbete på undervisningens område, framhölls som en av de angelägnaste uppgifterna ett återupptagande och utvidgande av lärarutbytet mellan de nordiska ländernas skolor.

Ett sådant utbyte tager givetvis i främsta rummet sikte på bevarande och fördjupande av den nordiska språkgemenskapen — en förutsättning för den nordiska samhörigheten över huvud taget — men äger dessutom enligt gjorda erfarenheter stor betydelse för spridandet av den ömsesidiga kännedomen om Nordens länder och folk i allmänhet.

Med anledning av uttalandena vid konferensen ha föreningarna Norden i Danmark och Sverige träffat överenskommelse om att redan höstterminen 1945 anordna ett lärarutbyte, och Kungl. Maj:t har på skolöverstyrelsens framställning lämnat sitt bifall härtill. Avsikten är att, så snart förutsättningarna härför föreligga, söka utvidga dessa lärarutbyten att omfatta flera länder, i första hand Norge, ävensom att söka anordna dem mera regelbundet.

Av naturliga skäl ha som ovan nämnts de genomförda utbytena omfattat endast lärare vid de högre skolorna och seminarierna. Det måste emellertid anses vara av utomordentlig betydelse, att utbytena även omfatta folkskolans lärare. Motiven härför torde icke närmare behöva utvecklas. Vad som under försöksverksamheten bidrog till att denna önskvärda utvidgning fick anstå, var

bland annat de svårigheter av formell art, som yppades med hänsyn till de för folkskolans lärare gällande bestämmelserna i fråga om avlöning, tjänsteårs- och pensionsberäkning samt skoldistriktens rekvisition av statsbidrag och folkskolinspektörernas granskning av desamma. En annan omständighet, som ansatts lägga hinder i vägen är klassläraresystemet i folkskolan. Vid den förenämnda konferensen, i vilken även generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen i Sverige deltog, ha folkskolrepresentanterna emellertid uttalat, att i varje fall i större skoldistrikt de pedagogiskt tekniska svårigheterna med god vilja å inspektörernas och överlärarnas sida skulle kunna övervinnas, även om givetvis mera tillfälliga ändringar i skolornas arbetsordningar måste vidtagas. Med hänsyn till det starka intresse, som allt mera framträtt i fråga om praktiska åtgärder för befordrande av en starkare nordisk samhörighet torde möjligheter kunna finnas att övervinna antydda svårigheter.

Föreningen Nordens centralstyrelse uttalar därför den förhoppningen, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt ingå på prövning av huruvida icke medgivande kunde lämnas även folkskolans lärare att utan hinder av gällande bestämmelser rörande avlöning, löneturs- och pensionsrätt få deltaga i det nordiska lärarutbytet.

Även i fråga om kostnaderna för de sålunda återupptagna och i fortsättningen planerade lärarutbytena nödgas föreningen Nordens centralstyrelse rikta en vädjan till statsmakterna om bistånd. Föreningen Norden är beredd att i fortsättningen liksom hittills taga initiativ till och medverka vid genomförandet av de praktiska anordningarna för lärarutbytena. Däremot har föreningen icke i längden möjligheter att såsom under försöksverksamheten skett, bära kostnaderna för desamma. Kungl. Maj:ts medgivande i fråga om de hittills genomförda utbytena har i ekonomiskt avseende inneburit, att de svenska lärarna få uppbära sin lön oavkortad, varjämte för varje lärare anvisats ett resebidrag av 150 kronor. För utbytet genomförande tillkommer emellertid en ytterligare kostnad, därigenom att utbyteslärarna från grannländerna under sin vistelse i Sverige från svensk sida måste erhålla medel för sitt uppehälle här. För närvarande beräknas ett traktamente av 25 kronor per dygn. Det är centralstyrelsens förhoppning, att Kungl. Maj:t skall ha tillfälle anvisa medel även för bestridande av dessa traktamentsersättningar.

Storleken av kostnaderna för lärarutbytena under budgetåret 1946/47 blir givetvis beroende av, vilken omfattning utbytena kunna komma att taga. Centralstyrelsen anser det emellertid önskvärt, att man kunde få till stånd minst en utbytesperiod under höstterminen 1946 och en under vårterminen 1947, vardera omfattande 8 byten med Danmark och 8 med Norge. Varje byte skulle gälla en period av 15 dagar, resdagar inräknade. Om statsbidrag till bytena i fortsättningen kunde beräknas utgå efter samma grunder som hittills, vilket skulle innebära ett bidrag av 4 800 kronor under budgetåret, skulle föreningen få vidkännas en utgift av 12 000 kronor, något som i betraktande av föreningens hårt ansträngda budget skulle ställa sig mycket kännbart, ja närmast omöjligt. Centralstyrelsen vågar därför uttrycka som sin förhoppning, att Kungl. Maj:t ville genom anslag av statsmedel bestrida även denna utgift.

Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt ifrågavarande framställning har anfört.

Överstyrelsen delar den i framställningen framförda uppfattningen, att lärarutbytet mellan de nordiska länderna, vilket utgör ett värdefullt led i bevarandet och fördjupandet av den nordiska språkgemenskapen och av nordisk samhörighet överhuvud, snarast möjligt bör återupptagas och utvidgas. Det synes

också överstyrelsen angeläget, att detta utbyte, som tidigare omfattat endast lärare från högre skolor, utsträcker till att gälla även folkskolans lärare. Det kulturella utbyte, varom här är fråga, bör komma icke blott de högre skolorna till del utan så långt möjligt omfatta även de breda befolkningslager, som representeras av folkskolan och dess lärare. I likhet med föreningen Norden anser överstyrelsen, att även lärarutbytet i folkskolan bör grundas på den principen, att läraren under tjänstledigheten åtnjuter oavkortad lön och att hans tjänst under tiden anses uppehållen av utbytesläraren.

Utsträckningen av lärarutbytet till folkskolans lärare medför emellertid vissa praktiska problem, vilka icke varit aktuella vid tidigare lärarutbyten och därför kräva särskilt beaktande. Således måste man förutsätta, att tjänstledighet för ändamålet beviljas läraren av hans huvudman skolstyrelsen samt att denna även medgiver, att undervisningen under utbytet får ordnas på särskilt sätt. Med hänsyn till att en lärare i folkskolan i regel uppehåller all undervisning i sin avdelning torde det bli nödvändigt att under den tid, varunder läraren från grannlandet träder i hans ställe, ordna ämnesbyten med övriga lärare vid skolan. Detta är önskvärt såväl med hänsyn till barnens svårighet att förstå grannlandets språk som med hänsyn till lämpligheten av att låta flera av skolans klasser komma i åtnjutande av lärarens undervisning i vad den gäller grannlandets språk och speciella förhållanden. Det kan också tänkas, att en viss del av undervisningen i den läraravdelning, som närmast beröres av lärarutbytet, uppehålles av utbytesläraren och att denne står till tjänst för övriga klasser endast vissa veckotimmar. Därvid skulle läraren kunna samla flera klasser samtidigt till uppläsning, föredrag om hans hemlands geografi, historia etc. En viss frihet måste förutsättas, för att efter förhållandena olika anordningar kunna prövas i olika fall. Måhända kan erfarenheten så småningom leda till ett mera säkert bedömande av hur utbytet på lämpligaste sätt skall kunna anordnas. I detta sammanhang synes det vara tillräckligt att konstatera, att möjligheter finnas att genom ämnesbyten mellan lärarna vid skolan utnyttja utbytesläraren på sådant sätt, att hans verksamhet kommer skolan i sin helhet till så stort gagn som möjligt.

Överstyrelsen finner icke skäl föreslå något tvång för skoldistrikt att lämna lärare ledighet för deltagande i här ifrågakarande lärarutbyte och ej heller för undervisningens ordnande under bytet. Enligt överstyrelsens mening finnes all anledning tro, att skoldistriktet själva skola vara intresserade att få utnyttja de möjligheter till kulturellt utbyte med grannländerna, som lärarutbytet ger, och att vidtaga de anordningar, som för ändamålet erfordras. Där emot kan det eventuellt vara önskvärt, att redan i samband med beviljandet av statsbidrag för ändamålet generellt medgivande lämnas, att folkskollärare, som deltagar i lärarutbytet, under tjänstledigheten äger uppbära oavkortad lön.

Vad slutligen beträffar frågan om särskilt statsbidrag för att under rådande kristid i grannländerna ställa valuta till förfogande för utbyteslärares vistelse i Sverige i form av dagtraktamenten har överstyrelsen ingen erinran att göra. Detta bidrag synes dock icke böra utgå i större utsträckning än som nödvändigt betingas av rådande förhållanden. I den mån restriktionerna för utförande av valuta från grannländerna upphöra, böra dessa särskilda förmåner för den ena parten i utbytesverksamheten bortfalla.

Statskontoret har anfört.

Under hänvisning till vad statskontoret anfört i ett denna dag avgivet utlåtande rörande utbyte av folkhögskolelever mellan Sverige och de övriga

nordiska länderna,¹ får ämbetsverket beträffande det nu föreslagna planmässiga utbytet av lärare vid det allmänna undervisningsväsendet framhålla, att en förutsättning härför torde vara, att de övriga nordiska länderna bereda de i lärarutbytet deltagande lärarna från dessa länder förmåner, motsvarande de, som komma de svenska lärarna till del. Statskontoret kan därför icke tillstyrka föreliggande framställning i vad densamma avser anvisande av särskilda medel till bestridande av de med utbytesverksamheten förknippade vivrekostnaderna för lärarna från de nordiska grannländerna.

I ärendet har centralstyrelsen från föreningen Norden vidare hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att bereda möjlighet för folkskollärare att på angivet sätt delta i det nordiska lärarutbytet.

I anledning härav får statskontoret erinra, att Kungl. Maj:t av 1945 års riksdag bemyndigats att, där i särskilda fall omständigheterna därtill föranleda, besluta om statsbidrag till kommunala och enskilda undervisningsanstalter, till vilka statsbidrag skall utgå, utan hinder därav att någon mindre avvikelse från de av riksdagen för statsbidragets utgående fastställda grunderna och villkoren ägt rum. Kungl. Maj:t synes på grund härav äga befogenhet att utan riksdagens medverkan vidtaga de jämkningar i gällande statsbidragsbestämmelser, vilka kunna föranledas av folkskollärares tjänstledighet för deltagande i ifrågavarande lärarutbyte. Denna verksamhet torde för folkskoleväsendets vidkommande med hänsyn till förefintligen pedagogiskt tekniska svårigheter icke kunna beräknas komma att erhålla någon större omfattning. Under sådana förhållanden lära särskilda åtgärder från Kungl. Maj:ts sida, exempelvis utfärdande av generella bestämmelser för regleringen av hithörande ekonomiska spörsmål eller dylikt, icke vara erforderliga. I stället torde framställning i varje förekommande fall böra göras till Kungl. Maj:t.

Det resebidrag å 4 800 kronor, som för de svenska lärarnas vidkommande ansetts erforderligt för nästkommande budgetår, torde liksom hittills efter prövning i varje särskilt fall böra anvisas att utgå från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter.

Svenska föreningen Norden har slutligen hemställt om ett bidrag av 15 000 kronor, avsett till främjande av utbyte av folkhögskolelever mellan Sverige och de övriga nordiska länderna. Till stöd härför har föreningen anfört.

Inom föreningen Norden har man länge varit av den uppfattningen att ett utbyte av folkhögskolelever de nordiska länderna emellan är synnerligen betydelsefullt. För den enskilde bildningssökande torde någon tids studier vid folkhögskola i grannländerna skänka erfarenheter och kunskaper, som kunna bli till stort gagn för hans framtida verksamhet, särskilt om dessa studier utgöra påbyggnad på en i hemlandet genomgången första folkhögskolekurs. Överhuvud skulle ett planmässigt genomfört sådant utbyte i hög grad medverka till utbredande och fördjupande av samhörighetskänslan mellan de bredare folklagen i de nordiska länderna och därigenom på längre sikt komma dessa länders kultur- och näringsliv tillgodo. Föreningen Nordens uppfattning i denna fråga torde delas även av de ledande krafterna inom svensk folkhögskola.

Under en följd av år hade föreningen Norden möjlighet att av egna medel lämna anslag till ett visst utbyte mellan svenska folkhögskolor och folk-

¹ Se nedan under denna punkt.

högskolor i Danmark och Norge. Då föreningen av ekonomiska skäl icke längre kunde lämna sådant anslag, ingav den år 1934 till Kungl. Maj:t en framställning om statsanslag för ändamålet, vilken framställning lett till att från och med år 1935 genom Kungl. Maj:ts beslut den anordningen varit gällande, att svensk ungdom som önskar genomgå folkhögskolekurs, äger att med bibehållandet av rätt till statsstipendium förlägga sina studier även till folkhögskola i något annat av de nordiska länderna. Medgivandet har emellertid varit begränsat, så att för dylika ändamål stipendium lämnats i högst 15 fall per år. Under krigsåren har emellertid av naturliga skäl ifrågasättande möjlighet icke i nämnvärd utsträckning kommit att begagnas.

Sedan nu efter kriget förutsättningar åter finnas för ett utbyte av folkhögskolelever, synes det i hög grad önskvärt, att ett sådant utbyte får en så stor omfattning som möjligt. Med hänsyn härtill får föreningen Nordens centralstyrelse hemställa, att den hittills gällande begränsningen av rätten att erhålla statsstipendium även vid studier vid folkhögskolor i grannländerna icke längre tillämpas. Den nuvarande inskränkningen, att svenskar, som önska stipendium för studier vid folkhögskolor i grannländerna, i förväg böra ha genomgått svensk folkhögskolas första årskurs, torde enligt föreningen Nordens uppfattning böra bibehållas.

Såsom en förutsättning för den här berörda anordningen torde man tidigare ha räknat med en reciprocitet, så att grannländerna bevilja motsvarande förmåner åt dem av sina medborgare som önska studera i Sverige. På grund av nu rådande valutaförhållanden i de övriga nordiska länderna torde man tills vidare icke kunna få räkna med en dylik reciprocitet. Med hänsyn till vikten av att ett ömsesidigt utbyte så snart som möjligt åvägbringas, torde det emellertid få anses föreligga en förpliktelse för Sverige att här göra särskilda insatser och uppoffringar. Här torde icke behöva närmare framhållas det starka intresse, som efter det nyss avslutade kriget och den därmed sammanhängande avstängningen förefinnes hos våra grannländers ungdom för att få närmare kontakt med vårt land och för att hit få förlägga en del av sin utbildning. Företrädare för våra svenska folkhögskolor ha också i flera sammanhang understrukit vikten av att den svenska folkhögskolan i nuvarande läge utövar största möjliga gästfrihet mot ungdom från grannländerna. Ur dessa synpunkter synes det önskligt, att statsmakterna i Sverige, så länge de nuvarande valutaförhållandena bestå, anvisa medel även för stipendier åt elever från andra nordiska länder. I själva verket har ju en motsvarande anordning redan förekommit, därigenom att ungdomar från Danmark och Norge, vilka under kriget uppehållit sig som flyktingar i vårt land, beviljats statsstipendier för folkhögskolestudier på samma villkor, som gälla för svenska elever. Sedan 1943 ha sålunda omkring ett hundratal danskar och norrmän varje år kommit i åtnjutande av dylikt understöd. Föreningen Nordens centralstyrelse är av den uppfattningen, att dels den under de senaste åren tillämpade ordningen tills vidare bör bibehållas, varvid samma förmåner borde gälla även för finnar och islänningar, dels att antalet dylika stipendier till medborgare i grannländerna lika litet som antalet av de svenska medborgarnas stipendier för studier i grannländerna bör maximeras. I stället borde antalet bli beroende av platstillgången vid våra folkhögskolors olika kurser. Att träffa lämpliga anordningar med avseende på ansökningars ingivande och prövning torde liksom tidigare böra överlätas åt skolöverstyrelsen.

Emellertid torde man få räkna med att de belopp, varmed svenska sta-

tens folkhögskolestipendier i vanliga fall utgå, i nuvarande läge icke kunna vara till fyllest för att bereda grannlänternas ungdom möjlighet till uppehåll vid svenska folkhögskolor. Kostnaderna för deras folkhögskolevistelse måste ju omfatta icke blott kurs- och inackorderingsavgifter utan även nödvändiga utgifter av mera personlig karaktär, vilka för deras del kunna beräknas ställa sig något högre än motsvarande utgifter för svensk ungdom. Då det emellertid icke torde kunna anses lämpligt, att de av svenska staten direkt utdelade folkhögskolestipendierna göras större för grannlandsungdom än för behövande svensk ungdom, torde särskilda arrangemang behöva vidtagas, förslagsvis så att till föreningen Nordens förfogande ställdes ett belopp för bestridande av de nödvändiga utgifter, som icke kunna täckas av de direkta statsstipendierna.

Slutligen torde man få räkna med att från svensk sida även resekostnader åtminstone i viss utsträckning behöva bestridas. Sannolikt torde för detta ändamål en lämplig anordning vara, att föreningen Norden erhöles visst anslag även för reseutgifter. Danskar och norrmän få visserligen i sina hemländer köpa biljetter för järnvägsresor i Sverige, men därest för deras del resebidrag på grund härav icke skulle kunna ifrågakomma, skulle ju mindre bemedlad dansk och norsk ungdom utestängas från möjligheterna att komma till vårt land. Finska medborgare ha icke möjlighet att i sitt hemland inköpa biljetter för resor i Sverige. Huruvida mera avsevärda resebidrag till islänningar, för vilka valutarestriktionerna visserligen knappast äro kännbara, men vilkas resor ställa sig mycket dyrbara, skulle kunna lämnas från svensk sida, är svårt att bedöma.

Beräkningarna gjorda inom föreningen Norden ge vid handen, att ett anslag till föreningen av 15 000 kronor per år tills vidare skulle vara tillfyllest för bestridande av de här berörda utgiftsposterna.

Sammanfattningsvis får föreningen Nordens centralstyrelse i ovan berörda angelägenheter sålunda hemställa,

att den hittills tillämpade begränsningen av antalet stipendier för svenska folkhögskolelevers vistelse vid folkhögskolor i annat nordiskt land icke längre tillämpas,

att ungdom från annat nordiskt land måtte vid beivstande av kurs vid svensk folkhögskola beredas samma stipendieförmåner som svenska elever samt

att till bestridande av särskilda kostnader för ungdom från annat nordiskt land under beivstande av kurs vid svensk folkhögskola måtte för budgetåret 1946/47 till föreningen Norden anvisas ett förslagsanslag av 15 000 kronor att av föreningen i vederbörlig ordning redovisas.

Skolöverstyrelsen har, efter hörande av *folkhögskolinspektören*, anført i huvudsak följande.

I likhet med centralstyrelsen för föreningen Norden finner överstyrelsen ett elevutbyte mellan svenska och andra nordiska folkhögskolor värdefullt, särskilt för stärkandet av samhörighetskänslan mellan de bredare lagren i de nordiska länderna.

Beträffande de åtgärder för att underlätta dylikt elevutbyte, vilka i an sökningen föreslås, vill överstyrelsen anföra följande.

Efter av föreningen Norden år 1934 ingiven framställning, varöfver överstyrelsen avgav yttrande, medgav Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1935/36 av anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor ett be-

lopp av högst 1 000 kronor måtte utgå till stipendier åt svenska elever vid danska folkhögskolor. Från och med budgetåret 1937/38 skulle av ifrågasvarande anslag jämväl 1 000 kronor utgå till svenska elever vid norska folkhögskolor. För därefter följande budgetår medgavs, att stipendier ur ovan nämnda anslag måtte utgå till sammanlagt högst 15 svenska elever vid folkhögskolor i Danmark, Finland och Norge. På grund av under kriget rådande förhållanden har under de senaste fem åren möjlighet saknats för svenska elever att bevista undervisningen vid folkhögskolor i de nordiska grannländerna, men däremot ha de svenska folkhögskolorna i stor utsträckning mottagit som elever flyktingar från dessa länder. Anslag till dessa har utgått dels ur folkhögskolornas stipendieanslag, dels ur flyktinganslaget.

Sedan nu åter förbindelserna mellan de nordiska länderna blivit normala, synes det överstyrelsen önskvärt, att tidigare förefintliga möjligheter för svensk ungdom att besöka folkhögskolor i andra nordiska länder återupprättades. Överstyrelsen är dock tveksam om lämpligheten av att, såsom centralstyrelsen föreslår, helt upphäva tidigare tillämpad begränsning i fråga om möjlighet för svenska elever att erhålla stipendier för vistelse vid folkhögskola i annat nordiskt land. I likhet med folkhögskolinspektören anser överstyrelsen icke tillräckliga skäl för närvarande föreligga för att i här berörda avseende omedelbart upphäva tidigare gällande restriktioner. Däremot torde det kunna anses motiverat främst med hänsyn till den långa tid, varunder förbindelserna mellan de nordiska länderna varit avbrutna, att med bibehållande av tidigare uppdragna riktlinjer för svenska elevers vistelse vid de nordiska grannländernas folkhögskolor utvidga möjligheterna härtill genom en utökning av antalet stipendiater. Överstyrelsen vill därför ansluta sig till folkhögskolinspektörens förslag, att antalet stipendiater höjes från tidigare 15 till 30. Såsom villkor för stipendium för studier vid folkhögskola i annat nordiskt land bör gälla, att sökande genomgått en årskurs vid svensk folkhögskola.

Beträffande föreningen Nordens hemställan, att ungdom från andra nordiska länder måtte under beivrande av kurs vid svensk folkhögskola beredas samma stipendieförmåner som svenska elever, finner överstyrelsen även här en viss begränsning vara av nöden. Överstyrelsen, som delar föreningens uppfattning, att en önskvärd reciprocitet på grund av rådande valutaförhållanden för närvarande icke torde kunna uppnås i fråga om stipendieförmåner för elever, som bevista andra nordiska länders folkhögskolor, ifrågasätter lämpligheten av att utan begränsning öppna landets folkhögskolor för ungdom från grannländerna, innan överenskommelse träffats med övriga nordiska länder om beviljandet av motsvarande förmåner för svensk ungdom. De förpliktelser för Sverige att här göra särskilda insatser och uppoffringar, som centralstyrelsen i sin skrivelse framhållit, kunna enligt överstyrelsens mening anses väl fyllda, även om antalet stipendier för grannlands-ungdomen begränsas att omfatta ett hundratal. Överstyrelsen vill därför förorda, att under budgetåret 1946/47 högst 100 elever från folkhögskolor i de nordiska grannländerna måtte kunna erhålla stipendier ur anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor för beivrande av kurs vid svensk folkhögskola.

Överstyrelsen är tveksam om lämpligheten att för ifrågasvarande stipendier tillämpa samma bestämmelser som gälla för svensk ungdom. Dessa bestämmelser förutsätta behovsprövning som grund för stipendiebeloppets storlek. Då det torde möta stora svårigheter att för elever från utlandet verkställa sådan behovsprövning, synes det överstyrelsen lämpligast, att stipen-

dium för elev från annat nordiskt land får efter ansökan utgå, utan hänsyn till behovsgraden, med belopp motsvarande högsta stipendium, som kan tilldelas svensk elev.

Vad folkhögskolinspektören anfört beträffande det mindre önskvärda i att det utländska inslaget vid en svensk folkhögskola blir alltför dominerande, finner överstyrelsen beaktansvärt och ansluter sig därför till inspektörens förslag, att stipendier av statsmedel till elever från de nordiska grannländerna endast får utgå till ett antal elever, motsvarande högst 10 procent av vederbörande folkhögskolas sammanlagda elevantal, överstyrelsen dock obehaget att, där särskilda skäl förefinnas, lämna dispens från nämnda bestämmelser.

Överstyrelsen vill vidare föreslå, att såsom villkor för ungdom från annat nordiskt land att erhålla stipendium föreskrives, att den sökande skall ha genomgått en kurs vid någon av det egna landets folkhögskolor samt genom intyg från rektor vid denna folkhögskola hava styrkt såväl god vandel som allvarliga studieavsikter. Sökande bör också lämna bestyrkt uppgift om ålder.

Beträffande slutligen föreningen Nordens anhållan om ett förslagsanslag av 15 000 kronor för budgetåret 1946/47 att av föreningen användas till bestridande av särskilda kostnader för ungdom från annat nordiskt land under bevisande av kurs vid svensk folkhögskola har överstyrelsen ingen annan erinran att göra än att anslaget begränsas till högst 15 000 kronor att av föreningen Norden fördelas med i medeltal högst 150 kronor per elev.

Statskontoret har avstyrkt anvisande från svensk sida av medel till utländska studerandes vistelse vid svenska folkhögskolor. Ämbetsverket yttrar följande.

I anledning av föreliggande framställning må erinras, att föreningen Norden i den i ärendet berörda skrivelsen den 28 september 1934 med hemställan om stipendier till svenska elever vid danska folkhögskolor, bland annat framhöll, att en förutsättning för det åsyftade planmässiga utbytet av elever vore, att motsvarande åtgärder vidtoges från dansk sida. En sådan recipitet torde ha förutsatts jämväl i fråga om stipendiegivningen till svenska elever för vistelse vid norska folkhögskolor.

På grund av de under krigsåren föreliggande extraordinära förhållandena har sedermera medgivits, att stipendier efter grunder, som Kungl. Maj:t ägde bestämma, och efter prövning i varje särskilt fall finge utgå även till ungdom från våra nordiska grannländer för genomgående av kurser vid svenska folkhögskolor.

Det är givetvis angeläget, att Sverige, även sedan numera krigstillståndet upphört, lämnar de nordiska grannländerna det ekonomiska stöd, som kan vara av behovet påkallat. Detta bör emellertid enligt statskontorets mening ske genom de åtgärder, vilka kunna vara ägnade att främja återuppbygg-nadsarbetet i de krigshärjade länderna, såsom exempelvis beviljande av krediter m. m. Däremot torde såväl beträffande ifrågavarande stipendieverksamhet som inom andra områden en återgång till normala förhållanden böra ske, och avsteg bör därför icke vidare medgivas från de tidigare före krigsutbrottet tillämpade principerna för beviljande av studieunderstöd. Ett återupptagande av utbytet av folkhögskolelever med de nordiska grannländerna förutsätter fördenskull, att dessa länder ånyo genom anvisande av medel och vidtagande av övriga erforderliga åtgärder möjliggöra för ungdom från respektive länder att vistas vid svenska folkhögskolor.

Med hänsyn härtill torde en fortsatt och utvidgad stipendie- och annan understödsverksamhet från svensk sida till elever från de nordiska grannländerna icke vidare böra förekomma.

Till följd av den reciprocitet, som förutsättes i fråga om stipendiegivningen synes någon maximering av antalet stipendier till svenska elever för studier vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna icke vara av behovet påkallad.

Departementschefen.

De medel, som, enligt vad jag under nästföregående punkt förordat, böra anvisas till främjande av internationellt-kulturellt samarbete, avse visserligen delvis vissa särskilt angivna ändamål men böra i övrigt i enlighet med vad som av 1945 års riksdag förutsatts stå till Kungl. Maj:ts fria förfogande för att användas för främjande av de kulturella förbindelserna med utlandet i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Härvid har icke ifrågasatts någon begränsning till vissa länder, varav följer, att även de nordiska grannländerna böra kunna komma i fråga vid medelsdispositionen. Emellertid ha sedan ett par år tillbaka anvisats särskilda anslagsmedel till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, vilka helt disponerats för vissa speciella verksamhetsgrenar inom ramen för ett allmänt kulturellt samarbete mellan Sverige och utlandet. Ett sådant anslag, i fråga om medelsdispositionen bundet till vissa särskilda ändamål, torde alltjämt vara av behovet påkallat. Jag anser mig härvid icke behöva närmare motivera angelägenheten av att det kulturella samarbetet med våra nordiska grannländer alltmera utvecklas och främjas genom åtgärder från statsmakternas sida; beträffande denna fråga torde icke några delade meningar råda.

Med avseende på det anslag, som alltså även för nästa budgetår torde böra anvisas till förevarande ändamål, föreligga, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, flera framställningar om anslagshöjning till övervägande.

Ifråga om de till nordiska docentstipendier utgående anslagsmedlen, 25 800 kronor, har någon höjning icke begärts och jag beräknar fördenskull oförändrad medelsanvisning till detta ändamål för nästa budgetår. Däremot har svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete hemställt om en höjning av det för kommitténs verksamhet avsedda anslagsbeloppet från 6 000 kronor till 25 000 kronor. Av sistnämnda belopp skulle 15 000 kronor disponeras till bestridande av kostnader för nordiska vetenskapsmäns föreläsningar vid svenska universitet och högskolor. Med hänsyn till den betydelse, som måste tillmätas denna verksamhet, anser jag mig böra tillstyrka, att för nästa budgetår ett belopp av 15 000 kronor anvisas för detta ändamål. Däremot är jag icke beredd att redan för nästa budgetår förorda anvisande av särskilda medel till anordnande av gruppresor för svenska studerande till grannländerna.

Den av svenska föreningen Norden anordnade lektoratsverksamheten synes mig förtjänt av ytterligare stöd från statsmakternas sida. Jag kan dock icke tillstyrka föreningens anslagsäskande i fråga om denna verksamhet i hela dess omfattning. För nästa budgetår torde statens bidrag böra fastställas.

las till 55 000 kronor; detta belopp bör kunna täcka kostnaderna för arvoden åt sex heltidsanställda lektorer och för rese- och traktamentsersättningar åt dem. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser rörande anslagsmedlens disposition, som må finnas pakallade.

Svenska föreningen Norden har vidare anhållit om statsbidrag till av föreningen förmedlat utbyte av lärare inom det allmänna skolväsendet mellan Sverige, Danmark och Norge. En viss försöksverksamhet av ifrågavarande slag har, såsom i ärendet framhållits, ägt rum före kriget och under den sistförflutna höstterminen. Dessa försök böra enligt min mening fortsätta under nästa läsår och därvid utsträckas även till folkskoleväsendet. Såsom skolöverstyrelsen anfört, torde ett lärarutbyte även inom folkskoleväsendet kunna anordnas, även om vissa praktiska svårigheter därvid uppstå. I likhet med överstyrelsen förutsätter jag, att svensk folk- eller småskollärare, som åtnjuter ledighet för deltagande i utbytesverksamhet, under tiden skall få åtnjuta oavkortad lön. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall meddela de bestämmelser som i sådant avseende och i övrigt må befinnas erforderliga. Såsom statskontoret framhållit torde hinder icke möta för Kungl. Maj:t att därvid medgiva vissa jämkningar i gällande statsbidragsvillkor. Beträffande de anslagsmedel, som föreningen Norden äskat för ändamålet, vill jag i likhet med statskontoret framhålla, att ifrågavarande lärarutbytesverksamhet principiellt bör vila på reciprocitetsgrundvalen, varför särskilda medel strängt taget icke borde anvisas till bidrag till utländska lärares vistelse vid svenska skolor. Emellertid synas nu rådande förhållanden påkalla ett undantag från denna huvudregel. Jag anser mig sålunda böra för nästa budgetår tillstyrka, att 6 000 kronor anvisas för detta ändamål. Jag förordar vidare, att bidrag må utgå till svenska lärares resekostnader och beräknar för detta ändamål ett belopp av 4 800 kronor.

Även om reciprocitetsprincipen bör gälla jämväl ifråga om utbyte av folkhögskolelever de nordiska grannländerna emellan, anser jag mig för nästa budgetår böra tillstyrka, att ett antal svenska folkhögskolestipendier ställas till förfogande för sådana elever från dessa länder. Kostnaderna härför böra bestridas från vederbörande stipendieanslag. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, bör därvid en viss begränsning föreskrivas, och jag ansluter mig i detta hänseende liksom även i övrigt till vad överstyrelsen föreslagit rörande denna stipendieverksamhet. Jag anser mig även böra biträda föreningen Nordens anhållan om ett statsbidrag av 15 000 kronor till bestridande av särskilda kostnader, i första hand resekostnader, för ungdom från annat nordiskt land under beivrande av kurs vid svensk folkhögskola. På sätt överstyrelsen förordat, bör anslagsbeloppet maximeras och av föreningen fördelas med i medeltal högst 150 kronor per elev. I fråga om antalet svenska stipendier till svenska elevers studier vid folkhögskolor i våra grannländer ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag, att detta antal bör höjas från 15 till 30; kostnaderna härför böra bestridas från anslaget till stipendier vid folkhögskolor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör ifrågavarande anslag uppföras med (25 800 + 15 000 + 55 000 + 6 000 + 4 800 + 15 000 =) 121 600 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 61 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för
budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 121 600.

[293.] 14. **Bidrag till bestridande av vissa kostnader för femte nordiska yrkesskolmötet i Stockholm år 1946, reservationsanslag.** *Bestyrelsen för femte nordiska yrkesskolmötet* har anhållit om anvisande av medel för bestridande av vissa kostnader för femte nordiska yrkesskolmötet, som vore avsett att äga rum i Stockholm sommaren 1946, nämligen för administration m. m. 30 000 kronor och för resebidrag åt i mötet deltagande svenska yrkeslärare 6 000 kronor. Vidare har bestyrelsen ifrågasatt anvisande av skäligt belopp, dock lägst 6 000 kronor, till bestridande av de utländska deltagarnas uppehållskostnader i Sverige.

Statsbidrag har tidigare beviljats för enahanda ändamål. Sålunda anvisades för svenskt deltagande i det senaste yrkesskolmötet i Helsingfors år 1939 10 000 kronor ur det för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget till bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige m. m.

Bestyrelsen har i ärendet anfört bland annat följande.

Vid den kostnadsberäkning, som den svenska bestyrelsen nu utfört, har räknats med ett deltagarantal av cirka 1 000, varav högst 500 från grannländerna, vilket innebär, att mötet antagits få samma omfattning som det senaste, i Helsingfors 1939.

Resultatet av kostnadsberäkningen, som utförts i detalj så långt det på detta stadium torde vara möjligt, återgives här nedan i sammandrag.

Sammandrag av kostnadsberäkning.

Biträdespersonal för administration och kongressbyrå	kronor	8 100
Skrivmateriel, porto, telefon, hyra av skrivmaskiner m. m. . .	»	4 800
Tryckning och distribuering av inbjudningar, anmälningssblanketter, program, deltagarförteckningar, redogörelser m. m.	»	9 600
Lokalkostnader	»	6 700
Arvoden till vissa utländska föredragshållare	»	1 300
Utgifter för vissa transporter	»	2 000
Utställningskostnader	»	11 500
Kostnader för vissa måltider för utländska deltagare m. m. . .	»	2 900
Diverse möteskostnader och oförutsett	»	4 100
Summa kronor		51 000
Avgå anmälningssavgifter	kronor	7 000

Nettokostnader för mötet kronor 44 000.

Vid beräkningen har avdrag gjorts för diverse inkomstposter, såsom inkomster av annonser i kongresstryck m. m. Från ovanstående summa av 51 000 kronor avgår ett belopp, motsvarande beräknade anmälningsavgifter. Då det synes ovisst, om dylika avgifter skola kunna erläggas av deltagare från samtliga grannländer, har bestyrelsen icke ansett möjligt att räkna med ett större belopp å denna inkomstpost än 7 000 kronor. Nettokostnaden blir då $51\,000 - 7\,000 = 44\,000$ kronor.

Bestyrelsen har ansett skäligt förutsätta, att en del av detta belopp skall kunna erhållas av intresserade organisationer men har anledning förutse, att dylika bidrag till ifrågavarande kostnader kunna beräknas till sammanlagt högst 14 000 kronor. Bestyrelsen ser sig därför nödsakad hemställa om ett statsbidrag för ändamålet av 30 000 kronor.

Med hänsyn till nuvarande förhållanden i grannländerna synes det önskvärt att kunna ekonomiskt underlätta deltagandet i mötet från dessa länder. Det har från samtliga dessa länder framhållits, huru stor betydelse för deras under kriget eftersatta yrkesutbildning som man just nu tillmäter ett deltagande i ett i Sverige anordnat möte. Man är angelägen om att genom ett sådant även få närmare kännedom om den utveckling, som skett på detta område i Sverige under de sistförflutna fem åren.

Bestyrelsen vågar därför ifrågasätta ett anslag i syfte att kunna bidra till de utländska deltagarnas uppehållskostnader i Sverige, förslagsvis med ett belopp, ungefärligen motsvarande kostnaden för en förläggning i skolsalar eller liknande. Ett belopp å 9 000 kronor torde med nämnda utgångspunkter böra beräknas för här avsett ändamål. Möjligen kan man antaga, att vissa organisationer skola vara villiga att för detta särskilda ändamål lämna bidrag och bestyrelsen anser sig i denna förhoppning böra söka på denna väg anskaffa någon del av den erforderliga summan, därest icke hela beloppet 9 000 kronor anses böra anvisas av statsmedel. Därest även för detta ändamål en tredjedel skulle kunna erhållas från annat håll, skulle bidraget kunna begränsas till 6 000 kronor.

Vid de senaste nordiska yrkesskolmötena har Kungl. Maj:t beviljat särskilda anslag till resestipendier åt svenska deltagare. Det synes ur yrkesskolväsendets synpunkt angeläget att så många som möjligt även av yrkeslärarna komma att närvara vid 1946 års möte. Speciellt gäller detta de lärare, som icke ha någon eller endast bristfällig pedagogisk utbildning. De instruktiva föredragen med därtill anknutna diskussioner torde för dem vara av särskilt värde. Rese- och uppehållskostnaderna bli emellertid alltför betungande för många av dessa lärare. Med hänsyn härtill tillåter sig bestyrelsen hemställa, att ett belopp å förslagsvis 6 000 kronor måtte beviljas för att såsom stipendier, vartdera å förslagsvis högst 50 kronor, av överstyrelsen för yrkesutbildning fördelas bland i mötet deltagande yrkeslärare med lång resväg.

Vid bestyrelsens framställning har fogats en förteckning över planerade föredrags- och diskussionsämnen vid mötet. Beträffande detaljerna häri torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Det synes vara av stor betydelse, att det under kriget avbrutna samarbetet mellan de nordiska länderna på det viktiga område, som yrkesutbildningen utgör, ånyo kan upptagas. Då nu ett nordiskt yrkesskolmöte planerats äga rum i Stockholm instundande sommar, synes det motiverat, att i likhet med vad

Departementschefen.

som skett vid tidigare liknande tillfällen — senast beträffande yrkesskolmötet i Helsingfors år 1939 — medel anvisas för bestridande av vissa kostnader i samband därmed. Jag vill erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 november 1945 från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter anvisat 1 800 kronor som bidrag till bestridande av kostnaderna för ett förberedande sammanträde för mötet m. m.

Bestyrelsen har anhållit om anvisande av statsmedel med 30 000 kronor till bestridande av administrationskostnader m. m. och med 6 000 kronor till resebidrag åt deltagande yrkeslärare. Totalkostnaden för förstnämnda ändamål har beräknats till 44 000 kronor, varvid emellertid förutsatts, att 14 000 kronor skola inflyta genom bidrag från annat håll. Jag finner ej anledning till erinran beträffande framställningen i dessa delar.

Dessutom har bestyrelsen ifrågasatt anvisande av medel till bidrag till de utländska deltagarnas uppehållskostnader i Sverige. Medelsbehovet härför har beräknats till 9 000 kronor, men har statens andel häri ansetts eventuellt kunna begränsas till 6 000 kronor. Med hänsyn till rådande valutatekniska svårigheter för grannländerna och andra omständigheter finner jag motiverat, att staten bidrager även till nu ifrågavarande ändamål, men anser jag att bidraget bör kunna begränsas till 6 000 kronor.

Jag förordar alltså, att såsom bidrag till bestridande av vissa kostnader för ifrågavarande yrkesskolmöte anvisas sammanlagt (30 000 + 6 000 + 6 000 =) 42 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av vissa kostnader för femte nordiska yrkesskolmötet i Stockholm år 1946 för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 42 000.*

[294.] 15. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** För detta ändamål har under vart och ett av budgetåren 1942/45 anvisats 400 000 kronor. Anslagsbelastningen har utgjort, för budgetåret 1942/43 omkring 362 000 kronor, för budgetåret 1943/44 cirka 397 500 kronor och för budgetåret 1944/45 i runt tal 448 000 kronor. Å anslaget befintlig reservation vid utgången av budgetåret 1944/45 utgjorde omkring 16 800 kronor. Under de fyra första månaderna av innevarande budgetår ha utgifterna å anslaget uppgått till drygt 200 000 kronor. Såsom framgår av den i riksdagsberättelsen intagna redogörelsen för inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde pågående kommittéutredningar, ha under loppet av år 1945 ett flertal nya utredningar igångsatts. Ehuru vissa kommittéer under samma år avslutat sin verksamhet, synes därför medelsbehovet för budgetåret 1946/47 icke böra uppskattas till lägre belopp än 600 000 kronor. Under erinran om, att jag i annat sammanhang denna dag förordar anvisande

å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår av ett förstärkningsanslag för ifrågavarande ändamål, hemställer jag således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 600 000.

[295.] 16. **Extra utgifter, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 150 000 kronor, sänktes år 1940 till 120 000 kronor och år 1942 till 100 000 kronor. Att anslaget under krigsåren kunnat bibehållas vid sistnämnda belopp, beror givetvis i första hand på en sträng återhållsamhet vid medelsdispositionen men även på förefintligheten av en relativt betydande reservation. Enligt budgetredovisningen utgjorde denna vid ingången av budgetåret 1944/45 omkring 70 700 kronor men vid utgången av samma budgetår allenast omkring 24 700 kronor. Medelsåtgången under det sistförflutna budgetåret uppgick till i runt tal 146 000 kronor. Även med iakttagande jämväl i fortsättningen av en sträng återhållsamhet synes anslagsbehovet för nästa budgetår icke kunna uppskattas till lägre belopp än 125 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 125 000.

[296.] 17. **Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som nu är uppfört med 23 000 kronor, utbetalas provisorisk avlöningsförstärkning åt innehavare av sådana ordinarie befattningar vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, å vilka civila avlöningsreglementet icke äger tillämpning, ävensom till chefen för rasbiologiska institutet, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala, professorn i experimentell fysik vid vetenskapsakademien M. Siegbahn samt föreståndaren för ostasiatiska arkeologiska samlingarna, professorn B. Karlgren, vilka åtnjuta samma avlöningsförmåner som universitetsprofessorer. *Kanslern för rikets universitet* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Provisorisk avlöningsförstärkning enligt nu gällande grunder torde böra utgå även under nästa budgetår. Anslaget, å vilket belastningen under budgetåren 1942/45 utgjort omkring 23 000 kronor, torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning må enligt hittills tillämpade grunder utgå under budgetåret 1946/47 till innehavare av sådan ordinarie befattning vid

Departementschefen.

universiteten i Uppsala och Lund eller vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, på vilken civila avlöningsreglementet icke äger tillämpning;

dels ock till Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 23 000.

[297.] 18. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har detta anslag beräknats efter index-talet 188 och uppförts med ett belopp av 650 000 kronor. Belastningen uppgick för budgetåret 1944/45 till i runt tal 652 000 kronor. För nästa budgetår synes anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 650 000.

[298.] 19. **Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är sedan budgetåret 1942/43 uppfört med 1 050 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har räknat med i stort sett oförändrat anslagsbehov för nästa budgetår och förordat, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 050 000 kronor.

Departement-
schefen.

Anslagsbelastningen för budgetåret 1944/45 uppgick till närmare 1 065 000 kronor. Med hänsyn härtill och till den höjning av den tillfälliga löneförbättringen för privatläroverkens lärarpersonal, jag i det föregående förordat, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 50 000 kronor till 1 100 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 100 000.

[299.] 20. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Anslagets belopp och belastning ha sedan anslagets tillkomst budgetåret 1939/40 uppgått till:

Budgetår	Anslag, kronor	Belastning, kronor
1939/40	300 000	262 600
1940/41	280 000	262 500
1941/42	235 000	213 800
1942/43	210 000	199 200
1943/44	170 000	175 300
1944/45	150 000	197 800
1945/46	140 000	—

Barntilläggen utgå övergångsvis för barn intill 16 års ålder och komma således att successivt upphöra. Med hänsyn till belastningssiffrorna synes anslaget för nästa budgetår likväl icke böra minskas utan uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 140 000.

[300.] 21. **Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 40 000 kronor. Utgifterna för barntillägg åt lärare vid folkskoleväsendet belasta numera anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor. Förevarande anslag användes till bestridande av utgifterna för barntillägg, som avses i kungörelsen 1944: 576 med provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1944/45 för lärare i övningsämnen vid de högre kommunala skolorna samt åt sådana ämneslärare vid dylika skolor, på vilka avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna (svensk författningssamling 1943: 509) är tillämpligt.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till oförändrat belopp.

Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40 000.

Departement-
schefen.

[301.] 22. **Kristillägg, förslagsanslag.** Förevarande anslag, vilket i gällande budget är uppfört med 37 000 000 kronor, torde, såsom framgår av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag under för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört, böra för budgetåret 1946/47 uppföras med ett belopp av 30 000 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 000 000.

[302.] 23. **Provisoriskt lönetillägg, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag under för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande provisoriskt lönetillägg för nästa budgetår åt vissa statliga m. fl. befattningshavare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Provisoriskt lönetillägg* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13 000 000.

[303.] 24. **Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 4 000 kronor. Anslaget avser reglering av kursförluster för lärarpersonalen vid statsunderstödda svenska skolor i länder, vilkas valuta bibehållits i guldparitet. Då säkra hållpunkter för bedömande av medelsbehovet för nästa budgetår icke föreligga, förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. A. Bruno.

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1946/47.

A. Ecklesiastikdepartementet.

Sld.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet:	
3.	Avlöningar	431 000
5.	Omkostnader	60 200
	Säger för ecklesiastikdepartementet	491 200

B. Arkiv, bibliotek och museer.

	Riksarkivet:	
6.	Avlöningar	329 500
14.	Omkostnader	77 300
16.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	1 500
17.	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fädernes- landets historia	8 000
	Landsarkiven m. m.:	
17.	Avlöningar	214 000
25.	Omkostnader	60 000
26.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	3 800
27.	Bokbindning och konservering av arkivalier	37 900
	Kungl. biblioteket:	
28.	Avlöningar	334 700
29.	Omkostnader	74 600
31.	Bokinköp och bokbindning	110 000
32.	Utgivande av ett tioårsregister till Sveriges offentliga biblioteks acces- sionskatalog	37 500
	Stifts- och landsbiblioteken:	
32.	Avlöningar	42 500
32.	Omkostnader	2 200
33.	Bokinköp och bokbindning m. m.	18 000
34.	Bidrag till pedagogiska biblioteket	4 700
	Nationalmuseet:	
35.	Avlöningar	297 400
46.	Omkostnader	63 400
48.	Underhåll och ökande av samlingarna	78 500
54.	Vandringsutställningar	10 000
	Livrustkammaren:	
54.	Avlöningar	78 900
56.	Omkostnader	12 300
	Naturhistoriska riksmuseet:	
58.	Avlöningar	376 000
63.	Omkostnader	85 000
63.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	81 000
68.	Inlösen av vissa samlingar	11 000

Std.	Kronor
Statens etnografiska museum:	
70. Avlöningar	58 600
71. Omkostnader	28 300
72. Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	4 000
73. Bidrag till nordiska museet	218 000
75. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	27 000
78. Bidrag till egyptiska museet	17 200
78. Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial	19 300
80. Bidrag till musikhistoriska museet	13 500
81. Bidrag till Drottningholms teatermuseum	8 800
Säger för arkiv, bibliotek och museer	2 844 400

C. Kyrkliga ändamål.

Domkapitlen och stiftsnämnderna:	
83. Avlöningar	321 000
94. Omkostnader	84 700
98. Kleresistaten	3 400
98. Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 050 800
98. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	13 600
100. Lappmarks ecklesiastikverk	2 900
100. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket	3 600
100. Kyrkors underhåll	2 000
100. Ersättningar till kyrkor	230 000
101. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	2 000
Säger för kyrkliga ändamål	5 714 000

D. Akademier m. m.

102. Bidrag till svenska akademien	2 300
102. Bidrag till vetenskapsakademien	*83 600
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:	
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:	
102. Avlöningar	488 000
115. Omkostnader	143 900
118. Inredning och utrustning	50 000
118. Bidrag till avlöning åt landsantikvarier	60 000
Statens historiska museum m. m.:	
119. Underhåll och ökande av samlingarna	21 000
Riksantikvarieämbetet:	
123. Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	33 000
127. Fornminnesinventering	*49 200
Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
127. Avlöningar	23 200
127. Omkostnader	5 900
Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
127. Avlöningar	187 800
133. Omkostnader	48 600
133. Undervisningsmateriel m. m.	25 000
134. Stipendier m. m.	8 500
Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
135. Avlöningar	308 700
141. Omkostnader	27 700
143. Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument	6 100
144. Stipendier m. m.	15 000
Säger för akademier m. m.	1 587 500

* Beräknat belopp.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Sid.	Kronor
Universitetskanslersämbetet:	
146. Avlöningar	53 100
146. Omkostnader	2 600
Uppsala universitet:	
147. Avlöningar	*2 045 500
147. Omkostnader	382 200
148. Materiel m. m.	*506 000
148. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	148 500
148. Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur	40 000
151. Utrustning för meteorologiska observatoriet i Marsta	90 000
153. Utrustning för vissa seminarier inom humanistiska sektionen	50 000
Lunds universitet:	
154. Avlöningar	*1 788 200
154. Omkostnader	223 000
155. Materiel m. m.	*375 000
155. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	137 000
155. Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur	30 000
156. Utrustning för vissa institutioner	35 000
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
157. Avlöningar	*836 900
157. Omkostnader	*60 000
157. Materiel m. m.	*160 000
157. Bokinköp och bokbindning för biblioteket	25 000
157. Utrustning för fysiologiska, kemiska och hygieniska institutionerna	47 800
159. Inredning och utrustning av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna	*350 000
Tandläkarinstitutet:	
159. Avlöningar	*469 000
159. Omkostnader	*203 000
159. Anordnande av utbildning för tandtekniker	*40 000
Universitetssjukhus:	
Karolinska sjukhuset:	
159. Avlöningar	*4 350 000
159. Omkostnader	*3 365 000
160. Utrustning av den dermato-venereologiska kliniken	390 000
Serafimerlasarettet:	
160. Avlöningar	*1 935 000
160. Omkostnader	*1 575 000
160. Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala	780 000
162. Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	380 800
163. Bidrag till anskaffande av apparatur för röntgendiagnostiska avdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.	51 600
164. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.	523 400
168. Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm	343 000
169. Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus	250 000
169. Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm	81 100
170. Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid St Görans sjukhus i Stockholm	10 000
Gemensamma universitetsändamål:	
170. Ersättning åt vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet	*609 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
170.	Ersättning åt överlakare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	12 600
171.	Kurser i krigskirurgi m. m.	7 500
171.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	30 000
173.	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	3 000
174.	Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor	310 000
175.	Stipendier för framjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund	10 000
175.	Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten	15 000
177.	Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	*49 000
178.	Bidrag till framjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter	500 000
178.	Stipendier för framjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter	75 000
Statens medicinska forskningsråd:		
179.	Förvaltningskostnader	40 000
179.	Framjande av medicinsk forskning	500 000
Rasbiologiska institutet:		
180.	Avlöningar	47 200
182.	Omkostnader	10 100
183.	Materiel m. m.	27 700
Farmaceutiska institutet:		
185.	Avlöningar	111 700
192.	Omkostnader	19 700
192.	Materiel m. m.	2 500
Ortnamnskommissionen:		
193.	Avlöningar	39 700
196.	Omkostnader	9 100
197.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	23 000
199.	Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar	4 000
Landsmålsarkiven:		
200.	Avlöningar	123 000
202.	Omkostnader	12 600
203.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	62 800
207.	Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola	6 700
207.	Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola	12 700
207.	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.	28 000
209.	Bidrag till undervisning i folkrätt vid Stockholms högskola	6 500
209.	Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola	22 000
210.	Bidrag till ryska institutet vid Stockholms högskola	11 600
210.	Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning	239 000
211.	Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst	10 000
211.	Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	26 000
Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.		25 149 400

F. Tekniska högskolor.

Tekniska högskolan i Stockholm:

213.	Avlöningar	*1 700 000
213.	Omkostnader	*500 000
213.	Materiel m. m.	*1 000 000
213.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	*60 000
213.	Stipendier	*19 000
213.	Inredning och utrustning av nya lokaler	*1 300 000

* Beräknat belopp.

Std.	Kronor
Chalmers tekniska högskola:	
213. Avlöningar	*700 000
213. Omkostnader	*200 000
213. Materiel m. m.	*400 000
213. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	*46 000
213. Stipendier	*7 000
213. Inredning och utrustning av nya lokaler	*1 400 000
Gemensamma andamål vid de tekniska högskolorna:	
213. Stipendier för främjande av högre tekniska studier	*45 000
213. Bidrag till främjande av teknisk forskning	*190 000
213. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	*3 000
213. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	*20 000
Säger för tekniska högskolor 7 590 000	

G. Skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen:	
215. Avlöningar	838 200
234. Omkostnader	213 500
Säger för skolöverstyrelsen 1 051 700	

H. Allmänna läroverken m. m.

Allmänna läroverken:	
236. Avlöningar	*34 700 000
236. Omkostnader	187 500
237. Utrustning för skolhälsovård	23 000
237. Bokinköp och bokbindning	100 000
238. Bidrag till ljus- och vedkassorna	700 000
239. Ersättning för djaknepenningar m. m.	8 500
239. Arvoden åt lärarkandidater under provröstjänstgöring	*290 000
239. Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk	5 700
Kommunala läroverk:	
242. Understöd åt vissa kommunala gymnasier	*12 000
242. Bidrag till kommunala flickskolor	5 370 000
246. Bidrag till kommunala mellanskolor	3 370 000
248. Bidrag till praktiska mellanskolor	2 777 000
249. Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor	76 000
Privatläroverk:	
249. Bidrag till högre goss- och samskolor	741 700
268. Bidrag till högre flickskolor	448 800
270. Bidrag till enskilda mellanskolor	62 400
271. Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm	35 000
271. Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa	4 800
273. Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter	27 400
Statens skolköksseminarium och hushållsskola:	
274. Avlöningar	98 400
275. Omkostnader	18 800
276. Stipendier	1 200
276. Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd	30 800
281. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	121 800
283. Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål	13 700
284. Läroboksnämnden	9 000
284. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	2 000
285. Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor	44 000
285. Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	10 000
287. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter	30 000

* Beräknat belopp.

sld.	Kronor
292. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter .	31 000
294. Psykologisk-pedagogiska institutet	85 500
294. Vissa kostnader för student- och realexamina	*257 000
295. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter	*4 000 000
295. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning	*175 000
295. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter .	500 000
295. Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter	18 000
Säger för allmänna läroverken m. m. 54 386 000	

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

Folkskoleseminarierna:

297. Avlöningar	*3 500 000
297. Omkostnader	*500 000
297. Materiel, böcker m. m.	*100 000
297. Utrustning	*150 000

Småskoleseminarierna:

297. Avlöningar	*1 450 000
297. Omkostnader	*160 000
297. Materiel, böcker m. m.	*45 000
297. Utrustning	*250 000
298. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning	8 500
298. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor .	20 000
300. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter	15 000
301. Bidrag till Ericastiftelsen	25 000

Folkskolinspektionen.

Folkskolinspektionen:

304. Avlöningar	712 400
304. Omkostnader	317 000

Folkskoleväsendet.

Folkskolor m. m.:

309. Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	136 000 000
318. Bidrag till arvoden åt skollakare	400 000
323. Resekostnadsersättningar åt skollakare vid folk- och småskolor	100 000
323. Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor	3 625 000
325. Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.	350 000
325. Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	275 000
326. Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.	300 000
327. Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrrpersonalens barn	33 000
327. Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetstugor	400 000
327. Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets organisation förlorat sin anställning	11 300
328. Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetstugor eller enskilda hem	2 050 000
328. Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning	1 000 000

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
332. Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	4 100 000
333. Bidrag till anordnande av skolbarnsbespisning	*4 000 000
333. Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.	*5 500 000
333. Bidrag till vissa byggnadsarbeten	8 000 000
333. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten	2 000 000
335. Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler	1 050 000
335. Hyresbidrag för undervisningslokaler	200 000
335. Underhålls- och materielbidrag	1 000 000
336. Tjänstebostadsbidrag	3 200 000
337. Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	21 900
338. Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning	60 000
338.Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning	20 000

Nomadskolor:

339. Avlöningar	232 500
339. Omkostnader	199 300
339. Utrustning för hälso- och sjukvård	6 300
353. Försättningskolundervisning för nomadbarn	19 000

Försättningskolor:

356. Bidrag till avlöning åt lärare	3 675 000
363. Bidrag till centralisering av försättningskolväsendet	500 000
365. Utbildningskurser för lärare	11 400

Högre folkskolor och folkhögskolor.

366. Understöd till högre folkskolor	1 205 000
367. Bidrag till arvoden åt skollakare vid högre folkskolor	5 000

Folkhögskolor:

367. Understöd	2 630 000
368. Bidrag till arvoden åt skollakare	15 000
373. Förberedande samhällsvetenskaplig kurs	5 000
373. Stipendier åt elever	*1 300 000
374. Understöd för utbildning av lärare	11 000

Abnormundervisningen.

Läroanstalter för blinda:

375. Avlöningar	393 500
379. Omkostnader	197 800

Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:

380. Avlöningar	228 000
384. Omkostnader	103 000
385. Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	9 000
385. Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare	20 000
385. Understöd åt blivande blindlarare	2 400
387. Tryckning av blindskrifter	9 000

Dövstumskolorna:

388. Avlöningar	1 288 000
403. Omkostnader	681 300
405. Flyttning av vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte	33 000
407. Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare	40 000
407. Stipendier åt vissa försättningskolpliktiga elever	5 000
408. Understöd åt blivande dövstumlarare	9 600
409. Bidrag till förskolor och skolhem för dövstamma barn	46 000

Dövstumpräster och dövstumkonsulenter:

411. Avlöningar	43 000
411. Omkostnader	20 100
412. Bidrag till tidning för dövstamma	1 000
413. Bidrag till svenska föreningen för dövas väl	12 000

Säger för folkundervisningen 193 905 300

* Beräknat belopp.

J. Yrkesundervisningen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning:		
415.	Avlöningar	390 000
424.	Omkostnader	58 500
Högre tekniska läroverk:		
425.	Avlöningar	1 955 000
442.	Omkostnader	270 000
444.	Materiel, böcker m. m.	133 500
447.	Laboratorieutrustning m. m. för högre tekniska läroverket i Stockholm	100 000
447.	Stipendier	30 000
448.	Föreläsningar och fortbildningskurser	18 400
Konstfackskolan:		
449.	Avlöningar	*350 000
449.	Omkostnader	*60 000
450.	Understöd åt handelsgymnasier	430 000
Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning:		
455.	Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning	3 900 000
457.	Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning	750 000
459.	Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.	4 000 000
461.	Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor	2 000 000
463.	Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom	94 000
465.	Bidrag till inrättande av flygmekanikeravdelningar	100
466.	Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal	190 000
467.	Bidrag till inrättande av sjömansskolor	150 000
467.	Bidrag till driften av sjömansskolor	100 000
467.	Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer	27 600
468.	Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning	*1 800 000
468.	Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor	*1 650 000
468.	Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom	*100 000
468.	Stipendier åt elever vid flygmekanikerskolan i Mölndal	*150 000
468.	Stipendier åt elever vid sjömansskolor	*50 000
Särskilda anstalter för yrkesundervisning:		
469.	Bidrag till grafiska institutet	3 600
469.	Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	37 000
470.	Bidrag till textilinstitutet i Borås	42 000
472.	Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping	33 000
473.	Bidrag till laboratorieutrustning vid Lennings textilt tekniska institut i Norrköping	15 800
474.	Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m.	1 800 000
475.	Beframjande av praktisk larlingsutbildning hos hantverksmästare	40 000
490.	Bidrag till kostnader för granskning av utforda gesällprov	5 000
490.	Resestipendier för yrkesutbildning	30 000
491.	Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	53 000
496.	Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen	3 000
497.	Anordnande av en kurs för utbildning av hemkonsulenter	31 000
Säger för yrkesundervisningen		20 850 500

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

501.	Understöd åt folkbiblioteksväsendet	2 341 000
506.	Anskaffande av fasta fartygsbibliotek	10 000
506.	Bidrag till bildningsverksamhet bland sjöman	20 000
506.	Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna popularvetenskapliga föreläsningar	274 800
509.	Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser	90 000
510.	Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader	82 000
512.	Bidrag till verksamheten vid hemgårdar	30 000

* Beräknat belopp.

Std.	Kronor
512. Bidrag till verksamheten vid studiehem	30 000
513. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande	355 700
Folkliga musikskolan i Arvika:	
519. Understöd	12 000
519. Stipendier	*1 500
Statens studielån:	
519. Studielånenämnden	*40 000
520. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	7 600
Statens biografbyrå:	
520. Avlöningar	65 300
524. Omkostnader	6 000
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.	
	3 365 900

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

Gymnastiska centralinstitutet:	
525. Avlöningar	189 900
531. Omkostnader	34 100
531. Materiel, böcker m. m.	9 300
532. Stipendier	3 000
532. Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.	5 500
533. Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokallhyra m. m.	5 500
533. Understöd åt svenska Dalcroze-institutet	10 000
Säger för gymnastiska centralinstitutet	
	257 300

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

538. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	200 000
538. Understöd för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon	15 000
539. Bidrag till utgivande av Svenskt diplomatarium	25 000
539. Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst	40 000
540. Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok	12 000
544. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg	3 000
544. Understöd åt f. d. professorn, docenten P. V. Wieselgren	8 800
544. Bidrag till föreningen Pietas	3 500
Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	
	307 300

N. Diverse.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
546. Slottsbyggnadernas delfond	25 000
546. Byggnadsstyrelsens delfond	6 035 000
546. Uppsala universitets delfond	828 000
546. Lunds universitets delfond	370 000
546. Karolinska sjukhusets delfond	899 000
546. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark	12 000
547. Planering av allmänna arbeten	20 000
547. Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen	2 100
547. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	3 200
548. Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.	44 300
550. Hyra för ett arbetsbord vid zoologiska stationen i Neapel	1 800
551. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete	125 000
555. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	121 600
568. Bidrag till bestridande av vissa kostnader för femte nordiska yrkesskollmötet i Stockholm år 1946	42 000
570. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	600 000

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
571. Extra utgifter	125 000
571. Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst	23 000
572. Dyrtdstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	650 000
572. Dyrtdstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter	1 100 000
572. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	140 000
573. Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter	40 000
573. Kristillägg	30 000 000
573. Provisoriskt lönetillägg	13 000 000
574. Reglering av vissa kursförluster	4 000
	Säger för diverse 54 211 000
	Summa 371 711 500

Bilaga till 1946 års statsverksproposition.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1946/47 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, samt yttrar därvid följande.

A. Jordbruksdepartementet.

[1.] **1. Jordbruksdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett förslagsanslag av 308 100 kronor. Kungl. Maj:t har för jordbruksdepartementet fastställt dels den 27 mars 1942 personalförteckning (statsliggaren s. 713), dels ock den 6 april 1945 följande

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	168 100
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	81 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	34 700

Summa kronor 308 100.

Från och med den 1 juli 1939 finnes å departementets personalförteckning upptagen en befattning såsom byråchef för lagärenden i lönegrad C 5. På denne befattningshavare ankommer i huvudsak att upprätta förslag till propositioner avseende lagstiftningsfrågor ävensom inför lagrådet föredraga dessa samt att utarbета författningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Den betydande ökning av författningsarbetet inom departementet som under de senare åren inträtt har gjort, att arbetsbördan och ansvaret för lagbyråchefen blivit särskilt krävande. Med hänsyn härtill samt med beaktande jämväl av att beredningen inom departementet av bland annat de väntade förslagen rörande jordbrukets rationalisering och om ändringar i gällande skogsvårdslagstiftning under de närmaste åren torde komma att ställa lagbyrån inför ett mycket stort antal svårbemästrade lagstiftningsfrågor av betydande räckvidd anser jag mig böra föreslå, att från och med nästa budgetår i stället för den nuvarande befattningen såsom byråchef för lagärenden inrättas en befattning såsom chef för departementets rättsavdelning. Den nya befattningen torde i likhet med motsvarande tjänster inom social- och finansdepartementen böra upptagas i lönegrad C 8.

Enligt gällande personalförteckning finnas inom departementet — förutom statssekreteraren, expeditionschefen, lagbyråchefen och föredraganden i regeringsrätten — följande befattningshavare i högre lönegrad än den 20, nämligen två kansliråd i lönegrad A 30, fem förste kanslisekreterare, varav fyra i A 26 och en i Eo 26, samt fem andre kanslisekreterare, varav fyra i A 21 och en i Eo 21. Förutom å två byråer — lantbruksbyrån och skogsbyrån — med var sitt kansliråd som chef äro de till expeditionschefens avdelning hörande ärendena fördelade å fyra särskilda föredragande (i regel förste kanslisekreterare). Denna uppdelning av ärendena mellan de så att säga ordinarie byråerna och särskilda föredragande har sin grund dels i nödvändigheten att avlasta något av kanslirådens ursprungliga arbetsbörda och dels i tillkomsten av nya grupper av ärenden. Sedan lagen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet trätt i kraft från och med den 1 januari innevarande år, kan förutses, att ett icke ringa antal ärenden av grannlaga och omdömeskrävande natur kommer att tillföras departementet. Jordpolitiskt sett ha de givetvis intimt samband med ärendena angående bolags fastighetsförvärv, vilka för närvarande handläggas å departementets skogsbyrå. Att inränga dem under nämnda byrå, vilken redan nu har behov av lättnad i arbetsbördan, synes uteslutet. Det torde emellertid vara uppenbart, att ifrågavarande ärenden äro av den art att de, i likhet med vad som ansetts beträffande ärendena angående bolags fastighetsförvärv, böra beredas av en befattningshavare med kansliråds ställning. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att från och med den 1 juli 1946 inrättas en tredje kanslirådstjänst i lönegrad A 30. Härigenom kommer departementet att efter nämnda tidpunkt förfoga över samma antal dylika tjänster som under tiden före år 1926, då beslut fattades om indragning av en kanslirådsbefattning. Då till den nye befattningshavarens föredragning torde kunna överlämnas jämväl vissa för närvarande å särskilda föredragande ankommande ärende-

grupper, varigenom en rationellare ordning för departementsarbetet blir möjlig, har jag funnit mig böra föreslå, att den nuvarande befattningen såsom förste kanslisekreterare i lönegrad Eo 26 indrages i samband med kanslirådstjänstens inrättande.

Med beaktande av vad jag i det föregående förordat skulle departementets avlöningsstat för nästa budgetår komma att upptaga följande anslagposter.

Liksom för innevarande budgetår bör för avlöning till departementschefen upptagas en särskild anslagspost å 24 000 kronor. Posten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra uppräknas dels med 3 000 kronor i anledning av förslaget om utbyte av en lagbyråchefstjänst i lönegrad C 5 mot en befattning som rättsavdelningschef i lönegrad C 8, dels ock med 11 100 kronor för avlöning till ett nytt kansliråd. Under posten synes på grund härav böra beräknas ett belopp av $(168\,100 + 3\,000 + 11\,100 =) 182\,200$ kronor. Posten avlöningar till icke-ordinarie personal bör med hänsyn till ifrågasatt indragning av en extra ordinarie befattning såsom förste kanslisekreterare bestämmas till $(81\,300 - 8\,900 =) 72\,400$ kronor. För rörligt tillägg torde slutligen böra upptagas oförändrat belopp av 34 700 kronor.

Sammanlagt skulle följaktligen för budgetåret 1946/47 under förevarande avlöningsanslag erfordras en medelsanvisning av $(24\,000 + 182\,200 + 72\,400 + 34\,700 =) 313\,300$ kronor, vilket jämfört med anvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 5 200 kronor.

Ny personalförteckning för departementet torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) för jordbruksdepartementet fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare	C 10
1 expeditionschef	C 8
1 chef för rättsavdelning	C 8
3 kansliråd	A 30
4 förste kanslisekreterare	A 26
4 andre kanslisekreterare	A 21
1 registrator	A 15
1 kansliskrivare	A 11
1 förste expeditionsvakt	A 7
1 kanslibiträde	A 7
2 expeditionsvakter	A 5
3 kontorsbiträden	A 4

Befattning	Lönegrad
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.	

1 föredragande i regeringsrätten	Eo 29
1 andre kanslisekreterare	Eo 21;

2) godkänna följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor 24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 182 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 72 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 34 700

Summa kronor 313 300;

3) till *Jordbruksdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 313 300.

[2.] **2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 41 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 6 april 1945 fastställt omkostnadsstat för jordbruksdepartementet (statsliggaren s. 713). Staten upptager bland annat en anslagspost till expenser å 31 000 kronor — varav förslagsvis 6 000 kronor avsetts för bestridande av kostnader för bränsle, lyse och vatten samt högst 25 000 kronor för övriga expenser — och en anslagspost till publikationstryck å 8 000 kronor. Då de för övriga expenser och publikationstryck upptagna beloppen visat sig otillräckliga — medelsåtgången för sagda ändamål under budgetåret 1944/45 utgjorde sålunda 26 198 respektive 15 692 kronor — vill jag, med beaktande jämväl av att för nästa budgetår torde böra räknas med en något större personal än under det sistförflutna budgetåret, förorda, att här avsedda belopp höjas med vardera 2 000 kronor. För övriga expenser torde i enlighet härmed böra avses 27 000 och för publikationstryck 10 000 kronor.

Ifrågavarande omkostnadsanslag bör vid bifall till vad i det föregående förordats för budgetåret 1946/47 bestämmas till (41 000 + 2 000 + 2 000 =) 45 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 45 000.

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

[3.] 1. **Lantbruksstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 540 500 kronor, därav 38 200 kronor att utgå av totalisatormedel. Sistnämnda belopp motsvarar de för lantbruksstyrelsens stuteribyrå avsedda avlöningsmedlen. Kungl. Maj:t har för lantbruksstyrelsen fastställt dels den 21 april 1944 personalförteckning (statsliggaren s. 714), dels ock den 1 juni 1945 följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 264 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 12 200
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	» 3 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 191 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 63 700
6. Kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i> . .	» 4 900
7. Provisoriskt lönetillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	» 200
Summa kronor 540 500.	

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett med 22 000 kronor till 562 500 kronor förhöjt avlöningsanslag. Av det beräknade medelsbehovet avse 290 000 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 11 000 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 5 000 kronor ersättningar till sakkunniga, 182 300 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 69 100 kronor rörligt tillägg, 4 900 kronor kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån samt 200 kronor provisoriskt lönetillägg till sistnämnda tjänstemän. Beträffande innehållet i skrivelsen må här återgivas följande.

Styrelsen har ånyo upptagit ett av styrelsen i dess anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 framlagt förslag om överförande å ordinarie stat av en befattning som byråinspektör i lönegrad Eo 24 å undervisningsbyrån. Vid inrättandet av denna byrå år 1933 hade fattats beslut om att å byrån skulle finnas en byråinspektör i 24 lönegraden. Från och med den 1 juli 1939 hade denne befattningshavare, som tidigare varit uppförd å extra stat, erhållit extra ordinarie anställning i 24 lönegraden. Enligt styrelsens mening borde ifrågavarande befattning nu upptagas å ordinarie stat. Styrelsen har därvid framhållit, att den nuvarande befattningshavaren tillträtt tjänsten den 1 oktober 1938.

Lantbruksstyrelsen har vidare upprepat en av styrelsen tidigare ett flertal gånger gjord framställning, att de två byråingenjörsbefattningarna i lönegrad Eo 21 å kulturtekniska byrån måtte omändras till ordinarie tjänster i motsvarande lönegrad. I sitt den 28 november 1944 avgivna betänkande angående den statsunderstödda torrläggningssakkunniga framlagt förslag har styrelsen framhållit, 1942 års torrläggningssakkunniga framlagt förslag här- om. Styrelsen har upplyst, att båda dessa befattningar funnits inrättade se-

dan den 1 januari 1919 och att en av de nuvarande innehavarna tillträtt sin befattning så tidigt som sistnämnda år. Enligt styrelsens mening funnes sedan länge fullgiltiga skäl för den begärda ombildningen av dessa tjänster.

Lantbruksstyrelsen har erinrat, att 1945 års riksdag anvisat medel för anställande under budgetåret 1945/46 av en förste byråsekreterare med arvode av 11 000 kronor samt två kontorsbiträden, vartdera med ett arvode av 3 800 kronor. Riksdagens beslut härutinnan syntes ha anknutits till ett förslag om förstärkning av kulturtekniska byråns personal, som styrelsen framlagt i anledning av 1942 års torrläggningssakkunnigas förenämnda betänkande. Beslutet om anvisande av medel för avlönande av dessa befattningshavare i form av arvoden torde enligt styrelsens mening få betraktas såsom en provisorisk anordning. Styrelsen har därför hemställt, att ifrågavarande befattningshavare måtte erhålla extra ordinarie anställning, förste byråsekreteraren i lönegrad Eo 24 och de båda kontorsbiträdena i Eo 4.

Därest hushållningssällskapen från och med nästa budgetår skulle omorganiseras i enlighet med ett av lantbruksstyrelsen den 28 juni 1945 avgivet förslag, har styrelsen på grund av de ökade göromål inom styrelsen, som bleve en följd härav, funnit medel böra beräknas för upprätthållande av en byrådirektörstjänst i Eo 26 å lantbruksbyrån, vilken tjänst för närvarande vore vakantsatt, samt för inrättande av en ny befattning som kontorsbiträde i Eo 4 å samma byrå ävensom av en tjänst som kvinnlig byråinspektör i Eo 24 å undervisningsbyrån för överinseendet över lanthushållsskolorna m. m.

Ordinarieposten har ökats med 25 400 kronor till 290 000 kronor. De föreslagna överföringarna till ordinarie stat av en byråinspektörstjänst i 24 och två byråingenjörsbefattningar i 21 lönegraden ha ökat medelsbehovet under posten med 8 400 respektive 14 400 kronor, varjämte beräknade löneklassförändringar föranlett en höjning med 2 600 kronor.

Arvodessposten har minskats med 1 200 kronor till 11 000 kronor. Minskningen sammanhänger med att vid bifall till förslaget om inrättande av en kvinnlig extra ordinarie byråinspektörstjänst å undervisningsbyrån ett i arvodesposten inräknat belopp av 1 200 kronor för arvode åt inspektrisen för lanthushållningen skulle bortfalla. Styrelsen har förordat, att under arvodesposten måtte liksom för innevarande budgetår upptagas ett belopp av 1 200 kronor för möjliggörande för Kungl. Maj:t att, därest så skulle visa sig erforderligt, till blivande ordinarie chef för kulturtekniska byrån bestämma ett särskilt tilläggsarvode å samma belopp.

Posten ersättningar till sakkunniga har uppräknats med 1 500 kronor till 5 000 kronor. Lantbruksstyrelsen har under posten beräknat förstnämnda belopp för bestridande av kostnaderna för en rådgivande nämnd, förslagsvis kallad jordbrukets ungdomsnämnd, som ansetts böra inrättas i samband med den planerade omorganisationen av hushållningssällskapen och deras verksamhet.

Icke-ordinarieposten har minskats med 9 100 kronor till 182 300 kronor. De förut återgivna förslagen om överförande å ordinarie stat av en byråinspektörsbefattning i Eo 24 och två byråingenjörsbefattningar i Eo 21 samt ombildning av tre arvodesbefattningar, en som förste byråsekreterare och två som kontorsbiträden, ha minskat medelsbehovet under posten med tillhoppa 26 600 kronor. Därjämte föranleda beräknade löneklassförändringar en ytterligare minskning av 3 600 kronor. Å andra sidan uppkomma vid ett bifall till förslagen om beräkande av medel för avlöning åt en byrådirektör i Eo 26 och inrättande av en byråinspektörstjänst i Eo 24 och en kontorsbiträdesbefattning i Eo 4 ökning av sammanlagt 19 600 kronor. Lantbruksstyrelsen har vidare hemställt om en ökad medelsanvisning med 1 500 kronor för vikariatsersättningar.

Posten rörligt tillägg har med hänsyn till de av styrelsen framförda förslagen ökat med 5 400 kronor till 69 100 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 15 oktober 1945 anfört bland annat följande.

Statskontoret får erinra, att ämbetsverket i andra sammanhang — senast i remissyttrande den 25 januari 1945 över ett av 1942 års torrläggningssakkunniga framlagt betänkande med förslag angående den statsunderstödda torrlägningsverksamheten — icke funnit anledning föreligga för ett bibehållande av den särställning i lönehänseende, som chefen för kulturtekniska byrån kommit att intaga. Med denna sin inställning kan statskontoret icke tillstyrka, att ett belopp å 1 200 kronor för eventuellt tilläggsarvode åt chefen för kulturtekniska byrån inräknas i arvodesposten för budgetåret 1946/47. Förslaget om överförande från arvodesbefattning till extra ordinarie tjänst av en förste byråsekreterare och två kontorsbiträden bör enligt statskontorets mening anstå, intill dess säkrare hållpunkter föreligga för bedömande av det stadigvarande behovet av ifrågavarande befattningar.

I remissutlåtande den 20 september 1945 har *allmänna lönenämnden* hänvisat till att nämnden redan i utlåtande den 1 november 1939 lämnat utan erinran lantbruksstyrelsens då föreliggande förslag om utbyte av två extra ordinarie byråingenjörstjänster i Eo 21 å kulturtekniska byrån och en extra ordinarie byråinspektörstjänst i Eo 24 å undervisningsbyrån mot ordinarie tjänster med oförändrad lönegradsplacering.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla uppkommen fråga om löneställningen för byråchefen å lantbruksstyrelsens kulturtekniska byrå.

I sitt den 18 juni 1942 avgivna betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen del II (SOU 1942: 30) ha 1939 års *tjänsteförteckningssakkunniga* ifrågasatt en överflyttning av chefsbefattningen för kulturtekniska byrån till C-planen. Då emellertid rekryteringsmöjligheterna för denna befattning kunde tänkas i förmånlig riktning påverkas av en reglering av lantbruksingenjörernas löneförhållanden ha de sakkunniga ej velat framlägga något förslag i detta hänseende.

I betänkande den 28 november 1944 med förslag angående den statsunderstödda torrlägningsverksamheten (SOU 1944: 56) ha 1942 års *torrläggningssakkunniga* föreslagit, att ifrågavarande befattning skulle ombildas till en förordnandetjänst i lönegrad C 7. Till motivering härför ha de sakkunniga uttalat, att de funne det angeläget, att denna maktpåliggande och ansvarsfulla byråchefstjänst skulle te sig lockande för högt kvalificerade krafter, däribland de dugligaste bland lantbruksingenjörerna.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 5 januari 1945 över torrlägnings-sakkunnigas förslag — med hänsyn till att styrelsen ansåge mycket stora svårigheter kunna uppstå att återbesätta tjänsten vid nuvarande innehavarens avgång den 30 juni 1945, därest lantbruksingenjörerna inplacerades i lönegrad A 29 och flertalet av dem erhöle övergångsersättningar till betydande belopp — förordat, att tjänsten ombildades till en förordnandetjänst i C 7.

I remissutlåtande den 25 januari 1945 har *statskontoret*, som erinrat att till byråchefen å kulturtekniska byrån sedan år 1934 utgått ett särskilt arvode

av 1 200 kronor för år såsom ersättning för ökade göromål med avseende å torrlägningsverksamheten, förklarat sig icke finna stöd av de sakkunnigas utredning för bibehållande av den särställning byråchefen å kulturtekniska byrån kommit att intaga. Ämbetsverket avstyrkte fördenskull tjänstens överflyttning till C-planen med placering i lönegrad C 7.

Allmänna lönenämnden har i remissutlåtande den 20 december 1944 anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till att lönenämnden i utlåtande över 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande del II funnit sig icke kunna tillstyrka högre placering av byråchefstjänsten å lantbruksstyrelsens lantbruksbyrå än i C 6, därest ändring till förordnandetjänst skulle ske, kan lönenämnden beträffande byråchefstjänsten å kulturtekniska byrån icke förorda högre placering än i C 6, om tjänsten förändras till förordnandetjänst. Emellertid är lönenämnden tveksam om överhuvud anledning föreligger till dylik förändring. Om lantbruksingenjörerna hänföras till A 28, synes med hänsyn till byråchefstjänstens rekrytering från lantbruksingenjörernas led, vilket är det normala, anledning icke föreligga att ändra den nuvarande placeringen i A 30. Vad angår ifrågasatt rekrytering ur vattenrättsingenjörernas krets synes hinder härför i och för sig icke möta av den omständigheten, att sistnämnda ingenjörer äro placerade i A 30. Enligt lönenämndens förmenande tala för närvarande övervägande skäl för att bibehålla lönegradsplaceringen av byråchefstjänsten å kulturtekniska byrån oförändrad.

*Departements-
chefen.*

Ehuru enligt min mening flera skäl tala för en ombildning av befattningen som byråchef å kulturtekniska byrån till förordnandetjänst å C-planen, finner jag mig likväl icke för närvarande kunna förorda en dylik ombildning. På grund av de till lantbruksingenjörerna utgående övergångsersättningarna skulle emellertid i många fall en lantbruksingenjör, därest en sådan befattningshavare ifrågakommer till tjänsten, få vidkännas löneminskning. Kungl. Maj:t torde därför böra äga möjlighet att bestämma, att ett särskilt tilläggsarvode skall utgå till den som erhåller förordnande eller fullmakt å tjänsten. För detta ändamål torde under arvodesposten böra inräknas ett belopp av 2 400 kronor.

Jag vill icke motsätta mig förslagen att överföra två byråingenjörsbefattningar i lönegrad Eo 21 å kulturtekniska byrån till ordinarie stat i motsvarande lönegrad samt att ombilda de tre arvodesbefattningarna å samma byrå — en förste byråsekreterartjänst och två kontorsbiträdesbefattningar — till extra ordinarie tjänster med placering i 24 respektive 4 lönegraden. Jag har icke heller något att erinra mot att befattningen som byråinspektör i lönegrad Eo 24 å undervisningsbyrån från och med nästa budgetår upptages å ordinarie stat i lönegrad A 24.

Av skäl som jag närmare kommer att utveckla under punkt 81 har jag icke för avsikt förorda, att omorganisationen av hushållningssällskapen och deras verksamhet genomföres från och med nästa budgetår. Med hänsyn härtill torde den vakantsatta tjänsten som byrådirektör å lantbruksbyrån icke böra återbesättas. Icke heller torde de föreslagna befattningarna som byråinspektör för lanthushållsskolor och hemkonsulenter å undervisningsbyrån och som

kontorsbiträde å lantbruksbyrån böra inrättas. Något medelsbehov för ersättningar till ledamöterna i den föreslagna ungdomsnämnden skulle dessutom icke uppkomma.

Förslaget om uppräknings med 1 500 kronor av icke-ordinarieposten för bestridande av vikariatsersättningar har icke föranlett någon erinran från min sida.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat samt med beaktande av beräknade jämkningar till följd av löneklassförändringar skulle lantbruksstyrelsens avlöningsstat för nästa budgetår komma att erhålla följande utseende.

De av mig tillstyrkta förslagen om överförande å ordinarie stat av en befattning som byråinspektör i Eo 24 och två befattningar som byråingenjör i Eo 21 medföra ett ökat medelsbehov under ordinarieposten av $(8\,400 + 14\,400 =) 22\,800$ kronor. På grund av beräknade löneklassförändringar bör posten vidare höjas med ytterligare 2 500 kronor. Ifrågavarande post synes sålunda böra upptagas med $(264\,600 + 22\,800 + 2\,500 =) 289\,900$ kronor. Under arvodesposten är för närvarande inräknat ett belopp av 1 200 kronor för eventuellt tilläggsarvode åt byråchefen å kulturtekniska byrån. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört beträffande löneförmånerna å denna tjänst torde detta belopp böra höjas till 2 400 kronor. Arvodesposten synes på grund härav böra uppräknas med 1 200 kronor till 13 400 kronor. Vad angår medelsbehovet under icke-ordinarieposten föranleda förslagen om överförande till ordinarie stat av en byråinspektörstjänst i Eo 24 och två byråingenjörsbefattningar i Eo 21 samt ombildning av en arvodesbefattning som förste byråsekreterare och två dylika befattningar som kontorsbiträden till extra ordinarie tjänster i 24 respektive 4 lönegraden ett minskat medelsbehov av $(8\,000 + 13\,600 + 3\,000 + 2\,000 =) 26\,600$ kronor. Vidare torde posten böra reduceras med 3 600 kronor på grund av löneklassförändringar. Å andra sidan bör posten höjas med 1 500 kronor för täckande av ökat medelsbehov för vikariatsersättningar. Icke-ordinarieposten bör följaktligen uppföras med $(191\,400 - 26\,600 - 3\,600 + 1\,500 =) 162\,700$ kronor. För rörligt tillägg torde böra beräknas $(63\,700 + 2\,200 =) 65\,900$ kronor. Posten provisoriskt lönetillägg till tjänstemän vid stuteribyrån torde med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt lönetillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. böra höjas till 2 700 kronor. Posterna ersättningar till sakkunniga samt kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån synas böra upptagas med oförändrade belopp, 3 500 respektive 4 900 kronor.

Anslaget till avlöningar vid lantbruksstyrelsen skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med $(289\,900 + 13\,400 + 3\,500 + 162\,700 + 65\,900 + 4\,900 + 2\,700 =) 543\,000$ kronor eller ett 2 500 kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Av den förordade anslagsanvisningen beräknas å stuteribyrån belöpa 42 200 kronor, vilket belopp bör utgå av totalisatormedel.

Ny personalförteckning för lantbruksstyrelsen torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) för lantbruksstyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.		
Befattning		Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 generaldirektör		C 12
1 chef för stuteribyrån		C 5
5 byråchefer		A 30
1 byrådirektör		A 28
1 byrådirektör		A 26
2 förste byråingenjörer		A 26
1 byråinspektör		A 24
1 byråinspektör för mejeriärenden		A 24
1 förste byråsekreterare		A 24
1 kamrerare		A 24
1 statskonsulent i får- och getskötsel		A 24
1 statskonsulent i svinskötsel		A 24
2 byråingenjörer		A 21
2 byråsekreterare		A 21
3 kansliskrivare		A 11
1 kassör		A 11
1 förste expeditionsvakt		A 7
4 kanslibiträden		A 7
2 expeditionsvakter		A 5
4 kontorsbiträden		A 4
1 skrivbiträde		A 2

Anm. Befattningen såsom byråinspektör för mejeriärenden skall hållas obesatt, så länge en å övergångsstat uppförd statskonsulent i mejerihushållning kvarstår i tjänst.

Tjänstemän å övergångsstat.

1 statskonsulent i boskapsskötsel	A 24
1 statskonsulent i mejerihushållning	A 24

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 byrådirektör för husdjursärenden	Eo 28
1 byrådirektör	Eo 26
1 förste byråsekreterare	Eo 24
1 byråagronom	Eo 21
1 byråsekreterare	Eo 21
2 mejeriinspektörer	Eo 21;

2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 289 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 13 400
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	» 3 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 162 700
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 65 900
6. Kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	» 4 900
7. Provisoriskt lönetillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	» 2 700

Summa kronor 543 000;

3) till *Lantbruksstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 543 000.

[4.] **2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 82 700 kronor, därav 8 000 kronor — motsvarande å stuteribyrån belöpande kostnader — att utgå av totalisatormedel. Kungl. Maj:t har den 1 juni 1945 fastställt omkostnadsstat för lantbruksstyrelsen (statsliggaren s. 715).

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med ett till 94 900 kronor förhöjt belopp, därav 8 000 kronor, avseende styrelsens stuteribyrå, att utgå av totalisatormedel. Beträffande anslagsberäkningen har lantbruksstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen vill framhålla, att styrelsens omkostnadsanslag varit mycket knappt beräknat under senare år. Några ökade omkostnader ha för budgetåret 1945/46 icke beräknats för de från och med den 1 juli 1945 nyinrättade tre arvodesbefattningarna som förste byråsekreterare och som kontorsbiträden. Då styrelsen föreslagit återbesättning av en byrådirektörstjänst och inrättande av ytterligare två nya befattningar, är det sålunda sex nya befattningar, som för budgetåret 1946/47 föranleda ökade omkostnader av olika slag. Utgiftsposten sjukvård m. m. föreslås med hänsyn till personalökningen och till medelsåtgången höjd med 1 000 kronor till 4 000 kronor. Under posten reseersättningar har räknats med ett från 35 000 till 38 200 kronor ökat medelsbehov. Uppräkningen är föranledd av den effektivisering av styrelsens tillsyn över hushållningssällskapen, som avses komma till stånd i samband med omorganisationen av sällskapen och deras verksamhet. För

övrige expenser torde böra beräknas 40 350 kronor eller 5 500 kronor mer än för budgetåret 1945/46. Av sistnämnda belopp hänföra sig 4 600 kronor till ökade kostnader i anledning av personalförstärkningen samt 900 kronor till högre städningskostnader på grund av nytt kollektivavtal med städningspersonalen. För inköp av arbetsmaskiner, möbler och andra inventarier åt de i samband med omorganisationen av hushållningssällskapen föreslagna tre nya befattningarna har under en särskild anslagspost upptagits 2 500 kronor. Övriga utgiftsposter liksom de särskilda uppbördsmedlen beräknas till oförändrade belopp.

I remissutlåtande den 15 oktober 1945 har *statskontoret* funnit lantbruksstyrelsens förslag icke föranleda annan erinran från statskontorets sida, än att enligt ämbetsverkets mening engångskostnaderna för inköp av möbler och andra kontorsinventarier borde bestridas från posten övriga expenser.

Departementis-
chefen.

Med hänsyn till att personalen å kulturtekniska byrån utökats och avlöningarna till städningspersonalen höjts vill jag icke motsätta mig att posten övriga expenser uppräknas med 5 000 kronor till 39 850 kronor. I övrigt anser jag mig för närvarande icke kunna förorda någon förhöjning av förevarande anslag.

Till omkostnader vid lantbruksstyrelsen skulle följaktligen för nästa budgetår behöva anvisas ett anslag av $(82\,700 + 5\,000 =)$ 87 700 kronor, av vilket belopp 8 000 kronor, avseende styrelsens stuteribyrå, böra utgå av totalisatormedel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 87 700.

[5.] **3. Lantbruksingenjörsorganisationen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 1 097 700 kronor. Kungl. Maj:t har den 25 maj 1945 för lantbruksingenjörsorganisationen fastställt dels personalförteckning (statsliggaren s. 716), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	646 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	332 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	119 100

Summa kronor 1 097 700.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett med 23 300 kronor till 1 121 000 kronor förhöjt avlöningsanslag. Av det äskade beloppet, 1 121 000 kronor, avse 639 800 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 362 100 kronor avlöningar till icke-ordinarie personal samt 119 100 kronor rörligt tillägg. Ordinarieposten har minskats med 6 700 kronor till följd av nedskrivning med en tiondel av

ett i denna post ingående, för innevarande budgetår till 67 400 kronor beräknat belopp till övergångsersättningar åt vissa lantbruksingenjörer. Højningen av icke-ordinarieposten med 30 000 kronor har föranletts av ökat medelsbehov för avlönande av tekniska biträden.

Jag torde få erinra därom, att Kungl. Maj:t i anledning av en den 5 september 1945 dagtecknad framställning från lantbruksstyrelsen den 23 november 1945 medgivit, att från och med den 1 december 1945 tidigare gällande avlöningsvillkor — enligt vilka begynnelselönen utgjorde 300 kronor i månaden, vilket arvode finge höjas efter tre år till 350 kronor, efter ytterligare tre år till 400 kronor och efter ännu tre år till 450 kronor, allt för månad — skulle så ändras, att arvodet efter första anställningsåret höjdes till 400 kronor för månad och efter ytterligare tre år till 450 kronor. Såsom skäl för framställningen åberopades, att avlöningsvillkoren visat sig icke vara tillräckligt förmånliga för att under nu rådande förhållanden möjliggöra anställande av erforderligt antal biträden.

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att arvodenä även under nästa budgetår finge utgå i enlighet med de förmånligare grunderna. Med ett beräknat personalbehov av 30 tekniska biträden skulle härav följa, att det för innevarande budgetår till avlönande av tekniska biträden beräknade beloppet, 117 000 kronor, borde höjas till 147 000 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 1 oktober 1945 yttrat, att ämbetsverket hade svårt att föreställa sig att på den korta tid som förflutit, sedan lantbruksingenjörernas och deras tjänstebiträdens anställnings- och avlöningsförhållanden reglerades, sådan erfarenhet kunde ha vunnits, att tillräckliga skäl föreläge för en ändring av de för de tekniska biträdena meddelade avlöningsbestämmelserna, varför ämbetsverket avstyrkte bifall till styrelsens framställning i denna del.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 19 september 1945 över styrelsens framställning uttalat, att enligt nämndens mening de tekniska biträdenas anställningsförhållanden borde lösas så, att en befordringsgång tillskapades, varvid efter viss tids anställning mot arvode, förslagsvis under ett år, antagning till extra tjänsteman i lämplig lönegrad skulle kunna äga rum och efter skälig prövotid därefter befordran till extra ordinarie i viss utsträckning regelmässigt skulle kunna påräknas. Därest emellertid det nuvarande systemet med arvodesanställning ansåges böra bibehållas, hade lönenämnden icke något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla, att fråga uppkommit om rätt för tekniskt biträde hos lantbruksingenjör eller lantmätare att såsom effektiv tjänstgöring för erhållande av avlöningsförbättring i form av statliga åldersstillägg tillgodoräkna tid, varunder sådant biträde fullgjort honom i egenskap av beställningshavare i reserven eller å reservstat åliggande militär tjänstgöring. I anledning av härom av *Sveriges allmänna lantbruks-tjänstemannaförbund* och *Svenska reservunderofficersförbundet* den 2 respektive 14 februari 1945 gjorda framställningar ha *statskontoret*, *lantmäteri-*

styrelsen och *allmänna lönenämnden* i infordrade utlåtanden förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till framställningarna, därvid allmänna lönenämnden framhållit, att det ifrågasatta medgivandet syntes böra erhålla retroaktiv verkan från och med den 1 september 1939 och för tekniska biträden vid lantbruksingenjörsorganisationen gälla i vad avsåge tjänstgöringstid före den 1 juli 1945, från och med vilken dag dessa biträdens avlöningar i sin helhet utginge av statsmedel.

*Departements-
chefen.*

Jag har intet att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål. Under förevarande anslag synes alltså erfordras en medelsanvisning av (639 800 + 362 100 + 119 100 =) 1 121 000 kronor, vilket i förhållande till anvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning av 23 300 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om anställningsvillkoren för tekniska biträden hos lantbruksingenjörerna. Härjämte synes böra medgivas rätt för dessa biträden ävensom för de tekniska biträdena hos lantmätarna att för avlöningsförbättring tillgodoräkna militär tjänstgöring i anslutning till vad allmänna lönenämnden förordat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksingenjörsorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	639 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	362 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	119 100
Summa kronor		1 121 000;

- 2) till *Lantbruksingenjörsorganisationen*: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 121 000.

[6.] **4. Lantbruksingenjörsorganisationen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 573 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 25 maj 1945 fastställt omkostnadsstat för lantbruksingenjörsorganisationen (statsliggaren s. 717).

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 444 000 kronor.

Därvid har posten sjukvård m. m. uppräknats med 1 000 kronor till 4 000 kronor, vilket skett med beaktande av medelsåtgången under budgetåret 1944/45 samt med hänsyn till den år 1945 beslutade personalökningen. På grund av att personalens resor förväntas öka, bland annat för kontroll av underhållet av statsunderstödda torrlägningsföretag, har posten reseersättningar höjts med 50 000 kronor till 350 000 kronor. Posten expenser har föreslagits uppförd med oförändrat belopp, 90 000 kronor, medan posten kontorsinventarier m. m., avseende vissa engångskostnader å tillhoppa 180 000 kronor, ansetts böra utgå.

Enligt min mening torde ytterligare erfarenhet rörande belastningen under ifrågavarande anslag böra avvaktas, innan höjningar företagas i de hänseenden lantbruksstyrelsen ifrågasatt. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (573 000 — 180 000 =) 393 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Lantbruksingenjörsorganisationen: Omkostnader*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 393 000.

[7.] **5. Fiskeriintendenten m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 99 600 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning för fiskeriintendenten (statsliggaren s. 718), dels ock den 4 maj 1945 följande avlöningsstat för fiskeriintendenten m. m.:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 69 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 16 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 2 000
4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	» 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 11 000

Summa kronor 99 600.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att avlöningsanslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 99 500 kronor. Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslås med hänsyn till löneklassförändringar ökad med 400 kronor till 70 100 kronor. Posten särskilda löneförmåner å *förslagsvis* 500 kronor, vilken post avser krigsriskersättning till befattningshavare vid fiskeriadministrationen under den tid de tjänstgöra ombord å fartyg för fiskeriundersökningar, föreslås skola utgå. Övriga anslagsposter ha av *lantbruksstyrelsen* upptagits med oförändrade belopp.

*Departements-
chefen.* Då jag icke har något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna följande avlöningsstat för fiskeriintendenter m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 70 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 16 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 2 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 11 000
Summa kronor 99 500;	

2) till *Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 99 500.

[8.] **6. Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 30 500 kronor, varav 100 kronor disponeras för sjukvård m. m., 25 900 kronor för reseersättningar och 4 500 kronor för expenser.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett anslag av 34 000 kronor för nästa budgetår. Härvid har posten reseersättningar beräknats skola höjas med 3 500 kronor till 29 400 kronor. Højningen har motiverats dels med att posten — främst med hänsyn till fiskeristipendiaternas numera nästan oavbrutna tjänstgöring — visat sig otillräcklig, dels ock med att från och med innevarande budgetår en extra fiskeristipendiatbefattning inrättats utan att posten i samband därmed höjts.

*Departements-
chefen.* Förevarande omkostnadsanslag synes även för nästa budgetår böra uppföras med 30 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 30 500.

[9.] **7. Lantbruksattachéer: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 71 400 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 26 april 1940 personalförteckning för lantbruksattachéerna (statsliggaren s. 719), dels ock den 27 april 1945 följande avlöningsstat för attachéerna:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t kronor 45 500

2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..... » 22 600

3. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 3 300

Summa kronor 71 400.

I skrivelse den 25 september 1945 ha *hushållningssällskapens ombud* hemställt om inrättande av en befattning som lantbruksattaché i Moskva.

Lantbruksattachén i London har i skrivelse den 2 oktober 1945 gjort framställning om ett årligt extra hyresbidrag av 7 000 kronor att utgå från den 1 januari 1946 eller den senare tidpunkt, då han komme att avflytta från sin nuvarande tjänstebostad. Till stöd för framställningen har anförts bland annat följande.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t ha utrikesförvaltningens tjänstemän, som hyra egen bostad i London, tillerkänts hyresbidrag ungefärligen motsvarande det belopp, varmed vederbörande tjänstemans kostnader för bostad överskrida $\frac{1}{4}$ av hans sammanlagda löneförmåner. Tillika har Kungl. Maj:t medgivit, att till försvarsattachéerna vid beskickningen i London linge utgå särskilda hyresbidrag, vilka beräknats enligt samma grunder. Lantbruksattachén i London har sedan augusti 1941 åtnjutit förmånen av fri tjänstebostad, men detta förhållande kunde förväntas upphöra från den 1 januari 1946. Hyrorna i London ha efter krigets slut stigit synnerligen starkt. Hyran, inklusive värmekostnader m. m., för en bostad om 3—4 rum jämte bostad för en tjänare samt kök, har beräknats uppgå till 850 pund, eller omkring 14 450 kronor i svenskt mynt. Lantbruksattachén har under år 1944 åtnjutit löneförmåner å tillhopa 29 607 kronor. Bostadskostnaderna skulle alltså med 7 050 kronor överstiga $\frac{1}{4}$ av löneförmånerna. På grund av det anförda hemställes, att ett belopp av 7 000 kronor beräknas såsom årligt hyresbidrag åt lantbruksattachén i London, att utgå från den tidpunkt då han avflyttat från sin nuvarande tjänstebostad.

För närvarande finnas två lantbruksattachéer, av vilka den ene med ett *Departementschefen.* verksamhetsområde omfattande Tyskland och Schweiz numera är stationerad i Bern, under det att den andre, vilken såsom sitt verksamhetsområde har Storbritannien, Irland och Holland, är stationerad i London. Därjämte finnes en jordbruksrepresentant i Amerika. Med hänsyn till de förändringar som inträtt i det internationella läget i Europa efter kriget, vilka förändringar givetvis även påverkat jordbruksförhållandena, synas vissa omregleringar i lantbruksattachéernas verksamhetsområden och stationeringsorter vara påkallade, främst för den i Bern stationerade lantbruksattachén. Läget har emellertid ännu icke vunnit den stabilitet, att det med full säkerhet kan fastslås vilken omfattning, som lämpligen bör givas åt verksamhetsområdena. Det torde därför vara ändamålsenligt, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att framdeles under beaktande av utvecklingen meddela närmare bestämmelser i förberörda hänseenden. Härvid kunna emellertid medel komma att erfordras för ett högre ortstillägg än det som för närvarande utgår till sistnämnde befattningshavare, varjämte även utomeuropeiskt tillägg kan

ifrågakomma. På grund härav torde för dessa ändamål böra för nästa budgetår beräknas 8 000 kronor.

Vad angår framställningen om särskilt hyresbidrag åt lantbruksattachén i London finner jag mig kunna förorda, att för denne tills vidare — från den tidpunkt då han frånträder sin hyresfria bostad — beräknas särskilt hyresbidrag enligt samma grunder, som för närvarande tillämpas i fråga om utrikesförvaltningens tjänstemän. Härför torde under förevarande anslag böra upptagas förslagsvis 7 000 kronor.

Anslaget skulle sålunda med beaktande av vad jag i det föregående tillstyrkt böra för nästa budgetår höjas med $(8\,000 + 7\,000 =)$ 15 000 kronor till 86 400 kronor. Sagda belopp å 15 000 kronor torde böra inräknas under arvodesposten, vilken post i samband därmed bör upptagas förslagsvis.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksattachéer, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 60 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 22 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 300

Summa kronor 86 400;

- 2) till *Lantbruksattachéer*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 86 400.

[10.] **8. Lantbruksattachéer: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 23 100 kronor. Kungl. Maj:t har den 27 april 1945 fastställt omkostnadsstat för lantbruksattachéerna (statsliggaren s. 721).

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad jag under nästföregående punkt anført rörande förändringar i lantbruksattachéernas verksamhetsområden torde en viss höjning böra beräknas för ökade utgifter för attachéernas resor och expenser. Förevarande anslag synes sålunda lämpligen böra uppräknas till 30 000 kronor eller med 6 900 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat rörande anslaget användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till *Lantbruksattachéer*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 000.

C. Lantbruksakademien m. m.

[11.] 1. **Lantbruksakademien: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 16 800 kronor. Kungl. Maj:t har för lantbruksakademien fastställt dels den 24 april 1942 personalförteckning (statsliggaren s. 721), dels ock den 1 juni 1945 följande

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	11 200
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	9 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
Summa kronor		23 300

Särskilda uppbördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	kronor	6 500
Nettoutgift kronor		16 800.

Lantbruksakademien har i skrivelse den 30 augusti 1945 hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 17 000 kronor. En sedan år 1931 vakanthållen befattning i lönegrad A 22 som kamrerare och notarie hos akademien föreslås skola återbesättas, varvid motsvarande extra ordinarie tjänst skulle utgå ur personalförteckningen. Detta skulle medföra en höjning av ordinarieposten med 9 000 kronor, medan icke-ordinarieposten skulle försvinna. På grund av en löneklassuppflyttning föreslås ordinarieposten höjd med ytterligare 300 kronor. Till stöd för sin framställning om återbesättande av kamrerar- och notariebefattningen har akademien anført i huvudsak följande.

Vakantsättandet av befattningen år 1931 motiverades med att den då förestående omorganisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område kunde väntas medföra en ändring i befattningshavarens åligganden. Befattningen uppehölls på vakansförordnande fram till den 1 juli 1942, då en extra ordinarie tjänst i motsvarande lönegrad inrättades för att innehavaren av förordnandet skulle beredas pensionsrätt. Försöksverksamheten på jordbruksområdet har sedan år 1931 omorganiserats. För akademiens kamrerare har detta medfört, att hans uppdrag som redogörare hos förutvarande centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet bortfallit och motsvarande uppdrag hos statens växtskyddsanstalt tillkommit. Sistnämnda anordning har av såväl växtskyddsanstalten som akademien alltid betraktats som ett provisorium. Akademien har därför hittills ej velat föreslå, att den ordinarie befattningen skulle återbesättas. Sedan den 1 juli 1945 är emellertid jordbrukets forskningsråd anslutet till akademien, varvid akademiens kamrerare fått nya uppgifter. Akademien förutsätter, att kamreraren i samband härmed kommer att befrias från uppdraget att vara redogörare hos växtskyddsanstalten. Därmed bliva kamrerarens åligganden klart bestämda, och motivet för fortsatt vakanthållande av tjänsten bortfaller. Akademien vill även framhålla, att både de kamerala ärendena och notariegöromålen inom akademien avsevärt vuxit sedan år 1931.

Statskontoret har i remissutlåtande den 10 september 1945 förklarat, att ämbetsverket icke ville framställa någon erinran mot att den ordinarie kamrerartjänsten återbesattes under förutsättning att motsvarande extra ordinarie befattning indroges.

Även *allmänna lönenämnden* har i avgivet remissutlåtande givit uttryck åt i huvudsak samma uppfattning.

Departements-
chefen.

I likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden vill icke heller jag motsätta mig, att den ordinarie befattningen som kamrerare och notarie hos lantbruksakademien återbesättes. Härvid bör motsvarande extra ordinarie befattning utgå ur personalförteckningen. Mot akademiens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) besluta, att den i lönegrad Eo 22 uppförda befattningen som kamrerare och notarie skall från och med den 1 juli 1946 utgå ur personalförteckningen för lantbruksakademien;

2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksakademien, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 20 500
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 000
Summa kronor 23 500	

Särskilda uppbördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	kronor 6 500
Nettoutgift kronor 17 000;	

3) till *Lantbruksakademien*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 17 000.

[12.] **2. Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.** För detta ändamål har för innevarande budgetår uppförts ett i förhållande till nästföregående budgetår med 4 000 kronor förhöjt anslag av 12 000 kronor. Beträffande anslagets användning hänvisas till statsliggaren s. 722.

I två särskilda skrivelser den 30 augusti 1945 har *lantbruksakademien* dels hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett oförändrat anslag av 12 000 kronor till bidrag till akademiens museum, bibliotek m. m., dels ock upprepat en i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjord framställning om anvisande av ett reservationsanslag å 10 000 kronor till komplettering av bib-

liotekets samlingar. Beträffande beräkningen av sistnämnda medelsbehov har akademien anfört i huvudsak följande.

För att fylla de luckor i bibliotekets samlingar, särskilt tidskriftsserier, som uppstått till följd av avspärrningen under kriget, anser akademien ett belopp av 8 000 kronor vara erforderligt. Sedan jordbrukets forskningsråd, som skall handlägga bland annat frågor rörande lagringsforskning, anslutits till akademien, finner akademien det vidare nödvändigt, att bibliotekets litteratur inom livsmedelsforskningen kompletteras. Då härför och för fyllandet av vissa luckor i litteraturen inom skogsekonomin beräknas åtgå 2 000 kronor, utgör det sammanlagda medelsbehovet för komplettering av biblioteket 10 000 kronor. Akademien har icke ansett sig kunna täcka detta behov utan att i motsvarande grad minska sitt kapital. I detta sammanhang torde få omnämnas, att akademien för räkenskapsåret 1944/45 fått vidkännas ett budgetunderskott å över 14 000 kronor och att i staten för innevarande budgetår beräknats ett underskott å 6 000 kronor.

I remissutlåtande den 10 september 1945 har *statskontoret* förklarat, att det undandrog sig dess säkra bedömande, huruvida det finansiella läget kunde anses medgiva ökad medelsanvisning för komplettering av bibliotekets samlingar, då ett tillmötesgående av denna framställning torde medföra motsvarade anslagshöjningar inom andra statsinstitutioner.

Med hänsyn till vad lantbruksakademien anfört rörande behovet av en komplettering av bibliotekets samlingar finner jag mig kunna tillstyrka, att medel härtill i viss utsträckning anvisas för nästa budgetår. Emellertid anser jag icke, att ett särskilt reservationsanslag behöver upptagas för detta ändamål, utan förordar, att lantbruksakademiens anslag till museum, bibliotek m. m. för nästa budgetår uppräknas från 12 000 till 17 000 kronor. Av anslaget torde 5 000 kronor få avses för bestridande av kostnader för komplettering av bibliotekets samlingar. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 17 000.

[13.] **3. Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m.** Enligt beslut av 1945 års riksdag (prop. nr 62; r. skr. nr 267) har från och med innevarande budgetår inrättats ett jordbrukets forskningsråd. I gällande riksstat är till Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m. uppfört ett anslag av 37 500 kronor. Kungl. Maj:t har den 1 juni 1945 meddelat bestämmelser angående anslaget användning (statsliggaren s. 723). Genom beslut den 15 november 1945 har Kungl. Maj:t medgivit, att av det enligt nämnda bestämmelser till arvode åt sekreterare för ärenden rörande lagringsforskning upptagna beloppet å högst 5 000 kronor finge under budget-

året 1945/46 disponeras högst 3 000 kronor till förhöjning av det i samma bestämmelser angivna arvudet åt assistent samt högst 2 000 kronor till arvode åt expert för handläggning av ärenden rörande lagringsforskning.

I skrivelse den 30 augusti 1945 har *lantbruksakademien* efter samråd med forskningsrådet hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag av 34 500 kronor till bidrag till kostnaderna för rådet. Det med 3 000 kronor minskade medelsbehovet sammanhänger med att engångskostnader å detta belopp för anskaffande av inventarier m. m. beräknats bortfalla.

Departements-
chefen.

I enlighet med vad *lantbruksakademien* föreslagit torde för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår böra anvisas ett anslag av 34 500 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela närmare föreskrifter rörande dispositionen av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 34 500.*

[14.] **4. Främjande av forskning på jordbrukets område m. m., reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål har 1945 års riksdag (prop. nr 62; r. skr. nr 267) för budgetåret 1945/46 anvisat ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Anslaget disponeras av jordbrukets forskningsråd för främjande av forskning på jordbrukets och angränsande områden samt lagringsforskning.

I skrivelse den 28 augusti 1945 har *jordbrukets forskningsråd* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 200 000 kronor för detta ändamål. Forskningsrådet har i skrivelsen erinrat att i de utredningar, som legat till grund för forskningsrådets inrättande, föreslagits, att två särskilda anslag å 100 000 kronor vardera skulle anvisas, det ena för främjande av forskning på jordbrukets och angränsande områden och det andra till bestridande av kostnaderna för lagringsforskning. I skrivelse den 22 oktober 1945 har forskningsrådet därefter såsom motivering till den tidigare framställningen anfört exempel på ett flertal aktuella forskningsuppgifter berörande jordbruksnäringen och i anslutning härtill uttalat, att ett årligt anslag av 200 000 kronor vore mycket ringa i förhållande till de behov, anslaget avsåge att täcka.

Statskontoret har i remissutlåtande den 10 september 1945 förklarat sig anse, att de skäl, som föranlett statsmakterna att för innevarande budgetår begränsa anslaget till 100 000 kronor, alltjämt föreläge.

I remissyttranden den 19 och 31 oktober 1945 har *lantbruksstyrelsen* tillstyrkt forskningsrådets framställning. Styrelsen har därvid framhållit, att det syntes erbjuda stora svårigheter att närmare uppskatta storleken av de belopp, som kunde beräknas bli erforderliga för ifrågavarande forskningsuppgifter, men att styrelsen funne det angeläget, att forskningsrådet till sitt förfogande hade tillräckliga medel att verksamt understödja forskningen.

Det är uppenbarligen ett allmänt intresse av största betydelse, att forsk- *Departements-*
ningen på jordbrukets område erhåller ett stöd som gör det möjligt för den- *chefen.*
samma att bidra till näringens vidare utveckling och framåtskridande. Icke minst gäller detta med hänsyn till nödvändigheten av att även genom forskningen bidra till den rationalisering av jordbruket i vårt land som måste komma till stånd. Det torde vara att förvänta, att på denna väg avsevärda förbättringar kunna vinnas i jordbrukets produktions- och arbetsbetingelser. I betraktande härav och då såsom forskningsrådet framhållit det även avsetts att genom detta anslag stödja lagringsforskningen, vill jag tillstyrka, att för nästa budgetår under förevarande anslag anvisas ett med 100 000 kronor förhöjt anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av forskning på jordbrukets område*
m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 200 000.

[15.] **5. Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 180 100 kronor. Kungl. Maj:t har den 4 maj 1945 fastställt dels personalförteckning för statens växtskyddsanstalt (statsliggaren s. 723), dels ock följande avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	38 300
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	1 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	119 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	21 400

Summa kronor 180 100.

I skrivelse den 22 augusti 1945 har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 222 600 kronor. Av detta belopp avse 46 300 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 149 300 kronor avlöningar till icke-ordinarie personal samt 27 000 kronor rörligt tillägg. Ordinarieposten har sålunda upptagits med ett 8 000 kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Ökningen sammanhänger med att styrelsen föreslagit uppflyttning av en avdelningsföreståndarbefattning från lönegrad A 28 till lönegrad A 30, inrättande av en ordinarie kansliskrivarbefattning i lönegrad A 11 samt återbesättande av en vakant kontorsbiträdesbefattning i lönegrad A 4. Icke-ordinarieposten har höjts med 29 900 kronor. Höjningen beror huvudsakligen på följande av anstaltsstyrelsen framlagda förslag. Å anstaltens stat ha uppförts vissa befattningar vid en föreslagen ny filial i Östergötland, till vilket förslag jag senare återkommer. Därjämte ha en assistent, två kontorsbiträden och fem laboratoriebiträden, vilkas avlöningar hittills utgått från anslaget till bekämpande av växtsjukdomar, föreslagits skola från och med nästa budgetår avlönas från

anstaltens avlöningsanslag. Styrelsen har vidare gjort framställning om utbyte av en assistentbefattning i lönegrad Eo 18 mot en laboratorstjänst i lönegrad Eo 24. Å andra sidan har förslaget om återbesättande av en ordinarie kontorsbiträdestjänst föranlett en minskning av medelsbehovet under icke-ordinarieposten motsvarande avlöningen till ett extra kontorsbiträde. Arvodesposten har ansetts kunna utgå, därest förslaget om uppflyttning av en föreståndarbefattning i A 30 komme att bifallas. Med hänsyn till de ifrågasatta ökningarna under ordinarie- och icke-ordinarieposterna har posten rörligt tillägg uppräknats med 5 600 kronor.

Beträffande motiveringen för styrelsens förslag i fråga om de ordinarie tjänsterna samt utbytet av en assistentbefattning mot en laboratorsbefattning må här nämnas följande.

Anstaltsstyrelsen har erinrat om de förslag till ändringar i anstaltens organisation, som styrelsen framlagt i utlåtande den 14 februari 1940 över ett den 21 december 1939 framlagt betänkande rörande anstaltens organisation. Styrelsen förordade i nämnda yttrande, att botaniska och zoologiska avdelningarna skulle bibehållas i huvudsak oförändrade, medan upplysnings- och kontrollavdelningen skulle upphöra såsom självständig avdelning, varvid den av avdelningen bedrivna verksamheten liksom även bekämpningsmedelskontrollen skulle direkt underställas anstaltens chef. För denne föreslogs en lönegradsplacering i A 30. Styrelsen, som ånyo framförde förslaget i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45, har nu förnyat sin framställning i ämnet och har därvid hänvisat till att föreståndarna för statens centrala frökontrollanstalt och statens lantbrukskemiska kontrollanstalt vore placerade i lönegrad A 30. I detta sammanhang har styrelsen framhållit önskvärldheten av att anstaltens chef erhöle titeln professor. Styrelsen har påpekat, att professors titel tillerkänts föreståndarna för alla jämförbara statliga anstalter, däribland de båda nyssnämnda kontrollanstalterna.

Under erinran att hos Kungl. Maj:t gjorts framställning om att lantbruksakademiens kamrerare och notarie, vilken hittills tjänstgjort såsom anstaltens redogörare, skulle erhålla befrielse från detta uppdrag, har styrelsen uttalat, att det vore nödvändigt att, om denna framställning bifölles, en kansliskrivarbefattning inrättades, vars innehavare kunde handhava anstaltens kamerala göromål.

Styrelsen har vidare funnit ett synnerligen starkt behov föreligga av återbesättande av den i personalförteckningen upptagna befattningen som kontorsbiträde i lönegrad A 4, vilken befattning sedan år 1939 hållits vakant. Enligt styrelsens mening vore det icke möjligt att erhålla en för alla till befattningen hörande uppgifter kompetent arbetskraft för en lön i lönegrad Ex 4. Bland ifrågavarande uppgifter märktes fortlöpande tillsyn över anstaltens bibliotek och skötseln av den därmed förbundna till stor del på främmande språk förda korrespondensen.

Styrelsen har erinrat om att 1939 års utredningsman förordat inrättande av laboratorstjänster vid de båda forskningsavdelningarna. För dessa befattningar hade utredningsmannen föreslagit en placering i lönegrad Eo 24. Utredningsmannen hade utgått från att vid inrättande av laboratorsbefattningarna förste assistentbefattningarna å avdelningarna skulle indragas. Styrelsen har ansett, att laboratorstjänster snarast möjligt borde inrättas vid forskningsavdelningarna, men har funnit, att detta icke borde ske på bekostnad av förste assistentbefattningarna. För nästa budgetår har styrelsen emellertid begränsat sig till att föreslå inrättande av en laboratorstjänst vid den bota-

niska avdelningen, där förhållandena starkt motiverade en sådan befattning. Samtidigt har föreslagits, att en assistentbefattning vid avdelningen skulle indragas.

Anstaltsstyrelsen har beträffande frågan om inrättandet av filialer i olika delar av landet anfört i huvudsak följande.

För att en institution med växtskyddsanstaltens uppgifter skall kunna tillfredsställande fylla sitt ändamål måste den givetvis uppehålla en intim kontakt med jordbruket och trädgårdsodlingen i rikets alla delar. Styrelsen har tyvärr ofta måst konstatera, att anstalten icke i tillräcklig omfattning erhölet de informationer rörande bekämpandet av växtsjukdomar och skadedjur som erfordrades för möjliggörande av effektiva skyddsåtgärder. Den jordbrukande allmänhetens kännedom om möjligheten att erhålla hjälp från växtskyddsanstalten är, särskilt i mera avlägsna bygder, alltför ringa. På grund av de stora avstånden är det också uteslutet, att anstaltens tjänstemän i tillräcklig omfattning skola kunna besöka de olika områdena för att insamla erfarenheter och meddela upplysningar. Styrelsen vill framhålla, att de regionala olikheterna med avseende på såväl grödornas beskaffenhet som odlingsbetingelserna och de förekommande skadegörarna m. m. äro synnerligen stora och att varje region har sina speciella problem, som måste lösas på platsen. Det har därför blivit allt tydligare, att växtskyddsanstalten är i oundgängligt behov av filialer i olika delar av landet som centraler för såväl forsknings- och försöksverksamheten som upplysningsverksamheten. Från jordbrukarnas sida ha yrkanden om en sådan utveckling framförts med styrka på ett flertal håll. Anstaltens hittills enda med statsmedel bedrivna filial, nämligen den i Alnarp, inrättades sålunda efter upprepade framställningar av Malmöhus läns hushållningssällskap. Anstalten har enligt Kungl. Maj:ts medgivande mottagit medel från enskilda för uppehållande av driften under tre år vid en filialstation i Linköping. Dessa medel ha beräknats räcka till slutet av budgetåret 1945/46 eller något längre. Skaraborgs läns hushållningssällskap har hos växtskyddsanstaltens styrelse hemställt, att styrelsen bland annat måtte utverka statsbidrag för år 1946 till en växtskyddsfilial i Skara. Erfarenheterna från de båda i verksamhet varande filialerna ha till fullo bekräftat, att denna form av verksamhet är av mycket stor betydelse för främjande av växtskyddsforskningen. Styrelsen vill därför i princip uttala sig för ett successivt utbyggande av filialsystemet, varvid förutom Östergötlands och Skaraborgs län samt Norrland exempelvis sydöstra Sverige bör komma i fråga. Emellertid föreslås nu endast ett omedelbart inrättande av en med statsmedel bekostad filial i Östergötland. Det skulle enligt styrelsens mening vara en mycket stor förlust, om den huvudsakligen med enskilda medel drivna filialen i Östergötland skulle nödgas upphöra. Denna filial bör emellertid åtminstone tills vidare erhålla ett jämförelsevis blygsamt omfång med endast en på växtskyddsområdet speciellt utbildad tjänsteman samt ett laboratoriebiträde för laboratoriearbeten och skrivgöromål. Dessa befattningshavare böra placeras i lönegrad Eo 21 respektive Ex 4. Vad angår den av Skaraborgs läns hushållningssällskap föreslagna filialen i Skara finner styrelsen det lämpligt, att med inrättandet av denna får anstå tills något års erfarenhet vunnits av växtskyddsverksamheten på platsen och tillräckligt erfaren personal hunnit utbildas. Styrelsen förordar därför, att ett statsbidrag för uppehållande av växtpatologisk verksamhet i Skaraborgs län under de närmaste åren tilldelas växtskyddsanstalten under förutsättning, att ett minst lika stort belopp tillskjutes av sammanslutningar eller enskilda inom länet. Styrelsen har utgått ifrån att medel för detta ändamål skulle kunna beviljas från anslaget

till bekämpande av växtsjukdomar. För Norrlands del är enligt styrelsens mening behovet av en växtskyddsfilial mycket stort, men styrelsen finner resultaten av norrlandskommitténs arbete böra avvaktas, innan förslag om en sådan filial framlägges.

Anstaltsstyrelsen vill slutligen framhålla, att de nu tillgängliga arbetskrafterna vid anstaltens filial i Alnarp icke äro tillräckliga för lösande av de viktigaste arbetsuppgifterna. Särskilt stora krav ställer bekämpandet av blodlusen, för vilket ändamål medel anvisats från anslaget till bekämpande av växtsjukdomar. En del av dessa medel är avsedd för avlöning åt en särskilt anställd assistent, som närmast under filialens föreståndare leder forskningen och bekämpningsarbetena rörande blodlusen. Även andra frågor kunna ställa berättigade anspråk på att lösas och styrelsen finner det synnerligen önskvärt, att en fast anställd tjänsteman avdelas för att helt ägna sig åt fruktodlingens växtskyddsfrågor. Styrelsen anser därför, att vid filialen i Alnarp bör för detta ändamål inrättas en assistentbefattning i lönegrad Eo 18. I så fall skulle uppkomma en minskning av medelsbehovet under anslaget till bekämpande av växtsjukdomar motsvarande ett assistentarvode av 6 000 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, dels att *Östergötlands läns hushållningssällskap* i skrivelse den 29 augusti 1945 hemställt, att från och med den 1 juli 1946 måtte i Linköping inrättas en filial till växtskyddsanstalten, dels ock att *hushållningssällskapens ombud* i skrivelse den 25 september 1945 gjort framställning angående utvidgning av växtskyddsanstaltens filialverksamhet m. m.

Över sistnämnda framställning har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* den 23 oktober 1945 avgivit utlåtande, varvid styrelsen huvudsakligen hänvisat till den plan för utbyggande av filialsystemet, som styrelsen framlagt i sina anslagsäskanden.

I skrivelse den 29 september 1945 har *lantbruksstyrelsen* avgivit utlåtande över växtskyddsanstaltens anslagsäskanden samt framställningen från Östergötlands läns hushållningssällskap. Lantbruksstyrelsen har därvid yttrat bland annat följande.

I likhet med styrelsen för statens växtskyddsanstalt anser lantbruksstyrelsen vissa sedan ett antal år aktuella frågor rörande anstaltens organisation nu böra bringas till sin lösning. De framlagda förslagen rörande förändringar av personalstaten vid huvudanstalten har lantbruksstyrelsen funnit sig i stort sett kunna biträda. Med hänsyn till att ytterligare erfarenhet torde böra vinnas rörande det i organisatoriskt hänseende lämpliga handhavandet av anstaltens sekreterar- och kamrerargöromål vill lantbruksstyrelsen dock förorda, att den föreslagna kansliskrivarbefattningen tills vidare icke uppföres på ordinarie stat utan upptages såsom extra ordinarie.

Vad styrelsen för växtskyddsanstalten anfört rörande behovet av filialer för anstaltens verksamhet kan lantbruksstyrelsen i huvudsak biträda. Lantbruksstyrelsen tillstyrker bifall till förslaget om inrättande av en filial i Linköping och förordar jämväl, att frågan om en filial i Skara tills vidare löses enligt de riktlinjer, som anstaltsstyrelsen ifrågasatt.

Statskontoret har i utlåtande den 26 september 1945 i fråga om växtskyddsanstaltens avlöningsanslag anfört i huvudsak följande.

Beträffande den föreslagna utvidgningen av anstaltens organisation får

statskontoret för sin del ifrågasätta möjligheten av att i nuvarande läge i någon större utsträckning tillgodose kraven på ökade anslag för sådana ändamål, som under de senare åren måst stå tillbaka för mera trängande utgiftsbehov.

I fråga om uppflyttning av föreståndarbefattningen från 28 till 30 lönegraden vill statskontoret hänvisa till att statskontoret i ett den 8 september 1943 avgivet utlåtande i ämnet förklarat sig icke kunna tillstyrka någon förändring i lönegradsplaceringen för den avdelningsföreståndare, som samtidigt skulle fungera som chef för anstalten. I och för sig synes icke vara något att invända mot att tjänsten placeras i 30 lönegraden.

Därest lantbruksakademiens kamrerare och notarie icke skulle komma att stå till förfogande för anstalten, finner statskontoret icke något att erinra mot att å anstaltschefens kansli inrättas en kansliskrivartjänst i lönegrad A 11. Statskontoret vill icke heller motsätta sig förslaget om återbesättande av en kontorsbiträdestjänst. Ämbetsverket har icke i och för sig något att invända mot att avlöningarna till vissa kontors- och tekniska biträden överflyttas från förslagsanslaget för bekämpande av växtsjukdomar till anstaltens avlöningsstat. Med inrättandet av en laboratorstjänst vid den botaniska forskningsavdelningen torde böra anstå tills vidare. Därast emellertid en dylik tjänst skulle inrättas, torde samtidigt befattningen som förste assistent vid avdelningen böra indragas.

I nuvarande läge kan statskontoret icke tillstyrka, att den föreslagna filialen i Linköping inrättas. Statskontoret vill erinra om att ett tidigare framlagt förslag om inrättande i Östergötland av en särskild observationsstation under växtskyddsanstalten icke ansetts kunna bifallas, innan frågan blivit närmare utredd. Någon särskild utredning har icke verkställts. Ett bifall till framställningen, mot vilket i och för sig icke något torde vara att erinra, synes enligt ämbetsverkets mening under sådana förhållanden icke få medföra, att statsverket ikläder sig förpliktelser att för framtiden upprätthålla driften vid filialstationen. Med inrättandet av en assistentbefattning vid filialen i Alnarp för fruktodlingens växtskyddsfrågor torde jämväl böra anstå.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 27 september 1945 anförut bland annat följande.

I fråga om den begärda uppflyttningen av en föreståndarbefattning får lönenämnden hänvisa till att nämnden i ett den 27 september 1943 i ämnet avgivet utlåtande framhållit, att om det ur organisatorisk synpunkt ansåges påkallat att en särskild chefsbefattning inrättades för statens växtskyddsanstalt någon erinran i och för sig icke syntes vara att göra mot den föreslagna löneställningen (A 30). Emellertid ifrågasatte lönenämnden, huruvida det ur praktisk synpunkt vore lämpligt att för ändamålet inrätta en fullmaktstjänst, varigenom möjligheterna att till chefsbefattningen förvärva den mest lämpade bleve mera begränsade. Lönenämnden uttalade härjämte, att det förefölle nämnden som om befattningen i stället borde inrättas som förordnandetjänst med lön enligt löneplan C (lönegrad 6).

I fråga om förslagen att för handhavande av de kamerala göromålen skulle inrättas en kansliskrivarbefattning i lönegrad A 11 och att en redan befintlig kontorsbiträdesbefattning skulle få återbesättas har lönenämnden erinrat om ett uttalande av nämnden i utlåtande den 12 januari 1940 över ett då framlagt betänkande med förslag angående ändrad organisation för statens växtskyddsanstalt. Lönenämnden förklarade i sagda utlåtande, att det enligt nämndens mening, med hänsyn till växtskyddsanstaltens storlek och de lämnade uppgifterna rörande räkenskapsväsendets omfattning, kunde vara

tillräckligt med en kontoristbefattning i lönegrad A 9. Lönenämnden ifrågasatte därvid, huruvida icke vid inrättandet av en heltidstjänst för de kamerala arbetsuppgifterna någon av de båda biträdestjänsterna borde kunna indragas. Enär omfattningen av anstaltens verksamhet icke synes ha undergått någon mera avsevärd förändring sedan lönenämnden gjorde detta uttalande, anser sig nämnden böra vidhålla vad däri anförts.

Beträffande förslaget att vissa hittills från anslaget till växtsjukdomars bekämpande avlönade kontors- och tekniska biträden skulle från och med nästa budgetår avlönas från anstaltens avlöningsanslag såsom extra tjänstemän i 4 lönegraden vill lönenämnden endast framhålla, att, därest behovet av tjänstemännen är av stadigvarande natur, de i sinom tid torde böra beredas extra ordinarie anställning.

*Departements-
chefen.*

För närvarande finner jag icke skäl förorda någon förändring i lönegrads-placeringen för den avdelningsföreståndare, som samtidigt fungerar som chef för växtskyddsanstalten. Liksom hittills torde alltså å anstaltens avlöningsstat böra beräknas ett särskilt arvode å 1 000 kronor för fullgörande av chefsgöromålen.

Med hänsyn till att arbetsbördan för lantbruksakademiens kamrerare och notarie efter tillkomsten av jordbrukets forskningsråd vuxit så, att han icke längre torde böra belastas med uppdraget att vara redogörare för växtskyddsanstalten, vill jag icke motsätta mig att en kansliskrivarbefattning i 11 lönegraden inrättas för anstaltens kamerala uppgifter. Liksom lantbruksstyrelsen anser jag emellertid, att befattningen i avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande behovet av personal för anstaltens sekreterar- och kamrerargöromål icke bör uppföras på ordinarie stat utan tills vidare inplaceras i lönegrad Eo 11. Av samma anledning torde med återbesättandet av den ordinarie kontorsbiträdestjänsten å anstaltens kansli böra anstå tills vidare.

Förslaget om inrättande av en laboratorsbefattning å botaniska avdelningen är jag icke beredd att nu tillstyrka. Däremot har jag intet att erinra mot att utgifterna för avlönande av två kontorsbiträden och fem tekniska biträden överflyttas från anslaget för bekämpande av växtsjukdomar till anstaltens avlöningsanslag.

Vad angår frågan om inrättande av filialer till växtskyddsanstalten finner jag detta spörsmål böra göras till föremål för mera ingående utredning. Därvid torde, förutom behovet av filialer, böra utredas, bland annat, arbetsfördelningen mellan anstalten och filialerna, de senares verksamhetsområden samt behovet av arbetskraft m. m. I avvaktan på resultatet av denna utredning torde Kungl. Maj:t böra äga att, därest så skulle befinnas ändamålsenligt, från anslaget till bekämpande av växtsjukdomar anvisa erforderligt statsbidrag till växtskyddsverksamhet i Linköping och Skara. Frågan om inrättande av en assistentbefattning vid anstaltens filial i Alnarp synes böra prövas först sedan resultatet av förenämnda utredning framlagts. I avbidan härpå torde såsom hittills medel till avlönande av en assistent böra utgå från förslagsanslaget till bekämpande av växtsjukdomar.

Anslagsposterna avlöningar till ordinarie tjänstemän och arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, torde böra uppföras med oförändrade belopp, 38 300 respek-

tive 1 000 kronor. Förslaget om inrättande av en kansliskrivarbefattning i lönegrad Eo 11 och om överförande å anstaltens stat av två kontorsbiträdes- och fem laboratoriebiträdesbefattningar, vilka befattningar därvid skulle placeras i lönegrad Ex 4, torde medföra en ökning av icke-ordinarieposten med (4 000 + 18 000 =) 22 000 kronor till 141 400 kronor. För rörligt tillägg torde slutligen böra beräknas (21 400 + 3 300 =) 24 700 kronor.

Anslaget till avlöningar vid statens växtskyddsanstalt skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med (38 300 + 1 000 + 141 400 + 24 700 =) 205 400 kronor eller ett 25 300 kronor högre belopp än för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	38 300
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	1 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	»	141 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	24 700
Summa kronor		205 400;

2) till *Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 205 400.

[16.] **6. Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 64 200 kronor. Kungl. Maj:t har den 4 maj 1945 fastställt omkostnadsstat för växtskyddsanstalten (statsliggaren s. 724).

I skrivelse den 22 augusti 1945 har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* hemställt om ett anslag av 81 100 kronor för nästa budgetår. Enligt styrelsens beräkningar skulle utgifterna i förhållande till löpande budgetår stiga med 16 900 kronor till 92 100 kronor, medan inkomsterna i form av särskilda uppbördsmedel skulle bibehållas vid oförändrat belopp av 11 000 kronor. Av sistnämnda belopp ha 8 000 kronor beräknats inflyta som inkomst av bekämpningsmedelskontrollen och 3 000 kronor som inkomst av försålda publikationer, produkter m. m. Dessa inkomster ha i gällande omkostnadsstat upptagits med 10 000 respektive 1 000 kronor. Beträffande styrelsens beräkning av de olika utgiftsposterna må anföras följande.

Posten reseersättningar har höjts med 4 400 kronor till 14 500 kronor. Højningen har huvudsakligen motiverats dels med att posten för budgetåret 1944/45 måst överskridas med 1 900 kronor, varjämte utgifter å 850 kronor, som skolat belasta nämnda budgetår, bestritts från anslaget för löpande budgetår, dels ock med att vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av en med statsmedel driven filial i Linköping reseersättningar till personalen vid denna filial skulle tillkomma. Posten övriga expenser har uppräknats med 3 100 kronor till 17 600 kronor. Av förstnämnda belopp ha 1 500 kronor beräknats för bokinköp, 1 000 kronor för underhåll och komplettering av möbler och kontorsmaskiner samt 600 kronor för expenser för den föreslagna filialen i Linköping. Styrelsen har i detta sammanhang framhållit, att den under senare år företagna inskränkningen av bokinköpen, som förutom av brist på medel föranletts av avspärningen under kriget, medfört stora luckor i anstaltens bibliotek. Enligt styrelsens mening vore det ytterst angeläget att så snart som möjligt fylla dessa luckor. Posterna frakter och transporter, instrument, apparatur m. m., arbetskostnader samt ersättning till försöksvärdar m. m. ha på grund av att tidigare anvisade medel visat sig otillräckliga föreslagits höjda med respektive 700, 2 000, 4 000 och 1 400 kronor till respektive 4 000, 3 000, 15 000 och 3 200 kronor. Beträffande posten instrument och apparatur m. m. har styrelsen anmärkt, att de under krigsåren för detta ändamål anvisade medlen knappast medgivit någon nyanskaffning, vilket medfört en betydande brist på bland annat mikroskop. En mera omfattande nyanskaffning vore nu enligt styrelsens mening oundgängligen nödvändig. I fråga om arbetskostnaderna har styrelsen framhållit, att en medelsökning vore betingad av att timlönerna för trädgårdsarbetare höjts samt av att behovet av arbetshjälp ökats. Förslaget om inrättande av en statlig filial i Linköping har föranlett styrelsen att höja posten till förbrukningsartiklar med 200 kronor till 7 000 kronor och diverseposten med 300 kronor till 500 kronor ävensom att uppföra ett belopp av 800 kronor till hyreskostnader.

I remissutlåtande den 26 september 1945 har *statskontoret* med hänsyn till ämbetsverkets till den föreslagna utökningen av anstaltens verksamhet intagna ståndpunkt, för vilken redogjorts under nästföregående punkt, uttalat, att de av anstaltsstyrelsen begärda uppräkningarna av utgiftsposterna torde kunna icke obetydligt nedsättas.

*Departements-
chefen.*

Anslagsposten för reseersättningar torde med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1944/45, omkring 12 000 kronor, böra uppräknas med 2 000 kronor till 12 100 kronor. Jag anser mig vidare böra förorda, att posterna övriga expenser och instrument, apparatur m. m. höjas med vardera 1 000 kronor till 15 500 respektive 2 000 kronor för att möjliggöra komplettering av anstaltens bokbestånd samt viss nyanskaffning av kontorsmaskiner och instrument. I betraktande av vad anstaltsstyrelsen anfört rörande medelsbehovet för arbetskostnader finner jag mig böra tillstyrka, att denna post ökas med 3 400 kronor till 14 400 kronor. Mot den föreslagna højningen av posten ersättning till försöksvärdar m. m. med 1 400 kronor till 3 200 kronor har jag icke något att invända. I övrigt synes för närvarande icke någon förhøjning av anslaget böra vidtagas.

Till omkostnader vid växtskyddsanstalten skulle följaktligen behöva anvisas ett anslag av $(64\,200 + 2\,000 + 1\,000 + 1\,000 + 3\,400 + 1\,400 =)$

73 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för anslaget användning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 73 000.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

[17.] 1. **Lantbrukshögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 004 300 kronor. Kungl. Maj:t har den 22 juni 1945 för lantbrukshögskolan fastställt dels personalförteckning (statsliggaren s. 725), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	341 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	156 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	407 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	98 400

Summa kronor 1 004 300.

I skrivelser den 21 augusti och den 5 oktober 1945 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett med 74 700 kronor till 1 079 000 kronor förhöjt avlöningsanslag. Av det beräknade medelsbehovet avse 362 500 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 159 300 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 449 800 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 107 400 kronor rörligt tillägg.

Styrelsen har i sina skrivelser framlagt ett flertal förslag om inrättande av nya befattningar samt om uppflyttning i högre lönegrad av vissa befattningshavare m. m. Beträffande innehållet i skrivelserna må här återgivas följande.

Högskolestyrelsen har föreslagit, att högskolans bibliotekarie, vilken för närvarande vore placerad i lönegrad A 24, måtte uppflyttas i 26 lönegraden. Såsom motivering härför har styrelsen anført, att vid 1945 års riksdag befattningarna såsom andre bibliotekarie vid universitetsbiblioteken och kungl. biblioteket uppflyttats från lönegrad A 21 till A 23 samt i samband därmed erhållit benämningen bibliotekarie. Bibliotekariebefattningen vid högskolan, vilken tidigare i lönehänseende närmast varit jämförbar med förste bibliotekariebefattningarna, hade nu praktiskt tagit kommit att jämföras med des-

sa nya bibliotekarietjänster. Styrelsen har tillika framhållit, att större kompetenskrav ställdes på bibliotekarien vid lantbrukshögskolan, då denne borde ha avlagt licentiatexamen, under det att så hög akademisk examen icke fordrades för nyssberörda bibliotekarietjänster. Arbetet vid högskolans bibliotek hade enligt vad styrelsen även påpekat undan för undan erhållit ökad omfattning.

Styrelsen har — under framhållande av att verksamheten vid Ugerups försöksgård bedrivits under förhållandevis lång tid — förordat, att befattningen som föreståndare för försöksgården måtte förändras från en extra ordinarie befattning i 24 lönegraden till en ordinarie befattning i samma lönegrad.

Enligt styrelsens mening borde från och med nästa budgetår inrättas en befattning såsom instrumentmakare i lönegrad A 10 vid växtfysiologiska institutionen. Såsom skäl härför har styrelsen anført, att vid denna institution tidigare mot ersättning för varje uppdrag arbetat en instrumentmakare, vilken emellertid numera tillerkänts pension. Såvitt styrelsen kunde finna, skulle en utbildad finmekaniker icke kunna förvärvas för högskolan med mindre att en ordinarie befattning kunde erbjudas.

Med hänsyn till det kvalificerade arbete som åvilade befattningshavarna har styrelsen föreslagit, dels att ett kontorsbiträde i lönegrad A 4 vid husdjursförsöksanstalten måtte såsom kanslibiträde placeras i lönegrad A 7, dels ock att två tekniska biträden, vilka nu vore placerade i lönegrad Eo 4, den ena vid institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi samt den andra vid institutionen för marklära, måtte uppflyttas likaledes till lönegrad A 7.

Högskolestyrelsen har vidare i anslutning till 1945 års riksdags beslut angående inrättande av ett jordbrukstekniskt institut samt rörande samarbetet mellan högskolan och institutet hemställt, att å högskolans stat måtte upptagas dels ett arvode av 3 000 kronor i stället för nuvarande arvode å 10 800 kronor åt föreståndaren för högskolans maskintekniska institution, vilken avsetts hädanefter även skola vara föreståndare för institutet och såsom sådan erhålla ett arvode av 14 000 kronor, dels en lektorsbefattning i lönegrad Eo 26, vars innehavare skulle biträda institutionsföreståndaren vid dennes undervisning i stället för den nuvarande assistenten, dels ock ett belopp av 1 200 kronor till arvoden åt experter, vilka vore behövliga för undervisningen i maskinlära vid högskolan.

Enligt högskolestyrelsens mening förefunnes även behov av ökade arbetskrafter vid vissa andra institutioner. Sålunda har styrelsen ansett, att en laborator med arvode motsvarande lön enligt 26 löneklassen borde anställas vid hydrotekniska institutionen för att möjliggöra upptagande vid institutionen av forskningsverksamhet rörande ett flertal för jordens torrläggning betydelsefulla spörsmål, såsom beträffande lämpligaste sättet för täckdiknings utförande samt de mest ändamålsenliga metoderna för förstärkning av kanal- och dikeskanter m. m. Vid institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi hade enligt vad styrelsen anført upptagits en intressant och lovande undersökning rörande möjligheterna att genom tillsats av jodkasein till fodret höja mjölkproduktionen hos korna. För fullföljande av dessa undersökningar vore det erforderligt, att en assistent anställdes vid institutionen.

Även vid institutionen för systematisk botanik och ärtflighetslära erfordrades enligt styrelsens uppfattning med hänsyn till utökningen av de vetenskapliga uppgifterna vid institutionen en förstärkning av arbetskrafterna med en förste assistent i lönegrad Eo 21 och ett tekniskt biträde i Eo 4.

Då institutionen för husdjurens avels- och raslära vore i stort behov av en befattningshavare med huvuduppgift att handhava skötseln av institu-

tionens försöksdjur, har styrelsen hemställt om medel till anställande av en vaktmästare i lönegrad Eo 5 vid institutionen. Tillika har styrelsen framställt förslag om att vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel skulle anställas ett tekniskt biträde i lönegrad Eo 4.

Med hänsyn till den betydelse det hade för forskningsarbetet vid åtskilliga institutioner att materialet från de meteorologiska observationerna ställdes till förfogande utan onödigt dröjsmål, har styrelsen gjort framställning om att vid institutionen för fysik och meteorologi måtte inrättas en befattning som skriv- och räknebiträde i lönegrad Ex 2. Till skrivhjälp vid växtfysiologiska institutionen har styrelsen därjämte hemställt om ett belopp av 3 000 kronor.

Under hänvisning bland annat till vad jordbruksutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 66/1945 uttalat rörande lönegradsplaceringen för en fältassistent vid jordbruksförsöksanstalten har styrelsen, om än med någon tvekan, ansett sig böra förorda uppflyttning av befattningen från lönegrad Eo 12 till Eo 15. I anslutning härtill har styrelsen emellertid framhållit, att lika berättigade önskemål om uppflyttning i högre lönegrad kunde komma att framställas av andra befattningshavare.

Enligt vad styrelsen uttalat borde tre befattningar såsom vaktmästare i lönegrad Eo 5 vid institutionerna för mikrobiologi, marklära samt systematisk botanik och ärftlighetslära förändras till befattningar som institutionsvaktmästare i lönegrad Eo 7. Härjämte har styrelsen föreslagit, att av högskolans tre eldare i lönegrad Eo 5 de två mest kvalificerade måtte uppflyttas till lönegrad Eo 6 samt att fyra befattningar såsom gårdskar i lönegrad Eo 4 måtte uppflyttas till lönegrad Eo 5.

För undvikande av täta ombyten av personal har styrelsen ansett tre kontorsbiträdesbefattningar i lönegrad Ex 4 böra ombildas till extra ordinarie tjänster. Av samma skäl har styrelsen funnit en löneförbättring erforderlig för tre laboratoriebiträden i lönegrad Ex 4 vid analyslaboratoriet och har därför förordat, att befattningarna omändrades till befattningar såsom tekniska biträden i lönegrad Eo 4. Därjämte borde enligt styrelsens förslag för tillfällig arbetskraft vid laboratoriet anvisas 6 500 kronor mer än för innevarande budgetår eller 8 000 kronor. Vidare har styrelsen förordat, att det för tillfällig arbetskraft vid institutionen för lantbrukskemi upptagna beloppet höjdes med 1 000 kronor till 2 000 kronor.

Enligt styrelsens mening borde förste assistenten vid baljväxtlaboratoriet G. Bjälfve, som från och med den 1 juli 1941 varit placerad i lönegrad Eo 21, löneklass 23, med hänsyn till att hans ansvar och arbete avsevärt ökats efter det hans löneförmåner fastställdes, erhålla en höjning av sin lön i form av ett personligt lönetillägg om 1 000 kronor, ungefärligen motsvarande skillnaden mellan 23 och 24 löneklasserna, inberäknat tillägg. På grund av att den alltjämt stegrade försäljningen av baljväxtkulturer från baljväxtlaboratoriet krävde utökning av arbetskrafterna vid laboratoriet har styrelsen föreslagit höjning av det för tillfällig arbetskraft vid laboratoriet beräknade beloppet från 6 000 till 9 700 kronor.

I övrigt har styrelsen hemställt om ökning av medelsanvisningen för anställande av tillfällig arbetskraft vid jordbruksförsöksanstalten från 13 000 till 14 000 kronor och vid husdjursförsöksanstalten från 6 300 till 13 000 kronor, därvid beträffande sistnämnda anslagspost särskilt åberopats, att vissa löneförhöjningar till redan anställd personal måste företagas och att den nytillkomna påsdsjurgården medförde behov av utökad personal. Det för tillfällig arbetskraft vid skötseln av högskolans park m. m. avsedda beloppet å 4 500 kronor borde enligt högskolestyrelsens förslag ökas till 5 500 kronor.

Beträffande den huvudsakliga skillnaden mellan styrelsens anslagsberäkningar för nästa budgetår och motsvarande beräkningar i statsverkspropositionen för innevarande budgetår må framhållas följande.

Ordinarieposten skulle enligt styrelsens hemställan ökas med 21 000 kronor till 362 500 kronor. Ökningen föranledes till ett belopp av 2 300 kronor av löneklassförändringar och till återstoden av styrelsens förslag rörande lönegradsuppflyttning för bibliotekarien samt inrättande av de förutnämnda befattningarna såsom försöksgårdsföreståndare, instrumentmakare, tekniskt biträde och kanslibiträde.

Arvodesposten har ökats med 2 600 kronor till 159 300 kronor. Å ena sidan ha upptagits arvoden till en laborator vid hydrotekniska institutionen med 11 400 kronor, till en assistent vid institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi med 6 000 kronor, till föreståndaren för maskintekniska institutionen med 3 000 kronor och till experter för undervisningen i maskinlära med 1 200 kronor samt personligt lönetillägg till förste assistenten Bjälfrve med 1 000 kronor. Å andra sidan har arvodesposten minskats genom bortfallandet av följande arvoden, nämligen 10 800 respektive 6 800 kronor till en speciallärare i maskinlära och en assistent vid maskintekniska institutionen — vilka befattningshavare skulle ersättas av nyssnämnde föreståndare och en lektor — samt 2 400 kronor till en assistent vid trädgårdsförsoeken i Öjebyn, vilken av styrelsen föreslagits skola från och med nästa budgetår upptagas å avlöningsstaten för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Icke-ordinarieposten har ökats med 42 100 kronor till 449 800 kronor. Ökningen föranledes till ett belopp av 2 500 kronor av löneklassförändringar och sammanhänger i övrigt med de förut återgivna förslagen att dels anställa följande nya befattningshavare, nämligen en lektor i lönegrad Eo 26, en förste assistent i Eo 21, en vaktmästare i Eo 5, två tekniska biträden i Eo 4 samt ett skriv- och räknebiträde i Ex 2, dels uppflytta en fält-assistent i lönegrad Eo 12 till Eo 15, tre vaktmästare i Eo 5 till Eo 7, två eldare i Eo 5 till Eo 6, fyra gårdskarlar i Eo 4 till Eo 5, tre laboratoriebiträden i Ex 4 till Eo 4 och tre kontorsbiträden i Ex 4 till Eo 4, dels ock upptaga ytterligare 22 900 kronor för skrivhjälp och tillfällig arbetskraft. Å andra sidan har förevarande post beräknats minskad genom överförande till ordinarieposten av en försöksgårdsföreståndare i lönegrad Eo 24 och två tekniska biträden i Eo 4.

Posten rörligt tillägg har av styrelsen med hänsyn till de framförda förslagen ökats med 9 000 kronor till 107 400 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att *statskommissarien E. Norberg* efter Kungl. Maj:ts uppdrag den 24 september 1945 avgivit förslag rörande personalorganisationen vid lantbrukshögskolans kansli och kamrerarkontor. Förslaget innebär i huvudsak, att vid högskolan skulle inrättas en befattning såsom ekonomidirektör i lönegrad A 29 samt att de nuvarande befattningarna såsom kansliskrivare och kontorist i lönegrad Eo 11 och Eo 9 skulle upptagas såsom ordinarie befattningar i samma lönegrader. Förslagets genomförande har av utredningsmannen angivits komma att föranleda en ökning av kostnaderna för avlöningar till ordinarie tjänstemän med 17 200 kronor och en minskning av utgifterna för icke-ordinarie personal med 6 900 kronor, eller sålunda en nettoökning av 10 300 kronor.

Statskontoret har i remissyttranden den 24 september och den 15 oktober 1945 anfört i huvudsak följande.

Statskontoret kan för sin del icke anse, att den ändrade tjänsteställningen för andre bibliotekarierna vid universiteten och kungl. biblioteket med fog kan åberopas som stöd för höjd lönegradsplacering av bibliotekarietjänsten vid lantbrukshögskolan. Ämbetsverket finner sig därför icke kunna tillstyrka bifall till styrelsens hemställan i denna del. Vad angår förslaget om inrättande av en tjänst som instrumentmakare i lönegrad A 10, vill statskontoret, som icke kan bedöma, huruvida en dylik befattning får anses oundgängligen erforderlig, allenast uttala, att tjänsten tills vidare torde böra uppföras på extra ordinarie stat. Styrelsen har förordat, att två tekniska biträden i lönegrad Eo 4 vid institutionerna för husdjurens anatomi och fysiologi samt marklära skulle placeras i lönegrad A 7. Enligt vad statskontoret inhämtat ha förevarande biträden att verkställa vetenskapliga analyser samt matematiska bearbetningar och beräkningar m. m. av mera kvalificerad beskaffenhet. Under sådana omständigheter anser sig statskontoret icke böra göra någon erinran mot att tjänsterna uppföras i lönegrad Eo 7. Däremot kan statskontoret icke finna, att det kontorsbiträde vid husdjursförsöksanstalten, som föreslagits uppflyttat till lönegrad A 7, har så krävande arbetsuppgifter, att de motivera tjänstens placering i annan lönegrad än den för närvarande fastställda.

Statskontoret har i och för sig icke funnit anledning till erinran mot det av styrelsen föreslagna arvodesbeloppet för en nyinrättad befattning som laborator vid hydrotekniska institutionen. Huruvida de vid lantbrukshögskolan bedrivna vetenskapliga undersökningarna få anses vara av den betydelse för torrläggningsverksamheten, att de påfordra anställande av en befattningshavare i laborators tjänsteställning, undandraget sig emellertid ämbetsverkets säkra bedömande.

Med hänsyn till vad styrelsen anfört angående en uppflyttning till lönegrad Eo 15 av fältassistenten, måste statskontoret avstyrka förslaget om tjänstens placering i nämnda lönegrad. Beträffande styrelsens hemställan, att tre befattningar som vaktmästare i lönegrad Eo 5 skulle ombildas till tjänster som institutionsvaktmästare i lönegrad Eo 7, vill statskontoret icke göra någon erinran mot att den av institutionsvaktmästarutredningen förordade omändringen av två vaktmästartjänster vid institutionerna för mikrobiologi och marklära till institutionsvaktmästarbefattningar i sistnämnda lönegrad kommer till stånd. Däremot kan ämbetsverket icke biträda förslaget om en motsvarande löneställning för vaktmästaren vid institutionerna för systematisk botanik och ärfvlighetslära samt allmän jordbrukslära. Den förordade uppflyttningen av två tjänster som eldare till lönegrad Eo 6 anser sig statskontoret allenast kunna biträda på det sätt, att den eldarbefattning, vars innehavare såsom maskinistens närmaste man kan anses ha viss ansvarsställning, placeras i 6 lönegraden.

Med anledning av styrelsens hemställan om inrättande av ett icke obetydligt antal nya tjänster vid högskolans vetenskapliga institutioner ävensom om ökad medelsanvisning till tillfälliga arbetskrafter och skrivhjälp vill statskontoret erinra, att styrelsen i anslagsframställningar under senare budgetår framställt liknande krav på förstärkning av arbetskrafterna vid högskolan, vilka krav endast i mycket begränsad utsträckning kunnat biträdas av föredragande departementschefen. Beträffande de i förevarande ärende framställda yrkandena på personalförstärkningar saknar statskontoret erforderliga hållpunkter för att kunna ingå på prövning, huruvida eller i vilken utsträckning ytterligare personal är oundgängligen erforderlig. Då stats-

kontoret emellertid håller före, att rådande statsekonomiska förhållanden alltför tvinga till största återhållsamhet, synes det ämbetsverket ofrånkomligt, att de av styrelsen för förevarande ändamål åskade medelsbeloppen avsevärt nedsätts.

Beträffande den föreslagna omorganisationen vid högskolans kansli och kamrerarkontor vill statskontoret icke förneka, att goda skäl kunna anföras till stöd för utredningsmannens uppfattning, att de administrativa och kamerala göromålen borde anförtros åt för dylikt arbete utbildade och tränade befattningshavare. Å andra sidan måste ämbetsverket finna det tveksamt, huruvida för lantbrukshögskolans del avsteg i berörda hänseende bör göras från den organisationsform, som för närvarande genomgående tillämpas vid statliga högskolor. Statskontoret vill emellertid icke motsätta sig, att den föreslagna ekonomidirektörstjänsten inrättas. I samband därmed bör dock den vid högskolan befintliga sekreterartjänsten i 26 lönegraden nedflyttas till 21 lönegraden samtidigt som den nuvarande tjänsteinnehavaren överföres till övergångsstat.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 12 oktober 1945 yttrat följande.

Förslaget om uppflyttning av bibliotekarien från lönegrad A 24 till A 26 anser sig lönenämnden, med hänsyn till verksamhetens omfattning, icke kunna biträda.

Förslaget om inrättande av en instrumentmakarbefattning i A 10 finner lönenämnden icke i och för sig giva anledning till erinran. Ordinarie tjänst bör dock icke beredas vederbörande, förrän han under en provotid visat sig lämpad för de speciella arbetsuppgifter, som böra ankomma på instrumentmakaren. Enligt lönenämndens mening bör vidare den omständigheten, att denne instrumentmakare är avsedd att betjäna högskolans samtliga institutioner, komma till uttryck på så sätt, att han hänföres till högskolans för samtliga institutioner gemensamma personal i stället för att — såsom skett i anslagsäskandena — upptagas under växtfysiologiska institutionen. Lönenämnden förutsätter därjämte, att, därest instrumentmakaren under tjänstgöringstiden tagas i anspråk för arbeten, för vilka inkomster inflyta, dessa skola redovisas till högskolan.

Då de arbetsuppgifter, som åvila ett tekniskt biträde i Eo 4 å vardera av institutionerna för marklära och för husdjurens anatomi och fysiologi, synas vara av kvalificerad art, anser sig lönenämnden böra biträda förslaget om dessa biträdens uppflyttning till 7 lönegraden. Då vidare befattningarna fylla ett stadigvarande behov, vill lönenämnden icke heller framställa någon erinran mot att de inrättas såsom ordinarie tjänster, ehuru lönegraden A 7 tidigare icke tagits i anspråk för tekniska biträden vid lantbrukshögskolan.

Enligt lönenämndens mening bör arvudet för laboratorn å hydrotekniska institutionen beräknas efter 25 löneklassen eller den löneklass, efter vilken lön lägst skulle utgå, därest en extra ordinarie befattning i Eo 26 inrättas för ändamålet.

Då vad styrelsen föreslagit beträffande den maskintekniska institutionen synes stå i överensstämmelse med vad dåvarande chefen för jordbruksdepartementet förordat i propositionen nr 37/1945 angående anslag till jordbruks-tekniskt institut m. m., har lönenämnden ansett sig sakna anledning att ingå på en prövning av högskolans förslag i denna del.

Beträffande fältassistenten vid jordbruksförsöksanstalten har lönenämnden för sin del funnit sig böra vidhålla ett av lönenämnden tidigare framfört förslag om placering i 14 lönegraden. Erinras må för övrigt, att denne befatt-

ningshavare erhöill sin nuvarande lönegradsplacering i Eo 12 den 1 juli 1944 efter att tidigare ha tillhört lönegrad Eo 10.

I fråga om vaktmästarpersonal föreslås uppflyttning av tre vaktmästare i Eo 5 till institutionsvaktmästare i Eo 7. Beträffande två av befattningarna överensstämmer förslaget med vad institutionsvaktmästarutredningen på sin tid förordade och lönenämnden tidigare lämnat utan erinran. Den tredje befattningen är gemensam för institutionen för allmän jordbrukslära, växtsystematisk-genetiska institutionen och ekonomiska institutionen. Befattningshavarens huvudsakliga tjänstgöring — omkring två tredjedelar av arbetstiden — är förlagd till institutionen för allmän jordbrukslära, där han utför analysarbeten samt utlägger och sköter kärl- och fältförsök. Hans arbetsuppgifter å växtsystematisk-genetiska institutionen synas i allmänhet vara av enklare beskaffenhet. Ekonomiska institutionen anlitar honom endast 1 à 2 timmar i veckan. Med hänsyn till att denne befattningshavares arbetsuppgifter till övervägande delen synas vara av mera kvalificerad natur än som motsvarar hans nuvarande placering i Eo 5, har lönenämnden icke velat motsätta sig hans uppflyttning till institutionsvaktmästare i Eo 7.

Förslaget att förste assistenten å baljväxtlaboratoriet G. Bjälfve skall tillerkännas ett personligt lönstillägg å 1 000 kronor för år finner lönenämnden med hänsyn till vad i ärendet anförts ävensom till de upplysningar om Bjälfves arbetsuppgifter, som lönenämnden inhämtat vid besök å lantbruks-högskolan, böra tillstyrkas.

Då ett behov att frigöra rektor från vissa administrativa och kamerala åligganden synes föreligga, torde en förstärkning av kansli- och kameralpersonalen i och för sig vara påkallad. Innan närmare erfarenhet vunnits om de administrativa göromålens omfattning, synes emellertid ställning knappast kunna tagas till frågan om inrättande av en särskild ekonomidirektörsbefattning. Därest en sådan befattning likväl anses böra omedelbart komma till stånd, synes den föreslagna lönegradsplaceringen erforderlig för att tillförsäkra högskolan en så kvalificerad arbetskraft att det åsyftade resultatet vinnes. Lönenämnden vill emellertid understryka det av förslagsställaren gjorda uttalandet, att det — under nämnda förutsättning — bör upptagas till närmare övervägande, huruvida den nu befintliga sekreterartjänsten kan utbytas mot en lägre befattning. En dylik omprövning bör enligt lönenämndens mening ske, så snart erfarenhet vunnits rörande arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som komma att åvila sekreteraren, sedan ekonomidirektören trätt i verksamhet.

Beträffande personalen å kansliet och kamrerarkontoret vill lönenämnden härutöver endast tillägga, att då ett stadigvarande behov torde föreligga av de fyra kontors- och skrivbiträdesbefattningarna, medel torde böra beräknas för att innehavarna av dessa tjänster — liksom vissa andra befattningshavare vid högskolan — skola i vanlig ordning kunna beredas extra ordinarie anställning efter viss tids tjänstgöring såsom extra.

Yttranden över statskommissarien Norbergs förslag ha även avgivits av *riksräkenskapsverket* samt *högskolans styrelse* och *lärarråd*.

Föreningen Sveriges jordbrukskonsulenter har i skrivelse den 5 oktober 1945, under framhållande av den stora privat- och nationalekonomiska betydelsen av att investeringar som erfordrades för torrlägnings- och rationaliseringsverksamheten bleve så väl använda som möjligt, livligt tillstyrkt styrelsens för lantbrukshögskolan framställning om anslag för utökad forskning och försöksverksamhet på hydroteknikens område.

Departements-
chefen.

I likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden anser jag icke tillräckliga skäl föreligga för uppflyttning av befattningen som bibliotekarie i högre lönegrad. Däremot vill jag förorda, att befattningen som försöksgårdsföreståndare vid Ugerups försöksgård nu överföres till ordinarie stat och upptages i lönegrad A 24. Förslaget angående omändring av kontorsbiträdestjänsten vid husdjursförsöksanstalten till en kanslibiträdesbefattning i 7 lönegraden kan jag icke för närvarande biträda.

I anslutning till de uttalanden som av min företrädare gjordes i propositionen nr 37 till 1945 års riksdag om inrättande av jordbrukstekniska institutet tillstyrker jag, att i högskolans avlöningsstat dels upptagas de föreslagna beloppen å 3 000 kronor såsom arvode till föreståndaren för högskolans maskintekniska institution och å 1 200 kronor till arvode åt experter, som avses skola medverka vid undervisningen i maskinlära, dels ock beräknas medel för anställande av en lektor i lönegrad Eo 26. I anledning av styrelsens framställning om inrättande av en befattning som assistent vid institutionen för husdjurens anatomi och fysiologi anser jag mig likaledes böra förorda, att till anställande av tillfällig arbetskraft vid institutionen för utförandet av de av högskolestyrelsen omförmälda undersökningarna rörande jodkasein upptages ett belopp av 6 000 kronor. Högskolestyrelsens förslag om inrättande av nya tjänster vid högskolan torde i övrigt böra bifallas på så sätt, att med hänsyn till den ökade arbetsbördan medel beräknas till arvode åt en assistent vid institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära med 6 000 kronor samt till avlöning åt ett tekniskt biträde i lönegrad Eo 4 vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel. Förslaget om anställande av en laborator vid hydrotekniska institutionen, en instrumentmakare vid växtfysiologiska institutionen, en vaktmästare vid institutionen för husdjurens avels- och raslära, ett tekniskt biträde vid institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära samt ett skriv- och räknebiträde vid institutionen för fysik och meteorologi kan jag sålunda icke för närvarande biträda.

Till förslaget om uppflyttning av befattningen som fältassistent vid jordbruksförsöksanstalten från lönegrad Eo 12 till Eo 15 finner jag mig, med hänsyn till vad högskolestyrelsen och statskontoret uttalat, icke kunna giva min anslutning. Beträffande de två befattningarna som tekniskt biträde vid institutionerna för husdjurens anatomi och fysiologi samt marklära kan jag i betraktande av arbetsuppgifternas kvalificerade art tillstyrka befattningarnas uppflyttning till lönegrad Eo 7. Jag har icke heller något att erinra mot styrelsens förslag om lönegradsförändringar för vissa lägre icke-ordinarie befattningar. Medel torde sålunda böra beräknas för att möjliggöra, att tre befattningar som vaktmästare i lönegrad Eo 5 uppflyttas till Eo 7 — varvid benämningen å befattningshavarna bör ändras till institutionsvaktmästare — att två befattningar som eldare i Eo 5 uppflyttas till Eo 6, att fyra gårdskarlar i Eo 4 uppflyttas till Eo 5 samt att tre laboratoriebiträden och tre kontorsbiträden få sina befattningar ändrade från Ex 4 till Eo 4. Laboratoriebiträdena torde framdeles böra benämnas tekniska biträden. Däremot an-

ser jag tillräckliga skäl icke hava anförts för det ifrågasatta lönетillägget åt förste assistenten Bjälfve.

I anledning av styrelsens framställning om medel för anställande av tillfällig arbetskraft vill jag förorda en anslagshöjning av 15 600 kronor, varav 1 500 kronor till institutionen för växtfysiologi, 1 000 kronor till institutionen för lantbrukskemi, 4 000 kronor till analyslaboratoriet, 3 700 kronor till baljväxtlaboratoriet och 5 400 kronor till husdjursförsöksanstalten.

Vad angår personalorganisationen vid högskolans kansli och kamrerarkontor vill jag erinra om att efter av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 meddelat bemyndigande min företrädare i ämbetet tillkallat särskilda utredningsmän för verkställande av utredning rörande organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. Med hänsyn till att de förslag, som denna utredning kan komma att framlägga, sannolikt komma att påverka omfattningen av de arbetsuppgifter som åvila högskolans kansli och kamrerarkontor, är jag icke beredd att för närvarande taga slutlig ståndpunkt till det av statskommissarie Norberg framlagda organisationsförslaget. Då emellertid arbetsbördan vid högskolans kansli nu är alltför stor för att kunna bemästras med den nuvarande personalen, vill jag förorda, att för tillfällig förstärkning av arbetskrafterna vid kansliet anvisas ett arvodesbelopp ungefärligen motsvarande avlöning till en befattningshavare i 21 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Sagda belopp torde sålunda böra bestämmas till 9 000 kronor.

Vid bifall till vad jag under förevarande punkt tillstyrkt böra de olika anslagsposterna å lantbrukshögskolans avlöningsstat upptagas på följande sätt. Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i förhållande till anvisningen för innevarande budgetår icke böra undergå annan förändring än att den bör höjas med 7 600 kronor i anledning av att en befattning som försöksgårdsföreståndare upptages på ordinarie stat och med 2 300 kronor till följd av löneklassförändringar. Posten synes alltså böra uppföras med $(341\,500 + 7\,600 + 2\,300 =) 351\,400$ kronor. De av mig förordade förslagen om inrättande av en befattning som assistent med årsarvode av 6 000 kronor vid institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära samt om upptagande av 3 000 kronor till arvode åt föreståndaren för maskintekniska institutionen och av 1 200 kronor till ersättning åt experter vid undervisningen i maskinlära föranleda, att posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör ökas med $(6\,000 + 3\,000 + 1\,200 =) 10\,200$ kronor. Å andra sidan torde posten — till följd av omändringar av tjänsterna som speciallärare i maskinlära och som assistent vid institutionen för maskinlära samt ifrågasatt överförande till Alnarpsinstitutets stat av en assistentbefattning vid trädgårdsförsöken i Öjebyn — böra minskas med $(10\,800 + 6\,800 + 2\,400 =) 20\,000$ kronor. Arvodesposten bör sålunda uppföras med $(156\,700 + 10\,200 - 20\,000 =) 146\,900$ kronor. Jag torde här få framhålla att, därest ändringar i grunderna för docentstipendierna vid universiteten och övriga högskolor skulle genomföras från och med nästa budgetår, motsvarande ändringar böra vidtagas i avseende å lantbrukshögskolans

docentstipendier. Härvid torde arvodesposten få överskridas med för ändamålet erforderligt belopp. Under posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde med beaktande av de av mig förut tillstyrkta förslagen böra beräknas en ökning med 48 300 kronor och — med hänsyn till överförandet till ordinarie stat av en försöksgårdsföreståndare — en minskning med 6 700 kronor. Icke-ordinarieposten synes på grund härav böra bestämmas till $(407\,700 + 48\,300 - 6\,700 =) 449\,300$ kronor. För rörligt tillägg torde slutligen böra beräknas $(98\,400 + 3\,500 =) 101\,900$ kronor.

Anslaget till avlöningar skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med $(351\,400 + 146\,900 + 449\,300 + 101\,900 =) 1\,049\,500$ kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 45 200 kronor.

Ny personalförteckning för lantbrukshögskolan torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) för lantbrukshögskolan fastställa följande

Personalförteckning.		
Befattning		Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
14 professorer	A	30
1 laborator	A	26
1 sekreterare	A	26
4 statsagronomer	A	26
1 bibliotekarie	A	24
1 förste kemist	A	24
6 försöksgårdsföreståndare	A	24
1 kamrerare	A	22
1 kansliskrivare	A	11
1 maskinist	A	10
1 trädgårdsmästare	A	10
2 förste expeditionsvakter	A	7
5 institutionsvaktmästare	A	7
1 kanslibiträde	A	7
1 hantverkare	A	6
5 kontorsbiträden	A	4

Extra ordinarie tjänstemän i högre
lönegrad än 20.

2 lektorer	Eo	26
1 försöksgårdsföreståndare	Eo	24
17 förste assistenter	Eo	21;

2) godkänna följande avlöningsstat för lantbrukshögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	351 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> .	»	146 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal, <i>förslagsvis</i>	»	449 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	101 900

Summa kronor 1 049 500;

3) till *Lantbrukshögskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 049 500.

[18.] **2. Lantbrukshögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 217 800 kronor. Kungl. Maj:t har den 22 juni 1945 fastställt omkostnadsstat för lantbrukshögskolan (statsligaren s. 727). Enligt staten äro nettoutgifterna beräknade för undervisningsinstitutionerna m. m. till (200 100 — 70 200 =) 129 900 kronor, för försöksanstalterna till (62 700 — 7 000 =) 55 700 kronor och för försöksgårdarna till (320 300 — 288 100 =) 32 200 kronor. Kungl. Maj:t har härjämte fastställt särskilda stater för försöksanstalterna och försöksgårdarna (statsligaren s. 728).

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i skrivelse den 21 augusti 1945 beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 267 400 kronor. Beträffande anslagsberäkningen må anföras i huvudsak följande.

Undervisningsinstitutionerna m. m. Nettoutgifterna för detta ändamål ha minskats med 21 500 kronor till 108 400 kronor. Ökningar ha beräknats under posterna reseersättningar och övriga utgifter (nu å 28 000 respektive 24 900 kronor) med respektive 10 500 och 8 000 kronor. Å andra sidan har posten övriga expenser upptagits 5 000 kronor lägre än för innevarande budgetår eller till 53 000 kronor, varjämte posten särskilda uppbördsmedel ökats med 35 000 kronor till 105 200 kronor i anledning av förväntad stegring i försäljningen av baljväxtkulturer.

Ökningen under posten *reseersättningar* föranledes dels till ett belopp av 7 500 kronor därav, att styrelsen i anledning av framställning från hushållningssällskapens ombud förordnat, att resekostnads- och traktamentsersättning finge av lantbrukshögskolan utbetalas till sällskapens husdjurs- och jordbrukskonsulenter vid deltagande i försöksledarmöten, dels till ett belopp av 1 000 kronor av beräknad ökning av resekostnaderna vid hydrotekniska institutionen till följd av förslag om inrättande av en ny befattning som laborator, dels ock till belopp av 1 500 respektive 500 kronor av ökat medelsbehov för jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna, vilket beträffande sistnämnda anstalt motiveras av tillkomsten av Öjebyns försöksgård.

Minskningen av posten *övriga expenser* beror på att institutionernas andel av posten föreslås skola överföras till posten institutioner och samlingar under anslaget *Lantbrukshögskolan: Materiel* m. m. Den uppdelning, som varje

år ägde rum mellan utgifter för expenser och institutionernas övriga utgifter, medförde nämligen enligt högskolestyrelsens mening betydande praktiska svårigheter. Styrelsen förordar därför, att högskolans institutioner, liksom fallet vore vid Uppsala universitet, få medel för sina driftkostnader anvisade under en post under materielanslaget. Detta medför ett minskat medelsbehov å 10 000 kronor under förevarande anslagspost. Då emellertid högskolans allmänna kostnader för framförallt städning, telefon och skrivmateriel avsevärt ökats, hemställer styrelsen, att ytterligare 5 000 kronor måtte anvisas för ändamålet. Medelsbehovet för nästa budgetår skulle då uppgå till $(58\,000 - 10\,000 + 5\,000 =)$ 53 000 kronor.

Posten *övriga utgifter* har ökats med 8 000 kronor till 32 900 kronor. Härvid har delposten driftkostnader för baljväxtlaboratoriet i anledning av den ökade produktionen av baljväxtkulturer höjts med 7 000 kronor till 25 000 kronor. Delposten driftkostnader för lastbil har med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1944/45 (3 144 kronor) ökats från 2 000 till 3 000 kronor.

Försöksanstalterna. Beträffande jordbruksförsöksanstalten ha nettoutgifterna ökats med 5 900 kronor till 32 100 kronor. Härvid har posten *övriga expenser* höjts med 1 100 kronor till 7 900 kronor till följd av ökade kostnader för städning och telefon samt posten *arbetskostnader* med 4 800 kronor till 15 000 kronor på grund av ändringar i kollektivavtal. I statförslaget för husdjursförsöksanstalten ha utgifterna ökats med 1 000 kronor till 30 500 kronor, beroende på att posten *övriga expenser* med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1944/45 uppräknats med 1 000 kronor till 5 500 kronor.

Försöksgårdarna. Utgifterna för dessa ha ökats med 94 700 kronor till 415 000 kronor och uppbördsmedlen med 30 500 kronor till 318 600 kronor, i följd varav nettoutgifterna beräknats stiga med 64 200 kronor till 96 400 kronor.

Lanna försöksgård. Ökning föreslås av posten avlöningar till jordbrukspersonal m. m. med 1 000 kronor till 22 000 kronor. Då uppbördsmedlen beräknats öka med 1 000 kronor till 34 500 kronor, ha nettoutgifterna upptagits till oförändrat belopp av 100 kronor.

Offers försöksgård. Följande utgiftsposter ha föreslagits ökade, nämligen avlöningar till personal vid jordbruk och försök med 4 900 kronor till 29 000 kronor, inköp och underhåll av inventarier med 1 300 kronor till 4 500 kronor, inköp av konstgödsel, kalk och utsäde med 500 kronor till 2 800 kronor, inköp av foder- och strömedel med 800 kronor till 1 400 kronor, diverse kostnader för växtodlingen med 100 kronor till 1 400 kronor, diverse utgifter för husdjur med 300 kronor till 1 200 kronor. Däremot ha följande utgiftsposter beräknats skola nedgå, nämligen skatter och onera med 100 kronor till 800 kronor, laboratorie- och analyskostnader med likaledes 100 kronor till 800 kronor samt diverse omkostnader för lanthushållning och oförutsedda utgifter med 200 kronor till 800 kronor. Utgifterna ha sålunda ökats med 7 500 kronor till 48 500 kronor. Uppbördsmedlen ha beräknats till oförändrat belopp av 39 000 kronor. Nettoutgifterna ha alltså upptagits till ett med 7 500 kronor ökat belopp eller till 9 500 kronor.

Flahults försöksgård. Ökning föreslås av posterna avlöningar till jordbrukspersonal m. m. med 7 500 kronor till 35 000 kronor, inköp av konstgödsel, kalk och utsäde med 2 000 kronor till 8 000 kronor, inköp av foder- och strömedel med 3 500 kronor till 5 000 kronor samt diverse utgifter för växtodling med 1 500 kronor till 3 000 kronor, varemot posten skatter och onera minskats med 1 500 kronor till 700 kronor. Slutligen har upptagits en ny utgiftspost om 30 000 kronor för inlösen av inteckningar. Härvid har fram-